BORZ Judit ipamüsz.

Búcsú a felsőoktatástól

Kell-e nekünk Nobel-díjas?

Mindig lúdbőrös lesz a hátam, ha azt hallom, hogy „a dolgokat objektíven szemlélve/elemezve" vagy pedig „őszintén megvallva", mert nemigen hiszek az effajta objektivitásban és őszinteségben, és ezért már a kezdet kezdetén kijelentem, vállalom a szubjektivitás vádját. Úgy és azt írom le, ahogy és amit látok, az én szemüvegemen át: egy korképet és egy kórképet a magyar felsőoktatásról – tollam indulataimtól távol tartom, mert a dolgok láttatása a célom, nem pedig indulatok gerjesztése.

Ha a megszilárdult magyar államiság történetét jól szemügyre vesszük, akkor lényegében véve két olyan periódust találunk, amikor fellendülésről lehet beszélni. Jelen írásomban a *fellendülés* szót abban az értelemben használom, hogy nem önmagunkhoz képest fejlődtünk, mert akkor jó pár ilyen periódusra akadhatunk, hanem abban az értelemben, hogy Magyarország és a kor vezető (kulturális, gazdasági) hatalmai között fennállt különbség az említett periódus alatt csökkent. E tekintetben a kört, amit a fogalom lefed, mindenképpen szűkítettem. Visszatérve a két periódusra, ez a két korszak véleményem szerint a Hunyadi Mátyás kormányozta késő középkori Magyarország, illetve a reformkorból kinövő és az 1867-es kiegyezést követően fejlődésnek indult k. u. k.-s Magyarország volt. S a fejlődés okai mindkét esetben hasonlóak, külföldi szakemberek bevonása mellett a politika oktatás- és kultúrapártisága vezettek a pozitív trend kialakulásához.

Hazánk huszadik századi történelme azonban inkább exodusokról, mintsem „agyimportról" tanúskodik. Egyetlen kivételnek talán csak a *Klebelsberg* Kunó vezette kultuszkormányzat alatti időszak tekinthető, amikor a kultusztárca erőfeszítéseket tett és némi eredményt el is ért – emlékezzünk például a Cambridge-ben kutatásait végző *Szent-Györgyi* Albert hazahívására és professzori kinevezésére – az ellenirányú folyamat kialakításában. Mindez azonban nem változtat azon a fájdalmas tényen, hogy a huszadik században a magyar kultúra és tudomány három olyan érvágáson esett át, melyek még a mai, negyedik exodus nélkül is súlyos örökséget jelentenének, mert nem csupán a nagy tudást birtokló kutatók egy része távozott, de kiesett az a nyereség is, melyet az iskolateremtők köré szerveződő tanítványok jelenthettek volna. A harmincas években, a háborút követően 1947/48-cal bezárólag, illetve 1956-ban olyan tudósok, kutatók tömegét vesztette el az ország – hogy csak a legnevesebbeket említsem –, mint *Neumann* János, Szent-Györgyi Albert, *Oláh* György, *Harsányi* János. És folytathatnám a sort. Ezt mindenki megsínylette volna! Hát még akkor egy kicsiny, nyersanyagokban szegény, érdekszférák malomkövei közt évszázadok óta őrlődő ország, mely még mind a mai napig nem tudta kiheverni a nemzeti identitását hetvenöt év előtt ért csapást. A tudós elmék gyülekezete, mely a nemzet szilárd talapzatát adhatná, lett imigyen az exodusok által foghíjas. Persze abban, hogy ez kialakult, volt politikai meg gazdasági kényszer, s valahol mindig jelen volt egy nagyhatalom ránk nehezülő árnyéka is. A kérdés ezek után csak az, hogy akkor miért nehezül ránk ez a negyedik elvándorlási hullám?

Az elvándorlás okai döntően a kutatók *egzisztenciális* gondjaira és a tudományos életben fellelhető anomáliákra vezethetők vissza. Nem állítom, hogy ezek a problémák új keletűek, de a nyitottabb határok következtében az elvándorlás könnyebbé vált.

Az egzisztenciális területen felmerülő problémák között az első mindenképpen anyagi természetű, nevezetesen az, hogy a felsőoktatásban dolgozók, még ha nemzetközi színvonalon teljesítenek is, mind abszolút értelemben, mind pedig más rétegekkel összehasonlítva nevetségesen alacsony fizetést kapnak. Ez igaz mindenkire, álljon a ranglétra bármely fokán. Az alacsony bér nemigen teszi lehetővé a megélhetést és egyenesen megakadályozza a felsőoktatási dolgozóktól joggal elvárható szakmai önképzést és kulturális aktivitást, mert ahhoz, hogy megéljen, az oktató fordítást vállal vagy magántanítványokat oktat, esetleg más kiegészítő tevékenységet folytat. A problémának történelmi gyökerei vannak, s lényegében visszavezethető a szocializmus értelmiségellenes politikájára. A munkásosztály vezető szerepét deklaráló szocialista ideológia politikai magatartása még érthető is és világos, hogy akkortájt csupán egy komprádor, előnyöket élvező, szűk „értelmiség" támogatása lehetett kívánatos, míg az értelmiség széles rétegeinek felkarolása semmiképpen sem. Az már azonban érthetetlen, hogy ezen politikai magatartás a fordulatot követően miért nem módosult, mert túl azon, hogy az alacsony fizetés méltatlan helyzetet teremt, a korrupciónak is melegágya.

Az anyagi természetű problémákhoz társult az *erkölcsi* megbecsülés hiánya is. A szocialista érában ez, az anyagi ellenszolgáltatással együttesen, a fékentartást szolgálta, s csak ritkán érte a kiváló teljesítményt nyújtó, de a rendszert nem feltétel nélkül kiszolgáló kutatókat az a szerencse, hogy teljesítményük erkölcsi elismerést kapott. Mi tagadás, furcsa is lett volna! A rendszerváltást követően, úgy érzem, változás e vonalon sem állt be, csupán a korábbi ideológikus meghatározottságú elutasítást a pénz előtérbe állítása és az anyagi javak birtoklásával mért „értékrend" váltotta fel, ahol elismerést csak a birtoklás vált ki.

A megélhetéshez kapcsolódó harmadik tényező, ami alapvetően új, s jelentősége, súlya növekszik, az a *létbizonytalanság*, vagyis az állás elvesztésének valós lehetősége. Bár ez a szocializmus éveiben is fennállt, de csupán a kirívóan renitenseket és őket is alapvetően politikai okból sújtotta. Azonban mára, köszönhetően az ideológikus értékelésről pénzügyire váltó szemléletnek, ez mindenkit egyaránt veszélyeztet.

Az egzisztenciális problémák mellett döntő módon befolyásolják az elvándorlást a tudományos élet, a felsőoktatás anomáliái is, megítélésem szerint ezen problémák az egzisztenciális tényezőknél is nagyobb súllyal esnek a latba akkor, amikor a kutatóban felmerül a menni, vagy maradni kérdése. Azért gondolom ezt, mert igaz ugyan, hogy a tudomány nemzetközi, de a tudósnak van hazája, ahová érzelmileg, kulturálisan és családilag kötődik.

Tudományos életünk és a magyar felsőoktatás legsúlyosabb gondja a *kontraszelekció*. A kontraszelekció, bár voltak kampányok is – itt gondolok a fordulat éve és 1956 közötti időszakra és a háború utáni akadémiai kizárásokra, visszaminősítésekre – alapvetően egy többtényezős folyamat eredménye, melyben politikai és gazdasági természetű okok egyaránt szerepet játszottak s játszanak mind a mai napig. Legfeljebb az arányokban állt be változás. Emellett fontos, a kontraszelekciótól el sem választható tényező a *személyi összefonódás* is. A politikai indíttatású kontraszelekciót nem kell sokat magyarázni: a korábbi rendszer lényegéből adódóan abban volt érdekelt, hogy komprádor, a fennálló hatalmat feltétel nélkül kiszolgáló, szűk „értelmiségi" elit alakuljon ki, melyen keresztül aztán a tudomány és a felsőoktatás a politika céljainak megfelelő módon volt vezérelhető. Nem állítom, hogy a hetvenes években, illetve azt követően a vezérlés a legfelső szinten történt, de a politikai befolyásolás megvolt, és ez a helyi automatizmusokon – szélirányba fordulás –, illetve a pártbizottságokon keresztül meglehetősen jól működött. S nem is hatástalanul, hisz elég az előmenetel miatt pártba belépők nagy tömegére gondolni. A párttagság, bármennyire is állítják az ellenkezőjét ma és állították régen is sokan, bizony – jóllehet, nem mindig működő – szelekciós előnyt jelentett, ha másért nem, hát azért, mert az előmenetelükben lemaradtak, a hátrányos politikai megkülönböztetés miatt nem jutottak előre; mert ha mint feltételeztük, a kontraszelekciós kinevezések dacára is voltak jó intézményvezetők és vezető kutatók, akkor logikailag hibás lenne kizárni azt a lehetőséget, hogy a lemaradók egy része éppen gyengébb szakmai teljesítménye, kisebb tehetsége okán maradt az alacsonyabb grádicson. Amit tagadni nem lehet, az az, hogy *politikai indíttatású kontraszelekció volt, s bár kisebb mértékben, de ma is van*, jóllehet ezt ma már a felismerhetetlenségig átszövi a személyi összefonódás pókhálója.

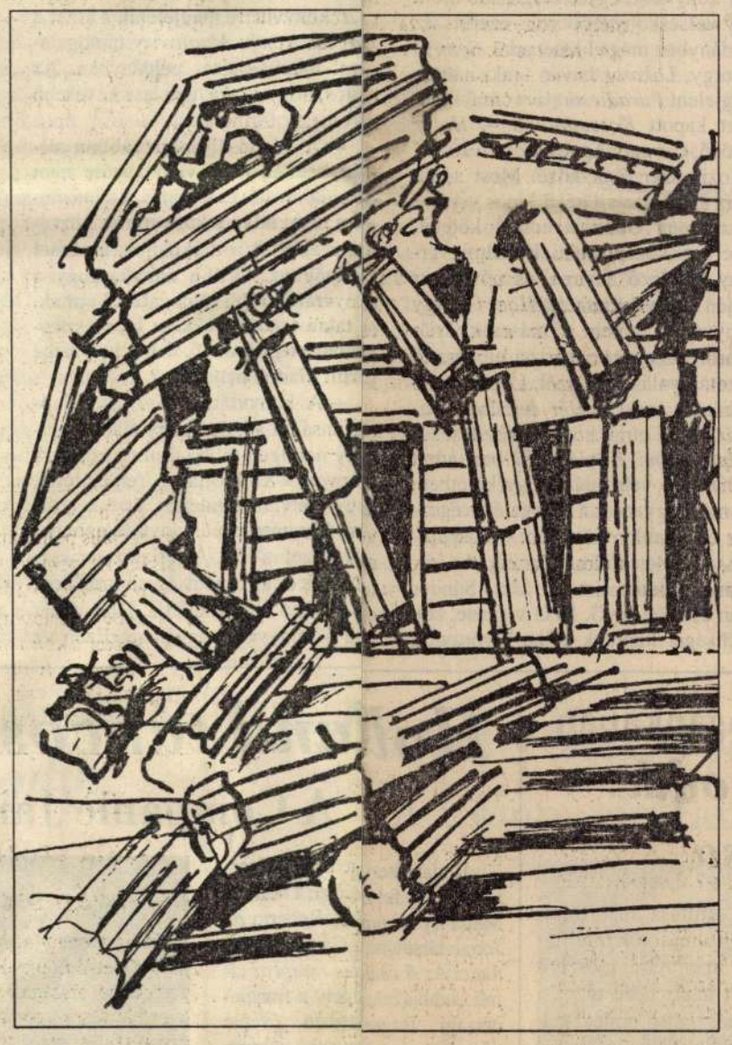

Szilvássy Nándor rajza

A kontraszelekció másik oka *pénzügyi* természetű. A tanszékek adott létszámmal és bérkerettel gazdálkodtak és gazdálkodnak ma is. Így adott esetben egy külső személy egyetemi tanári vagy docensi kinevezésének gátjává vált/válhatott a státus hiánya. Nézzük meg, miként is működik ez a rendszer, ha egy egyetemi oktatói pályázat kiírására nem megüresedett állás betöltése végett kerül sor! Meghirdetnek egy vezető oktatói állást, jelentkezik egy belső jelölt és tegyük fel, egy külső jelölt is. Amennyiben a belső jelölt nyeri el az állást, akkor csak a régi és az új beosztás közötti bérkülönbséget kell előteremteni, ám ha a külső pályázó nyerné el az állást, akkor számára egy új státust és annak teljes pénzügyi fedezetét kell megteremteni. Persze van egy másik megoldás is, el kell bocsátani valakit és annak státusát kapja meg a külső jelölt. A fentiekből következik, hogy egy külső szakember bevonását, illetve elutasítását lobbyérdekek erősen befolyásolják, és a szakmai szempontok háttérbe szorulhatnak. Nem is beszélve arról, hogy a pályázatok sokszor már szinte névre vannak kiírva, s mivel kis ország vagyunk, kicsi annak a valószínűsége, hogy akár két jelölt is ugyanazzal a kutatási területtel foglalkozzon (például a százszorszépek viselkedését tanulmányozza és emellett mondjuk gyufásskatulyákat gyűjtsön s kék szeme legyen). Kontraszelekciós hatása van az alacsony fizetésnek is, de ez kapcsolódik a már tárgyalt egzisztenciális problémák kérdésköréhez. Kontraszelekciós hatása azonban tagadhatatlan, mert az esetleg tehetséges, ám gyenge anyagi hátterű pályakezdő az elé a dilemma elé kerül, hogy vállalja-e a szűkös anyagi elismerést egy majdani szakmai karrierért, vagy pedig elmegy pénzt keresni. Ha pedig elmegy pénzt keresni, vajmi kevés esélye van arra, hogy a későbbiek során bekerül a felsőoktatásba. Vagyis nyugodtan állíthatjuk, hogy a kontraszelekciónak komoly pénzügyi okai is vannak, és ezek vezetői jó- vagy rosszindulattól függetlenül is hatnak.

Világszerte a tudományos élet anomáliái közé tartozik a *pályázatok* elbírálásának miként je, ami megfelelő kontroll nélkül tág lehetőséget ad arra, hogy a „nem megfelelő ember" ne kapjon kutatási pénzt. Ennek oka az összefonódás, a kiélezett verseny, illetve sokszor az inkompetencia, mert a nagyfőnök ül ott a bizottságban. Ugyan a bírálók személyén kívüli körülmény, a szűkös pénzügyi forrás is csábít az inkorrektségre. Talán nem áll távol a valóságtól az a feltételezés, hogy e bajok Magyarországon is komolyan felmerülnek. Ám hazánkban a legnagyobb probléma a centralizáltság, mely pénzszűke esetén talán még előnyösnek is lenne mondható – márpedig a magyar kutatástámogatás állandó forráshiányban szenved –, de tekintettel arra, hogy a döntési helyek száma kevés, a kontroll nem megnyugtató, így könnyen alkalom adódhat a nem teljesen tiszta ügykezelésre és ilyetén a pénzügyi források kézbentartására. Egy diverzifikált állami forrásbázis megteremtése és az ipari pénzek bevonása mellett feltétlenül súlyt kellene helyezni a bizottsági tagok kiválasztásának miként jére és cserélésére!

Az ember hajlamos a gazdasági körülményeket, a szegényes műszerparkot, a szűkös laboratóriumokat, ha nem is elfogadni, de egy adott periódusra mint korlátot szabó tényezőt tudomásul venni. Csakhogy adott pénzmennyiség is hasznosabban felhasználható, ha megfelelő embereknek juttatják. Itt és most nem csupán a kontraszelekcióról van szó, bár ahhoz kapcsolódik, hanem arról, s ez lenne a harmadik tudományos életünk anomáliái közt, hogy a külföldön ösztöndíjas úton levőket nem várják vissza, ha pedig visszajönnek, ellehetetlenítésükre – mert lehetséges versenytársak – apait-anyait bevetnek. Nem állítom, hogy ez mindenütt általános szokás, de meglehetősen gyakori és a kintmaradás irányába hat. Nem is szólva arról, hogy külföldről elnyerni egy magyar egyetem tanszékvezetői pozícióját, majdhogynem lehetetlen vállalkozás. Félek, ehhez még egy Nobel-díj is kevésnek bizonyulna!

Az eddigi látlelet után tekintsük át röviden, miként hat a kormányzat tevékenysége a kutatói elvándorlásra!

1. *Erősíti a kontraszelekciót.* A bérek nem emelkednek, de van leépítés. A leépítéstől való félelem egyrészről erősíti a szervilizmust, másrészről az adódó lehetőség kitűnő alkalmat kínál a vezetőknek a nekik nem tetszők törvényes úton történő eltávolítására. Mindez természetesen visszahat a szakmai színvonalra, és kérdés, az elbizonytalanodó megmaradók miként lesznek alkalmasak a megnövekedett feladatok ellátására, miközben a kenyérharc egymással is szembeállítja őket.

2. *Erősíti a külföldre vándorlást, illetve befagyaszthatja a külföldi tanulmányutakat.* Itt tulajdonképpen egy vagy-vagyról van szó, mert az állás elvesztésétől való félelem vagy az előremenekülés stratégiájának választását indukálja, elmenni még az elbocsátás előtt, mert állásnélküliként erre nehezen vagy egyáltalán nem lesz mód és lehetőség, vagy pedig az esetleg adódó tanulmányutat nem kihasználni, mert ki tudja, lesz-e állás, ahová az ösztöndíj lejártát követően vissza lehet térni.

3. *Rontja a magyar kutatás és felsőoktatás túlélésének lehetőségét és nemzetközi versenyképességét.* Mert egyrészről csökken a kutatásra fordítható anyagi javak mennyisége, másrészről erősödik a kontraszelekció, ugyanakkor az emelni tervezett hallgatói létszám növekvő terhe elvonja az oktatókat a kutatástól.

4. *Az ösztöndíjvita a hallgatókat a politizálás és nem a tanulmányi munka irányába tolja.*

5. *Rontja a felsőoktatás társadalmi megítélését.*

Baj van a magyar felsőoktatással, baj van a kutatással is. De ezen bajok a sok probléma ellenére orvosolhatók lennének! Ám ehhez talán először a diagnózissal kellene előrukkolni, nem pedig azonnal elvenni a fejlődés lehetőségét ettől a szférától! Annál is inkább, mert a monetáris politika képviselőinek okfejtése még közgazdasági értelemben is aggályos. Aggályos, mert szerintem a felsőoktatás termelő ágazat. Ennek belátásához elég, ha abból indulunk ki, hogy a munkaerő áru. Ebben az esetben azonban minden olyan tevékenység, amely ezen áru értékét növeli, közgazdasági szempontból árutermelésnek nevezhető. Márpedig az egyetemre belépő gólya szakképzetlen mint munkaerő, diplomásként viszont tudás birtokosa, mely alkalmassá teszi további értékek előállítására, vagyis az egyetem piacon eladható értékhez juttatja az egyént, amikor az érettségikor birtokolt tudásához hozzátesz. Ezen hozzáadott érték forrása, ismétlem: az egyetem. Tehát *a felsőoktatás stratégiai ágazat, mely olyan áru termelésében vesz részt, amely piacképes és nagy értékek előállításának forrása.* Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy nincs olyan ország, amely anélkül lépett volna a fejlettek sorába, hogy az oktatásba, illetve a kutatás-fejlesztésbe jelentős pénzeket ne invesztált volna. Talán nem véletlen az sem, hogy a felsőoktatásban tanulók aránya abban a Nyugat-Európában is magasabb, mint nálunk, amely felé állítólag mi is törekszünk. Ezen okfejtés viszont, és ennyivel tartozunk az igazságnak, alátámasztja az ösztöndíj bevezetésének közgazdasági szükségességét, mert az értéknövekedés haszonélvezőjétől joggal elvárható a saját erőforrások igénybevétele.

A magyar társadalomnak és a politikai elitnek a jövőképet illetően először konszenzusra kellene jutnia, s csak azután van helye a nagyszabású átalakításoknak! Mert nem lehet az egyik oldalon piacosítani (ösztöndíj), a másik oldalon meg minden marad a régiben (munkabér). A konszenzus azért is fontos lenne, mert stratégia híján fennáll annak a veszélye, hogy kormányváltásonként stratégiaváltásra is mindig sor kerül. A kutatás, a felsőoktatás és a közoktatás nemzeti ügyként kezelendő: nem lehet a kabátot négyévente újraszabni!

Addig is, amíg egy ilyen konszenzuson alapuló stratégia kidolgozására sor kerül, el kellene dönteni, kell-e nekünk Nobel-díjas. Úgy gondolom, nem kellene belenyugodnunk annak imamalomszerű hajtogatásába, hogy térségünk mindig exportőr volt a brain-drain üzletágban! Az ország sorsának javulásában a beáramló és az itt tartott tudás mindig fontos szerepet játszott; ha egyetlen versenyképes árunkat elkótyavetyéljük, nemhogy Európában, de még a félperiférián sem lesz helyünk.

Kalapos Miklós Péter

A szerző biokémikus, az orvostudomány kandidátusa.

Mégis, kinek a stílusa?

Tudja-e vajon, mit beszél?

A művelődési és közoktatási miniszternek tettem fel magamban ezt a kérdést vasárnap kora este, amikor a Magyar Televízió Képújságjában *Fodor* Gábornak a rendkívüli kormányülés után elhangzott bejelentését olvastam.

A hír megdöbbentett. Ezek szerint ugyanis én, noha budapesti lakos vagyok, más világban, más országban élek, mint a kultuszminiszter. Én ugyanis, sajnos, úgy tudom, hogy a közoktatás pénzellátása évek óta egyre szűkösebb: a költségvetésből *reálértékben* több éve már egyre kevesebb pénz jut gyermekeink oktatására. A miniszter pedig most – a tudósítás szerint – azt jelentette be: „Jövőre a korábbiaknál is lényegesen kedvezőbb lesz a közoktatás pénzellátása."

A művelődési tárca első embere eszerint el akarja hitetni velem, velünk, hogy a közoktatás finanszírozása terén minden rendben volt, rendben van és jövőre még inkább rendben lesz!?

Figyeljük csak meg: „a korábbiaknál is lényegesen kedvezőbb lesz" – vagyis: a korábbiakban is kedvező volt. Igaz ez, miniszter úr? Sőt, nézzük meg alaposabban, mindig a múltra vonatkozó jelentését ennek a mondatnak: „a korábbiaknál *is* lényegesen kedvezőbb lesz" – ez az *is* a magyarban nyomatékosító szóként azt jelzi: nem egyszerűen kedvező volt, hanem nagyon is az volt, amit bizony nehe meghaladni. Nos, ha a miniszter úr ilyennek l ja a jelen és a közelmúlt közoktatás-finanszíroz át, bizony nem csoda, hogy nem tud szót érte a pedagógusokkal.

És figyeljük meg: „lényegesen kedvezőbb lesz" az, ami korábban is igencsak kedvező volt – tehát jövőre a közo tatás pénzellátása olyan lesz, amivel igencsak égedett lehet majd mindenki. De hogy mondh ja ezt, amikor a tájékoztatóból kiderül (a hírb már a következő mondatból), hogy „átlagos n 15-20 százalékkal növekednek 1996-ban a ormatívák". Az én számomra ez azt jelenti, gy a normatívák jövőre (is) *elmaradnak* az infl ciótól, reálértékben tehát csökkennek. A közoktatás pénzellátása így 1996-ban sem lesz megfelelő. Ez viszont épp az ellenkezője annak, ami az idézett bejelentésben elhangzott!

Miniszter úr! Feltételezem, tisztában van azzal, mi is a valóság.

Noha jóval fiatalabb, mint én, tiszteltem, becsültem önt. Sajnos, jó ideje már növekvő fenntartásokkal figyelem tevékenységét. Most pedig meg kell kérdeznem: *mégis, kinek a stílusa ez?* Mert úgy tudom, sem a Bibó István Szakkollégiumban, sem a Fideszben, sem az SZDSZ-ben nem az Orwell által leírt *újbeszél* járta. Jómagam azt hittem, a problémákat, gondokat elkendőző, a töretlen fejlődést sugalló nyelvezet rendszerfüggő. De íme, látni kell, hiába történt meg – legalábbis a hatalmi struktúrát illetően – a rendszerváltás, *az ön- és közáltatás stílusa* ismét megjelent.

Most még nem általános – időben kell szakítani vele.

Wintermantel István

NAPLÓ

A MAGYAR RÁDIÓ ÉS TELEVÍZIÓ Szimfonikus Zenekarának hangversenye ma este fél nyolckor lesz a Zeneakadémián (Budapest VI., Liszt Ferenc tér 8.). Közreműködik és vezényel Vásáry Tamás (zongora). Műsorukon Chopin e-moll zongoraverseny és Prokofjev 5. szimfóniája szerepel.

BORZ JUDIT iparművész és Lakatos Edit festőművész kiállítása november 9-én, este hat órakor nyílik meg az Erkel Ferenc Művelődési Központban (Budakeszi, Fő u. 108.). A tárlat hétfőtől péntekig reggel tíztől este nyolcig, szombaton reggel kilenctől délután kettőig tekinthető meg.

TŐKÉS EMESE zongoraestjén Liszt- és Chopin-műveket ad elő november 9-én, este hét órakor az Óbudai Társaskörben (Budapest III., Kiskorona u. 7.).

AZ ÁLLAMPOLGÁR szuverenitása és az állam reformja címmel Kornai János tart előadást november 7-én, délután öt órakor az Europa Institut Budapest dísztermében (Budapest XIV., Ajtósi Dürer sor 19–21.). Köszöntőt mond Glatz Ferenc az Europa Institut Budapest igazgatója.

A VALLOMÁSOK A VONALRÓL című kortárs magyar grafikai kiállítás november 10-én, délután öt órakor nyílik meg a Vigadó Galériában (Budapest V., Vigadó tér 2.).

A MÁV Szimfonikus Zenekar hangversenye november 10-én, este fél nyolckor lesz a Zeneakadémia nagytermében (Budapest VI., Liszt Ferenc tér 8.). Közreműködik Lubik Ilona, Trejer István (hegedű), Onczay Csaba (gordonka). Vezényel Onczay Csaba. Műsorukon Bach 3. brandenburgi versenye, Vivaldi a-moll versenymű két hegedűre, Haydn C-dúr gordonkaversenye, B-dúr szinfóniája, Boccherini D-dúr gordonkaversenye szerepel.

LÁTJÁTUK FELEIM Honi és környező magyarjaink párbeszéde Isteinel címmel Szabó András előadásában november 10-én, délután öt órakor lesz a Budapest Kávéházban (Budapest VI., Király u. 50.). A KÉSZ Irodalmi és Művészeti Társaság által rendezett irodalmi esten közreműködik Hegedűs Zsuzsanna magánénekes.

A DEBRECENI KODÁLY KÓRUS és Kamaraegyüttes hangversenye november 10-én, este fél nyolckor lesz a Mátyás templomban (Budapest I., Szentháromság tér 2.). Műsoron Honegger Dávid királyának eredeti változata szerepel.

FELSŐOKTATÁS ÉS GAZDASÁG címmel rendeznek háromnapos konferenciát november 11. és 13. között a győri Széchenyi István Főiskolán. A tanácskozás célja az, hogy a Magyarországra települt német, osztrák, svájci vállalkozások és a hazai felsőoktatás intézményei feltárják az együttműködés lehetséges területeit, hogy személyes kapcsolatokat alakítsanak ki.

DARVASI LÁSZLÓ festményeiből november 27-ig látható kiállítás a Művészbarátok Galériájában (Budapest VII., István u. 42.).

SZELECZKY ZITA önálló estje november 13-án, este hét órakor lesz a Magyar Kultúra Alapítvány Corvin termében (Budapest I., Szentháromság tér 6.). A magyar költészet gyöngyszemei Balassitól napjainkig című est házigazdája Katona Tamás. A belépés díjtalan.

SZILVÁGYI SÁNDOR gitárestje november 13-án, este hét órakor lesz az Óbudai Társaskörben (Budapest III., Kiskorona u. 7.). Műsorukon Ponce Sonata Romantica, Sastelnuovo-Tedesco Concerto in D., Bach Prelúdium, fúga, allegro, és Rodrigo Concerto de Aranjuez szerepel.

LUX ANTAL festményeiből nyílik meg kiállítás november 13-án, délután öt órakor a Körmendi Galériában (Budapest V., Deák F. u. 15.). A tárlat november 25-ig tekinthető meg.

Nem lehet a fővárost megkerülni

A békéscsabai Tevan Kiadó az elit felé közelít

Bár az elmúlt évtizedek könyvpiacát meghatározó nagy kiadók szinte mind elkeltek vagy megszűntek, kettő állami tulajdonban maradt. A *Gondolat* és a békéscsabai *Tevan*. Volt ugyan egy kísérlet két esztendeje a Tevan privatizálására, az egyetlen pályázó (maguk a dolgozók) azonban kevesebbet ajánlott, mint amennyit a vevő kért. *Cs. Tóth* Jánossal, a Tevan Kiadó igazgatójával további sorsukról is beszélgettünk.

– A Tevan Kiadó könyvei között feltűnően sok a verseskötet, a nívós irodalom. Miből telik erre, állami támogatásból?

– Egyetlen fillér állami támogatást sem kapunk, úgy dolgozunk, mint egy magánkiadó. Hárman vagyunk, *Kántor* Zsolttal együtt végezzük a kiadói munkát. Évek óta nem volt nálunk fizetésemelés, jutalom, viszont nincsen adósságunk sem. A saját erőnkből és indulótőkénkből jutottunk előre, vettünk négy irodát Békéscsaba belvárosában. A régi állami kiadók gondolkodása igen távol áll tőlünk. Nincsen könyvesboltunk sem, ami pénzt termelhetne. Az eltelt időben nem volt nagy nyereségünk és veszteségünk sem, ezzel szemben voltak irodalmi sikereink. Elérkeztünk azonban ahhoz a ponthoz, hogy forgótőkére lenne szükségünk, mert a meglévő pénzünket lassan feléltük, annyi van, hogy a mostani könyveinket elkészítsük. Így tehát bizonyos, hogy nem lehetünk mi, dolgozók a Tevan vevői, mert nem tudjuk összerakni azt a tőkét, amely a kiadó további működéséhez elengedhetetlen. 1989-ben alakultunk, eddig nyolcvan könyvet jelentettünk meg, évente tíz–tizenötöt, ezekből legalább hat verseskötet.

– Ezek szerint mégiscsak eladható ma a költészet Magyarországon?

– Az örökös áremelések miatt egyre kevesebb példány jelenik meg egy könyvből, egyre magasabb áron. Egy verseskönyvet ötszáz–ezerötszáz példányban még el lehet adni. *Somlyó* György, *Lakatos* István – aki nálunk megjelent *Paradicsomkert* című kötetéért kapott *Kossuth-díjat* –, *Határ* Győző, *Gergely* Ágnes, *Tornai* József tartozik szerzőink közé. Most adjuk ki az elsőkötetes *Lackfi* János verseit, *Kiss* Anna *Genitivus* című kötetét, amely a középiskolai irodalmi verseny kötelező anyaga, és november elején lesz a bemutatója *Haas* György könyvének, amely a második Trianonról, az egykori párizsi előkészítő béketárgyalásokról szól. Legnagyobb munkánk most a *Hét évszázad magyar költői* című kötet elkészítése. A *Szépirodalmi Kiadó* 1987-ben adott ki hasonló válogatást négy kötetben, mi most ugyanezt a válogatást végezzük el egyetlen kötetben, bibliapapíron, a kezdetektől napjainkig. Az irodalmi szerkesztést *Kovács* Sándor Iván és *Németh* G. Béla végezte, sok segítséget kaptunk Rába Györgytől, Lakatos István pedig szakmailag fogta össze a munkát. A 87-es kiadásból ki is hagytak, át is vettek belőle, de mindenkor értékszempontok alapján válogattak. Ez nem utánnyomás, és igen nagy előnye, hogy mindig visszanyúltak az eredeti szövegekhez, és értelemszerűen ki is bővült a lista, *Határ* Győző, *Faludy* György, *Kányádi* Sándor is bekerült a válogatásba. A szerkesztési munka már befejeződött, és reményeink szerint a következő könyvhétre megjelenik a kötet a *Magyar Könyv Alapítvány* támogatásával három–ötezer példányban. Az biztos, hogy az ára nem lesz kevesebb háromezer forintnál.

– A kiadó ilyenkor abban reménykedhet, hogy vállalkozása nem volt hiábavaló, és a könyv, ha máshogyan nem, talán a könyvtárak közvetítésével eljut a diákokhoz, a verset szeretőkhöz. Örül-e annak, hogy a könyvtárak több támogatást kapnak, s talán lendíthetnek az igényes irodalmat megjelentető, nehéz helyzetbe került kiadók helyzetén?

– A könyvtárak vásárlása alapbiztonságot ad, de az így eladott példány nemigen több háromszáznál. A *Magyar Könyvklub* felajánlotta, hogy hetvenszázalékos árréssel átvesz háromezer példányt és azonnal előre fizet is érte. Az átlagos terjesztői árrés negyvenhét-ötven százalék, de a kiadó nem tudhatja, lát-e pénzt tőle a könyvért vagy nem. Ezen az ajánlaton el kell gondolkodnunk, mert ellene szól, hogy a könyv nem jut el oda, ahová való, a könyvtárakhoz, az utca emberéhez, a diákokhoz, viszont ott áll ezzel szemben a fizetési biztonság.

– Vidéki kiadóként tudnak-e enyhíteni a hazai irodalmi élet Budapest-központúságán?

– *Tevan* Andor minden szombaton a New York kávéházban ült, ott tárgyalt a magyar irodalom színe-javával. Bár Békéscsabán dolgozunk, mégsem tudjuk megkerülni a fővárost, mert nem az az elsődleges célunk, hogy a helyi szerzőket megjelentessük, hanem hogy értékekből válogassunk.

– Miből lehet ma kiadni kortárs szépirodalmat? Nyereséges könyvek hasznából?

– Mi az elit felé terjeszkedtünk, nem a kommersz felé. Amikor a családtól félmillió forintért megvettük a Tevan nevet, akkor is ezt vállaltuk. Azóta *Habsburg* Ottó politikai tárgyú írásaitól kezdve az *Antall* József emlékkönyvön át sokféle könyvet adtunk ki, s nem volt nagy veszteségünk. Ezek a kötetek elfogytak. Verset pedig ma önköltségesen lehet csak kiadni. Kevés az olyan magyar író, akit nagy példányszámban el lehet adni, így hát örökösen támogatókat keresünk. Állandóan pályzatokat küldözgetünk, így lassan már nem is mi adjuk ki a könyvet, hanem megjelentetjük az alapítványok elgondolásait. A szerzők lemondanak a honoráriumról, a pályázatokból kapott pénz a nyomdaszámlát fedezi. Nem hiszem, hogy egzisztenciát lehetne ma teremteni az irodalomból Magyarországon. Talán a folyóiratközlésekből még pénzhez lehet jutni, mi is fizetünk honoráriumot a *Bárka* című időszaki kiadványunk szerzőinek.

– Ön is aláírta azt a tiltakozást, amelyet a magyar értelmiség egy része fogalmazott meg a művelődési minisztérium központosító pénzelosztási terve ellen.

– Ebben pedig az állt, hogy a legjobban a hazai könyvkiadást sújtja egy ilyen intézkedés. A *Magyar Könyv Alapítvány* kuratóriuma a legkevésbé támadható testület volt az elmúlt években. Bárkik is voltak a tagjai, mert gyarkan cserélődtek, mindig nagyon becsületes volt az a lista, amelyet megszavaztak. Ez nem magánalapítvány, ez a magyar irodalmi élet alapítványa volt, és 1988 óta külső befolyásolás nélkül működik. Remélem, hogy van olyan erős most a magyar értelmiség, hogy nem lehet a közalapítvánnyá válást, s ezzel a minisztériumi befolyás lehetőségét keresztülvinni. A könyvesek, az alkotók is nagyon elszántak, túl sok évtized telt el úgy, hogy bizonyos elvárásoknak kellett megfelelni. A függetlenség hitéhez most ezért ragaszkodnak.

(hanthy)

Újabb sikerdarab a Tagankában

Viszockij második feltámadása

Őszhajú, de fiatalos külsejű, vígkedélyű férfi jelenik meg, hatalmas dísztőrrel a kezében a *Taganka Színház* művészbejárójában. A várakozók tekintete az érkező különös személy alakjára szegeződik, aki egy elegáns mozdulattal kirántja a tőrt a tokjából, majd vidáman hadonászni kezd vele, miközben köszönti a jelenlévőket. Aztán gondosan visszahelyezi a fegyvert hüvelyébe, majd mókásan közli, nem ezzel fogja az instrukcióit nyomatékosítani, születésnapjára kapta. És munkához lát.

A *Vlagyimir Viszockij* főpróbájának befejező munkálatai folynak. Az egykor már nagy sikert aratott darabot újra bemutatják a Tagankán. Ez a színpadra állítás rendkívüli eseménynek számít az orosz főváros kulturális életében. Viszockij halála után (1980), a híres művész emlékére színésztársai által készített előadást az akkori vezetés ugyanis betiltotta. Csak nyolc év elteltével, 1988-ban sikerült *Ljubimovnak* újra színpadra állítani, de sajnos hamarosan újabb gondok jelentkeztek. Mintegy három évvel ezelőtt különböző belső problémák miatt az előadást ismét szüneteltették. Ily módon ennek a darabnak a mostani színpadra állítása már tulajdonképpen a második felújítása. Hogy mennyire időszerű volt ismét napirendre tűzni a híres színészköltő emlékének szentelt előadást, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy már elővételben mind a két bemutatóra az összes jegy elkelt. E nagy érdeklődés azzal is magyarázható, hogy Viszockijt csak a Tagankán mutatják be Moszkvában, ugyanis olyan híres színészek alakítják a főszerepeket, akikkel valamikor együtt játszott Viszockij. Nem kisebb nevekről van szó, mint a moszkvai közönség kedvenceiről, például: *Zolotuhin, Hmelnyickij, Szemhov, Gyemidova* és a többiek, köztük a fiatal színésznemzedék képviselője, Vlagyimir Viszockij fia, Nyikita is. A darab, amely a színészköltő verseinek, dalainak logikusan egymásra épülő láncolatából áll, átfogó képet ad az érdeklődőknek Viszockij életművéről. Az előadást különösen érdekessé teszi, hogy több ízben is eredetiben szólal meg Viszockij hangja, ami olyan érzést kelt a nézők körében, mintha maga Viszockij is a színpadon lenne. Ez is talán a nagy siker egyik titka.

(viczai)

A magyar film próbája Tatabányán

A belépő hét forint...

A mozgókép születésének századik évfordulója alkalmából *A magyar film hét próbája* címmel hétfőn egyhetes filmfesztivál kezdődött Tatabányán, a kertvárosi *Bányász Művelődési Házban* – tájékoztatta lapunkat *Nagyné Kiss* Hilda, a művelődési ház igazgatója. A fesztivál költségeit a *Nemzeti Kulturális Alap* és a *Magyar Mozgókép Alapítvány* fedezi.

A filmeket *Pákai* Ernő népművelő válogatta. Az előadások délután öt órakor kezdődnek, de a filmeket csoportoknak – igény szerint – más időpontban is levetítik. A belépők a hét előadásra való tekintettel hét forintba kerülnek (a nyugdíjasokat és a diákokat ingyen beengedik). A fesztivál hétfőn *Keleti* Márton *Bob herceg* című filmjével nyílt meg. Ma délután *Böszörményi* Zsuzsa *Vörös kolibri*, szerdán *Hintsch* György *A veréb is madár*, csütörtökön *Sándor* Pál *Ripacsok*, pénteken *Bujtor* István *Hamis a baba* című filmjét vetítik. Vasárnap *Rófusz* Ferenc *Oscar-díjas* kisfilmjét, *A legyet*, valamint *Dargay* Attila *Az erdő kapitánya* című rajzfilmjét láthatja a közönség. A fesztivál idején a művelődési házban kiállítást rendeznek régi magyar moziplakátokból.

(d. m.)

Holland táncosok „csendes mosolya”

A Companie Januari a Petőfi Csarnokban

Budapesten, a *Petőfi Csarnokban* lép fel ma este a holland Maria *Voortman* és Roberto *de Jonge* társulata, a *Companie Januari Az ő csendes mosolya* című darabjával, amely a franciaországi Bagnolet-ban évente megrendezett nemzetközi koreográfiai szemlén díjat nyert. Az előadás, amelynek támogatója a Holland Királyság Nagykövetsége, két nővér kapcsolatát mondja el a tánc nyelvén *Penderecki, Ligeti* és *Eno* zenéjére. Maria Voortman Amszterdamban tanult. Roberto De Jonge a színház világából érkezett. Mindketten dolgoztak Jan *Fabre* belga rendező csoportjában, majd megalakították társulatukat, a Companie Januarit. A klasszikus balett hagyományos elemeit újszerűen felhasználva teremtettek sajátos táncstílust, melynek alapja Maria Voortman egyéni spicctechnikája.

(f. m.)

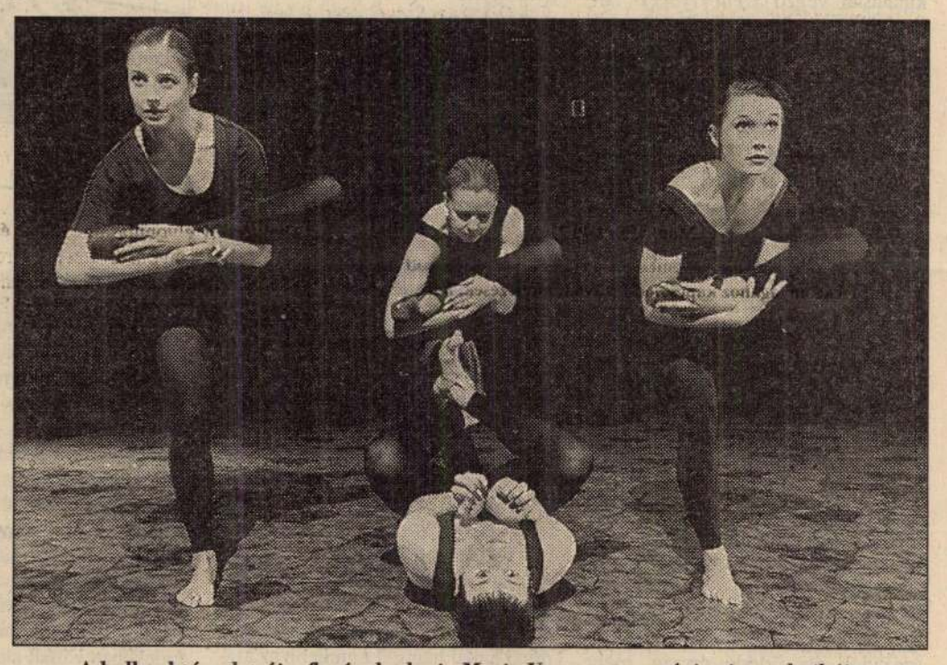

A holland társulat új stílusának alapja Maria Voortman egyéni spicctechnikája

(Cats and Withoos-fotó)

Alma a Thália Stúdióban

Nagy András, Alma (One Woman show) című darabját a hét végén mutatták be a Thália Stúdióban. Egy legendás asszony valamikori varázslatos és csábító múzsa (és démon) készül élete legutolsó randevújára, Bécs legnépszerűbb katolikus papjával. És amíg felkészül a találkozásra, rendezi életét és múltját is. Alma Mahler-Werfel szerepében Pápai Erika látható

Ecofotó – Hévizi Mónika

A költő hangja

Orbán Ottó verseit mondja

Gimnáziumi magyartanár meséli, hogy a kortárs verstől alaposan elkóborolt ifjúságot, az utóbbi években *Orbán* Ottó csalogatta vissza a magyar költészethez: idézik sorait, együtt mondják, kántálják, éneklik a verseit. Az a fölöttébb kritikus nemzedék talált rá a '89 óta folyamatosan új kötetekkel jelentkező költőre, az a fiatalság, akit már nem lehet szólamokkal becsapni, aki kellő szkepticizmussal nézi a világot, de még mindig komolyan gondolja, hogy valami értelmének kell lennie a létnek, s ha van, akkor a költészetnek ezt kell fürkésznie.

Orbán az ezredvégen, a politikai elitek tündöklő-bukó kavalkádjában sokak számára váratlanul ódában dicséri a közembert, mert miként egykoron *Babitsban*, benne is feltámad a *nem magamért sírok* – divatjamúltnak hitt attitűdje. Persze, nemcsak a szolidaritás divatjamúlt, hanem bármiféle nagy koreszme megjelenítése a költészetben. Mit tehet hát a költő, ha életének válságos korszakában, a súlyos betegség mindennapos szorításában, végső formába akarja önteni gondolatait a világról? Ha úgy érzi, nincs ideje a divatos játékokra? Egyrészt kölcsönveszi a világköltészet remekeit és újraírja őket, előveszi a legszebb dallamokat új verseket komponál rájuk, vagy új zenét, disszonánsabbat, maibbat teremt. Orbán Ottó virtuóz formaművész, de minduntalan hangoztatja amúgy adysan: *a vers csak cifra szolga*. Egyébként persze nem *Ady*, hanem *Balassi, József* Attila, *Kosztolányi, Babits, Weöres* az orbáni költőideál, és persze a magyar nép, amelynek költészete örök forrás és vigasz. (*A magyar népdalhoz*).

A *Hungaroton Classic* huszonegy verset rögzített hangszalagra a költő tolmácsolásában. Vélhetően Orbán Ottó válogatott és szerkesztett roppant tudatosan, ügyelve a hangulati váltásokra, s ennek a csodaszámba menően sokszínű lírának a minél többoldalú bemutatására. A költő hangját azért érdemes rögzíteni, mert a felvétel minden későbbi értelmezést és félreértelmezést igazolhat vagy cáfolhat. Orbán versmondása a maga fakó dísztelenségével, visszafogott emelkedettségével és fájdalmas humorával azonnal magával ragad, és követjük a *Derű és vidámságtól* az *És felragyognak, szétszórt csontjaink*-ig a huszonegy verset, egyetlen pillanatra sem lankadva.

(osztovits)

Barz Judit

Magyar Iparművészet az
ezred foRdulón 2003

83.e.

1555

Barz —
Borza Vera

e we leave because it

. This one is not as
ust have *stunted* its

Tentative adj. uncertain; probable. Let's decide upon a *tentative* date for the next meeting; we can always change it if we need to.

Tepid adj. slightly warm. This tea is *tepid*; please bring me a hot cup.

studiumokban egy huszonéves fiatalember próbálgatta fantáziáját, nem is akárhogyan. Elsőéves korában tervezte összecsukható óvodai ágyát. A kis helyen elférő, olcsó és szellemes szerkezet láttán tizenöt év távolából még nyilvánvalóbb, mint születésekor lehetett: Borz' Kováts nem dekorálásnak fogta fel az iparművészetet. A szép és kellemes formával is elsősorban konstruált. Másodéves korából való csőszéke alighanem egyik előzménye a hatvanas évek végi butoroknak. De ekkor még nem életművét építi, inkább csak építkezik. Ez sem kis dolog, hiszen akkoriban az érett alkotók sem tudtak elszakadni a diszitgetés kisértésétől. 1962 körül keletkezett hajlitott falemez széke, kicsit nehézkes és bonyolult képződmény, de nem holmi cicomák miatt, ilyeneket hiába is keresnénk rajta. Bizarr hatása inkább abból adódik, hogy monumentális épületként szerkesztette meg, nagy és tömör formákból áll, a szükséges raffinéria hiján. Erényeket és hibákat emlitettem, s emlithetnék még. Holott e korai munkáknak is az a legfőbb jellegzetességük, hogy ipari formák. A főiskolás Borz' Kováts nem ugy készit ülőbutort, hogy megnézi a korábbiakat és a tanultak alapján megcsinálja a magáét, amely talán kezdetlegesebb, mint a müvészettörténeti példák, részleteiben talán szerencsésebb megoldás, de legalább az övé. Megpróbál ugy tervezni, mintha ő csinálná az első széket a világtörténelemben. Az emberből és a kor technikájából indul ki, ezért több, mint studium a harmadéves kori telefonfülke, buszmegálló, családiház, a negyedéves korában készült lakóházsor. Ahogy a megoldások egyre érettebbek lesznek, egyre szorosabb kapcsolat épül ki a müvészettörténeti előzményekkel, az imént emlitett földszinti lakóházsor mögött a holland konstruktivisták vagy Kozma Lajos hasonló elképzelései is éreztetik hatásukat.

A negyedéves főiskolás 1963-ban azt a feladatot kapja, hogy tartson előadást kollégáinak a lakáskultúráról és annak hazai helyzetéről. A szöveg, amely megtalálható a müvész hagyatékában, értékes dokumentum – nem annyira az akkori belsőépitészetről, mint inkább az akkori Borz' gondolkodásmódjáról. Élesen szembeállitja egymással a régi és az uj lakást, mondván: az ebédlő-, dolgozó-, szalon- és egyéb szobákra történő felosztás ma már fikció. Ugyanis "a mai lakás az életfunkciók megfelelő kerete, mint: az étkezés, tisztálkodás, pihenés, gyereknevelés stb... A tervezés ésszerü menete... az emberből kiindulva a butorokon keresztül visz el a lakásig." (3) Borz' tehát nem egy-egy szép vagy kevésbé szép, használható vagy kevésbé használható butort akart tervezni – még diákként sem. Nagyobb összefüggésekben gondolkodik: még csak nem is butorcsaládokban, ahogy Kaesz Gyula tette, ahogy alighanem tanulta is Kaesz tanitványaitól. A butor számára csupán eszköz, hogy felülemelkedve a tárgyak régióján, az embert a lakás használójává, a lakást pedig az emberi használat terepévé tegye. Ez a felülemelkedés 1963 táján még csupán lehetőség, amelyhez tiz év mulva, közvetlenül halála előtt tér vissza, miután megtisztitotta a tárgyakat a rárakódott hamis képzetektől. De az ut ebben a főiskolás dolgozatban kezdődik. Számára a disztárgy soha nem volt reális alternativa, még megélhetési szempontból sem: "Egy praktikus célu használati tárgy – ha szépen formázott – sokkal magasabbrendü értéket képviselhet, mint egy disztál, amelyet nem használunk semmire." (4) Borz'Kováts már akkor is tudta: munkája csak akkor lesz érdemi, ha tullendül a tárgytervezésen. Bizonyitja főiskolai diplomamunkája, alig egy évvel későbbről. Nem tárgyat, hanem egész épületet tervezett, nem gyárat vagy közintézményt dolgozott fel, hanem egy képzeletbeli Iparmüvészeti Főiskola épületkomplexumát alkotta meg, nemcsak épületeket rajzolt, környezeti tájolással, belsőépitészeti terekkel, s természetesen ülőbutorokkal,

hanem az Iparmüvészeti Főiskola tervezésével az iparmüvészeti oktatás, a designer-képzés kapcsán az iparmüvészet fogalmát is tisztázta, legalábbis megpróbálta tisztázni, mindenesetre a fogalmak tisztázása után ült csak rajzasztalhoz.

A müszaki rajzokat és a távlati ábrázolásokat terjedelmes tanulmány vezeti be. József Attila szellemében abból indult ki, hogy a müvészetnek van egy változó és egy állandó tényezője, s ez utóbbi olyan örök emberi, "mely kifejezetten az ember biológiai és pszichológiai tulajdonságaiból ered." (5) Tehát nem mondott ujat, de a biológiai és pszichológiai vonatkozások tudatositása akkor, amikor a magyar iparmüvészetben még mindig a dekoráló hajlam uralkodik, nem akármilyen jelentőségü tett volt. Fontosságát csak növeli, hogy e fogalmak a tervezésben is irányt szabó rendszerbe illeszkednek. Borz'először a müvészet tartalmát határozta meg, a müvészet segitségével tárul fel az alkotás folyamata, az alkotás menetét kell figyelembe vennie a főiskolai oktatásnak, ezt a főiskola intézményének, amelyet követ az épületegyüttes – idézem – "szerkezete, szervezete." Az organizmus eszméje tehát, csirájában ugyan, de már ekkor is jelen van: a szóhasználatban és a valóság élőlényszerü értelmezésében. Borz' a későbbiekben éppen azért fordul a tárgytervezés felé, mert organizmust akar épiteni, mert az organizmushoz a legkisebb elem megismerésével vezet az ut. Amikor a főiskola programját fogalmazza meg, ébred rá mintegy hivatására, első izben tisztázza saját feladatait: "külön hangsulyoznunk kell az ipari tömegtermelés elsődleges szerepét a használati tárgyak létrehozásánál. Tehát a főiskola karakterét az ipari tömegtervezés szempontjait figyelembevevő használati tárgyak létrehozása határozza meg." (6)

A tárgyalkotás Szegeden kap ujabb inditékot.

Borz'aki az ipari tömegtermelés elsődleges szerepét hangsulyozta, a főiskoláról kikerülve, szinte természetes, hogy nem vállaja a szabad uszást, pontosabban az Iparmüvészeti Vállalatot, még pontosabban: a retrográd kézmüves iparmüvészetet, hanem tervezőirodába megy dolgozni. Igy kerül a Csongrád Megyei Tanács Tervezőirodájához. Sorolhatnánk az ott töltött szük két esztendő munkáit (csongrádi és szentesi zeneiskola, hódmezővásárhelyi üzletek), de nem érdemes. Az épitészt, különösen egy pályakezdő épitészt annyi anyagi és technikai feltétel köti munkájában, hogy elképzeléseiből – eredeti formájában – szinte semmi sem valósul meg. Borz' is csalódva tekintett vissza erre az időre, még a tapasztalatokat sem itélte hasznosnak: "A Főiskoláról kikerülve egy nagyobb vidéki városunkban mint épitésztervező és belsőépitész kezdtem, viszonylag hamar önálló munkákkal. Az ott töltött két év alatt azonban nem sikerült megbirkóznom az elsősorban kivitelezés oldaláról jelentkező nehézségekkel." (7)

Beszélhetnénk szemléleti nehézségekről is. Elég beleolvasni A formatervezés és az épitészet kapcsolata cimü tanulmányába. 1966-ban iródott, akkor hagyta ott a CSOMITERV-et; ami tehát ebben az irásban előremutató és ujszerü felfogás, az egyszersmind magyarázat is – a távozásra. Borz' szerint az épület mint különleges használati tárgy, egy sor más használati tárgyat tárol. Ezért nemcsak az emberhez, hanem az ember használati tárgyaihoz is hasonulnia kell. Miután a formatervezés legfőbb jellegzetességét az épitészetre is kiterjesztette ("a szériaszerü előregyártás területén az épitészet=formatervezés"), (8) az épitészetből, mint a formatervezés legnagyobb egységéből, a tárgyhoz érkezik vissza: "Szükebb értelmezésben pl. formatervezői témák mindazok a tárgyak, melyek az épületet használhatóvá teszik, s igy az épitészeti tervezés egyik kiindulási pontját kell, hogy képezzék." (9)

Ars Hungarica 1977/1

Vadas József

BORZ' KOVÁTS SÁNDOR

A körkérdések és interjuk korát éljük. Borz' Kováts Sándornak is feltették egyszer a kérdést: miért választotta életcélul a belsőépitészetet? Vagy csak ő tette fel magának mások helyett, akik nem voltak rá kiváncsiak, azok nevében, akiknek egész munkásságát szentelte? A kéziratos szövegből nem derül ki a válasz. Csak azt tudjuk: Borz' Kováts Sándor nem volt képzőművész, meg sem kisértette a képzőművészet. De ő az iparmüvészetet is totalitással ruházta fel. A legegyszerübb tárgy megformálásakor is az élet legátfogóbb törvényszerüségeiből indult ki. Hogyne tett volna igy akkor, talán még a felvételi vizsgán, amikor ars poeticával felelt az iménti kérdésre: "Az emberiség ősi és örök törekvése, hogy maga körül olyan életteret alakitson ki, mely igényeinek a legjobban megfelel." (1)

Ez a designer, ahogy ő maga nevezte magát, nem a modern müvészethez akart kapcsolódni munkásságával, hanem a környezetalakitás kulcsproblémáit feldolgozva próbálta megkeresni feladatát. És meghalt harminchárom esztendős korában, a szemünk láttára, 1973. január 15-én.

Harminchárom éves korában Kozma Lajos éppen tüzértiszt volt az első világháboruban, addig csupán egyetlen jelentős mü állt mögötte: a Rózsavölgyi zenemükereskedés belsőépitészeti kialakitása. A harminchárom éves Kaesz Gyuláról a magyar müvészettörténetnek nem is volna különösebb feljegyeznivalója – azon kivül, hogy tanitott az Iparmüvészeti Iskolában. Hasonló a helyzet Király Józseffel is, hogy a felszabadulás nemzedékének egyik legkiemelkedőbb tagját emlitsem: élete harmincharmadik esztendejében indult tanulni Nyugat-Európába, az akkori tapasztalatok majd tiz év mulva érnek müvekké. A harminchárom évesen meghalt Borz'Kováts Sándorról azonban tanulmányt kell irni.

És nemcsak kell, de lehet is. A lehetőségben egyszerre fogalmazódik meg a mai magyar iparmüvészet szükössége és Borz' kivételes képességekkel párosuló hallatlan munkamorálja. A puszta életrajzi adat csupán – számszerinti értelemben is – egy tragikus veszteségről tudósit, történeti távlatba helyezve azonban nem kétséges: a magyar formatervezés talán még Kozmánál, Kaesznél is nagyobb kaliberü tehetséggel lett szegényebb. Harminchárom évesen is a magyar design vezető mestere vált ki a csatasorból. Barátai és legközvetlenebb munkatársai – Pohárnok Mihály, Soltész György – azóta is folytatják azt a munkát, amit együtt kezdtek el, amiről halálos ágyán is beszélgettek. Mégis azt kell mondanom: félő, hogy korai halálával nem egyetlen nagyszerü embert és néhány nagyszerü mü alkotóját vesztettünk el. Hanem azt, aki – az avantgarde szóhasználatával élve – utat mutatott és célt tudatositott.

A jövőt ne firtassuk. Mi lett volna, ha?... mit csinált volna, ha?... ezek csak hatásos és hátráltató kérdések. Van elég tanulság a megélt életben és a megélt élet életművében is.

Kozma Lajosnak még az is elegendő feladatnak látszott, hogy megtagadja a tizenkilencedik századot, főleg az eklektikát és a historizmust, Kaesz Gyulának – megint csak egyszerüsitem a helyzetképet – már az az egyetlen dolog is nevet szerzett volna, hogy tanulni mert a Bauhaus oktatási módszerétől és amit tanult, azt saját növendékein kamatoztatta. Ekkor jött a felszabadulás, az igazi változás lehetősége, hiszen Kozma és Kaesz addig a nagypolgárságnak tervezett. (Márpedig milyen környezeti esztétika az, amelyik legfeljebb a társadalom szük rétegének teremt otthont?) Kozma és Kaesz – elméletileg – jelentős fordulatot tesz: a tipusforma és a tipusbutor gondolatának felvetésével. De Kozma halála és az ötvenes évek első fele elszalasztja a nagy lehetőséget: a korszerü elvekhez igazitani a gyakorlatot. Amikorra pedig kitisztul a szellemi légkör: Kaesz már nem tud kellő aktivitással bekapcsolódni a munkába.

Az ötvenes évek diszitgető népieskedésében elveszett az iparmüvészet becsülete. Az uj nemzedéknek tehát – a tanulságokat nem számitva – mindent előlről kellett kezdenie. Nem vállalta őket a nagyipar, ők meg – ez volt a közelmult másik visszahuzó öröksége – az édeskés zsánerábrázolásokat nem vállalták, a Munkácsy nevével fémjelzett, vagyis tökéletesen félreértett szocialista realizmust. Ezért kellett a modern képzőmüvészethez fordulniuk, ezért csinálhattak valamiféle – Magyarországon legalábbis – modern képzőmüvészetet, elsősorban plasztikát – fémből, fából, kerámiából, később textilből.

Nemcsak az igényesebb közönség figyelt fel e jelentős kisérletekre, a rogyasztott kerámiákra és a csillogó krómacél kompoziciókra, amelyek – szoborként – akkor még legjobb esetben is a türt kategóriába tartoztak. De hamarosan, inkább előbb, mint később, az is kederült: az iparmüvészet sok feszültséget képes levezetni. Általa régen várt kifejezési formák kaptak teret a magyar müvészetben, és mégsem kellett hozzányulni a képzőmüvészet görcsös beidegződéséhez. Másrészt: az iparmüvészet jó üzletnek bizonyult.

Az iparmüvészeti tárgyak forgalmazása busás jövedelmet hozott. A müvészeti Alap igy olyan vállalkozássá fejlődött, amely az egész müvésztársadalom költségvetését fedezni tudja és még az állami nagykasszába is fizet. Igaz, a nagyszabásu kisérletek a hatvanas évek derekán lassanként háttérbe szorultak, az iparmüvészek idővel jól jövedelmező használati- és ajándéktárgykészitésre rendezkedtek be, mintha csak kisiparosok volnának. Majd, minthogy szabályos kereskedelmi ügyletről volt szó, az igények is alább szálltak. Miközben az Alap joggal mondhatta: minden a legnagyobb rendben van. Az iparmüvészek jól élnek, az Iparmüvészeti Vállalat jövedelméből a szobrászoknak és a festőknek is bőven jut, a közönség is megtalálja, amit keres. De az idill, a látszategyensuly – Borz' Kováts Sándor fellépése is jelzi – nem tartott soká.

Egy önvallomásában igy emlékezik vissza tanulmányaira, részletek nélkül is a lényegre koncentrálva: "1959–64-ig tanultam a Magyar Iparmüvészeti Főiskola Belsőépitész Tanszakán, tehát annak már stiluskötöttségektől mentes időszakában." (2) Amennyire tény tehát, hogy Borz' az akkori harminc évesekkel kezdi életmüvét épiteni, annyira alapvető – az egyidejü indulást magyarázza – a különbség: Király Józsefék, történeti stilusok reprodukálásával készültek hivatásukra, Borz' Kováts és évfolyamtársai viszont már elsősorban az iparmüvészeti gondolkodást tanulták meg.

Kiderül a müvekből, a főiskolán készült tárgyakból és tervekből, bár nyilvánvalóan nyomot hagytak rajtuk a tanárok (Szrogh György és Németh István) is. E

Szerencséje volt, ha ugyan szerencse, amikor a tehetség elnyeri jutalmát: 1966-ban visszakerül az alma materba. Tanársegéd lesz az Iparmüvészeti Főiskolán. De ami a puszta ténynél fontosabb, bár attól elváaszthatatlan a gyakorlatban: még az évben létrehozza mühelyét.

"1966-ban a Főiskola Épitészeti Tanszékére tanársegédként visszakerülve döbbentem rá (s nem is gyakorlati inditékokból) a nagy tömegigényü design-termékek társadalmi jelentőségére és tulajdonképpen – hiányára." (10) Eddig a már többször idézett önéletrajz, amely tömörségében is pontos. Hiszen a főiskolás Borz' nem érzékelhette elvei és a gyakorlat ellentmondását, a tervezőintézetben pedig egészen más – bár az előbbitől nem függetlenithető – ellentmondások gátolják munkájában. Tegyük hozzá: mások tapasztalataiból sem okulhatott. Az előtte járó nemzedék ugyanis kivonult a gyárból. Nem alkotott használati tárgyakat és nem is perelt igazáért.

Mindig is szerette látni, hogyan formálódik keze alatt az anyag. Az épitészet nem lehet meg formatervezés nélkül – ez volt a másik inditéka a mühely alapitásának. Végül pedig: az uj állás. Miközben saját bizonyitványát magyarázza, jellemzi a Főiskolát is: "Hogy oktatói munkámnak némi hitelt szerezzek és egyáltalán: mert érdekelt, használati tárgyak tervezésével kezdtem foglalkozni, elsősorban közvetlenül egy nagy butorgyárunk számára, tekintve, hogy abban az időben gyakorlatilag semmiféle tervezői, illetve kutatómunka nem folyt a Főiskolán belül a tanárok körében." (11)

Kemény szavak.

Hogy lehetett volna design az üzemekben akkor, amikor a főiskolai oktatók sem vették komolyan? De hagyjuk a Főiskolát. Elégedjünk meg annyival, hogy Borz'ért rajongtak a tanitványai, hogy Borz' megpróbálkozott az üzemmel is, először az üzemmel próbálkozott.

Mint irta, egy nagy butorgyárnak dolgozott, a BUBIV-nak készitett terveket: szekrény, szekrénysor, iróasztal, szék, heverő, fotel, dohányzóasztal. A megmaradt vázlatok tanusága szerint: azonos elemekből, a variálhatóságra figyelve. Villantsuk fel egy részletet is. Az 1966. október 1-én kelt szerződés feltételei: "Kétszemélyes heverő kialakitása oly módon, hogy annak kétféle funkciót kell betölteni: a) nagyobbitható megoldással két személy részére fekhelyet biztositson, b) összecsukott állapotban ülés céljára használható legyen, az emberi test méreteihez alkalmazkodva." Ez a magyar iparmüvész fizetsége: ha a szigoru előirások ellenére valahogy mégiscsak megbirkózik a lehetetlen feltételekkel, akkor a vállalat mond nemet. A BUBIV pénzügyi nehézségekre hivatkozva állt el Borz' terveinek megvalósitásától.

Nemcsak a butortervek maradtak papiron. De a Fővárosi Kertészeti Vállalatnak készitett ivókutból, madáretetőből, itatóból, szemétkosárból, padból sem lett kész tárgy soha. Pedig az 1966. junius 29-én kelt jegyzőkönyv azt irja: "A felsorolt tárgyakat a FŐKERT sorozatgyártásban kivánja elkészittetni." A könnyen gyártható elemek szellemes – az utcán ma látható daraboknál lényegesen ötletesebb – konstrukciók.

Borz' elméleti meggondolásból határozta el magát a tárgytervezésre, az is tény továbbá, hogy a mühely gondolata a kudarcoknál korábban vetődött fel. De az 1966-os és az azutáni hiábavaló próbálkozások csak megerősitették elhatározásában. Abban is, hogy designt kell csinálni, abban is, hogy designt jelenleg nem lehet az üzemekben megcsinálni. A kudarcba fulladt épitészetre az ő válasza nem

a csecsebecsegyártás volt: nem tudta követni azon társait, akik préselt krómnikkel kannák helyett kalapált cigarettadobozokat, porcelán étkészletek helyett kézi festésü kávéscsészéket, müanyagszékek helyett cifra bőrtákolmányokat gyártottak. Ő is saját mühelyében dolgozott, itt kezdte el azt a munkát, amit már régen – és a gyáraknak – kellett volna elkezdeni.

Hogy a lehetetlent kisértette?

Maradjunk a tényeknél: lámpákat gyártott. Nagynevü elődöket követve. A neoncső-világitás nem is olyan régen még nagy ellenkezést váltott ki, a közvélemény máig sem fogadta be a lakásba. Igaz: fénye kellemetlenül hideg, de az is igaz: Kozma Lajos már a huszas évek végén diszlámpát csinált belőle. Ugy, ahogy mondom. Mert amilyen érzékenységre vall, hogy felismeri: az uj technika elől az iparmüvészet csak önmaga kárára térhet ki, olyannyira disszonáns a megoldás: a falikarba épitett és kovácsoltvas diszitménybe foglalt, olykor gyertyának álcázott neoncső. "A rádió, az autó, a repülőgép, a Pullmann kocsi – hja az más, ezek gépek, szerkezetek – és más az én lakásom, az én interieuröm, az én lámpám, ez müvészet" (12) – igy ironizált Kozma, bravurosan és ma is helytállóan. Világitótestjei azonban nem mertek gépek és szerkezetek lenni, inkább az "olcsóság és hatásvágy, csillogás és józan mechanizmus" (13) eklektikája jellemzi őket. Néhány év mulva Kaesz Gyula annál határozottabban jelenti ki, ha gyakorlati példával – lámpával – nem is szolgál: "A lámpa nem disztárgy", és a csillár, amelynek "gyógyithatatlan betegsége, szerelme a gyertya", elvesztette létjogosultságát. "A lámpatestek jó megformálása fegyelmezett, anyagszerüen és konstruktivan érző müvésztechnikust kiván." (14)

Kaesz Gyula cikke 1937-ben iródott, Borz' Kováts Sándor első lámpakisérlete 1965-ből való. Munkáját azonban csak 1966-ban koronázta siker, ekkor készült el a Rizike nevet viselő lámpa, amelyről 1971-ben igy ir: "kisebb finomitásokkal még ma is gyártom... formálását tekintve ma már tulhaladott." (15) Ez az önkritika nem a mások kritikáját elháritandó álszerénység. Borz'ra inkább a tehetséges ember öntudata és határozottsága volt jellemző. Hiszen akkor már készen volt az öt tagból álló függő lámpa-család, a Toboz és készült a végleges, "a negyedik világitótest-idea", a Vargánya, amelynek van asztali, álló és függő változata is.

A tiz tagu sorozat összesen huszonöt fajta alkatrészből, hazai alapanyagokból és azonos belső szerkezettel készül. Olyan gyártástechnológiával, "amely kisüzemi módon is azonos nivós kivitelt biztosit (pl. fémnyomás), de hazai nagyüzemi feltételek mellett ugyanazt a végeredményt lényegesen olcsóbbá teszi." (16) Borz' nem a drága előállitás miatt kesereg, hiszen a lámpák keresettek. Nagyjából azt is érzi: miben áll a formatervezés. De konstruáló szelleme, amelyről már szóltunk főiskolás munkái kapcsán, gép után, egyre többet tudó gépek után vágyik: "Bár gyártott termékeim, illetve ujabb prototipusaim a hazai kiállitásokon sikerrel szerepelnek és használati funkciójukban mindennek megfelelnek, sőt magyarországi viszonylatban nagy sorozatban is gyárthatók (hiszen ez mindenkor alapszempontja terveimnek), öt év gyártási tapasztalatai alapján mégis elmondhatom, hogy alapvetően magukon viselik mühelyem kötöttségének nyomaiként a speciálisan kisszériáju gyártás tipikus jegyeit. Nem rendelkezem ugyanis azokkal a viszonylag bonyolult célgépekkel, amelyekkel hasonló funkcióra sokkal egyszerübb, szinte egyetlen munkafázisban kész tárgyak létrejöhetnek." (17)

A mühely 1968 óta folyamatosan termel. Borz' Kováts Sándor azonban elégedetlen. Tudja, hogy sikere nem kis részben önámitás: akármilyen szépek és jók is tárgyai, az ő lehetőségei már végesek. A kis fészek nem pótolhatja a nagyipart, még akkor sem, ha a lámpák nagyipari formakulturával és szinte üzemszerü mó-

don készülnek. Aki nem ismeri a szó szoros értelmében vett mühelytitkokat, nem mondaná róluk, hogy kisipari termékek. Kisérletező munkáját, amelyről még lesz szó, tovább folytatja ugyan, de keresi a módját: hogyan törhetne ki a mühely szük falai közül.

1969. január 4-én – Pohárnok Mihállyal közösen – levelet ir a Müvészeti Alap akkori igazgatójához, Szilárd Györgyhöz. Nem személyes sérelmeit ecseteli, mint annyian mások, hanem a társadalom igényeinek ad hangot, amikor az ipari formatervezés rendezésének szükségességéről szól: "Van az iparmüvészetnek egy olyan területe, mely a környezetkultura és izlésnevelés terén nyilvánvaló különleges jelentősége és a közönség részéről tapasztalható intenziv érdeklődés ellenére hazánkban még igen kezdetleges állapotban van. Ez a nyelvünkben nehezen körülirható s általában "ipari formatervezés"-ként jelölt terület, vagyis a széria-termékek tervezése: a design." A fogalomértelmezést elemzés követi, nagyjából ezzel a konklucióval: a design fontos, a designnak azonban nincs gazdája, mert az Iparmüvészeti Vállalat a kézmüvességet forszirozza, a tervezőirodáknak más feladataik vannak, a nagyüzemekben pedig egyelőre nem értek meg a szellemi feltételek. Ezért célszerü lenne, ha a saját mühellyel rendelkező, sorozattermékeket készitő iparmüvészek alkotóközösségbe tömörülhetnének. Ez a Fiatalok Tárgyfórumának nevezett szervezet volna "a termelő iparmüvészek köre, saját tervezésü, egyedi felszerszámozással gyártható használati eszközök bemutatására és forgalmazására az épitészeti környezet komplex témakörében."

Szilárd György először nem zárkózott el, ami nagy dolog volt. Beszélgetésre hivta meg a javaslattevőket. De végül be kellett látnia, hogy Borz'ék tervezett vállalkozása sérti az Iparmüvészeti Vállalat érdekeit, a Vállalat érdekeivel pedig az Alap gazdasági biztonsága – közvetve az egész müvésztársadalom hierarchiája – került veszélybe. Végül is tehát nemet mondott. Alighanem azzal nyugtatta meg lelkiismeretét és az iparból kiábrándult alkotók többségét is, hogy vállalatain keresztül az Alap megélhetést, nem is akármilyen megélhetést biztosit minden tagjának. Hogy ezzel a kompromisszummal a design ügye menthetetlenül tönkremegy? Erre a lehetőségre – kellő szakemberek hiján – az Alap nem gondolt, hiába: 1969-ben még nem volt olyan időszerü az ipari formatervezésről beszélni, mint manapság.

A hivatal meghátrálása – a körülmények hatása alatt – érthető. Csakhogy Borz'ot saját szakmája sem értette meg, vagy legalábbis ugy tett, mintha nem értené, miről beszél. 1971-ben a Belkereskedelmi Minisztérium és a Butorértékesitő Vállalat pályázatot irt ki házgyári lakások butorainak megtervezésére. Az 1972. január 5-én kelt jegyzőkönyv tanusága szerint a zsüri "egyetlen pályázó – Kováts Sándor Borz' – esetében... élt visszautasitási jogával, mert a meghivási dij nagyságával a beadott tervlap nincs arányban, nem éri el az elvárt minimális tervirat mértékét."

Büvös szó a mérték. Szereti az adminisztráció, különösen a müvészeti adminisztráció, amely hajlamos a szellemi terméket a készülő tárgy pontos megjelenitésével azonositani. Borz' nem volt lusta. Azért nem adott be részletes tervdokumentációt, mert nem volt mit lerajzolnia, mert terve komplett képlet volt, amelyből – elképzelése szerint – majd a gép állitja elő – a futószalag végén – a butort. Idézek a müeirásból: "A terv olyan (97x200 cm méretü) heverő, mely négy, 50 cm széles, azonos elemre osztható. Ezek mindegyike egyetlen mozdulattal önmagát a kivánt helyzetbe rögzitő ülőbutorrá, illetve dohányzóasztallá csukható. Asztallá csukott állapotában teljesen zárt (50x52x33 cm méretü) szekrény-elem, mely önmaga csomagolása is egyben, s igy a kereskedelem technikai szempontjait is

(szállitás, tárolás) figyelembe veszi." Tegyük hozzá, mert Borz' is hozzátette: az elemek kemény poliuretán habból készülnek és fémcsapokkal kapcsolódnak egymáshoz (az anyag és a technológia az Észak-Magyarországi Vegyimüvek profilja), a szintén előregyártható kárpitozás tartószerkezete sürü sikrugó rendszer, párnázóanyaga 18 cm széles, gumiszőr csikokból áll, a szintetikus vatelin rétegen müszálas posztó.

Keserü tapasztalat ez: egyetlen ember nem birkózhat meg a feladattal. De nemcsak önmagára gondolt, amikor egy pontosan nem datálható kéziratos jegyzetében papirra vetette: "Egyetlen ember fikció." (18) Sőt. Az a gondolat foglalkoztatta elsősorban, hogy az egyének termelőcsoportot, ezek egyre bonyolultabb termelési egységeket alkotnak, aztán társadalommá szerveződnek, majd - folytatva a sort – földrajzi egységekké, földréssé, végül világgá állnak össze. Valahogy ugy, ahogy az egymáshoz illeszkedő méhsejtek.

A hasonlat nem tőlem származik: Borz' illusztrációja a fenti jegyzetet megörökitő papiron. A hasonlat sántikál (csupán a mennyiségi változásokat rögziti), s talán az illusztráció sem egészen pontos (méhészek tudják csak igazán, hogy sok méhsejt még nem család). De az vitathatatlan: Borz' Kováts Sándor ugy értelmezte a környezetformálást, hogy az egész organizmust – organizmusokra épülő társadalmat – kell szolgálnia. Főiskoláskori előadásában azért hivatkozik a skandináv iparmüvészekre, mert nem csupán használati tárgyat alkotnak: "Népmüvészetükből és kézmüves hagyományukból kiindulva alakul ki náluk egy organikusan formált butorirányzat." (19) A hatvanas évek derekára ez az organizmus fogalom filozófiai magyarázatot és ezzel hitelt is kap: "Az élőlények fennmaradásának alapja: reakció a környezeti hatásokra. Az ember reakciója kétféle: biológiai (alkalmazkodás), szellemi-fizikai (átalakitás)." (20) 1968-ban skandináviai tanulmányutat tesz. Hogy minél többet kamatoztasson, finnül tanul három éven át. Nem kis részben az akkori tapasztalatok hatására mélyül szemléletté az addig inkább csak stiláris jellegü organizmusértelmezés. 1971-ben ugyanis már igy fogalmazza meg alkotói programját Egy designer Magyarországon cimü vallomásában: "nem egyes darabok, hanem magas szintü együttesek, önálló funkcionális organizmusok létrehozása szükséges." (21)

Az organizmus-elv, amely Wright-tól Le Corbusier-n át a Bauhausig csaknem minden jelentős modern épitészeti programban szerepel, Borz' Kováts életmüvében is változáson megy át. Röviden: egyre gazdagabb funkcionális tartalmat kap. 1967-ben készül el a bolygókerék első modellje, a rákövetkező években az egyre tökéletesebb prototipusok. Ez a kis csuklóra szerelt gömböcske, amely 1972-ben kapott végleges formát, akár biológiai idom is lehetett volna: része is a butor csővázának és ugyanakkor önálló életet élő elem, amely tökéletesen látja el gördítő feladatát. Ugyancsak 1970-re készül el – két évvel korábbi terv alapján – az állványbutor-család első – és sajnos, utolsó – két darabja, a szék és az asztal. A designt gyakran érik azok a vádak, amelyek negyven évvel ezelőtt a Bauhaust, miszerint: rideg és mechanikus, egyhangu és gépies világot teremt. A természetrajongó Borz' Kováts biomorfológiai munkássága nagyvonaluan cáfol. Munkáinak aligha van közük – formailag – egy reneszánsz székhez, vagy asztalhoz. Mert a mi korunk anyagaival, a mi korunk technikájával és a mi korunk társadalomszemléletével dolgozik. Nemcsak az embert vizsgálja, – az emberi igényeket, szükségleteket és jellegzetességeket, hanem ugyanilyen alapossággal kutatja fel a butoraiban és lámpáiban felhasznált anyagok – s közvetve: a természet – természetét is. Mire képes a vascső? Vagy a kemény poliuretán hab? Ezeket a kérdéseket az a Borz' teszi fel, aki mert – tudott – tanulni a megelőző

nemzedékek képzőművészeti látásmódjától, és akinek művészetében maradandó nyomot hagyott a hatvanas évek első felének korszerü plasztikai nyelvezete, miként szobornak is beillő müanyag butorai mutatják (terv: 1969, modell: 1970, kárpitozás: 1971).

Mégis, elképzeléseiről inkább csak sejtetni engednek a megvalósult tárgyak. Borz' nem egyszerüen szakember volt, aki kisebb vagy nagyobb feladatokon munkálkodik, még csak nem is rendszertervező (hogy egy divatos szóval éljek), aki tárgyegyütteseket alakit ki és koordinál, hanem mindenekelőtt gondolkodó lény, aki környezetünkkel alakit bennünket. Bizonyságul álljon itt – a tanulmány végén – egyik legutolsó feljegyzése, amelyet az Iparmüvészeti Főiskola igazgatóságához intézett. A Rektorátusnak cimzett levél 1972. október 5-én tizezer forintot kér hullámpapirra, egy olyan kisérlet céljára, amelyet Makovecz Imre felhivására készitett és amely, mint irja, nélkülözhetetlen alapja lehet egy későbbi, magasabb szintü csoport- és társadalomstrukturális vizsgálatnak. "Alapproblémám tág: olyan mai emberi életforma kutatása, amelynek megvan a kontinuitása az elmult korok életet előrevivő eredményeivel. Jelenleg és megközelitésként: olyan mikrostruktura elemei foglalkoztatnak, amelyben a vizsgálat tárgya a fiktiv egyetlen ember általánositható biológiai-szellemi tevékenységformái, az ezt felépitő létfeltételek, helyzet- és mozgásformák, az előbbieket kiszolgáló tárgy- és információsigények s végső soron az ezek összességéből létrejövő térigény."

Amikor 1971-ben egy külföldi szaktekintély kérésére irásban foglalta össze alkotói pályáját, igy értékelte a mühelyben végzett munkát, amelynek fogyatékosságait ő látta a legjobban: "Hogy mégis vállalom... tulajdonképpen a távolabbi célok érdekében teszem. Egyrészt a főiskolai oktatói munkám hitelét megteremtve, a jövő designereinek nevelése érdekében... Másrészt saját magam átmentése reményében arra az időszakra, amikor szakmánk valóban elnyeri társadalmi jelentőségének megfelelő hitelét, vagyis amikor a gyártó üzemek gazdasági kényszere lesz a magasszintü használati értékkel rendelkező termékek előállitása." (22) Az Ernst Muzeumban megrendezett országos belsőépitészeti kiállitáson (1970-ben) rá kellett ébrednie, sikere ellenére is ráébredt arra: egy-egy termék sorozatgyártása ugyanugy fikció, ahogy az egyetlen ember. Ezért két évvel később lazán összefüggő tárgyegyüttest mutat majd be (kilenc kollégája társaságában, a Fészek Klub "Magyar design" cimü tárlatán), és szorosan összefüggő tárgyegyüttes – a házgyári konyha berendezési tárgyainak – megtervezését készíti elő munkatársaival. Ekkor már tárgyak révén megvalósuló funkcionális organizmusokon törte a fejét. A szellemét átmentette, a gyógyithatatlan betegségét azonban nem győzhette le.

JEGYZETEK

(1) BORZ' KOVÁTS S.: Miért választottam életcélul a belsőépitészetet? (Kézirat, évszám nélkül).

(2) BORZ' KOVÁTS S.: Egy designer Magyarországon. 1971. (kézirat).

(3) BORZ' KOVÁTS S.: Lakás-mód, lakás-kultura. 1963. (kézirat).

(4) Uo.

(5) BORZ' KOVÁTS S.: Diploma-dolgozat. 1964. (kézirat).

(6) Uo.

(7) BORZ' KOVÁTS S.: Egy designer Magyarországon. 1971. (kézirat)

(8) BORZ' KOVÁTS S.: A formatervezés és az épitészet kapcsolata. 1966. (kézirat)

(9) Uo.

(10) BORZ' KOVÁTS S.: Egy designer Magyarországon. 1971. (kézirat).

(11) Uo.

(12) KOZMA L.: Jegyzetek az uj világitótestekről. MI. 1928/5–6

(13) Uo.

(14) KAESZ GY.: Milyen legyen a jó világitótest? A butor 1937/7.

(15) BORZ' KOVÁTS S.: Egy designer Magyarországon. 1971. (kézirat).

(16) BORZ' KOVÁTS S.: Cim nélküli kéziratos jegyzet a lámpáról

(17) BORZ' KOVÁTS S.: Egy designer Magyarországon.

(18) BORZ' KOVÁTS S.: Cim nélküli kéziratos jegyzet

(19) BORZ' KOVÁTS S.: Lakás-mód, lakás-kultura. 1963. (kézirat)

(20) BORZ' KOVÁTS S.: Az otthon és berendezése (kézirat, évszám nélkül.)

(21) BORZ' KOVÁTS S.: Egy designer Magyarországon. 1971. (kézirat).

(22) Uo.

Summary

SÁNDOR BORZ' KOVÁTS

The architect and designer, Sándor Borz' Kováts (1940–1973). Even though he died young, not less is linked to his name, than his turning the old fashioned Hungarian applied arts into a new direction.

He frequented the Budapest Academy of Applied Arts between 1959 and 1964. His talent has shown early, parallel with the realisation, that the main field of XX. century applied arts is in the series projects of large scale industry – a concept that in our country is being realised too late. As in the middle of the sixties no clear idea has existed in the factories regarding the role of the designer in the formation of the products, instead of choosing the industry, he went to work in a planning bureau in the country.

In 1966 he took the positon of assistant professor on the faculty of interior design at the Academy of Applied Arts. At this point he has left the bureau, continuing his activity as independent designer, he has founded a workshop with the idea of creating what so far was not possible to create in the factories. He has projected furniture and lamps (in a few years he came out with three different series of lamps). In this way he tried to learn in principle and in practice the criteria of design planning that satisfies large scale mass demands – an experience that can also be handed down to the pupils. He was successful, with the use of originally organic, simple, geometric forms he arrived to progressively clearer, and more functional solutions, conclusions reflecting the technological conditions.

Around the end of the sixties he realised, that the workshop was only enough for laying the foundations, Even though he has acquired the basics needed for constructive design, the resulting objects carried the signs of small series production. Large scale industrial projects have to follow – he attested. As he alone was incapable of winning whole branches of industry to the idea of design, he cooperated with other young collegues. The common program – designing the furniture and handy items for kitchens made in series – took shape yet with his direction. His death has made it impossible for him to see the first articles of this program reaching the shops in these days.

Sándor Borz' Kováts did not think that his main task was to design single articles. Finnish applied arts had a great influence on him, since it also rooted from similar possibilities as that of Hungary, and it has reached universal importance. He admired the organic way, the Finnish works were modeled – the sketches of his last notes attest – he wanted to widen this method to create an ideal of modeling the whole envitonment to a human scale.

47. Borz' Kováts Sándor: Az első lámpa-széria, 1966. (Fotó Lelkes)

48. Borz' Kováts Sándor: Csővázas asztal, 1968—70; és a Vargánya asztali lámpa, 1965—69. (Fotó Lelkes)

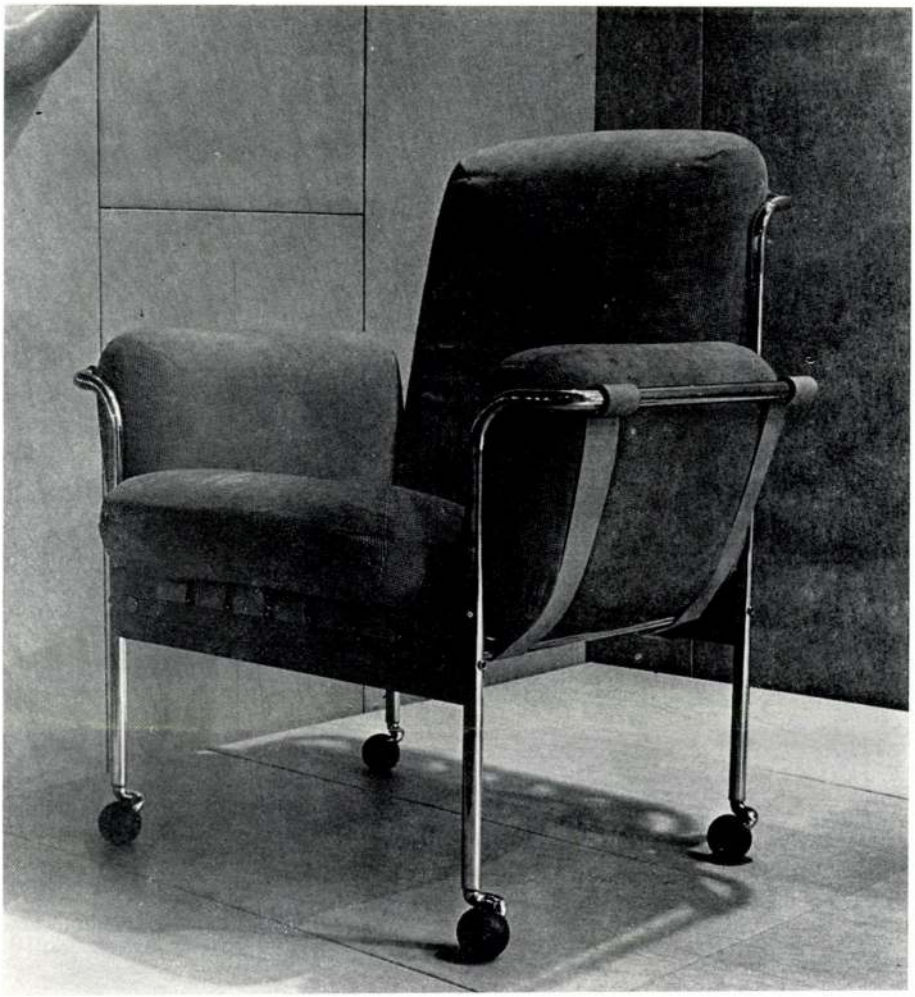

49. Borz' Kováts Sándor: Csővázas fotel, 1968—70. (Fotó Lelkes)

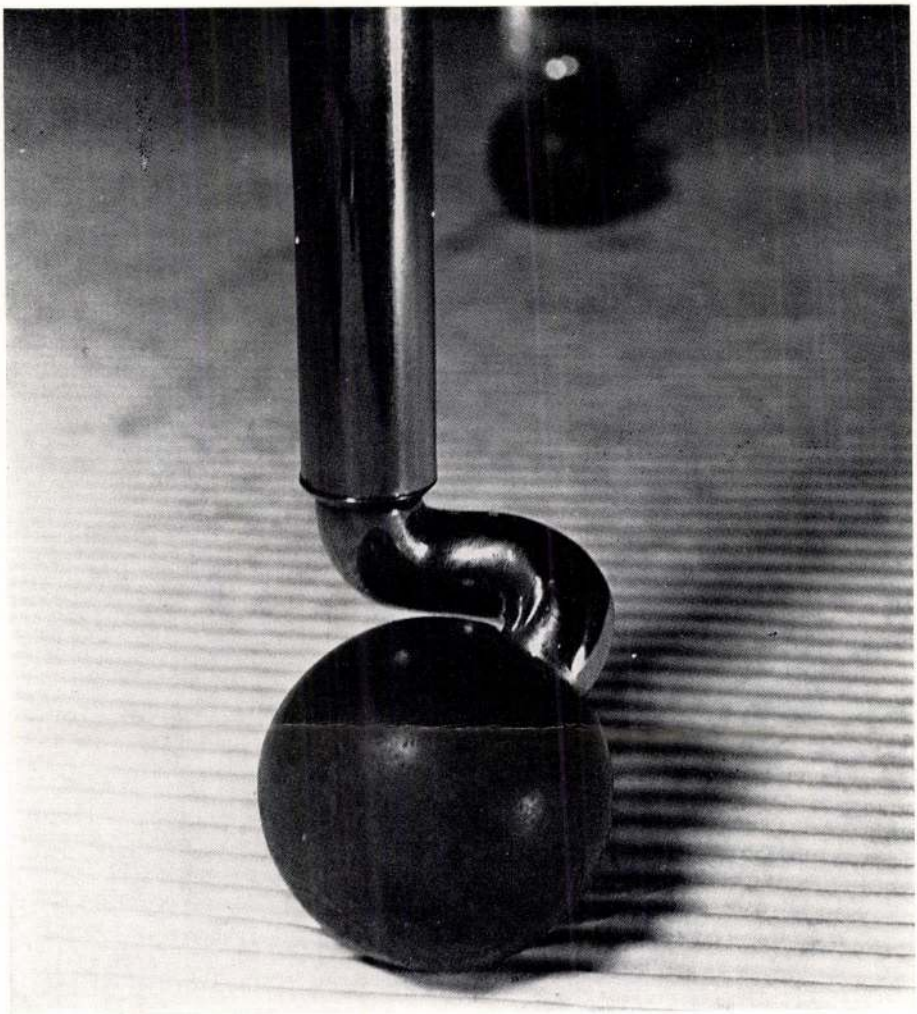

50. Borz' Kováts Sándor: Bolygókerék, 1967—72. (Fotó Lelkes)

51. Borz' Kováts Sándor: Műanyag fotel, 1969—70; és a Vargánya álló lámpa, 1965—69 (Fotó Lelkes)

52. Borz' Kováts Sándor műhelye (Fotó Lelkes)

Reviews of the Hungarian Academy of Sciences are obtainable at the following addresses:

ALBANIA
Drejtorija Qëndrone e Përhapjes dhe Propagandimit të Librit
Kruga Konferenca e Pazes
Tirana

AUSTRALIA
A. Keesing
Box 4886, GPO
Sydney

AUSTRIA
Globus
Höchstädtplatz 3
A-1200 Wien XX

BELGIUM
Office International de Librairie
30, Avenue Marnix
Bruxelles 5
Du Monde Entier
5, Place St. jean
Bruxelles

BULGARIA
Hemus
11 pl Slaveikov
Sofia

CANADA
Pannonia Books
2, Spadina Road
Toronto 4, Ont.

CHINA
Waiwen Shudian
Peking
P. O. B. 88

CZECHOSLOVAKIA
Artia
Ve Směžkách 30
Praha 2
Poštovní Novinivá Služba
Dovoz tisku
Vinohradská 46
Praha 2
Mad'arská Kultura
Praha 2
Václavské nám. 2
Praha I
Slovart A. G.
Gorkého
Bratislava

DENMARK
Ejnar Munksgaard
Nörregade 6
Copenhagen

FINLAND
Akateeminen Kirjakauppa
Keskuskatu 2
Helsinki

FRANCE
Office International de Documentation et Librairie
48, rue Gay-Lussac
Paris 5

GERMAN DEMOCRATIC REPUBLIC
Deutscher Buch-Export und Import
Leninstraße 16
Leipzig 701
Zeitungsvertriebsamt
Fruchtstraße 3—4
1004 Berlin

GERMAN FEDERAL REPUBLIC
Kunst und Wissen
Erich Bieber
Postfach 46
7 Stuttgart S.

GREAT BRITAIN
Blackwell's Periodicals
Oxenford House
Magdalen Street
Oxford
Collet's Subscription Import Department
Denington Estate
Wellingsborough. Northants.
Robert Maxwell and Co. Ltd.
4—5 Fitzroy Square
London W.

HOLLAND
Swetz and Zeitlinger
Keizersgracht 471—470
Amsterdam C.
Martinus Nijhof
Lange Voorhout 9
The Hague

INDIA
Hind Book House
66 Babar Road
New Delhi I

ITALY
Santo Vanasia
Via M. Macchi 71
Milano
Libreria Commissionaria Sansoni
Via La Marmora 45
Firenze

JAPAN
Kinokuniya Book-Store Co. Ltd.
826 Tsunohazu 1-chome
Shinjuku-ku
Tokyo
Maruzen and Co. Ltd.
P. O. Box 605
Tokyo-Central

KOREA
Chulpanmul
Phenjan

NORWAY
Tanum-Cammermeyer
Karl Johansgt 41—43
Oslo I

POLAND
RUCH
ul. Wronia 23
Warszawa

ROUMANIA
Cartimex
Str. Aristide Briand 14—18
Bucureşti

SOVIET UNION
Mezhdunarodnaya Kniga
Moscow G—200

SWEDEN
Almquist and Wikselt
Gamla Brogatan 26
S—101 20 Stockholm

USA
F. W. Faxon Co. Inc.
15 Southwest Park
Westwood, Mass. 02090
Stechert Hafner Inc.
31. East 10th Street
New York, N. Y. 10003

VIETNAM
Xunhasaba
19, Tran Quoc Toan
Hanoi

YUGOSLAVIA
Forum
Vojvode Mišića broj 1
Novi Sad
Jugoslavenska Knjiga
Terazije 27
Beograd

Borz Kováts Sándor

"Székek a jövőnek" cimmel Vadas József három kiállitást ismertet: A Józsefvárosi kiállitóterem rendezvénye a mult iparmüvészetéről ad számot, emlékeztetve Breuer Marcel munkásságára, Borz Kováts Sándor csőbutoraira és Kovács Zsuzsa kitünő székterveire.
Az Iparmüvészeti Muzeumban rendezett kiállitáson szereplő Karmazsin László iparmüvész munkáit sorolja fel nagy elismeréssel, majd megemliti Bozzay Dezsőtetszetős néptelevizió terveit.
A Képző és Iparmüvészeti Szakközépiskola kétszázéves jubileumára -a Mücsarnokban- rendezett kiállitáson bemutatott müvek a mai fiatal müvészek tehetségét dicsérik.
Fenti c. kritikát lásd: Karmazsin László nevénél. Élet és Irodalom, Bp. 1978. ápr. 22. XXII.évf. 16. sz. 12. lap.

Borz Kováts Sándor

"vargánya"
állólámpa

Borz Kováts Sándor: „Vargánya" állólámpa, dukkózott alumínium és üveg, 120 cm, 1965–69; Fotel, üvegszálas poliészter, 90 cm, 1969–70 (fotó Lelkes)

---------:Kiállitások.
Müvészet,1978.december/ 48.oldal.

Borz Kováts Sándor, belsőépítész

emlékkiállítása nyílt meg az

Iparművészeti Múzeumban

-Iparművészeti, szőnyeg- és népművészeti bemutatók. 7.

Nepszabadság. Bp. 1978. márc. 29.

Borz Kováts Sándor

Vadas József :A müvészi ipartól az ipari müvészetig cimü könyvében tanulmányt közöl a müvészről

Magyar Hirlap 1979/217/lo
Gondos: Vadas József tanulmányai

Bosz
ipari művein

A Fészekklubban rendezett
„10" kísérlet című kiállításon
részt vett.

Bereczky Loránd: Magyar design?
MŰVÉSZET, 1973, január - 9.oldal

Borz Kovács Sándor

belsőép.

→ Soltész György ötv

MŰVÉSZET 1985/11-12/

100

Borz Kováts Sándor

1972 decemberében Borz Kováts Sándor és Soltész György a hár-gyári hongrákban a zavartalan üzemeltetéshez szükséges feltételeket tervezéssel megteremtem igyekeret.

Bárkányi Attila: Minta-családok.

Művészet, 1977. augusztus - 14. oldal.

Borsi Kováts Sándor

· Először lámpákat készített, majd csőváras és műanyag bútorokat, ezek mind magukon viselik a kisszériás előállítás nyomait.

—: Kiállítások.

Művészet, 1978. december – 41. lap.

Borz Kováts Sándor, iparművész

hálapákat tervezett

a reimsi kálloda rénére.

Frankel - Hotel

1976-ban adták át, formatervező: Marc Held.

kivitelező: Törekvés Általános Faipari Szövetkezet

francia folyóiratokban ennél: Interiors

Domus

2.

Torday Aliz: Magyar építészeti siker Reimsben

Esti Hirlap

Bp. 1979. szept. 29.

Borz Kováts Sándor

a Férnek-klub mini-galériája az elmúlt öt esztendőben rendült fel. – Itt indult el – a Pahárnok Mihály, Soltész György és Borz Kováts Sándor rendezte „Magyar design" c. tárlattal – a mai magyar iparművészet egyik fontos vállalkozása, a házgyári konyhaprogram.

Csapó György: A Férnek.
Budapest, 1976. jún. 17. old.

MŰVÉSZET

Lásd: Borz Kováts Sándor neve mellett, cédulájánál.

Képzőművészet

VADAS JÓZSEF:

Nyitott titok

Ha a történelem nem is az élet tanítómestere, ahogy apáinknak mondták; a múlttól azért bőven van mit tanulnia a jelennek. Csak néhány példát említek. A *Szépművészeti Múzeum* legértékesebb középkori darabjait akkor vásárolták az Esterházyak, amikor még válogatni lehetett a ma már szinte mindenütt nemzeti tulajdonként kezelt műkincsekben. A mai Magyarországnak hiába fájna a szíve mondjuk Raffaello *Pietro Bembo arcmásáért;* nem volna rá elég pénzünk. De — hogy a huszadik századra térjek — Nemes Marcell is még az expresszionizmus és a Greco-kultusz előtt szerezte — szerezhette — meg a világhírű spanyol mester műveit. Az Iparművészeti Múzeum századfordulós gyűjteménye nemzetközi rangú; hála az intézmény egykori vezetőinek, akik Tiffany kortársaiként — még elérhető áron — vásároltak Tiffany-vázákat.

Tegyük mindehhez hozzá, hogy az Esterházyak gyűjtőtevékenysége századokat ölelt fel; hogy a mai Magyarországnak — társadalmi berendezkedése folytán — nem lehetnek olyan gazdag mecénásai, mint amilyenek a múltban voltak. Nincs tehát szégyenkezni valónk most, amikor a Szépművészeti Múzeum és az *Iparművészeti Múzeum* kiállításon mutatja be az elmúlt harminc év legfontosabb szerzeményeit, munkájukról és a fejlődésről is számot adva. Nem jelentéktelen mennyiségű műtárgy került köztulajdonba a felszabadulás óta; nem jelentéktelen mennyiségű emlék művészettörténeti értékét derítette fel a tudományos és a restaurátori munka. A Szépművészeti Múzeumban dokumentumok és fényképek szemléltetik, hogyan bukkantak elő az átfestések alól az ismeretlen remekművek; az Iparművészeti Múzeum büszke lehet a háborúban szinte teljesen tönkrement Esterházy-kincsek hiteles helyreállítására.

Igaz, a tüzetesebb vizsgálat nem festené ilyen rózsásra a képet. Hiszen a gyarapodás jelentős része adományozás; köztudott, legalábbis szakmai berkekben, hogy múzeumainknak bizony kevés pénzük — annál is kevesebb devizájuk — van. A nemzetközi műkereskedelem piacain tehát nem vehetünk részt. De a hátrány is válhat talán előnyünkre. Mert egyetlen lehetőségünk marad: az élő művészet gyűjtése.

S már eredményeink is vannak.

A Szépművészeti Múzeum, amely korábban épp csak jelezte a huszadik század művészetét, ma külön teremben mutatja be a kortárs törekvéseket. Van Picassónk és van Le Corbusier-nk, van Schwittersünk és van Chagallunk. Nem sok: mindössze egy vagy két kisebb munkájuk. Persze, ezekért is sok pénzt kérnek. Ezért talán nem lesz felesleges feltenni a kérdést: hogyan kerültek ide? Le Corbusier festménye a magyar származású Victor Vasarely ajándéka; Schwitters Bortnyik Sándornak dedikálta kollázsát, így szerepelhet a gyűjteményünkben; az egyik Chagall-képet budapesti kiállításán vásároltuk, a Picasso-litográfiákat a művész budapesti kiállításakor kaptuk ajándékba. Tehát szinte mindegyik — kissé protokollárisan fogalmazva — nemzetközi kapcsolataink gyümölcse. Akárcsak a spanyol Teresa Eguibar és a nyugatnémet Uli Pohl egy-egy szobra. Ezeket a budapesti Nemzetközi Kisplasztikai Biennáléról vásároltuk. Vagy ajándékba kaptuk? Mint a magyar származású mesterek (Victor Vasarely, Nicolas Schöffer, Martha Pán) műveit. Nem tudom, de nem is érdekes. A fontos az, hogy a múzeum kilépett abból a circulus vitiosusból, ahová szűkös anyagi lehetőségei és a műkereskedelem iszonyatosan magas árai kényszerítették. Olyan kaput nyitott, amely újabb kaput nyithat. Hiszen a kortárs művészet — nekünk — nemcsak az egyetlen, de egyúttal a leggazdaságosabb befektetésünk is. Pénz nélkül pedig nincs műgyűjtés.

Talán könnyebb a helyzete az Iparművészeti Múzeumnak. Hiszen nem műtárgyakat, hanem — olcsóbb árucikkeket kell vásárolnia, ha nem akarja megtagadni korát. Az elhatározás — a jó szándék — nem hiányzik, és bizonyára tettek is követik. A mostani számvető kiállításon — a hagyományosabb felfogású textilek társaságában — Borz Kováts Sándor műanyag asztala és fotelja már a jövő hírnöke. A legjobb helyen, hiszen a fiatalon elhunyt alkotó munkássága torzó maradt, de e töredékes életmű is olyan tanulságokkal szolgál, amelyeket nem kerülhetünk meg. A régi garnitúrák között Borz művei azt bizonyítják, hogy a modern iparművészet — alapvető különbségei ellenére is — folytatása a múltnak. A Szépművészeti Múzeum néhány hónapja rajzszakkört szervezett gyerekeknek. Hiába: a múzeumnak is az a titka, hogy nyitott — az új közönség és az új művészet előtt.

Élet és Irodalom. Bp. 1975. július 26. XIX. évf. 30. sz. 13. lap.

A SPECIALISTA TRAGÉDIÁJA

Az ördög elbanalizálja Ivan Ka- értékét nem szakterületük, hanem — Nem akar gyilkosság eszköze len-

MARÓTI LAJOS ELBESZÉLÉSE:

EMBERI KAPCSOL

Az alábbi beszélgetést véletlenül csípjük el, amint hajnal felé ronggyá dolgozva és agyon cigarettázottan készülékünk keresőgombjával rádióhullámok között turkálunk az éterben. A szófoszlányok, majd szavak, majd mondatok, amelyeket az űr harákolásából, sípolások és zörejek szövedékéből kiszűrünk magunknak, hangzásuk szerint zárt térből jönnek; s valóban, mint alább kiderül, az AX—3 jelű űrállomás kabinját halljuk, 30 fénymásodperc, azaz kilencmillió kilométer távolságból. A dörmögő, mélyebb hang föltehetően a parancsnoké (nevezzük *A*-nak), erőteljes, olykor brutális kitöréseiből ítélve meglehetősen rabiátus egyéniség lehet; társa és beosztottja (nevezzük el *B*-nek) magas hangon beszél, amely az izgalom pillanataiban a nőies regiszterek felé csúszik el és hisztériásan rikácsol.

Diskurzusuk egyébként laposan indul: *B* műszereket olvas le, az értékeket diktálja *A*-nak, valahogy így:

B: Huszonhetes mérőegység. Műszerállások: 0,019, 0,020. Huszonnyolcas mérőegység: 2,1613; huszonkilences mérőegység: 13,751, 16,000, 12,245.

A: Huszonhetes: 0,019, 0,020; huszonnyolcas: 2,1613; huszonkilences: 13,751, 16,000, 12,254. Hetes számú számítóegységbe betáplálva. 01-es program indul.

B: Négyes mérőblokk. Harmincas mérőegység, műszerállások: 0,02, 0,017, 0,019; harmincegyes mérőegység: 3,2117; harminckettes...

És így megy ez hosszú perceken keresztül — már azon a ponton vagyunk, hogy elcsavarjuk masinánk keresőgombját, amikor abbamaradnak a számok, s némi csönd után *B* szólal meg:

B: Mit gondol, kollégám, képes az ember nem emberszabású automatát is készíteni?

A: (ugyancsak csönd után) Dolgozom...

B: Mert szerény ismereteim szerint az ember valamennyi alkotása végső soron emberjellegűnek bizonyult. Nemde?

A: Zavar: dolgozom.

B: Kezdjük az istenekkel, példának okáért. Az istenség, ugye, mint gondolati konstrukció, a fejlődés legprimitívebb fázisában, válaszként keletkezett arra a tényre, hogy a kezdetleges emberi lény nem értette a környezet jelenségeit és félt tőlük.

A: Befogná végre? Dolgozom!

B: Magasabb rendűnek tételezett lényeket konstruált tehát, magyarázatul az érthetetlen környezetre. De ezek a konstrukciók épp úgy két lábon járó lények voltak, mint ők maguk; és ami ennél fontosabb: gondolkodási mechanizmusuk is pont olyan volt, mint az embereké. Mint az emberek közül is a legátlagosabbaké. Sőt, hellyel-közzel az harmadikon évben adódik egyetlen magának való eset — kiszámítottam a valószínűségét.

B: De előfordulhat, hogy ez az egyetlen eset a következő tizedmásodpercben következik be, nemde? Na látja...

A: Logikai problémák! Itt melózni kell, drága kollégám. Naponta tíz a hatodikon adatot feldolgozni, roppant kevéssé fennkölt, mondhatni földhözragadt számítási eljárásokkal... Tudja, mit mondok én magának? Többre mentem volna, ha maga helyett két közönséges számítógépet osztanak be hozzám. Érti? Azokkal többre mennék, ez az igazság. És ráadásul állandóan locsog. De én isten bizony, lecsapom egyszer, mint egy...

B: Jó, jó, nem kell azért mindjárt begerjedni.

A: De hát ez az én formám. Hogy épp nekem kell egy ilyennel egy köpetnyi kabinban...

B: E tekintetben kvittek vagyunk, kollégám. Helyzetünk tökéletesen szimmetrikus.

A: Úristen: még kétszáztizenhárom nap...

B: Pardon! Már csak kettőszáztizenkettő.

A: Tudja mit mondok én magának, kollégám? Azt, hogy utálom. A szagát se bírom.

B: (vihog) Gondolja, kollégám, hogy maga rezedaillatot áraszt? Másról van itt szó.

A: Miről?

B: Arról, hogy hiába az a behemót ereje, az a bulldog munkabírása, magában olyasféle kérdések fel sem vetődnek, mint bennem. És ez bántja magát. Ez az igazság. Magának kisebbrendűségi komplexusai vannak velem szemben.

A: (bizonytalanul) Röhögnöm kell! Kisebbségi komplexusaim. Nekem — magával szemben. Röhögnöm kell... — halk, szaggatott búgó jelzés hangzik fel, *A* hallhatóan ideges lesz: — Az ördögbe is, csak nem ...

B: Három óra harminc, kollégám, fokvárosi idő szerint.

A: Még két mérőegység adatai feldolgozatlanok!

B: Szutyongassa meg azokat a nyomorult komputereit.

egy lyukszalagn
olyannak jut esz
logikai problémál
szaggatott búgó.
Hát ez gyorsan n

C: AX—3. AX-
ismételni. Kérem
tel.

B: Üzenetet isn
ga. Te édes. Ima
lak. Adás kész. V

A: Ötödik jelcs
12. 12—00—12;
Kész. — *A* megk
Azért kitalálhatot
üzenetet is.

B: Van annak
légám. Legfeljebb

A: Hát annak
biztos nincs semn

B: Azt a lyuksz

A: Maga arra
lénnyel). Hát ann

meg egészen bizto
net — ha maga a

B: Honnan tud

A: Ezt bízza rá
dom.

B: De biztos a
dulhat, hogy más
tusa. Elvben.

A: Ennek a kor
gyakorlatilag zér
Kripli...

Újra a búgó, sz
ratlanul csicsereg

C: Óriási! Ezt
ezt tudom, szivi,
az istenhátamögö
jel alatt!

A: Ez mi?

C: Ugye te vag
lény, aki fennálló
kem: cuncimóku
szolj, szivi! Imád

A: Itt AX—3.
port adatai: 11. 1

Borz Judit, kunkalt-kötött anyag- és formatervező

A Magyar Iparművészeti Főiskola Textil Tanszékének végzős hallgatói diploma-kiállításán Borz Judit tervei szerepelnek.

Meghívó

1974. febr. 1.

Borz Judit
divattervező

A Budapest Kötöipari Szövetkeret modelljét tervezte Borz Judit.

f.b.: Minden eiszakban kötött divat.
Nők Lapja, 1978. június 10 - 19 lap.

Borz Kováts Sándor
iparművész

Borz Kováts Sándor: „Vargánya" állólámpa, dukkózott alumínium és üveg, 120 cm, 1965–69; Fotel, üvegszálas poliészter, 90 cm, 1969–70 (fotó Lelkes)

8
Gábor Pap: Der nicht durchdachte Gedanke (Untersuchungen im Fragenkreis der „Alföldmalerei" und der volkshaft-nationalen Traditionen) 22
István Kristó Nagy: Gut und schlecht über Szolnok (Mária Egri / Die Künstlerkolonie von Szolnok, Budapest, 1977) 30
Endre Aszalós: Das, was unter der Oberfläche vibriert (István Solymár / István Nagy, Budapest, 1977) 32

AUSSTELLUNGEN

Judit Pálosi: Noémi Ferenczys Bildteppiche in der Nationalgalerie 36
Mihály Dés: Gespräch mit Rufino Tamayo in Mexikostadt 39

AUSBLICK

Gyöngyi Török: Karl IV. Gedenkausstellung in der Prager Burg 42

AUSSTELLUNGEN 48

Auf dem Umschlag Ferenc Szalay: Ernte, 76×122 cm, 1974 (Foto Roboz)

Borz kováts [Sándor], belső építén

L: Kozma L.

Bereczky Loránd: Művészi igaz vagy igazi művészet? 7.

Nemzetiszabadság, Bp. 1979 júl. 27.

Borz Kováts Sándor

Vadas József:
Magyar szék 1945 –

Kritika 1979/2
18-19. o.

Borz Kováts Sándor: Fotel. 1968—70
A csővázak között vászonheveder feszül, azokon foglalnak helyet a párnák. A megoldás előnye az — lett volna —, hogy az elemeire szedhető bútor könnyebben gyártható, szállítható és csomagolható. Nem gyártották.

Borz Kováts Sándor

Borz Kováts Sándor úgy a
műhelyében, mint főisko-
lai tanári munkájában
~~[illegible]~~ látott a design prog-
rammhoz.

– Kiállítások.
Művészet. 1978 december – 48. lap.

Borz Kováts Sándor

1973-ban 33 éves korában meghalt Borz Kováts Sándor. Neve egyet jelent a magyar design életrekívásával.

—: Králhtások.
Művészet, 1978. december - 48. lap.

BORZ KOVÁTS SÁNDOR

VADAS JÓZSEF:

Design, négy fal között

Végre! Az iparművészetnek álcázott képzőművészet és a képzőművészetté torzított formatervezés után, végre az kapott helyet az *Ipari formák a lakásban* című kiállításon az *Iparművészeti Múzeumban*, ami ma az iparművészet: a design. Vagyis a kor technológiájával, a kor ízlése szerint, a kor emberének készülő termék. Egészen pontosan száztizennégy tárgy.

☆

Remek rendezés.

Milyen legyen a jó világítótest? — erre a kérdésre ad választ a kiállítás első, elsötétített egysége. Egy dróton függő csupasz villanykörte azt közli a nézővel: a lámpának nem elég fényt adnia. Az ellenkező végletet, elegánsan fénylő plasztikájával a lehető legművészibb megjelenést képviseli az a muranói üveglámpa, amely arra hívja fel a figyelmünket: a formatervezés, a mi értelmezésünkben, nem luxuscikk, hanem nagyszériás tömegtermék. Végül következnek azok a nagyipari gyártásra alkalmas lámpák — Borz Kováts Sándor és az Opteam csoport munkái —, amelyek a szépség és hasznosság követelményeit egyaránt teljesítik.

Remek a katalógus. Pontos és részletes felvilágosításokkal szolgál. Közli a kiállított tárgy nevét (hogy beszélni lehessen róla), anyagát (hogy a nem szakembernek is pontos információi legyenek, formatervezőjét (hogy tudni lehessen: kitől ered a szép forma), műszaki tervezőjét (hogy mindjárt azt is jelezze: a formatervezés nem egyszerűen szép formák tervezése), a tervezés évét (hogy kirajzolódhassék az alkotás folyamata), a gyártás és a forgalombahozatal évét (hogy vágyaink után a valóságról is elszámolhassunk a jövőnek), a gyártó cég nevét, hiszen végül is árucikkekről van szó.

A remek rendezés és a remek katalógus alapján pedig azt is megállapíthatjuk: a híradástechnikai iparban már nem kell elmondani, hogy mire való és miben áll a design. Az Iparművészeti Múzeum és az üzletek kínálata csaknem fedi egymást.

☆

Sajnos, nem lehetünk mindennel elégedettek.

Hogy a fenti gondolatmenetet folytassam: más iparágakban még korántsem elfogadott gyakorlat a formatervező alkotói közreműködése. Ha már szó volt a lámpákról, az igazság kedvéért tegyük hozzá: ezek a sorozatgyártásra alkalmas munkák nem gyárakban készülnek. Borz Kováts saját műhelyében kivitelezte világítótestjeit, az Opteam csoport pedig kisiparosokkal dolgoztat. Egyáltalán: szép és jó gyári lámpa nincs a magyar piacon. S még egy összehasonlítás: a legtöbb iparágban már találunk egy-két tervezőt, a lámpagyártás azonban egyetlen magyar iparművészt sem foglalkoztat több-kevesebb rendszerességgel.

Más a helyzet — bár nem sokkal rózsásabb — a textiliparban. A foglalkoztatásra nem lehet panasz; az Iparművészeti Főiskoláról kikerülő textilesek nagy hányada dolgozik gyárakban (belső munkatársként) vagy gyáraknak (szerződéses külsőként). Az eredménnyel mégsem lehetünk elégedettek. Nemcsak a nemrég zárult szombathelyi textilbiennálé hozott keserű tapasztalatokat, de szegényességével sürgős tennivalókra figyelmeztet az Iparművészeti Múzeum kiállítása is. Abban a képzeletbeli lakásban, amelyre a tárlat címe utal, alig van textil. Kevés textil van, s azért van kevés, mert nincs miből válogatni.

Horváth László, Szekeres Károly, Semsey Gabriella személyében kitűnően felkészült, tehetséges, nemzetközi sikerekre képes alkotóink dolgoznak a porcelán- és majolikagyárakban. A foglalkoztatottságon túl itt még egy pozitívumról adhatunk számot: a lehetőségről. Munkáikat meg is valósítják. Hogy ez nem látszik az üzletekben? Hogy nem lehet az edényeiket kapni? Sajnos, a prototípusokból a legritkább esetben lesz sorozatgyártott darab. Marad kiállítási tárgy. Látszat. Ami pedig mégis elkészül, az jobbára exportra megy.

Fordítottját panaszolhatják belsőépítészeink. Nekik nem az a gondjuk, hogy az elképzeléseik nem valósulnak meg. Ez is igen gyakran előfordul, de a fő bajuk az, hogy terveik eltorzulnak, silány formát kapnak — vélt vásárlói igények, a szűkre szabott technológiai feltételek, esetleg a műszaki fejlesztésben megmutatkozó szűkmarkúság miatt. Készen rá sem ismernek a tervükre. Így még mindig nem azt mutatja a magyar bútortervezés, amire képes lehetne. Pedig továbblépni csupán a megvalósult tárgyak által nyújtott tapasztalatok segítségével képes akár a legtehetségesebb művész is.

MŰVÉSZET

☆

Hasznosítsuk-e a tapasztalatokat?

Az Iparművészeti Múzeum kiállítása egyoldalú képet adott: csupán az eredményeket vonultatta fel, s nem retusált. Az őszi BNV-n látottak alapján azonban nyugodtan mondhatjuk: a híradástechnikai cikkek formatervezése kiváló. A lámpagyártástól Kőbányán sem derül az ember jobb kedvre — pedig a lámpa nemcsak fényt ad, de hangulatot is kelt, sőt környezetet formál, ha meggondoljuk: szemünk számára fény által létezik a világ. Örömmel láttuk viszont a vásáron Tuza László fürdőszobai szaniter együttesét, amely az Iparművészeti Múzeumban is szerepel. Látni már szép csempét, sőt csaptelepeket is, bár nem tudom: van-e benne része formatervezőnek.

Hogy a design ma még nem több kezdeményezésnél, azt a legjobban talán a játékok mutatják. A BNV-n egész pavilont töltenek meg — igaz, a magyar vállalatok mellett számos világcég küldte el termékeit. Szerepelnek ebben az anyagban az Iparművészeti Múzeumból ismerős darabok is, így például Kelemen József polimobil elnevezésű játéka. Csakhogy az esztétikus munkák elvesznek az édeskés, gusztustalan, fantáziátlan darabok között. Itt említeném meg: a *Józsefvárosi Kiállítóterem*ben néhány festő és formatervező egész sor legalább kísérletnek tanulságos játékot állított ki. Akadnak köztük olyanok, amelyek nonfiguratív plasztikák elsősorban; s olyanok is, amelyekhez felesleges volt ideológiai magyarázatot fűzni. De a többség figyelemre méltó, s van néhány egészen kiváló munka is. A résztvevők közül Nádas László és Rubik Ernő nevével találkozunk az Iparművészeti Múzeum kiállításán is; a Józsefvárosi Kiállítóterem tárlata azonban egészében érdemel — nem említést, hanem kivételes figyelmet. Ideje volna kipróbálni ezeket a képzeletet foglalkoztató és jó játékokat.

Az Amfora a felnőttekkel sem tesz kivételt. Szerepel ugyan a terítékek között Szekeres Károlynak az a kitűnő majolika készlete is, amely látható az Iparművészeti Múzeumban, s nagyon ritkán a boltokban is. De ez a kivétel. Mert a többi csupa szuvenir, betyárvilághoz igazított gulasch-tálaló. Szép evőeszközöket — szomorú tényeze a fémművességünknek — sem az Iparművészeti Múzeumban, sem a vásárban nem találtam.

A bútorok átmeneti helyzetet mutatnak. Konyhabútorban, könyvespolcban, egészségügyi és irodabútorban már győzött vagy legalábbis túlsúlyban van az új; egyszerű, dekoratív, elemes (vagyis könnyen csomagolható) típusok hódítanak. Különösen a Tisza Bútoripari Vállalat termékei jók. A hagyományos lakberendezési tárgyakhoz — ágyakhoz, fotelokhoz, szekrényekhez — azonban egyelőre számtalan múltból ittragadt formai előítélet kapcsolódik.

Nagyon ritka az előállításból fakadó logikusan tiszta formálás. E ritka kivételek közé tartozik a Székesfehérvári Bútoripari Vállalat Alfa nevű irodabútora és a Corvina polcrendszer.

☆

Tervezőjük, Király József több munkájával vesz részt az Iparművészeti Múzeum kiállításán. De hogy nem személyének szóló egyedi esetről van szó, azt az bizonyítja: a Székesfehérvári Bútoripari Vállalat egy másik — Detre Villő által tervezett — irodabútora ugyancsak szerepel a kiállításon. Egy olyan kiállításon, amely amolyan előválogatás a múzeum újonnan létesített kortársi gyűjteménye számára. A fehérvári gyár már felismerte azt, amit a képzőművészeti világhét jelmondata ezekkel a szavakkal fogalmazott meg: „A művész mint a társadalom hasznos tagja." Az Iparművészeti Múzeum bemutatója szemléletesen bizonyítja, hogy a formatervező hasznos tagja *lehet* a társadalomnak. Hogy az *lesz*-e, azon múlik: kijut-e majd a négy fal közül. A múzeumból az életbe.

Élet és Irodalom, Bp. XXI. évf. 39. sz. 12. lap. 1977. szept. 24.

BIHARI SÁNDOR:

Muzsika

Ó, a zenélő lány, amint leng
a tilinkón. A hegedű,
ahogyan fekszik a vonóval.

Ujjbögyökkel a horhosokban
portyázó pentatónia.

Fölhangoló fölhangolódó.

Két lábában a karnagyi
karok villámlata. A brácsa
gyöngyöző kontrázgatása.
A Himaláját-jajduló húr.

Hátgerinc kígyótánc-szólama.

A hangjegy fejébe csücsülő,
a függőleges muzsika.

Napok fordulását ki-aki
vele csilingeli. Földúlt
csengőkön ide-oda csúszkál.

Szombat

Hajnali idegeket kifeszít,
betonszerkezetek fölé.
Megfénylenek, levélen, látszani
kezdenek ujjainak is.

Száradni rájuk rak melltartót,
már napfénnyel gömbölyödő
féltekéket, kisfiú-gatyácskát,
kétkezi képzeletet.

Mielőtt rájuk idő ereszkedik,
s az isten pihenni megy,
a himbáló verssorok
teherbírása kipróbáltatik.

A dokkok világa

■ *Mervyn Jones: Jelen, múlt jövő Európa,„ 361 old.)*

Ritka csodabogár szabályos családregé *Jones* munkája a pél műfaj nincs pusztulásra ítélve, ha „megfertőzik" is a modern írástechnika elemeivel. Nagy lélegzetű, szerteágazó, átfogó társadalmi körképet adó elődeinek kicsinyített mása a *Jelen, múlt, jövő.* Egyetlen emberéletet és általa az angol dokkmunkások társadalmi rétegét vizsgálja. A rakodómunkások — a bányászokhoz hasonlóan — elszigetelt, öntörvényű, sajátos hagyományokhoz és normákhoz igazodó csoportot alkotnak a munkásosztályon belül.

A népes család feje Charles Wheerlwright. Születése egybeesik a huszadik századéval, halála a hetvenes évek elérkeztével. Erősen tipizált figura, generációkon át öröklődött mesterségét büszkén folytatja, életét a rakodómunkások értékrendjének megfelelően éli. Otthonos a dokkok világában, emberi kapcsolatait a zárt közösség apáról fiúra szálló tradíciói határozzák meg. A kikötőn túli világ jelzései nem jutnak el hozzá, s ha mégis kénytelen fölfogni őket — mert beleszólnak az életébe —, csak félreállni tud, de halála pillanatáig „férfi", megőrzi emberi

génynek. A nagypolgárság fénykora és bukása Jones könyvében a rakodómunka megbecsülésének kora és az az időszak, amikor a gé-

beesik Charlie életszakaszaival is: ereje teljében van a dokkmunkások sztrájkja idején és öregember, mire a konténerek, daruk átalakítják a rakodómunkát. Ő már nem örökítheti tovább az évszázados hagyományokat, a zárt közösség fölbomlik, keveredik, sajátos jellege a többi munkásrétegével egybemosódik. Charlie múltjában és jelenében a kemény férfimunkáért jár a megbecsülés — jövője nincs. Utódai és rokonai a társadalom különböző rétegeibe szóródnak és próbálnak beilleszkedni.

Az író csak nálunk elsőkönyves. Hazájában már tizenhat — évente átlagosan két — regénye jelent meg. Nem hiába az írói gyakorlat, megtanulta, hogyan kell olyan könyvet írni, amely „olvastatja magát". Bravúrosan kezeli a számos szereplőt, megkíméli az olvasót a visszalapozástól, de a töprengéstől is. A kérdésre, hogy miért olvassuk Charles Wheelwright történetét, ennyi a válasz: „Minden élet hozzátesz valamit a világhoz". A könyv hangvételét és stílusát a fordító, *Prekop Gabriella* hasonló könnyedséggel adta vissza magya-

KIS PINTÉR IMRE:

„Jaj,
m

■ *Esterházy Péter: Pápai vizeken ne kalózkodj! (Magvető, 209 old.)*

A címül vett idézet számomra régóta a magyar irodalom egyik legrejtélyesebb verssora. A *Szeptemberi áhítat*ból, a már halálos beteg Kosztolányitól való. Megrendült pátosza oly bensőséges örömmel sűríti egyetlen mondatba Kosztolányi-filozófiát, mintha költő mást se várt volna a sorstól, csak hogy az élet *eredendő szépségé*konokul valló, elfogult vitáihoz kijátszhassa még a maga igazolására a végső — és valódi — érvét: a halált. Idéznem kellett ezt a mondatot, mert szinte csak a „jaj"-t nem tudja egyedül *Esterházy Péter* Kosztolányi igazaiból. Mert azt a tágas szellemi terrénumot, sajátos művész-problematikát, amelyet irodalmunkban legteljesebben a Kosztolányi-élmény e tragikusabb változata képvisel, a *Pápai vizeken ne kalózkodj!* meghökkentő és impozáló érzékenységgel járja be. Illik Esterházyra közvetlenebbül is a párhuzam: második könyvében a világot egyedül *szépsége* minősíti az író szemlélete szándékosan egyoldalú: „...a *formáról* akartam írni, és a *szakmáról*. (Mint olyanokról.)" Esterházy „szakemberként" se méltatlan Kosztolányihoz: mesterfokon ért és ír magyarul, kötetekben *okos derűt* sugároz, olykor a dévajságig elmenő mosolyt, elbűvölő tejesítmény. Mindaz az írói technika amelyet első könyve felfedezésértékűen jelzett — a kivételes nyelvfogékonyság, az árnyalatok tékozlóbősége, ízléssel, érzelmi biztonsággal és logikai fegyelemmel társultan — itt, mondhatni, már tökélyre vitten *kap* alkalmazást. Érettebb néha túléretten is. Mi az oka, hogy könyvét letéve, most nem olyan maradéktalan az örömöm, mint volt a *Fancsikó és Pinta* után?

☆

Lehet mélyen szükségszerű is hogy azt a korábbi naiv épséget fel készülésre, írói kísérletezésre kell lett átváltania. A kísérlet pedi

esélyére a világot. Az írót felszabadítják és elragadják így megnyert lehetőségei, de vállalkozás érvényességhatárait félreérthetetlenül kijelöli. Már-már aggályosan ügyel erre a megkülönböztetésre hogy a tartalomtól elkülönítse a formát, a valóságtól a róla alkotott művészi reflexiót. Mottóban kéri a olvasót: „...ne gondolja, hogy önt telt vagyok. Én sem hiszem az hogy jogom van megállapítani Ilyen a valóság!" Se szeri, se szám önirónia nyomatékos helyzetjelzéseinek: „Locsi-fecsi pincérhangra", „Ez egy virtigli ujjgyakorlat..." stb. Az ellenpontok nyilvá túlzóak, de szükségesek: az írói alkotás vizsgálatára sem érvénytelen a Heisenberg-féle bizonytalanság A művészi illúzió belső törvényei úgy látszik — csak akkor válhatna szemléletessé, ha a jelentésük valamiképpen zárójelbe kerül.

Miklóska figurája azonban *tel találat*. Esterházy a pincérben szituációja egész bonyolultságát tel jesértékűen képviselő hőst teremt Alighanem, mert hús-vér alakot, akinek a helyzete és kétpessége közti riasztó ellent

Borzavári [ ], [ ]

L.: König Róbert

Borzavári – Bánahelyi – Palotás: Vaŕpalotai játszókert terve 71

Mozgó Világ, Bp 1978. jún.

IV/3.

Borzi Kovács Sándor, [ ]

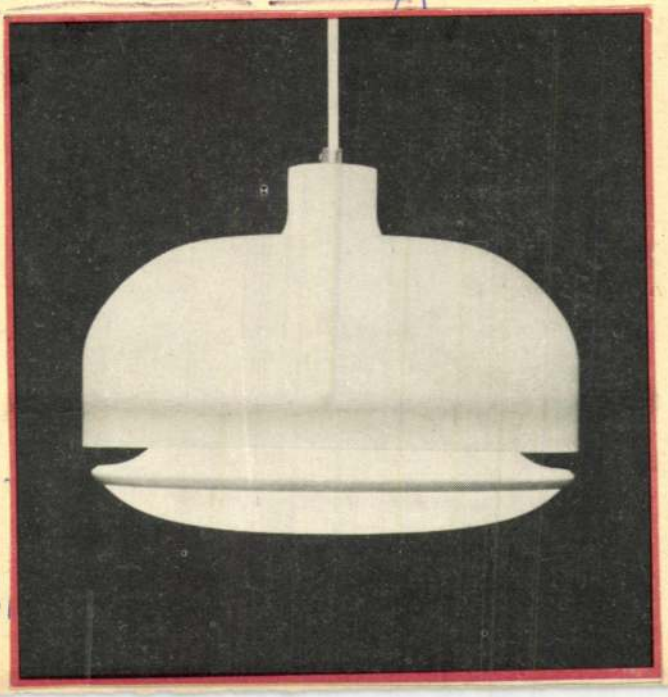

Borzi

Lábó

Címoldal

Borító 1.

Bor.: Kovács Sándor, belsőépítész

L.: Korma Lajos

Láncz S.: Képzőműv. krónika 699-703

Jelenkor, Pécs, 1978. júl.-aug. XXI/7-8.

Borz Kovács Sándor belsőépitész

Az ugynevezett komplex brigád tagja, a csoport elvállalxta társadalmi munkában a Hámán Kató uti Üttörőház közösen kialakitott terv szerinti belső és külső diszitést. A tervet elutasitották.

Forrás 1977/4/78
Sümegi: Állomások és eredmények

Borz Kováts Sándor iparművész

Talán könnyebb a helyzete az Iparművészeti Múzeumnak. Hiszen nem műtárgyakat, hanem — olcsóbb árucikkeket kell vásárolnia, ha nem akarja megtagadni korát. Az elhatározás — a jó szándék — nem hiányzik, és bizonyára tettek is követik. A mostani számvető kiállításon — a hagyományosabb felfogású textilek társaságában — Borz Kováts Sándor műanyag asztala és fotelja már a jövő hírnöke. A legjobb helyen, hiszen a fiatalon elhunyt alkotó munkássága torzó maradt, de e töredékes életmű is olyan tanulságokkal szolgál, amelyeket nem kerülhetünk meg. A régi garnitúrák között Borz művei azt bizonyítják, hogy a modern iparművészet — alapvető különbségei ellenére is — folytatása a múltnak

Vadas József: Nyitott titok

Élet és Irodalom, 1971. júl. 24.

Borz Kovács Sándor

A Jubileumi Iparművészeti Kiállitáson szerepel Gábriel Frigyes, Borz Kovács Sándor, Király József a butortervező iparművészek között. Mindhárom művész munkáját kiemeli Vadas József: "Áruház a Műcsarnokban" c. beszámolójában.
A kiállitáson résztvevő művészekre vonatkozó részletes kritikát lásd: Kozma Lajos nevéhez mellékelve.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. juni. 28.
XIX. évf. 26. sz. 2. lap.

Borz Kovács Sándor

Lámpái szerepelnek a
Fészben rendezett Formatervezési
Kiállításon

Nógrád 1972 november 10
Tolál.

Borz Kováts Sándor

"Nyitott titok" cimmel Vadas József rövid áttekintést ad a Szépmüvészeti Muzeum és az Iparmüvészeti Muzeum szerzeményeiről, melyek egyrészt vásárlás, másrészt ajándékozás formájában kerültek a muzeumok tulajdonába.
Itt emliti meg a fiatalon elhunyt müvész, Borz Kováts Sándor müanyagasztalát és foteljét, melyekről az a véleménye, hogy azok már a jövő hirnökei.
A beszámolót lásd: a müvész neve mellett, cédulájához csatolva.
Élet és Irodalom, Bp. 1975. julius 26. XIX.évf. 3o. sz. 13. lap.

Borz Kováts Sándor

„Konyha a kirakatban" cimmel Vadas József az idei őszi vásáron bemutatott konyha berendezésekkel kapcsolatban átfogó képet ad a mult század végétől, napjainkig tartó -"modern konyha berendezés" problémáinak történetéről.
A tárggyal foglalkozó művészek közül négy nevet emlit meg a cikk: Árkay Bertalan, Borz Kováts Sándor, Pohárnok Mihály és Soltész György.

Vadas József irását lásd: Borz Kováts Sándor nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. nov. 8. XIX.évf 45. sz. 12. lap.

VADAS JÓZSEF:

BORZ KOVÁTS SÁNDOR

Konyha a kirakatban

Radisics Jenő 1893-ban cikket írt a *Művészi Ipar* című folyóiratba. *A modern lakások* című cikk modern felismeréseket hangoztatott. Még híre sem volt funkcionalizmusnak és Bauhausnak, amikor az Iparművészeti Múzeum legendás hírű igazgatója már világos és levegős otthon mellett érvelt — a zsúfolt és fülledt enteriőrök ellenében.

Ideológiáról is gondoskodott. Tegyük egyszerűbbé és használhatóbbá lakásunkat — ez volt tanulmányának fő tétele, amelyhez érzelmi magyarázatot fűzött: „Nyújtsuk karunkat a századok porából győztesen kiemelkedő társunknak: a nőnek", aki „életet lehel a holt intézményekbe".

★

Sajnos, az egyenjogúság nem valósult meg.

Korlátozott maradt. Hiába kapott hálás szerepet a lakásba életet vivő asszony: hiába íródtak le már a századforduló előtt ma is időszerű gondolatok a kis bútorról és a célszerű használati tárgyról. Radisics eszményi lakásában egyetlen szó sem esett a háztartásról, nevezetesen a konyháról, a házi — a női — munka egyik legfontosabb területéről. Átalakul az építészet, új iparművészet születik a század első évtizedében. De mintha egyetlen konyha sem készülne. A polgári tudat akaratlanul is csak a saját igényeit veszi számba; automatikusan megfeledkezik a főzőhelyiségről, amelyet a kiszolgáló cselédség használ.

Európa csak a huszas években eszmél. Az új konyha a fejlett és — akkor — baloldali Németországban születik meg. A haladó művészek konstruktivista esztétikája már a nagyvárosi munkásnak tervez lakásokat (ha átfogó társadalmi változásokra nem is gondol). Így alakul ki a kis alapterületű, beépített bútorokkal ellátott és gépekkel felszerelt helyiség, amely — a leghíresebbről — a frankfurti konyha nevet kapta.

A bulvársajtó elsősorban a jellegzetesen amerikai reklámszövegeken élcelődött. Valóban, még ma is megmosolyogtató, hogy a kis konyhában egyetlen napon 5848 lépést takarít meg a négy személyre főző háziasszony. Egy lépéssel se többet, vagy kevesebbet. Ami az Óceán másik partján az ipari kultúra része volt, akörül a Kontinensen élénk vita kerekedett. Az új konyha Európában híveket és ellenfeleket toborzott. Így kapott szerepet a női egyenjogúsításért vívott harcban, így kapcsolódott be, akarva, nem akarva a társadalmi átalakulásért folyó küzdelembe is. Amikor a kolozsvári *Korunk* a holnap életformáját ecseteli, akkor a frankfurti konyháról beszél, amelyet Érsek Anna ezekkel a szavakkal mutat be, körültekintően és hitelesen: „A modern konyha... legyen világos, kellemes munkahely, de egészen kicsiny, hogy a háziasszonynak minden a kezeügyében legyen és a sok felesleges járkálástól megkímélje. Mintája az úgynevezett frankfurti konyha... Területe hat és fél négyzetméter. Van benne szekrény fazekak számára, egy spájzszekrény tizennyolc alumínium ládikóval liszt, cukor, só, fűszer számára... A konyha tartalmazzon ezen kívül még egy szekrényt porcelán étkészletnek, munkaasztalt levezető csatornával a hulladékoknak, edényszárító állványt, mosogató asztalt... vasalódeszkát, gáztűzhelyt... egy... tolólámpát, amely a konyha egész hosszában mozgatható."

★

A frankfurti konyha idehaza is követőkre talált.

Elég beleolvasni a *Tér és forma* című folyóiratba. Árkay Bertalan már 1928-ban azt fejtegeti, hogy a főzés és mosogatás rendjét követnie kell a belső építészetnek; a konyhaeszközök elhelyezését az a praktikus szempont határozza meg, hogy a háziasszony felállás nélkül, ülve tudja elvégezni teendőit. Háy Gyula, aki egyszerre volt elkötelezettje a modern iparművészetnek és a kommunista mozgalomnak, akkor, az új építészet részének tekinti a frankfurti konyhát. A reprezentáló lakás praktikus lakássá alakul — fejtegeti, tehát az önellátó család számára nem mindegy: hogyan szervezi meg az építész a közlekedést a tűzhelytől az ebédlőasztalig és az ebédlőasztaltól a mosogatóig.

A konyha mégis lekerült a napirendről.

Említhetnénk gazdasági nehézségeket is. De a hivatalos Magyarország — a két világháború között — politikai okokból nem foglalkozott a konyhával, akár észszerűnek nevezték, akár frankfurtinak.

A baloldali építészek pedig tovább lépnek. Kidolgozzák az úgynevezett kolház (kollektív ház) tervét, amelyben a lakás csupán a legszűkebb értelemben vett családi életnek ad színteret. Minden más: a gyermeknevelés, az étkezés, a mosás és a szórakozás koncentrálódik. A kis konyhákat közös főzőhelyiségek váltják fel.

Még a felszabadulás után is sokáig kellett várni. A negyvenes évek második felében ismét felvetődik ugyan a kolház gondolata. A gazdaságilag, társadalmilag és szociológiailag egyaránt utópisztikus elképzelés valóra váltásának — elvben — most már nincs akadálya. Amikorra azonban kiderülne, hogy a közösség még nem érett meg erre az új életformára, a szellemi légkör változik meg. Az ötvenes évek klasszicizáló építészetében nem volt helye a beépített konyhának, akárhányszor hivatkoztak is a típusbútorokra.

Csak a hatvanas években realizálódnak a feltételek. Ekkor indul fejlődésnek tömegépítészetünk. Ettől kezdve beszélhetünk arról, hogy a tervezésbe fokozatosan beszámítanak a tipizálás követelményei és az emberi használat szempontjai. A házgyárakkal aztán meghatványozódik az építés üteme, és részben a minősége is. Az egykori utópia: a frankfurti konyha hovatovább mindennapos valósággá válik.

Hogy újabb adósságokra figyelmeztessen.

★

A vásárló azt tapasztalja: az edények nem férnek a szekrénybe; állandóan rendetlenség van; hiába a sok holmi, valami mégis mindig hiányzik; a poharak esetlenek vagy cicomásak és drágák; gusztusos abroszt hiába keres. Így aztán szidja a kicsi konyhát.

Az iparművész is csalódott: nincs formatervezés. Együttműködés helyett mindenütt vádaskodás. A művész a gyárat hibáztatja, amiért nem valósítja meg munkáit; a gyár pedig a művészt bírálja, amiért kivitelezhetetlen és eladhatatlan termékekre spekulál.

Körülbelül e felismerések tudatában, a változtatás igényével nyílt meg 1972. decemberében a Fészek Klubban tíz fiatal iparművész kiállítása. Címe *Magyar design* volt, de nemcsak a kritika tett az elnevezés után kérdőjelet. Mindenekelőtt az alkotók látták be: akármilyen szép tárgyakat hordtak is össze az ankétra, ez a „mindenki csinálja úgy, ahogy tudja" módszer nem vezethet eredményre. A nagy szakmai érdeklődés és a zajos kritikai visszhang — megelégedettség helyett — önvizsgálatra késztette őket. Eredménye felismerés lett: a majakovszkiji értelemben vett társadalmi megbízás híján puszta szólam használati értéket produkáló iparművészetről beszélni. Arról nem is szólva, hogy úgysem lehet megcsinálni.

A kis társaság szellemi vezetője Borz Kováts Sándor volt. Már nagybetegen vesz részt a kiállításon; még él, amikor úgy határoznak: a konyha lesz kísérletük — a magyar design megteremtésének — terepe. Mert a lakosság egyötöde hamarosan házgyári lakásokban él majd, a házgyári konyhák felszerelése pedig ugyancsak hiányos és esetleges. 1973. januárjában a harmincharom éves Borz meghal. Pohárnok Mihály és Soltész György irányításával ezután nélküle dolgoznak tovább, de az ő szellemében: „A konyha tulajdonképpen egy üzem, ahol a gyártástechnológia tökéletes meghatározása döntő."

★

Ez a meghatározás következett.

1973. őszén, megint csak a Fészek Klubban nyílt újabb kiállítása az egyre szaporodó közösségnek, ha ugyan kiállításnak lehet nevezni feliratok, grafikonok és számok sok négyzetméternyi tablóját. Nem műveket láttunk, inkább tanulmányt olvastunk arról: ki mindenki használja a konyhát; mit és hogyan, mennyit és mikor, milyen eszközökkel főznek benne; mivel étkeznek? A Statisztikai Hivataltól kértek és kaptak adatokat, amelyeket kérdőíves felméréssel egészítettek ki. Pszichológusokat, konyhatechnológusokat és szociológusokat vontak be a munkába, hogy megismerjék azokat az embereket, akiknek tervezni akarnak.

Majd újabb egy év telt el. De látni még mindig nem lehetett — lényegében semmit. A Finomkerámiaipari Művek kiállítótermében tavaly télen nem modelleket raktak ki. Csupán rajzokat, amelyek grafikonok voltak: a leendő tárgyak körvonalait az emberi használat paraméterei alakították ki. Ezután következett a munka utolsó szakasza, a tulajdonképpeni formaadás (mások általában itt kezdik). A huszonkilenc tervezőművész és a tizenöt gyár összefogásának eredménye pedig most először volt látható a budapesti őszi vásáron.

Teljes berendezést állítottak ki: bútort, amelyeket csupán az arányrendjén változtattak, hogy a meglevő helyet takarékosabban használhassák ki. Aztán a hűtőszekrénytől az autoszifonon át a kávéfőzőig néhány olyan terméket, amely már bizonyította életravalóságát. Ezek helyett nem kellett újakat tervezni. És végül: háromszáznyi új tárgyat. Üveg- és porcelánedényeket, hamutartót, tűzálló edényeket, citromfacsarót, zománctálakat, abroszokat, törülközőket és kéztörlőket, amelyeket már nagyon várnak a vásárlók. Jegyzetelés közben, illetékesnek nézvén, többen is megkérdezték: mikor kaphatók?

A jó ízlés őre csak annyit mondhat: ezeket az egyszerű formaképzésű, de színes dekorokkal is ellátható edényeket vártuk a magyar iparművészettől évek, mondhatni: évtizedek óta. Mint a sajtótájékoztatón kiderült: az ipari szakemberek is arra vártak, hogy az iparművészek végre megtanulják az ipar nyelvét. A jelek szerint: megtanulták. Az Üvegipari Művek, a Lampart, a Finomkerámiaipari Művek és a bútoripar legmagasabb beosztású vezetői büszkén jelentették: néhány termék gyártása hamarosan megkezdődik, a többiek gyártási előkészítése folyik.

Ezúttal a kereskedelemre is átragadt a lelkesedés. A megrendeléseken túlmenően, ígéretet tettek arra: házgyári konyhaboltokat hoznak létre. A tervezést igazolnia és korrigálnia kell a gyakorlatnak, a munka tehát még korántsem fejeződött be a gyártás megkezdésével. De valami már most elmondható. Arra számos példa van a világon, hogy egy-egy mammutvállalat vagy design stúdió önálló lakberendezési stílust alakít ki. Csakhogy nálunk nem egy-egy termékcsalád formai sajátosságainak összehangolása volt a téma. Még csak nem is a nők felszabadításáról van szó, hiszen ma már nemcsak a nőké a konyha. A házgyári konyha-program társadalmi méretű vállalkozás; a tervezett életforma és a tervezett kultúra összehangolásával életforma és kultúra közeledését szolgálja.

1975. NOVEMBER 8.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. nov. 8.
XIX. évf. 45. sz. 12. lap.

/Fekete Tamás rajzát lásd: a tuloldalon./

ROKONSÁG, EMBERSÉG

A vízimadarak népe. (Európa, 246 old.)

Vízimadár-alakok fából, csontból, kovakőből faragva, agyagból mintázva, agyagedények falába szúrkálva, nyomva... föld alól kiásott némа emlékek, amelyek mégis beszélnek, finnül *lintu*-nak, észtül *lind*-nak mondják a nevüket, lappul *lodde*-nak, osztjákul *lont*-nak, vogulul *lunt*-nak, magyarul *lúdnak*... a közös múlt emlékei, hajdani közös vadászatokéi, közös hiedelmekéi: a finnugor rokonságéi.

A vízimadarak népe címmel gyűjtött össze *Gulya János* egy kötetre valót a különféle nemzetiségű „finnugrász" tudósok tanulmányaiból. Nyelvészekéből, néprajzosokéból, régészekéből, antropológusokéból, történészekéből csak honi pályatársait és persze sajátmagát hagyta ki a sorból, lévén az ő munkáik számukra jobban hozzáférhetőek.

Az előszóban *Illyés Gyula* üdvözli a vállalkozást, mindjárt el is sorolva belőle fakadó örömei okát. Felfigyel a honfoglalás előtti magyarok földművelő voltát igazoló újabb adatokra, az uráli és az indogermán nyelveket összekapcsoló közös szavakra, a hatszáz éves zürjén írásbeliségre, a manysik — vogulok — tűzözönmítoszára, arra az ihletre, amit a mi *Szózatunk* adott a finn himnusz költőjének, Runebergernek... a választék valóban gazdag, mert a kötetnek még vagy ötször ennyi témáról van *lényeges* mondanivalója.

★

Összeállítója utal rá: itt-ott szándékosan ütköztetett egymásnak ellentmondó tudományos nézeteket. Így a szerzők nemcsak többé-kevésbé végleges, kész eredményekből, hanem a tovább kutatandó, nyitott kérdésekből is bőven adnak ízelítőt.

S még valamiből. Abból a korszerű — mondhatnám: *egyedül* korszerű — szemléletből, amely nem ismer sem a nyelvészetben, sem a szóbanforgó többi tudományágban szigorúan körülhatárolható kutatási területeket. A tucatnyi finn-ugor nyelv gondos összehasonlítgatása, szavaik, szabályaik természetük összevetése önmagában is épp elég bogarásznivalót ad a vele foglalkozóknak. S ez az elég mégsem elég. Mert akinek a horizontja nem terjed tovább a nyilvánvaló rokonság e körénél, az következtetéseiben könnyen megcsalatkozik. E föld hátán rokon és nem rokon népek egyaránt élnek, egymástól el nem különíthetően. S ha — mondjuk — a Volga táján lakó erze-mordvinok jellegzetes rojtos farkkötényének mását valaki balkáni szerb és román asszonyokon látja viszont, akkor aztán törheti a fejét a kölcsönhatások szinte kinyomozhatatlanul különös voltán.

A szerkesztő kiemeli a vogul asszonysorsról és a karjalai finn temetési szokásokról szóló beszámolókat, mint a népi élet hallatlanul drámai, megrázó dokumentumait. De talán még ezeknél is drámaibb az egykori osztják és vogul fejedelemség történetét tárgyaló tanulmány. Azt mondja el röviden, igen érzékletesen, hogy a moszkvai cári hatalom megjelenése Szibériában, hogyan hatott az ott élő — s már akkor is elég csekély lélekszámú — népekre. Hogyan járult hozzá, hogy a kis helyi fejedelmeken erőt vegyenek azok a társaik, akik immár Moszkva szövetségeseként nőttek a többiek feje fölé, s lassan olyan zsarnokokká váltak, hogy alattvalóik végül inkább áhították a cári kormányzók és adószedők igáját. Hogyan írtották a kodai osztjákok a kondai vogulokat, de a velük ellenséges obdorszki, ljapini osztjákokat is, s hogyan nyomták rá a terhes adókat a saját halász—vadász véreikre, ha azok nem tartoztak a vitézlő rendbe, a fejedelem fegyveres kíséretébe. Nem a rokonság számított itt, nem a közös múlt, nem a közös nyelv, csak a puszta érdek, sőt az is csak orrhossznyi perspektivában. S a tanulmány szerzője, Sz. V. Bahrusin jogosan beszél oly szigorú szóval e *testvérgyilkos politika* hamar érezhető következményeiről.

Ennyit ér a közös származás? Minek akkor ez az egész rokonkutatósdi? Hisz a *magunk* történelme, magyaroké is ezer példájával szolgál a semmivel sem bölcsebb testvérgyilkos politikának. Minek kell akkor az Urálig és az Obig elmennünk?

★

Eltűnődik az olvasó. Aztán tovább böngészgeti a kötet tanulmányait, melyek legalább annyira vallanak ember-, mint rokonvoltunkról.

Varga Dániel

Fekete Tamás

Részlet a kecskeméti Kodály-emlékműből
Fekete Tamás: Fa

ALFÖLDY JENŐ:

Elsőkönyves

Pintér Lajos: Fehéringes folyók, Köszönet a kulcsokért — Sebestyén András: Pygmalion tüneménye, Magvető, 157 old.

Kezdetben minden poétának szüksége van egy vagy több mesterre, akinek törekvéseiben sajátja előképére ismer; szüksége van útmutatásra a korszerű és jellegzetes formák megteremtéséhez. Így alakul ki — szerencsés esetben csak átmenetileg — az a paradox helyzet, hogy a tanítvány, az elhasonulás érdekében, hasonlít mesterére.

Kérdés, vajon a példakép követése mellett vagy közben föltűnnek-e már a pálya elején azok a jellegzetességek, melyek új költő-egyéniség alakulását sejtetik?

•

Pintér Lajos (Fehéringes folyók) mondatszerkesztése, képalkotása a versek nagy részében még túlságosan is emlékeztet eszményképeire. Nagy Lászlótól származik az a fajta hanglejtés, mely a mellérendelt mondatok egyenletes hömpölygésével egyetlen szivárványívre feszíti a vers indulati és gondolati szerkezetét. A szórend gyakori cseréjével megtakarít rengeteg névelőt, kötőszót, s az alárendelő összetételhez szükséges névmást, mutatószót. Mentesül így minden magyarázó jellegtől, szólama kinyilatkoztató (az állítmány ezért rendszerint súlyponti helyzetbe kerül) dallam és ritmus intenzív lüktetésű, a hang- szinte kántáló, mégis minden szó nyomatékos.

Mindez — legalábbis mint törekvés — elmondható Pintér számos verséről, versrészletéről. „Eljött a dalnak maximuma, csukott ablakomat ficsajjal megtöreti, szoktatja a csipőket táncra, ha torka volt a géppuskának, letorkolása ezennel megessék". — A dal maximumát Nagy László valósította meg, s ahol valami betetőzött, ajánlatos új alapokat keresni. Az idézett szakasz mindenesetre jó hallásra, beleélő készségre vall. Kerülnie kellene viszont mestere kulcsszavait, s még az élmény-azonosságok esetén is vigyáznia tanácsos, hogy ne visszhangozza a Nagy László által kiaknázott képeket. A szórendi cserét is erőlteti, nem ügyel rá, hogy sokszor más szónak ad nyomatékot, mint amely megérdemli: „hagyd a mesét már, az éjszakát töltötted kocsmában" — iróniázás nélkül fölvetődik a kérdés: talán a delet vagy a reggelt kellett volna kocsmában tölteni?

Mindez tudatos munkával kiküszöbölhető. E tudatosság azért is kívánatos, hogy tisztábban rajzolódjanak ki a még csak huszonkét éves költő egyéni vonásai. Például az a fanyar, kételkedő hang, melynek olyan találatokat köszönhet, mint az *Anti-Dózsa* szokványtól eltérő Dózsa-értelmezése. Másik szembetűnő sajátossága az áhitat, a pátosznak e szolídabb, retorikamentes, a kétségeknek több teret engedő változata. Tetszik, amikor ilyen keresetlen: „Arcod pirjáért almát hozok", s ahol a férfi élettársát „güri-tündérnek" nevezi, vagy e kissé Csoóri Sándorra emlékeztető megoldásban: „zuhanni sirályvonalban is lehetne".

A megszokott népmesei motívumokat szellemesen fordítja fonákra: „óperenciás pohárból kímálj"; „a kacsák várlábon forognak". Kőműves Kelement is egy „másfajta önfeláldozásban" képzeli el, mint a-cél-szentesíti-az-eszközt elvének némely utóvédnökei. Nemcsak jó sorokat — sikeres kompozíciókat is találunk kötetében. Az *Este a hegyen* minden sorában átgondolt, szilárd vázra épített vers. „Mintha hátamon a zsák, nehezedik a lépés" — kezdi, s mire a visszatérő motívumok, refrének könnyed logikai haladványán a végére ér, a súly már csak „vállára vetett kiskabát". A költői kaptatón ezzel a gyakorlóterek fölött az első magaslatra jutott.

•

Benkő Attila (Köszönet a kulcsokért) és Sebestyén András (Pygmalion tüneménye) közös kötetben kapott nyilvánosságot. Könyvészeti szempontból ez nem újdonság: a fűzőgép és a papírtakarékosság már sokszor toborzott együvé eltérő ars poeticát valló költőket. A fedőlap terve — Botticelli Vénuszának fekete csíkkal kettévágott, stilizált részlete — ezúttal is félrevezetően sejteti a földi és égi, vagy testi és lelki tartalmak *egy tőről* való sarjadó ellentétét. Összehasonlításra

Élet és Irodalom, Bp. 1975.
1975. NOVEMBER 8.
XIX. évf. 45. sz. 11. lap.

Borz Kováts Sándor

Vadas József: "Dicstelen fények" cimmel részletesen beszámol a magyar iparmüvészetben tervezett lakásberendezési, igy a világitótestek tervezésének folyamatáról. Először a fényszobrászat kezdeményezőiről, Moholy Nagy László, Schöffer Miklós, Kepes György uttörő munkájáról ir. Utánuk Kozma Lajos és Kaesz Gyula nevét emliti, akik már a tizes-huszas években kezdik a világitó testek uj formájának megvalósitását. Csak hosszu évek mulva jelentkezik a fiatalon elhunyt Borz Kováts Sándor és a hatvanas években megtervezi tiztagu fém lámpacsaládját.A szintén fiatalon meghalt, tehetséges Kanyák Zsófia által tervezett üveglámpákat külföldön értékesitik ahelyett, hogy itthon árusitanák.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. szept. 18. XX. évf. 38. sz. 12. lap.

Borz Kováts Sándor

Az ipar nem foglalkoztat lámpatervező iparművészeket. Igy kismühelyi munkát kénytelenek vállalni Nádai Tibor és Házi Tibor iparművészek is. A kereslet kielégitésének érdekében pályázatot hirdetett lakásberendezési tárgyakra a KISZ Központi Bizottsága, az Iparmüvészeti Vállalat és a Müvészeti Alap. Ezen a pályázaton dijat nyert az Opteam iparmüvészcsoport Felhő elnevezésü lámpacsaládja. Az Opteam csoport tagjai: Bárkányi Attila, Bánáti János, Radnóti György, Kovács Erike. Ugyanez a müvészcsoport egy másik pályázaton is dijat nyert Ferenczi István közremüködésével néhány évvel ezelőtt, de a gyárak figyelmét ez sem keltette föl.

Vadas József cikkét lásd: Kozma Lajos nevénél. Élet és Irodalom, Bp. 1976. szept.18. XX.évf.38. sz. 12. lap.

Borz Kováts Sándor, belső építész.

L: Kozma Lajos

Bodri J. Műcsénéti könyvszemle 363-368

Jelenkor, Pécs, 1982. ápr. XXV/4

Barr Kovács Sándor formatervezőművész

az Iparművészeti Főiskolában emlékkiállítással nyílt a fiatalon elhunyt művésznek. A Főiskola Építészeti Tanszékének tanársegédje volt, élt 33 évet.

Képes Krónika.
1943. febr. 24. Televízió, 15.25/11/K Gyné.

BORZ ZSIGMOND, takácsmester

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old
/ 1, 2./ V. takács. 266.old

U. VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII. században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múz eum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Borza Endre, építész

Magyar Építőművészet, 1984. 4-5 szám, 38-old.

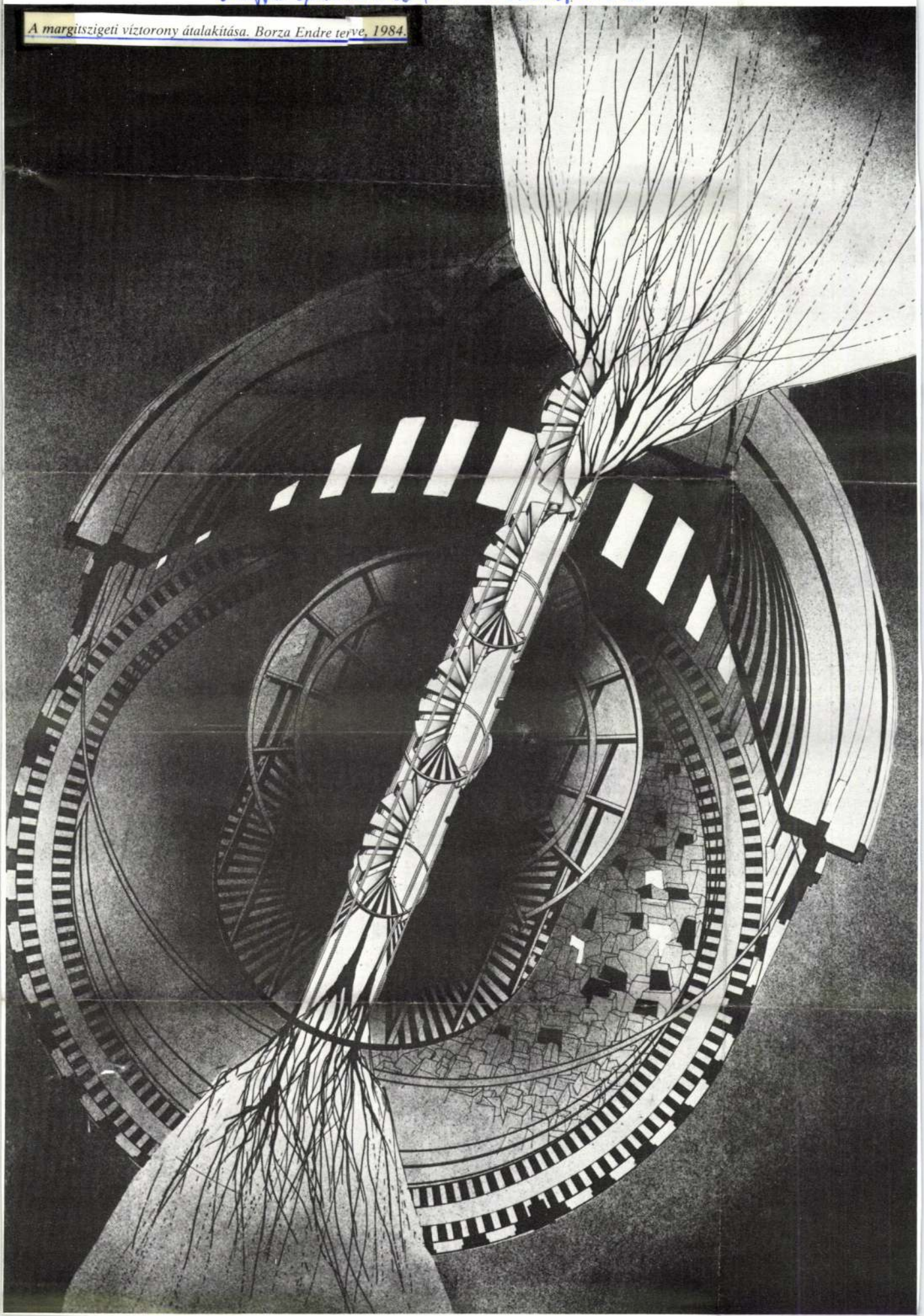

A margitszigeti víztorony átalakítása. Borza Endre terve, 1984.

gy elmaradt hozzászólás*

a belterjes tenyésztés, a nyelvi és geopoliti-igeteltség ellen tett erőfeszítéseinkről szevolna beszélni. Örülök annak, hogy legaz utóbbi időben valamelyest látszik ennek dménye. A mai vezetőség, a mai vezető ek jó részének nemzetközi rutinját megala- sajnos rövid életű — *Goldfinger*-akció heost *Papp László* jóvoltából az Egyesült Álban vállalhat munkát évente két fiatal ünk. Az ÉVM, az OMFB és a MVSZ támoval már kétszer megrendezhettem az hallgatók és friss diplomások kétévenként tt nyári alkotótáborát Ráckevén. A hetztvevő fele itthonról, fele külföldről jött. A rek" között volt *Callmeyer* és *Makovecz*, mint *Smithonsék* és *Matti Mäkinen* . . . *Ferenc* hangsúlyozta is, hogy örvendetesen a nemzetközi diákcserék száma, éspedig nkább kölcsönösségi alapon.

dehhez most az Angol Nyelvű Térítéses társult. Szemben a többi karral — főleg a li hallgatók fele által választott és az anz oktatási rendszer irányába reformista vilnérnöki karral, mi a konzervatív magyar isl konform, ezért azzal cseresza batos rendálasztottuk. Nem mintha az állandó reform mokkal dolgozó, de alapjában véve igenonzervatív Budapesti Műszaki Egyetem oktatását olyan jónak tartanám. Biztos nem nk a világ legjobb építésziskolái közé. Azt n biztosan állítom, hogy eddig még senkikellett szégyenkezni valaki miatt, aki a bu- Műegyetemen végzett, és akár magyar alatt szolgálta a szakmát, akár zászlót e. Az építészoktatásban — ahogy arra FarZoltán rámutatott — különben is kisebb a sége a tantervben szereplő tantárgyaknak, rajztermekben, a rajzasztalok melletti getéseknek. Oda igazán minden belefér, ami n abban, aki tanít. Egy új rendszerre való a meglevő keretek lehetőségeit alig bővítde biztos magával hozná az ilyenkor zetes gyerekbetegségek sorát.

t mi nem osztottuk el hat évre az eddigi ötnanyagot, ahogy azt a többi Kar tette, hagyszerűen előkészítőnek tekintjük az angol első évet, amelynek az a feladata, hogy a éle háttérrel érkező külföldi hallgatókat felkomoly felvételi vizsgák sorozatán átesett hallgatók színvonalára. Így az angol nyelzés második éve aztán már konform lehet a kori magyar első évvel. Az angol hatodik tkezésképpen a mindenkori magyar ötödik felel meg. Ezzel nekünk két cseresza batos csatornánk van, amelyre a magyar hallgatókkal azonos felkészültséggel érkező külföldiek természetesen az angol második éven is bekapcsolódhatnak, hiszen ilyen téren a flexibilitás a tanulmányok elején indokolt. A cseresza batosság természetesen azt is jelenti, hogy bármely magyar hallgató — ha megfelelő nyelvtudással és közepesnél nem rosszabb tanulmányi átlaggal rendelkezik — bármely félévre átjöhet az angol nyelvi csatornára, ahogy a Kanadából, az Egyesült Államokból vagy Svájcból nálunk tanuló magyar származású hallgatók bármely félévre átiratkozhatnak a magyar nyelvű oktatásba.

Ez jó a magyar hallgatóknak, hiszen térítésmentesen angolul tanulhatnak, és jó a külföldieknek, hisz könnyebben illeszkedhetnek be a magyar diáktársadalomba. Ez ugyanis nálunk különösen nehéz. Nemcsak nyelvi nehézségeket kell leküzdeniök. A kollégiumokba nem engedik be őket, az általunk megtermelt dollár pedig csak olyan diszkriminált forintra váltható át, amiből nem lehet építeni. Nálunk a társadalmi jellegű egyetemi sportnak a hagyományai pedig elég gyengécskék, mindezért igazából csak a rajzteremben való együttélés marad az integrálódásra, ami azután a későbbi külgazdasági érdekeink szempontjából sem lehet közömbös. Ez jó nekünk, az oktatóknak is, hiszen ezáltal nem válhatunk néhány, dollárral fizető úri-gyerek házitanítóivá.

Szerencsére vendégelőadóink is vannak, legalább havonta kétszer. Ez is hasznomra volt mint a MÉSZ Külügyi Bizottsága lelépő vezetőjének, hiszen nem kellett többet úgy szégyenkeznem, mint amikor csak hárman jöttek el Harry Seidler előadására (azok közül is az egyik Drezdából utazott ide erre az alkalomra). Jó a külföldi hallgatóknak, hisz nyelvi problémák miatt ők ki vannak zárva a MÉSZ, a MUT és a MTESZ — magyar hallgatók számára legalább elvben hozzáférhető — előadásaiból, a kétmilliós világváros mégiscsak sokrétű kulturális műsoraiból. Jó a Kar angolul értő vagy gyakran fülbesúgó tolmáccsal beülő hallgatóinak, mert így egy újabb csatornán szivároghat be idegen hatás az oktatásba: eddig az NSZK-ból, az Egyesült Királyságból, Ausztráliából, Kínából, Franciaországból, Egyiptomból, Argentínából és Kubából.

A cseresza batosság által megkívánt teljes komformitás mellett persze fontos szempont a kliens országok igényeinek a figyelembevétele is. Így az a magyar hallgató, aki átjön hozzánk az angol csatornára, és ezért fel van mentve olyan tárgyak előadásainak látogatása alól, amelyek nálunk nem szerepelnek a tantervben (orosz nyelvű és egyes ideológiai tárgyak, ezekből csak konzultációkra és vizsgákra kötelezettek), és ehelyett olyan tárgyakat is tanulnak, amelyeket magyarul — legalábbis a tanterv szerint hivatalosan — nem tanítanak.

Nemcsak a klimatikus viszonyok, a társadalmi-gazdasági különbségek iránti fokozott érzékenységre, vagy a Harmadik Világ — sajnos nálunk is egyre aktuálisabbá váló — problémáira akarok itt utalni, hanem a nemzetközi építési gyakorlat szabályaira is. Így téma a szavatosság, ami előbb-utóbb már nálunk is fontos kérdés kell hogy legyen. Hiszen az egyéni tervezés, a GMK, a VGMK és a stúdiók korában már nem „kenheti" szét a bíróság addig a felelősséget, amíg megtéríthető a kár. Ez néhány éve még, ha etikai szempontból nem is, de emberi szempontból érthető, pragmatikus lehetőség volt. Most azonban már nincs aki ilyen esetben fizetőképes, hiszen a mammutvállalatok maradványai is fennmaradási gondokkal küzdenek. Be kellene tehát vezetni nálunk is vagy a tervező személyéhez kötődő szavatossági biztosítást — hogy például *Sir Frederick* örökösein behajtható legyen a liverpooli rális beázó tetőszerkezetének 5 millió fonttási költsége — vagy — például az Algészokásos módon, ahol a külföldről munkát tervező már rég végleg elhagyhatja az ormire elkészül az épület — az egyes létesítmhez kötődő biztosítási rendszert, aminek fe hogy a biztosító társaságok a tervezés és lezés minden fázisába beleszólhassanak.

A Nemzetközi Építési Gyakorlat cím tárgyban szerepeltetjük a szakmai etikát is, a monopol tervező irodák utáni kors nálunk is igazán aktuálissá vált. Elég itt a tervezői jogosultság, a társadalmi mun keresztelt esetleg „jutalmazott" ingyen te az ingyen ellenterv, a kliens átcsábítása, a tések, a különféle kritikai lobbyk va „éeszbék"-kel kapcsolatban mostanában rült etikai problémákra utalnom. A nálunk zó Mérnök Kamara, Építészeti Intéze Mérnök Egylet szerepére! Hiszen a megvá helyzet itthon is újfajta intézményre igényel! Itt nem a pluralizmus, a demokr szabad verseny, a decentralizált döntésme mus restaurálásáról, hanem újfajta felfede van szó. Persze nemcsak a szakmánkban, h társadalmi élet minden területén. Így fe lásom csak a címe miatt tekinthető „p témának", hisz jól illett volna a kong tézisei, az ott szétosztott Etikai Kódex é felszólalás mellé.

Felszólalásomat még egy, a Magyar művészetet érintő megjegyzéssel szeretten megtoldani: Nekem a lapnál nem a színv színesebb külső hiányzik, hanem a példán A szerkesztők munkájához csak gratulálni A lap — sajnos inkább csak külföldön, az eg könyvtárak szabadpolcos részein — színvon képviseli a magyar építészetet. Ugyanakko ban alig lehet valami hatása a társadalomra ha nem lehet kapni. Így hogyan segítheti e idegen hatások általában óhajtott beszűrő A kis példányszámú lap nem lehet nyer Ráfizetéses lapnak pedig nem lehet em példányszámát. (Én ezt is értem!) Így a kapcsolatban a fő probléma az marad, ho gyan szerezzünk tíz vagy legalább öt pé abból a számból, amely leközölte megvaló kotásainkat, hogy emléket adhassunk azo munkatársaknak, akik annak létrehozásá tővé tették: a tanácsnál, a beruházó szervez kivitelező vállalatnál, vagy azoknak, aki társtervezők, esetleg csak sugalmazók, ösz segítették a munkánkat.

Polónyi

írás a Moravánszky Ákossal megkezdett szerégi beszélgetés folytatásának is tekinthető. ő.

Borza Endre után

Album, kizárólag haladóknak

Gordana Babic: Ikonok

Kevés tudású ember fordította, túl nagytudású szakember írta pompás album az új ikon-kötet. Fordítója nem tudja, hogy akiket üldöztek, ariánusok és nem árják, ha a két szó az angolban némiképp hasonlít is, hogy Avakum protopópa nevében a protopópa nem keresztnév, a fafaragás nem fametszet és délszláv uralkodó cár lehet, de császár nem. Kellemetlen ezzel kezdeni, de nem lehet nem ezzel kezdeni, ha az újabb művészeti könyvkiadás rezzenéstelenül takarít meg szakértelmet, szaklektort, szakszerkesztőt. Rögzítsük: legkésőbb a Rubljov-film óta ildomtalan Theophanosz, a Görögnek titulálni Feofán Grek ikonfestőt.

A hazai műveltségnek egyébként is elég megemésztenivalója van ikon-ügyben, és nem biztos, hogy Gordana Babic bevezetőjéhez könnyedén fog járni szerb-, macedón-, orosz- és görögpótlóra. A helyzet itt éppen fordított: a szakirodalomban jegyzett és hivatkozott szerző oly avatott szakértője a keleti keresztény művészetnek, oly magabiztosan közlekedik korszakok, birodalmak, ideológiák és teológiák labirintusaiban, hogy észre sem veszi, mikor veszíti el nehezebb felfogású tanítványait. Historikus, kritikus, lényeglátó. De aki mostanáig nem látta meg, milyen szemérmetlen hatalmi harcok bújtak ikonográfiába, milyen leplezetlen érdekek burkolóztak esztétikai leplekbe ezer esztendő ikontörténete során, az alighanem kábán kóborol képrombolástól Palailogosz-reneszánszig, Athosz-hegyi fafaragástól szentendrei ikonosztázig.

Hacsak át nem lapoz a reprodukciókra. A bevezető alig tizennégy oldal, a képek pazarul válogatottak, látványosak és értelmezők. Sztár- és közhely-reprodukciók helyett táncos mozdulatú Szent Demeterek, lóarcú, jóságos Istenanyák és fenséges, mélybarna Megváltók vezetnek végig bizánci, posztbizánci görög és szláv művészettartományokon, és a nyomatok haladottabbaknak szánt albumhoz illőn nem tetszetősek, hanem szépen, komolyan hitelesek.

Az utolsó lapokon ezt bárki lemérheti. Nem tudni, hogy csak a magyar kiadás fejeződik-e be a szentendrei Pozsarevacska-templom ikonosztázával, de jó, hogy ez azzal fejeződik be. Ha más nem, a kép újra eszébe juttatja jelen kiadás olvasójának, hogy mindehhez köze van, hogy olyan országban van szerencséje élhetni, amelyben a keleti ikon ortodox szigora és a nyugati barokk szabados szeszélye helyben ívelt át egyház- és ízlésszakadásokat. *(Saxum, 140 oldal, 3950 forint)*

RÓZSA GYULA

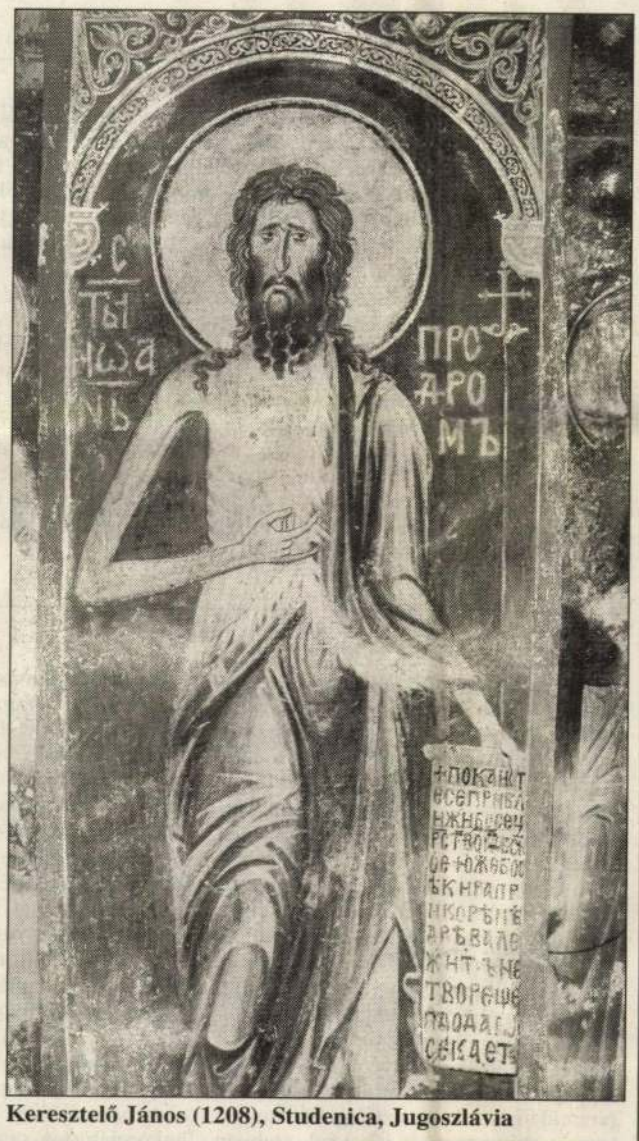

Keresztelő János (1208), Studenica, Jugoszlávia

Egy üzletág személyiségtörténete

Kömlődi Ferenc: Az amerikai némafilm

Az amerikai némafilmről sokat írtak a filmtörténeti munkákban. Magyarul is elég változatosat hordhat össze magának, aki hajlandó utánanézni. Ezek egy része természetesen hivatkozási alap Kömlődi Ferenc markánsan kijelölt célt követő monográfiájában.

Ez a könyv nem apró adalékok újabb gyűjteménye, hanem távlatos visszatekintés. Olyan távolból, ahonnan már csak a csúcsok izgalmasak, s az, hogy miképpen magasodtak környezetük fölé. Világosan megfogalmazódik ez mindjárt az Előszóban: „A mai amerikai moziban tapasztalható tendenciák jobb megértéséhez a kezdetekig kell visszanyúlnunk: a hetedik művészet kőkorszakához és naiv gyermekkorához. Természetesen magáról a korról sem feledkezhetünk meg: a világháború előtti viktoriánus erkölcsökről és az azok ellen fellépő új generációról. E kettősséget legjobban a Griffith konzervativizmusa és Erich von Stroheim modernizmusa közötti ellentét szemlélteti: az amerikai néma múzsa kettejük köré összpontosult."

Chaplintől von Sternbergig még annyi más, méltán művészóriásnak is tekinthető szórakoztatóiparág-fejlesztő munkálkodott a némafilm-korszak Amerikájában. Elegendő szó esik róluk is a könyvben. Végtére is sajátságos személyiségtörténeteket vázol föl szerzője a tárgyi összefüggések dzsungelének előterében. Bárki vitathatja ezt az eljárást. De indoka, haszna vitathatatlannak látszik. *(Magyar Filmintézet, 356 oldal, 980 forint)*

CSALA KÁROLY

Több mint szégyen

Gubcsi Lajos (szerk.): Üzenet Erdélyből

Szégyen – jut az ember eszébe, ha beleolvas az albumba. S nem azért, mert szembeszökő a teljes könyvészeti dilettantizmus, mert kivehetetlen, mi miért került bele, és miért pont oda, ahová. A szép és érdekes képválogatás között olvasható itt mindenféle: újsághír, recenzió, történelmi munka, vers, lexikoncikk részlete. Ráadásul címek, alcímek, forrásmegjelölések teljes rendetlenségben vannak föltüntetve, a tipográfia egészen ötletszerű, nem követhető, legföljebb kikövetkeztethető, hogy mi átvétel, és mi íródott éppen e könyv számára.

Nem holmi ideológiai koncepció, netán szellemi rálátás, nagy ívű gondolat hiányzik a kötetből, hanem az elemi logika és szakmai körültekintés. Tartalmilag és formailag egyaránt. Az sem ókumlálható ki, milyen meggondolás alapján kerültek a szövegek a képek közé. Kezdve attól, hogy valamivel a kötet felén túl abbamaradnak a szövegek, onnantól csak képek vannak, addig, hogy a képek és a közéjük tördelt szöveg között hol egészen szoros az összefüggés, a fotók szinte illusztrációnak hatnak, míg másutt semmiféle ilyen kapcsolat nem fedezhető föl.

Az igazi szégyen azonban magának a szövegnek a gondozatlansága. A szerkesztőnek előszavában harmadik nekifutásra sikerül helyesen leírnia azt a szót, hogy kulturális. Köpeczi Béla tömör történelmi összefoglalása pedig olyan, mintha egy külföldieknek szóló tankönyv- vagy brosúrafejezet piszkozata volna, amely abban a reményben diktálódott papírra, hogy majd a fordító rendes idegen nyelvű szöveget csinál belőle. A fantasztikus mondatok fantasztikus hibákkal nyomattak ki. Ezek közül a legszebb talán az „ortológus-teológus vita". De olyasmit is olvashatunk, hogy 1910-től 1902-ig 53,8%-ról 73,3%-ra növekedett Erdély román lakossága. Itt persze kitalálható, hogy 1920-ról van szó. Csak éppen egy olyan könyvben, ahol sok ilyen hiba van, honnan tudható, hogy melyik adat szerepel helyesen?

Az utolsó lapon aztán azt is megtudjuk, hogy ez a díszalbum ötödik kiadása, tehát 1994 decembere óta már négyszer megjelent. Azóta nem olvasta el senki? Ez már több mint szégyen. *(GL4, 131 oldal, 4480 forint)*

ZAPPE LÁSZLÓ

Ortodox román templom, Zeykfalva

VÁLOGATOTT KÖNYVJEGYZÉK

November 25-től december 31-ig

NYELVTUDOMÁNY, IRODALOMTUDOMÁNY

IRODALOMTUDOMÁNY

Sipos Lajos (szerk.)
„Engem nem látott senki még..."
Babits-olvasókönyv. I-II.
Korona, 596+864 oldal, 3800+3800 forint

Tolcsvai Nagy Gábor
„Nem találunk szavakat".
Nyelvértelmezések a mai magyar prózában
Kalligram, 310 oldal, 1400 forint

FÖLDRAJZ, TÖRTÉNELEM

ÉLETRAJZ, CSALÁDFA

Chagall, Marc
Életem
Palatinus, 242 oldal, 1600 forint

Frank, Anne
Naplója
Park, 306 oldal, 1950 forint

Kostolany, André
Egy spekuláns bölcsessége
Perfekt, 156 oldal, 1960 forint

Remnick, David
Muhammad Ali, a világ királya
Európa, 432 oldal, 1800 forint

Révész Sándor
Egyetlen élet.
Gimes Miklós története
Városháza, 496 oldal, 1900 forint

Szegő György
Két ima egy Istenhez
Múlt és Jövő, 320 oldal, 1650 forint

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET

Várkonyi Nándor
Varázstudomány II.
Széphalom, 560 oldal, 3600 forint

TÖRTÉNELEM

Gergely Jenő
A pápaság története
Kossuth, 368 oldal, 4500 forint

Huszár Tibor; Szabó János
Restauráció vagy kiigazítás
Zrinyi, 500 oldal, 1234 forint

Krockow, Christian
Churchill
Gabo, 320 oldal, 1990 forint

Runciman, Steven
A keresztes háborúk története
Osiris, 1400 oldal, 3500 forint

UTAZÁS

Horváth Ágnes
Látnivalók Heves megyében
Well-Press, 240 oldal, 1456 forint

Körtvélyesi Erzsébet
Látnivalók Miskolcon
Well-Press, 240 oldal, 1456 forint

Lackner László
Látnivalók Zala megyében
Well-Press, 240 oldal, 1456 forint

Páll István
Látnivalók
Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében
Well-Press, 240 oldal, 1456 forint

Szilágyiné Katona Ilona
Látnivalók
Jász-Nagykun-Szolnok megyében
Well-Press, 240 oldal, 1456 forint

SZÉPIRODALOM

ELBESZÉLÉSEK

Bence Ottó
Mesebeszéd
Kijárat, 156 oldal, 596 forint

Kosztolányi Dezső
Próza
Fekete Sas, 224 oldal, 1450 forint

Kőrösi P. József (szerk.)
A nő, az más
Palatinus, 480 oldal, 1600 forint

Kőbányai János (szerk.)
Budapesti aggadák
Múlt és Jövő, 400 oldal, 2000 forint

Örkény István
Novellák 1-2.
Palatinus, 548+430 oldal, 2960 forint

GYERMEKKÖNYVEK

Benedek Elek
Az aranyszakállú ember
Alföldi Nyomda, 240 oldal, 1200 forint

Bojtár Endre (szerk.)
Az aranycipellő. Ukrán népmesék
Osiris, 210 oldal, 1480 forint

Boldizsár Ildikó (szerk.)
A három királylány. Magyar tündérmesék
Palatinus, 148 oldal, 1400 forint

Fekete István
Csí
Móra, 64 oldal, 498 forint

Gárdonyi Géza
Kék paradicsom, liliom
Móra, 48 oldal, 498 forint

Gion Nándor
A kárókatonák még nem jöttek vissza
Osiris, 122 oldal, 800 forint

Gion Nándor
Sortűz egy fekete bivalyért
Osiris, 124 oldal, 800 forint

Lázár Ervin
Szegény Dzsoni és Árnika
Osiris, 112 oldal, 900 forint

Mikszáth Kálmán
A két koldusdiák
Korona, 256 oldal, 990 forint

Nemes Nagy Ágnes
A gondolj-rám-virág
Osiris, 112 oldal, 900 forint

Visky András
Aranylevél
Harmat, 48 oldal, 1200 forint

Zelk Zoltán
Túl a hegyen, túl a réten
Móra, 40 oldal, 888 forint

KÖLTÉSZET

Balassi Bálint
Összes versei.
Balassi, 230 oldal, 500 forint

Lakatos István
Kései megperzselődés
Belvárosi, 45 oldal, 650 forint

Petri György
Amíg lehet
Magvető, 103 oldal, 1290 forint

Radnóti Miklós
Összes versei és műfordításai
Osiris, 300 oldal, 2200 forint

SZÉPIRODALOM

Bächer Iván
Vándorbab
Göncöl, 250 oldal, 1100 forint

Grass, Günter
Az én évszázadom
Európa, 282 oldal, 1800 forint

Keresztes Szent János
A lélek sötét éjszakája
Európa, 288 oldal, 1500 forint

Kodolányi János
Vízözön
Püski, 900 oldal, 2500 forint

Skvorecky, Jozef
Oroszlánkölyök
Európa, 342 oldal, 1700 forint

Tolkien, J. R. R.
A Gyűrűk Ura I-III.
Európa, 588+472+560 oldal, 3600 forint

A MELLÉKLETET SZERKESZTI: VARGA LAJOS MÁRTON
A könyvjegyzéket a Könyvkereső adatbázisa bocsátotta rendelkezésünkre.

A pécsi galambtanya

UNGÁR TAMÁS

Tíz évvel ezelőtt robbant ki Pécsett a „magasházügy". A 25 emeletes épület acélbetétjei egy kivitelezési hiba miatt megrozsdásodtak, s ezért a bérlőket néhány hét alatt ki kellett költöztetni Közép-Európa legmagasabb lakóházából. A Pécs szinte minden pontjáról látható toronyház úgynevezett IMS-technológiával készült, ezzel az eljárással 125 épületet emeltek. Ezeket három kivétellel már megerősítették. Az egyik kivétel a magasház, amely tíz éve üresen áll. Az épület felújításának terve már kétszer is elkészült, ám a megvalósítás egyre bizonytalanabbnak tűnik, pedig a torony – megerősítés híján – előbb-utóbb tragédiát okozhat.

A pécsi magasházat 1974-ben építette a Baranya Megyei Állami Építőipari Vállalat. A beruházás gazdája a városi tanács volt. A Pécs belvárosának határán álló 25 emeletes épület kiérdemelte a Közép-Európa legmagasabb lakóháza titulust, a maga 84 méterével.

A pécsi magasház kontúrja tiszta időben 15 kilométerről is jól kivehető. Az átadáskor a két alsó szinten intézmények kaptak helyet, ezek fölött 252 lakást alakítottak ki. A bérlők száma meghaladta félezret.

1989 szeptemberében a 24. emelet egyik lakója beázásra panaszkodott. A bérlőt kiköltöztették. A Pécsi Ingatlankezelő Vállalat műszaki igazgatóhelyettese, Rabb Péter először az épület dokumentációját. Ebből kiderült, hogy 1983-ban négy helyen megvizsgálták a feszített vasbeton épület acélbetétjeit, és enyhe korrodálódás nyomait fedezték fel. Az akkori dokumentum megállapította, hogy ha a szerkezet húzószilárdságát biztosító acélpászmák nem kapnak vizet, akkor nem kell tartani bajtól. Csakhogy 1989 szeptemberében egyértelművé vált: a pászmákat víz érte. Ezért az igazgatóhelyettes elrendelte, hogy tárják fel az épület acélbetéteit.

Novemberben hat ponton megvizsgálták a torony acélpászmáit. Kiderült, hogy azok mindenütt rozsdásak voltak, néhol már szakadoztak. A szakértők úgy nyilatkoztak, hogy a magasház biztonságáért a felelősség nem vállalható. A pécsi tanácstestület karácsony előtt úgy döntött, hogy a házat meg kell erősíteni, s lakóit ki kell költöztetni. 1990 első napjaiban megkezdődött a költözködés. A magasház bérlőinek a város gondoskodott lakásról, az akció 200 milliós költségét a Németh-, majd az Antall-kormány állta.

A magasház drámája ráirányította a figyelmet az IMS-épületekre. A régióban 125 épületet emeltek ezzel a technológiával. Lakásokat, iskolákat, kórházakat, bankokat. Az említett épületek összterülete 365 ezer négyzetméter, ingatlanpiaci értékük – akkortájt – 8-10 milliárd forint volt. A többi IMS-épület acélszerkezete is korrodálódott. Azóta 122 IMS-házat megerősítettek. Hátravan még a siófoki és a szigetvári kórház, valamint a magasház.

A kiköltöztetés után a pécsi önkormányzat számos kísérletet tett a torony értékesítésére. 1993. december 23-án a pécsi IMMO Kft. megvette az épületet. Az IMMO 90 százalékát a grazi AST birtokolta. Az osztrák cég intézményeknek és szállodaláncoknak emelt nívós épületeket világszerte. A magasház nem volt kelendő portéka, így az IMMO nem készpénzzel fizetett érte. A kft. azt vállalta, hogy a felújított épületben két szintet átad az önkormányzatnak. A város kikötötte, hogy az IMMO öt év alatt újítsa fel a magasházat.

Az IMMO 1995 áprilisában benyújtotta az építési tervet. A beruházó az alsó nyolc szintre üzleteket, szolgáltató egységeket és irodákat képzelt, ezek fölé 40-140 négyzetméteres lakásokat. A tervező, a pécsi Horváth András nagy tisztelettel közeledett a ház szerkezetéhez és formájához. Horváth úgy vélte, hogy a magasházról megfogalmazott lesújtó minősítések elhamarkodottak. Szerinte a torony gazdagítja Pécs sziluettjét, az épület feszített szerkezete pedig remekmű – lám, a ház a megrokkanása után tíz évvel is áll a lábán.

Horváth András nem vitatja, hogy ma nem épülne meg a toronyház Pécsett. Úgy érvel, hogy szerinte ma nem épülne meg a városban a négytornyú bazilika és a dzsámi sem. Minden építmény tükrözi a korát, ilyen a magasház is – mondja a tervező. A fentiekből következik, hogy Horváth András alig változtatott a 25 emeletes épület küllemén, a legkarakteresebb módosítás az volt, hogy az alsó nyolc szint lodzsáit beüvegezte, s ezáltal alul irodai fazont adott a toronynak.

Az épület teljes felújításának költségét az IMMO kétmilliárd forintra becsülte. A magasház megerősítésének terveit Maros József dolgozta ki. A pécsi építőmérnök negyven IMS-ház megerősítésében vett részt, így nagy rutint szerzett az efféle munkákban.

A városháza 1995 júniusában megadta az engedélyt a magasház felújításához, ám néhány környékbeli lakó megtámadta a tervet. Az IMMO a ház melletti park egy részét is be akarta építeni, s ez ellen fellebbeztek a szomszédok. A másodfokú hatóság méltányolta a tiltakozást, s az építési engedély érvényét vesztette.

1997 februárjában az AST eladta az IMMO Kft.-ben birtokolt tulajdonrészét. Ezzel az osztrákok lemondtak arról, hogy felújítsák a pécsi magasházat. Adolf Beisser, a tervezett beruházás irányítója azt nyilatkozta: a torony felújítása csak akkor válhatott volna gazdaságos befektetéssé, ha a magasház mellé mélygarázst és bevásárlóközpontot is építhet az AST. Ezt gátolta meg a lakossági tiltakozás nyomán visszavont építési engedély. Az osztrákok felmérték, hogy milyen hosszú ideig tartó hercehurcával jár az építési engedély megszerzése, s inkább visszaléptek a beruházástól. Úgy gondolták, a tervekre és az előkészületekre költött négymillió schilling elviselhető veszteség, de nem kívántak további milliókat kockáztatni.

Pécsett az ingatlanügyekben járatosak az AST visszalépését mással magyarázták: szerintük az osztrák cég azt tapasztalta, hogy csekély az érdeklődés a magasházba tervezett irodák és üzletek iránt. Ennek az a magyarázata, hogy a délszláv háború közelsége egy deprimált gazdasági körzet központjává tette Pécset. Vagyis: az AST-nek kapóra jött a lakosság tiltakozása, így a grazi cégnek kézenfekvő indoka volt a visszavonulásra.

Az IMMO Kft.-t 1997 februárjában a Baranyagaszt Rt. vásárolta meg, így a részvénytársaság lett a torony új tulajdonosa. A részvénytársaság a Baranya Megyei Vendéglátó Vállalat összezsugorodott jogutódja. A ma már csak ötven embernek munkát adó cégnek még van ugyan hat étterme és szállodája, s ezek értéke papíron eléri az 1,2 milliárd forintot, ám a vagyonához, forgalmához, erejéhez képest a magasház felújítása óriási feladat.

A Baranyagaszt nem tartott igényt Horváth András felújítási tervére, a cég a pécsi Borza Endre építész irodáját bízta meg a tervek elkészítésével. Az excentrikus elképzeléseiről ismert Borza és négy építésztársa alaposan átrajzolta a 25 emeletest. A mérnökcsapat az alsó négy-hat szintet egy acélból és üvegből emelt építménnyel kívánja eltakarni. Ez az enyhén piramidális szerkezet azt sugallja, hogy a torony szétterpesztett lábakkal, stabilan áll a földön. Jelenleg a magasház falainak domináns anyaga a beton, Borzáéknál az üveg kerül túlsúlyba. Belül megmarad a négy lift, kívül további két, üvegtestű „látványlift" kapaszkodik-ereszkedik az épület falán szemet vonzó sebességgel. A tervezők a tető fölé csúcsban végződő fémkupolát álmodtak. A csúcs – ezoterikus megfontolásból – éppen eléri 100 métert. A fehér, szürke, fekete és méregzöld színekben pompázó épület négy sarkán a hetedik emelet magasságában egy-egy tízméteres, kiterjesztett szárnyú, álnok fémangyal őrzi majd a házat. Azért lesznek álnok természetűek – mondja Borza –, mert csak így tudják elűzni a házról a visszatérő rontást.

Amúgy Borza Endre és kollégái is nagyon tisztelik a magasházat. Úgy gondolják, hogy a híres-hírhedt épület eddig romlása okán, ezután viszont egyedi arculatával lesz attrakció. A felújítás költsége immár 2,5-3 milliárd forint, ennek alig tíz százalékát kell az épület megerősítésére fordítani.

Borzáék tervében csak az alsó három szinten lennének üzletek. Ezek fölött az épületet egyharmad-kétharmad arányban, függőlegesen kettévágnák. A nagyobbik részben 600 személyes – főként a módos, fizető hallgatókra számító – egyetemi kollégium nyílna, a torony harmadában pedig lakásokat alakítanának ki. A megrendelők igényei alapján épülő, 100-200 négyzetméteres lakások önköltségi ára 100-130 ezer forint négyzetméterenként.

Az ötletet kétségek övezik, sokan azt kérdezik: ki vesz lakást luxusáron egy diákszálló szomszédságában? Kovács József, a Baranyagaszt elnök-vezérigazgatója azt állítja, hogy a magasháznak nimbusza van, és az ő felmérésük azt ígéri: valamennyi lakás könnyen elkel. Ezért – bár a Baranyagasztnak nincs pénze a felújításra – befektetőkben nincs hiány, és amint meglesz az építési engedély, dőlni fog a pénz a munkálatokra. A befektetők kilétét Kovács titkolja, csak annyit árul el: nyugati cégekről van szó.

Az IMMO Kft. már 1998 decemberében beadta az építési engedély iránti kérelmet, ezt azonban az elsőfokú hatóság idén nyáron elutasította. Mivel az IMMO nem teljesítette a várossal szemben vállalt kötelezettségét, hiszen öt év alatt nem újította fel a magasházat, az önkormányzat pert indított az épület visszaszerzéséért. A bonyolult jogvitát nem kívánjuk részletezni, annyit azonban megjósolhatunk: a per évekig eltarthat. Így a magasház még sokáig üresen fog állni. Egyébként – annak okán, hogy ilyen nagyméretű ház soha sehol nem volt öt évig lakatlan – a torony 1995-ben bekerült a Rekordok könyvébe.

A magasház második felújítási tervéhez az a Rabb Péter készítette a statikai tervet, aki 1989-ben felfedezte az épület romlását. Rabbot sokan azzal vádolják, hogy tíz évvel ezelőtt eltúlozta a bajt, és pánikot keltett. A mérnök most is keményen fogalmaz, és azt állítja: a magasház állapota aggasztó, és azonnal hozzá kell kezdeni a megerősítéséhez, különben az épület tragédiát okozhat. Rabb már ott tart, hogy gondatlan veszélyeztetésért feljelenti az IMMO-t, ezáltal bírósági úton kényszeríti a kft.-t az épület megerősítésére. Vagyis: Rabb Péter annyira veszélyesnek ítéli a helyzetet, hogy feljelentené saját megrendelőjét.

Mellesleg az IMMO-nak a magasház megerősítésére van engedélye, csakhogy a kft. addig nem akar költeni az épület stabilitására, amíg nincs a zsebében az építési engedély. Mert mi van, ha megerősítik a házat, ám továbbra sem kapják meg az építési engedélyt? Akkor a megerősítésre fordított több százmillió forint kidobott pénz. A Baranyagaszt már így is 80 milliót költött az épületre. Részben kifizették a tervezőket, megjavították két liftet, beüvegezték a kitört ablakokat, kerítést vontak a torony köré, őrökkel óvják a házat, s kitakarítottak 80 köbméter galambguanót az erkélyekről. Amúgy a galambok jól érzik magukat a toronyban. Tavaly ugyan megzavarta őket egy „pókember", aki az egyik tévéműsor kedvéért megmászta a házat. Mostanában meg az okoz izgatott turbékolást, hogy az épület tetejére felköltözött egy ragadozó madár – hogy sólyom-e avagy ölyv, arról még vitatkoznak, de az is tény, hogy nem ez a fő gond a házzal.

Felvetődik a kérdés: mi lenne, ha lebontanák a magasházat? A robbantás nem jöhet szóba, mert a detonáció veszélyeztetné a sűrűn lakott környéket. A bontáshoz viszont fel kellene állványozni a tornyot. A munka belekerülne félmilliárd forintba, s a torony helyén maradó telek 100 milliót se ér. Vagyis: még mindig a felújítás ígérkezik a legolcsóbb megoldásnak.

És a legdrágábbnak.

Cseke Béla feleségével és lányával a magasház első bérlői közé tartozott. A háromtagú család először a 13. emeleten lakott egy garzonban, majd ezt a bérleményt elcserélték a másfél szobás, 21. emeleti lakásra. A férfi egyébként kulcsmásolásból, gravírozásból és bélyegzőkészítésből élő vállalkozó, jelenleg a Pécs melletti Kozármislenyben, egy kertes házban él feleségével. A házaspár mindmáig szívesen gondol a toronyban eltöltött másfél évtizedre.

– Kellemes közösség lakta a magasházat – állítja Cseke Béla. – Figyeltünk egymásra, sok barátság született ott. A 3. emeleten volt a klubhelyiségünk, ahol asszonytornát és karateedzést tartottak, és lehetett pingpongozni, diskurálni meg videózni, s az utóbbi azért nem volt kis dolog a nyolcvanas évek elején. A kaput állandó portaszolgálat vigyázta, a négy gyorsjáratú lift mindig kiválóan működött. Nagyon szerettük a kilátást, nyáron a legtöbb időt az erkélyen töltöttük. Ráadásul mindenhez közel voltunk: a ház mellett állt a nagy élelmiszer-áruház és egy teraszos étterem, ahol jegyre is lehetett ebédelni, a belvárost elértük öt perc sétával. A ház elől indult a busz, s a torony tövénél mindig találtunk parkolót. Szóval: minden remek volt!

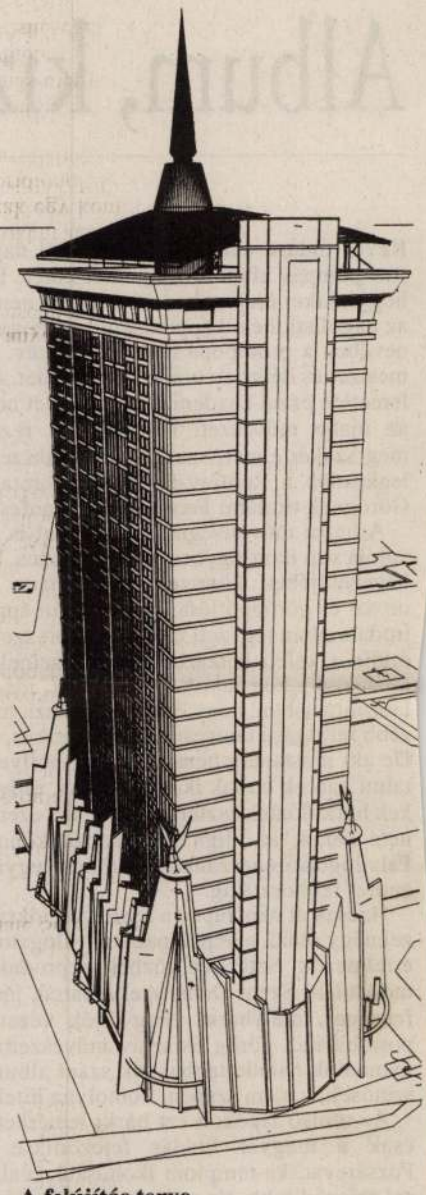

A felújítás terve

A Baranya Megyei ÁÉV az IMS-technológiát egy jugoszláviai építészeti intézettől, az Institut de Materiale Serbiától vásárolta (az elnevezés az intézet nevének kezdőbetűiből ered). A 1960-as években kifejlesztett technológia szabadalmazója Zsezselj belgrádi mérnök, az ő csapata tervezte azoknak a szerbiai Duna-hidaknak a többségét, amelyeket tavaly a NATO lebombázott.

Az IMS a feszítettvasbeton-technológiák egyike. A feszített vasbetont úgy kell elképzelnünk, mint amikor a polcról leemelünk egy tucat könyvet oly módon, hogy két kezünkkel a könyvsor két végét összeszorítjuk. Hasonlatunkban a könyv felel meg a betonnak, a kezünk az acélbetétnek.

Az IMS-házak építési menete a következő. A kivitelezők előre gyártott vasbeton oszlopokból és vasbeton födémekből összeállítanak egy szintet. Ekkor a födémelemeket még állványok tartják. Az IMS-épületekben ugyanis a födémelemek és az oszlopok között két centi rés van, s mivel egy IMS-házban gerendák nincsenek, így a födémszerkezetet nem támasztják alá sem függőleges, sem vízszintes elemek. Az oszlopok és a födémek közötti rést kitöltik gyorsan kötő PU-pasztával, majd a födémelemek közötti csatornákban különlegesen nagy szilárdságú acélpászmákat vezetnek végig. Az acélpászmák általában 4-5 méteres közökkel hálózzák be a födémszerkezetet. Ezután megfeszítik az acélpászmákat, azok megnyúlnak, ám összehúzódni már nem tudnak, mivel a megnyúlt pászmák végét a ház oldalához rögzítik. Így a házat átjáró, megfeszített acélháló összenyomja az egész épületet, ezáltal a födémek az oszlopok közé szorulnak, s immár a födémeket addig tartó állványzatot le lehet bontani. Az IMS gyors és anyagtakarékos építési módszer, betonból és acélból 30 százalékkal kevesebbet kell felhasználni, igaz, a feszítést biztosító acél jobb minőségű – s így drágább – a szokványos acélbetéteknél. A jugoszláviai IMS-házak ma is masszívan állnak. A magyarországi bajokat a szakemberek főként azzal magyarázzák, hogy a réseket kitöltő PU-pasztából kispóroltak egy komponenst. A paszta gyors szilárdulását előidéző anyagban kloridionok keletkeznek, az ionok víz hatására vándorolni kezdenek, és korrodálják az acélbetéteket. Az ionok vándorlását egy komponens meggátolja. Ez az inhibitor nevű komponens maradt ki a hazai IMS-házakból. A hibáért a kivitelező cég felel, csakhogy a Baranya Megyei ÁÉV-et – más megyei építőipari vállalatokhoz hasonlóan – már 1990-ben felszámolták.

A meggyengült IMS-házak megerősítésének legegyszerűbb módja, ha az épület oszlopait kiszélesítik vagy ellátják acélgallérokkal, s akkortól már ezeken az alátámasztásokon pihennek a vízszintes elemek.

Kinek a kezében van a torony?

MÁRTON ANDRÁS FELVÉTELE

megvivo

Borza Gabriella

II. é.

Ferkèpzomfoisk`vk

1933-34. 44. l.

SCHULEK JÁNOS
Müépitész.

B

A Müemlékek Országo

Tisztelettel

torony helyreállitásainak céljaira
Pengőnyi összeg ezen a héten elfog
letes jelentésemet az épitési évad
csak annyit kivánok megjegyezni, h
nyi felület helyreállitása hiányzi
ságát elérjük.- Ezenkivül helyreál
külső felületét kb. 200.- m²-nyi te
ragó munkát az épités folytatására

Borza Gabriella

akvarell festő

Írod

Némedy Szeged 4/9. l.

Borza Gabriella

1932/33

Ferkojszőmfőiskére

1932-33 to. l.

1932-33
33-34
34-35
35-36
36-37

Borza Gabriella

IV. évés polg. isk. tanuló.

Ferképzőmfoiskévk

1936/37. 75 l.

Polg. isk. tanári
oklevelet kapott.

—

48. Janssens, Abraham (flamand festő, 1575 körül – 1632): A Szent Család pihenése. Vászon, olaj, 68 × 50 cm.

erevich, PA, 244 l.
braham Janssens: A Sz. Család pihenése

—

aszlagy, II. 201. szám

—

Borza Gabriella

IV. é

tanári nak

Ferk'pzomfoiskàvk

1935-36. 72. l.

ÜRES LÁDÁK VISSZAHOZATALA	4.--
ÖSSZESEN:	88.--

Wiesinger Tel.: 313-40

Borza Gabriella

Tanár: Baranski

356. Borza Gabriella . . . . . A kék üveg

vrf.

Képzőm. fősk. kiáll. 1937

Borza Gabriella

testő

Szegedi Képzőm. kiáll.

1938 jul.–aug.

Csendélet vízf.

Napraforgó, of.

Erzsike vízf.

Szomorúfűz, vízf.

Pesti tűzfalak vízf.

Tamolnágfej, vízf.

I–II.

Correction

The 24th Nov. 1949

The Bridge.

(Translation).

The Chain-Bridge really had indeed symbolized the thought of progress against reaction already then, when Sz. raised the bold plan of a permanent bridge, and when the Hungarian Parliament

BORZA János

Koppány Tibor

17. SZÁZADI TERVRAJZOK A ZICHY CSALÁD LEVÉLTÁRÁBÓL

A jelentős építtetők közé tartozó Zichyek az 1630-as évektől kezdve a Dunántúl nyugati felében szerzett birtokaikkal kerültek a magyarországi nagybirtokosok közé. Oroszvár és Lébényszentmiklós uradalmai mellé a század közepén kapták meg a Veszprém megyei Nagyvázsony és Várpalota várait, az azokhoz tartozó falvakkal és mezővárosokkal és szereztek házat Győrött, Pápán és Pozsonyban[1]. Az 1650-es években jutottak a Komárom megyei Csicsó birtokába, ahol azonnal építkezni kezdtek. Ennek az építkezésnek tanúja az az öt tusrajz, amely a család levéltárában, a csicsói birtokkal kapcsolatos iratok között maradt meg. A rajzok közül kettő az ott emelt kastély, három pedig a templom terve.

A Komáromtól nyugat felé, a Duna mentén fekvő falu eredetileg a komáromi vár tartozéka volt, a 16. századtól királyi adomány alapján győri és komáromi várkapitányok kapták meg zálogbirtokként. A Zichy család kezére először 1630-ban került, ekkor kapta I. Pál győri vicegenerális, több más faluval, szintén zálogként. A komáromi várbirtokból kiemelt kisebb uradalmat III. Ferdinánd király 1650-ben visszaváltotta és Johann Christoph Puchheim grófnak adományozta. Az ő Adolf nevű fia engedte át 1657-ben Zichy Pál fiának, az ugyancsak a győri vicegenerális tisztjét viselő Istvánnak, aki azt 1659-ben ötvenhétezer forint ellenében végleg megszerezte a kincstártól[2]. Az ekkor kiadott királyi adománylevélben kapott engedélyt arra, hogy Csicsón, vagy az ahhoz tartozó uradalom más, arra alkalmas helyén kastélyt építtessen.

A csicsói uradalom és a központjában azt követően, 1660 körül felépített kastély később is a Zichyek birtokában maradt. A múlt század közepén örökségképpen a Waldstein grófoké lett[3]. Szép kastélyáról – amely a szlovák műemlékjegyzék szerint 1776-ból származik és a 19. század első felében épült át jelenlegi klasszicista formájára – Vályi András 1796-ban megjelent, országleíró lexikonja emlékezik meg először[4]. Az 1858-ban a már Waldstein birtokban levő kastélyról Ipolyi Arnold akkor azt írta, hogy „a hely angol kertjéről s régi átalakított kastélyáról nevezetes" és hogy „az itteni régibb kastély egykor szinte vízárkokkal és tornyokkal védett várda volt"[5].

A vizesárkokkal és tornyokkal védett kastélyt ábrázoló két 17. századi rajz közül az elsőn, amely nagyméretű, kettészakadt papíron van, magastornyú és emeletes épület színezett képe látható (12. kép), a négybe hajtott másikon pedig ugyanannak az épületnek az alaprajza, körülötte négy sarokbástyával megépített külső fallal és az azokhoz csatlakozó épületekkel. Ugyanennek a lapnak a felső részén a középső tornyos ház emeleti alaprajzát és az első rajzhoz viszonyítva leegyszerűsített homlokzatát ábrázolták (13. kép). A rajzokon évszám nincs, az elsőn felirat sem található. A második hátán a „Delineatio Castelli Csicsoiensis" felirat, magán a rajzon az egyes helyiségekbe azok nevét írták be németül, az alsó felén pedig öl méretű léptékvonal felett látható a rajzot készítő aláírása: „Mathias Lengerer Bürger Maur Master in Comorra alta"[6].

A rajzok mellett 1673 és 1679 között készült építési iratok, különböző mesteremberekkel kötött szerződések és elszámolások vannak. Ezekhez a szerződésekhez kapcsolható a második rajz, s eszerint az az 1670-es években folytatott építkezés terve, az első pedig a kastély főépületének feltételezhetően azt a formáját mutatja, amelybe az 1659-ben kapott királyi engedély alapján azt Zichy István építtette.

A két rajz közül a meglehetősen naív módon kiállított és színezett első – amint arról már szó esett – az emeletes és tornyos középső lakóházat ábrázolja, a külső védőöv nélkül. A rajzon a főhomlokzat földszintjén háromszakaszos, nyitott tornác van, amely felett az emeleten egy nyitott ív és két ablak foglal helyet. A homlokzat bal szélén ötemeletes torony emelkedik, jobb sarkán sokszög alaprajzú, hagymasisakos kis torony helyezkedik el. A bal oldali nagy torony alsó két szintjén kisebb, a következő kettőn nagyobb ablakok, ötödik szintjén körüljárható és bábos korlátos erkély, a hatodikon óraszámlap van. A hagyma formájú toronysisak egymás feletti két szakasza között szintén bábos korlátos, mind a négy oldalra nyitott és árkádos szint emelkedett. A sisak tetejét két szarvasagancs közötti félhold díszítette, amely a Zichy család címerére emlékeztet, ott ugyanis rövidszárú kereszt foglal helyet a félhold helyett.

A rajz bal oldalán az épület rövidebb homlokzata látható, kissé torzan befordítva, rajta egymás felett két-két ablak, s a párkány felett a tető lekontyolt vége. Az épületet rajzolója fehérre meszelt állapotban ábrázolta, a nagy torony sarkain kék színű, festett kváderezést, szintjeik között egyszerű vakolatsávos, a tető alatt pedig tagozott párkányt rajzolt. Az ablakokat könyöklős és szemöldökpárkányos keretek szegélyezik, bennük az üvegezés kerek tárcsákból készült. A rajz szerint az épület feletti tetőn és a nagy torony hagymasisakján fazsindely fedés volt, a kisebb torony sisakját bádoggal borították.

A festői megjelenésű, földszintjén árkádos homlokzatú, nagy és kis toronnyal ellátott kúriát már építése idején körülvette a második rajzon látható, négysarokbástyás külső védőöv, s azon kívül az Ipolyi által említett vizesárok. Ezek nélkül abban a korban nem felelt volna meg a kastély fogalmának. A török kiűzéséig, az 1690-es évekig kastély szavunk kivétel nélkül fallal és árokkal övezett földesúri lakóhelyet jelentett, amely váratlan támadás ellen fegyveresen védhető volt. Építésüket ezért kötötték uralkodói engedélyhez, amint az a csicsói kastély esetében is történt.

A második rajzon a négysarokbástyás védőövet, az ahhoz épített belső szárnyakkal és az udvar közepén álló, tornyos lakóépülettel, a tulajdonképpeni kúriával ábrázolta Lengerer Mátyás komáromi kőművesmester.

A kastély bejárata a lap alján ábrázolt szárny közepén látható, attól balra – a helyiségekbe beírt, német nyelvű elnevezések alapján – a külső falra támaszkodó szárnyban négy egységből álló részben egy fűthető szoba, a nagy konyha, a kenyérsütő kemence és egy kamra foglalt helyet, jobbra a boltozott kapualjból nyílóan az udvarbíró megint csak négy helyiségből álló lakása, két fűthető szoba, konyha és egy további szoba vagy kamra. A sarkokon elhelyezkedő és a külső falak elé kinyúló, boltozott bástyák terében, akárcsak a hátsókban, gabonát tároltak. Az udvart határoló jobb oldali szárnyban istállók voltak, egymás után kettő lovaknak, egy kisebb az udvarbíró lovainak és egy a teheneknek. A hátsó szárnyban jobbra nyitott, pilléres kocsiszín foglalt helyet, középen újabb, négy helyiséges lakórész kisebb konyhával, bal szélén pedig egy „grosser biliar zimmer", a tekepálya helye. Az udvar bal oldali zárófalához két helyiséges kis épület támaszkodott, amely konyhából és fűthető szobából állt. A hátsó szárny kivételével valamennyi helyiség felett fiókos dongaboltozatot jelölt Mathias Lengerer mester. Az udvar bal hátsó sarkában volt a kút.

A középen elhelyezkedő lakóház az előző, színezett rajzon ábrázolt épületnek felel meg, azzal a különbséggel, hogy amíg ott a kikövetkeztethető alaprajz még csak a nagy és a kis torony között elhelyezkedő helyiségeket tartalmazhatta, ezen a rajzon a nagy toronytól balra további két helyiség van. A földszinten a tornácról előtér nyílik, abból balra kisebb, jobbra nagyobb szoba, mindhármat fiókos dongaboltozat fedi. A hátsó traktusban két,

12. A csicsói kastély főépülete 1660 körül

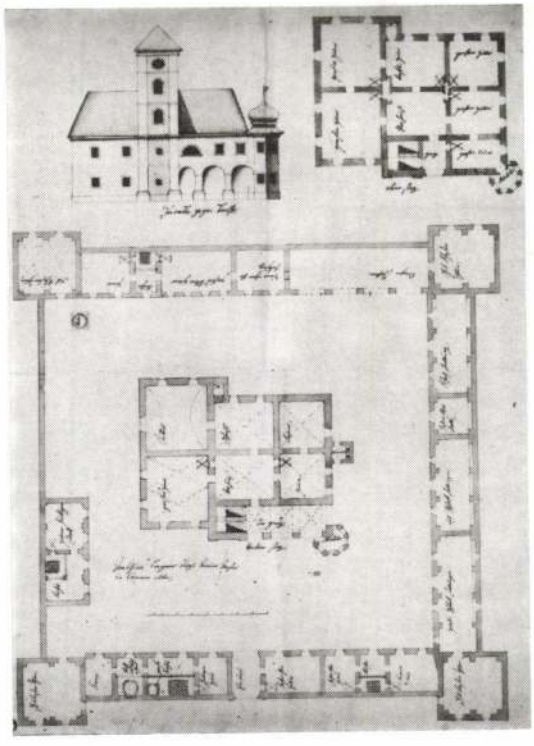

13. A kastély alaprajza és főépületének homlokzata az 1670-es években

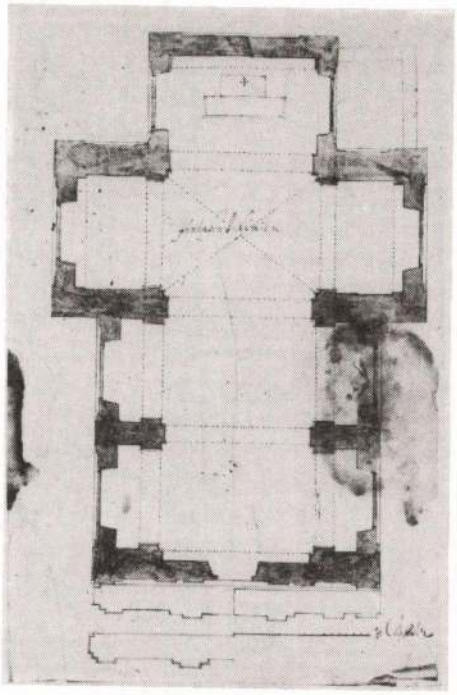

14. A csicsói templom tervezett alaprajza, 1660 körül

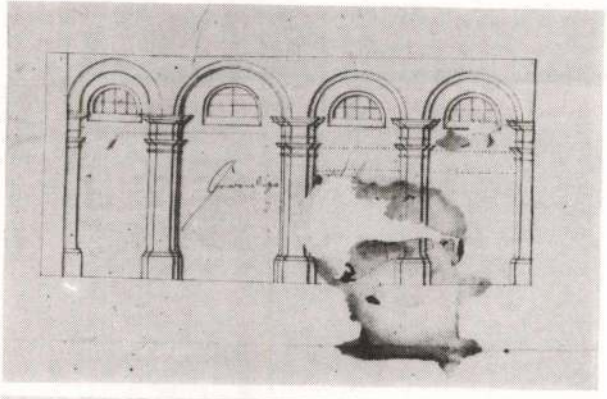

15. A templom hosszmetszete

16. A templom oldalhomlokzata

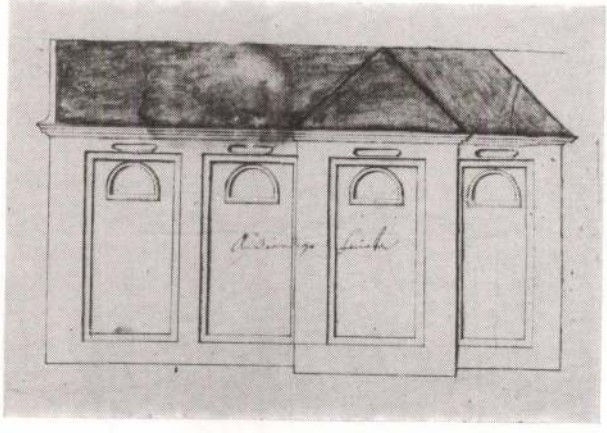

ugyancsak fiókos dongával fedett kamrát és egy dongaboltozatos pincét jelölt a kőművesmester. Az emeletre a nagy toronyban vezetett fel lépcső, két karral. Érkezésénél előtér volt, kifelé nyitott ívű nyílással, ahogy ez a lap jobb felső sarkában elhelyezett emeleti alaprajzon látható. Ennek alaprajzi beosztása megegyezik a fölszintivel. Valamennyi helyisége lakás céljára szolgált, de a földszinti tornác felett is volt egy további szobája, ebből lehetett megközelíteni a kis torony belső részét. Az utóbbit „Rundeln" elnevezéssel illették. A földszinti előtérből hátul és az épület jobb oldalán kívülről árnyékszékek voltak, az emeleten a hátsó traktusból nyíló árnyékszék a földszinti felett volt.

A rajz bal felső sarkában levő homlokzat a korábbi ábrázolástól több lényeges pontoneltérő képet mutat. A legfeltűnőbb különbség a nagy torony formájában mutatkozik. Eltűnt róla a galériás, órás és hagymasisakos felső rész, felülete egyszerű barokk vakolatarchitektúrát kapott, két felső szintjének ablakai már íves záródásúak, a legfelső emeleten ökörszem ablak látható, tetejét egyszerű gúlasisak fedi. A kis torony hagymasisakja megmaradt. Az ablakokat mindenütt sima vakolatkeret övezi.

A lapon az udvart körülvevő épületek homlokzatait nem ábrázolták, feltételezhetően azok a főépülethez hasonlóak voltak.

A két rajz arról tanúskodik, hogy a 17. század közepén emelt kastély alapformája későreneszánsz volt, a magyarországi kastélyokhoz hasonlóan az új barokk stílus még alig jelentkezett rajta. A reneszánsz jelleget elsősorban a második rajzon ábrázolt, négysarokbástyás külső épületöv biztosította. Bástyái – és ez is a magyarországi későreneszánsz kastélyok jellemzői közé tartozott – már nem azok eredeti rendeltetése, tehát a védelem érdekében épültek, nem voltak rajtuk lőrések és falaik sem voltak vastagok, mint ahogy az egész kastélyt körülvevő falak sem vastagabbak a belsőknél. Ez a négysarokbástyás elrendezés, amely az Alpoktól északra az itáliai „villa bastionata" mintájára, olasz építészek közreműködésével terjedt el[7], alaprajzi és tömegformálási eszköz volt csupán, a 17. század közepén működő komáromi mester mintakönyvek alapján tervezhette, mint ahogy a megrendelő Zichy István is ezt várta tőle.

A főépület formálása is reneszánsz jellegű, annak ellenére, hogy a tornyokon már a közismerten barokkos hagymasisakok láthatók. Az első rajzon ábrázolt ablakok és a sarokarmírozások, a nagy torony galériáinak bábos korlátjai, mind-mind a reneszánsz formavilágából valók, a második rajz homlokzati ábráján is csupán a nagyobbik torony felületének kezelése és az ablakok vakolatkeretelése mutatnak barokk formákat.

A rajzok mellett levő iratok közül az első 1673 április 9-én kelt Győrött és egy Hans Reischer nevű ottani téglavetővel kötött szerződést tartalmaz[8]. A második „Michl Gerber Maurer Mäister"-rel a kastély átalakításának kőművesmunkáira 1673 augusztus 20-án kötött szerződés, rajta az 1674 július közepéig kifizetett munkabérek jegyzékével. Ezt a szerződést már az ifjabb Zichy István kötötte[9]. Ugyanő 1674 augusztus 6-án újabb szerződéssel az istállók építésével bízta meg Gerbert, amelyet a dátumok szerint rávezetett összegekkel 1676 szeptemberéig fizettek ki neki. A munkához a mester német nyelvű, tételes költségvetést készített[10]. A kastély második rajzán, a jobb oldali külső falakhoz támaszkodó istállók ezek szerint 1674 és 1676 között épültek. Fennmaradt még az építkezés utolsó szakaszát jelző, a Thűrels nevű komáromi lakatosmesterrel, a meg nem nevezett üvegessel – aki valószínűleg egy másik, évszám nélküli szerződés szerint az ugyancsak komáromi Adolph Erig volt – és a Jeremias Hornung asztalossal kötött szerződés is[11]. Mindezek a második rajzot aláíró, Mathias Lengerer által tervezett átépítéshez tartoztak.

A csicsói kastély építését ifjabb Zichy István 1678-tól folytatta. A következő esztendő május 17-én Borza János kőművessel kötött szerződése az elmúlt évben emelt falak vakolásáról és újabb építkezésekről szól: „En Ifjabbik Zichy Istvan. Adom tuttara mindeneknek a kiknek illik hogy Ezen Borza János böcsületes fundáló Mesterrel alkuttam megh illyen formán. Az Tornyot az kéménnél kétt öllell fellyebb viszi, az Négy Bástyát Négy Szeglethén Mass féll öllell az Edgyik Bástyában valo Botot is.és az Rundélt földtől fogva foll viszi. S az Tavali Épületemmell edgyütt Megh vakolni Minden hozzá tartozando keö Mivés Munkával, ugy hogy allandó légyen tartozzék megh Epiteni, és megh csinalni. Kiért En is ugy mint mind Ezekért az Munkakért atallyában tartozom Neki Száz Tallerokat fizetni és Egy Mutt Búzát. Holott penigh olly Epületet tenni fellyül Emletet fundalo Mestér melly allando nem volna, tartozik maga kötségén uyonnan fölly vinni. Mellynek Nagyobb bizonyságara; Mellynek Nagyobb bizonysagara (kétszer írva!) Ezen Fundáló Mester is atta Ezen Levelit keze irásával Megh erősitvén. Actum Csicso Die 17 May Anno 1679. Johannes Borza".[12]

Végül az utolsó, újból dátum nélküli, 17. századi irat a csicsói uradalmi sörfőzőház tetőzetének újjáépítéséhez készített anyagkimutatás, amelynek aláírója „Philippus Saller kays: Zimmermeister in Comorn"[13]. Az iratköteg záró darabja a következő század elejéről származik és Joannes Votora kőművesmesternek a lóistálló építéséért 1719-ben kifizetett összegek felsorolását tartalmazza[14].

Az iratok között a kstély két rajza mellett további három a ma is álló, 1660-ban idősebb Zichy István által építtetett plébániatemplom terve[15]. Közülük az első latin kereszt alaprajzú templomot ábrázol, pirosra festett, tehát tervezett falakkal, belsejében a „futafent (sic!) linien" felirattal, alatta öl léptékkel. A rajzon torony nélküli, kétboltszakaszos, kétoldalt kápolnafülkés hosszhajó, ezt követően a harmadik boltszakaszban szélesebb kereszthajó, végül a negyedikben egyenes záródású szentély látható, a szentély és a kereszthajó sarkában pedig utólag berajzolt sekrestye. A szentélyben az ismeretlen tervező előlépcsővel ellátott oltárt rajzolt (14. kép).

A négyboltszakaszos elrendezést mutatja a második, töredezett és hiányos rajzon levő hosszmetszet (15. kép), amelyen az egyes boltszakaszok közt az alaprajzon ábrázolt pillérkötegek négyzetes talapzaton toszkán lábazatot és fejezetet viselnek, és ugyanilyen, háromrészes párkányszakaszokat tartanak. Az ezekről induló dongaboltozat végigfut az egész templomon, a kereszthajóban azonban az azt fedő és merőleges irányú boltozat miatt keresztboltozatot alkot. A hosszmetszet második szakaszában az „Inwendige" szó olvasható, amelyhez a belső homlokzatra utaló, de kitört „faciata" szó tartozhatott.

A templom harmadik rajza az oldalhomlokzaté. Ezen lábazaton emelkedő, sima falsávokkal osztott, négyszakaszos felület látható, magasan elhelyezett, félköríves ablakokkal, az ablakok feletti sávban mélyített tükrökkel és afelett tagozott főpárkánnyal, az egész templom felett a szentélynél és a kereszthajó két végén lekontyolt nyeregtetővel. A homlokzat második és harmadik szakaszában az „Ausswendige faciata" felirat olvasható.

Erről a rajzról, valamint az alaprajzról lehet következtetni a bejárati homlokzatra, az utóbbin három variációjú pillérosztást jelölt a tervező. A három rajz alapján rekonstruálható épület a Magyarországon a nagyszombati jezsuita templommal megjelenő barokk templomtípus torony nélküli változata.

A csicsói kastély és a templom megmaradt rajzai egyrészt a magyarországi késöreneszánsz és a korai barokk építészet történetéhez szolgálhatnak újabb adalékul, másrészt a század közepén a főnemesség körébe emelkedett Zichyek személyében újabb, említésre méltó építtetőket vonnak be a kor művészetpártolói közé. Az idősebb Zichy István, a családi nagy-

birtok összegyűjtője, István, Pál és Ádám nevű fiai a csicsói kastélyon és templomon kívül a 17. század folyamán többek között Oroszváron építtettek kastélyt, valamint átépíttették a nagyvázsonyi és a várpalotai várat, valószínűleg a darufalvi kastélyt, és a Pozsonyban, Győrött és talán a Pápán szerzett házakat, miközben a bécsi jezsuiták kollégiumának építését anyagiakkal támogatták.[16]

JEGYZETEK

1. LUKCSICS P.: A gróf Zichy-család zsélyi nemzetségi levéltára. Levéltári Közlemények VII. 1929. 1-2. sz., 215.

2. Komárom vármegye. Magyarország Vármegyéi és Városai. Szerk.: Borovszky Samu. Bp. é.n. (1907), 52-57. – ZICHY I.: Adatok egy XVII. századi katolikus főúri család történetéhez. Regnum V. 1942-43., 737-747.

3. Borovszky i. h.

4. Súpis pamiatok na Slovensku. I. Bratislava, 1967., 276-277. – Mrňa. L'ubomír: Kaštiel' v Čičove. Pamiatký sučasnost'. 2/9. Rocnik I. 18. – VÁLYI A.: Magyar országnak leírása. I. Budán, 1796., 422.

5. Csallóközi uti-képek. Vasárnapi Újság, 1858., 54. és uő: Csallóköz műemlékei. Archaeologiai Közlemények. I. 1859., 57.

6. Az első rajz jelzete: P.707.124. csomó, Fasc. 164 et D.No.1., mérete 29x43 cm, felirat nélküli, színezett tusrajz. A második rajz jelzete: P.707. 124. cs., Fasc. 164 et D.No.7., mérete 47,5x64,5 cm, ugyancsak színezett tusrajz.

7. BALOGH J.: Olasz tervrajzok és hazai késő-renaissance épületeink. In: Magyarországi reneszánsz és barokk. Szerk.: Galavics Géza. Bp. 1975., 55-135.

8. OL. P.707., 124. cs. Fasc. 164 et D.No.4. „der Ziegelbrenner Contract" címmel.

9. U.ott, No.5., Csicsón kelt, a mester lakóhelyét nem jelöli.

10. A szerződés u.ott, No.6. „Maúr Maistern Contract" címmel, a költségvetés a No.2. alatt, a „Specification der Materiallien zu dem Castell nach Chycho" címet viseli.

11. A lakatos szerződése u.ott, No.9., 1673 augusztus 25-én kelt, az 1674 október 24-én kifizetett összegről szóló irat a No.10-12-ben található. Az üveges szerződése 1673 szeptember 1-éről származik: No.16. „Adolphus Erieg Vitrarius Praesidii Comaroñ" latin nyelvű szerződése: No.17. Az asztalosé augusztus 25-éről: No.14. Hornung asztalosnak még 1678 december 12-én is fizettek Komáromban: No.15.

12. U.ott, No.7.

13. U.ott, No.18.

14. U.ott, No.8.

15. A templomra IPOLYI-STUMMER, A.: Beschreibung der Baudenkmale der Insel Schütt (Csallóköz) in Ungarn. Mitteilungen der Kaiserl. Kőnigl. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale. III. Wien, 1878., 159. és IPOLYI A.: Csallóköz műemlékei. Archaeologiai Közlemények. I. 1859., 57. – A rajzok jelzete: OL. P.707.124. cs., Fasc. 164 et D.No.1., négyszer összehajtott, egyenkint 20x31,5 cm méretű papírlap három oldalán, tussal. Mindhárom rajz szakadt, vízfoltos és részben hiányos.

16. Oroszvárra: OL. P.707. Zichy It. Fasc. 24 et B. No.1.; Darufalvára Harald Prickler: Burgen und Schlősser im Burgenland. Wien, 1972. 31.; Nagyvázsonyra Éri István: Nagyvázsony. Bp. 1969. 38.; Várpalotára: OL. P.707. Zichy It. Fasc. 234. No.2.; a pozsonyi házra ugyanott, Fasc. 193 et D. fol. 76-77.; a győrire az azt kutató Somorjay Sélysette szíves szóbeli közlése nyomán; a bécsi jezsuiták támogatására: Művészettörténeti regeszták a királyi határozatokból és rendeletekből. Közli Bottló Béla. Művészettörténeti Értesítő, 1960. No.994.

Tibor Koppány: **Baupläne aus dem 17. Jahrhundert im Familienarchiv Zichy**

Das an der Donau, bei Komárom gelegene Dorf Csicsó, das heute unter dem Namen Čičov zur Slowakei gehört, war ab 1659 im Besitz der Großgrundbesitzerfamilie Zichy. König Ferdinand III. schenkte es samt dem dazugehörenden Gut István Zichy, dem Leiter der ungarischen königlichen Raitkammer. Mit der Schenkungsurkunde wurde Zichy auch die Genehmigung erteilt, sich auf dem Gut ein Schloß bauen lassen zu dürfen. In den folgenden Jahre wurde das Schloß, das aus einer mit Wasssergraben umgebenen Außenmauer mit vier Ecktürmern und einem innerhalb der Mauer errichteten Herrenhaus mit Obergeschoß und Turm bestand, auch erbaut. Das erste Bild stellt letzteres dar. Das Original ist eine kolorierte Tuschzeichnung in ziemlich naiver Ausführung. Der gleichnamige Sohn von István Zichy ließ dann nach 1772 das Schloß ausbauen. Unter den Urkunden des Familienarchivs blieben viele Vertäge erhalten, mit denen Maurermeister, Zimmerleute, Glaser, Tischler – teils aus Raab (ung. Győr), teils aus Komorn (ung. Komárom) – für die Bauarbeiten angestellt wurden. Der Entwurf auf dem zweiten Bild zeigt das Schloß in umgebautem Zustand. István Zichy der Ältere ließ im Dorf im Jahre 1660 auch eine Kirche bauen. Ihr Grundriß, Längstschnitt und ihre Seitenfront sind durch die originalen Baupläne überliefert; diese sind auf dem dritten, vierten und fünften Bild zu sehen. Im Unterschied zu dem Schloß, das die Merkmale der Spätrenaissance trägt, weist die Kirche schon die Stilelemente des Barocks auf.

Kukorica-termesztők!

Megkezdődött a nedves és száraz kukorica felvásárlása

a Takarmánygyártó és Forgalmazó Kft. Paks-Biritói telephelyén

Átvétel folyamatosan, napi áron gyors fizetéssel. Tel.: 75/314-944, 75/313-440.

A Bonyhádi Polgármesteri Hivatal
nyilvános árverésen kívánja
bérbe adni
az önkormányzat tulajdonában lévő
- Vörösmarty tér 24. sz. alatti 147 m² alapterületű raktár
- Perczel u. 9. sz. alatti 129 m² alapterületű üzlet és raktár
- Rákóczi u. 10. sz. alatti 34 m² alapterületű üzlet

helyiségeit.
AZ ÁRVERÉS IDEJE:
1996. október 15.
9, 10, 11 óra.
HELYE:
Polgármesteri Hivatal tanácsterme.
Az árverési hirdetmények a hivatalban megtekinthetők.
(354)

Ami az élethez
kell
Részletre megvásárolhatja!
Hosszúlejáratú • kamatmentes • egyszerű feltételek
9 930 Ft./hó-tól
Szekszárd, 7100 Székely B. u. 37. Tel.: (74) 317-979
Simontornya, 7081 Gyár u. 1. Tel.: (74) 487-739
poligrupo

ELADÓ

1 db 255 Ikarus	300.000 Ft
1 db Hütös IFA	400.000 Ft
1 db Thermos IFA	150.000 Ft
3 db Zsiguli (idősebb)	75.000 Ft
1 db 2 t csukott teherautó, Mercedes, 2.5 D műszaki nélkül	180.000Ft
1 db KCR ZIL	150.000Ft
1 db üzemanyagszállító 3500 l érvényes teljeskörű vizsgával	
1 db 730-as BMW	300.000 Ft

Érdeklődni:
Szekszárd, Arany J. u. 16.
Tel.: 74/315-627
Az árak az áfát nem tartalmazzák.
(434)

A Baranya-Tégla Kft. rendkívüli őszi ajánlata:
SZUPER ÁRAK,
amik az áfát is tartalmazzák!

Kettősméretű tégla	18,00 Ft/db
Kisméretű tömör tégla	13,00 Ft/db
B-30-as falazóblokk	37,00 Ft/db
FB-60/19 födémbéléstest	91,50 Ft/db
HB-38/19-es hőszigetelő falazóblokk	72,50 Ft/db

Valamennyi termék vásárlásánál ingyenes gépi felrakást biztosítunk. A termékek csereraklapra rakva, fóliába csomagolva is megrendelhetők.

Telefonok:
Pécs: 72/314-500, 72/315-053, fax: 72/324-500.
Alsómocsoládi Téglagyár: 72/451-797, fax: 72/451-757.
Mohácsi Téglagyár: 69/329-211, fax: 69/329-122.

Bonyhád központjában 140 m²-es étterem
bérleti joga eladó vagy bérbe adó
Érdeklődni: Bonyhád, Szabadság tér 9. Tel.: 06-20/231-562.
(332)

Elő-takarékossági formában vásárolhat
TV, videó, hűtő, fagyasztó, konyha-, étkező- és szobabútorok széles választékából.
HOLLÁRI BT.
Szekszárd, Tinódi u. 3.
(lefedett patak felett)
Telefon: 74/315-336.
(98713)

Nyitva: Hétfőtől csütörtökig: 9-17 óráig, pénteken: 9-16 óráig
- **Román étkezők** (megbontva is)
- **Német tolóajtós gardróbszekrények**
- **Konyhabútorok**
- **Kiegészítő kisbútorok**
- **Íróasztalok**
- **Német, rugós franciaágyak** (kis szépséghibával)

Szekszárd, Keselyűsi u. 4-8. (a sportcsarnoknál szemben) Tel.: 74/311-222/185

MŰSZAKI HASZNÁLT ÁRUK BOLTJA
MEGÚJULT ÁRUKÉSZLETTEL
várja kedves vásárlóit.
KAPHATÓK:
fa- és széntüzelésű kályhák, fagyasztóládák, fagyasztó szekrények, 71 cm Ø sztereó TX színes tv, videók, kombinált hűtők, halhűtők, mosogatók, mosogatógépek, mikrók, automata és hagyományos mosógépek, centrifugák.
Szekszárd, Béri B. Á. u. 47.
(306)

DRYMIX DRYMIX
ÓRIÁSI HŐSZIGETELŐ-ANYAG – AKCIÓ
TEL-ÜVEGGYAPOT 20% kedvezménnyel
Egyéb hőszigetelésekhez AUSTROTHERM lemezek (homlokzat, aljzat) 5% kedvezménnyel.
DRYMIX KFT.
7100 Szekszárd, Sárvíz u. 3. 74/412-592.
(175)

Adásvétel

2 éves kancacsikó eladó. Iregszemcse, Akácfa u. 6.

27 birka sürgősen eladó. Decs, Tabán u. 38.

Ablak, ajtó, zsalu 30% árengedménnyel megrendelhető. Tel.: 06-30/474-198.

Kerítésdrót műanyagozott és horganyzott, vadháló, huzal, szögesdrót, rostaszövet a gyártótól. Hanol, Németkér. T.: 75/331-345.

Bútorok kedvező áron! Szekrénysor már 36.700 Ft, koloniál sor 71.800 Ft, étkezősarok 29.000 Ft, 4 elemes konyha 27.800 Ft, ülőgarnitúrák stb. Fantázia Bútorstúdió, Szekszárd, Béri B. Á. u. 56. Tel.: 410-175.

Eladó 2 db választási csikó és 1 db Fjord ló. 74/490-291.

Eladó faanyag 3 m–9 m-ig léc, tatai cserép. Szekszárd, Petőfi u. 36.

Farönköt (éger, tölgy stb.) nagyobb mennyiségben vásárolunk. Tel.: 85/362-995.

Kárpótlási jegyet veszek, érte megyek. Telefon: 82/312-320.

Kárpótlási jegyet veszek készpénzért! 06-82/317-196, 06-30/594-096.

Mindenfajta szén megrendelhető, szállítás azonnal. 72/237-042.

Redőnyt legolcsóbban. Telefon: 441-561.

Szénakció! Mindefajta szén ingyenes szállítással! Tel.: 06-60/463-716.

Autó-motor

10 évesig törött, totálkáros autót vennék. 06-30/517-938

1200-as Lada eladó. Telefon: 75/351-301.

626 D Mazda eladó. Telefon: 441-235.

Hétéves KCR-es IFA pótkocsival eladó. Tel.: 74/318-840, 06-60/367-925.

MTZ 50 80-as motorral eladó. Fazekas, Újireg, 481-275.

Sérült, totálkáros autó veszek. 06-30/490-210.

Tolna vásártéren 4 ütemű Wartburg és garázs eladó. Tel.: 74/440-397.

Törött, totálkáros autót veszek magas áron 1984-estől. Telefon: 06(30)440-110.

Trabant 1.1 eladó 1990-es évj. Tel.: 74/491-975.

Munka

1 főt betanított munkára gázszerelő felvesz (vasas szakmával). Érdeklődni szombaton 12 órától, hétköznap 17 óra után: 74/314-617.

Ne éljen álomvilágban! Higgye el, havi 100-150 ezer forint keresetet befektetés nélkül csak nagyon sok munkával érhet el. Ha ön hajlandó havi minimum 120 órát befektetni, akkor köztünk a helye, akár mellékállásban is. Felvilágosítás 1996. IX. 30-án, héttőn 14-18 óráig a 74/312-841-es telefonon.

FELSŐFOKÚ MŰSZAKI VÉGZETTSÉGGEL rendelkező munkatársat keresünk minőségi ellenőri munkakörbe, kiemelt fizetéssel. Érdeklődni személyesen: Gemenc Opelcentrum (Delta) Szekszárd, Pásztor u. 2. Tel.: 74/311-922, 311-115.

Középfokú autószerelői végzettséggel rendelkező munkatársat keresünk anyagbeszerző-raktárosi munkakör betöltésére. Érdeklődni személyesen. Gemenc Opelcentrum (Delta) Szekszárd, Pásztor u. 2. Tel.: 74/311-922, 311-115.

Középfokú autószerelői végzettséggel rendelkező munkatársat keresünk karosszéria lakatos munkakör betöltésére. Jelentkezni személyesen, Gemenc Opelcentrum (Delta) Szekszárd, Pásztor u. 2. Tel.: 74/311-922, 311-115.

Németül beszélő építésvezetőt keresünk. 74/319-168.

Középfokú szakirányú végzettséggel rendelkező munkatársat keresünk fényező-előkészítő munkakör betöltésére. Jelentkezni személyesen, Gemenc Opelcentrum (Delta) Szekszárd, Pásztor u. 2. Tel.: 74/311-922, 311-115.

Pályázatot hirdetünk gyenge áramú műszaki tanári munkakör betöltésére fiatal, agilis, szakirányú felsőfokú végzettségű szakember számára. A pályázatokat „Technikusképzés 574844" jeligére 1996. október 14-ig kérjük megküldeni a szekszárdi Magyar Hirdetőbe. Részletes felvilágosítás a 06-30/579-451-es telefonon kérhető.

Oktatás

Személy- és vagyonőri tanfolyamot indít az ŐR-STÚDIÓ Kkt. Szekszárdon október 2-án a BM-Klubban 17 órakor. Tel.: 316-972, 495-283, 06-30/576-402, 06-30/576-405.

Biztonsági őr szakképzés indul LEVELEZŐ TAGOZATON hatósági vizsgával, fegyvervizsgával. Sikeres vizsga esetén munkalehetőség. T.: 22/366-982, 30/576-072.

Ingatlan

12 éves gázfűtéses családi ház eladó. Decs, Babits u. 3. Tel.: 495-530.

Domboriban 300 m²-es üdülő a strand mellett 2283 m² telekkel eladó. Érdeklődni a 06-30/464-434, 06-30/464-425 telefonon.

Vegyes

FÜRDŐKÁD FELÚJÍTÁS
egyedi technológia, tapasztalat, garancia. Színeset is. 06-30/572-659, 8–20 óráig.

ISTAMBULI bevásárló útra útitársak jelentkezését várjuk. Indulás 96. X. 02. Tel.: 74/441-502.

Az Illyés Gyula Pedagógiai Főiskola Gyakorló-óvodája
azonnali belépéssel felvesz
óvónőt
szakvezetői feladatok ellátására.
Az alkalmazás feltétele:
- óvodapedagógusi diploma,
- ötéves szakmai gyakorlat
- és német középfokú nyelvvizsga.

Bérezés:
a közalkalmazotti bértábla szerint + szakvezetői pótlék + nyelvpótlék.
Jelentkezni személyesen lehet:
Kovács Józsefné óvodavezetőnél, Szekszárd, Petőfi u. 1.
(409)

Tolna Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

PÁLYÁZATI LEHETŐSÉG
Felhívjuk tagszervezeteink figyelmét, hogy a Tolna Megyei Munkaügyi Tanács pályakezdő munkanélküliek foglalkoztatását célzó
KAMATMENTES, KEDVEZŐ FELTÉTELEKKEL
igénybevehető kölcsönt biztosít az eredményesen pályázóknak.
Kamaránk
1996. október 3-án, 15 órakor
tájékoztatót tart az érdeklődőknek a pályázati feltételekről és tanácsadással segíti a pályázatok elkészítését.
Szekszárd, Arany J. u.- 23-25. III. emelet.
(462)

TÉGLAAKCIÓ!
1996. október 15-ig
Kisméretű tömör tégla osztályozatlan:
14,20 Ft/db
B-30 falazóblokk osztályozatlan
33,- Ft/db
Befizethető: Bonyhádi Téglagyár
Telefon: 72/457-013.
PANNON TÉGLA KFT.
(97975)

Gyászközlemény

Fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy
HANDL KÁROLY
(mözsi lakos)
életének 53. évében hosszú betegség után elhunyt. Temetése 1996. szeptember 30-án, 17 órakor a mözsi temetőben lesz.
A gyászoló család
(504)

Vásároljon a megye legolcsóbb bútordiszkont áruházaiban

Kárpitosgarnitúrák, szekrénysorok, konyhabútorok, kisbútorok nagy választékban
A helyszínen kiválasztott termékeink azonnal megvásárolhatók, választékunkban található bármilyen bútorszövettel megrendelhetők.
Házhoz szállítás a helyszínen megoldható!
Nyitva tartás: 9-18 óráig, szombat 8-12 óráig.
Nálunk a legolcsóbb!
Dunaföldvár, Ságvári E. u. 131.,
a volt MÉH-telep területén a Balatoni út mellett. Tel.: 75/341-055.
Szekszárd, Sárvíz u. 2.
Shell benzinkút mögött. Tel.: 74/411-822/300-as mellék.
(99706)

TELEVÍZIÓ

MTV1
5.40 Gazdatévé. 6.00 Napkelte. 9.00 Tízórai. 9.10 Heidi és Erni. 9.35 Tízórai. 10.50 Hírek. 11.00 Walt Disney bemutatja. 12.00 Déli harangszó. 12.05 Üzlet délidőben. 12.25 Telepakk. 14.10 Patrin. 14.35 Nasa obrazovka. 15.00 Hírek. 15.05 Műsorismertetés. 15.10 Repeta. 15.40 Kölcsönkapott Föld. 15.45 Matek. 16.00 Hírek. 16.05 Divat. 16.15 Matek. 16.30 Vidéki Anglia. 17.00 Múlt-kor. 17.30 Segítőtárs. 18.00 „Engedjétek hozzám" 18.10 Csellengők. 18.15 Üzlet. 18.30 Mindent vagy semmit! 19.00 Jurosik. 19.15 „Az öreg". 19.30 Híradó. 20.05 MC. 20.15 A simlis és a szende. 21.05 Arany János: A Tölgyek alatt. 21.10 Panoráma. 21.45 A tengeralattjáró. 22.35 Szó van róla. 23.25 Híradó. 23.35 BBC-híradó.

MTV2
13.55 Műsorajánlat. 14.00 Parlamenti Napló. 15.00 Közvetítés a Parlament üléséről. 17.05 Légi fuvarosok. 18.00 Körzeti híradók. 18.15 TH. 18.45 Telesport. 19.00 Vasas-Dreher–Győri Keksz ETO labdarúgó mérkőzés. 20.30 Cigányfórum. 21.00 Híradó. 21.10 Kék percek. 21.15 Telemázli. 21.40 Múzsa. 22.00 Objektív. 22.35 Lapzárta. 22.40 Tokaji írótábor '96. 23.10 Kis esti zene. 23.40 Magyarok Cselekedetei.

Duna TV
8.00 Képes krónika. 12.00 Déli harangszó. 12.20 Heti hírmondó. 13.20 Emlékképek. 13.35 Postabontás. 13.55 Miniatúrök. 14.00 A csodakörhinta. 14.10 Kicsoda a micsoda. 14.40 Cimbora. 15.25 Észak állatvilágában. 15.50 Harmónia. 16.20 Út a jövőbe. 16.35 Talpon maradni. 17.05 Helene és a fiúk. 17.30 Szibériai népmesék. 17.55 Műsorismertetés. 18.00 Híradó. 18.15 Állatklinika a város szélén. 19.05 Helikon. 19.35 Táncműhely. 20.05 Minoritates Mundi. 20.45 Esti kérdés. 21.00 Híradó. 21.20 Sportpercek. 21.30 Utak Vásárhelyről. 22.25 Cousteau kapitány újra felfedezi a világot. 23.05 Az élettemmel pályáztam. 23.55 Gál Sándor: Az óceán partján.

HBO
16.30 Superman legújabb kalandjai. 17.30 Zűrös majom. 19.15 Aki kapja, marha. 21.10 Négy esküvő és egy temetés. 23.10 Szökésben.

POP TV
6.30–8.00 Vekker. 20.00 Riportré – utcai portrék. 20.10 Sport. 20.45 POP TV Mozi: Duna hercegnője XII/1. 22.15 Körkép – polgármesterek a stúdióban. 22.30 Jövendőmondás.

Szekszárdi VTV
7.00 ATV: a vasárnapi adás. 10.00 Mozaik – magazinműsor (ism.). 10.30 A Kilimanjaro pokla (Am. akciófilm). 12.00 Képújság. 18.00 ATV. Benne: 18.05 Mese gyerekeknek. 18.15 Ingatlanpiaci szemle. 18.30 Érdekességek a nagyvilágból. 19.00 Híradó. 19.25 SportHétfő. 20.00 Híradó. 20.30 Mozaik – magazinműsor (ism.). 21.00 ATV Mozi: Könyörtelen amazonok (Szín., szinkr., amerikai akciófilm '95). 23.00 Híradó.

RÁDIÓ

Alisca Rádió
Az adás a 105,1 MHz–en fogható. 7.00–9.00 Ébresztő. Benne: Halló rádió, állásajánló, hírek, útinform, sport, időjárás, lapszemle, névnapló, ügyeleti hírek, bűnügyi krónika. 8.00–13.00 Benne: Hírek, Műsorajánlat, Programajánlat, könyvkuckó, Aliskacaj, Műsorzáró előzetes. Játékban hívható telefonszám: 410–191. 10.20–10.40 PolyGram újdonságok. Szerkesztő: Viola Miklós.

Rádió Antritt
A 103,7 MHz–es kábelrendszeren, valamint a 105,1 MHz-es frekvencián az éterben 13 órától. 13.00 Műsorkezdés. 13.10 Névnapi köszöntő. 14.05 007 – A rendőrség információi. 14.15 Tarka-barka. 14.30 Programajánló. 15.45 Közlekedési információk. 17.45 Gazdasági hírek. 18.30 A nap híre. 18.45 Lapelőzetes. 19.00 Esti krónika. 19.15 Esti mese. 19.20 Kvaterka v. Autoshow v. Életerő. 21.00 Éjszakai randevú. 22.05 Kiséji Jazz. 24.00 Zenekavalkád. 01.00 Műsorzárás.

Bajai Rádió
A 89,9 MHz-es frekvencián: 7.00 Jó reggelt kívánok! 8.00 Hírek. 8.03 Jó reggelt kívánok! (folytatás). 9.30-14.00 Mindent bele! 14.00 Hírek. 14.03 Gyermekmagazin. 15.00 Hírek. 15.03 Pop–rock. 16.00 Hírek. 17.00 Hírek. 17.03 Életrajz. 18.00 Hírek. 19.00 Hírek. 19.03 Kívánságműsor. 19.55 Hírek.

Dráva Rádió
6.00 Vekker. 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 16.00, 17.50 Hírek. Hírek. 9.15 Programajánló. 10.00, 12.00, 14.00 Magyar és horvát hírek. 12.03 Rock-klasszikusok. 13.30, 16.30 BBC hírek. 14.15 Programajánló. 15.15 Tőzsdehírek. 17.00 Pop-rock. 17.15 Sportmozaik. 17.30 Regionális Rádió és TV-műsorok. 18.00 Műsorzárás.

Fortuna Rádió, Paks
8.00, 10.00, 13.00, 16.00 Hírek, időjárásjelentés, útinform. 8.15 Műsorismertetés, rendőrségi hírek. 10.15, 13.15, 17.50 Fortuna Sport. 12.00–13.00 Fortuna Mix. 8–12.00 Zenei szerkesztő: Tóth Kornél. 9.00–9.15 Kertészkérdések. 9.30–9.40 Natúrapercek. 11.00–13.00 Mozimagazin. 12.00-16.00 Zenei szerk: Papp Zsolt. 16.00-19.00 Zenei szerk: Fekete Gábor. 17.00-17.30 Sony lemezajánlata. 19.00-20.00 Zenei szerk: Linka Tibor.

Joker Rádió, Dombóvár
A 95,3 MHZ-en. A város kábelrendszerén a 104,5 Mhz-en fogható. 6.00 Műsorkezdés. 6.30 Ügyeleti hírek. 7.00 Hírek. 7.40 Lapszemle. 8.00 Hírek. 8.15 Sporthírek. 8.30 Évfordulók. 9.00 Gazdasági hírek. 9.15 Kulturális ajánlat. 9.30 Soros hirdetés. 10.00 Hírek. 10.30 Állásajánlat. 10.45 Telefonos játék. 11.15 Joker Étterem menü. 11.30 Humor. 12.00 Hírek. 12.05–13.00 Szieszta. 13.00 Érdekességek órája. 14.00 Hírek. 14.45 Játék. 16.00–18.00 Mozaik. 16.20 Soros hirdetés. 16.30 Kulturális ajánlat. 17.10 Interjú. 17.40 Ügyeletek hírei. 18.50 Sporthírek. 20.00 Műsorzárás.

Pécsi Rádió
5.55–től 9.00-ig a 873 Khz Kh-on, valamint 71,03 és 71,81 MHz URH-n Hajnaltól reggelig. 6.00 Kossuth krónika. 6.15 Dél-dunántúli krónika. 6.30 A nagyvilág hírei. 6.40 Közlekedési információk. 6.45 A régió hírei. 7.00 Kossuth krónika. 7.15 Dél-dunántúli krónika. 7.30 A nagyvilág hírei. 7.38 Közlekedési információk. 7.45 A nap anyaga. 8.00 Krónika. 8.20 Riportok. 12.00–19.30 csak a 873 KHz-es Kh adón. 12.00 Szerb nyelvű nemzetiségi műsor. 13.30 Horvát nyelvű nemzetiségi műsor. 15.00 A Pécsi Rádió zenés közszolgálati magazinműsora. 19.30 „In der Muttersprache". 20.00 „Na maternjem jeziku". 20.30 „Na maternjem jeziku".

MOZIMŰSOR

Szekszárd, Panoráma: Kábelbarát. (15.30, 17.30, 20.00). **Kisterem:** Jane Eyre. (17, 19 óra).

Nem elég a pénz a csatornázásra

Döntés előtt Bátaszéken: csak körültekintően

Több évtizedes gondja Bátaszéknek a csapadék- és szennyvíz elvezetésének megoldása. Mintegy tíz éve gyakran kerül szóba, hogy a település nyugati részén a beruházást meg kell kezdeni.

A kivitelezésre voltak már kezdeményezések korábban is, de úgy tűnik, az idén sor kerülhet a már régóta készen álló terv kivitelezésére. Az önkormányzat sikeres pályázata nyomán a város 35 millió forint céltámogatáshoz jutott. Vajon lesz-e elegendő pénz, s amennyiben igen, mikor kezdődik meg a városban a csatornázás?

– Az év hátralévő időszakának komoly feladata lesz döntést hozni – tájékoztatott Bognár Jenő, Bátaszék polgármestere. Az önkormányzatnak fejlesztésre nincs pénze, a beruházás teljes költsége pedig 120 millió forint. Nem volna helyes az önkormányzatot további eladósodásba sodorni.

A város vezetői tisztában vannak azzal, hogy a lakosság mennyire terhelhető, családonként 50-70 ezer forintos kiadást már nem bírna el. Az önkormányzat az OTP-től ajánlatokat kért, hogy milyen feltételekkel tud a lakosságnak kölcsönt biztosítani. Az ajánlat szerint az ötvenezer forintos hitelt tíz évre folyósítaná az OTP, ami havonta hatszáz és ezer forint közötti összeget jelentene. A szervezettség alapján a lakosságtól 10-13 millió forint jönne össze, ami csupán a szükségesnek a töredékét jelentené, s így mindenképpen külső támogatóra van szükség.

Bognár Jenő hozzátette, hazárdjátékba semmiképpen sem szabad belemenni, inkább meg kell várni, amíg a már befejeződött országos víz-, telefon-programok után a csatornázási program lesz a következő. A program beindulása révén mindenképpen magasabb összegű támogatásban reménykedik az önkormányzat.

Amennyiben előbb lépni tudnának, akkor ezzel együtt javulhatna az utak állapota is, és megszűnhetne a sok ingoványos terület a városban.

(péteri)

Tolvajt fogott a biztonsági őr

A szekszárdi Marley Gemenc-Plast igazgatója, Baltavári István pénzjutalomban részesítette a tolnai Takács Lászlót, aki a faddi Barna-Sólyom Vagyonvédelmi Kft. biztonsági őre.

Baltavári István pénzjutalmat ad át Takács Lászlónak. Barna Mihály (a képen balról), a vagyonvédelmi kft. ügyvezetője

Több tízezer forint értékű műanyag falburkolót akartak „megmenteni" a Marley Gemenc-Plast területéről, de Takács László éberségének is köszönhetően mégsem sikerült a tolvajoknak a tervezett akció. Takács Lászlónak biztonsági őrként ez volt az első alkalma, hogy sikerült tolvajt „fülön csípnie".

— A munkáját bizonyára megkönnyítette az is, hogy nincs kapcsolata az üzem dolgozóival – mondta Barna Mihály, a Barna-Sólyom Vagyonvédelmi Kft. ügyvezetője. – Amióta átvettük a Marley Gemenc-Plast területének védelmét, négy biztonsági őr dolgozik itt. Mint az említett eset is bizonyította, eredményesebben megállják helyüket azok a biztonsági őrök, akik nem az üzem dolgozói, hanem külső cég alkalmazottaiként látják el feladatukat.

– péteri –

Köszönet a támogatóknak

A Szekszárdi Szüreti Fesztiválon harminc év után a Szekszárd-Újvárosi Római Katolikus Társaskör csoportja is rendezett szüreti felvonulást és mulatságot. A szombat délutáni felvonuláson először mutatkozott be a Katolikus Társaskör Búzavirág tánccsoportja. A Társaskör rendezvénye nem jöhetett volna létre nélkülük:

Mária Terézia Twichel báróné született Zichy grófnő, a rendezvény fővédnöke, Czeglédi Katalin, Vesztergombi József és neje, Autószerviz Kft., Nagy Ferenc, Horváth Jánosné, Rádió Antritt, Antal Géza plébános, Bukovszki Amália, Pusztai Teri, Brillux Főglein festékbolt, Moller Kft. Pékség, 2. sz. Általános Iskola, Nagy József ács-állványozó Kft., Főglein József ácsmester, Nemesné Babruskai Anna, Samsonite Bőrdíszmű, Bíró Annamária keramikus, Gulyás Julianna kereskedő, Ford AUTOMOD autó és alkatrészkereskedelmi Kft., Delta Trió Kft. Avanti benzinkút, Garay Söröző Bt., Keszthelyiné és társai, Gemenc Volán, Bodó Fékcenter, West Autó Bt., Tűzvédelmi Eszközök Bt., Alisca Ráció, MÁV Állomásfőnökség, Szekszárdi Vasárnap, János Vilmos, Flóra Skála Virágbolt, Ferger Ferenc, Péterbencze István, Marley Gemenc-Plast, dr. Margitay István, Adamik Mátyásné, Görbei József bélyegzőkészítő, ifj. Klézli János, Varga Transfer Varga Gyula, Fesztivál Iroda, DDGÁZ Rt., HŐKER KFT. Horváth János, Gemenc Tours, Nagy János, Horváth fagyizó, Gilde Söröző, Föglein Mihály, Pop TV, Szekszárd 1. TV, Aranyfürt Mgtsz., Aliscavin Rt., Sárszeg ÁFÉSZ, Veres Mártonné, Cukrász Kft., Vereckei Gábor, VUK Játékbolt, Nyomda Kft., ifj. Nepp Dénes és lánya, Tóth Épületgépészeti és környezetvédelmi Bt., Pannonhír Rt., Hidasi János prépost úr, a sióagárdi Pesti Gyuláné, a táncegyüttes táncosainak szülei, valamint az Axel Springer Magyarország Kft. Tolna megyei Irodája.

A Katolikus Társaskör vezetősége lapunkon keresztül mond köszönetet azoknak támogatóknak, akik anyagi és tárgyi hozzájárulásukkal segítették a rendezvény lebonyolítását.

Helybeli képzőművészek kiállítása Őcsényben

Borza Márton munkája FOTÓ: BAKÓ JENŐ

Az őcsényi közösségi házban helyi amatőr képművészek munkái láthatók. Köztük Parragh Jánosné, Borza Márton, valamint a néhai Dőrr Zoltán és a már szintén elhunyt Lang Sándor alkotásai.

Az egyik legérdekesebb egyéniség kétségkívül Borza Márton, aki munkájával példaértékű akaraterőről tett bizonyságot. Korábban legfőbb időtöltése az orgonálás volt, de 1972-ben gerincsérvvel megbetegedett, ágynak dőlt. Nem adta föl az elképzeléseit, ceruzát ragadott, s rajzolni kezdett. 1986-ban agyvérzést kapott, de ismét erőre kapott, és nekilátott barackmagot faragni, ezzel is kényszerítve a kezét a mozgásra. Ma már nehezére esik a mozgás, azonban másokat, főként gyerekeket tanít orgonán játszani.

– péteri –

Másа, a természetgyógyász öt éve Szekszárdon

Csak a derű lehet útravalónk

Kételkedve kopogtam a rendelő ajtaján, mikor először találkoztam Marija Gladszkaja természetgyógyásszal. Azok közé a magyarok közé tartoztam, akikről az a kép alakult ki benne, hogy abban hisznek, amit megtapinthattak és érzékelték a dolog valódiságát. Hangsúlyoztam volna, hogy magyarok, mert Szekszárdon rendel ugyan, de amerikai, németországi, görög, horvát, szlovén, román páciensek is megkeresik akiknek gyógyítja bajait, szünteti panaszait.

Először nem őt kérdeztem, hanem azokat, akik áldják a pillanatot, hogy találkozhattak vele. Mindenki csak egyszerűen Másának szólítja. Zombáról, Paksról, Kakasdról, Decsről, Hőgyészről, Tamásiból, Pécsről, Budapestről és se vége, se hossza a települések neveinek ahonnan hozzá érkeztek betegek. Olyanok, akik mindent megpróbáltak már, és végül Másához fordultak. Talán éppen emiatt maradt Szekszárdon az ukrán származású természetgyógyász, bioenergetikus. Úgy érzi, itt nagyobb szükség van rá, mint másutt. Azt fogalmazta meg, hogy Isten ide rendelte, ebbe a magyar városba, ahol gyógyít, mindenféle népi és keleti gyógymódokkal. Kezével, tenyerével diagnosztizálja a panaszt...

Láttam, és kicsit talán pironkodom talán hitetlenségem miatt, szóval láttam és hallottam azt az asszonyt akinek vashiányos vérét változtatta egészségesre. Beszéltem azzal a fiatal házaspárral, aki gyermekáldásért könyörögve kálváriás út után jutott Másához, és az ő segítségével két gyermeknek is életet adtak. És vannak ilyen házaspárok Szekszárdon, Kecskeméten, Kakasdon ... Igen, abban segített, hogy megadatott a kívánság! Vér szerinti saját gyermekeket nevelnek számtalan családban, ahol az orvostudomány nem jósolt már utódot ... Hallottam a hitetlen vallomását akinek vesekövét oszlatta, és megszüntette az idegzsábás panaszokat ... Tanulási zavarral küszködőn segített, a vérnyomással szenvedőnek javított a helyzetén, asztmás panaszokkal hozzáforduló gyermekeket gyógyított, lelki problémákat könnyít ... Talán az a legjobb, egyszerűbb megoldás a sorolás helyett, hogy bármilyen panasszal lehet hozzáfordulni. Hinni kell abban, hogy érintés nélkül is képes megmozgatni a szervezet belső energiáit, melyek gyógyító erőket hordoznak!

El kell hinni, hogy önmagunk boldogságáért önmagunk vagyunk a felelősek, ami az egészségi állapotunkat is meghatározza. Csak a derű lehet az útravalónk minden napon! A testünk reagál a rossz gondolatokra akkor is, ha másnak kívánunk valamit. Ezért aztán, ha jó egészségnek akarunk örvendeni, akkor tisztelni és szeretni kell a természetben előforduló minden élőlényt, embert, állatot, fát, hegyeket, völgyeket, mezőt. Hinni kell abban, hogy képesek vagyunk saját magunkat is szeretni olyannyira, hogy a bajokból, betegségekből ki tudunk lábalni. Szeretni kell a világmindenséget!

Ilyen és ehhez hasonló gondolatokat fogalmaz szép magyarsággal Másа, az ukrán természetgyógyász. Óv és int mindenféle félelemtől, mert minden gondok forrása a félelem. Talán senki sem kérdi tőle, hogy ő hova fordul ha érzi, netán fogy az energiája? Ilyenkor elvonul a városkörnyéki domboldalakhoz, a Hold ezüstjével csillogó tavak partjára, és azért imádkozik, hogy tudjon olyan örömöt adni másoknak, amelyekből az egészségük jobbra fordulása következik. Másа számára ez a boldogság! Adni, adni, adni ... ! Hitetlenségemet cáfolta a tapasztalás, panaszaim szűnése. Ma is félve ajánlom másoknak azt a gyógymódot amit Másа javasolt, pedig hangosan hirdethetném. Hiszem, hogy a hit szüli a reményt, ami szeretetet fakaszt önmagam és mások iránt. Olyan erőt ad, hogy képes legyek a panaszos testrészemet nem önmagában figyelni, hanem egészében vizsgálni szervezetem romlásának okát.

Ha semmi másért már ezen gondolatok megfogalmazásáért köszönetet kell mondanom, hogy találkoztam egy emberrel, aki a természet törvényeit, rendjét, mint a boldogulás útjának jelzőit ismertette meg – a mind népszerűbbé váló módon – amit csak egyszerűen természetgyógyászatnak neveznek.

Decsi Kiss János

WI-WI Német-Magyar Kereskedelmi Kft.
7100 Szekszárd, Piac tér 1.
Tel./fax: 74/311-873.
(Kertészeti áruház) Nyitva: hétköznap 7–16-ig, szombaton 7–12-ig.

Kertigép ajánlatunk:		
ROBI 56 kapálógép 3,75 LE Briggs	59.850,-	54.470,-
ROBI 116 KAPÁLÓGÉP 4 LE BRIGGS	70.350,-	64.020,-
ROBI 156 5 LE	80.100,-	72.890,-
KF 04 3,75 LE	61.880,-	57.825,-
OLEO-MAC háti motoros permetezőgép	65.200,-	62.700,-
MTD 3,5 LE motoros fűnyító	40.640,-	35.340,-
MTD 3,75 LE fűgyűjtős fűnyíró	58.900,-	52.500,-
MURRAY 4 LE fűgyűjtős fűnyíró	73.700,-	67.040,-
EMOT 1000 elekt. fűnyíró	28.800,-	23.250,-
TE 1000 elekt. fűszegélynyíró	7.020,-	6.100,-
BRIGGS motoros quattro 4LE	45.900,-	33.920,-
Szüreti ajánlatunk:		
szőlőprés 72 l	49.880,-	43.370,-
szőlőprés 36 l	25.280,-	23.230,-
szőlődaráló SZ 15.F.	14.300,-	12.200,-
szőlődaráló SZ40.F.	17.200,-	14.990,-
elektromos bogyózó	63.840,-	58.650,-
kézi bogyózó	31.840,-	29.250,-
műanyag borostartályok csapokkal 500 l	18.980,-	16.500,-
műanyag borostartályok 700 l	21.300,-	18.500,-
műanyag borostartályok 1000 l	30.400,-	26.400,-
olasz szűretelőkádak 225 l		5.520,-
olasz szűretelőkádak 350 l		7.425,-
olasz szűretelőkádak 500 l		14.400,-
olasz szűretelőkádak 700 l		16.020,-

(410)

Szekszárdi Ebespusztai
FATELEP
akciója
Rendelje meg most tetőszerkezetéhez szükséges faanyagát!
* **Gerenda, szarufa 29.900,- Ft+áfás áron**
* Tetőléc normál 52,- Ft/fm áfás áron
* Tetőléc Bramac 62,- Ft/fm áfás áron
* Zsaludeszka 2 m-es 28.000,- Ft/m³ áfás áron
* Tetőfólia 125,-Ft m² áfás áron.
CIVIL-KER Kft.
Szekszárd, Ebespuszta
56-os úton, Ebes büfé mellett
Telefon: 74/410-281.
(98657)

ESZKIMÓ 2001
FAGYÁLLÓ HŰTŐFOLYADÉK KONCENTRÁTUM
(–70 °C-os)50 kg-os ballonban)
ledig 150 Ft/kg+áfa=187,50 Ft
1 kg 204 Ft+áfa= 255 Ft
5 kg 876 Ft+áfa=1095 Ft
10 kg 1712 Ft+áfa=2140 Ft
Raktárbázis
Területi forgalmazó:
74/316-839
korrekt ÜZLETHÁZ Kft.
20/439-030
Szekszárd, Tartsay u. (volt laktanya)
Máshol akció, nálunk állandóan akciós szintű árak.

BAUER DISZKONT
Szenzációs áron kínáljuk az alábbi termékeket:

* Coca-Cola termékek 1,5 l	65,-+ü.
* Új Tomi Kristály 3,6 kg utánt.	599,-
* Clorox kímélő+1 l ajándék	315,-
* PUR mosogató utánt. 2 db-os	160,-
* Quanto öblítő konct.+ajándék	320,-
* OMO folyékony mosószer 1 l utánt.	399,-
* Biopon folyékony mosószer 1 l utánt.	365,-
* Biopon áztató 700 g	219,-
* Florasept 700 g	229,-
* TIX 2,4 kg utánt.	660,-
* Domestos 750 ml	199,-

Látogasson el hozzánk, megéri!
Szekszárd, Széchenyi u. 43.
(a volt Kispipa Étterem helyén)
(438)

AKCIÓ!
Egy héten át névnapi akció a Jeromosnál!
Szeptember 30-án 20%, október 1-5-ig 10%
KEDVEZMÉNY!
Látogassa meg kiállítótermünket és győződjön meg
- széleskörű panelprogramunkról
fal- és mennyezetburkolatok fumírozott és műanyagfóliás kivitelben
számos falajta-, fólia- és méretválasztékkal
- szélesprofilú padlóburkoló programunkról
készpadló, szalagparketta, laminált padló nagy választékban
- háztartási polcrendszerünk praktikusságáról
könnyen összeszerelhető és bővíthető
JEROMOS - FA Kft. - Fából készült elegancia!
7100 Szekszárd, Keselyűsi út 22. Telefon: 74/411-122/174.
SZOMBATON IS NYITVA TARTUNK!

megírva

Borza Pál

könyvkötő

XIX sz

1.

M. Bibl. Szeged

1924.46.1.

Filiálisa tagja
a debreceni
könyvkötő cé-
nek.
Talán nagyvá-
radi mester

Borza Teréz kerámikus

Popány Gábor: Kerámia, most

Művészet, 1983. február

Borza Teréz kerámikus

Dvorszky Hedvig: Gondok és lehetőségek a mai magyar kerámiában

Művészet, 1982. szeptember

Borza Teréz, keramikusművész

a műcsarnok nemzetközi csomagolóraktárában százával vannak a polcokon azok a művek, melyek, egy-egy külföldi kiállításon hazánk képző- és iparművészetének egy-egy irányzatát képviselik. Ma a nemzetközi kerámia biennálén induló 18 keramikus két-két művét csomagolták a szakemberek. - Az idén Szekeres Károlyon kívül, - aki 2 éve volt az egyik díjnyertes, - elküldte két-két munkáját Schrammel Imre, Borza Teréz, Geszler Mária, Pusztai Ágoston és Lőrincz Győző.

TV-Híradó 2.

1982. III. 9. Televízió 2. műsor, 20.50

BORZA ÉS MASSZI
ÉPÍTÉSZIRODA

MEGHÍVÓ

BORZA ÉS MASSZI
ÉPÍTÉSZIRODA

MEGHÍVÓ

A Pécsi Galéria tisztelettel meghívja
a BORZA és MASSZI
ÉPÍTÉSZIRODA
kiállításának megnyitójára
a Pécsi Kisgalériába (Szent István tér 4.)
1994. május 5-én csütörtökön du. 6 órára.
Megnyitja Dévényi Sándor
A kiállítás megtekinthető május 29-ig
naponta 12-18 óráig szombaton 10-18 óráig
kedd szünnap.

PÉCSI GALÉRIA * H-7601 Pécs, * Pf. 162 * Tel./fax: (72)315-623

Sinkovits Péter
művészettörténész
Budapest
Allende park 2.
1119

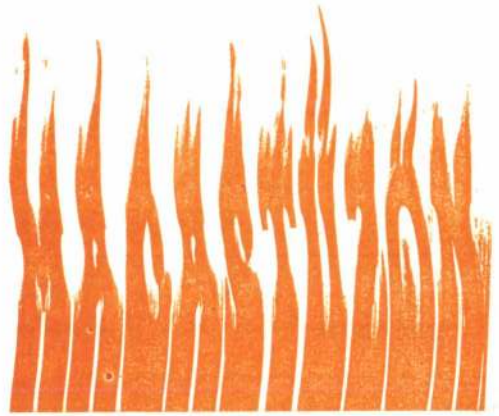

BORZA Teréz
Tiszteletével

1994. MÁRCIUS 12-ÉN 17 ÓRA
GÖDÖLLŐI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT

TISZTELETTEL MEGHÍVJUK A

MAGYAR KERÁMIKUSOK TÁRSASÁGA
KIÁLLÍTÁSÁRA

A GÖDÖLLŐI GALÉRIÁBA

MEGNYITJA:
DR. VÁMOSSY FERENC
ÉPÍTÉSZ, EGYETEMI TANÁR

KÖZREMŰKÖDIK:
ITTZÉS GERGELY
FUVOLAMŰVÉSZ

DÍJÁTADÁS

A BUDAPESTI TAVASZI FESZTIVÁL
GÖDÖLLŐI TAVASZI NAPOKAT

MEGNYITJA:
DR. GÉMESI GYÖRGY
POLGÁRMESTER

MAGYAR KERÁMIKUSOK TÁRSASÁGA

KIÁLLÍTÓK:

AMBRUS ÉVA
ANTAL ANDRÁS
BERZY KATALIN
BORSÓDY LÁSZLÓ
BORZA TERÉZ
CSEKOVSZKY ÁRPÁD
CSONKA ZSUZSA
GERLE MARGIT
GUDVARDARDÓTTÍR JÓNA
G. HELLER ZSUZSA
HORVÁTH GABRIELLA
HORVÁTH SZABOLCS
HŐGYE KATALIN
JANÁKY VIKTOR
JÁGER MARGIT
KEREZSI GYÖNGYI
M. KISS KATALIN
KOVÁCS LÍVIA
KRAJTSOVITS MARGIT
KUN ÉVA
LABORCZ MONIKA
LAKOS JÓZSEF
MÉSZÁROS GÁBOR
MINYA MÁRIA
MÜLLER MAGDA
NÉMETH JÁNOS
OROSZ MÁRIA
F. OROSZ SÁRA
PANNONHALMI ZSUZSA
POLGÁR ILDIKÓ
POLYÁK JÁNOS
PUSZTAI ÁGOSTON
SARKANTYU JUDIT
SÁRI MIHÁLY
SZÁVOSZT KATALIN
SZEMEREKI TERÉZ
THURY LEVENTE
TIHANYI ZSUZSANNA
TÓVÖLGYI KATALIN
URBÁN TERÉZ
VERESS MIKLÓS

A KIÁLLÍTÁS RENDEZŐJE:
SZÉP ÁGNES

TÁMOGATÓK:

GÖDÖLLŐ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
INTERART FESTIVALCENTER
MŰVÉSZETI ÉS SZABADMŰVELŐDÉSI ALAPÍTVÁNY
ORSZÁGOS JÁTÉK ALAP
PRO RENOVANDA CULTURA HUNGARIAE ALAPÍTVÁNY

KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZETI LEKTORÁTUS
MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZEK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK ÉS IPARMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE
MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTÉRIUM

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ 1994. ÁPRILIS 17-IG
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL HÉTKÖZNAP 15-19 ÓRÁIG,
SZOMBAT ÉS VASÁRNAP 10-18 ÓRÁIG

PETŐFI SÁNDOR MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
GÖDÖLLŐI GALÉRIA
2100 GÖDÖLLŐ, SZABADSÁG ÚT 6.

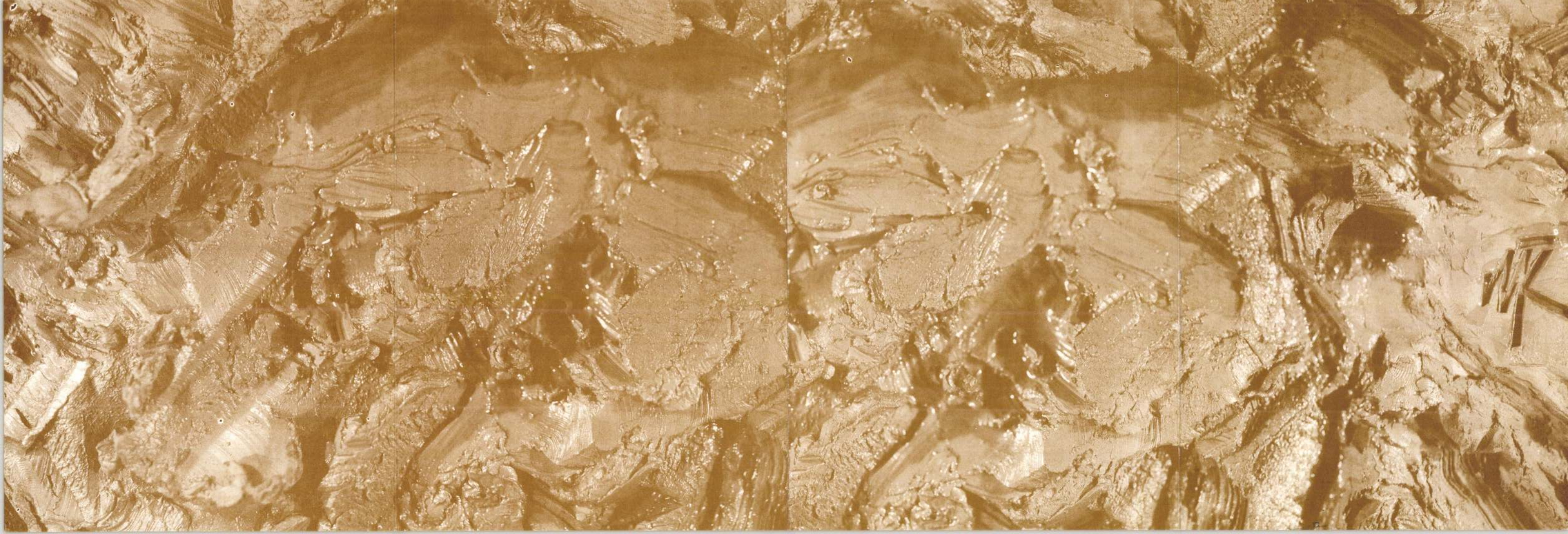

BORZA TERÉZ
PORCELÁNMŰVÉSZ

H-1121 Budapest
Hunyad lejtő 10.

1979-ben végeztem az Iparművészeti Főiskola porcelán szakán. Saját műhelyemben dolgozom porcelán anyagból, 1280 Celsius fokon égetek. Számos hazai és külföldi kiállításon vettem részt.

Önálló kiállítások:

1983. Budapest, Derkovits Terem
1986. Budapest, Ernst Múzeum
1987. Szeged, Bartók Béla Terem
1990. München
1991. München, Attelier ^57.
1991. Salgótarján, Csohány Kálmán Terem
1991. Zürich, Pannónia Galéria
1992. Budapest, Újpest Galéria
1993. Bécs, Collegium Hungaricum

Csoportos kiállítások:

1979./ 82. Kecskemét Szilikátipari Formatervezési Triennálé
1980./ 82./ 86./ 90. Pécs, Kerámia Biennálé
1982./ 85./ 86./ Faenza, Nemzetközi Kerámia Kiállítás
1981. Valenzia
1982. Erfurt
1982./ 84. Vallauris, Nemzetközi Kerámia Biennálé
1983./ 84./ 85. Budapest, különböző múzeumok, galériák
1984. München, Magyar Müvészek Kiállítása
1984. Piran, Visegrád
1984./ 87. Zágráb, Mini Kerámia Triennálé
Díj: Honorary Degree
1985. München, Handwerkskammer
1986. Mino (Japán), Nemzetközi Kerámia Kiállítás
Díj: Honorable Mention
1986. Los Angeles, Fiatal Iparművészek Stúdiójának Kiáll.
1986./ 89. Koblenz, Sómázas Kiállítás
1987. Hamburg, Rosenthal Studió
1988./ 89. Budapst, Műcsarnok
1991. Budapest, Csók Galéria
Kerámikusok Társaságának Kiáll.
1991. Budapest, Hotel Fórum
Vöröskeresztes Jótékonysági Kiáll.
1991. Sedan, Magyar Művészek Kiállítása
1992. Philadelphia, Kortárs kelet-európai
Kerámia Kiállítás
1992. Budapest, Csók Galéria
Kerámikusok Társaságának Kiáll.
1992. Pécs, Kerámia Biennálé
1992. Budapest, Hadtörténeti Múzeum, Art-Ma Alapítvány Kiáll.
1992. Horn, Kunsthaus, Kultur Kontakt ösztöndíjasainak
kiállítása
1992. Cherry Hill, New Jersey , The South Jersey Art Show
1993. Bologna, Arte Fiera, Kortárs Művészek Kiállítása

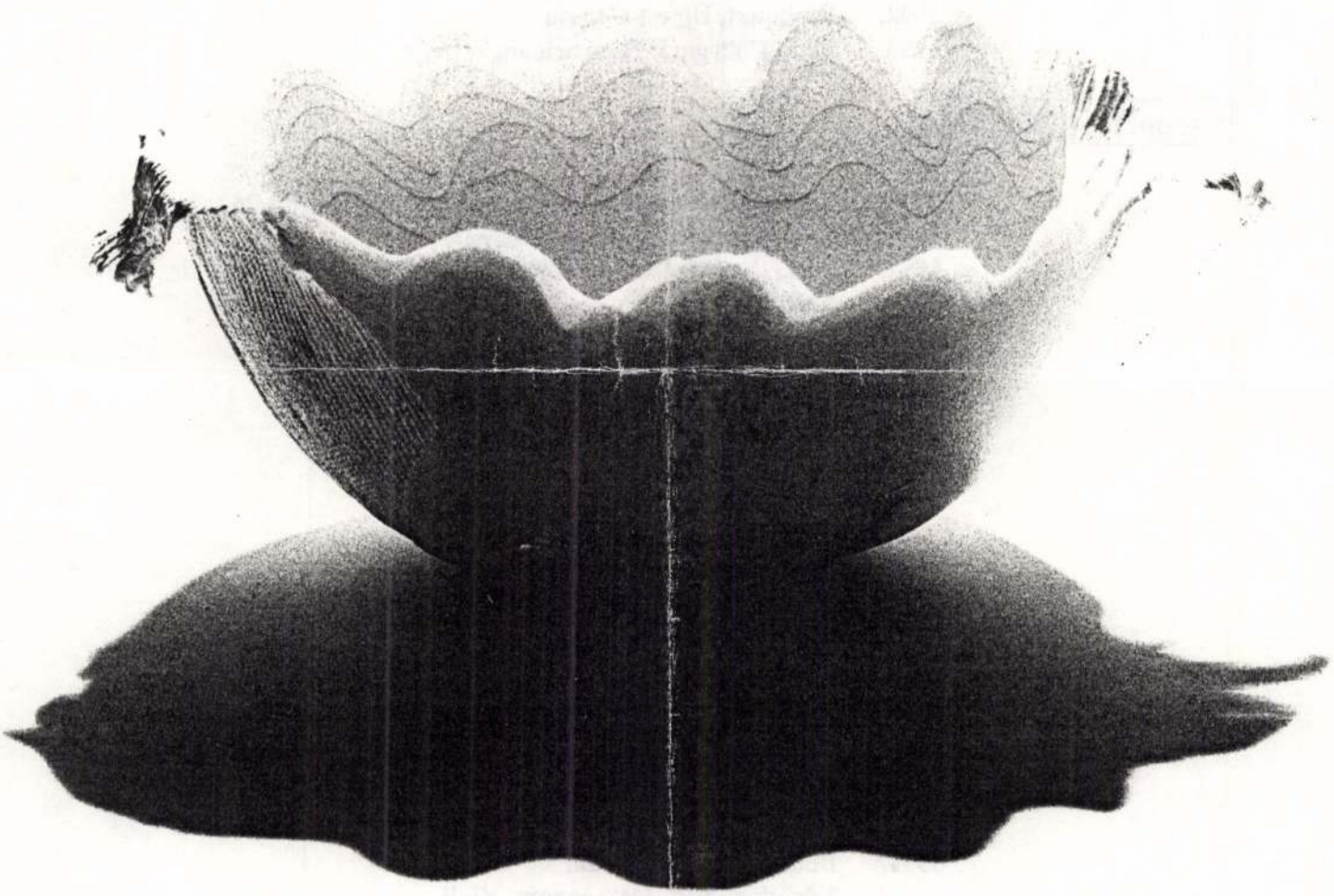

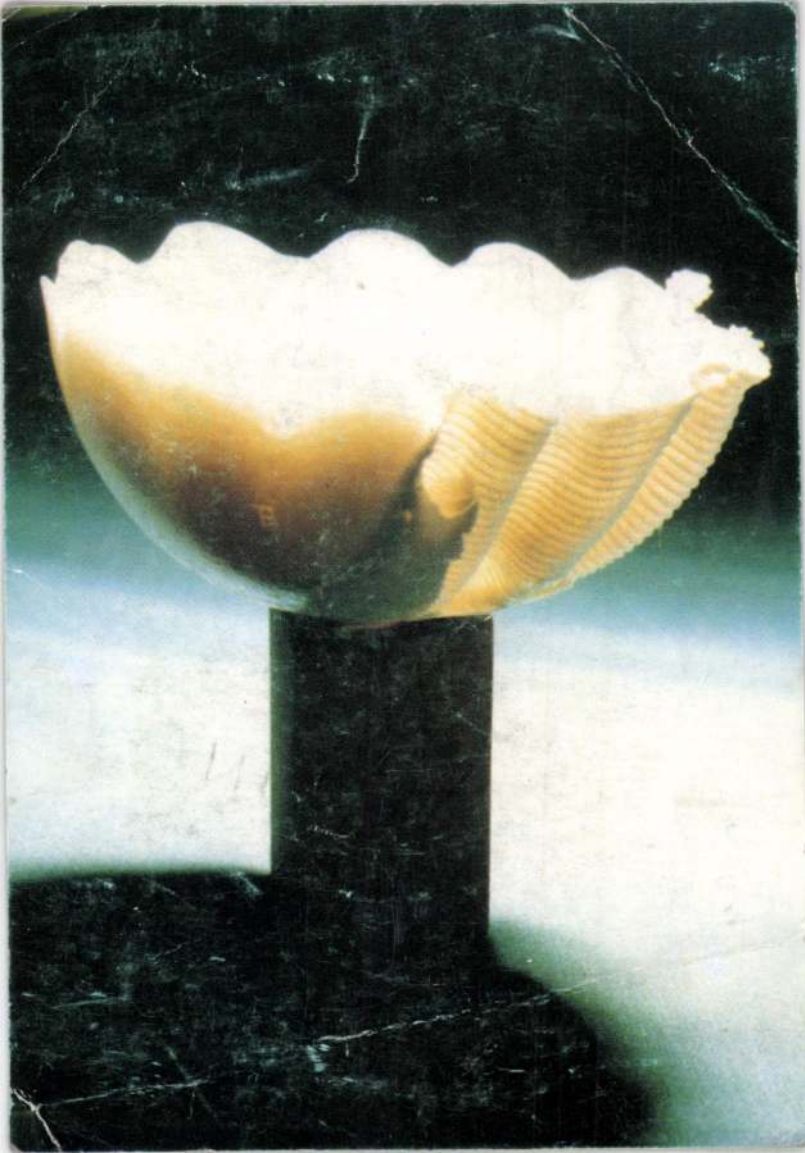

BORZA TERÉZ

Cím: 1121 Budapest, Hunyadlejtő 10.

1953-ban születtem Budapesten.
1979-ben diplomáztam az Iparművészeti Főiskola porcelán szakán.
Porcelán anyagból dolgozom, 1290 C°-on égetek.
1987-ben tagja lettem a Magyar Iparművészek Szövetségének.

Önálló kiállításaim:

1983. Balatonfüred, Iparművészeti Centrum, 1983. Budapest, Derkovits Terem, 1985. Balatonkenese, 1986. Budapest, Ernst Múzeum, 1987. Szeged, Bartók Béla Művelődési Központ, 1990. München, Atelier 57.
Számos csoportos kiállításon vettem részt, ahol díjakat is nyertem.

TERÉZ BORZA

Born in Budapest in 1953. Graduated from the Department of Porcelain at the Academy of Applied Arts in 1979.
Works with porcelain, burns her objects at 1290 C°.
Became member of the Association of Hungarian Applied Arts in 1987.

Individual exhibitions:

1983 Balatonfüred, Center of Applied Arts, Budapest, Derkovits Hall, 1985 Balatonkenese, 1986 Budapest, Ernst Museum, 1987 Szeged, Béla Bartók Cultural Center, 1990 Munnich, Atelier 57.
Participated at various collective exhibitions, where she was awarded some prices as well.

Borza Teréz

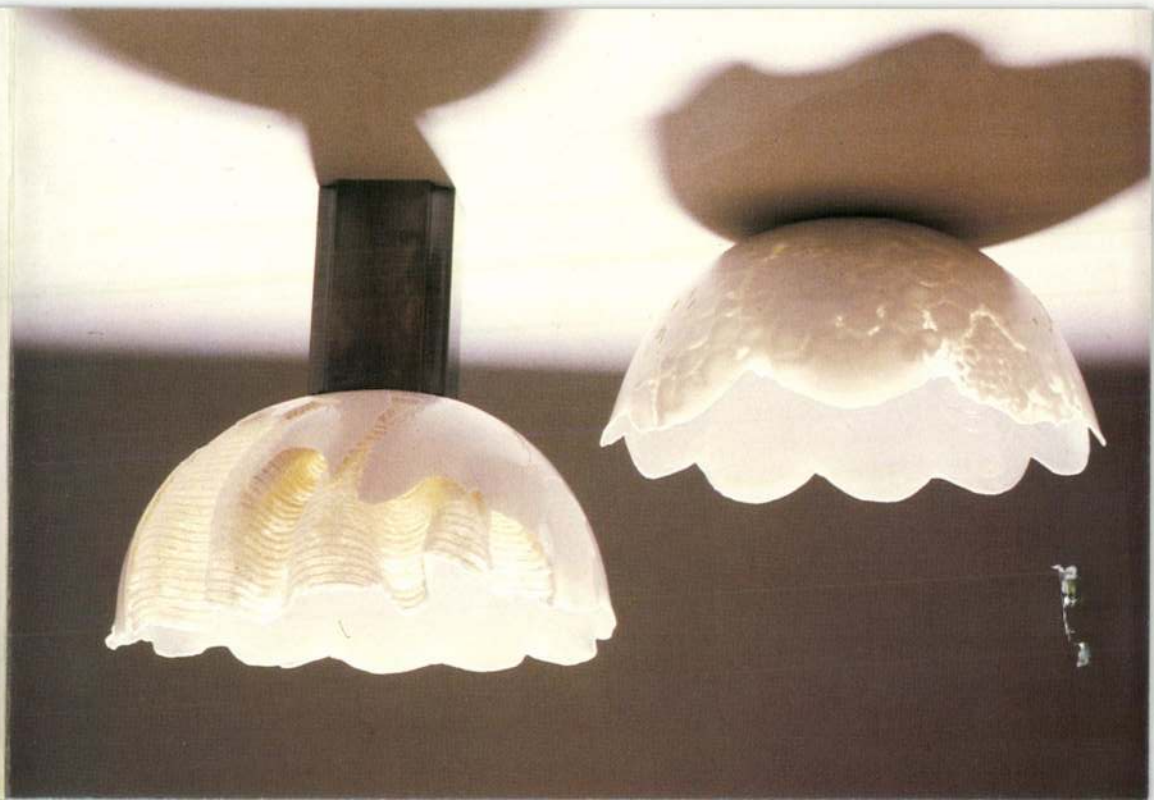

BORZA Terei

Terez Borza

Porzellan Designer 1121. Budapest, Hunyad lejtő 10. • Ungarn

Ich bin am 1953 in Budapest geboren.
Mein Diplom erwarb ich 1979 an der Hochschule für Kunstgewerbe, mit speziellem Schwerpunkt im Fach Porzellan, in Budapest. Seit dieser Zeit arbeite ich selbstständig in meinem budapester Atelier, in verschiedenen, von mich zum Teil entwickelten Techniken mit Porzellan, gebrant bei 1280 °C. Im 1988. habe ich als Stipendistin von Internationalen Keramik Studio gearbeitet.
Seit 1987 bin ich Mitglied des Ungarischen Keramik Verbandes.
Ich bin ständiger Gast bei nationalen und internationalen Ausstellungen.
In Europa, Japan und den USA nahm ich an verschiedenen Ausstellungen, bei der mir 1984 in Zagreb und 1986 in Mino (Japan) Ehrenpreise verliehen worden sind.

Meine Werke sind aus transparenten Porzellan mit sehr dünner Wandung.
Es ist meine Intention, durch die Feinheit des Porzellans die Schönheit und Ewigkeit der Natur demonstrieren zu können.
Gerade deshalb spielt das Licht eine so wesentliche Rolle, dadurch zeigen die Anstrahlungen die empfindlichen Übergänge.

SPONSOR

UNGARISCHE AUSSENHANDELSBANK AG.

1821. Budapest V., Szent István tér 11.
Tel.: (361) 1329-360, (361) 1534-211
Fax: (361) 1322-568

EIGENE AUSSTELLUNGEN HATTE ICH:

– 1983 Balatonfüred – Art Centrum
– 1983 Budapest – Derkovits Halle
– 1986 Budapest – Ernst Museum
– 1987 Szeged – Béla Bartók Halle
– 1990 Budapest – Galerie Bertalan Pór
– 1990 München
– 1991 München – Atelier '57
– 1991 Salgótarján – Kálmán Csohányi Halle
– 1991 Zürich – Galerie Pannoniana
– 1992 Budapest – Galerie Újpest

KOLLEKTIVE AUSSTELLUNGEN:

– 1980/82/86/90 Pécs – Keramik Biennale
– 1982/85/86 Faenza – Internationale Keramik Ausstellung
– 1981 Valenzia
– 1982 Erfurt
– 1982/84 Vallauris – Internationale Keramik Biennale
– 1983/84/85 Budapest – Verschiedene Museen und Galerien
– 1984 München – Ausstellung Ungarischer Künstler
– 1984 Piran, Visegrád
– 1985 München – Handwerkskammer
– 1986 Japan – Mino, – Internationale Keramik Ausstellung
– 1986 Los Angeles – Art Studio Ausstellung
– 1986 Koblenz – Salzbrand Keramik '86
– 1987 Hamburg – Rosenthal Studio
– 1988/89 Budapest – Kunsthalle
– 1989 Koblenz – Salzbrand Keramik '89
– 1991 Budapest – Galerie Csók
– 1991 Hotel Forum Budapest
– 1991 Sedan – Ausstellung Ungarischer Künstler, Ville de Sedan
– 1992 Philadelphia – Zeitgenössische Osteuropäische Keramik

Borza Teréz

Két kiállítás

Csütörtöktől az *Ernst Múzeumban* látható *Borza Teréz* keramikus kiállítása, ahol könnyed, légies, áttetsző porcelánszobrait, s használati tárgyait mutatja be. Mert Borza Teréz legszívesebben porcelánnal dolgozik.

Nyíregyháza 1986. 11. 10.

Borza Teréz, keramikus

L: Mágér Ágnes

Vadas József: Végzetes finomságok

12

Élet és Irodalom Bp. 1986. márc. 7. XXX/10

F. Borza Terén

Kvámi Tus

A hetedik ornányos kiennálén, Pécsett.

Népmahadsón
1982 nept. A.

Rózsa Gyula
ciné

Borza Teréz keramikus

■ Borza Teréz keramikusművész porcelánból készített használati tárgyait és plasztikáit bemutató tárlat nyilik meg 13-án, csütörtökön az Ernst Múzeumban.

Népszabadság, 1986. II. 7.

Borza Teréz

BORZA TERÉZ *keramikus kiállítása az Ernst Múzeumban csütörtökön megnyílt. A művész porcelánból formázza munkáit, amelyek könnyed, légies, áttetsző, vizet, szelet, az élet különböző pillanatait idéző szobrok. A tárlat március 9-ig tekinthető meg.*

Magyar Hírlap 1986. II. 14.

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

F. BORZA TERÉZ
KERAMIKUS

GLATZ ÁRPÁD
BÚTORTERVEZŐ

LOVAS ILONA
TEXTILTERVEZŐ

IPARMŰVÉSZEK

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1983. SZEPTEMBER 29-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA:
KERNÁCS GABRIELLA
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

MEGTEKINTHETŐ:
1983. SZEPTEMBER 29–OKTÓBER 8.

KÉP CSAR NOK

DERKOVITS TEREM
BUDAPEST, VII., LENIN KÖRÚT 63.

F. k.: Köteles István – 83-1317 DNy

F. BORZA TERÉZ
GLATZ ÁRPÁD
LOVAS ILONA

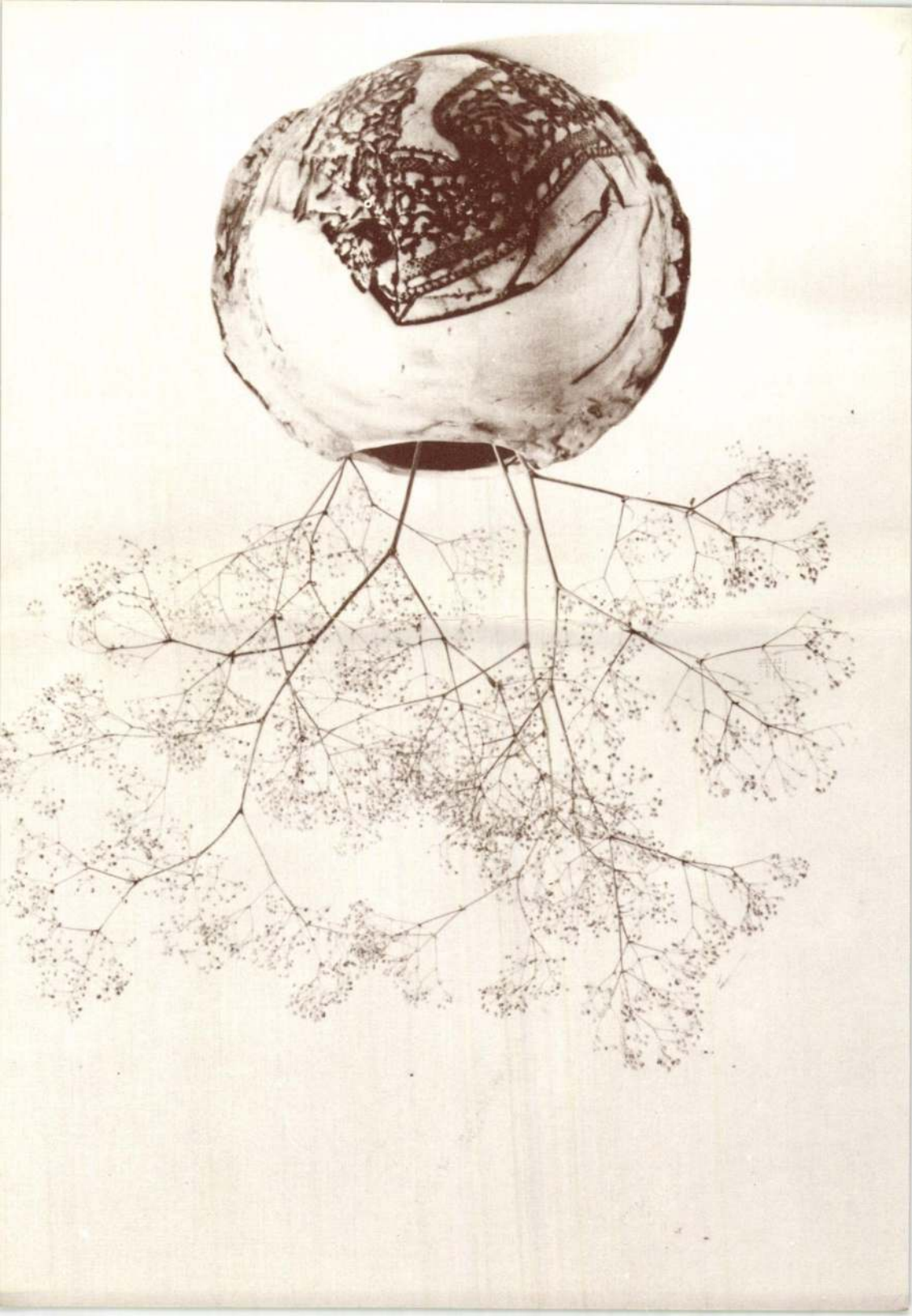

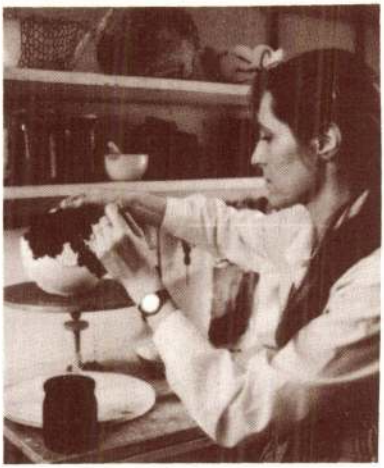

F. BORZA TERÉZ
keramikus

1953-ban születtem Budapesten.

1979-ben végeztem az Iparművészeti Főiskola Porcelán Szakán. Mesterem Schrammel Imre volt.

Diplomám megszerzése óta az Iparművészeti és a Képcsarnok Vállalaton keresztül értékesítem alkotásaimat. Rendszeresen veszek részt hazai és külföldi kiállításokon.

Magastüzű porcelán masszából dolgozom.

ÖNÁLLÓ KIÁLLÍTÁSOK:

1982 Hazafias Népfront II. kerületi Székháza – Budapest

1983 Balatonfüred – Centrum

CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK:

1979 I. Országos Szilikátipari Formatervezési Triennále, – Kecskemét

1980 Mai Magyar Iparművészet – Moszkva

1980 „Fiatal alkotók a kultúrált környezetért„ – Duna Galéria – Budapest

1980 VI. Országos Kerámia Biennále – Pécs

1981 Iparművészeti Kiállítás – Valenzia

1981 Mozgássérültek Nemzetközi Éve alkalmából rendezett kiállítás – Vízivárosi Galéria – Budapest, I. díj

1982 Kortárs iparművészek alkotásaiból rendezett kiállítás – „Tavaszi Fesztivál" – Mednyánszky terem – Budapest

1982 Kerámia Quadriennále – Erfurt

1982 Nemzetközi Kerámia Kiállítás – Faenza

1982 VIII. Nemzetközi Kerámia Kiállítás – Vallauris

1982 VII. Országos Kerámia Biennálé – Pécs

1982 II. Országos Szilikátipari Formatervezési Triennále – Kecskemét

1982 „A gyermekkor tárgyai" – Fényes Adolf terem – Budapest

1982 Magyar Kézműves Kerámia – Vármúzeum – Siklós

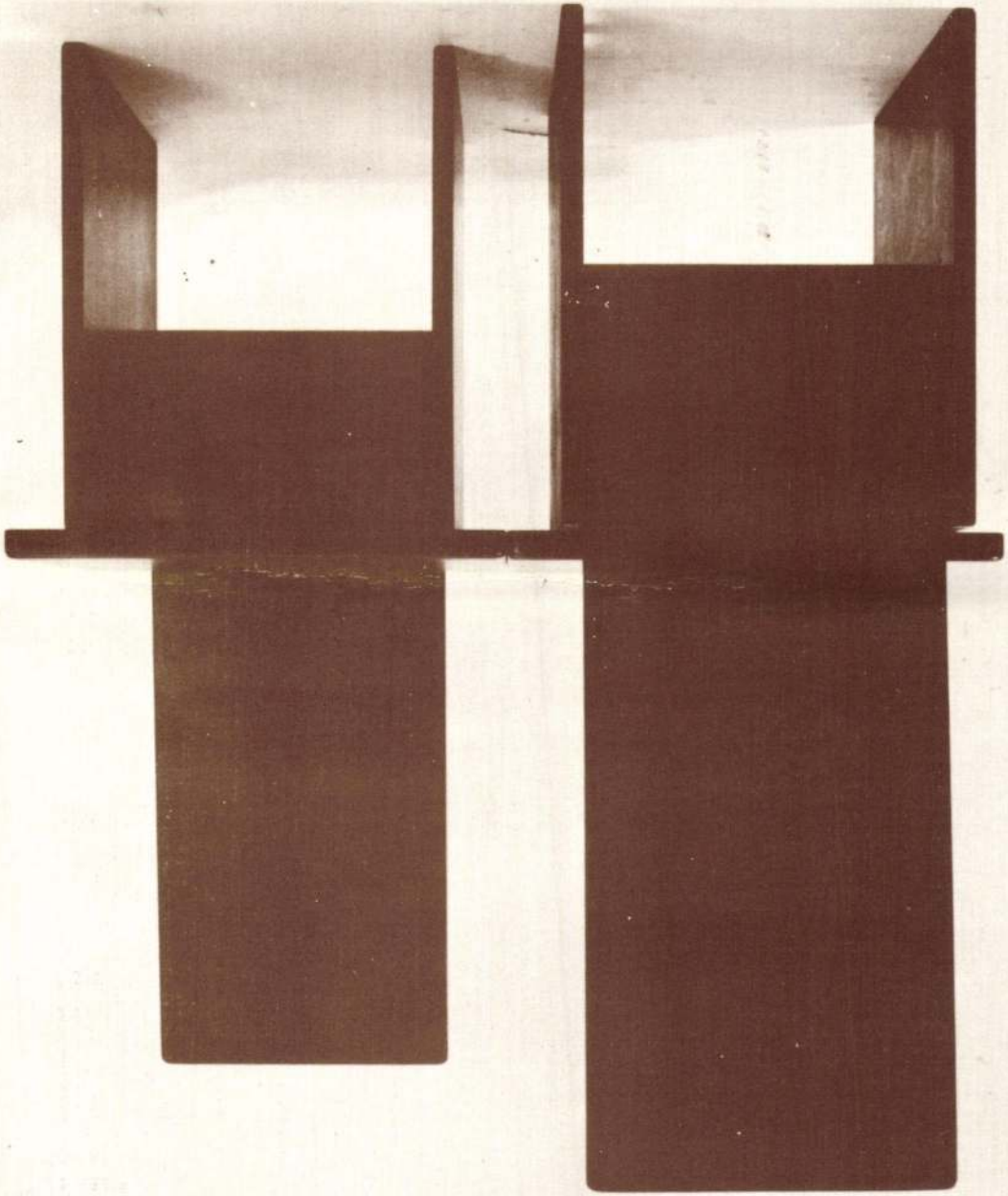

GLATZ ÁRPÁD
bútortervező

1939-ben születtem Budapesten. Az Iparművészeti Főiskolán eredménytelenül felvételiztem, majd a Testnevelési Főiskolán szereztem sportedzői diplomát.

Évekig eredményes edzői tevékenységet folytattam.

Azt megelőzően, mint válogatott kosárlabdázó két olimpián is részt vettem.
Eredeti vágyaim elérése nem volt akadálytalan.

Önképzéssel sajátos módon képeztem magam és 1982-ben eredményes vizsga után lettem tagja a Művészeti Alapnak.

Mint önálló iparművész dolgozom. Jelen kiállításom első találkozásom a budapesti közönséggel.

KIÁLLÍTÁSAIM:

1982 Kaposvár Csoport kiállítás

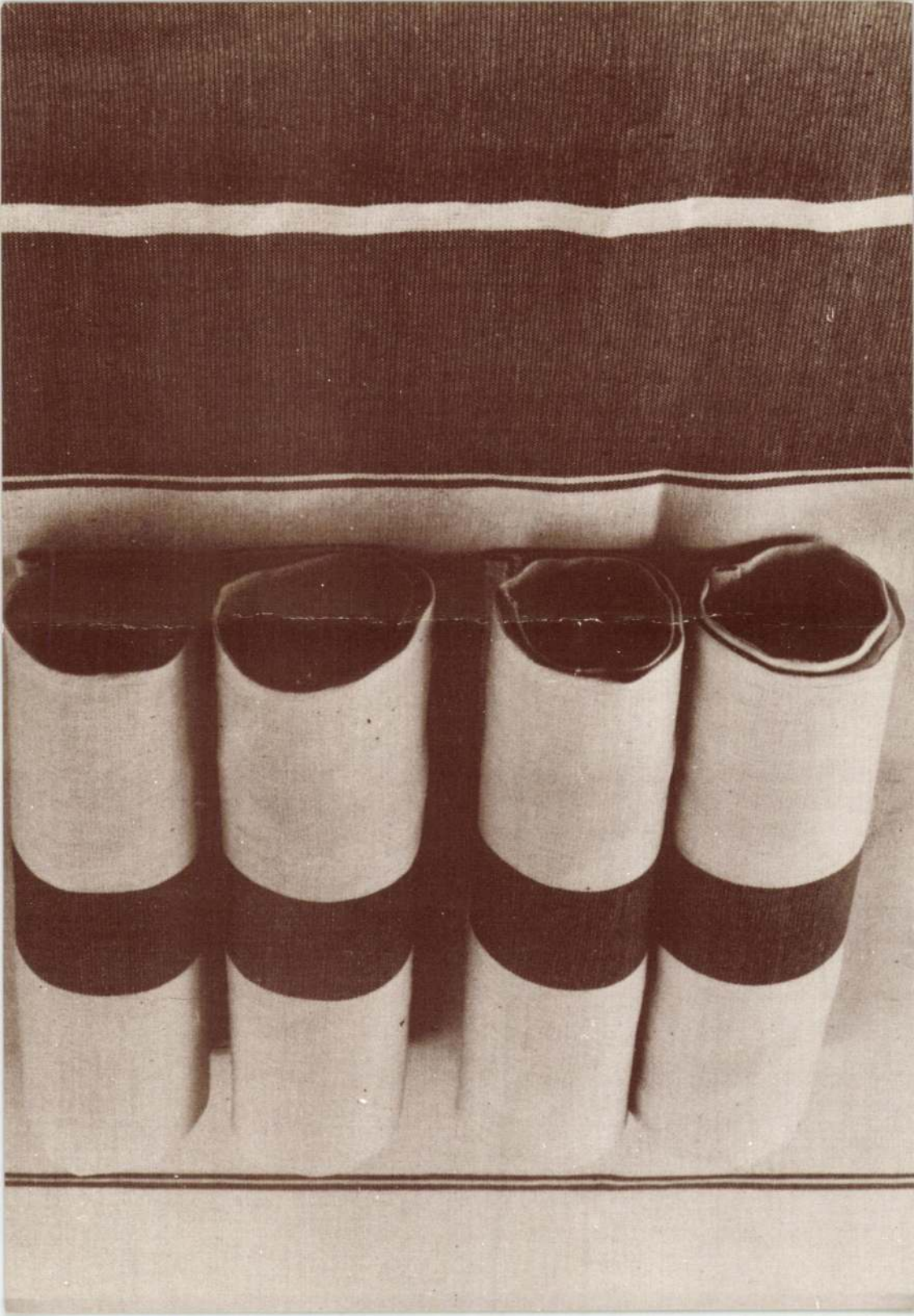

LOVAS ILONA
textiltervező

Az Iparművészeti Főiskola szövöttanyag-tervező szakán diplomázott 1974-ben. Tanulmányai befejezése után a bajai Finomposztó Vállalatnál volt tervező 1974-től 1978-ig. Jelenleg saját műhelyében dolgozik.

EGYÉNI KIÁLLÍTÁSAI:

1978 Zwinger, Kőszeg
1980 Pécsi Galéria, Pécs
1981 Waldstein-palota, Prága

FONTOSABB CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK:

1973 XV. Milánói Triennálé
1974 Magyar Intézet, Varsó
1975 Műcsarnok, Budapest
Lyda Levi Galéria, Milánó
1976 IV. Fal- és Tértextil Biennále, Szombathely
Textilgrafika, MNG, Budapest
1977 Kortárs magyar iparművészet, Prága, Waldstein-palota
Gyermek és világa, Berlin, Magyar Intézet
Kortárs magyar iparművészet, Belgrád, Iparművészeti Múzeum
1978 V. Fal- és Tértextil Biennále, Szombathely, Savaria Múzeum
Huideverttershuis, Brugge, Belgium
III. Nemzetközi Minitextil Biennále, London, British Graft Centre
1979 Kortárs magyar textil (Savaria Múzeum gyűjt.)
St. Quentin, Soisson, Párizs
Magyar textilművészet, Courtland, N. Y., USA
Albany, N. Y., USA
Joanneum Museum, Graz
Nederlands Textilmúzeum, Tilburg, Hollandia
Stedelijk Múzeum, Amsterdam, Hollandia
1980 A kéz intelligenciája, Budapest, Műcsarnok
„Drawing", Pécs Galéria, Pécs
1981 „Textilkunst 81" Linz, Ausztria
IV. Textil Biennále, Lodz, Lengyelország
„Drawing activity", Wielka Galéria, Poznan
Ontario Arts Council, Toronto, Canada
Lakástextilek sorozat, Fényes Adolf terem, Budapest
1982 VIII. Fal- és Tértextil Biennále, Szombathely
Husfiden Galéria, Oslo, Norvégia

Borza Teréz, keramikus-porcelánszobrász művész 4.) Folytatás.
Bunder-Todorov Ilona: Modern porcelánplasztikák-klasszikus törekvésel (Borza Teréz).

Borza Teréz: Hommage à Debussy: A tenger, mintázott porcelán, 1240 C°, 40 × 40 cm, 1986 (fotó Kovács Ferenc)

Művészet, 1988. febr., 49-old.

Borza Teréz, keramikus-porcelánszobrászművész 3.) Folytatás

Bundev-Todovor Ilona: Modern porcelánplasztikák-klasszikus törekvéssel

/Borza Teréz.

„Hommage @ Debussy,: „Nimfa", mintázott porcelán, 1240 C°, 40 x 30 cm, 1986. /repr./

-"- @ -"-: „Preludes II/1 „Köd", rizsszemes, mintázott porcelán, 1240 C°, 37 x 48 cm, 1986. /repr./

„Virágzás II.", rétegelt, mintázott porcelán, 1240 C°, 1987. /repr./

Művészet, 1988. febr., 48-49-old.

Borza Terézia

→ Baliga Kamél
MŰVÉSZET 1985/8/58

BORZA Teréz

Vadas József

Végzetes finomságok

[Máger Ágnes, Dorotya n.
Borza Teréz, Ernst M.]

Élet és Irodalom, 1986. márc. 7. 12.

The Brit

Az Iparművészeti Múzeum

meghiv

a TETÖTÖL TALPIG - Brit

cimu kiállitás ünnepe

BORZA Teréz

Hajdú Éva

Két kiállítás az Ernst Múzeumban

Borza Teréz, Horváth Péter [tolv]

Magyar Nemzet, 1986. márc. 8. 9.

Konkoly Gyula: Zsuzsánna látogatása Claude Monet-nál Giverny-ben, 1993, akril, olaj, 3

Birkás Ákos: Fej No, 1992, olaj, vászon, 200×100 cm

Jovánovics György: Relief 93.01.20., 1993, színezett gipsz, 130×105 cm

Károlyi Zsigmond: Képfelbontás, 1993, olaj, vászon, 197×218 cm

Gémes Péter: Apokrif írás, 1992, fotó, 200×200 cm

(Fotók Tahin Gyula)

BORZA TERÉZ

FIS 62.0.

rait I., Tanulmányf

paszt. - 1914.tav.

tav.: Arckép I., pa

Borza Teréz, kerámikus-porcelánszobrászművész. 1) Folytatás.
Bunder-Todorov Ilona: Modern porcelánplasztikák-klasszikus törekvésekkel. /Borza Teréz/.
Művészet, 1988. febr., 47-old.

Borza Teréz: Vegetáció, mintázott, rétegelt porcelán, 28 × 32 cm, 1985

„oh, formák csöndje,
az öröklétnek:…”

anda gyönyöre

(J. Keats: Óda egy görög vázához
Tóth Árpád fordítása)

Borza Teréz: Hommage à Debussy, „Nimfa", mintázott porcelán, 1240 C°, 40 × 30 cm, 1986 (fotó Somfai István)

mek – amelyek az égetésnél a textilhez hasonlóan eltűnnek, áttetsző nyomot hagyva a porcelánban – alkalmazásának kínai módszere szintén megjelenik a kompozíciókon, még fokozottabban dominánssá téve a fény szerepét *(Virágzás, Lehelet)*. A finoman ovalisba hajló, kör formájú *Vegetáció* a szélein áttört levelekkel, hullámzó belső mozgásával szinte kézzel foghatóan érzékelteti a növényzet szüntelen növekedését, fejlődését.

A következő témakör a zene, pontosabban *Debussy*. A képzőművészet és a zene egymáshoz „közelítése" a századforduló óta jelen van az esztétikai tudatban. Schopenhauer és Nietzsche a zenét értékelték leghatalmasabbnak a művészetek között. A festészetben *Matisse, Braque, Picasso* már a századelő évtizedében képeiken hangszert ábrázoló csendéletekkel utalnak a zenével való kapcsolatra, és a téma változatlanul jelen van ma is a festészetben és szobrászatban.

Borza Teréz indíttatása a zenéhez talán mélyebbről fakad. Ő zenei előtanulmányok után lett iparművésszé, s ez inspirálta *Hommage à Debussy* sorozatát (1984–85). Kisméretű, körülbelül 30 × 50 centiméteres domborművek ezek, és négy csoportból állnak: *Images – Preludes – A tenger – Nocturne*. A víz, a levegő és a fény témájának ábrázolása, zenei ritmusú, impresszionisztikus kompozíciókban – tömören így fogalmazhatjuk meg e művek lényegét.

Az Images-csoport *Visszfények a vizen* című ábrázolása áttetszően vékony, hármas tagozódású amorf alakban jeleníti meg a hullámokon tükröződő fények sejtelmes hangulatát. A *Mozgás* szélesebb hullámívelésű, összefogott téglalap alakú formája erőteljesebb ábrázolás, viszont a *Harangszó a lombokon át* finom áttetsző hullámzó sziromlevelekből és oldalt kibújó-szétnyíló virágformákból szerkesztve, a széleinél fokozatosan elvékonyodó vagy lyukacsos levelek amorf megjelenítésével *(Virágzás I–VI)*. A rizsszeBorza Teréz: Hommage à Debussy: Preludes II/1 „Köd", rizsszemes, mintázott porcelán, 1240 C°, 37 × 48 cm, 1986 (fotó Alapfy László)

Borza Teréz

Két kiállítás az Ernst Múzeumban

Az *Ernst Múzeumban* három kiállítás látható ezekben a napokban, közülük kettőről lesz most szó. Rendezőjük azonos, *Bundev-Todorov* Ilona, ám az, hogy a bejárattól jobbra eső ketté osztott nagyterem két tárlata egyazon kéz munkája, csak a katalógusokból derül ki, a látványból nem. Nem véletlen tehát, hogy e kiállításkritika a kiállítás kritikájával kezdődik.

Borza Teréz kerámiái és *Horváth* Péter fotográfiái várják a látogatókat e helyütt. A kerámiatárlat határozott koncepcióra épül, pontosan beállított fények, gondosan preparált, berendezett környezet és zene vezeti a nézőt tárgytól tárgyig, míg a fotográfiák csalé szegekkel, csorba üveglapok mögött, itt-ott felhullámzott papíron — hányaveti félkézzel kezelt munka benyomását keltik. Tudom, a művész igényességén is sok múlik egy-egy kiállítás felépítésénél, de ezért van a rendező, hogy ilyen ordító különbségek, s ráadásul egymás mellett, ne fordulhassanak elő. A művek önmagukért beszélnek, ezt szokták mondani, s így van ez valóban, ha „négyszemközt" vannak a nézővel, de ha csoportba, kiállításba rendezzük őket, akkor a tárgy és a reprezentáció módja együtt alkot egy műegészet, s amennyit emelhetnek, éppen annyit ronthatnak is egymás értékén. Ahogyan ezt itt, az Ernst Múzeumban ékesszólóan be is bizonyította Bundev-Todorov Ilona.

Borza Teréz

iparművésznek ez a negyedik önálló tárlata. Imponáló szűkszavúsággal adja elő mondanivalóját, mindössze húsz tárgyat hozott el a múzeumba. Kétféle tárgyból alkotott gondolatsort: egy tálka alakra formált és egy síkjában csak ráncolt, hullámosra gyúrt szériát helyeztetett a fekete drapériával bevont falakra és posztamensekre, és egy-két spotlámpával világította csak meg őket. Alkotásai, magas hőfokon égetett finom porcelánjai, a természetet idézik fel.

Tálkaszerű a forma, mondtam az imént, mert az ember a porcelán láttán önkéntelenül kötődik a funkcióhoz, pedig inkább virágkelyhet, szirmot, nyíló kagylót, élettől sugárzó vegetációt kellett volna mondani. Mert ezek a szép kelyhek rejtelmes megvilágításukkal valóban az életet szólítják elő. A másik oldalon a tenger és a szél, a köd, a vízen csillanó fény porcelánba transzformált látomása, a sorozat címe: *Hommage á Debussy*. Egyetlen, alig változó forma, s az illúzió felkeltésére mégis tökéletesen elegendő — ezt teszi a tárgy és a rendezés közös akarata.

Borza Teréz neve és művei nem ismeretlenek a kerámiát kedvelők között, alkotásai az iparművészeti boltok tárgyrengetegei között is önálló értékűek. A rendezés rafinériája csak gazdagította, elmélyítette a művek jelentését, értelmezhetőségét; gyönyörűséges perceket szerezve a látogatóknak.

Horváth Péter

fotográfus plakátján a cím: *7. kiállítás (Fényképek a nyolcvanas évekből)*. A kritikusnak az az érzése, nemcsak hetedik a sorban ez a tárlat, de egyfajta összefoglalás is. Nem gondolná ezt senki, aki csak a tárlatra invitáló plakátot látja, hiszen azon a kiállításnak alighanem a leggyengébb képe van. Éppen ezt az öncélúságot, ezt a mellébeszélést sikerült teljesen, vagy majdnem egészen elhagynia képeiről Horváth Péternek, s a korábbi fotók erényét, a gazdag tartalmat, a világos mondanivalót megőriznie.

Horváth képei határozottan karakteresek, a fotográfusnak kialakult a stílusa; fekte-fehér fotókat készít, s többnyire igen egyszerűen fogalmaz. Világa, az általa ábrázolt városi, lakótelepi élet nyomasztó és sivár. Ennek elmondására nem teremt extrém helyzeteket, nem dramatizál, stílusa tárgyilagos, majdnem dokumentarista. Hatása éppen ezért megdöbbentő. Szégyenkezünk, zavartan nevetgélünk például *A mi házunk* című sorozat darabjai előtt, ahol pedig „csak" egy hétköznapi panelház kietlen lépcsőháza, lélekölő, szürke, mocskos fala, összefirkált liftje látható, s az egyik ajtó előtt egy „átlag magyar" család, papa, mama és a két gyerek. Mindannyian tudjuk, szociológusok felmérték, pszichológusok bebizonyították a lakótelepi lét veszélyeit, hátrányait, mégis míg csak írott betű marad, elsiklunk fejette és a lakásépítés statisztikai adataiba mélyedünk. Itt azonban, amikor Horváth jóvoltából szemtől szembe kerülünk e problémákkal, bizony tiszta lelkiismerettel aligha állhatjuk a *Városi gyerek* szomorú tekintetét. Panel és ember, általában ezek a szereplői a képeknek, ám ahol a természet megjelenik, ott sem vigasztalóbb a látvány. A fák levelei, a bokrok túlburjánzók, fojtogató sűrűjük nyomasztó, mintha a beton uralmát és az ember ostobaságát így akarná megbosszulni a természet.

Külön fejezete a kiállításnak a *Kubai lányok* huszonöt fotóból álló sorozata. Ezek a nők, lányok és asszonyok Magyarországon textilüzemekben dolgoznak, közös szálláson laknak — mondjuk ki nyíltan — *emberhez alig méltó körülmények között*. Nem érv emellett az sem, hogy vannak magyar munkásnők is szép számmal, akik ilyen helyzetben élnek. Szívszorítóak és felháborítóak ezek a fotók, az általuk ábrázolt élet, Horváth Péter fotóriporter igaz és jó képei. A portrék mögül előtűnő háttér, a kopott falak, a rideg olcsó csempe, a zsúfolt szobák még inkább restellni valóak, mint saját lakótelepeink sivár paneljei. Mert erre legalább rámondhatjuk, hogy gyorsan kell a lakás, s majd több gondot fordítunk a jövőben az élet minőségére is, de arra aligha lehet mentség, hogy távoli országból érkező munkásokat ilyen, a szó minden pejoráló jelentését magába foglaló „vendégmunkás-környezetbe" szállásoljuk el. Felejthetetlenül szép képe a sorozatnak az alvó fekete lány, akinek feje mögött, a háttérben egy fiú mosolyog a falra akasztott képen, szikrázó, meleg, meszszi ég alatt. Álom és valóság arcpirítóan igaz képe ez.

Hajdú Éva

SZELÉNYI ANNA

A látogatás

Divertimento kelet-európai motívumokkal, S. N.-nek

Az alvással nem volt baj. Tehetetlen szédülettel zuhant álomba, akár az ájulatba. Az ébredés kezdete még merő gyönyör. Simító öleléssel kúszott fel testére a hőség, akár egy vastagra hízott óriáskígyó. Hát nem fullasztó a kövér, zöld papagájok rikoltozása? Zsíros, mélyfekete árnyék hullt a pálmafákról a teraszra, a reggeli színhelyére. Oda se nézett, úgy kapta be fél pofára a rántottát tíz tojásból, minden étkek legutálatosabbikát. A világ hízott el, nem ő, a helyzet reménytelen. A levegő is puffadtan kitüremlik a térből. Túl sokat zabál a nap, hájasan, nehézkesen omlik a földre, nem ismer mértéket az uralkodásban. Szemközt a tenger, nagy, gyémántszívű állat. Moccanatlanul nézi őt, révült várakozással, zsákmányára lesve. Csillogó, kimeredt szeme merő érzéketlenség. A hullámok: torka egyenletes lüktetése. Előtte más testté vált az idő. A rút, néma tengerállat türelemmel várja, hogy lenyelhesse. Hogy még történjen valami míg él, arra hiábavaló volna várni. Örökké kék az ég, örökké süt a nap, örökké szikrázik a tenger. Ez a boldogság déltengeri szigete. Eljutott ide, nincs tovább. Hogyha mérsékelni tudná a zabálást? Hogyha lefogyna? Hogy a mostanában készülő filmek már csak olyanok, mint a döglött halak, amiket partra vet a víz? Hogy mióta ő nem játszik, a nagy filmek unalma csillagos magaslatokig száguldott fel? Hiábavaló beszéd, hiábavaló, akár a boldogság szigetén fagyos télidőt remélni.

Reggelente azért van egy óra, amikor a boldogság déltengeri szigetén megenyhül a boldogság súlya. Behozzák a postát. Többnyire már csak írást alig ismerő ákombákomok, távoli, primitív üzenetek, de annál jobb. Imádó vallomásuk tetőtől talpig magafeledkezett reszketésbe hozza az óriás testet. A legrafináltabb kábítószer-keverék, kiskorúak kezébe való gyermekjáték. Az imádatnak azokba a dózisaiba, melyeket ő fogadott be, percenként belepusztult volna egy elefántcsorda. Az elvonás fokozatossága elviselhetővé teszi a kínt. Ezt a hajmeresztő hazugságot azok találták ki, akik alkalomadtán egyké impotens derékhajlítgatást összetévesztenek a szerelemmel. Ő, aki a világ minden eleven lényével, az utolsó letaposott fű-

felfüggesztett állatok. Dohányszagot izzadtak. Balról egy zárt ajtó, elöl a tágas térben mindenféle álló, guggoló meg más különös helyzetű és heverő alakok. Ami állt: szobor volt. Ami a földön hevert elnyúlva: alvó ember. Á, á, itt szilveszteri mulatság volt, bólogatott megértően a régi sztár. Igen, felelte a süketnéma színész, mert ők ketten rögtön szót értettek. Hát akkor leülök, folytatta M. B. A szék voltaképpen mérsékelt zajjal tört szilánkokká alatta. A rajongó ifjú szobrásznő kitágult szemmel bukkant elő a bal oldali zárt ajtó mögül. M. B. az imádott, a végtelenül távoli, a csodák csodája, a szerelem, a vágy, a zsenialitás, a gyönyörűség, az élet netovábbja ott ült a földön az ő kedvenc karosszékének romjai között, nagyokat nyögött, és érdekes módon, olvadozott.

Hogy most mit kell tennie, az az átvirrasztott éjszaka utáni kimerült széthullottságban csak mint az ingerültség hulláma csapott át a rajongó ifjú szobrásznő tudatán. Az ingerültség parancsoló módon szétterjedt benne. Homályosan remélte, hogy a tartószerkezet felállításának, a formálandó agyagtömb gyors feldobásának kezdeti, rutinszerű mozdulatai majd enyhítik kissé a feszültséget, de nem bízott benne igazán, mert sejtette, hogy M. B. meg az ő sorsa már akkor eldőlt, amikor az első agyagkoloncot rátapasztja a fémvázra. Vékony, gyerekes ujjai gyorsan dolgoztak, mint mindig. A szürke agyagot gyúró kezébe sűrűsödött egész lénye, agya éppoly üres és a szóbeli kifejezés határain messze túltelt volt, mint a még formátlan, de végtelen számú forma lehetőségét tartalmazó agyagtömb. Tűrte a jólismert fizikai fájdalmat, ahogy a formátlanság kavargó végtelensége fokozatosan elcsitult, majd keze és az agyag rituális násztáncában titokzatosan előbukkant egyetlen forma, s a munkát parancsoló ingerültség eredeti, zavaros feszültségét a munka folyamatának higgadt, világos feszültsége váltja fel. Türelmesen fogadta az agyag és a keze érzéki táncából feláramló gyönyört, ami egyáltalán nem tette boldoggá. Csak összeszorította tőle a fogát, akár a ragadozó, ha a zsákmány torkába harap. Ott ült előtte a földön M. B., fel állni egyelőre nem tudott, de mé

tetni rá, hogy hol. Őszinte hálával fogadta el a nagy pohár vodkát, amit egy rendkívül jóképű fiatalember nyomott a kezébe. Ez például mit mond, kérdezte mohón a süketnéma színészt.

Azt mondja, hogy ő szép, tehetséges, imádják a nők, elsőprő szakmai sikerei vannak — egyébként valóban nagyszerű táncos —, ezért innia kell, hogy valahogy el tudja viselni az életét. Elég sokat iszik ahhoz, hogy nemsokára mindenről le kelljen mondania, tehát bízik benne, hogy rövidesen megnyugodhat. Valóban ezt várja? kérdezte M. B., de már nem várt választ. Ivott még egy pohárral. A süketnéma színész mégis válaszolt. Talán nem szó szerint, mondta szerényen. Maga is tisztában volt prófétai gyengeségével.

M. B.-nek hirtelenjében feltűnt a műterem másik végében egy női alak. A nyitott ablakban ült, előrehajolva, kilógatott lábbal. (Az ott éppen) öngyilkos akar lenni?, kérdezte. Ugyan. Hát akkor nem fél, hogy kiesik a nyolcadik emeletről? Miért félne. Mert így ül... Miért ne ülne így. Hátha részeg? Ez sose iszik. Kábítószer? Nevetséges. Hiszen értem, mondta M. B. Ránézett a készülő szoborra. Nem tetszett neki az idomtalan agyagbáb. Mindig hajlamos volt a misztikizmusra, és most némi hisztériás

Borza Teréz, keramikusművész, porcelán-szabrász:
Bundev-Todorov Ilona: Modern porcelánplasztikák – klasszikus törekvéssel (Borza Teréz)
2.) Fabjtatás

Borza Teréz: Virágzás I, rétegelt, mintázott porcelán, ∅ 18 cm, 1985 (fotó Somfai István)

Művészet, 1988. febr., 47-old.

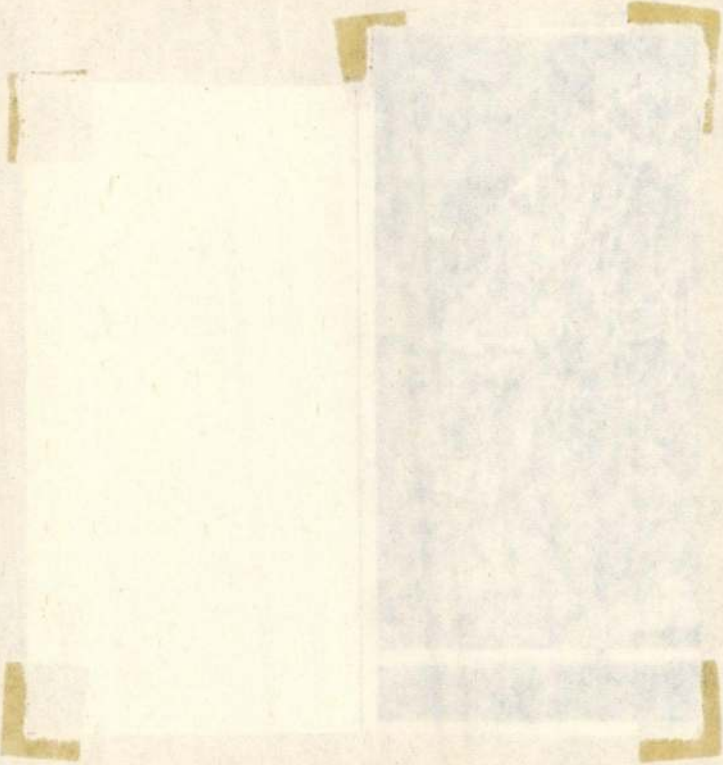

Keramikus MKT

BORZA TERÉZ

1979-ben végzett az Iparművészeti Föiskola porcelán szakán. Saját műhelyemben dolgozom porcelán anyagból, 1280 celsius fokon égetek. 1987 óta tagja vagyok a Képző- és Iparművészek Szövetségének. 1988-ban a Nemzetközi Kerámia Stúdió ösztöndíjasa voltam Kecskeméten. 1993 Fiatal Iparművészek Stúdiója Egyesület elnöke. 1992-ben az osztrák Kultur Kontact ösztöndíját kaptam meg Hornban. Számos hazai és külföldi kiállításon vettem részt.

I was born 1953 born in Budapest in 1953. Graduated from the Department of Porcelain at the Hungarian Academy of Applied Arts in 1979. I working in my own studio in Budapest, burning at 1280 C made of porcelain. I have been the member of the Association of HUNGARIAN CERAMIC ARTS since 1987. 1988 I worked as a scholar in Kecskemét at the INTERNATIONAL CERAMIC STUDIO. 1992 I spend a mouth in Austria as a holder of a scholarships of KULTUR KONTAKT. I regularly take part in ceramic exhibitions at home and abroad.

Individual exhibitions:
1983 Budapest, Derkovits Hall
1986 Budapest, Ernst Museum
1987 Szeged, Béla Bartók Hall
1990 Munich
1991 Munich, Attelier' 57.
1991 Salgótarján, Kálmán Csohány Hall
1991 Zurich, Grodoonia, Pannoniana Gallery
1992 Budapest, Gallery Újpest
1992 Vienna, Collegium Hungaricum
1993 Praha, Hungarian Cultural Institute
1993 Iserlohn, Atellier Gallery

Collective exhibitions:
1980,82,86,90,92 Pécs, Biennal of Ceramic
1981 Valenzia, International Ceramic Exhibition
1982,85,86 Faenza, International Exhibition
1982 Erfurt, Ceramic Quadriennale
1982,84 Vallauris, Biennal of Ceramic
1983,84,85 Budapest, Various Galleries
1984,85 Munich, Hungarian Arts Exhibition
1984 Piran, International Ceramic Exhibition
1984 Visegrad, Hungarian Arts Exhibition
1984,87 Zagreb, World Triennal Exhibition of Small Ceramics Prize; HONORARY DEGREE
1986 Mino Japan, International Ceramic Contest Prize; HONORABLE MENTION
1986 Los Angeles, Exhibition of the Studio of Young Designers
1986,89,93 Koblenz, Salzbrand Keramik
1987 Hamburg, Rosenthal Studio
1988,89 Budapest, Art Gallery
1991,92 Budapest, Gallery Csók István
1991 Budapest, Hotel Forum
1992 Philadelphia, Contemporary East European Ceramics
1992,93 Budapest, Art-Ma Foundation Exhibition International Contemporary Arts
1992 Horn, Kunsthaus
1992 Cherry Hill, New Jersey, The South Jersey Art Show
1993 Bologna, Arte Fiera
1993 Tokyo, The Suntory Prize '92
1993 Pittsburgh, Contemporary East European Ceramics
1993 Budapest, Town Magdolna "Wars and Peaces"
1993 Budapest, Gallery Csók István, Ceramic Exhibition Company of Hungarian Ceramic Arts
1993 Aveiro, Portugal International Ceramic Exhibition

"My works are fine, transparency, thin walled porcelains. I like to show the possibilities of the material: its softness, hardness, thiness. The greater part of my work is inspired by tiny experiences of Nature-, wind, water, wawes, plants, blooming. Light is very important, in order to emphasize the transparence, mysteriousness a message of my objects."

Teréz Borza

ist 1953 in Budapest geboren. 1979 erwarb sie ihr Künstlerdiplom an der Budapester Hochschule für angewandte Kunst. Sie arbeitet im eigenen Atelier mit 1280° C gebranntem Porzellan, auch unter Anwendung von selbstentwickelten Verfahren: ihr Porzellan wird durch die sehr dünne Wandung transparent. Durch die feine Bearbeitung ihres Materials will die Künstlerin die Schönheit und die Ewigkeit der Natur veranschaulichen.

Zahlreiche Ausstellungen in Europa, Japan und den USA.

Ehrenpreise in Zagreb (1984) und Mino (Japan, 1986).

Sándor Rácmolnár

ist 1960 in Miskolc geboren. Sein Grafikerdiplom erwarb er 1987 an der Budapester Hochschule für angewandte Kunst.

Seit 1984 ist er Mitglied des ungarischen Kunstfonds und des Studios junger Künstler, seit 1991 Mitglied des ungarischen Künstlerverbandes.

1987 bekam er das dreijährige Derkovits-Stipendium.

Seit 1987 Ausstellungen in Budapest, Balassagyarmat, Székesfehérvár und in Tokio (Galerie Seiyu).

Mit freundlicher Unterstützung der

Central Wechsel- und Creditbank Aktiengesellschaft

Miklós Dalmay

ist 1963 in Budapest geboren. Klavierstudien in Budapest und in Stockholm, bei Sándor Falvai, Tamás Vásári, György Sebők, György Cziffra und László Simon. Sein Künstlerdiplom erwarb er 1987 an der Budapester „Liszt Ferenc" Musikakademie.

Kunststipendium der Königlich-Schwedischen Akademie, 1990.

Erfolgreiche Teilnahme an den internationalen Wettbewerben in Valencia, Senigallia, Bozen, Karlsruhe.

Er unterrichtet an der Expositur Győr der Budapester Musikakademie.

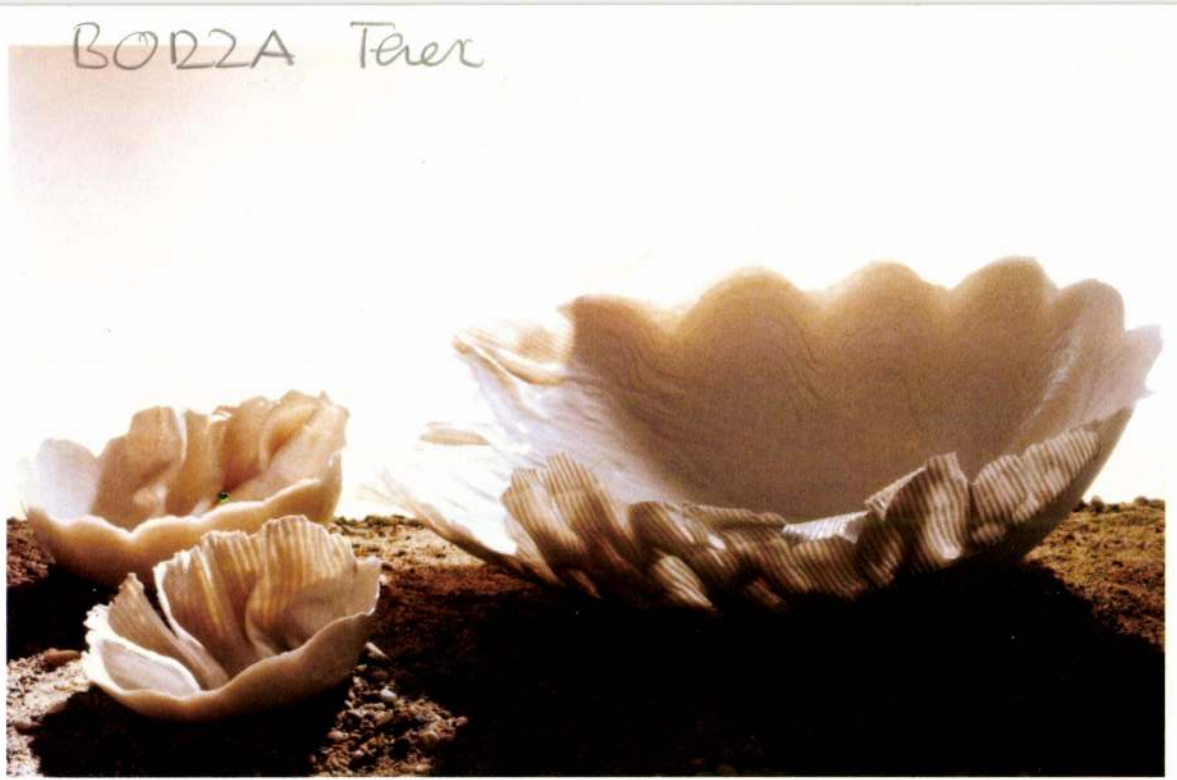

EINLADUNG

Am Donnerstag, dem 25. Feber 1993,
um 18 Uhr

VERNISSAGE

TERÉZ BORZA, Porzellan
SÁNDOR RÁCMOLNÁR, Wandtextilien und Grafiken
Stipendiaten von KULTURKONTAKT,
einer Initiative des Bundesministeriums für Unterricht und Kunst
in der Künstlerkolonie Horn

Begrüßung:
Prof. Dr. Béla Balázs
Direktor des Collegium Hungaricum

Eröffnung:
Dr. Hilde Hawlicek
Abgeordnete zum Nationalrat

Die Ausstellung ist bis 18. März 1993,
Montag bis Freitag von 10 bis 18 Uhr,
geöffnet.

um 19 Uhr

KONZERT

MIKLÓS DALMAY
am Bösendorfer-Klavier des Collegium Hungaricum

Programm:

L. v. Beethoven:	Sonate d-Moll, op. 31
	Sonate c-Moll, op. 13
	*
	Sechs Variationen, op. 33
F. Chopin:	Ballade f-Moll
F. Liszt:	13. Rhapsodie

COLLEGIUM HUNGARICUM
(1020 Wien, Hollandstraße 4)

BORZA Terés

A kiállítás támogatói:
Budapesti Tavaszi Fesztivál
Nemzeti Kulturális Alap

Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány

A kiállítást rendezte: Ágoston István és Vincze Éva

Tisztelettel meghívjuk Önt

BORZA TERÉZ

porcelánművész

„Tavaszünnep"

című kiállításának megnyitójára
1996. április 11-én, csütörtökön 17 órára a

VIGADÓ GALÉRIÁBA

Budapest V., Vigadó tér 2.

A kiállítást megnyitja:

Kováts Albert
festőművész

közreműködik:

Borza István
kürtművész

A tárlat megtekinthető 1996. április 11-28-ig
hétfő kivételével 10-18 óráig.

A kiállítást rendezte: Ágoston István és Vincze Éva
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány

A kiállítás támogatói:
Budapesti Tavaszi Fesztivál
Nemzeti Kulturális Alap

Tisztelettel meghívjuk Önt

BORZA TERÉZ

porcelánművész

„Tavaszünnep"

című kiállításának megnyitójára
1998. április 11-én, csütörtökön 17 órára a

VIGADÓ GALÉRIÁBA

Budapest V., Vigadó tér 2.

A kiállítást megnyitja:

Kovats Albert

festőművész

közreműködik:

Borza István

kürtművész

A tárlat megtekinthető 1998. április 11-28-ig
hétfő kivételével 10-18 óráig.

BORZA TERÉZ

A kiállítás támogatói:
Budapesti Tavaszi Fesztivál
Nemzeti Kulturális Alap

Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
A kiállítást rendezte: Ágoston István és Vincze Éva

Tisztelettel meghívjuk Önt

BORZA TERÉZ

porcelánművész

„Tavaszünnep"

című kiállításának megnyitójára
1996. április 11-én, csütörtökön 17 órára a

VIGADÓ GALÉRIÁBA

Budapest V., Vigadó tér 2.

A kiállítást megnyitja:

Kováts Albert
festőművész

közreműködik:

Borza István
kürtművész

A tárlat megtekinthető 1996. április 11–28-ig
hétfő kivételével 10–18 óráig.

A kiállítás rendezte: Ágoston István és Vincze Éva
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány

Nemzeti Kulturális Alap
Budapesti Tavaszi Fesztivál
A kiállítás támogatói:

Tisztelettel meghívjuk Önt

BORZA TERÉZ

porcelánművész

„Tavaszünnep"

című kiállítására megnyitójára
1996. április 11-én, csütörtökön 17 órára a

VIGADÓ GALÉRIÁBA

Budapest V., Vigadó tér 2.

A kiállítást megnyitja:

Kováts Albert

festőművész

közreműködik:

Borza István

kürtművész

A tárlat megtekinthető 1996. április 11–28-ig
hétfő kivételével 10–18 óráig.

LELKI ISMERET

Új világrend

A harmadik évezred előtt néhány évvel bizonyosra vehetjük, hogy új világrend születésének leszünk tanúi, ha megérjük. A régi pusztulásának tanúi és elszenvedői voltunk, s az emberiség többsége nemcsak megértette a radikális változások szükségességét, de reménykedik is abban, hogy nem süllyed tovább az a civilizáció, mely az utóbbi háromszáz évben fokozatosan meghódította az egész földkerekséget, megteremtette a fegyverek és a pénz uralmát, kiuzsorázta a természet kincseit, és néhány erőszakos népnek rendelte alá a többi földlakót.

A huszadik század két világháborúban osztotta fel a világot, s a harmadik világháború csak a szovjet birodalom széthullása és a nukleáris fegyverek globális pusztításának felismert veszélye miatt „maradt el". A hódító, területszerző háborúk mellett azonban sok száz éve folyik a gazdasági, kereskedelmi, civilizációk közötti háború is. A nagy pénzügyi érdekeltségek, multinacionális cégek más eszközökkel ugyan, de lényegében a nagyhatalmakhoz hasonló céllal küzdenek minél nagyobb befolyásért és haszonért. Globális hatalomra tettek szert a különböző fegyver-, kábítószer-maffiák és terror-

Erkölcsi megújulásból emberi felemelkedés

Az egyház és a társadalom viszonya újabban ismét előtérbe került. Aktualitását növeli a pápa közelgő látogatása. Lapunk erre is figyelemmel intézte kérdéseit *dr. Seregély István* egri érsekhez, a Magyar Katolikus Püspöki Kar elnökéhez.

– Érsek úr, öt esztendőn belül immár második alkalommal látogat hozzánk Őszentsége II. János Pál pápa, mint jelent ez országunknak, a magyar katolikusoknak?

– *II. János Pál* pápa idei látogatása rövid találkozó. Az ezeréves pannonhalmi apátság, az ezeréves magyar keresztény közoktatás ad alkalmat erre a találkozóra. A magyar egyház kezdettől fogva töretlenül ragaszkodott Péter utódához, a keresztény egység látható fejéhez. Viszontagságos történelmünk során számtalanszor megtapasztaltuk a pápák népünk iránti jóakaratát. Ezt látjuk most ebben a második látogatásban is, amikor közös szentmisén szeretnénk II. János Pál pápával együtt imádkozni.

Nyilvánvaló: Győr nem az ország közepén fekszik, ezért az ünnepi szentmise elérése időben és fáradságban ... ban. Ha nem is veszett ki 1100 éven át itt önálló életet élő népünk kulturális öröksége, ez csupán ösztönös igény a jobb iránt. Ám annak máról holnapra való megteremtése lehetetlen. Nem öröm, hogy ezt a józan emberek már hat évvel ezelőtt világosan látták. Hozzájuk csatlakoztam én is, és azt mondom ma is: legkevesebb kétnemzedéknyi időre van szükség, hogy kilábaljunk. A megújulás elkezdődött, s a gazda – annak ellenére, hogy messze még az aratás – örül, amikor látja a kikelt vetést. Örülni kell az alapozásnak is, még akkor is, ha messze van az európai házba való beköltözés. Ezért nem lehetünk sötéten látók. Magam is az elért értékeket hangsúlyozom, és nem vagyok a *mindent kritizáló* közszellemiségünk támogatója. Kérek ezért minden publicistát, vállalja velem a bátorítás szellemét. Hirdesse velem: népünk ennél sokház az, amely sürgeti a családok védelmét és a lehetőségekhez mért minél hatékonyabb támogatást. A család persze a házasságra épül. A házasság csak akkor garancia egy jövőt építő családi hivatás megvalósítására, ha abban az emberi természetnek megfelelően a hitvestársak egymásért odaadják egész életüket, fenntartás nélkül, örökre. A világban minden emberi életútnak volt és lesz kisiklása, de ettől nem hiúsul meg a fejlődő világ mindenkire érvényes rendje. Ha baj van a házassággal, az embernek kell magát helyreigazítani, nem a házasságot elvetni, s vele a családot és a jövőt. Sajnos a mai Európában az elkereszténytelenülés civilizációnk végét sejtető veszedelem. Nem tudom, ki tudjuk-e vonni magunkat életet irtó hatása alól.

Az egyház persze marad. A benne elkötelezett hívő emberek ma is azzal a szemlélettel lépnek

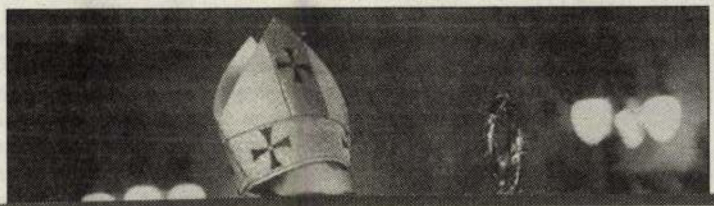

cia következménye. Tény azonban: ugyanaz az ember alkotja az egyházat és az államot, ezért mindkettő irányításának illetékessége körül mindig fölmerülnek közös kérdések. Szerencsés megválaszolásuk a tárgya azoknak a megbeszéléseknek, melyek még a kommunizmus idején sem hiányoztak, az előző kormány alatt felélénkültek, de ma sem szűntek meg. Ezeken a megbeszéléseken két kérdéskör kerül ismételten szóba. Az elsővel kapcsolatban abból indulunk ki, hogy a Magyar Katolikus Egyház a Világegyház része, tehát annak a történelem során kialakult jogrendje ránk is vonatkozik. Ezért az alapkérdésben csak az Apostoli Szentszék és az egyes kormányok közötti megállapodások vezetnek hosszú távú megoldáshoz. Mindenre kiterjedő konkordátumra, úgy látszik, nincs szükség, de az aktuális részletkérdések rendezésében ez irányban kell keresni a megoldást.

Másrészt küzdenünk kell a hívő magyar állampolgár jogegyenlőségéért. Az egyházi iskola azért egyházi, mert hívő állampolgár igényét elégíti ki a költségvetést terhelő közoktahaladva, szintén meg kell találnunk a kedvező megoldást. Nem azonosulva teljesen mások példájával, de felhasználva azokat, a sajátos körülményeinket figyelembe vevő megoldásuk kimunkálásában. Sajnos erre még éretlen közéletünk.

Amikor állandóan hangsúlyozzák, hogy „az egyháznál van a pénz", szerényen megkérdezem: honnan? A hívő emberek adományán túl, ami arányosan csökken az életszínvonallal, egyre kevesebb külföldi támogatásban van részünk. Számszerűségében igen jelentős ugyan a parlament által adott támogatás, bár ez csak alig egy százaléka az államosított források jövedelmének, amit ma az új tulajdonosoknak jelentenek.

Nincsenek elérhetetlen egyházi igények. Türelmetlenséggel sem vádolhatnak bennünket. Mi, papok, egyre kevesebben vagyunk. Vállaljuk népünkkel a gazdasági válság terhét, merem mondani: mai szerény lehetőségeinkkel egyházközségeink és egyházmegyéink hatékonyan gazdálkodnak, minden jó szándékú ember szeme láttá

Amikor Borza Teréz 1979-ben átvette diplomáját az Iparművészeti Főiskolán, úgy tekintette, a porcelán fejezi ki mindazt, amit a művészetről gondol, amellyel a legjobban kifejezhető mindaz, amit a művészettel el kíván mondani.

– Különleges szerencsém volt. Általában a művészek azért adták a fejüket kerámiakészítésre, mert a műtermekben fölállítható kemencék legföljebb 900-960 fokon képesek égetni. A porcelánhoz ez kevés. Ma már léteznek nagyon drága kemencék, amelyekkel el lehet érni a szükséges 1280 fokot is, de akkoriban ez még szinte elképzelhetet-

dómérnök férjem összevásárolt szakkönyveket, és szép lassan maga illesztgette össze a téglákat, rakta össze a kemencét. Tudta, hogy mindig a porcelán izgatott, annak különös finomsága – már-már áttetsző, mint az üveg, de mégiscsak más, izgalmasabb, mert sejtelmes, különös színjátéka lesz a fényre reagálva –, s ehhez ilyen kemencére van szükségem. A főiskolán az elméletet tanultuk meg, és a gipszformáig jutottunk el. Ott folyékony porcelán nem volt.

Folytatása a 10. oldalon

érzés telepszik a szívére, mely körülötte megfagyaszt minden mosolyt és lelkesedést: „majd ha annyi csapást kapsz az élettől, mint én... – mondogatja környezetében. Az önmaga nyomorúságát megismerő lélek megáll, és nem nyílik ki Isten leereszkedő szeretete előtt, mert nem meri elhinni, hogy *„emeli majd Magához, s végtelen érdemeivel ő borítja el"* a lelket.

Teréz már tudja: Isten nem sugallhat megvalósíthatatlan vágyakat! Persze, abban is teljesen bizonyos, hogy saját akaratával nem képes újabb lépéseket tenni. De segítségére jön Isteni Meste-

kezdjen. Másnap emlékezik fogadalma 6. évfordulójára. Ez az alkalom arra készteti, hogy írásban szóljon Jézushoz, s számba vegye mindazokat a kegyelmeket, melyeket néhány hónapja kapott. Ugyanezen év május 10-én Teréz ugyanis különleges álomban részesült: Jézusról nevezett Anna anyát látta két másik kármelita nővér kíséretében. Anna anya még a dicsőség szelíd fényében úszó arcát is megmutatta Teréznek, aki megkérdezte tőle: *„Ó, Anyám! Könyörgöm, mondja meg nekem, sokáig hagy-e még a Jó Isten engem a földön... Értem jön-e hamarosan?"*. A szent gyöngéd mo-

nek mély teológiai jelentése van (nem egyszerűen holmi kedves rózsaszín költői képről van itt szó!): nyári estéken gyakran játszotta a noviciákkal együtt azt a játékot, hogy a kolostor udvarának közepén álló kereszt felé virágszirmokat dobáltak azzal a céllal, hogy megérintsék velük a Keresztre Feszítettet. Ennek a képnek a mondanivalója Teréz írásában azt jelenti, hogy a semmiségek – ha Krisztussal egyesülten végezzük azokat – végtelen értékeket hordoznak magukban az egész Egyház számára! ***(Utolsó rész következik))***

fr. Rafael

Új MAGYARORSZÁG
melléklet

családi magazin

1996. JÚNIUS 29., SZOMBAT

A baromfiaknak nincsen vasárnapja.
Cseres Tibor

Lisieux-i Szent Teréz élete (V. rész)

Együtt vannak 1894–95 telén a Martin nővérek egy rekreáció alkalmával. *Teréz* feleleveníti nővérei előtt néhány kedves közös gyermekkori emlékét. *Marie* arra biztatja *Ágnes* anyát, hogy Terézzel írassa le azokat egy füzetbe. Teréz először csak nevet az ajánlaton, de később mégis kénytelen nekikezdeni az írásnak Ágnes anya elöljárói parancsára. Így keletkezik az Önéletrajz első része, mely arra készteti Terézt, hogy végiggondolja életét. Most, amikor egyre jobban megérti Isten irgalmas szeretetét, a legutóbbi hónapok kegyelmei – a bizalom útjára ösztökélő ajándékai – révén új fényben látja egész életét, s megérti: Isten szeretete soha semmilyen szenvedés közepette nem hagyta őt el.

De hol áll az életszentség útján? Azt írja Önéletrajza elején: *„úgy hittem, szétszórttá fogja tenni szívemet, ha önmagával foglalatoskodik."* Elöljárói parancsra újra fel kell fedeznie azt a gyermekkorától kezdődően mélyről feltörő bizonyosságot, hogy ő is, mint a nagy szentek, dicsőségre született, s *„ez abban fog állni, hogy nagy Szent legyek!"* Ugyanakkor Teréz nem szeretne illúziókban élni: *„Ez a vágy talán vakmerőnek látszik, ha meggondoljuk, mennyire gyönge és tökéletlen voltam, s mennyire az vagyok még ma is, hétéves szerzetesi élet után, azonban mégis, mindig ugyanazzal a merész bizalommal érzem, hogy nagy Szent leszek, mivel nem saját érdemeimben bízom ..., hanem Abban remélek, aki beéri majd gyenge erőlködésemmel ..., s Szentté fog tenni engem."*

Íme, a nagy buktató a lelki élet útján! A lélek nagy elszántsággal fog neki az Isten-keresésnek, s amikor – évek múltán, az életszentség meghódítására irányuló nagy küzdelmei után – végre először mer őszintén szembenézni önmagával, s látja, hogy alapvető hibáitól legfeljebb külsőleg sikerült megszabadulnia, azt hiszi, hogy korábbi nagy vágyai is azokból a gyermekies érzési fellángolásokból születtek, amelyek az önismeret száraz nyilvánvalóságainak pusztájában már régen elhamvadtak. Végre álljunk a realitás talaján, végre el az álmodozásokkal! – tanítgatja önmagát. S nem veszi észre, hogy egy keserű

Az életszentség meghódítása
FOTÓ: ARCHÍV

Újat mond Teréz ezzel? Valóban új „találmány" ez a lelki életben, egy a XIX. század végi találmányok sorában? II. János Pál pápa így válaszol erre a kérdésre 1980. június 2-án Lisieux-ben tartott zarándoklata során szentbeszédjében: „Ez az út nem más, mint a legalapvetőbb és legegyetemesebb igazság megerősítése és megújítása. Hiszen van-e az evangéliumi örömhírnek alapvetőbb és egyetemesebb állítása, mint hogy Isten a mi Atyánk és mi az ő gyermekei vagyunk?"

Teréz a lényeget ragadta meg, ami minden lelkiség alapjául szolgál: keresztény vagyok, s ez azt jelenti, hogy – bármilyen is vagyok (jó vagy rossz a magam vagy mások szemében) – Isten a legmélyebb atyai-anyai szeretetnél is jobban szeret engem, amit felfogva és elfogadva (az egyedüli érdemem ez lehet!) én is egyedül szeretettel viszonozhatok.

1896. szeptember 6-án este Teréz elvonul, hogy magán-lelkigyakorlatot

sollyal válaszolta: *„Igen, hamarosan... hamarosan... megígérem."* Anna anya válasza nagy örömmel tölti el Terézt, de egyben elgondolkodásra is készteti: vajon – halálának közeli tudatában – elmondhatja-e, hogy betöltötte, illetve, hogy inkább megtalálta küldetését?

Teréz önmagába tekint, és kénytelen beismerni, hogy hármas hivatása – Jézus jegyese, kármelita és a lelkek anyja lehet – nem elégíti ki vágyait: még más hivatásokat is érez magában. Érzi a papi hivatást lelkében, meg szeretné világosítani a lelkeket, mint a próféták, a Doktorok és az Apostolok, s szeretne mártírrá lenni. Vágyai lehetetlenségét tapasztalva felüti *Szent Pál* leveleit, hogy valamilyen választ találjon. A korinthusiakhoz írt első levél 12. és 13. fejezetére esik a tekintete, és túláradó örömmel kiált fel: *„... végre megtaláltam a hivatásomat... AZ ÉN HIVATÁSOM A SZERETET!..."*

Mit jelent ez a hivatás, melyre – mint legtökéletesebb és éppen ezért Szent Pál által mindenkinek javasolt adományra – valamennyi kereszténynek törekednie kell? Hogyan lehet, erre a hivatásra felkészülni és annak kellő „felelősségtudattal" megfelelni? – Először is úgy, hogy el kell ismernie kicsiségét: *„Én csak gyermek vagyok, gyámoltalan és gyenge..."* Aztán, hogy ne állapodjon meg nyomorúságánál, hanem éppen ezért emelje fel tekintetét Istenre: *„éppen gyengeségem tesz elég merésszé ahhoz, hogy a te Szereteted Áldozatául ajánljam fel magam, ó Jézus!"*: Vagyis ahhoz, hogy Isten szeretetét viszonozhassuk, előbb el kell azt fogadni: engedni kell, hogy lehajolhasson *„egészen a semmiig"* és tűzzé változtathassa át ezt a semmit! S végezetül – „kicsi gyermekként" – neki is viszonoznia kell a szeretetet olyan módon, ahogyan az a „kicsi gyermek" számára is lehetséges: virágot fog hinteni, s virághintés közben énekelni fog. Vagyis: *„nem engedek ki a kezemből egyetlen kis áldozatot, egyetlen tekintetet, egyetlen szót sem és felhasználok minden dolgot, még a legapróbbat is arra, hogy szeretetből tegyem"*. – Teréz virághintésnek nevezi a szeretetnek apró cselekedeteit, melyek

A HÉT ARCA: BORZA TERÉZ

A porcelán emlékezik

1993 hideg-ködös telén a bolognai Arte Fierán, a kortárs képző- és iparművészek hagyományos világtalálkozóján a kiállított magyar tárgyak között leheletfinomságú, áttetsző, a fényekre különlegesen változó hangulatú darabok sorakoztak. A télidőn még szunnyadó természetet idézték: a virágnyílást, a kibontakozást, a tavasz eljövetelét. Borza Teréz visszatérő témái ezek, akár a használati tárgyak, akár a díszítő elemek nyelvén beszél.

– Az Arte Fierára a Bolognában működő Magyar–Olasz Kulturális Egyesület hívott meg – kezdi *Borza Teréz* –, s *Miliczky Erzsébet*, az egyesület vezetője azóta is sokat tett azért, hogy más magyar művészekkel együtt megismerjenek Itáliában. Jóleső érzés észrevenni, hogy ismernek. Mindenekfölött tárgyaimat, a szívemhez közel álló alkotásaimat. Ennek a művészetnek lényege, hogy minden egyes darabja önálló, a kezünk munkáját viseli a forma.

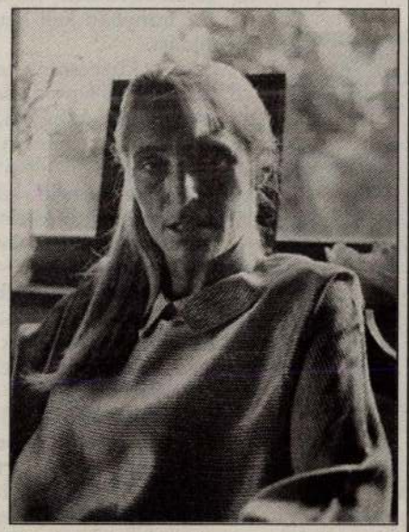

Minden darab önálló FOTÓ: ARCHÍV

len és főleg megfizethetetlen volt. Er-

BORZA Teréz

HORVÁTH PÉTER:

Színlap

Látni és szeretni

(Esterházy darabja a Vígben)

Kurvajó, mondtam a szünetben Tímár Évának, aki egy sorral előttünk ült a nézőtéren. (Én a fiammal voltam, apáról szóló darabot az ember lehetőség szerint nézzen a fiával, ha van neki, és ha van apáról szóló darab. Itt volt: a Vígszínház padlásszínpadán, amely olyan kicsi, hogy nem tudni igazán, ki néz kicsodát – még ez is finom érdekessége az alternatívnak mondható színhelyeknek, nagyon szem előtt van az ember, olyannyira, hogy kénytelen vagyok a színpadot meghatározó mondásocskámat kiterjeszteni: nem csak a színpad, de az egész színház azon pontok mértani helye, amelyek az Isten feltételezett tartózkodási helyétől egyenlő távolságra vannak – lásd még: színház az egész világ.)

Kurvajó, mondtam a szünetben, és Tímár Éva színművésznő boldogan helyeselt, nagy öröm, ha kollégákról jót mondhat kolléga, én kétszeresen: mert nem csak az előadás, de a darab is. A fiam félrehúzódva figyelt, mintha nem szünet volt volna, de tovább az előadás. Ő nem beszélgetős, csak az egész után, a kocsiban, hazafelé „nyílt meg" – ahogy mondani (soha nem) szokták. Hogy őneki tetszett, a szöveget ismeri, hiszen, emlékszem, karácsonyra tőle kaptam a Búcsúszimfóniát, a könyvet, nagyalakút. (Volt ebben az ajándékozásban szeretet, de meg erős, férfias mélyütés is: a Vígszínházi drámapályázatra sok írók küldtünk véziratot, és sok írók nem lettünk ...yerve. Akkor, karácsonykor, sebtiben és irigyen olvasva a másodgyőztes partitúrát, közepesen rajongtam a szövegért (hangsúly a közepesen), kaján örömem kélt: na *ezt* próbálják meg eljátszani!

Kurvajó, mondtam a szünetben, pedig Zsótért szeretem szidni. (Zsótér Sándor rendezte a darabot – remekül.) Eddigi munkáiban mindig volt valami tőlem idegen, hogy keresett volna és kimódolt és főként unalmas, na de most!, ezt nagyon megcsinálta. Vagy mert nagyon próbálta megérteni önmagát, a szerzőt és a szerzeményt meg a munkatársait – vagy mert a felsoroltakon kívül munka közben vele volt még valami: nevezzük tehetségnek, szemérmesen.

(Szia, Zsótér, gratulálok!)

Kurvajó, mondtam a szünetben, ...na és ez a Lukács Sanyi! Emlékszem, annak idején szőke és barna fiúkat szerződtettek a Vígbe, hogy a szőkék majd a Darvas, a barnák meg a Latinovits, hát minden (nem szerződtetett) seszínű hajú egyként röhögtünk: ez még viccnek is. És tessék, eltelik huszonöt év, Várkonyi már régen a sírjában forog, mégis bejön neki! Lukács Sándor nem egyszerűen jó, de nagy színész lett, már nem kell és nem is lehet hasonlítani. Nemhogy hibátlanul, de megrendítően adja magát a szerepnek. (*Van* tehát szerep, és *van* kit odaadni.) A színház találkahely. Sikerületlen randevúk, ártatlan flörtök, kínos találkozások, viharos szerelmek. Minden megtörténik, néha még több is. Lukács zseniális. Nagy élmény találkozni vele.

Egy levitézlett (sic!) főurat alakít, apát, hetven éveset, aki szövegesen nem tudja és nem is akarja sem megfogalmazni, sem átadni fiainak a saját történelmi és történelem előtti tapasztalatait, pedig a fiúk majd megvesznek ezért a tudásért. Jogos örökségük ez, amelyhez csak az apjuk halála árán juthatnak – ha ugyan lehet jutni. (Egyről a kettőre, ilyesmi.) Ha ugyan van *értelme* életnek, halálnak, létnek, nemlétnek, Istennek, hazának.

Csupa félbehagyott lábjegyzet az apa, saját reflexiónak rabja, majdnem mindenről majdnem mindig majdnem eszébe jut majdnem valami. Zavart beszéd, mondaná Shakespeare, de van benne rendszer – nem is egy, tehetnénk hozzá kajánul. Ám nem csak a több rendszert megélt élet visszfényei járják parádés haláltáncukat a képzelet (Ambrus Mária tervezte) kulisszái között: jelen van maga a nagyság is, az életen és halálon túli nagyság, noha semmi esélye, hogy jelen, mégkevésbé, hogy nagy legyen ezen a színpadon, hiszen itt (házunk, hazánk táján) nem csak a deszkák kicsik, de maga a világ is. Ebben a közegben, ahol csupán mi vagyunk a MI, Ő sem lehet akkora, hívjuk bár Apának, Istennek. (Nem hívjuk.) Az Apa egy sokszázada nagyformátumú és nagyfeladatú család ősöregje, mozgásképtelenül is méltóbban mozog mindannyiunknál, elhallgatásaiban több dolgok vannak, mintsem alanyban és állítmányban gondolkodó bölcselmünk képzelheti.

Esterházy már a Fancsikó és Pinta fülszövegében elárul egyet írói és emberi gondjai közül: miként lehet egyszerre látni és szeretni? Látni és szeretni – vezérszólama ez a Búcsúszimfóniának. Lukács azért fenomenális a szerepben, mert képes meghaladni ezt az és-t, nála a két dolog egy. Lát, mert szeret és mivel szeret, hát lát. De még így se vagyok pontos (sőt!). Lukács szakmailag és emberileg (ugyanaz a fogalom) túl van a dilemmán. Se a szeretet, se a látás nem jelent a számára semmit. Talán éppen ez a nagyság (egyik) titka: túl lenni, mégis innen lenni.

Esterházy ebben az opuszban talán jobban szeret, mint ahogyan lát(tat). Tárgyával szemben elfogult, de éppen ez az érzelem röppenti magasba a darabot és az előadást. Az érzelmet (mint olyant) egy Bolond nevű figura képviseli, egy csökkent értelmű és helyzetű zabigyerek, aki hívatlanul és némileg jogtalanul vesz részt az apai jussért folyó harcban. (Rituális apagyilkosság vér és rituálé nélkül.) Ő nem érti, és nem is akarja megérteni az Apa intellektusát, szereti az Öreget, a közelében kíván lenni, szereti a szagát (hagymaszag, s a hagyma, mint a Messssssterrrrrrtől tudjuk, nem rejt az égvilágon semmit, hacsak nem éppen magát a Semmit). S a végén (mert VAN vége (is) a darabnak) ő az egyetlen, akinek sikerül valóban közel kerülnie Hozzá. (Lásd még: Apa, Isten, Hagyma, Semmi).

Kurvajó, mondtam a végén is (magamnak). Szarvas József (ő adja a Bolondot) egyenesen parádés! Egyszerre lát(tat) és szeret(tet), mesteri. Nagy tehetséggel mímeli ottlétét, pontosan mutatja, milyen volna, ha tényleg ő volna ott. Pompás színészi remeklés. Kár, hogy nem hal bele. Egy kivételesen jó színésszel lenne kevesebb a pályán, és több egy hatalmassal. Bár lehet, hogy tévedek vagy igazságtalan vagyok? Szarvas alakítása (hogy mondjam?) esterházysabb a Lukácsénál, finom, szemérmesen szemérmetlen (fájdalmas) iróniával teli tánc szerep és szereplő, élet és halál között. Stílban van tartva, uralva a formát. A darab viszont arról (is) szól, hogy nem lehet uralni.

„Fiaim / Felállunk-e mi férfiak / amikor barátok üdvözölnek / miközben szeparében ülünk? / A férfiak nem szoktak felállni / ha szeparében ülnek / bár félig fölemelkedhetnek / és bocsánatot kérhetnek / *amiért nem emelkedhetnek föl teljesen.*" (kiemelés tőlem)

Van ott még négy fiú, négy főiskolás (Bozsó Péter, Dányi Krisztián, Lázár Balázs, Pindroch Csaba). Nagy akarással igyekeznek pontosan megszólaltatni a Szimfónia őket illető hangjait, nem fújják hamisan, csak fiatalok még. (Nekem nősz nagyra, szentem?)

Van jelmez is (Benedek Mari munkája) – vagy inkább ruhák vannak, némelyik egészen nagyszerű.

Vencel Verába húszévesen szerelmes voltam. (Titokban, plátóin.) Finom, éteri lénye mélyén van valami kihívóan erotikus és halálközeli. A darab egyetlen női szerepében – az egyik fiú feleségeként – ő a híd, amely férfitól férfiig *ível*. Senki se jár rajta. Ha igen, észre se veszik. Ebből is kitűnik: övé a legkevésbé hálás szerep. Róla keveset tudunk meg azon kívül, hogy folyton dolgozik. Felveszi a telefont, főz, takarít, tartja a világot – ha ugyan nem ő maga a világ. Olyankor a legjobb, amikor szerényen, szinte megbocsátón nézi az ő férfiait.

Kurvajó, mondom most is, hálásan. Nem vagyok hajlandó mérlegelni: vajon eléggé dramatikus-e a mű, van-e elégséges cselekménye, van-e elég pillanat benne, amelyek résein átpillantva sejtjük meg mindazt, amit nem lehet sejteni. Ha úgy tetszik, ez a darab maga a rés. A katartikus drámai tartalom a hagyományos színdarabokban a cselekvés és a szó közti ellentmondásba van rejtve – itt mindez a szó és a hallgatás közé lett dobozolva. A bőbeszédű Esterházy ebben a darabban sokat hallgat. Mint az életnagyságú, porcelán kutya a színpad közepén. (Néma tisztelgés Örkénynek: ha nem macskajáték, hát kutya egy játék ez az egész.)

Nézzék meg sokan!

ÁROLYI CSABA:

Lepkeháló

A poétika dicsérete

(Margócsy István: „Nagyon komoly játékok")

...gócsy nevével először Esterházy Péter *Függő* című regényében találkoztam, 1981-ben. Pontosabban nem is a névvel, hanem mindjárt egy fogalommal. A régi, kis fehér könyv 175-177. oldalán nyolcszor bukkan föl, ha jól számolom. A *margócsy* (így, kis betűvel) mindenek előtt egy üveggolyó, amit nincs mód kiérdemelni, ámde természetesen rendkívül fontos dolog: „a margócsy minden évben, Szent Istvánkor, Drahosch dolga volt, személyes joga és kötelessége, az erre vonatkozó alapszabály kimondja, hogy a margócsy »legfőképpen és elsődlegesen: hivatalos«, avval a nem titkolt céllal, hogy »felszámolja a kiskapukat«" – olvasom, ja, és egyébként: „a margócsyval ér véget, definíció, a nyár".

Szinte hihetetlen, hogy Margócsy Istvánnak ez idáig nem jelent még meg kritika-kötete. Attól tartok, az egyik legfigyelemreméltóbb működő irodalomkritikusunk ma ő. Egyrészt sokan nem működnek kritikusként rendszeresen, másrészt akik meg működnek, azok közt tényleg ő ma az egyik legizgalmasabb.

Problémaérzékenységének és elemzőkészségének jó bizonyítéka lehet ez a válogatott kötet. Benne a szerző 1981 és 1995 közt írott 32 kritikája és 2 tanulmánya. Van, amelyik még a régi Mozgó Világban jelent meg, a legtöbb azonban a 2000-ben és a Kortársban. A 2000-ben évek óta közreadott *Margináliák* sorozatot nagyrészt ő írja, s a szerkesztőtársai fűznek hozzá marginális megjegyzéseket. Ezek a megjegyzések ebben a szerzői kötetben természetesen elmaradtak, de nem is baj, mert általában a margiliák írói nem vették olyan komolyan a játékot, mint Margócsy. Ő azonban úgy veszi mindig komolyan a kritikaírás szakmai feladatát, hogy közben megőrzi előadásmódjának közérthetőségét, sőt szellemességét is. Akarja tehát, hogy potenciális közönsége elolvassa őt, és persze a művet, amelyről beszél; a szó gyakorlati értelmében is közvetíteni próbál mű és befogadó között.

A szerző ugyan elsősorban irodalomtörténész, főleg a 18. század második felének, s a 19. század első felének kutatója, a kortárs irodalommal kapcsolatban azonban nem törekszik semmiféle irodalomtörténeti összegzésre, ezért is szedi névsorba az általa tárgyalt szerzőket, Balassa Pétertől Várady Szabolcsig. Eme visszafogottság ellenére az utóbbi két évtized számos fontos művét tárgyalja (számos fontos művét meg nem, márcsak ilyen egy kritikai kötet természete). Ír például Bodor Ádámról és Esterházy Péterről, Márton Lászlóról, Garaczi Lászlóról és Spiró Györgyről, Kukorelly Endréről meg Oravecz Imréről, Parti Nagy Lajosról meg Rakovszky Zsuzsáról, Szőcs Gézáról, Tandori Dezsőről. Ritka módon írókról és költőkről egyforma intenzitással, és egyaránt magas színvonalon.

Margócsy kulcsfogalma a *poétika*. Poétikai elemzéseket ad, elméleti és történeti fökészültséggel, az előszóban kifejtett és példásan meg is valósított szándéka szerint: különös figyelemmel a műformák, műfajok, beszédmódok leírására, a formák hagyományozódásának, egymásra hatásának, alakulásának feltárására. És teszi ezt mindig úgy, hogy az egyes műre figyel, amelyről beszél, arról próbál valami érdemlegeset mondani. A műről tehát, és nem magáról. A műről, és nem egy teoretikus sablonról. A műről, és nem egy még nemigen látszó történetről. Ódivatú szerző, nem dob ki az ablakon egy régi jó bevált felfogást, módszert csak azért, mert régi. Ha például Nádasdy Ádámról beszél, nem átallja megnevezni, hogy mi költészetének a témája (ráadásul ez éppen a legmegfoghatatlanabb életjelenség: maga a szerelem), nem felejtkezik el arról sem tehát, hogy a költészet általában szól is valamiről, de pontosan tudja azt, hogy jó meg csakis attól lesz, hogy bármiről, amit témául választ, végül is *hogyan* szól.

Mindezt mérlegelve Margócsy karakteres ítéleteket alkot. Van, amelyikkel nem értek egyet, és van, amelyikkel egyetértek. Ez így van rendjén. Egy kultúra azért tartja kritikusát, hogy az mondjon határozott véleményt, aztán meg érveljen mellette. (Az meg a kritika olvasójának a dolga, hogy alakítsa ki az olvasottak hatására a maga álláspontját.)

Margócsyról sok mindent lehet mondani, de azt nem, hogy kitűzött feladatát ne próbálná – az irodalomtörténet józan megfontolásra intő tanulságait is mindig figyelembe véve – körültekintően megoldani. Ha én író volnék, arra vágynék, írjon rólam műbírálatot. Legalább tudnám, hogy addig biztosan rám figyel (vagyis hát a műre), és nem másra. Ha szidna, azzal is garantáltan csak jól járnék, mert legalább mondana rólam valami okosat.

(Pesti Szalon, 1996. 296 oldal, ár nélkül)

INTERNET HUNGARY

1023 Budapest, Csalogány u. 23-25.
Tel./Fax: 213-20-23
E-mail: info@hungary.net

Száguldjon velünk az Információs Szupersztrádán

Segítségünkkel legyőzheti a távolság és idő korlátait

Gyors és olcsó kommunikációs eszközként használhatja az Internet-et, amelynek segítségével helyi telefonbeszélgetés díjáért napi kapcsolatot tarthat fenn bárkivel a világon

Jelentős költségeket takaríthat meg ezek után telefax helyett e-mail-ben küldi el dokumentumait partnereinek.

Előfizetési díjaink 1200-6000 Ft-ig terjednek.

Minden új belépőnek egy havi kedvezményes használatot biztosítunk!

KOVÁTS ALBERT: **Tárlat**

„Tavaszünnep”

Borza Teréz kiállításának címe: Tavaszünnep. A művésznő mindenképpen tavaszi kiállítást gondolt el, műveihez olyan évszakot és időt, amikor mindent átragyog a fény, amikor a kiállítóterem is természetes fénnyel telítődik, és szikrázóan fehér munkái – helyesebben talán *porcelánfehér* munkái megmutathatják valódi természetüket, ragyogásukat, légies könnyedségüket, az anyag transzparenciáját, áttetsző mivoltát, a fehér anyagban rejtőző száz színt, amikor áttűz rajta a nap, s mindazt az első tekintetre talán nem is feltűnő finomságot és szépséget, amit magukba rejtenek. Igen, fény és ragyogás, szárnyaló könnyűség, tavasz és friss szépség, amit szívesen kapcsolunk össze a fiatalság és a termékenység fogalmával is, a kezdés és újrakezdés derűje és optimizmusa – mindezek a gondolattársítások indokoltan merülnek fel Borza Teréz művészetét szemlélve. És egyáltalán, az alkotókedv, a pezsgő kreativitás aurája, ami szinte sugárzik körülötte is, egy csapásra könnyűvé teszi a szemlélő kedvét.

Ám a tavaszról, a természet újjáéledéséről, a friss színekről, hangokról és illatokról nem kevesebb joggal juthat eszünkbe a televény fojtott szaga, az elolvadt hó nyomán előbukkanó nedves, mélybarna föld is. Ebből a nedves földből formálta Isten az embert a babilóniak, az egyiptomiak, az ókori görögök hite szerint. Az ősi meggyőződésről a nyelv is árulkodik: *humus* latinul talajt; *humanus* emberit jelent. A régiek által megszemélyesített föld az anyaistennő, az anyaföld, amely a természet jelenségeit hozza a világra és amelynek a hasznos anyagokat is köszönheti az ember. Erre utal a latin *mater-matéria* és a magyarban az *anyag* szópár. A föld fogalma a sötétségből napvilágra tört életet, de az alámerülő életet, a halált is magában foglalja. A földből vétettünk a természet részeként, ám a földből ered velünk együtt végső soron a művészet is. A művész alkotó munkája az isteni teremtés földi leképezése. És talán emiatt van az, hogy amikor a művész élete fogytával visszatér a földbe, művészete nem pusztul vele együtt, fenntartja a benne rejlő isteni szikra. A szobrásznál, az agyagot gyúró kerámikusnál, a föld anyagából dolgozó porcelánművésznél különösen feltűnő a teremtés-párhuzam jelenléte, hiszen közös a nyersanyag, és a formálás utáni égetés szemünk elől elrejtett titokzatos folyamatában, mintegy az anyaméhben költözik a műbe valami lényegi elem, amit az alkotás lelkének is nevezhetünk.

Hogy az agyagművesség mily nagy mértékben kötődik az ősiséghez, a múlt mélységesen mély kútjában rejlő teremtés idejéhez és mítoszához, arról egy kivételes tulajdonsága is tanúskodik. Az agyagművesség szoros kapcsolatot ápol a négy őselem mindegyikével. A kerámikusok nagy családjába tartozó porcelánkészítő alkotásának VÍZzel kevert FÖLD az anyaga, és a mű LEVEGŐvel táplált TŰZben kapja meg végső formáját.

Ez a művészeti ág száz szállal kapcsolódik tehát a természethez. Oda köti a természettel együtt élő valahai ember ősi hitvilága, antik kultúrák és a kereszténység teremtésmítosza. Oda köti magának az alkotói eljárásnak a múlt ködébe vesző ősisége, ami egyszersmind a természet anyagainak és erőinek a hagyományos ismeretét és alkalmazását is jelenti. Amikor Borza Teréz porcelánműveinek kiállítását tavaszünnepként üli meg, akkor tudatosan vagy a művész finom megérzésével egy sokezer éves láncolat folytatója. A tavaszi televény és fű illata a természet szüntelen megújulását, a pusztulásból való feltámadást és a tenyészet-enyészet állandó váltakozását sugalmazza. A föld anyagából készült alkotások pedig leképezik, modellezik az örök újjászületés periódusait, de megcélozzák az örökkévalóságot is.

Ennek a tavaszi kiállításnak, a művészet ünnepének a legfeltűnőbb szépségét az adja, hogy a kiállított művek különös, vagy éppenhogy magától értetődő módon egybecsengenek a műfaj és eljárás természetével, hagyományaival s a benne rejlő reminiszcenciákkal. Mert Borza Teréz legtöbb műve külön-külön is, és nem csupán organikus hasonlat vagy metafora alakjában hivatkozik a természetre, hanem lényegét tekintve, mély együttlélegzéssel. A képzőművészet konkrétságával jelennek meg előttünk tárgyak, melyek az átszellemített anyag kifejezésével szólnak hozzánk. Az itt látható kelyhek, kagylók és szirmok, virágok, bibék és porzók a művészet áttételes nyelvén utalnak a tavasz, a termékenység, a párkeresés, a szerelem és az örök ifjúság fogalmaira, egyszersmind az egyik lehetséges gyakorlati választ adják arra a minduntalan felvetődő kérdésre, mi is a művészet.

A művésznő legutóbbi kiállítását Debussynek szentelte, és okkal, mert művészete rezonál a zeneszerző alkotásaira. Ez a Tavaszünnep, amely a költészet napja is, legyen egyúttal *Tavaszi áldozat* a szépség és az ifjúság oltárán.

(Elhangzott április 11-én a Vigadó Galériában – a kiállítás június 15-ig látható a Kaposvári Rippl-Rónai Múzeumban)

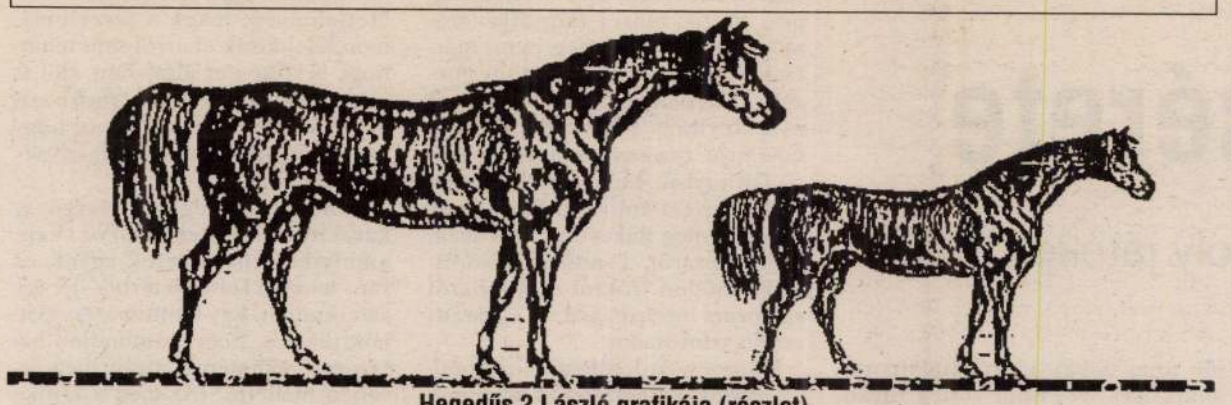

Hegedűs 2 László grafikája (részlet)

KARDOS G. GYÖRGY: **Rádió**

Konkrétan mire tetszik gondolni?

Reggel, amikor a lovam nyerge alól kivettem a megpuhult rostélyost, a rádióból, amelyet bekapcsolva hagytam a jurtámban, bűvös hangokat hallottam: „Európa-nap a Kossuth adón”. Berohantam, nehogy egy percet is elveszítsek a műsorból, ugyanis mindennél jobban érdekel, bejutunk-e végre Európába, vagy továbbra is itt kell rostokolnunk az eurázsiai sztyeppéken. Párducbőrrel bevont hokkedlimről figyeltem majd egy órán át az adást, de megérte. A műsor vezetői olyan külföldön élő közéleti személyeket szólaltattak meg, akik mind közülünk származnak, de már polgárjogot nyertek Európában, corn flakes-et reggeliznek egy-két szelet toasttal. Esténként pedig néhány tucat osztriga elfogyasztása közben a sorsunkon tűnődnek. Csupa jóindulatú, finom úr fejtette ki nézeteit és aggodalmait esélyeinkről és kudarcainkról, látszott, hogy nem felejtették el, honnét jöttek. (A legmeghatóbb példa erre szomorú sorsú trónörökösünk, aki bár tagja az Európa Parlamentnek, nemrég a televízióban hibátlanul elénekelte, hogy: „Az a szép, az a szép, akinek a szeme kék...”)

Engem leginkább a műsorvezetők tájékozottsága nyűgözött le, szinte lélegzetvétel nélkül sulykolták az európai gondolatot, s a kitűnő szerkesztő nem habozott kijelenteni, hogy európainak lenni mindig is értékválasztás volt, az európaiságot képviseli Homérosz és Horatius, Michelangelo és Leonardo, a roueni katedrális építője, Le Corbusier és Fellini.

A megszólaltatottak már kevésbé voltak lelkesek – könnyű nekik, ők már a sáncokon belül vannak –, óvatosan mérlegelték, mi az, ami közelebb visz és mi az, ami eltávolít bennünket Európától. Határ Győző író Wimbledonban ugyan megkerülte a nyílt választ, de szavaiból azért levonhattuk a következtetést: „A háború előtt primitívebb, provinciálisabb nemzetet a Horthy-Magyarországnál elképzelni sem tudtam – mondta –, most azt tapasztalom, hogy ezen mély színvonal alá, nemhogy süllyed, hanem zuhan az ország.”

Schöpflin György, a londoni közgazdasági egyetem tanára elítélte a nemzetiségi torzsalkodásokat, és arra intett, hogy a törvényeinket oly módon alkossuk meg, hogy azok kompatibilisek legyenek az európai törvények rendszerével.

Sárközi Mátyás író, a BBC magyar adásainak szerkesztője úgy látja, hogy az örökké zsörtölődő Egyesült Királyság is feladta ellenállását Európával szemben, s már az angol munkás nem vesepudingot eszik, hanem makarónit, bolognai mártással.

Péter László, a londoni egyetem tanára szerint a demokratikus fejlődéssel és a jogállamisággal nincs nálunk semmi probléma, az integráció legfőbb akadálya a magyar gazdaság kaotikus helyzete.

Kende Péter Párizsban élő politológus viszont az Európai Unióhoz való csatlakozás alapfeltételét, a megbízhatóságot kérte számon. Nem válaszolunk a levelekre, elmulasztjuk a fontos találkozókat és a szerződések betartásával sincs minden rendben.

Bizony szomorú volt hallgatni ezeket a dolgokat, amikor lelkes igyekezettel loholunk Európa felé, mely ott lebeg előttünk, mint a lovak szája elé kötözött sárgarépa. Mert nem csekély, amit várunk ettől az integrációtól. Amint sikerül bejutnunk az Unióba, azonnal márványlépcsőt csináltatuk kápolnásnyéki nyaralónk elé, kerti medencénkben jegelt campari szürcsölgetünk és nyugdíjunkból Bahamákon töltjük szabadságunka Dehát ezekről a vágyainkról hallg tunk, inkább azt hajtogatjuk átsze mülten: Az európai szellem... Lap és Spinoza, Rembrandt és Wa von der Vogelweide...

Mint az a kéjesen merengő hö aki betér egy kalapkereskedé „Szeretnék egy kalapot – rebegi vült tekintettel –, egy széles kari kalapot, nem is tudom, milyen a ból, csak nagy, széles karimáj gyen...” „Konkrétan mire tetszik dolni?” – kérdezi az eladó. „Ko tan a baszásra – mondja a hölgy zon, majd ismét révetegen: – D retnék egy nagy, széles karimájú pot, lehet esetleg vászonból is, lán egy kis virággal...”

(Gondolat-Jel. Elhangzott suth adón május 5-én.)

SZKÁROSI RÖGRESSZÍV

Minden zene

A modern zene elméleti fogódzóit keresve először arra a nagyfokú szellemi nyitottságra leszünk figyelmesek, amely mindenekelőtt jellemző a közegre, amely létrejön. Ez egyrészt jelenti a még ki nem használt lehetőségek megismerését és felhasználását (például technikai újítások), másrészt az állandó késztetést a megújulásra, az alkotásra.

Ha elfogadjuk kritériumnak a nyitottságot, a széleslátókörűséget mint a zene megértésének kiindulópontjait, könnyű lesz elfogadnunk azokat a sajátos elveket, amelyek megfelelő hátteréül szolgálnak egy általános művészeti rendszer működéséhez is. A zenei struktúrák magától értetődő alapegysége, a hang, fizikai értelemben nem más, mint rezgés, amelyet mérhető paraméterekkel nagyon pontosan behatárolhatunk. Másképp viszont minden létező rezeg, helyesebben passzív mozgást végez, atomjai révén, ezzel pedig (racionálisan gondolkodva) eljutunk ahhoz a praktikus összefüggéshez, hogy minden hangzik, hallhatóságának csupán érzékszerveink minősége szab határt.

A kortárs (de az előbbiekből következően bármilyen) zenét meghatározni, akár műfajilag, akár másképpen értelmetlen, hiszen a régi határvonalak már rég feloldódtak a hangok üstjében, újakat húzni pedig az örökös mozgás miatt nincs mód.

A MESÉKSTB zenekar művészi munkáját tehát leginkább működés közben érdemes bemutatni. Amikor egy-egy alkotás megszületik, a koncerteken, fesztiválokon, megismételhetetlensége okán elhangzása pillanatában élménnyé transzformálódik, szellemi síkon: felidézhető „hangnyomat”. A három alkotóművész, név szerint *Kovács Zsolt*, *Sőrés Zsolt* és *Tóth Gábor* 1994 ősze óta számos fellépésen bizonyította azt a fontos tényt, hogy minden zenemű egyszeri, így értéke egyedisége miatt maradandó. A szabadimprovizációs játéknál nincs szükség kottára, az elhangzó darab teljes egészében az alkotók lelkiállapotának, pillanatnyi döntéseinek függvénye, így az egyes hangsorok kötetlenebbül hatnak egymásra és vissza magukra is.

A trió a Tóth Gábor harminc meséből álló gyűjteményére támaszkodó művészi project céljából hozta létre a MESÉKSTB formációt. A program lényege a mesék tartalmi rendszerét olyanképp átmenteni hangokba, hogy a kapcsolódási pontok csupán jelzésszerűen legyenek jelen. Az így generált zene tehát nem más, mint egyetlen út a végtelenül sok közül.

A zenekar első CD-je – *Volume 1 – Tales* (mesék) címen – 1995 márciusában jelent meg, a majd egy évig tartó munka méltó lezárásaként. Elkészítésében közreműködött *Bolba Gábor*, *Dóra Attila*, *Dr. Máriás*, *Márkos Albert*, *Claudia Raths* és *Tóth Szabolcs*. Tizenhat, részben koncerteken, részben stúdióban felvett zenei töredék alkotja a hetvenhárom perces alkotást, amit egyetlen műként értelmezve játszhat le újra és újra a hallgató.

Ha végighallgatjuk a cd-t, elsősorban arra az elektronikus hangkeltésre figyelhetünk fel – ez általában is jellemző a trió munkájára –, amely itt hangsúlyozottabb szerepet kapott, főképp az utómunkálatokban. A felvételek digitális torzításával (például samplerrel) a zene többletértelmet nyer, mintegy felkészül az elektronikus befogadásra, amiképp a betűt papírra vetjük. Ez a változás azért is fontos, mert a látvány, ami a koncerten további értelmezési lehetőségeket nyújthat, a CD lejátszásánál természetesen hiányzik.

A megváltozott zenei háttérben f hangzó hangok elvesztik a közvetlen kapcsolatot az őket életre hívó hangszerekkel (például hegedű, fúvós hangszerek, gitár stb.), így magukkal a zenészekkel is. Mindebből következően a Tales című munkát olyan önálló egészként hallgathatjuk, amely mindentől függetlenül működik, beleszámítva a legfőbb okot (t.i. a meséket), amiért létrejött.

A MESÉKSTB zenéje olyan komplex rendszer, amely tehát nélkülöz mindenfajta kötöttséget, tulajdonképpen minden konstruktív elvet is, hiszen azt sugallja, hogy minden művészi alkotást alkotássá saját maga emel, más szóval nem a megfogalmazás, a forma stb. határozza meg létezését, hanem az a rendszer, amit követ, és amely minőségét garantálja.

A kortárs művészeti rendszerek között eligazodni legalább olyan fokú nyitottságot feltételez, mint amilyennel azok alkotásaikhoz viszonyulnak. A modern szellemű művészetszeretők, ha elvetik esetleges előítéleteiket, és rugalmas értékrendet próbálnak kialakítani, nemcsak a most születő művekhez kerülhetnek közelebb, de újabb perspektívából láthatják a már régen ismerteket is.

Székelyhidi Zsolt

Egyéni kiállításai:

1983 Balatonfüred Budapest
1985 Balatonkenese

Csoportos kiállításai:

1979–82 Kecskemét, Kerámia Triennálé
1980 Moszkva
1980–82 Pécs, Kerámia Biennálé
1981 Valencia
1982 Erfurt, Kerámia Quadriennálé
Faenza, Nemzetközi Kerámiaverseny
1982–84 Vallauris, Nemzetközi Kerámia Biennálé
1983 Budapest, Műcsarnok
1984 München, Handwerksmesse, Pirán, Nemzetközi Kerámia Biennálé, Visegrád,
Zágráb, I. Nemzetközi Mini Kerámia Triennálé
Honorary Degrée-díj
Budapest, Ernst Múzeum
1985 München, Handwerkskammer,
Faenza, Nemzetközi Kerámiaverseny
Budapest, Vigadó Galéria.

A kiállított művek jegyzéke

VIRÁGZÁS I–II–III. 1982 ∅ 18 cm,
Művelődési Minisztérium tulajdona
VIRÁGZÁS IV. ∅ 18 cm, dr. Bolberitz Pál tulajdona
VIRÁGZÁS V–VI. ∅ 18 cm
VIRÁG ∅ 16 cm × 13 cm
VEGETÁCIÓ 32 cm × 28 cm
KAGYLÓ 47 × 43 cm
NIKÉ 38 × 24 cm
HOMMAGE À DEBUSSY:
IMAGES I/1. Visszfények a vízen 43 × 32 cm
I/3. Mozgás 37 × 28 cm
II/2. Harangszó a lombokon át 38 × 31 cm
PRELUDES I/3. A szél a síkságon 25 × 25 cm
I/7. Ezt látta a nyugati szél 47 × 30 cm
II/1. Köd 48 × 37 cm
A TENGER 1. Hajnaltól délig a tengeren 40 × 40 cm
2. Hullámok játéka 45 × 38 cm
3. A szél és a tenger párbeszéde
40 × 40 cm
NOCTURNE I. FELHŐK 32 × 22 cm

BORZA TERÉZ
IPARMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA ERNST MÚZEUM
1986. FEBRUÁR 13–MÁRCIUS 9.
FELELŐS KIADÓ: NÉRAY KATALIN IGAZGATÓ
A KATALÓGUST TERVEZTE: ALAPFY LÁSZLÓ
A KIÁLLÍTÁST RENDEZTE: DR. BUNDEV-TODOROV ILONA
ISBN: 963–7162–18–6
ÁRA: 20,– Ft
NYOMDA: M. ny. tsz.: 86005

Hommage à Debussy
Images I/1. Visszfények a vízen

BORZA TERÉZ

Iparművész kiállítása

1986. február 13–március 9.
ERNST MÚZEUM
Budapest, VI., Nagymező utca 8.

Borza Teréz 1953-ban született Budapesten. Általános és középiskolai tanulmányait zenei tagozaton végezte. 1979-ben diplomázott a Magyar Iparművészeti Főiskola Porcelán Tanszakán. Mestere Schrammel Imre volt.

1980 óta szabadfoglalkozású művész. Hazai és külföldi megrendelésekre dolgozik, tárgyai porcelán masszából, magastüzű égetéssel (1240 C°) készülnek. Rendszeresen részt vesz hazai és nemzetközi kerámiakiállításokon.

Vegetáció

Borza Teréz porcelán plasztikái elé

„ .. óh formák csöndje,
anda gyönyöre az öröklétnek"...
(John Keats: Óda egy görög vázához)

A porcelán régtől ismert nemes anyagát a keleti népek évezredek óta luxus használati tárgyak készitésere alkalmazták. Anyaga a legklasszikusabb alapelemekből jött létre: földből, vízből és tűzből. A művész egy altala választott formát – amely eredetileg kizárólag funkcionális jellegű volt – és a színeket, a díszítést, mint egyéni művészi munkát adta a tárgynak. Ez a „többlet" a használati tárgyból fokozatosan művészi tárgyat formált.

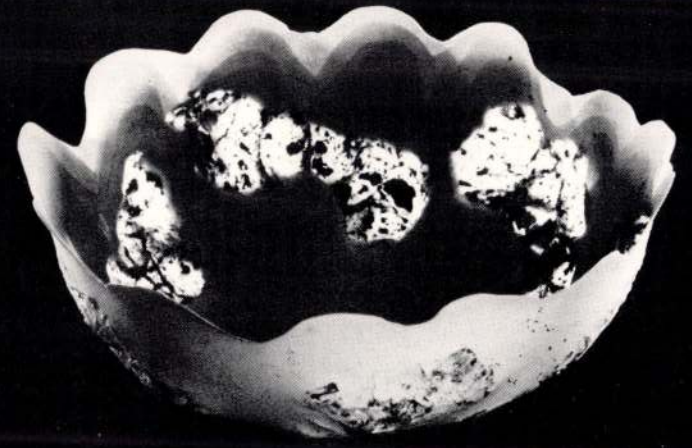

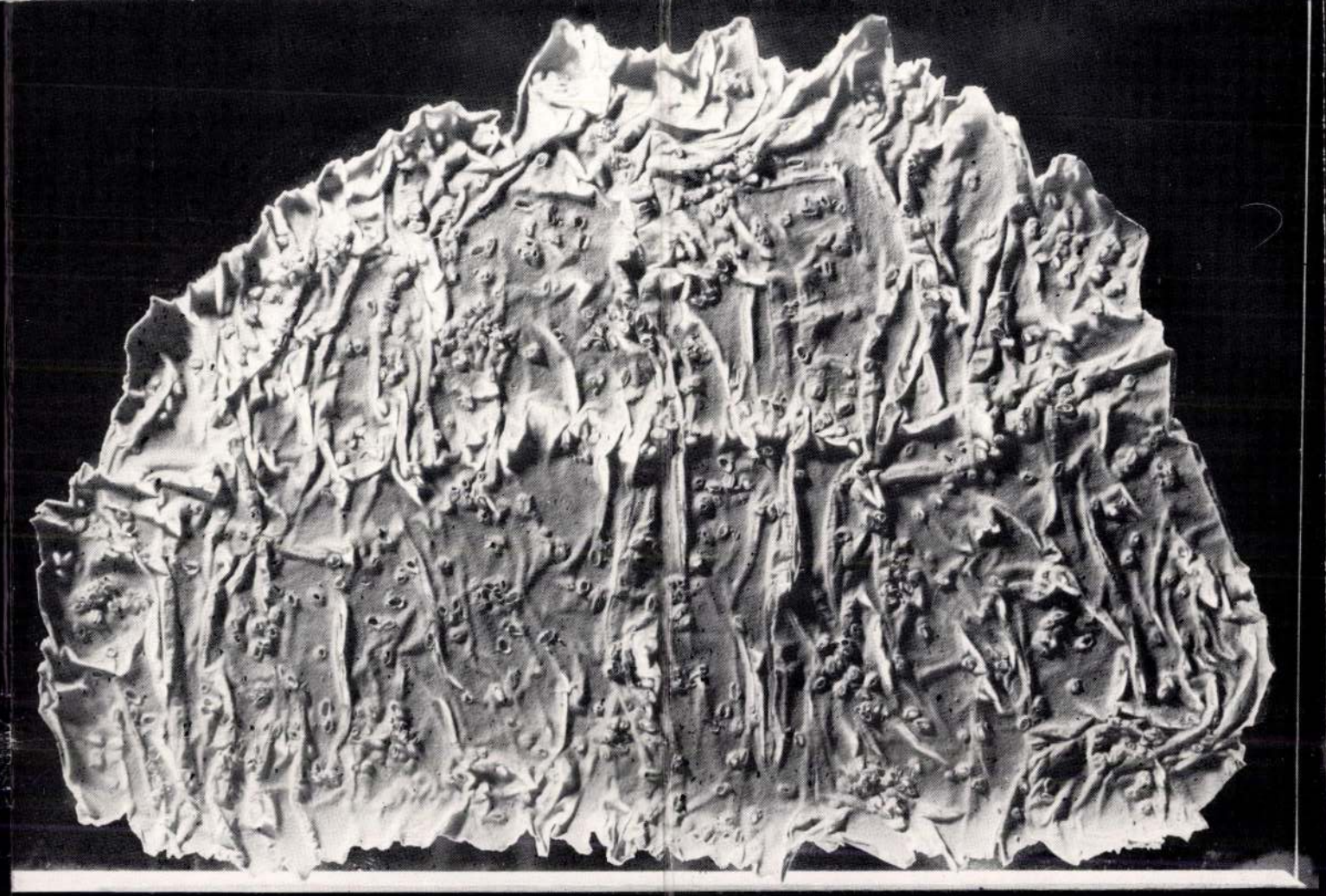

Preludes II/1. Köd

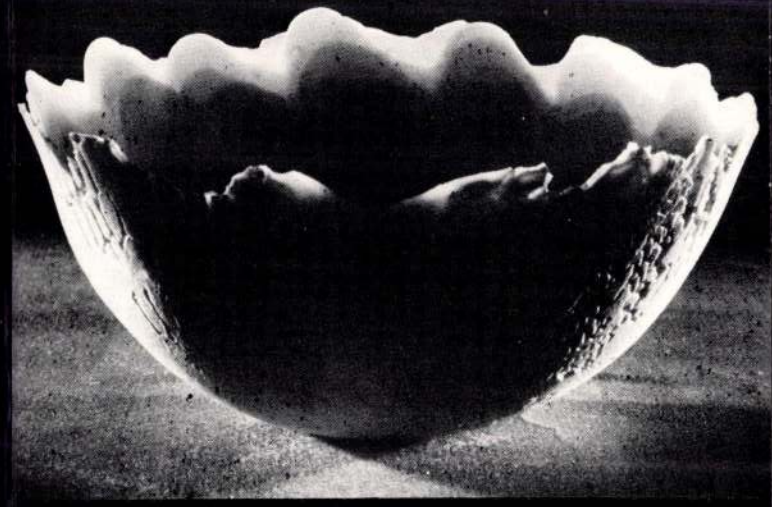

Virágzás I–II.

A modern művész még többet akar: a tárgyat felruházni abszolút eszmei mondanivalóval, elvenni alapvető funkcionalizmusát, megváltoztatni, más értéktartományba emelni – a föld, víz és tűz mellé alapelemként hozzáadni a fényt, amelyben a tárgy elnyeri végső formáját a szemlélő érzékelésében és tudatában.

Borza Teréz porcelán plasztikái ilyen alkotások. Eszmei tartalmuk egyrészt a növények vegetáció-szépségét idézi meg, formájuk áttetszősége leküzdötte az anyag törvényszerűségeit (Vegetáció I–III., Virágzás I–III).

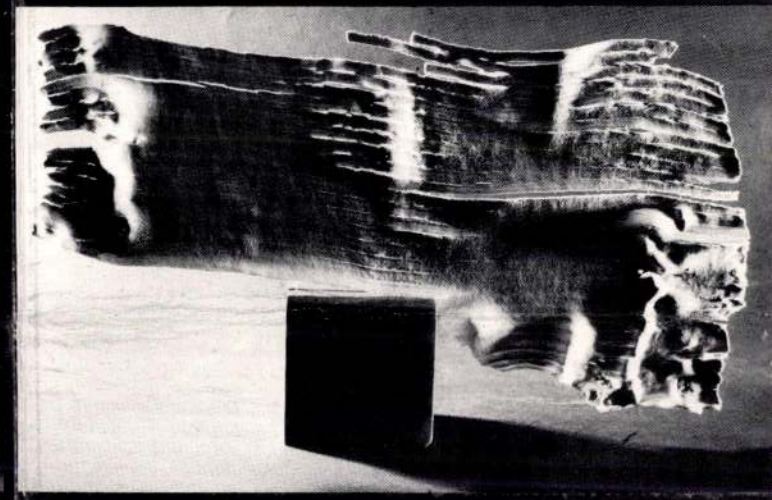

Niké

A másik törekvése a víz és a levegő témájának ábrázolása, zenei ritmusú, impresszionisztikus kompozíciókban. Hommage à Debussy (Olvadás, Köd, Szél.) S a győzelem istennőjét, Nikét is lebegő szárny-szimbólummá tömörítette a művészi képzelet.
Így vált alkotásaiban a Szép igazzá, s az Igaz széppé...

dr. Bundev-Todorov Ilona

BORZA Terézia

A kiállítás támogatói:
Budapesti Tavaszi Fesztivál
Nemzeti Kulturális Alap

Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány

A kiállítást rendezte: Ágoston István és Vincze Éva

Tisztelettel meghívjuk Önt

BORZA TERÉZ

porcelánművész

„Tavaszünnep"

című kiállításának megnyitójára
1996. április 11-én, csütörtökön 17 órára a

VIGADÓ GALÉRIÁBA

Budapest V., Vigadó tér 2.

A kiállítást megnyitja:

Kováts Albert
festőművész

közreműködik:

Borza István
kürtművész

A tárlat megtekinthető 1996. április 11-28-ig
hétfő kivételével 10-18 óráig.

Tisztelettel meghívjuk Önt

BORZA TERÉZ

porcelánművész

„Tavaszünnep"

című kiállításának megnyitójára

1996. április 11-én, csütörtökön 17 órára a

VIGADÓ GALÉRIÁBA

Budapest V., Vigadó tér 2.

A kiállítást megnyitja:

Kováts Albert

festőművész

közreműködik:

Borza István

kürtművész

A tárlat megtekinthető 1996. április 11-28-ig

hétfő kivételével 10-18 óráig.

A kiállítás támogatói:

Budapesti Tavaszi Fesztivál

Nemzeti Kulturális Alap

Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány

Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány

A kiállítást rendezte: Ágoston István és Vincze Éva

XI. ÉVFOLYAM, 19. SZÁM, 2006. NOVEMBER 3., PÉNTEK
E-mail: varnegyed@varnegyed.t-online.hu

Közlekedési hírek

Változások az éjszakai tömegközlekedésben

A BKV Zrt. 2006. szeptember 1-jén új éjszakai hálózatot és menetrendi rendszert vezetett be a fővárosban. A Fővárosi Közgyűlés Városüzemeltetési Bizottságának döntése alapján a tavaly bevezetett éjszakai hálózaton az utasok igényeinek megfelelően további fejlesztések, módosítások történtek. Bősze Sándor közlekedési főosztályvezető tájékoztatása szerint az I. kerületet is érintő, 2006. november 3-tól bevezetésre kerülő változások a következők:

- A Moszkva tér – Rákoskeresztúr, városközpont között Rózsadomb érintésével közlekedő 911-es autóbusz megszűnik. A 911-es feladatát a Deák Ferenc tér felől meghosszabbított 931-es autóbusz veszi át, ami ezentúl nem érinti az I. kerületet, hiszen a Margit hídon közlekedik.
- A megszűnő 911-es járat indulásait az I. kerületi szakaszon a sűrűbben közlekedő 921-es autóbusz pótolja. Útvonala módosul, a Moszkva tér – Döbrentei tér között mindkét irányban a Batthyány teret érintve közlekedik az Attila út helyett. A 921-es vonalán az eddigi 120 perces követés helyett 60 percenkénti indulásokat biztosítanak.
- A 956-os autóbusz útvonala módosul, a Moszkva tér – Döbrentei tér között mindkét irányban az Attila utat érintve közlekedik a Batthyány tér helyett.

Forgalmi változások a 2-es metró őszi felújítása idején

Az idei őszi, forgalomkorlátozással járó felújítási munkák október elején kezdődtek és november 19-éig tartanak.

- A munkanapokra eső felújítási időszakban: az utolsó metrószelvény 19.30 órakor indul mindkét végállomásról, majd ezt követően kétfajta (M2, M2B) metrópótló autóbusszal lehet utazni a 2-es metró teljes vonalán.
- A hétvégi munkavégzés idején, szombaton és vasárnap a teljes vonalon metrópótló autóbuszok járnak (M2, M2B), emellett az egyik vágányon, a Moszkva tér és a Kossuth tér között 10 percenként úgynevezett ingavonatok is közlekednek.

A felszíni adottságok miatt – hasonlóan a nyári időszakhoz – kétfajta metrópótló autóbusz közlekedik:

Az Örs vezér terétől az Astoriáig azonos útvonalon járó M2 és M2B jelű pótlóbuszok az Astoriától más útvonalon haladnak tovább. Így a nyáron mát bevált módon, az Erzsébet hídon jár az M2 jelű metrópótló autóbusz, a Ferenciek tere, a Déli pályaudvar és a Moszkva tér, a Kossuth tér, a Margit híd budai hídfő, a Batthyány tér és a Moszkva tér érintésével lehet továbbutazni.

A hétvégi munkák idején a hidak terhelésének csökkentése érdekében, a metrópótló autóbuszok mellett, a Kossuth tér és a Moszkva tér között járnak metró ingavonatok is. A metrószelvények szombaton és vasárnap 10 percenként indulnak.

Forgalomkorlátozásra kerül sor: november 3-án (pénteken) este 19.30 órától üzemzárásig. (Információ: www.bkv.hu).

Gyerekek várták az írót

A Krisztina körúti Márai Könyvtár családias hangulatú író-olvasó találkozóján október 12-én Nógrádi Gábor volt a vendég. A népszerű ifjúsági regény-író rövid idő után már név szerint szólította Orsit, Zsófit, és a többi vendéggyereket, és szívesen mesélt munkájáról, pályájáról. Az írót, a rendezvényt követően elsősorban hivatásáról kérdeztük.

Nógrádi Gábor a Márai Könyvtárban mesélt munkájáról

♦ Miért „szakosodott" az ifjúsági irodalomra?

Bár írtam novellákat, azt hiszem rengeteg kiváló magyar író létezik Szabó Magdától Závoda Pálig. Anélkül, hogy magam is „komoly" regényeken dolgoznék, elmondhatom, hogy felnőttek is olvassák a könyveimet, szinte minden ifjúsági műnek megvan a felnőtteknek szóló olvasata is. Tanítónak tartom magam, hiszen, ha író lennék, egész nap otthon ülnék, és napi tizenkét órán át kizárólag írnék. A könyveim egy része nem más, mint ismeretterjesztő munka, amely krimibe, fordulatos regénybe ágyazva szól szerelemről, testiségről, halálról vagy pénzről. A gyerekek évtizedek óta tanulnak agrár-földrajzról, sinusról, cosinusról, és mindenféle használhatatlan ismeretekről. Én nem állhatok be azon felnőttek sorába, akik a kényes témákról nem beszélnek a gyerekekkel.

♦ Bármennyire is igyekszik külön úton járni, PetePite című vidám regénye az Év Gyerekkönyve lett 2000-ben Magyarországon, és a világ legjobb gyerekkönyveinek listájára került 2002-ben. Miről szól ez a történet?

A főszereplő kisfiú, Pete Péter, azaz Pite egyetlen éjszaka alatt felnőtté változik. Pontosan olyan lesz, mint az édesapja. És a csodáknak itt még nincs vége, mert dr. Pete Ádámmal, az édesapjával is valami hasonló testcsere történik. Büszke vagyok rá, hogy ez a könyvem bekerült a Nagy Könyv verseny száz legkedveltebb regénye közé.

♦ Az írás mellett miért működtet saját kiadót, és miért vállalja a sokszor fárasztó találkozókat az olvasókkal?

Tizenkét éve abbahagytam az újságírást, mert a politika nem vonzott, a lebutított bulvár sajtót pedig nem kedvelem. Írtam néhány forgatókönyvet – köztük a Sose halunk meg!, a Patika, a Csocsó című filmekét –, de később a film, a tévésorozatokkal együtt, eltűnt az életemből. Ekkor két korábbi sikeres ifjúsági regényemet – a Gyermekrablás a Palánk utcában, és a Segítség, ember! címűt – elvittem egy kiadóhoz, ott azonban jelképes szerzői honoráriumot kínáltak.

Úgy gondoltam, hogy egykori tanulmányaim nyomán értek valamit a kulturális reklámhoz, (meg különben is piac mellett nőttem fel Nyíregyházán), ezért belevágtam egy saját kis kiadó megalapításába. Így jött létre a Presskontakt, amelynek önálló boltja a Pannónia utcában található. Könyveimet alacsony példányszámban adom ki, kapcsolatban állok néhány támogatóval, s ez biztosítja a megélhetésemet.

Az író-olvasó találkozókon rengeteget kapok a gyerekektől. Ezekre az alkalmakra soha nem lehet felkészülni; mindig arról beszélek, improvizálok, ami az adott pillanatban az ott lévőket érdekli. Az utóbbi időben volt némi probléma a szívemmel, de megfigyeltem, hogy amikor a gyerekeknek előadást tartok, minden bajom eltűnik.

R. A.

Kérhető az influenza oltás

A háziorvosi rendelőkben már kérhető az influenza A és B típusa elleni védőoltás. Az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat a veszélyeztetett lakosság számára ingyenesen biztosítja a védőoltást. A védőoltás az idősek, krónikus betegségben szenvedők, közösségben élők (például kollégisták) és a fertőzésnek fokozattan kitett személyek (egészségügyi dolgozók, pedagógusok) részére javasolt.

Programok

Budai Református Egyházközség
(Budapest, I. Szilágyi Dezső tér 3.)

Mazzag Imre 1956. október 25 - november 4. között készített fotóinak kiállítása látható az egyházközség gyülekezeti termében.

A kiállítás 2006. november 5-ig tekinthető meg, a vasárnap 10 órás istentisztelet után és a 457-0109-es telefonon előre egyeztetett időpontban.

Könyvbemutató a könyvtárban

Joseph O'Connor A tenger csillaga című regény bemutatója lesz 2006. november 16-án, csütörtökön, 17.30-kor. Helyszín: Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár vízivárosi olvasóterme *(Budapest, I. Fő u. 11-13. Tel.: 225-1231.)* Tartja: dr. Takács Ferenc. Mindenkit szeretettel várnak.

Budavári Művelődési Ház
(Budapest, I. Bem rkp. 6.)

Ferenczy István Vizuális műhely
(Budapest, I. Fő utca. 3. Telefon: 201-0324, a foglalkozás ideje alatt: 212-9239)

Rajzolás, festészet, szobrászat

- állandó modell és aktmodell utáni rajz
- felkészítés a művészeti főiskolákra
- anatómiai ismeretek
- festészet és kroki rajzgyakorlás

Újra szobrászat és mintázás oktatás!

Foglalkozások: minden nap 17.30-20.30 óráig. Tandíj: 10.000 Ft/hó. Tanárok: Kopasz Tamás képzőművész, Elekes Károly képzőművész. Beiratkozás: Szathmáry István gondnoknál.

Diavetítéses előadások

November 7. kedd 10.30 Óvári Árpád: A Bükk.
November 8. szerda 10.30 dr. Szinay Miklós: Szicília.
November 14. kedd 10.30 Jankó Olga: Indiai Himalája.
November 15. szerda 10.30 Róbert Ferenc: Törökországban jártam II.
November 21. kedd 10.30 Benyik Béla: Wartburg az egyetemes kultúrtörténet tükrében.
November 22. szerda 10.30 Csányi Alójzia: Körutazás Spanyolország nagyvárosaiban.
November 28. kedd 10.30 Nagy Lajos: Itália tegnap és ma II/2.
November 29. szerda 10.30 dr. Sibalszky Zoltán: Dolomitok.

Budai Misztrál Művészeti Klub

2006. november 26. vasárnap 19.00 órakor. Vendég: Túlpart Együttes.

A Túlpart együttest hárman Barna Balázs, Fodor Miklós és Robotka Tamás alapították 2003-ban. 2004 folyamán csatlakozott Molnár Katalin és W. Nagy Péter. Túlnyomórészt XX. századi magyar költők - Nagy László, József Attila, Ady Endre, Radnóti Miklós - verseinek megzenésítésével foglalkoznak, de vannak gyermekműsoraik, tartanak rendhagyó irodalomórát és táncházat is. Zenei nyelvezetük mind ritmikájában mind dallamfűzésében sokat merít a magyar és az európai népzenékből. Mindezzel együtt modern és eredeti hangzásra törekszenek. Az énekelt vers műfaji keretei között a jazz és a klasszikus zene jellegzetes hangulatai egyaránt feltűnnek. Jegyár: 550 Ft.

Tanfolyamok

Hatha jóga tanfolyam. Minden hétfőn 19.00-21.00 Részvételi díj: 4.000 Ft/hó. Az első alkalom ingyenes! További információ: Bíró Éva 06-70-519-5058.

Argentin Tangó Klub. Minden szerdán 18:00-22:30 Vezeti: Götz Andrea és Szőllősi András Belépődíj: 500 Ft/alkalom www.milonga.hu

Kondícionáló torna. Részvételi díj: 400 Ft; nyugdíjasoknak 350 Ft/alkalom. Vezeti: Tóth Ildikó táncos. Kedden és csütörtökön: 15.30-16.30 és 16.30-17.30 Szerdán és pénteken: 7.30-8.30 és 8.30-9.30.

Hastánc tanfolyam: Kedd (kezdő) 18.00-19.00 és 19.00-20.30. Szerda 17.00-18.00. Csütörtök 18.00-19.00. A tanfolyamot vezeti: Ölyüs Barbara, Miss Hastánc Hungary 2004 Alkalmanként 1.200 Ft 8 alkalmas bérlet: 8.000 Ft.

Indonéz tánctanfolyam szerdánként 18-30-tól 20:30 óráig További információ: Bárdos Yvette: 06-30-975-3644.

Budai Gitáriskola. Az iskolában könnyű és klasszikus zenei gitároktatás is folyik. Kisgyermekeknek (12 éves korig) a csoportos, nagyobbaknak és felnőtteknek az egyéni órákat ajánljuk, melyeket fiatal, művészdiplomás tanárok tartanak. További információ a www.budaigitariskola.hu. Személyes érdeklődését a 06-20-823-0770-es telefonszámon, illetve az info@budaigitariskola.hu e-mail címen várja: Déri Gábor.

Gerinctorna: A szép testtartásért! A fiatalos külsőért! Az idegrendszer karbantartásáért! Az életerő fokozásáért! Minden szerdán 15 órától. Információ: Gerencsér Csilla 06-20-358-2716.

Anna néni dunaparti játszóháza: Kézműves játszóház és beszélgetőház kicsiknek és nagyoknak, kis- és nagyvilágok fortélyos titkairól Anna néni és a Borostyánkő egyesület segítségével. November 18. szombat 15 óra. „Én elmentem a vásárba fél pénzzel…" Belépő: 350, - Ft alkalmanként. Információ: Barkóczi Anna 06-20- 943-9589.

Mazsola Játszó: Bábos-zenés tornafoglalkozás. 2006. november 5-től minden szerda 10 óra. 1-4 éves korig mondókákkal, hangszerekkel, ujjbábokkal, tornaeszközökkel – szülői kísérettel. Mazsolával, Manócskával és a Szülőkkel vidáman együtt töltött idő a kisgyermekek testi-lelki fejlődését szolgálja. A bábok felkeltik a kicsik érdeklődését, és észrevétlenül vezetik be őket a zene és a mozgás világába, valamint elősegítik a gyermekek nyitottabbá válását. Belépő: alkalmanként 900 Ft 6 alkalmas bérlet 4200 Ft. Szülőknek ingyenes!

További információ: Jakabosné Kovács Judit drámapedagógus. Tel: 06- -20-417-8766, e-mail: mazsolajatszo@chello.hu, www.mazsolajatszo.hu.

Pódiumbeszélgetés

November 17. péntek 18.00 órakor: „ A Dunánál" Amiről nem beszélünk: '56. Alexa Károly irodalomtörténésszel M. Kiss Sándor történész beszélget. A rendezvény ingyenes!

Szabadegyetem

November 24. péntek 18.00 órakor: „Apokaliptika és Posztmodernitás". Halál Bártfán a XVI. században. Guitmann Barnabás történésszel Őze Sándor beszélget. A rendezvény ingyenes!

Budavári Filmklub a Tabán Moziban
(Budapest, I. Krisztina krt. 87-89.)

November 10. péntek 16.00 óra: A szabadság vihara – amerikai film.
November 18. szombat 15.00 óra: Hangya Boy – amerikai film.
November 24. péntek 16.00 óra: Szerencsés Dániel – magyar film. A vetítések ingyenesek!

Téka Klub Táncház

Minden szombaton 17.00-22.00 óráig. Belépő, gyermek: 300 Ft/alkalom. Felnőtt: 500 Ft/alkalom. 17.00-18.30 óra Gyermek táncház. 19.00-22.00. Felnőtt táncház.

Néptánc-oktatás

Minden hétfőn, kedden és csütörtökön várják az érdeklődőket. Hétfő, óvodás csoport: 16.00-16.45 óra. Gyermek csoport: 16.45-18.15 óra. Felnőtt együttesek: 18.30-21.30 óra. Kedd, utánpótlás csoport: 18.30-21.30 óra. Csütörtök, óvodás csoport: 16.00-16.45 óra. Gyermek csoport: 16.45-18.15 óra. Felnőtt együttesek: 18.45-21.45 óra. Tanfolyami díj: 2.500 Ft/hónap. Bővebb információ: www.bartoktancegyuttes.hu

Klubok, szervezetek programjai

Idősek Akadémiája - Szeretet Klub. Minden hétfőn 9:00-13.00 Vezeti: Tinka Árpád.

Tabán Sportkör. November 9. csütörtök 17.00 óra Magyar tájakon V. diavetítéses előadás, előadó: Meisel Péter. November 23. csütörtök 17.00 óra Videovetítés, videoképek hazai tájakról, előadó: Meisel Péter. Klubvezető: Kormos Vera.

Vasutas Természetjárók Szövetsége - Baross Gábor Turista Klub. Fogadónap: november 9. csütörtök 14.00-16.00 óráig. Klubvezető: Malomhegyi Imre.

VOX Hungarica Női Kar Egyesület. Minden hétfőn és szerdán 18:00 órakor. Karnagy: Döbrössy János.

Mozgássérültek I. kerületi Klubja *(akadálymentesített környezetben).* Klubnap: November 14. kedd. 15 óra.

Tájak, Korok, Múzeumok Egyesület Chemolimpex Nyugdíjas Csoportja. Klubnap: November 30. csütörtök 14.00 óra. Klubve-zető: László Ernőné.

Zöld Sárkány Mahjong Klub. Ősi kínai logikai játék. 1998 óta hivatalos sportág. Tökéletes szellemi potenciánövelő, maga a vég nélküli változatosság. Minden kedden 18.00-22.00 között. Bővebb információ: www.mahjong.hu/zsazs@lycos.de. Klubtagsági díj: 3.000 Ft/hó. Oktatási díj: 500 Ft/alkalom. Bővebb információ: www.mahjong.hu. Klubvezető: Lakos Zsanett (zsazs-@lycos.de)

Budai Társasjáték Klub. Klubvezető: Tulok Péter: Catan, Metro, Jenga, Alhambra, Guess who, Kinder Activity, Operation Shrek. Minden csütörtökön 17.00 órától. A klub látogatása ingyenes.

Babamuzsika. Énekes-zenés foglalkozások: Minden péntek 10.00 órakor 6 hónapostól 3 éves korú gyermekek és szüleik részére.

Amire minden kisgyermeknek szüksége van: közösségi élmény – a biztonságot nyújtó szülői háttér mellett, és amire minden szülőnek szüksége van: örülni gyermeke nyitottabbá, barátságosabbá, kezdeményezőbbé válásának.

Mindez sok mondókával, verssel, énekkel, hangszerekkel és mozgással. 10 foglalkozás ára 3.000 Ft, csatlakozni folyamatosan lehet. Információ: Szalai Hilda (06-20-380-6274)

Budavári Gyermekklub – tematikus játszóház. November 11. szombat 9.00 óra: Olimpia. November 25. szombat 9.00 óra: 2,4,6,8 keréken.

Információ: Homola Magdolna (06-20-828-9125), Hodász Eszter (06-20-823-4621), Székely András (06-20-823-4578). Belépő: 300 Ft/alkalom. www.ikszi.hu.

Tabán Emlékkiállítás és Dokumentációs Központ
(Budapest, I. Döbrentei u. 9. Tel.: 201-7093)

Nyitva: szerda, péntek, szombat 14.00 - 18.00, vasárnap: 11.00 - 18.00.

Budai Vigadó
(Budapest, I. Corvin tér 8.)

November 6., hétfő, 19 órakor: a Szent Benedek Általános Iskola és Gimnázium 1956-os rendezvényeinek zárókoncertje Hegedűs Endre zongoraművész és a Per la Musica Concertante közreműködésével.

Irodalmi estek a Szent Imre Házban
(Budapest, XI. Himfy u. 9.)

November 21. kedd, 19.30 óra: A Muzsikás együttes estje. November 28. kedd, 19.30 óra: Károli Gáspár Vizsolyi bibliája, Csernus Mariann színművész estje. Sorozatszerkesztő Csányi Tamás karnagy. Helyfoglalás az érkezés sorrendjében 19.00 órától.

Tisztelgés 1956 hősei előtt

(Folytatás az 1. oldalról)

A forradalom valójában példátlan összefogás volt a szabadság kivívásáért. Először eljött a tagadás, később a hallgatás, és végül a felejtés korszaka. Nemzedékek nőttek fel úgy, hogy nem tudják mi is történt 1956-ban. A puha diktatúra ára a hallgatás és a felejtés volt. A felejtés bűnét azonban nem lehet megbocsátani! A mai negyven évesek kérdése: mi történt valójában? Szeretnénk megtudni az igazságot! A hazaszeretet és hazaárulás, az igazság és a gazság formailag nagyon hasonló fogalmak, mégis ellentétpárok. Vajon tudunk-e ma emlékezni ítélkezés nélkül? Végső ítéletet nem mondhatunk, még akkor sem, ha az utóbbi időben számos könyv jelent meg ebben a témában. Egy axiómát azonban mindenkinek el kell fogadnia: akit a hazájában idegen fegyverrel lőnek agyon, az biztosan igaz ügyért hal meg. A golyónyomok megmaradtak az ország testében, és a seb még az ötvenedik évfordulón is fáj.

A külsőségek és a protokoll között elvész az ünnep. Ha hiányzik a lélek, csak az ünnep megcsúfolása marad. Meg kell hallanunk az igazi történeteket, amelyek döbbenetesek és csodálatosak, mint Déry Tibor, Tamási Áron, Szabó Pál vallomásai. A forradalom néhány napja alatt a szabadság és az igazság egyszerre volt jelen. A történelem veleje, október lényege nemcsak az ami megtörtént, hanem az is, amit gondolunk róla. A történelem ugyanis mi magunk vagyunk. Az 1956-os forradalom és szabadságharc kitörölhetetlen része a magyar történelemnek. Tudnunk kell, hogy mindannak, ami ötven évvel ezelőtt megtörtént, annak volt értelme! – zárta ünnepi beszédét dr. Nagy Gábor Tamás.

A megemlékezés további részében Beregszászi Olga előadóművész Tamási Lajos: Ismét miénk a Pesti utca című megzenésített versét énekelte, majd koszorúzás következett.

Az 1956-os forradalom emlékművének talapzatánál Budavár Önkormányzatának nevében dr. Nagy Gábor Tamás polgármester koszorúzott. Ugyancsak koszorút helyezett el Richard Scott, testvérvárosunk Marlow polgármestere, aki nemzeti ünnepünk tiszteletére érkezett Magyarországra. Végül a pártok, társadalmi és civil szervezetek, valamint a városrész polgárai helyezték el az emlékezés virágait.

r. a.

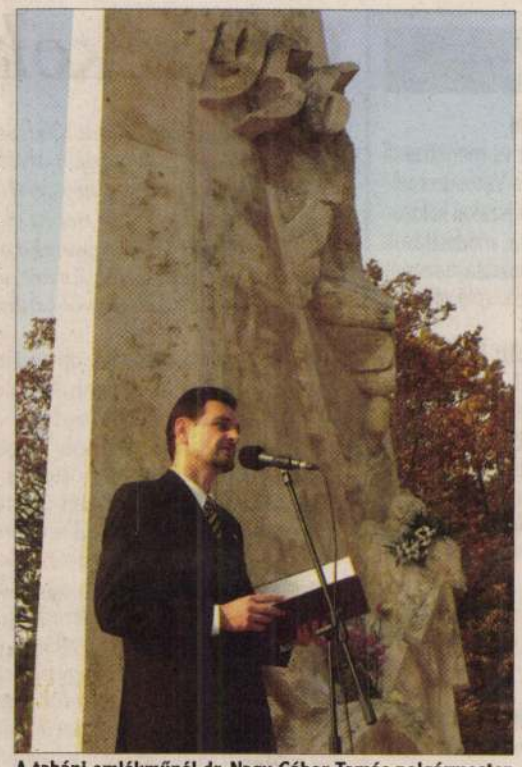

A tabáni emlékműnél dr. Nagy Gábor Tamás polgármester mondott ünnepi beszédet

Méltóságteljes megemlékezések a kerületben

Az október 23-i ünnepségek délután Borza Teréz porcelánművész kiállításának megnyitásával folytatódtak. A Városháza aulájában felállított „Emeld fel a fejedet, büszke nép" című alkotást Sediánszky János ajánlotta az érdeklődők, köztük Budavár testvérvárosainak jelenlévő képviselői figyelmébe. Mint rövid köszöntőjében rámutatott, a mozgalmas ünnepi rendezvények között ez a lelkeket feszítő nemzeti érzés is táplálta az '56-os forradalom eszményét. A forradalom nyitányaként október 22-én a Belvárosi Templomban ünnepelték Kapisztrán Jánost a ferencesek, majd az ELTE hallgatóinak nagygyűlésén már dübörgött az épület a fiatalok lelkesedésétől. Petőfiékhez volt hasonlatos az '56-os fiatalok hősiessége, hogy néhány nappal később a novemberi ágyúk hangjaira megkezdődjön forradalmunk galád elárulása és vérbe fojtása. A hősök nem ágyban párnák közt lelték halálukat, hanem a forradalom csatamezejére folyt vérük. Ők azok, akik példát adtak hazaszeretetből, hiszen vérüket adták a szabadságért. Hálával kell emlékeznünk rájuk, ahogyan a világ is csodálattal tekintett a hatalmas birodalommal küzdő kicsiny nemzetre. Mert, ahogyan Petőfi írta a Nemzeti dalban: a magyar név megint szép lett, méltó régi nagy híréhez. 1956 magasztos ünnepe ezzel lett minden ünnepünk közül a legdicsőbb, hiszen „ezt a napot az Úristen adta nekünk, örvendjünk és vigadjunk rajta" – idézte Kapisztrán János szavait dr. Frajka Félix.

A Széna téri megemlékezésen köszöntötte a résztvevőket Jókai Anna írónő a Nemzeti Kegyeleti Bizottság elnöke

zött a Várnegyedben az öröm, a béke és a lelki harmónia kapott főszerepet. A fehér porcelán nyugalmat árasztó anyaga, a hősöket megidéző kopjafák és a város felszedni kényszerült utcaköveinek egysége olyan kompozíciót hoz létre, ami méltó '56 emlékére. Más népekével ellentétben a magyar történelem időről-időre embert próbáló áldozatvállalásra, hősiességre kényszeríti fiait. Ilyen október 23. is, melynek üzenetét, a hit és szabadság erejét méltón foglalja keretbe Borza Teréz alkotása.

A kiállítás megnyitóját követően, '56 hősei előtt tisztelegve a Budavári Önkormányzat nevében Sediánszky János emléklapot adott át Susics Tamás, az I. kerületi Forradalmi Bizottság egykori elnöke családjának.

A megemlékezések következő állomásán, Kapisztrán János szobra előtt dr. Frajka Félix ferences atya a nándorfehérvári hős és '56 közös üzenetéről beszélt. Kevesen tudják, hogy idén kettő, a világot megrengető magyar vonatkozású esemény jubileumát ünnepeljük. Ahogyan az 1456-os nándorfehérvári diadal, úgy az 1956-os forradalom is megváltoztatta a történelem folyását. Véletlen egybeesés ugyan, de elgondolkodtató, hogy 550 évvel ezelőtt éppen október 23-án halt meg Kapisztrán János, aki oroszlánrészt vállalt az akkori ellenség, a török legyőzésében. 1455 február 15-én kapta meg a pápai bullát, mely engedélyezte számára a keresztes hadak toborzását, amit haladéktalanul megkezdett. 25 ezres sereg gyűlt össze, és indult a védők megsegítésére. Maga Kapisztrán János hetven évesen is kivette részét a harcokból, hogy a győzelem napján boldog örömmel mondhassa: ez az a nap, amit az Úr adott nekünk. Azóta a nándorfehérvári győzelem emlékére szól minden délben világszerte a harangszó. A bulla kiadásának ötszázadik évfordulója tiszteletére közzétett pápai enciklika a győzelem ünneplése mellett az ateista kommunizmus törökhöz hasonlatos veszélyére hívta fel a népek figyelmét. A diktatúra akkor még el tudta hallgattatni a harangszót, de nem törölhette ki az emberek emlékezetét, nem törhette meg lelküket – emlékeztetett dr. Frajka Félix. Többek

Borza Teréz alkotása '56 mártírjainak állít emléket

fordult elő, hogy a nemzet elsöpörje – még ha csak napokra is – a bűnös diktatúrát. Egész Európa példaképe lett Magyarország. A kerek világon, minden térképen és glóbuson, ma átírják a nevedet, Budapest – írta a forradalom idején Örkény István. Büszkeség, becsület és önfeláldozás jellemezte a forradalmat, melyre volt idő, amikor csak titokban emlékezhettünk. De tizenhét éve már méltón ünnepelhetjük halottainkat, köszönthetjük a még köztünk élő hősöket. Ötven évvel a forradalom után eljött az idő, hogy rendet tegyünk a felnövekvő generációk fejében, s valódi súlyához méltóan tanítsuk 1956 örökét. Mert az a nemzet nem építhet jövőt, amelyik nincs tisztában múltjával – zárta beszédét Lányi Zsolt.

Fónay Jenő a Széna téri ellenállók egyik parancsnoka, a POFOSZ volt elnöke a Széna téri kopjafák történetéről szólva elmondta: a hősök emléke előtt tisztelgő kopjafák a tér hét forradalmi helyszínét szimbolizálják, ahol a gyerekemberek felvették a harcot a megszállókkal. A megtorlások során huszonegy forradalmárt kivégeztek, a halálraítéltek közül csak ketten kaptak kegyelmet. Tisztelet illeti mindazokat, akik felvették a harcot a világ akkoriban legnagyobb hadseregével és életüket áldozták a hazáért. Fónay Jenő hangsúlyozta: más képet mutatna ma a világ térképe, ha a magyar fiatalok nem kötik le a szovjet haderőt 1956-ban.

A megemlékezésre külföldről hazaérkező Jókai Anna köszöntőjében kiemelte: a magyar történelem elmúlt százötven esztendejében nem adatott meg negyed század nyugalom az építkezésre. 1848 után Haynau, Ferenc József, az első majd a második világháború, majd a Rákosi diktatúra és az '56-ot követő rendszer törte kerékbe a magyar ügyet. A hazugság, ami az elnyomókat jellemzi, mindvégig nyomon követhető: 1849-ben az oroszok a tábornokokat, '56-ban Maléte-réket hívják magukhoz békét színlelve, hogy aztán elárulhassák őket. Nem új keletű tehát a hazugság, hanem a diktatúrák sajátja. Díszpolgára volt Budapestnek Haynau és Windischgratz, ahogyan még 1989 után is harcolni kellett azért, hogy töröljék Sztálint a díszpolgárok közül. Érdekes párhuzamok ezek – figyelmeztetett Jókai Anna.

Mikor a hősöket siratjuk, akik legnagyobb kincsüket adták a hazáért, az élőkre is gondolnunk kell. Azokra, akik túléltek, de a rövidebbet húzták, mert nem kollaboráltak. Nem működtek együtt a hatalommal, ezért minduntalan hátrányokat szenvedtek. Igazságra vágyunk. De minden magyar embernek terheli a lelkét a kérdés: mi a teendő a mai közéletben? Miképp valósítható meg a szabadság, egyenlőség, testvériség hármasa?

Szabadság a szellemben, egyenlőség a törvény előtt és testvériség a gazdasági életben. 1956-ban egy tiszta társadalom képe lebegett az emberek szeme előtt, egy olyan rendszeré, ami még ma is megvalósításra vár. Minden embernek küldetése van, amit fel kell ismernie ahhoz, hogy teljesíteni tudja. Az igazságért annyit tehetünk, hogy megpróbáljuk folytatni '56 eszmeiségét, mert cinkosok közt bűnös, aki néma...

A beszédeket követően az első és második kerület nevében dr. Nagy Gábor Tamás és Lányi Zsolt polgármester, majd a társadalmi szervezetek képviselői,illetve a jelenlévő polgárok helyezték el az emlékezés virágait az emlékhelyen.

k.

1956: *A feltámadás álma*

A Várnegyed Galéria fotó- és dokumentumkiállítással emlékezik az ötven évvel ezelőtti forradalmi eseményekre. A korabeli fekete-fehér riportfotók, a napilapok híradásai, és a korszak egyetlen vicclapja: a Ludas Matyi segítségével a mai látogatók – a sokat megélt idősek, és az érdeklődő fiatalok egyaránt – visszarepülhetnek az időben, hogy felidézzék 1956 Budapestjének közhangulatát, és eseményeit.

A kiállítást Szigethy Gábor irodalomtörténész – akit olvasóink a Márai Szalon alapítójaként is ismerhetnek – szerkesztette. A neves szakember saját sajtógyűjteményének értékes darabjait Máté Károly fényképfelvételeivel, és néhány magyar író vallomástöredékével egészítette ki. Az időrendet követő kiállítás bemutatja az Esti Budapest, a Petőfi népe, az Igazság, a Független lenség, a Kis Újság, a Népakarat, a Valóság, a Magyar Nemzet, a Népszava, a Magyar Világ, az Irodalmi Újság, a Magyar Honvéd és a Népszabadság egy-egy korabeli számának címoldalát, amelyek vezető híradásaiból összeáll a forradalom krónikája. Az újonnan előhívott és kinagyított fényképfelvételek a pesti utcákról tudósítanak. Felborított villamosok és teherautók, krumplis zsákot cipelő járókelők, szétlőtt nagykörúti házak, az utcai harcokban elesett fegyveresek, és munkába igyekvő városlakók jelennek meg előttünk.

Korabeli fotók a Várnegyed Galériában

A képek és újságok között Szabó Lőrinc, Tamási Áron és Fekete István néhány sora illusztrálja a hazai írótársadalom elkötelezettségét. A feszültséget és drámát kiválóan ellenpontozzák a Ludas Matyi korabeli karikatúrái, aktuálpolitikai viccei. (A politikai tartalmú, szigorúan cenzúrázott rajzos poénok megértéséhez a fiatalabb látogatók számára idősebb korú felnőtt szóbeli kiegészítése ajánlott.)

Az október 25-i kiállítás-megnyitón Andrejszki Judit előadóművész Csokonai Vitéz Mihály, Koszovits zenéjére szerzett, A reményhez című dalát, és az 1604-ben keletkezett Bocskai-himnuszt adta elő csembalókísérettel.

Dr. Nagy Gábor Tamás polgármester köszöntőjében úgy fogalmazott, hogy 1956-ban, egy érzelmektől átfűtött korban az emberektől szenvedélyes hangú válasz érkezett. Bár úgy tartja a mondás, hogy „Háborúban hallgatnak a múzsák" a forradalom idején számtalan alkotás született. A magyar írók színe java verssel, prózával reagált az eseményekre.

Aki átélte, nem felejti el az ötven évvel ezelőtti októberi, novemberi napokat. Mi, akik később születtünk, csak morzsákból tudunk tájékozódni. Ehhez nyújt segítséget e kiállítás, amelyen megjelenik a humor, a politikai vicc, amely a történelemben mindig segített a túlélésben - zárta köszöntőjét a polgármester, majd átadta a szót Szigethy Gábornak, aki megnyitotta a tárlatot.

A Várnegyed Galéria (Batthyány u. 67.) kiállítása november 24-ig látogatható. Nyitva: vasárnap és hétfő kivételével 11-től 18 óráig. **roj**

Galéria

A Fiatal Iparművészek Stúdiójának Galériája

A Fiatal Iparművészek Stúdiója 1982-ben alakult, a magyar iparművészek és designerek egyetlen érdekvédelmi szervezeteként, a Magyar Köztársaság Művészeti Alapja keretein belül. 1990-ben egyesületté alakultak. Körülbelül háromszáz fiatalnak nyújtanak segítséget a Főiskola elvégzése után: pályázatokat, ösztöndíjakat írnak ki, hazai és külföldi kiállítások szervezésével biztosítják nekik a bemutatkozási lehetőséget. Ösztöndíjrendszerük támogatja a fiatal művészek saját műhelyeikben készülő kísérletező, alkotó munkáját. Az iparművészet fogalmának összetettségét figyelembe véve a stúdió képviseli a kézművesség és az ipari formatervezés területét, ezen belül pedig az autonóm és alkalmazott művészetek széles skáláját is: a belsőépítészetet, a grafikát, az üvegművészetet, a kerámiát, a porcelán-, textil- , bőrös-, és ötvösművészetet.

A Stúdió tagjainak száma évente körülbelül ötven fővel bővül. Igyekeznek hangsúlyt fektetni a különböző területeken dolgozó iparművészek kommunikációs lehetőségeire: fontosnak tartják, hogy a művészek megismerjék egymás munkáit és nyitottak legyenek. Rendszeresen szerveznek tanulmányutakat, hiszen fontos szakmai inspirációt nyújthat egy-egy külföldi múzeum, galéria vagy alkotóközösség megismerése.

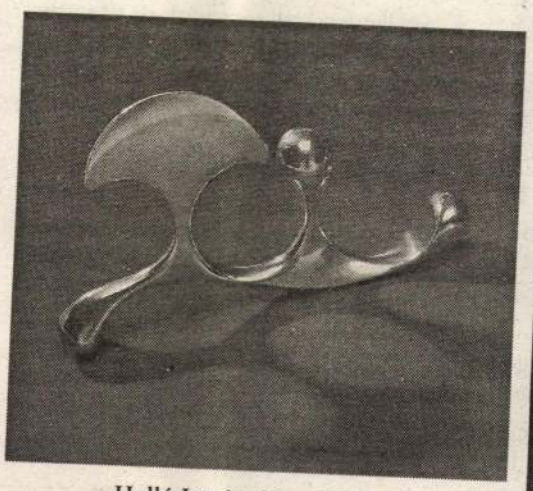

Holló István: Marokékszer

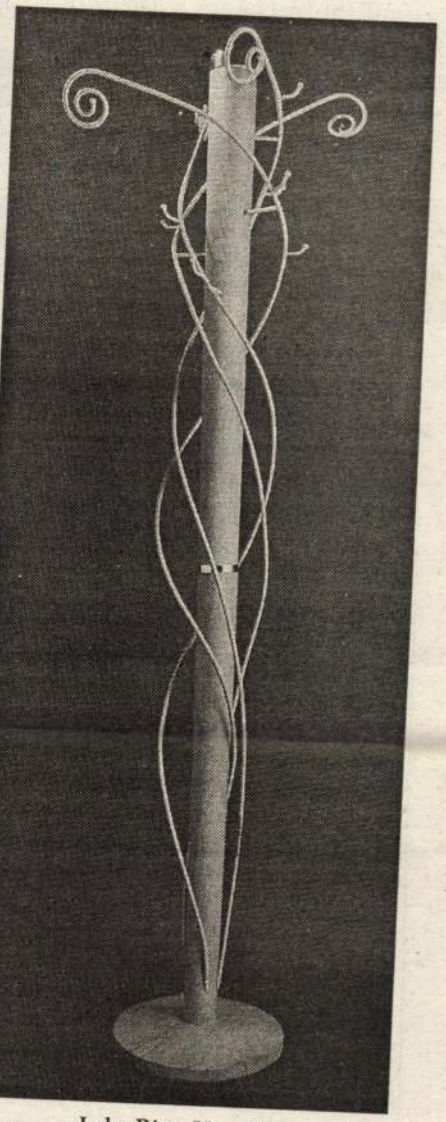

Lehr Rita: Vonalak

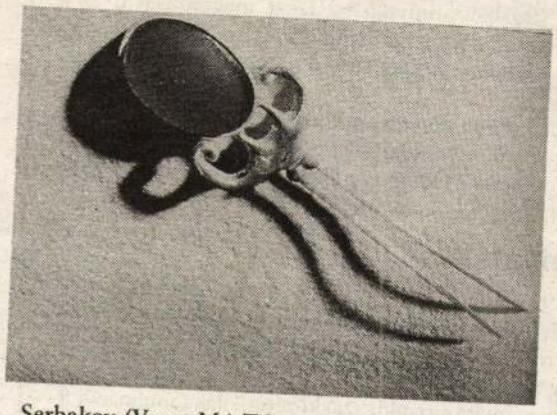

Serbakov (Varga M.) Tibor: Krizoplázos kitűző

A Kálmán Imre utcai kiállító helyiségükben három hetente változnak a programok, az éves terv összeállításakor pedig a legfőbb cél, hogy minél több szak lehetőséget kapjon a bemutatkozásra.

A stúdiósok munkái emellett több budapesti és külföldi galériában is megjelennek. Kezdettől kiemelkedő eseménynek számítanak a tematikus kiállítások, melyeken a tagok jelentős hányada részt vesz- ezeket a bemutatókat két évente a Vigadóban rendezik meg.

Borza Teréz, a Stúdió elnöke a következőképpen összegezte ars poeticájukat: „A Stúdió alapelve egymás művészi munkájának elismerése. Egy művészi egyesület csak így működhet jól, s ami a legfontosabb, hogy ebben a széthúzó világban a Stúdió keretein belül mégiscsak megvalósul egy másik felfogás: az együttgondolkodás, egymás megbecsülése és segítése: „

A Stúdióról Kökényesi Gabriellával beszélgettünk.

– Melyek voltak a legemlékezetesebb kiállításaik?

– A művészek többször bemutatkoztak külföldön, így Olaszországban, Franciaországban, legutóbb pedig Finnországban. Ez a bemutatkozás nagyon sikeres volt, cserében pedig finn iparművészek is kiállítottak nálunk.

– Kik lehetnek a Fiatal Iparművészek Stúdiójának tagjai?

– Grafikusok, üvegművészek, ötvösök, divattervezők- egyszóval az iparművészek. Egy bizonyos színvonalhoz természetesen ragaszkodunk, így a tagságért folyamodókat felvételiztetjük. Igyekszünk a pályakezdőknek bemutatkozási lehetőséget teremteni, bár itt, a Kálmán Imre utcában sajnos az átmenő forgalom nagyobb mint a gyalogos- így nem nagyon vásárolnak az emberek. Nagyon sikeresnek mondhatók ellenben azok az iparművészeti vásárok, melyeket máshol- így például az Iparművészeti Múzeumban rendeznek és ahol a stúdiósoknak körülbelül egyharmada kiállít.

– Milyen kiállítás látható legközelebb Önöknél?

– Január 15-ig tekinthető meg N. Kiszely Melinda portréfotókiállítása.

ZORA

Kiállítások

Dorottya Galéria (Budapest, V., Dorottya utca 8.): Szabó Pál festőművész kiállítása február 7-ig

Haas Galéria (Budapest, V., Falk Miksa utca 13.): Festmények a 20-as 30-as évekből

Fiatal Iparművészek Stúdiója (Budapest, V., Kálmán Imre u.16): N. Kiszely Melinda kiállítása január 15-ig

Vármegye Galéria (Budapest, V., Vármegye u. 11.): Maszelka János kiállítása március 10-ig

Vigadó Galéria (Budapest, V., Vigadó tér 2.): PavilonKettő Csoport kiállítása január 24-ig

két hetet késik. Ez idő alatt az első forgalomba helyezéskor, valamint az okmányok pótlásakor a műszaki érvényességi időt kézzel kell a forgalmi engedélybe bejegyezni.

Az igazgatási szolgáltatási díjak 1999. január 1-jétől az alábbiak szerint alakulnak:

A közúti járművek vezetésére jogosító okmányokkal kapcsolatos rendőrhatósági eljárás díjai:

a.) tanfolyammentes vizsga engedélyezése 2.750,- Ft

b.) külföldi vezetői engedély cseréje 2.750,- Ft

A közúti járművek forgalomba helyezésével, törzskönyvvel és rendszámtáblával történő ellátásával kapcsolatos igazgatási szolgáltatási díjak:

a.) külföldről származó és belföldön forgalomba helyezendő használt járművek megszerzése jogszerűségének, a járművek adatainak ellenőrzése: 6.875,- Ft

b.) a forgalomból kivonás elrendelése esetén a jármű ismételt forgalomba helyezése: 6.875,- Ft

c.) a lassú jármű és a pótkocsi igazolólapjának kiadása, pótlása: 2.500,- Ft

d.) a jármű (pótkocsi) forgalmi engedélyének – ideértve az ideiglenes forgalmi engedélyt is – kiállítása, pótlása, a forgalmi engedély cseréje: 2.500,- Ft

e.) az új típusú forgalmi engedély kiállítása, pótlása, cseréje: 2.500,- Ft

f.) a törzskönyv kiállítása, cseréje: 2.500,- Ft

g.) az új típusú forgalmi engedély és a törzskönyv egy eljárásban történő kiállítása, cseréje: 3.750,- Ft

h.) a törzskönyv pótlása: 6.875,- Ft

i.) érvényesítő címke kiadása, pótlása: 275,- Ft

j.) járműkísérő lap kiadása: 687,50 Ft

k.) állandó rendszámtáblától eltérő egyénileg kiválasztott rendszámtábla kiadása: 39,375,- Ft

l.) állandó rendszámtáblától eltérő egyedileg előállított rendszámtábla kiadása: 78.125,- Ft

m.) a kísérlethez vagy kipróbáláshoz szükséges „Indítási napló" kiadásának díja: 1.312,50 Ft

n.) a próbarendszámhoz tartozó ideiglenes forgalmi engedély kiadásának eljárási díja: 15.750,- Ft

A szolgáltatási díjak 25% mértékű ÁFÁ-t tartalmaznak.

A következő számban a gépjárművek átírásával, műszaki változásával kapcsolatos ügyintézésről fog tájékoztatás megjelenni.

CSATLÓS VILMOSNÉ R. ŐRNAGY
AZ IGAZGATÁSRENDÉSZETI OSZTÁLY MEGBÍZOTT VEZETŐJE

Felvételi tájékoztató

az 1999. szeptemberében induló rendészeti szakképzés felvételi követelményeiről és eljárási rendjéről

A ***Budapesti, a Csopaki, a Miskolci és a Szegedi Rendőr Szakközépiskola*** az érettségire épülő, kétéves nappali tagozatos képzése során ***rendőr szakképesítést*** ad, mely a rendőrségen belül tiszthelyettesi munkakör betöltésére – elsősorban közterületi szolgálat ellátására – jogosítja fel a végzett tanulókat.

A jelentkezés feltételei és módja

* A rendőr szakképzésre annak a pályázónak a jelentkezési kérelme fogadható el, aki a következő feltételekkel rendelkezik:
  - betöltötte a 18. életévét, de 23 évesnél nem idősebb (*az életkor megállapításának alapja 1999. szeptember 1-e, a tanév kezdete*);
  - érettségizett, vagy 1999. június 30-ig leérettségizik;
  - magyar állampolgár és állandó belföldi lakóhellyel rendelkezik;
  - büntetlen előéletű;
  - vállalja a fegyveres szolgálatot;
  - hozzájárul személyes adatainak kezeléséhez, továbbá lakó és családi körülményeinek, illetve korábbi büntetéseire vonatkozó adatainak az előzetes vizsgálatához;
  - csatolja közeli hozzátartozóinak és a vele egy háztartásban élőknek az írásbeli hozzájárulását személyes adataik kezeléséhez;
  - befizeti az 1900,- Ft adminisztrációs költséget.
* A rendőr szakképzésre az Országos Rendőr-főkapitányság által kiadott, a rendőr szakközépiskolákon és a Budapesti Rendőr-főkapitányság, a megyei rendőr-főkapitányságok, a Készenléti Rendőrség, valamint a Köztársasági Őrezred személyzeti osztályain 1998. november 16-tól személyesen vagy postai úton beszerezhető jelentkezési egységcsomagban található jelentkezési lappal és az előírt dokumentumok becsatolásával lehet pályázni. Amennyiben a jelentkező postai úton kéri a jelentkezési egységcsomag megküldését, köteles a kérelméhez a mindenkori postai díjszabásnak megfelelően felbélyegzett A/4 (géppapír) méretű válaszborítékot is mellékelni.
* A jelentkezési lapot és mellékleteit a ***rendőr szakközépiskolákba 1999. január 1-ig kell eljuttatni.***

Felvételi vizsgák, vizsgálatok és ellenőrzések

* Az **alapellenőrzések** során kerül megállapításra, hogy a jelentkező rendelkezik-e a hivatásos szolgálati viszony létesítéséhez szükséges feltételekkel.
* **Fizikai (erőnléti) alkalmassági vizsga, pszichológiai (írásbeli és szóbeli), valamint egészségi alkalmassági vizsgálatok.**
* **Az általános (írásbeli) műveltségi teszt megoldásával** az a műveltségi és tájékozottsági szint mérése történik, melyet a jelentkező élettapasztalata (szociális érése) során és a tanulás folyamán szerzett.
* **A bemutatkozó meghallgatáson** kötetlen beszélgetés formájában a rendőri szerv bizottsága megismerkedik a pályázóval és a pályázó is információkat szerez az általa választott, leendő szolgálati helyéről.

Egyéb tudnivalók

* A felvételik 1999. január 1. – június 15. között zajlanak.
* A felvételi követelményekről, az értékelésről, a többletpontokról és az eljárás rendjéről szóló részletes tájékoztatót a jelentkezési egységcsomag tartalmazza.
* Az érdeklődők számára a rendőr szakközépiskolák tanulmányi felelősei adnak bővebb információt.

A rendőr szakközépiskolák címe, telefonszáma

Budapesti Rendőr Szakközépiskola
címe: 1101 Budapest, Kerepesi út 47–49.
telefonszáma: 06-1-2601-100
Csopaki Rendőr Szakközépiskola
címe: 8229 Csopak, Nosztori major telefonszáma: 06-87-446-344
Miskolci Rendőr Szakközépiskola
címe: 3501 Miskolc, Szentpéteri kapu 78.
telefonszáma: 06-46-412-060
Szegedi Rendőr Szakközépiskola
címe: 6701 Szeged, Bajai út 14. telefonszáma: 06-62-466-868

A kiállítás a forradalom, a hadseregszervezés, a szabadságharc hadműveleteinek és legfontosabb politikai eseményeinek kronologikus bemutatását, valamint 1848–49 hagyományainak nagyobb témaegységeit foglalja magában. A tárlat *1998. március 13-tól 1999. december 31-ig* látható.

A MAGYAR KÁRPITMŰVÉSZEK EGYESÜLETE *Ünnepi kiállítást* rendezett 1997. december 15-től 1998. január 26-ig az *Országos Műemlékvédelmi Hivatal* aulájában. A megnyitóünnepségen *Kádár János Miklós*, a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének elnöke mondott köszöntőt.

A DeFORMA CSOPORT (*Babos Pálma, Bedécs Mónika, Benedek Olga, Dobány Sándor, Hajdú Zsófia, Kádasi Éva, Turcsányi Judit, Vida Judit*) *porcelánkiállítását* 1998. január 22-től február 9-ig az *Országos Műemlékvédelmi Hivatal Pincegaléria*ában tekinthették meg a látogatók. A tárlatot *Sárkány József* művészettörténész nyitotta meg.

A NEMZETKÖZI SZOBRÁSZ BIENNÁLÉN Japánban – Toyamurában – 1997 őszén *Borza Teréz* porcelánművész különdíjat kapott a *Rügy* című művére: egyhetes kinntartózkodást. A mű mérete nem lehetett 40 cm-nél nagyobb, s porcelánból készült, 1280 Celsius-fokon égetve. A biennálét *Mikrovilág a kezedben* címmel hirdették meg. A beküldött 982 műből 54 művet fogadott el a japán zsűri.

KÖZÖS KIÁLLÍTÁSON mutatták be alkotásaikat az Amsterdam melletti Nieuw-Vennepben, az *ARTRA Galériában Köblitz Birgit, Cserba László* üvegművészek, *Borza Teréz* porcelánművész és *Pavel Sukdolák* grafikusművész. A tárlat, amelyet *Tomaj Dénes* magyar nagykövet nyitott meg, 1998. január 10-től március 1-jéig volt látható.

A TEXTIL FÓRUM – az *Európai Textil Háló* (ETN) lapja – 1997/4. számában *Dietmar Laue* szerkesztő az Európai Unió *„1997 Kaleidoszkóp"* programjából közöl összeállítást. A változatos témájú, színes írások az ETN 600 tagjából mutatnak be múzeumokat, könyvtárakat, iskolákat, textil tanszékeket, szervezeteket, speciális textiles intézeteket. A 17 ország nemzetközi együttesében Magyarországot a *Magyar Iparművészeti Főiskola textil tanszéke* képviseli. A Textil Fórumban *Tradíció és jövő* címmel *Polgár Csaba*nak, a textil tanszék vezetőjének és *Scherer József*nek, az *Alapozó Képzés Intézete* igazgatójának összeállítása olvasható a magyar textiles iparművészképzés múltjáról, a főiskoláról, neves tanárszemélyiségekről. A textil tanszék jelenével, a megújult oktatással, az európai oktatási együttműködéssel, a Comulus Net, a Socrates, az Erasmus és a CEEPUS programokkal is foglalkozó cikkben szó esik a *III. Nemzetközi Minta Triennále* tervezett újraindításáról, amelyet a *Műcsarnok*ban rendeznének 1998-ban, vagy 1999-ben. A MIF textil tanszéke a jövőben is együttműködik az ETN-nel az egyre inkább jelentőssé váló nemzetközi kapcsolatok kialakításában.

A Textil Fórum 1997/3-as számában jelent meg *Szigeti Szilvia* textilművésznek egy budapesti galériáról szóló érdekes írása, amelyben fiatal iparművészeket és alkotói programjukat mutatja be. A cikk címe *IQ Klub és Eventuell.* (*Polgár Csaba*)

Kiállítások az Iparművészeti Múzeumban

1998. I. félév

Művészet és mesterség	állandó kiállítás
Szecesszió, a 20. század hajnala	egész évben
Feszültségábrák – a Műhelysarok látványkiállítása	február 17–április 26.
Moholy-Nagy László-ösztöndíjasok (ipari formatervezők) beszámoló kiállítása	március 17–29.
Első Országos Fotó Hét	március 30–április 5.
Bélyegkiállítás – múzeumi kincsek bélyegeken	március 31–április 12.
Kozma Lajos-ösztöndíjasok (kézműves iparművészek) beszámoló kiállítása	május 5–17.
A Foltvarró Céh bemutatója az Innsbrucki Quilt Expóhoz kapcsolódva	május 21–június 14.
Zsolnay szecessziós kerámiák	június 2–augusztus 30.
Megmentett műkincsek '98. Restaurátorhallgatók diplomamunkái	június 20–július 20.

Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeum

Japán babák	március 19–április 14.

Ráth György Múzeum

Japán buddhista művészet	egész évben
Keleti műtárgyak gyűjtése Magyarországon	egész évben
Ráth György-emlékszoba	egész évben

TEHETSÉG AZ IPARMŰVÉSZETBEN címmel a Magyar Iparművészeti Főiskola konferenciát rendezett 1997. november 28-án, amelyen előadást tartott *Lakatos Krisztina* (OMFB) Magyar iparművész a magyar gazdaságban, a kilencvenes években címmel – korreferens: *Benkő Cs. Gyula* (Képző- és Iparművészeti Lektorátus) – és *Gaul Emil* (MIF) A tárgyalkotó képességek és ismeretek szerkezete címmel – korreferens: *Szilágyi Klára* (GATE). Az iparművészeti gyakorlathoz nélkülözhetetlen képességek és tudás című témakör felkért hozzászólói *Hajdu Zsófia* (DeFORMA csoport), *Herrer Caesar* (STÚDIÓ C), *Mózer Noémi* (Lakberendezők Országos Szövetsége), *Takács Mónika* (INFINIT Kft.), *Szűcs Edit* (MATÉRIA csoport), *Varga Tamás* (GGK Reklámügynökség) és *Vörös Zsuzsanna* (KALÁKA Divatház Kft.) voltak. Az iparművészképzés nemzetközi gyakorlatából esettanulmányokat ismertetett *Ernyey Gyula* (MIF), *Probstner János* (Island College of Art and Crafts) és *Schrammel Imre* (MIF). Az iparművész- és terméktervezőképzés feladata Magyarországon című témakörben *Marosfalvi János* (BME), *Mészáros György* (Soproni Faipari Egyetem) és *Scherer József* (MIF) előadásait hallhatták a konferencia résztvevői.

„A MŰEMLÉKVÉDELEM ELMÉLETI ÉS GYAKORLATI KÉRDÉSEI 1992–2000" elnevezésű nemzetközi tudományos ülésszak, amely a Kárpát-medence egyik legrangosabb szakmai fóruma, *1998. március 22. és 28. között* kerül megrendezésre *Tusnádfürdőn* (Románia). Előadói és résztvevői Európa szinte valamennyi országából érkeznek, az előadások ez évben a *Történeti városok védelmének* kérdéskörében kapcsolódnak.

„ÉLJEN A HAZA!"– 1848–49 emlékezete a folklórban címmel a *Néprajzi Múzeum* kiállítása *1998. március 20-tól augusztus 30-ig* tekinthető meg. A tárgyalkotó népművészetben és a népköltészetben a történelem folyamán mindig megjelentek az aktuális nagy történelmi sorsfordulókkal kapcsolatos alkotások is. A klasszikus értelemben vett (paraszti) folklórban az 1848–49-es polgári forradalom és szabadságharccal kapcsolatos anyag a leggazdagabb. Ma a folklórt már nem tekintjük a letűnőfélben levő hagyományos paraszti kultúra kizárólagos attribútumának, így fel kell figyelnünk néhány, az elmúlt 150 év folyamán több alkalommal is felszínre került folklór jellegű megnyilvánulásra. Ilyennek tekinthetjük például a magyar címer vagy a 48-as nemzetőr-karszalag, illetve kokárda későbbi többszöri felbukkanását és jelentésváltozását a nagyobb történelmi sorsfordulók alkalmával (millennium, 1848-as polgári forradalom és szabadságharc ötvenedik évfordulója, 1956-os forradalmi események, 1970–80-as évek diák- és ellenzéki megmozdulásai, valamint a rendszerváltás és az azt követő időszak politikai mozgalmai). A kiállítás – a rendezők szándékai szerint – tárgyakon, fotóanyagon és az ezeket kiegészítő folklórszöveg-idézeteken keresztül sajátos szemszögből mutatja be 1848–49 kultuszának, jelképeinek megjelenését a hagyományos értelemben vett paraszti (tárgyi és szellemi) kultúrában és továbbélését napjainkig.

„FÉNYESEBB A LÁNCNÁL A KARD" címmel a *Hadtörténeti Múzeum* a társintézmények bevonásával az 1848–49-es forradalom és szabadságharc 150. évfordulója alkalmából kiállítást rendez újonnan felújított hét termében. A kiállítás célja, hogy a forradalom és szabadságharc teljes katonai és politikai történetét reprezentatív módon mutassa be. A kor hangulatát a rekonstruált enteriőrök idézik, iparművészeti tárgyakon, korabeli ruhákon keresztül. A kiállításon *Barabás Miklós, Borsos József, Lotz Károly* festményei, valamint a kor legjelesebb litográfusainak művei szerepelnek. A tárgyi emlékek közül említést érdemel *Kiss Ernő* altábornagy és *Guyon* tábornok egyenruhája, *Damjanich* tábornok szablyája, *Poeltenberg Ernő* tábornok, *Lázár Vilmos* ezredes, *Lahner György* tábornok fegyverei, *Batthyány Lajos* miniszterelnök széke. Az 1848-as zászlók közül azok láthatók, amelyeket a Szovjetunió származtatott vissza 1941-ben, majd 1948-ban, ezenkívül amelyeket a fegyverletétkor szétdaraboltak, rejtegettek Magyarországon, és olyanok, amelyek külföldről erre a kiállításra kerültek haza. Az 1848-as relikviák közül sok olyan tárgyat először láthat ezen a kiállításon a nagyközönség, amelyeket eddig magángyűjtők őriztek, mint például *Hrabovszky János* altábornagy arcképe, vagy *Szemere Bertalan* íróasztala.

KITÜNTETÉSEK A MAGYAR KULTÚRA NAPJA (JANUÁR 22.) ALKALMÁBÓL

Göncz Árpád köztársasági elnök – *Magyar Bálint* művelődési miniszter jelenlétében – 1998. január 21-én állami kitüntetéseket adott át az Országházban. Olyan személyiségeknek: „akik a legtöbbet tették a magyar kultúra fenntartása, kiteljesítése és megőrzése érdekében, akik hozzájárultak a közös kincshez (a magyar kultúrához) ebben a globalizálódó világban" – mondta rövid köszöntőjében az államfő. Elismerésben részesültek az iparművészet és társterületein alkotók közül: **Kokas Ignác** Kossuth-díjas festőművész, kiváló művész (*Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje – polgári tagozata*), **Böhönyey János** Ybl-díjas építészmérnök, a Magyar Építészek Szövetsége elnöke, **Németh József** Balázs Béla-díjas fotóművész, kiváló művész és **Néray Katalin** Munkácsy Mihály-díjas művészettörténész, a Kortárs Művészeti Múzeum–Ludwig Múzeum igazgatója (*Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje – polgári tagozata*), **Bozsó János** Munkácsy Mihály-díjas festőművész és **Vörösváry Ákos** látványtáros, műgyűjtő (*Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskeresztje – polgári tagozata*).

A Néprajzi Múzeumban január 21-én Magyar Bálint művelődési és közoktatási miniszter kitüntetéseket adott át íróknak, pedagógusoknak, egyetemi oktatóknak. *Apáczai Csere János-díj*at kapott – többek között – **Gaul Emil**, a Magyar Iparművészeti Főiskola tanszékvezető egyetemi docense és **Lőrincz Győző**, a budapesti Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola tanára.

Gratulálunk a kitüntetetteknek!

INFO

BORZA TEREZ

Magyar Szemle

2003/2.

21. old.

AY KÁROLYNAK

Zengővárkony, 1938.] II. 21.

eur elküldte nekem rajzgyüjte-
int ez a lev.[elező] lap, azzal
őket.[1] Fényképekről, Várkonyban,
kül! Már ebből látszik, mily
a sok selejtes közt van néhány
, figyelemre méltónak látszik,
e a fotokat átnézni s hozzávető-
gyezni. Maga egy óra alatt elintéz-
, amely érdekli. Ha tehát hajlandó
megirja nekem, akkor én azonnal
van és mit csinál? Már rég nem
van a Michelangelo?[2]

delmi sport fejlesztésére leendő képviselői fizetésem 30%-át felajánlom egy önvédelmi klub alapítvány egyik alapítójaként;

– MOM-terület: XII. kerületi fiataloknak zöldövezeti olcsó hitelű lakások építése.

Kötelezettség-vállalásom:

A kerület lakosságát érintő parlamenti tervezetekről fórumot tartok, és az ott elhatározott álláspontot képviselem az Országgyűlésben.

Amennyiben egy legalább 750 fős fórum megvonja a bizalmát tőlem, 48 órán belül lemondok mandátumomról, ez ügyben egyetértek és hajlandó vagyok együttműködni a körzeti KONTROL Egyesülettel.

A feladatok Önök szabják meg, a végrehajtás az én kötelességem!

Tisztesség-becsület

Antal Péter
képviselőjelölt

Magyar Szocialista Párt

Bakonyi Tibor

Tisztelt Olvasó!

Mindenekelőtt szeretném megköszönni a bizalmat annak a több mint kétezer kerületi polgárnak, aki az ajánlószelvényét nekem adta.

Engedjék meg, hogy tájékoztassam Önöket a parlament elé, márciusban benyújtott indítványaim sorsáról. A sporttörvényt módosítottuk. Elsősorban azért, hogy végre szétváljon a profi és az amatőr sport, legyen pénz a fiatalok testedzésére, az utánpótlás nevelésére, valamint megteremtettük a feltételeit a labdarúgás fejlesztésének. Ennek az a lényege, hogy gazdasági társaságok fogják működtetni az élvonalbeli focicsapatokat, melytől azt reméljük, hogy a tulajdonosok közönségcsalogató körülményeket teremtenek a stadionokban és a játékosokat magasabb színvonalú munkára késztetik.

Másik kezdeményezésem egyelőre nem járt ilyen sikerrel.

Azt javasoltam az országgyűlésnek, hogy azokat a termékeket, cipőket, sportruhákat, pólókat, amelyeket hamis védjegy miatt a vámosok elkoboznak, adjuk oda a rászorultaknak. Az érvényben lévő szabályok szerint ezeket meg kell semmisíteni, ami több mint 200 millió forintba kerül évente. Arra gondoltam, hogy jobb helyre is kerülhetnének ezek a ruhaneműk, hiszen például a mi kerületünkben is sok nevelőotthon működik, amelyeknek nagy szükségük van minden segítségre.

Sajnos az utolsó napon egy benyújtott jó szándékú módosító indítvány technikailag nem tette lehetővé, hogy ebben a parlamenti ciklusban végszavazzunk az említett törvényjavaslatról.

Bízom abban, hogy a következő parlament tagjaként elsőként tudom újra beterjeszteni elgondolásomat, amely segít sok nehéz helyzetben lévő embernek.

Bakonyi Tibor
országgyűlési képviselőjelölt

Munkáspárt

Petrovszki István

A jelenlegi kormány elismerte, hogy a rendszerváltás kárvallottai a bérből és fizetésből élők, a nagycsaládosok és a nyugdíjasok.

Indíttatásom a mindenkori hátrányos helyzetű kisemberek oldalára sodort és ma is ők állnak közel hozzám. Hatgyermekes szegényparaszti családból származom. Ma 65 éves nyugalmazott matematika-fizika szakos tanárként élek a XII. kerületben feleségem, felnőtt lányaim, unokáim és barátaim szeretetével övezve. Munkás életem során hosszú ideig tanítottam, majd politikai pályára léptem, és kezdetben Békés megyében, később az MSzMP központi apparátusában dolgoztam pártszervezőként nyugdíjazásomig.

Jelenleg pártonkívüli vagyok, de baloldali beállítottságú, és szimpatizálok a Munkáspárt politikai céljaival.

A párt kérésére ezért vállaltam a XII. kerületben az országgyűlési képviselő jelöltséget. Azon fogok dolgozni, hogy a rám jutó szavazatokkal segítsem a Munkáspártnak a parlamentbe történő bejutását. Ezt a pártot tartom az egyedülinek, amely hitelt érdemlően, hatalmi törekvések szándéka nélkül vállalja az önhibáján kívül elszegényedett, munka nélkül maradt, kiábrándult milliók érdekeinek politikai képviseletét. Nem akarja leváltani a jelenlegi kormányt, de el akarja foglalni a parlamentben az őt megillető helyet, hogy ott szót emeljen az általa képviselt tömegek érdekében.

Petrovszki István

Nemzetiségi Fórum

Klauszné Fuzik Mária Ildikó

Hogy tartsuk a jó irányt: SZDSZ

Dr. Szent-Iványi István

Köszönöm azt a több ezer ajánlószelvényt, amellyel támogattak.

A mostani választásoknak az a tétje, folytatódhat-e az ország felemelkedése.

Mindez az Ön döntésén múlik!

Szavazzon a szabad demokratákra, válassza a sikeres, polgári jövőt!

Szociáldemokrata Párt

Bodor Győzőné

Somogy megyei Ságváron született 1947. július 10-én. Nyugdíjas, férjezett, 2 gyermeke van. Az SZDP tagja. Az SZDP jelöltjei a parlamentben a párt programját akarják képviselni, amelyet 11 rövidített pontban foglalt össze az elnökség.

– Egyetlen párt, amely több százezer új munkahelyet tud és képes teremteni.

– A tandíjmentes oktatást visszaállítja.

– Támogatja a Szabad Szakszervezetek Országos Szövetségét, amely hiteles érdekvédelmet valósít meg.

– Ellenzi több százezer rokkant-nyugdíjas nyugdíjcsökkentését.

– Elutasítja a nyugdíjkorhatár emelését.

– Vállalkozóknak mérsékelt adókat és egyszerűsített könyvelést biztosít. A kamarai törvényt felül vizsgálja.

– Beindítja a szociális lakásprogramot.

– A középrétegek további életszínvonal-süllyedését meg fogja állítani az érdemtelenül meggazdagodott elit terhére.

– Az inflációt jelentősen csökkenti.

– A gyógyellátás állampolgári jogon kerüljön alkalmazásra.

– Szociáldemokrata jövőt, emberközpontú társadalmat akar.

Kérem támogassa jelöltünket ajánlószelvényével, hogy a parlamentben tudja képviselni az SZDP programját.

Sztankovánszki Tibor
ügyvezető elnök

Dr. Bardócz-Tódor András

független jelölt

Kedves egyéni választókerület-társaim!

Ha Önök még nem döntötték el, kinek adják ajánlószelvényüket, vagy egyáltalán nem szándékoztak senkinek odaadni, kérem adják nekem. Semmilyen párthoz nem tartozom, semmilyen szervezet nem támogat, sőt baráti segítséget sem kértem a kopogtató cédulák gyűjtéséhez. A feladat rendkívüli, mi-

Egy délután a porcelán művészével

Hegyvidéki műtermébe, napfényes otthonába belépve a látogató úgy érzi, mintha valahol a dúslombú fák között egy kis mesevilágba tévedt volna: csupa fény, csupa reménytkeltő derű. A széles ablaktáblákon besüt a nap és szinte körülöleli az ablakokba, asztalkára, földre helyezett lehetővékony – valami különös fantáziával megálmodott – áttetsző porcelánvirágokat … Ez *Borza Teréz* agyonhajszolt, közönyösödő hétköznapjainkba épült – de a munka szépségét, értelmét hirdető kicsiny mesebirodalma.

– Alkotásaim nagy részét a Természet apró élményei ihlették – a szél, a víz, a hullámzás, a növények, a virágzás – mondja a porcelán művésze, de erről beszélnek maguk a tárgyak is.

A művek különös vonzóereje vezetett a művésznőhöz. Évekkel ezelőtt egyik belvárosi kiállító teremben a hazai keramikusok kiállításán a sok színes, különböző méretű mű között feltűnt egy áttetsző, hófehér porcelán virágsziromszerűség. „Kibontakozás" – alatta az írás. Egy törékeny feslő bimbó. A kiállítás megnyitásakor zord, téli délután volt, de a jól rendezett, gazdag anyagot bemutató színes kerámia kiállításon ez a kis rügy, feslő bimbó már a tavasz ígéretét hozta. És ilyen ígéretteli többi műve is. Tálak, átvilágítható szobadíszek, törékeny, karcsú oszlopok, mértani idomok …

– Nézem a szépséget, harmóniát árasztó munkáidat és arra gondolok, te azokban az években nőttél fel – 79-ben végeztél az Iparművészeti Főiskolán –, amikor a legkevesebb finomságot, szeretetet adták a mindennapok, a tágabb környezet. Hogyan jutottál el ezeknek a belső gondolatokkal teli művészi formák megteremtéséig?

– Arra törekedtem, hogy tárgyaimban a Természet és az anyag szerkezete tükröződjék, amelyeket tartalommal szeretnék megtölteni. Kifejezhetik az emberi érzelmek végtelen gazdagságát. Az anyag, a porcelán – amivel dolgozom – számtalan titkot rejt magában, sok mindenre lehetőséget ad. Szeretném bemutatni az anyag tulajdonságait: lágyságát, vékonyságát, keménységét. Fontos szerepe van benne a fénynek, mely megmutatja a tárgyak áttetszőségét, misztikusságát, belső mondanivalóját … Fontosnak tartom, hogy munkáimban megteremtsem a belső harmóniát és azt, hogy ezt mások is megtalálják benne, ebben az elgépiesedett világban. Organikus kompozícióim az ember és a természet kölcsönhatásának vízióját jelentik. Megpróbálom a természeti erőket az egymásra ható energiák, mozgásformák folyamataként megjeleníteni …

Amit mond, azt tükrözik munkái, köztük a köztulajdonba került „Virágzás" sorozat (Művelődési Minisztérium kortárs gyűjteménye), vagy a győri Székesegyházban, Apor Vilmos püspök szarkofágjánál lévő porcelán „Örökégő", a tokiói Magyar Nagykövetség dísztermében elhelyezett „Kibontakozás" porcelán plasztika, az ugyancsak Tokióba került „Hegyek lelke", vagy Olaszországban, Castelli kortárs kerámia gyűjteményében lévő virágok, a Csiroban, Porvooban (Finnország), újabban az Új Zélandi múzeumban látható porcelán plasztikái. Számos önálló kiállítása volt 1983-tól a hazai bemutatkozásokon kívül Münchenben, Zürichben, Bécsben, Prágában, Iserlohnban, Amszterdamban.

Hazai csoportos kiállításon 1979-től vesz részt, azóta csaknem évente láthatók finom vonulatú porcelánjai külföldi kiállításokon, nemzetközi biennálékon, 1996-ban Finnországban az IRIS kerámia szemináriumon meghívott előadója és kiállítója volt. Kerületünk művészi megmozdulásaiban is aktívan részt vesz.

A művészasszony, *Borza Teréz* kiegyensúlyozott pályafutásának erőt adó alapja harmonikus családi élete is. Napfényes, hangulatos műtermében megvalósuló porcelán plasztikáinak első megismerői, kritikusai vagy inkább élvezői erdőmérnök férje, joghallgató fia és érettségizett, a pályaválasztás izgalmas időszakát élő leánya, Réka, a hegyvidéki otthon kedves együttese.

Mire e sorok megjelennek a zágrábi, japán, osztrák, kairói nemzetközi s az 1997-es Toyamura – Japán –, Szobrász Biennálé különdíja mellett *a magyar Ferency Noémi-díj boldog tulajdonos lesz kerületünk lakosa.* Szeretettel gratulálunk.

Schelken Pálma

ARCOK

Laci bácsi

Kitárulkozunk a napsütésnek itt a Déli Pályaudvar indulási oldalán, ülve egy szép, piros padon. Mellettem ketten: szélesarcú, időses férfi, mintha tömör, ősz bajsza tartaná egybe fakó ábrázatát. Fekete ünneplő kalapjáról rég lehervadt már a rózsa, kicsi bőröndjének négy sarka kopott, szétfoszlóban. Mellette angyalarcú kisfiú, négyötéves forma lehet, ültében is fogja élénkszínű kis hátizsákját. Néha játékosan odabújik a férfihoz, aki tűnékeny mosollyal meg-megsimogatja, nyugtatja kezét a gyerek fején. Sokáig csönd, aztán hirtelen megszólal az apróság.

– Papa! A Laci bácsi azt mondta, hogy az apukám nem az apukám!

Felhő a papa arcán, keserű biggyesztés.

– Ne hallgass rá. Beszél össze-vissza az a te Laci bácsid. Még mindig jár oda hozzátok?

– Egy kicsikét ritkábban. De akkor ott is alszik, nekem meg anyu ott ágyaz a kisszobában. Laci bácsi meg odaül mellém, mesét olvas.

– Anyád is nagyon szerette hallgatni a mesét kicsikorában, de nagyanyádnak nem kellett olvasni, mindet tudta fejből – mondja a papa, hogy valamiképpen másfelé terelje a diskurálást. – Nagyon aranyos kislány volt az anyád kisfiam. Szófogadó, ügyes, talpraesett. Már hetedikes volt, amikor eljött hozzánk a tanító úr, hogy ezt a kislányt ne hagyjuk veszni, taníttassuk, hogy vigye valamire. Hát vitte is! – Ezt az utóbbi három szót keserű mérgelődéssel mondja a papa. Jobbkeze, amit a térdén nyugtat, ökölbe szorul.

A kisfiú egyre csak köti az ebet a karóhoz. Nem tágít az eredeti témától.

– Amikor pedig a Pista bácsi olvas nekem mesét, azt úgy utálom. Kihagyja a felit, pedig szólok neki, hogy nem az jön, csak kihagyja. Vigyorog bele a szakállába, fúj.

– Ki az a Pista bácsi? – Szenvedő arccal kérdez a papa, mint akit most feszítenek keresztre.

– Hááát… – akad el egy pillanatra a gyerek, de aztán mondja, mint a vízfolyás. – A Pista bácsi délutánonként szokott jönni, mert viszont este a Zoli bácsi szok jönni. Csoki, virág, miegymás. Papa, ha látnád! Egy óriás! Fölemel, földob a levegőbe. Akkorát nevet, hogy zeng a ház. Viszont ő nem szokott mesét olvasni, mert akkor én már álmos vagyok.

– Aztán hát apukád sose jön?

– Papa, az más. Telefonál minden héten, hogy másnap mikor találkozunk lenn, a kapunál. Mert ő nem jön föl soha. Lemegyek, már ott vár. Megpuszil, végig az egész arcomat. Megfésül, ha nincs rajtam a sapka. Soha nem engedi el a kezemet, úgy megyünk. Azt mondta, ha meglesz a tárgyalás a bíróságon, utána mindig ott leszek náluk, ővele. Mert fellebbz… Fel-lebbe-zett. Papa, mi ez a felhogyishívják?

– Ne foglalkozz örökké ezzel. A Laci bácsiról pedig hallani se akarok. Majd minálunk odahaza elfelejted.

– Mondd papa, mikor érünk oda tihozzátok?

– Bizony akkor már vacsoraidő lesz kisfiam. A tyúkok is elülnek addigra. Nagyanyád megsüti a kalácsot, leveszi a tűzről az ételt. Megterít szépen, hiszen vendég lesz a háznál, te leszel az. Körül üljük az asztalt. Az egész család.

– Te papa! Mondd meg nekem légy szíves, mit jelent az, hogy család?

Kovács Imre

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Borza Vera

MAGYAR HÍRLAP

1971 DEC 25

MAGYAR HÍRLAP

Borza Vera rajza

a kettéosztott szigetre, amelyen pedig évs
otthont a karácsony, mint a kontinens ország
kapott otthont a békétlenség is. Kelták, ró
mannok, skótok ... ki tudná felsorolni, hán
jött és ment itt a múzeumokban eredeti t
ezredév alatt? És ki tudja a békétlenség nev

A békétlenség

Amikor először jártam itt, megpróbláltam nevet adni neki. Vallási lepelbe bújtatott *osztályharc* — igaz, hiszen észak gazdagjai és

értették
kintett
kifejez
szégye

1972 JUL 23

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

MAGYAR HÍRLAP

Borza Vera

1021

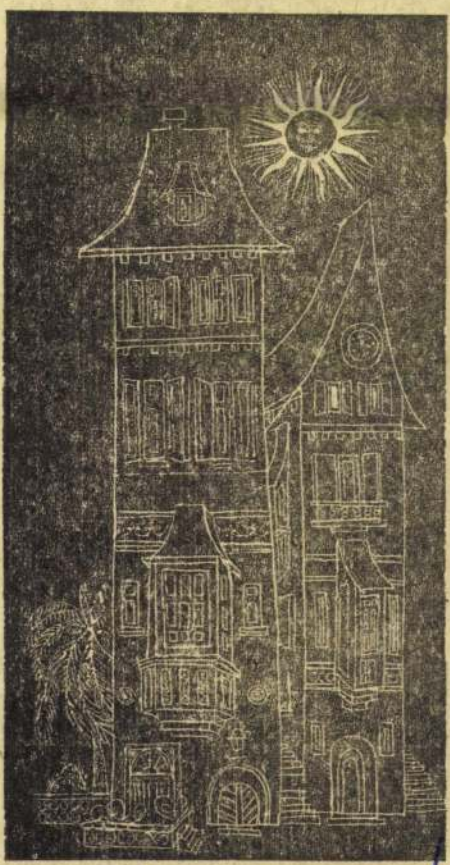

Borza Vera rajza

Hajnal Gábor:

ság fejlődése
tai alapján

Az elmúlt fél évben az állami beruházások teljes összege *17 milliárd rubel volt. Összesen mintegy 500 000 új, kényelmes és korszerű lakást építettek.*

Folytatódott a nép anyagi és kulturális színvonalának emelkedése. Az átlagos havi munkabér, az elmúlt év azonos időszakához viszonyítva *3,5 százalékkal emelkedett, és 128,5 rubelre, társadalmi juttatásokkal együtt pedig 174 rubelre rúgott.* A kolhozparasztok jövedelme *5 százalékkal* emelkedett.

A kiskereskedelmi áruforgalom értéke *83,8 milliárd* rubel volt, vagyis az elmúlt év azonos időszakához viszonyítva, *7,1 százalékkal emelkedett.*

A Szovjetunió külkereskedelmi forgalma az elmúlt fél évben 8,7 százalékkal növekedett, és értéke elérte a 12,5 milliárd rubelt.

a kánikula

2 órakor Miskolcon, Szegeden és Budapest több kerületében frissítette a levegőt a zápor, Siófok, Baja, Békéscsaba és Szolnok fölött pedig villámlások és dörgések jelezték a zivatar közeledtét. *A meteorológiai prognózis mára is 30 C-fok körüli meleget ígér,* amelyet csak átmenetileg csökkent majd az időnként megnövekvő felhőzet és a helyi záporokkal érkező északkeleti, keleti szél.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 JUL 2

Magyar Hírlap

Borza Vera
1021

1972. JÚLIUS 2, VASÁRNAP 11

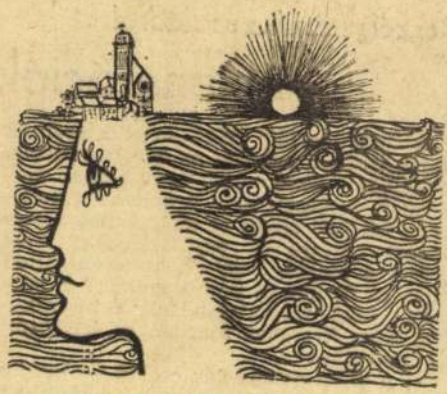

Borza Vera rajza

Beszélgetések a családról

Generációk

A mai családi élet konfliktusainak egyik legfőbb okozója az összezsúfoltság, különböző generációk együttélése. Hogyan jelentkezett ez a probléma a múltban? Mi volt akkor és mi jelenleg a gazdasági háttere az együttélésnek? Elég erős-e a család, hogy rugalmasan álljon ellen az új kor új problémáinak? E kérdések köré csoportosítottuk a beszélgetést Kósa Erzsébet. szociológus, egyetemi adjunktussal.

— A több generációs család — kezdte fejtegetését Kósa Erzsébet —. a múltban a klasszikus család típusa volt. A különböző nemzedékek együttélését termész-

Borza Vera

rejza a 104. oldalon

Valóság 1976/6

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Borza Vera
ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1977 FEB 26

1021

Borza Vera: Hazafelé

izonyára a *Lámpafénynél* című
k írója (ÉS február 19.) is em-
szik még teológiai éveiből a
bliának ezekre az első szavaira.
g kell vallanom, magam is bir-
ztam a héber nyelvvel, és nem
ndhatom, hogy kétvállas győze-
nmel kerültem volna ki a küz-
lemből: nem héberül olvastam a
bliát, hanem Károli Gáspár
bbször átdolgozott fordításában,
ebből készültem fel annakide-
n a *szentírásismeret* elnevezésű
rgyra. Csak később vettem kéz-
e családi Bibliánkat, az átdolgo-
atlan Károlyit, amelybe még vala-
nelyik szépapám kezdte meg kal-
igráfikus betűkkel feljegyezni az
Emlékül hagyandó" eseményeket,
s a hosszú sor végén saját neve-
net, születési adataimat is ott ol-
vashatom.

De akkor a felemlegetett cik-
temben (*Jákób birkái*, ÉS január
9.) miért Thomas Mannra hivat-
koztam, miért nem a Bibliára,
hogy a Lámpafénynél című cikk
szerzője számonkéri. Mert olyan
valakit akartam idézni Tho-
nas Mann személyében, aki
érti a mítoszok nyelvét, aki
első olvasatban értelmezte az ős-
mítosz szövegét. A második olva-
latot már én tettem hozzá. Nem
iszem, hogy cikkem alapján bár-

pesten. A háború és
következtében szeg
annyira elfeledette
hogy a Magyar Iro
is Térey Sándor név
ja, és a Kutit tartja
nek.

Gachot kultúrattas
évtizednyi távolságb
(exécrables) ítéli a
Én azonban T. Gy. helyében nem
fogadtam volna el bármely ava-
tott ítélkező kész véleményét,
hanem utánajárok: hátha mégis
megjelent az a fordításkötet, és
ellenőrzöm, csakugyan pocsék-e.
Másrészt, gondolom (mert kutya-
nehéz irodalmi lapba nem írónak,
hanem olvasónak írni), egy fordí-
táskötet nem súlytalan tárgy egy
űrkabinban, hanem összevethe-
tő az adott kor hasonló vállalko-
zásainak színvonalával, például
Zuckermandel el Carasso: Poésies
1927. Anthologie de la poésie
hongroise, 1927. Ezután jöhet csak
a végítélet harsonája. Illetve ma-
rad az a kérdés, amit nem tudok
eldönteni, nagyobb bűn-e pocsékan
bemutatni valakit, mint sehogy.
Kérdés, hogy Ady első francia for-
dítójánál ezt az átvett jelzőt has-
nálni ízléses-e. Kérem Tímár
Györgyöt, hogy bocsásson meg ro-
konomnak, nem költő volt, hanem
jogász, s úgy látszik — bár ügy-
védnek igazán nem volt dilet-
táns —, az utókor előtt rosszul
védekezett. Vagy az ítéletnél ko-
rán törték el a pálcát? Erre gon-
dolni sem merek.

tanár szerint — amint ez
teratura írta 1926 decemb
mában — Térey Adyt „úg
te át franciára, hogy nem
el az eredetinek különös
ereje. A francia nyelv
finomságát érezteti ez a
a verselés elegáns és kön
szinte az eredeti benyomás
ti". A professzor annyira
kesült, hogy elkezdett ma
tanulni (ami mellesleg azt
nyítja, hogy ekkor még ner
hette össze az eredetivel . . .)

Azt is sajnálom, hogy
átvette Gachot barátom sze
túlzó *pocsék* jelzőjét. Térey
minckét verset fordított az
addig ez volt a legtöbb.
Karátson, aki 1966-ban a
Études Finno—ougriennes
nyelvészeti folyóiratban alap
nulmányban elemezte egy
zad versfordításait, az A
szentelt tekintélyes részben
Térey fordításaira is. „Kö
rűeknek", „édeskéseknek" é
hígítottaknak" mondja ő
csak a *Jó Csönd herceg elő*
strófáját ismerem közülük:
lóban pontatlan, de nem „p

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 NOV 28

PETŐFI NÉPE

Borza Vera

1021

ÉSZET

● Borza Vera grafikája: Álom.

Divat '77

Az idei Centrum és Luxus áruházi divatbemutatónak több említésre méltó érdekessége volt; Kecskeméten épp negyedszázada rendezték meg az elsőt; aztán: a bemutatott modelleket némi turfanggal belföldre szakadt más haza fiának is nevezhetnénk, az ötletek ugyanis a divatdiktátorok hazájából, Franciaországból származnak, míg az anyagok és az elkészítés egyként belföldi munkánk eredményei. A Centrum Áruházak Vállalata, a Centrex modellező részlege azt a célt tűzte ki, hogy divatosan, de itthoni anyagból állítson elő.

A bemutatót megelőzően tájékoztattak egy-két újdonságról, hogy a színpadra kerülő model-

A szoknyák h
marad. A szép n
nyos idő múlva
kos, térd- vagy
nyák hivatottak k
gas lányok nyil
csúsított, derékb
bátot öltenek m
csizmával egészít
ket. Apropó, csi
bővebb, mint egy
A sarka változ
egybetalppal kész
re is érvényes. Ez
a fejükre teszne
kötött sapkától a
még hoszabb min
vat viselni stóla
bánként fejre c
körbetekerve és

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 JAN 16

MAGYAR HÍRLAP

Borza Vera

MAGYAR HÍRLAP

1021

Borza Vera rajza

sékről írni?

szórakoztatja — s joggal, hiszen valójában nem is mesét ír, hanem stílusparódiát... Sok a panellmese is, s ráadásul rosszul összeillesztve. Ezért aztán nemcsak unalmas, hanem — úgy tűnik — meg is szeg valamiféle kimondatlan játékszabályt.

A nemrég megjelent két mesekönyv, a *Mesevonat* és a *Csupa új mese* tartalmaz jó és rossz meséket egyaránt; de szerencsére mindkettőben több a jó. A *Mesevonat* a világnak elsősorban műmesekincséből válogat; illusztrációit *Szántó Piroska* készítette. A legszebb meséket *M. Barbaric-Fanuko, Horacio Quiroga, Csukás István* és *Frantisek Nepil* írta. Ez utóbbi szerzőnek a postagalambról szóló meséjén ráadásul gurulni is lehet a nevetéstől. De a legeslegszebb talán mégis egy

Borza Vera

rajza

Magyar Hirlap 1974 338/9

Borza Vera

rajza

Magyar Hirlap 26/9 1975

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Magyar Hírlap

Borza Vera

1021

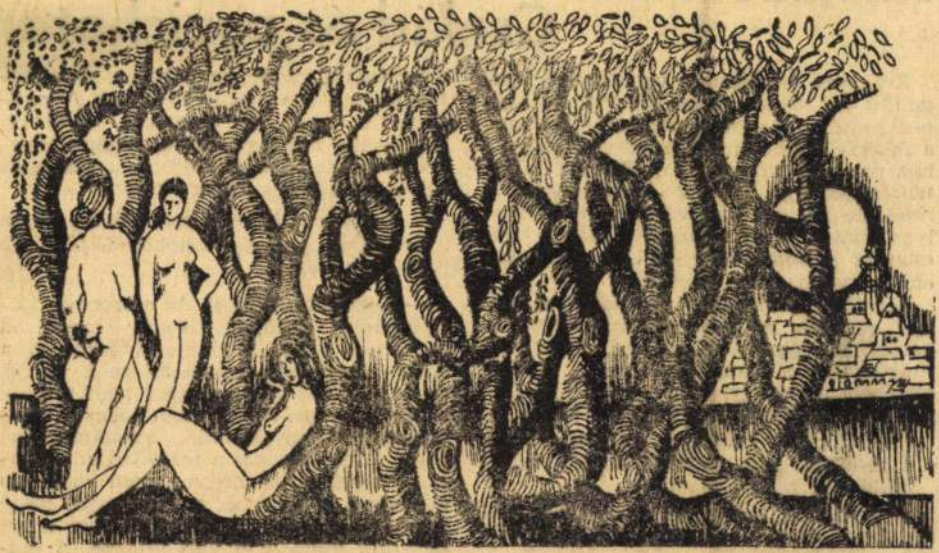

Borza Vera rajza

Beszélgetés a családról

Család és pszichotera

Kellemes, barátságos, vendégváró hangulatú kis szoba, piros bútorokkal, szépen hajtó zöld szobanövényekkel — íme, a Péterfy Sándor utcai területvezető kórház pszichológusának, *dr. Szilágyi Lillának* a szobája. Nem véletlenül ilyen, ő rendezte így be. Oka volt rá, tudja milyen fontos, hogy *gyorsan találjon kapcsolatot a hozzá érkezővel.* S ezt segíti elő a megnyugtató környezet.

Beszélgetésünk gerince a család: a családi nevelés, a gyermekkor szerepe a később esetlegesen jelentkező neurotikus tünetekben, a család szerepe a felnőtt életében, akár úgy, hogy oka betegségének, akár úgy, hogy gyógyítója annak.

— Hogyan kezdődik az ismerkedés a beteggel? Mit akar elsősorban tudni, hallani a pszichológus?

— A döntő, hogy *megismerjük a beteg kapcsolatait* a világgal, környezetével, családjával és nem utolsósorban: önmagával. Az egészséges felnőtt ember ugyanis önmagával viszonylagos harmónia feltárásával rádöbben a beteg, *nem látta reálisan a maga problémáit.* A pszichológus segít a betegnek, élményei rendszeres feldolgozásával, értelmi és érzelmi ítéleteit megtisztogatni a túlzásoktól és egészséges szintre hozni.

— Kérem, ismertessen néhány olyan problémát, amely különösen jellemző a mai korra.

— Kezdjük a nőkkel. Az asszonyok túlterheltsége például sokszor hiszteroid tüneteket okoz. A dolgozni járó nő a saját idegességét természetesnek tartja, de a női főnöktől ugyanezt nem mindig tudja lenyelni. A fegyelem sokszor visszatartja, hogy azonnal reagáljon, így aztán *viszi magával a feszültséget — haza.* Amikor az én nagymamám vasárnap odaégette a húst és a nagypapa megjegyzéseket tett, a nagymama sírt egyet és aztán minden el volt intézve. A dolgozó nő viszont, akit a főnöke a munkahelyén megszidott, este a családdal ingerült, otthon kapja a sírógörcsöt, ott-

második műszak

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Borza Vera

1989 JAN 14

Magyar Hírlap

1021

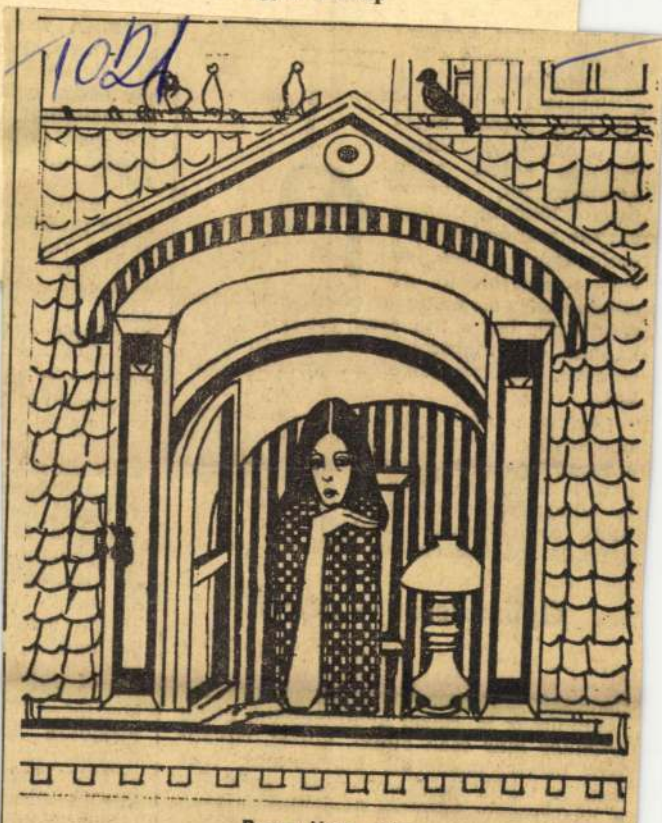

Borza Vera rajza

kat m
rel, me
gyükbe
a kiéh
jóllako
lát is c
roljunk
kender
forgó-,
vegyes
vetőma
ezeket
etetőkbe. Ha az etetőt az ablakpárkányon rendezzük be, a madarak rövidesen rákapnak, és a megszokott időpontban gyülekezve, csipogva követelik járandóságukat.

Leghasznosabb és legkedvesebb énekes madaraink, a cinkék, különösen hálásak a *faggyúért*. Kössünk egy darabka faggyút vékony spárgára és akasszuk egy — ablakunkhoz közeli — fa ágára. Néhány nap múlva élvezhetjük a faggyún lakmározó cinkék játékát.

Gyümölcsök — délről

A narancsról, a banánról, a datolyáról és társairól bátran mondhatjuk, hogy nemcsak déligyümölcsök, de nálunk téli gyümölcsök is. Hazai gyümölcseink közül ilyenkor már csak almát, körtét, ritkábban birset, naspolyát fogyasztunk frissen. A többi, kertben termelt gyümölcs a háziasszony befőttes üvegében, a konzervdobozokban, vagy a mélyhűtött kartonokban várja fogyasztóját. Frissgyü-

forralása után
nába. Ha me
forraljuk, mi
klóros vizet
pár percig fo
lamennyire el
4. A felön
állni a kanná
átöntjük abba
vírozzuk és a
ró vízzel kiö
Ami a faj
legfinomabbn
„Darjeeling"
jéit nagy ma
lejtőin terme
túlságosan fi
rozott vízben
A sokak á
koe teának s
virághoz. Az
mazású és j
szót a kínai
körülbelül „
cserje bizon
szítik és vir

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

VALÓSÁG

1974 MÁR

Borza Vera

1021

Borza Vera: Virágok

nanyagu
kel keve
kin" nev
itt sem á
végképp
tak hitv
ezt a pép
deiben.
körforga
ugyanezt a rendszert látjuk. Egyes olcsó vendéglők a tekintélyesebb vendéglőktől szerezték be a többé-kevésbé elfogadható maradékokat. Ezt vagy maguk szolgálták fel, vagy továbbárusították még nemtelenebb kollégáiknak. Fekete zászlónak hívták, mivel ezeket a maradékokat fekete ponyvával letakart kétfülű kosarakban szállították.

Meddig tartott ez a maradvány-kereskedelem?

Zolánál még található 1875-ös utalás a *Bizsu* pavilonra. A guberálók tevékenysége csak 1880 után hagyott alább.

A lakosságnak mekkora része táplálkozott maradékokból?

Párizsban, ahol a lakosok száma 1855-ben 1 200 000 volt, úgy két-háromszázezer ember étkezett igen bőségesen, és több tízezer ember naponta telezabálta magát.

Kik tartoztak ebbe a falánk osztályba?

Először is a nagyburzsoázia. De a középburzsoázia igyekezett utánozni a vezető réteget, legalább a táplálkozás terén.

Hogyan bírta el a XIX. századi nagyevők szervezete a túlterhelést?

Hozzászoktak. A nagyétkűek szervezetét a civilizációs motiváció hozzáidomította a túltáplálkozáshoz. Begyakoroltatta a testet, mint valami sportteljesítményhez.

A Direktóriumtól kezdve a bőséges táplálkozás amolyan revans volt; a felemel-

Petőfi Népe, 1947. jún. 29.

Borza Vera

LOM • MŰVÉSZET • IR

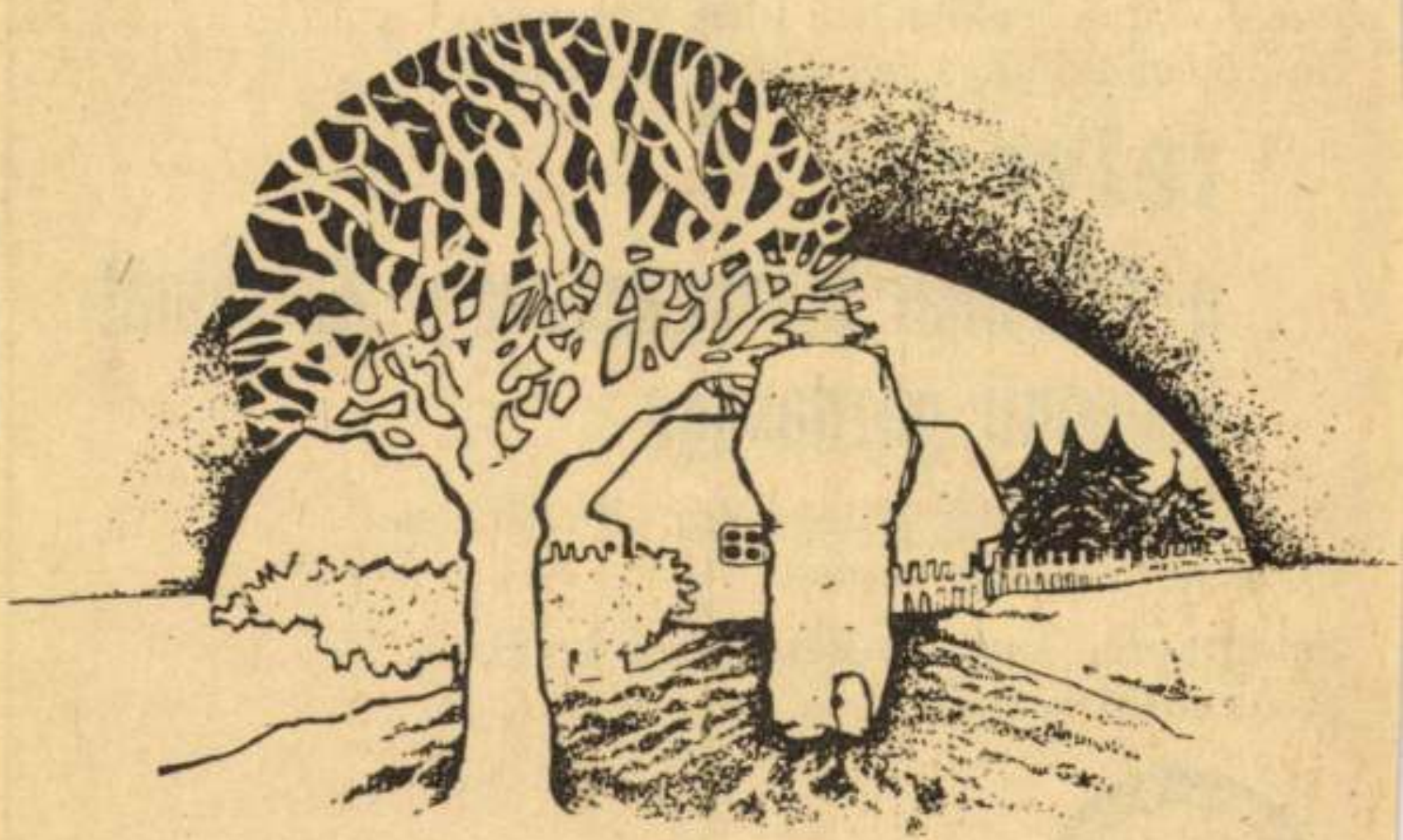

● **Borza Vera grafikája: Hazafelé.**

Lótenyésztő és sportlovas szakmunkástanulónak

az általános iskolát az idén befejező,
de 16. életévüket be nem töltött fiúkat

felvesz

a Bábolnai Mezőgazdasági Kombinát központi gazdasága

A felvett tanulók kollégiumi elhelyezést és teljes ellátást kapnak.

Jelentkezés személyesen vagy levélben, az oktatási osztályon.

BÁBOLNAI ÁLLAMI GAZDASÁG 1789

Cím: 2943 Bábolna.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 JAN 25

Magyar Hirlap

Borza Vera

1021

MAGYAR HÍRLAP

Borza Vera rajza

MAGYAR HÍRLAP

„A per eldőlt…"

Mezőgazdaságunk h

Mindaz, ami a fölszabadulást követő 30 esztendőben a magyar mezőgazdaságban történt, természetszerűen elválaszthatatlan az ország általános fejlődésétől, az elmaradott agrár-ipari állam szocialista útra térésétől, s meglehetős gyorsasággal ipari-agrár jellegűvé válásának folyamatától.

Két agrárforradalom

A summázatot talán úgy adhatjuk meg legjobban, ha azt írjuk: e harminc év alatt két agrárforradalom zajlott le Magyarországon, éspedig a földreform,

közül 109 875 volt a gazdasági cseléd, 261 088 a mezőgazdasági munkás, 213 930 a törpebirtokos és 32 865 a kisbirtokos. Érthető, hogy az előbbi rétegeknek a dolga a legnehezebb, s az is logikus, hogy az erők összefogására elsőként ők vállalkoztak.

Szokás beszélni néhány „ősszövetkezetről", amelyek már a fölszabadulás évében megalakultak: a *sarkadi*, a *dánszentmiklósi*, a *vasszilvágyi* parasztoknak az ösztönös egymásrautaltságból sarjadó közös indulására. Idézett

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 JAN 26

Magyar Hirlap

Borza Vera
1021

Borza Vera rajza

Fegyverek az USA-ból

Az elmúlt év adatainak tanúsága szerint az Egyesült Államok a világ legnagyobb fegyverexportőre. A szállítások értéke egyetlen esztendő alatt *megduplázódott*, több mint 8 milliárd dollárt ért el. *A vásárlók zöme a Közel-Keletről és a Perzsa-öböl térségéből kerül ki:* ide irányul mintegy 7 milliárd dollár értékű fegyver. A legnagyobb fegyvervásárló *Irán*, 3.8 milliárd dollárral. Az iráni fegyvervásárlási lista legnagyobb tétele az F14 Tomcat típusú vadászgép. A sah amerikai látogatása során személyesen próbálta ki ezt a gépet, és nyolcvan darabot rendelt a haditengerészet számára. Az ügylet értékvolumene 1.9 milliárd dollár. A második legnagyobb fegyvervásárló *Izrael*, 2.1 milliárd dollárral. Tel Aviv főként F4 Phantom felderítővadászgépeket és A4 Skyhawk vadászbombázókat, valamint C130 Hercules típusú teherszállító repülőket vesz a helikopterek, tankok és más tüzérségi fegyverek mellett. A tíz „legjobb ügyfél" listája ezután így alakul a *U. S. News and World Report* című hetilap által közölt adatok szerint: Szaúd-Arábia (588 millió dollár értékben vásárolt fegyvereket), Görögország (435 millió dollár), NSZK (219 millió dollár), Spanyolország (148 millió), Kanada (94 millió), Dél-Korea (81 millió), Tajvan (68 millió) és Chile (68 millió).

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 DEC 25

Magyar Hirlap

Borza Vera

1021

Borza Vera rajza

[illegible] kommunistaellenesség csupán a nép szenvedéseit állandósítja."

A városi lakosság katolikus körei 1974 augusztusában megalakították a *Korrupcióellenes Népi Mozgalmat*, amely szeptember elején tette közzé *„Első számú vádiratát"*. E dokumentumban a katolikusok hat súlyos vádat emeltek Nguyen Van Thieu és közvetlen környezete — köztük felesége — ellen. A mozgalom vezetői a templomokban összegyűlt hívők előtt ismertették a vádiratot, és elítélték a különböző korrupciós ügyekbe keveredett Thieut, valamint családtagjait.

A mozgalom megerősödéséhez jelentősen hozzájárult Saigon püspökének, *Paul Nguyen Can Binhnek* szeptember 30-án kiadott nyilatkozata. „Az ország jelenlegi helyzetében, azért, hogy a közvélemény felvilágosításából kivegyem a részem — hangzott Nguyen Can Binh püspök nyilatkozata —, kijelentem: *a társadalmi igazságtalansággal, a korrupcióval szembeni fellépés megegyezik a katolikus egy-*

[illegible] Saigon [illegible] *nyomással szembeni tiltakozás hetét.* Ennek rendezvényein megbélyegezték a kormány „huligán" taktikáját és nyíltan hangoztatták: *„Ha Thieu a saját érdekével törődik, és a nép érdekeivel szemben cselekszik, a katolikusoknak joguk és kötelességük Thieuval szemben fellépni."*

A dél-vietnami katolikus egyház vezetői — mint 1974 második felének eseményei tanúsítják — elhatárolták magukat Thieutól. S a Korrupcióellenes Népi Mozgalom egyik vezetője egy 80 ezres tömeg előtt elhangzott beszédében *visszautasította Thieunak azt a nézetét, hogy az utolsó csepp vérig szembe kell szállni a*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 AUG 17
Magyar Hírlap

Borza Vera

1021

Borza Vera rajza

tkozóa
az *ipa*
XVII
áltozá
itési t
ztak.
likáció
yvében,
óiratok-

magyar
lésaival.

Vilmos, Bokros-Birman Dezső, Vilt Tibor és *Schaár Erzsébet* alkotásaival kapcsolatban folytattak, illetve jelenleg is folytatnak.

K[illegible]lovszky Márta

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

PETŐFI NÉPE
1975 OKT 19

Borza Vera

DALOM • MŰVÉSZET

1021

● Borza Vera grafikája.

MUNK

VILLANYSZERELŐ villanyszerelőket kat Kecskeméti helyre azonnali szünk. Fizétés számolás alapján. Jelentkezni lehet **MEZŐGÉP** Vállalat Kecskemét, Külső-Szegedi út 136. sz. Külső Szerelő Üzem vezetőjénél. 1664

AZ AFIT X. sz. Autójavító Vállalat kalocsai munkahelyre felvesz gyakorlattal rendelkező anyagosztály vezetőt, anyaggazdálkodót, szakképzett üzletkötőt, kecskeméti üzemegységbe műszaki vezetőt. 1666

A KECSKEMÉTI Törekvés Mg. Tsz felvételre keres: mg. gépszerelőket, autószerelőket, gépjármű-villamossági szerelőt, tehergépkocsi-vezetőket, autóbuszvezetői jogosítvánnyal, valamint mezőgazdasági gépésztechnikust, üzemmérnököt és mérnököt. Jelentkezni lehet: Törekvés Mg. Tsz Kecskemét. Talfájapuszta 27. Telefon: 11-500. 4005

DEKORÁCIÓS munkába fiakat segédmunkásnak, valamint érettségizett fiúkat gyakornoknak felvesz a Bács-Kiskun megyei Élelmiszer Kereskedelmi Vállalat. Jelentkezés: Kecskemét, Móricz Zs. u. 3. (BÉK Dekoráció.)

A TEJIPARI Szállítási Szolgáltató és Készletező Vállalat, Kecskeméti kirendeltsége, Kecskemét, Rákóczi-város 16. azonnali belépéssel felvesz üzemanyag-ügyintézőt és raktári kiadót, aki adminisztrációban jártas. Erkölcsi bizonyítvány szükséges. 1655

A GABONAFELVÁSÁRLÓ és Feldolgozó Vállalat TMK-üzeme felvesz külszolgálatos munkakörbe lakatos szakmunkásokat. Jelentkezés: Kecskemét, Ceglédi út 38. (Volt Olajmalom.) 4060

Apróhirdetések, apróhir

lngatlan

3 SZOBÁS, komfortos házrész sürgősen eladó, beköltözhetően. Kecskemét, Bethlen krt. 17. 4026

1500 NÉGYSZÖGÖL termőföld eladó. Érdeklődni lehet: Bíró Nándor, Uszód. 1672

ELADÓ 2 hold szőlő épülettel, vagy bérbe kiadó. Kecskemét, Alsószéktó 132. (Korhánközi út 2-es kmnél.) Kovácsné. 3921

BÁCSALMÁSON, a Lenin

FÉL ház eladó, azonnal elfoglalható, Kecskemét, Gyimes u. 3. Muszáj. 40791

168 NÉGYSZÖGÖL házhely sürgősen eladó, Szeleifalu-ban, újosztás. Érdeklődni: Kecskemét, Árpád körút 7. Mészárosék. 4085

TÖSERDŐBEN bekerített üdülőtelek, faház alappal eladó. Érdeklődni: Kecskemét, Széchenyiváros, Gőzhajó u. 13. II. em. 46. Du. 17 órától. 40793

ELADÓ Kecskemét, belterületén, háromszobás összkomfortos, kertes családi ház Kerkápoly utca 4.

ZAPOROZSEC szkocsi eladó, 2 évkival. Kecel, Szil 1. tér 8.

DUKKÓZÁSRA ikerhengeres ko hajtómotorral e Tóth, Kecskemé István u. 25. 17 ó

ELADÓ 140 l-es b rőgép, MIA-moto tyúval, de külön mint több ezer e keres szőlővesszőlődni: Weinhard Soltvadkert, Zrín

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Magyar Hirlap

Borza Vera

1021

Borza Vera rajza

Az utolsó gyarmatosítók

„Fajgyűlölők, nacionalisták és gyarmatosítók" — így jellemezte *Sean MacBride*, a Nobel-békedíj új birtokosa, a Délnyugat-Afrikában élő 30 ezer német telepest. MacBride az ENSZ megbízottjaként tevékenykedik, hogy az egykori német gyarmat, amelyet jelenleg a dél-afrikai rezsim igazgat, elnyerje függetlenségét. Mint a *Stern* című magazin megállapítja, a délnyugaton élő németek jelentik ez ügyben a legnagyobb akadályt.

A nyugatnémet hetilap be is mutat néhányat közülük. Itt van például Csumeb bányavároskából *Hans-Ulrich Hasse*, aki dél-afrikai útlevéllel járja a világot, de németnek érzi magát. Az 55 éves kereskedő ünnepnapokon büszkén sétál az ut-

Borza Vera

Magyar Hirlap 1976/222

Borza Vera rajza

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1976 - 6

Borza Vera

Valóság

1021

Borza Vera rajza

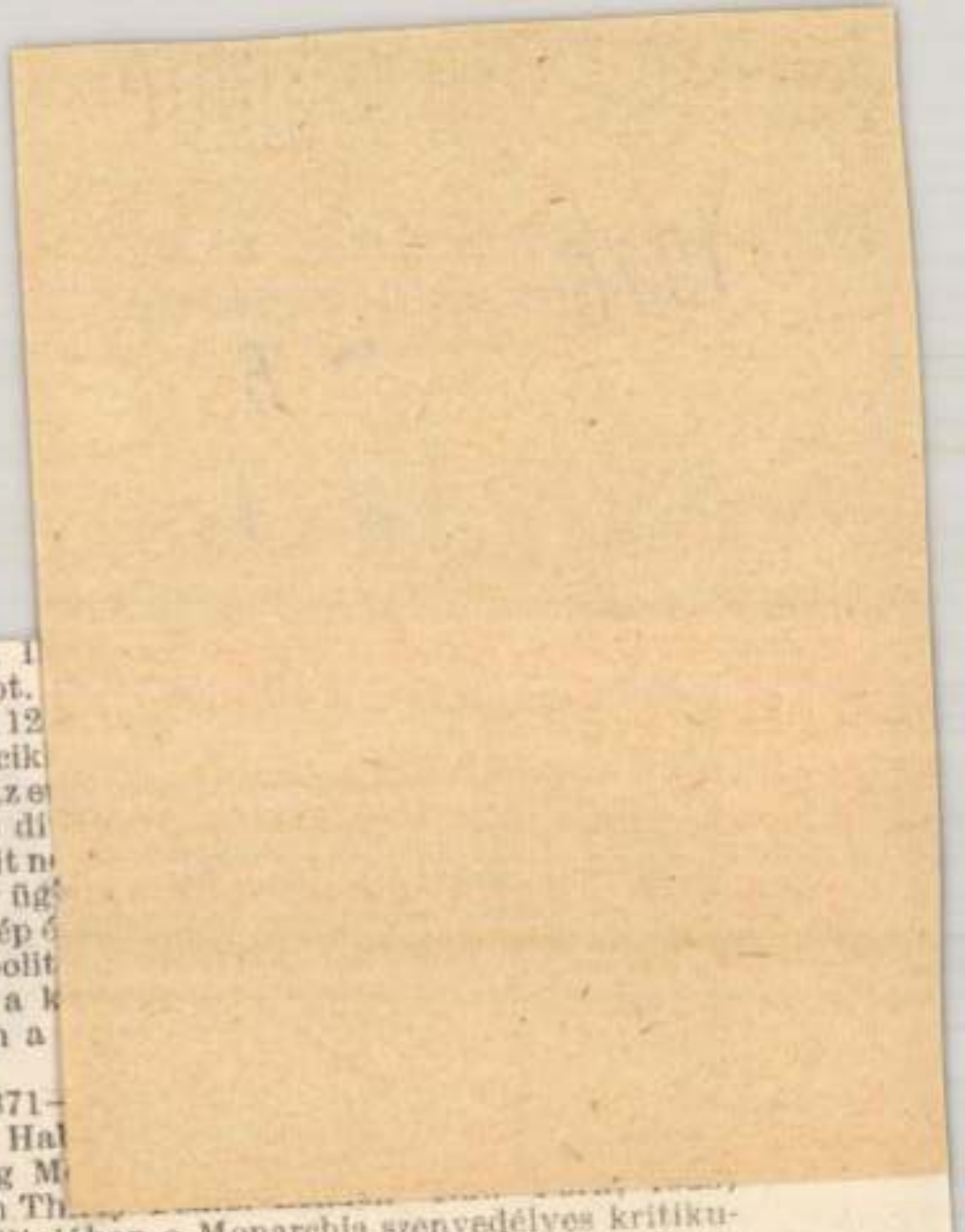

...zerk. Hanák Péter. 285—294. l. Vö.: *Iratok az 1894—95. évi magyar kor-...örténetéhez*. Történelmi Szemle, 1959. ...—351. l.

...894. okt. 11. 9. l. (A továbbiakban a ...nő hivatkozásoknál csak a dátumot és az ...elölöm.)

.... 9. l.

...molt be a külpolitikai rovat vezetőjé-...gyarok most nyíltan azzal vádolják ...gy ő irányította ellenük a harcot. ...zdettől fogva jeleztem, ez így is van. ...hogy ebben Kálnokyt nagymértékben ...rareakciós politikai elvei és veleszüle-...tikus előítéletei. Azonban ő túl intelli-...hogy feltételezzük, miszerint csupán ...tékai voltak. Bizalmasan közlöm, mik ...i indítékai. Az osztrák udvarnak so-...t a jelenlegi Hármasszövetség, vagyis ...szország a harmadik tagja. ...föl akar-

33 1898. dec. 1

34 1899. szept.

35 1901. dec. 12 ...ban vezérciki... ...amellyel az e... ...szembe a di... ...hogy a brit n... ...a magyar füg... ...magyar nép é... ...az új külpolit... ...beváltva a k... ...Square-en a ... ...volt.

36 Steed (1871— ...ben. A Hal... ...Habsburg M... ...(Through Th... ...alapján általában a Monarchia szenvedélyes kritikusaként és Ausztria—Magyarország nemzetiségei elkötelezett barátjaként ismerik, aki az első világhá-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1977 ÁPR 1
Magyar Ifjúság
Borza Vera

1021

varom a szerelem piros
angyalait, már jönnek értem.

BORZA VERA RAJZA

megszólaltatott ifjúsági vezetők a következő szervezeteket képviselték: a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség, a Szocialista Ifjúság Nemzetközi Szövetsége (IUSY), a Lenini Komszomol, az Európai Nemzeti Ifjúsági Bizottságok Tanácsa (CENYC – főleg nyugat-európai nemzeti ifjúsági szervezeteket tömörít), Ifjúszocialisták (Juso – a nyugatnémet Szociáldemokrata Párt, az SPD ifjúsági szervezete).

Az első kérdés mindenkinél azonos volt:

– Legutóbb két évvel ezelőtt rendeztek konzultatív találkozót itt, a Balaton mellett. Akkor a helsinki konferencia előtt álltunk, ma a belgrádi értekezletre készülünk. Mi történt azóta a kontinens ifjúsági mozgalmában, mi a különbség az akkori és a mostani helyzet között?

replő kérdések sokasága szükségképpen lehetőséget nyújt arra, hogy értelmezési különbségek vetődjenek fel, s viták legyenek a mit, mikor, milyen sorrendben stb. kérdésekre adandó válaszokban. *Ez azonban még inkább köve-*

resnek kat?

— F
számu
tos tér
hányat
egymá
latának
hülésh
a lesze
kért,
harcoló
lidaritá
működ
közül i
tő, pers
san ös
állt a
egyikbe
állapod
den rés
mogatja
kezlet
sik tárg
konkrét
mégsem
vum. Sz
értés al
munkál
dés sze
összehar
ni az
kezdemé
számos
vitattunk
mentuml
S ez ige
is látvár

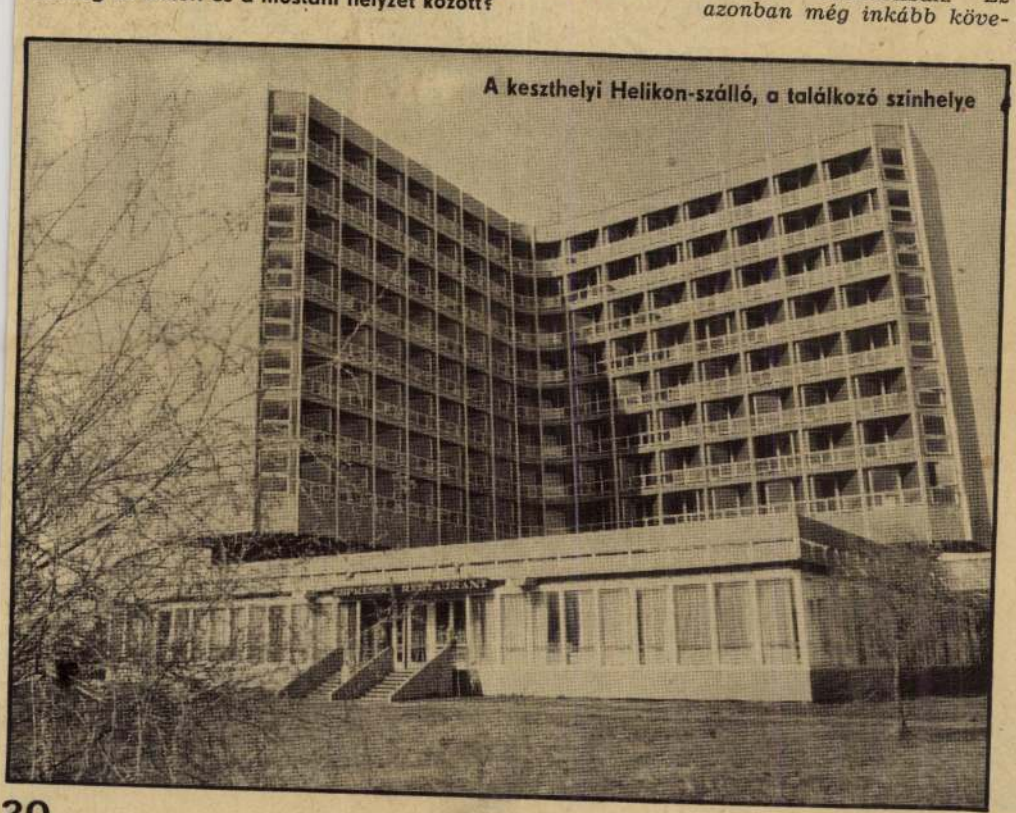

A keszthelyi Helikon-szálló, a találkozó színhelye

Borza Vera

Borza Vera: Hazafelé

Élet és Irodalom, Bp. 1977. febr. 26.

XXI. évf. 9. lap, cimlapján .

~~ÁRA: 2,50 Ft~~

Elóhim...

Bizonyára a *Lámpafénynél* című cikk írója (ÉS február 19.) is emlékszik még teológiai éveiből a Bibliának ezekre az első szavaira. Meg kell vallanom, magam is birkóztam a héber nyelvvel, és nem mondhatom, hogy kétvállas győzelemmel kerültem volna ki a küzdelemből: nem héberül olvastam a Bibliát, hanem Károli Gáspár többször átdolgozott fordításában, és ebből készültem fel annakidején a *szentírásismeret* elnevezésű tárgyra. Csak később vettem kézbe családi Bibliánkat, az átdolgozatlan Károlyit, amelybe még valamelyik szépapám kezdte meg kalligráfikus betűkkel feljegyezni az *„Emlékül hagyandó"* eseményeket, és a hosszú sor végén saját nevemet, születési adataimat is ott olvashatom.

De akkor a felemlegetett cikkemben (*Jákób birkái*, ÉS január 29.) miért Thomas Mannra hivatkoztam, miért nem a Bibliára, ahogy a Lámpafénynél című cikk szerzője számonkéri. Mert olyan valakit akartam idézni Thomas Mann személyében, aki érti a mítoszok nyelvét, aki első olvasatban értelmezte az ősmítosz szövegét. A második olvasatot már én tettem hozzá. Nem hiszem, hogy cikkem alapján bárkül, például az Irodalmi Lexikonba betekintve, megállapíthatta volna a tényt. Hozzáteszem, hogy a kötethez Jean Mistler, a Francia Akadémia jelenlegi „örökös főtitkára" írt előszót, aki akkor nemrég tért vissza Budapestről, ahol kultúrattasé volt (e működésének a lecsapódása az az *Ethelka* című regény, amelyről már írtam az ÉS-ben); továbbá, hogy Louis Villat besanconi irodalomtanár szerint — amint ezt a *Literatura* írta 1926 decemberi számában — Térey Adyt „úgy ültette át franciára, hogy nem veszett el az eredetinek különös bája és ereje. A francia nyelv minden finomságát érezteti ez a fordítás, a verselés elegáns és könnyed, s szinte az eredeti benyomását kelti". A professzor annyira fellelkesült, hogy elkezdett magyarul tanulni (ami mellesleg azt bizonyítja, hogy ekkor még nem vethette össze az eredetivel...).

Azt is sajnálom, hogy Tímár átvette Gachot barátom szerintem túlzó *pocsék* jelzőjét. Térey harminckét verset fordított, azaz eddig ez volt a legtöbb. André Karátson, aki 1966-ban a párizsi *Études Finno—ougriennes* című nyelvészeti folyóiratban alapos tanulmányban elemezte egy évszázad versfordításait, az Adynak szentelt tekintélyes részben kitér Térey fordításaira is. „Középszerűeknek", „édeskéseknek" és „felhígítottaknek" mondja őket. Én csak a *Jó Csönd herceg előtt* első strófáját ismerem közülük; ez valóban pontatlan, de nem „pocsék".

Borza Vera

Magyar Hirlap 1977/

Borza Vera rajza

Borza Vera

Valóság 1975

Borza Vera rajza

az endogén feltételek között *kör alakú okozati összefüggés* áll fenn, jelezve, hogy ha változik valamely tényező, a többi is vele változik, s e másodlagos változások az egész vonalon további változásokat indukálnak. A körülmények és változásaik tehát kölcsönösen összefüggnek.

Ezért, ha a rendszer mozgását vizsgáljuk, valamennyi tényezőt figyelembe kell vennünk, s hasonlóképpen kell eljárnunk, ha azt elemezzük, milyen változások mennek végbe valamely feltételsorozatban (például a bruttó nemzeti termék, a BNT

A szakirodalomba
adattömegek jelentős

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

PETŐFI NÉPE

1976 OKT 13
Gy. Borza Vera
1021

● Z. Borza Vera grafikája.

DÁS, KIÜTÉS...

Népe-ku
vetkeznek

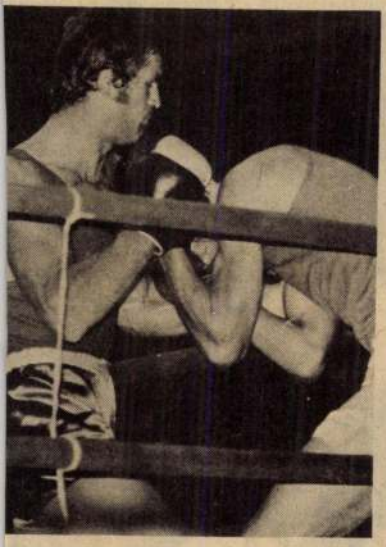

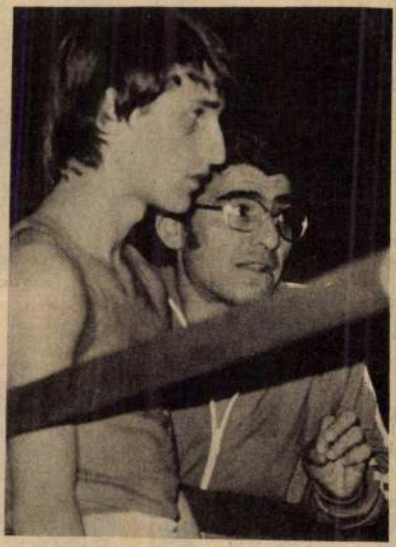

Pászti (balról) támad, az ellenfél fedezékben. A jobb oldali képen: Béka, azaz Török Gyula, Róma légsúlyú olimpiai bajnoka a szorítósarokban szakmai tanácsokkal látja el versenyzőjét. (Banczik István felvételei.)

inösen a második menetben
olt aktív, ekkor ellenfele fel is
dta a küzdelmet. Erdős (Bp.
örekvés)—Zahorecz (Kun Béla
F) az első menetben döntő fö-

súly: Pászti (KSC)—Mészáros (Bp. Ép.). Pászti 30. másodperc alatt kiütötte ellenfelét. Nehézsúly: Csala (KSC)—Kiss (FTC). Csala ellenfele nem állt ki a

Z. Borza Vera grafikus

1021

Iskola a világ végén

Álldogálunk az autó mellett s tűnődünk: „Merre tovább? Hogyan juthatnánk el Kargalára?" A reflektorok fénypásztájában néhány útszéli fa, hallgatag tanya. Forduljunk vissza a hullámvasutat szégyenítő dülőúton és újra biztonságos kövesen próbálkozzunk, keressük a célhoz vezető bekötőt? Menjünk tovább az irdatlan sötétségben, mert nyilván ez az út is vezet valahová és találunk eligazító jelet?

Előre, így döntünk, mint a felfedezők és kicsit magunkat is bátor vállalkozónak érezzük. Kecskemét legfeljebb 30 kilométer s sohasem jártunk a hatalmas orgoványi határ eme szögletében. Tovább himbálóztunk a tengernyi síkságon. Jól tettük. Egy tanyai útkereszteződést elhagyva előttünk, mögöttünk imbolygó fények tűntek föl. Testesebbek, halványabbak, sietősebbek, komótosan bandukolók.

Klub

Helyben vagyunk. A motorosok, kerékpárosok, gyalogosan iparkodók is nyilván oda mennek. Tóth Istvánnéhoz, az iskolába.

A tágas udvar parkírozóhellyé alakul, amire odaérünk. Az egyetlen tanterem meg társaskörként funkcionál. Néhány szabad állóhelyért ügyeskednek a nem elég korán jövők: a padokat már régen elfoglalták.

A találkozás öröme fényesíti az arcokat. Itt szélesebb a kör, kényelmesebb a környezet, több az idő, mint a boltban, ahol időnként összeverődik egy bokoraljnyi tanyai. Az iskola ezekben a percekben tájékoztatási központ. Hozzák a híreket az eljáró fiatalok, összedugják a fejüket a néha egymástól háromnégyszáz méterre lakó tanyaszomszédok.

Lassan elül a furcsa zene, a morajló zümmögés, kezdődik a műsor. Apró iskolásokat igazgat a sarokba tolt tanári asztal előtt a Buday Dezső-díjas pedagógus. Az irodalmi színpadé az elsőség. A hangsúly néha elcsúszik, a ritmus megbicsaklik: a költészet Weöres Sándor versekből szőtt varázsszőnyege így is sajátos szépségű világba röpíti a hallgatókat, s magukat az előadókat.

A hangulat megalapoztatván az igazgatónő kedvesen, okosan ismerteti az összejövetel programját. Figyelik minden szavát. Népszerű, tekintélyes, kedves ember. Szeretik.

Idősebb, hajdan a legvagyonosabb gazda, ma megelégedett szakszövetkezeti tag ül mellettem. Addig-addig szorítja a mondandó, míg hozzám fordul: „ilyen tanító még nem élt errefelé". Bármilyen hihetetlenül hangzik, ekként folytatja: „reggeltől-estig tudatot formál".

A pódiumon közben a népdalkórus bizonyítja, hogy nemcsak szépek errefelé a lányok, asszonyok: szívet melengetően mondják a dalokat. Kérdem az egyik hangadót, a jól öltözött Csernus Irént: „Hol hallotta a szép bánatos-örömes énekeket?" „Gyerekkoromból is őrizek valamennyit, a javát meg a rádióból tudom." A vallatásnál az is kiderül, hogy ő tulajdonképpen bugaci, ott is dolgozik csak egyszerűen képtelen megválni ettől az iskolától és tanító nénitől. Jön, amikor teheti, mindössze kilenc kilométer az út.

Bemutatkozás

Megtapsolják a szavalókat, éljenzik a citerásokat. Ismét Tóthné lép a közönség elé. Z. Borza Verát mutatja be. Illendőségből inkább: ki ne ismerné őt és Zeusként tisztelt elektromérnök férjét a zsombékos, szittyós fűzfás, akácos, szőlőpásztás vidéken. Másfél esztendő alatt szívükbe fogadta őket a tanyai nép.

Nyári kiránduláson vetődtek errefelé. Gyönyörködtek a dülőutak fordulóinál mindig más arcot mutató tájban. És megláttak a Tolvajos közelében egy jóarányú tanyát!

Azóta itt élnek. A mérnök elbúcsúzott a tervezőintézeti kollégáktól, az asszony a reklámvállalattól. Mindez külön téma, maradjunk most Zala Tibor és Gacs Gábor grafikusok tehetséges tanítványának rajzainál.

Ma este minden az ő tiszteletére történik, mivelhogy kiállítás-megnyitásra vagyunk hivatalosak.

Kiállítás

Körben a falakon mintegy harminc grafika, többnyire itteni élmények maradandó emléke.

A vendégek, a modellek érdeklődéssel szemlélik a jó rajzkészséggel csinált kifejező alkotásokat. Z. Borza Vera lapjain a női érzékenység — ha csoportosíthatók így a tulajdonságok —, markáns kemény, férfias határozottsággal párosul. Gondolkodó alkat, keresi és láttatja az összefüggéseket, a felületben a meghatározó lényeget. A bennünk levő és a körénk fonódó, életünket keresztező világ egységét hangsúlyozza. Nézem, nézem a gyökerekkel barázdált arcú parasztfejeket, a földet szelidítő és a földbe omló kétkezieket s Juhász Ferenc sorai jutnak az eszembe: „Az ember is csak sejti, túl az értelem határán, / hogy egy anyag a kutyatej, s a márvány, / a bogarak merev szeme, / s a vér."

Közösen

Verácska — így hívják fejkendős asszonyok, szólítják fehéringes férfiak — maga is meghatódva köszönti az áradó bizalmat. A rögtönzött tárlatvezetés végén megígérhetik: eljön máskor is. Addig is fogadják szeretettel az iskolának szánt rajzokat. Ismét taps ki tudja hányadszor. Olyan jól esik a köszönet ilyen ritmusos kifejezése ebben az együtt lélekző közösségben. Itt megfogadták a szerencsétlen sorsú költő intelmét: „Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni, hogy melegednének az emberek."

Közben mondják: Csáky Lajos grafikus is hagyott itt legutóbbi tárlatán egy grafikát. Állandó kiállítás lesz nemsokára. Mondják, hogy számítanak az anyagi támogatására ebben is.

● Tóth Istvánné és a kiállító művész: Iskola a világ végén (Szabó Gábor felvételei)

Jól gondolják. Most itt van a pedagógus párt-alapszervezet titkára, itt a művelődési ház igazgatója. Az intézmény tanácsokkal és tevőlegesen segíti az itteni buzgalmat.

Bármennyire jó szervező Tóthné, Keres Emil, a 25. Színház, Polyák Ferenc aligha jött volna csak az ő szavára. Az efféle rendezvényekhez pénz, összeköttetés, felszerelés is szükséges.

Huszonkétezren látogatták a nem is olyan régen megnyitott tanyai klubot. Az adatokat az igazgató lakásán jegyeztem: a szomszédos tanteremben orgoványi amatőrök kisfilmjét vetítenék, ha az áramfejlesztő bírná a terhelést.

Énekkar

Sebaj, rázendít valaki a nótára, továbbmondja a szomszéd, messzehallatszik a népdal a tiszta téli éjszakában. Régen hallottam ekkora létszámú kórust.

Véleményeket rögzítek közben. „Nagyon megérdemelte a díjat. A kislányomat is ő segítette a világra, mivelhogy elakadt valahol az orvos." Virágh Ferenc pedagógus, alapszervezet párttitkár: „Kevés tanyai iskolából kerül viszonylag ilyen sok gyerek középiskolába. És megállják a helyüket."

Arra gondoltam: el kellene jönni egyszer tanítási időben. Ezt az iskolát is bekapcsolták az UNESCO magnós-programba.

Kérdem Tóthnét: „hányfajta tankönyvből adja tovább a tudományt a tanyai magyaroknak?" Rövid számolgatás: „hatvannégyből". Mi kívánsága, mit írjunk? „Dicsérje meg a ZIM Béke öntőbrigádját. Kár, hogy a sötétben nem látta milyen játszóteret ügyeskedtek az udvarra."

Közösségi ember. Búcsúzunk, mi indulunk Tóth Istvánné szülővárosába, ő bemegy az éneklők közé. Már nagyon várták.

Heltai Nándor

● Z. Borza Vera: Kiskunság

● Z. Borza Vera: Kompozíció

1976 JAN 13
Petőfi Népe

detések

szobás, cserélem gy szoba bcsi Já-Schön-VII. em. 107

ú, 3 szo-omfortos ratú, or-is alkal-legszebb, Választ a Őszi be-kérek. 10

kétszo-lakás el-szomba-vasárnap ét. Kada elet 57. 82

ő Skoda műszaki etényegy-Lajos ut-60

kifogás-adó. La-t, Budai-26040

r Trabant Malomrév 9

ek, fehér , radiál-emét, Sé-103

emélygép-nden Tát-dók. Kiss t, Vacsi-105

személy-a veszek. sák. Kos-104

ú vizsgá-karambo-va eladó. kfái 143. 63

Wartburg mét. Ürrét 72

t oldalko-3500 Ft-ért n Ferenc 83

is-vétel

ló eladó. ntelek 164. 26030

ELADÓ 15 db 5 hónapos süldők és vemhes üszők. Kovács László, Kecskemét, Szilágyi Erzsébet u. 53. 35

60 DB anyabirka eladó. Kecskemét, Kadafalva I. u. 9. 26021

ELADÓK: szép hálóbútorok, konyhabútorok, rekamiék, szelon, háromajtós szekrény, fotelágy. Kecskemét, Vak Bottyán u. 9. (Rákóczi út végénél.) 30

POSTATISZTA, magyar bélyeggyűjteményt vennék. 1945 előtti is érdekel. Tömegbélyeget átveszek. Ugyanitt nagyméretű, reneszánsz íróasztal eladó. Kecskemét, Tanácsköztársaság tér 2. Szécsényi. 26032

OLAJKÁLYHA eladó. Kecskemét, Műkertváros II. utca 5. Bene László. 56

EGY vagon csöveskukorica eladó, esetleg méhekért cserélhető. Dunapataj, József Attila u. 32. 36

OLAJKÁLYHA eladó. Érdeklődni lehet Kecskemét, Eszperantó u. 5—7. 26062

OLAJKÁLYHA 2400 Ft-ért eladó. Kerekegyháza, Széchenyi u. 92. Kecskemétiék. 89

ELADÓ 10 pár fehér postagalamb. Szél János. Kecskemét, Szolnokihegy 36. 87

RÓZSATÖVEK tavaszi szállításra. Kérjen díjtalan árjegyzéket. Homoki rózsakertészet 5502. Endrőd. 26057

HÍZOTT sertések eladók, kisebb-nagyobb súlyban. Érdeklődni: délután. Kecskemét, Nyíri út 18. 96

KÖNNYŰ gumiskocsi eladó. Kecskemét, Csáktornyai u. 71. 98

VARRÓGÉP eladó. Kecskemét, Árok u. 2/a. 26063

ELADÓ Bősendorfer világos zongora. Kecskemét, Kada Elek u. 11. III/64. 26076

Házasság

70 ÉVES, nem dohányzó, józanéletű nyugdíjas férfi megismerkedne házasság céljából korban hozzáillő nővel. Leveleket „Ibolya 490 110" jeligére a Kecskeméti Magyar Hirdetőbe kérek. 78

Közlemények

Gyászhír

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy forrón szeretett férjem, édesapánk, nagyapánk, dédnagyapánk

TÚRI KISS IMRE

ballószögi lakos, 84 éves korában, rövid szenvedés után, január 9-én elhunyt. Temetése f. hó 14-én, háromnegyed 2 órakor lesz a kecskeméti köztemetőben. Gyászoló család. 126

Köszönetnyilvánítás

Köszönöm mindazoknak az együttérzését, akik férjem

SZALAI GYULA

temetésén részt vettek, sírjára koszorút, virágot helyeztek. Gyászoló felesége. 116

• • •

Ezúton mondunk köszönetet mindazon rokonoknak, ismerősöknek, a Borbási Faiskola dolgozóinak, akik szeretett férjem

ID. NÁCZI ISTVÁN

temetésén megjelentek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, fájdalmunkban velünk együtt éreztek. Gyászoló család. 102

• • •

Hálás szívvel mondunk köszönetet mindazon rokonoknak, ismerősöknek, városföldi Dózsa Tsz vezetőségének, dolgozóinak, akik szeretett élettársam, édesapánk, apósunk, nagyapánk

CSORDÁS ISTVÁN

temetésén megjelentek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, mély fájdalmunkban velünk együtt éreztek. Gyászoló család. 88

• • •

Köszönetet mondunk mindazon rokonoknak, ismerősöknek, szomszédoknak, akik felejthetetlen férjem, édesapánk, nagyapánk és dédnagyapánk

MÉSZÁROS JÓZSEF

volt fuvaros

temetésén megjelentek, sírjára virágot helyeztek, fájdalmunkat enyhítették. Gyászoló család. 26 067

Megjelent a Szovjet Irodalo..

1976-ban immár második évfolyamába lép a Szovjet Irodalom című folyóirat magyar kiadása. A folyóirat januári számában közli Raszul Gamzatov dagesztáni író érdekes műfajú alkotásának első részét, amelynek már címe is elárulja legfontosabb sajátosságát: Az én Dagesztánom — a hazához való ragaszkodásáról beszél. Keleti bölcsesség és tarkaság szövi át ezt az érdekes történetekből, anekdotákból és versekből álló művet. Vaszil Bikov Egyetlen éjszaka című novellája, mint a kitűnő belorusz író nálunk jól ismert többi írása is (Az obeliszk, Alpesi ballada, Farkascsorda, Hajnalig élni), a háború egy rendkívüli — bonyolult és tanulságos — epizódját idézi. Egy német és egy szovjet katona egy robbanást követően elzáródik a külvilágtól, „kiszigetelődik" a háborúból. Így kiesve a társadalmi meghatározottságok köréből, kölcsönösen felismerik, hogy a másik is ember, a másiknak is megvan a szakmája (történetesen ugyanaz: mindkettő asztalos), megvan a családja, megvannak az apró emberi törekvései, Bikov ugyanekkor érzékelteti azt a kölcsönös gyanakvást is, amelyen végül nem tud úrrá lenni a két katona elszigetelt kapcsolata, s mi a legfontosabb, mindvégig világosan megmutatja, hogy a két azonos foglalkozású, a magánéletben nagyjából azonos szellemű, lelkületű ember közül milyen erkölcsi fölényt ad a szovjet katonának a meggyőződés, hogy igaz ügyért harcol.

A versrovatban Sztyepán Scsipacsov és Rimma Kazakova versei olvashatók, többek közt olyan neves műfordítók tolmácsolásában, mint Rónay György, Kálnoky László, Fodor András. A hazánkban is régóta és jól ismert Scsipacsov költészetéről Baranyi Ferenc „rendhagyó vallomását" közli a lap, Rimma Kazakovának, az újabb szovjet költőnemzedék tagjának jellegzetesen nőies poézisét pedig Veress Miklós mutatja be a magyar olvasóknak.

ké[illegible]kongresszusi kül-döttekről közöl portrékat a folyó-irat, amelyek közül kiemelkedik Konsztantyin Szimonovnak Dmitrij Cservjakovot bemutató írása amelyben a Nappalok és éjszakák az Élők és holtak, a Senki sem születik katonának szerzője a há-borús nemzedék egy jellegzetes é érdekes életútját mutatja be. A folyóirat az egyik fontos törekvé se a magyar és a szovjet irodalom közötti kapcsolatok ápolása, kapcsolatok hagyományainak őr zése, felelevenítése. A január szám különösen sokat tesz enne érdekében, amikor Találkozások szovjet irodalommal címmel köz Illyés Gyula E. Fehér Pálna adott interjúját.

Novemberben, a szovjet kultú ra napjai során mutatták be ná lunk Suksin nagyszerű filmjét, Vörös kányafát. A Szovjet Iro dalom most a filmről folytato izgalmas kerekasztal-beszélgeté részleteit közli — Grigorij Bak lanov, Szergej Zaligin, Konsztan tyin Vansenkin és Vaszilij Suk sin hozzászólásait. A nagy oros szatirikus író, Szaltikov-Scsedri születésének 150. évfordulójár Örkény István és Galabárdi Zo tán emlékezik meg.

A két ország, a két nép kultu rális kapcsolatait mélyíti el ezút tal két érdekes levélváltás. A egyik Kállai Ferenc és Kirill Lav rov, a két polgármester (Gogo Revizorának leningrádi és buda pesti előadásából) eszmecseréj munkájukról, közös gondjaikro és örömeikről, a másik Szabolcs Miklós, valamint Fjodor Narki jer és Jurij Guszev levelei a la 1975/8 számában a szovjet szer zők tollából Szabolcsi Miklós könyveiről megjelent kritikáva kapcsolatban. A vita századun irodalmi és művészeti jelensége nek értelmezése körül forog.

Januárban ismét hazánkba lá togat Rajkin; a lap ebből az a kalomból Abody Bélának a kö zös munkára való visszaemlékezé sét közli.

Z. L.

Munkaalkalom

FIATAL férfi dolgozókat csomagoló munkakörbe felveszünk. Minden szombat szabad. RÖVIKÖT. Vállalat Kecskemét, Halasi út 14. 75

FELVESZÜNK gyakorlattal rendelkező gépkocsivezetőt. AMFORA-ÜVÉRT Kecskemét, Széchenyi tér 15. 108

A KECSKEMÉTI Tejüzem felvesz elektroműszerészeket, vagy egyéb elektromos végzettségű szakmunkásokat. Kezdő is lehet. Jó kereseti lehetőség! Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezni lehet a vállalat műszaki irodájában. Róbert Károly körút 6. 115

HIVATALSEGÉDET jó fizetéssel felvesz a Kecskeméti Járásbíróság. Rákóczi u. 7. fsz. 23. 73

KECSKEMÉTI Törekvés Mg. Tsz felvesz: autóvillamosság-szerelő, autószerelő, mg. gépszerelő, lakatos, gépműhely anyagmozgató, vízvezetékszerelő munkásokat. Jelentkezés: a központi műhelynél, Talfája 27. alatt. 81

HAVI 50 órás elfoglaltsággal nyugdíjas áruátvevőt keres felvételre az Alföldi TÜZÉP Vállalat Mintaboltja. Kecskemét, Nagykőrösi utca 32. Érdeklődni: az üzletvezetőnél. 111

KECSKEMÉTI KÉV

FELVESZÜNK műhelygépkocsi-szerelőket Kecskemét és Kiskunhalas térségében. Lehetőleg mg. gépkezelő, vagy építőgépész szakképzettséggel. Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezés: Kecskeméti Közúti Építő Vállalat géptelepén, Kecskemét, Szolnoki út 11. sz. alatt. 84

ÉRETTSÉGIZETT, jó megjelenésű, tárgyalóképes, nagy helyi ismeretekkel rendelkező, 30—40 év közötti kecs-

ítőipari Vállalat
e szakmunkástanulókat
ző szakmákra:

bádogos,
épületburkoló,
kőműves,
villanyszerelő,
épületasztalos.

lentkezését várjuk, akik jelenleg , illetve a 8. osztályt már el-ség nem töltötték be.

sz. Építőipari Vállalat
i osztályán,
Kató u. 3—5.

ak tanulóotthonában,
Ottó u. 6—8.

választott szakma megjelölését. koztatót küldünk.
sztöndíjat, ösztöndíj-kiegészítést, lőfelszerelést, társadalmi ösztön-ig), továbbá a vidéki tanulók-tást nyújtunk. 17

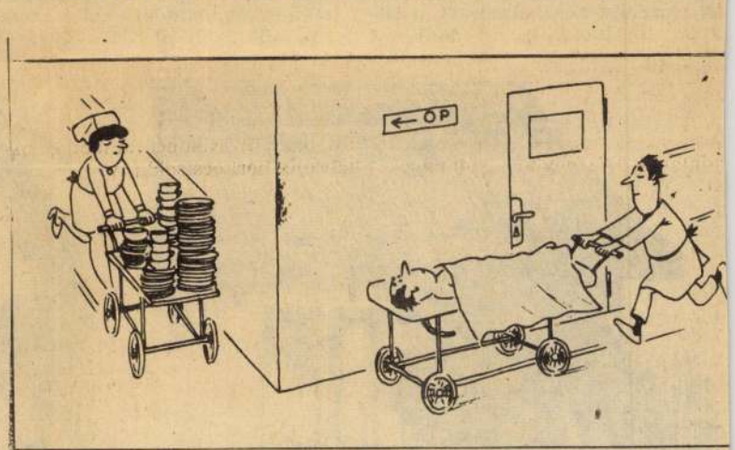

KARAMBOL (A STERN karikatúrája)

Bory Jenő, építész-, szobrász- és festőművész

Agárdon, a vagy ABC, illetve a pósta előtti gondosan ápolt ligetben látható bronzpatinás, kedves mozzanatot ábrázoló nőalak, (amint jobb lába ujjaival a „vizet tapogatja") Bory Jenő alkotása. (emlitve).

Radetzky Jenő: Szobrok a tópart mentén.
Fejér Megyei Hírlap, 1980. nov. 2.

Z. Borza Vera

● Z. Borza Vera rajza: Tanya.

Petőfi Népe, 1947. febr. 13

szaki cikkek,

ZI
AN! 5367

5367

zett,

nk

szakmákra.
védőruhát.
nszori étkezés,
azás.

ÉV.
alábbi címen:

Munkaalkalom

A MECSEKI Szénbányák felvesz 18—35 éves férfi munkavállalókat, földalatti csillés, segédvájár, vájár és lakatos munkakörbe. Elhelyezést — átmenetileg — a komlói és pécsi munkásszállásainkon biztosítunk. Jelentkezés a Mecseki Szénbányák munkaügyi osztályán, 7629 Pécs, Komját Aladár u. 5. 180

AZ ÓVÓNŐKÉPZŐ Intézet azonnali felvételre keres gáz- és szenes kazánokhoz fűtőt, valamint nyugdíjas portást. Kecskemét, Kaszap u. 6—14. 197

FELVÉTELRE keresünk segédmunkásokat, gépkocsivezetőt és vontatóvezetőket. Munkásszállás van. Kommunális Szolgáltató Vállalat Bajai Üzeme. (Volt Talajerőgazdálkodás.) 84

GÉPKOCSIVEZETŐT F III. jogosítvánnyal felvesz a DÉMÁSZ kirendeltsége, Kecskemét, Csongrádi u. 26. 538

GÉPKOCSIVEZETŐT keresünk, aki anyagbeszerzést és áruértékesítést is bonyolít. Jelentkezni: Fajtakísérleti Állomás, Helvécia. 539

NYERSÁRU átvevői, felvásárlói munkakör betöltésére felvételt hirdetünk. Követelmény: megfelelő áruismeret, és erkölcsi bizonyítvány. Jelentkezés a Kecskeméti Konzervgyár nyersanyagforgalmi osztályán, Kecskemét, Szolnoki út 35. 547

GABONAFORGALMI és Malomipari Vállalat felvételre keres vizsgával rendelkező SZTK-ügyintézőt. Jelentkezni lehet a személyzeti osztály vezetőjénél. Kecskemét, Villám István

mészetesen ügyelve rá, hogy a sebességváltó ne legyen kapcsolásban, és hogy a szivató az indításnál megfelelő állásban legyen.)

Amennyiben nem sikerül a kézi indítás (előfordulhat, ha a motor már nagyon „megszívta magát"), vagy ha nincs lehetőség a végrehajtására, megtolással, vagy vontatással („berántással") lehet elindítani a motort. Mindkét esetben a kocsi tömegének lendületéből adódó forgatóerőt juttatjuk el — fordított úton — a motorhoz. Lendületet egyébként a lejtőn gurulással is adhatunk a kocsinak. Az ekkénti indítás akkor is előnyös, ha kímélni akarjuk az

Az autógyárak, amelyeknek az idén sehogysem ment az üzlet, mindenki másban keresték a hibát, csak önmagukban nem.

Amikor a minap a Detroit-i

Bosányi

Speciális müvészi képei feltünést keltenek a tárlaton, melyet Bodor Aladár iparmüvész rendezett.
Kun Imre: "Fényképészeti kiállitás az Iparcsarnokban" cimmel méltatja és ismerteti a nagyarányu tárlatot.

A HÉT, Bp. 1921. juli. 21.
XXXII. évf. 17. sz. 285-286. lap.

Borza Vera
rajza

Magyar Ifirlap 1973/69 11 old.

Borza Vera

rajza

Magyar Ifjúság 1972/327 11 old.

Borza Vera

Mayza

Magyar Ifjúság 1973/13 11old.

Borza Vera
rajza

Magyar Hirlap 1972/202 10 old.

Borza Vera

rajza.

Magyar Hirlap 1972/191 11 old.

Borza Vera grafikus

Egy orgovánji tanyán telepedett le.

Pölöli Vépe, 1947. jún. 29.

BORZA VERA, grafikus

Borza Vera: Viragok. rekete repr. 128.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 3.sz. Bp.

Borza Vera

rajza.

Magyar Ifivlap 1971/358 8 old.

Borza Vera

rajza

Magyar Hirlap 1975 25/IV.

Borza Vera

rajza

1974 355/ 11 Magyar Hirlap

Bodza Vera

rajza

Magyar Hirlap 1975 88/IV.

Borzafő - Borzai
Borzák

Borzafő vára

XIV. 14.

Szentkl Krassó

159. l.

Yek

Europa
Budapest tergentő

Budapest
V Rothermere
12 III. 2

Borzák Tibor

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRLAP
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337 748, 340-726

1979 MÁJ 20

PEST MEGYEI HÍRLAP

grafikusmúvész

Kompozíció

1021

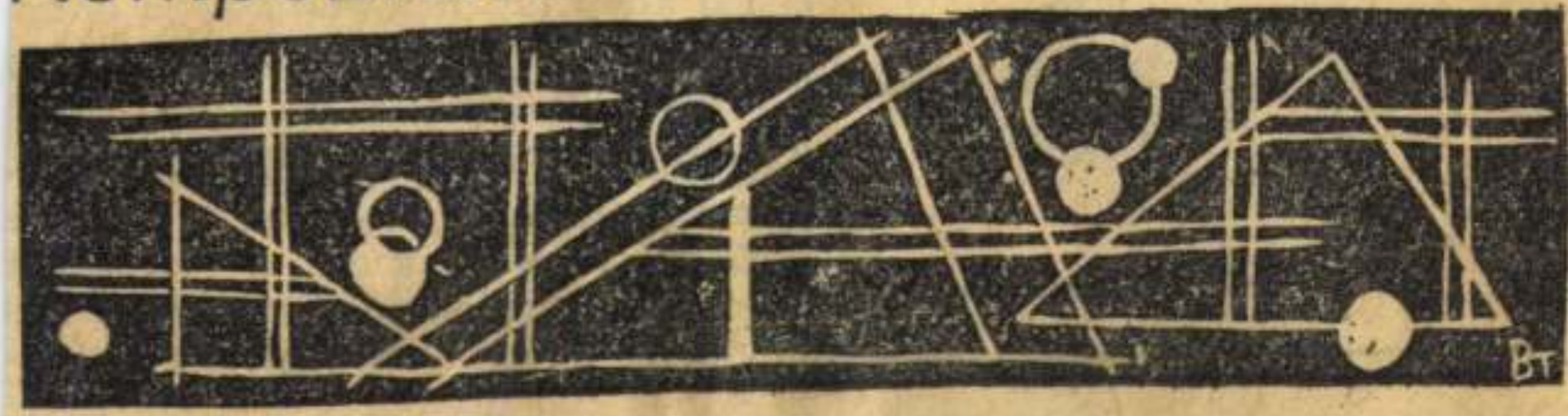

Borzák Tibor grafikája

Hársasi Ist

Borzási ref.
templom

igénytelen kis falusi
templom, gótikus
vonásokkal –

Debreczeni László

1932. 4. l.

Nem azonos
Szilágyborzással!

MDK

Borzai Szuchy Ferenc

Szent Imre, majolika

Madonna, "

Római Magy. Int. ösztöndijas müvészeinek
1. kiáll. N.Szal. 1931. máj.

12 1.

Borzai Szúchy Ferenc MDK

Akttanulmány, terrakotta

Műcsarnok 194c A magyar művészetért c.kiáll.

Borzoi Szuchy Terrace

Akitamufmany, terrakotta

. Bonzai-Szuchy Ferenc MDK

Akttanulmány, terrakotta

Műcsarnok 1940 Tavaszi tárlat

Borzai-Szuchy Ferenc MDK

Zsuzsi, terrakotta

Mücsarnok 1942 Tavaszi kiállitás

Borzai Szudy Ferenc MDK

Fürdöző nő, kerámia

Mücsarnok 194o A magyar müvészetért c.kiáll.

Borsai Ernő Ferenc MNK

Miréző út. Kerámia

Műcsarnok Ipso A magyar művészetért o.Kiáll.

Borzay Zuchy Ferenc.

Árpádházi Szentek kiállításán a Nemzeti Szalon mentionját "Szent Imre" majolika szobra nyerte.

NU.930 VIII.17.

Borzai Szuchy Ferenc szobrász

Modern egyházművészeti kiállításon a Nemzeti Szalonban szerepelt.

M.930.VIII.13.

Borzai Szuchy Ferenc szobrász

Egyházművészeti kiállításon a Nemzeti Szalonban szerepelt.

NM.930.VIII.13.

Borzay-Szuchy Ferenc

Árpádházi szentek kiállításán
Nemzeti Szalon Mentionjat
"Szent Imre" majolikaszobrával
nyerte.

M.930.VIII.17.

Borzai Szuchy Béla

Majolika-kútja, a Római Magy. Int. kiállitásán a Nemzeti Szalonban.

M.O.931.V.?.

Borzai Szuchy Ferenc

"Szent Imre" , "Madonna" , "Szökőkut" c. szobrai és vázái, a római ösztöndijas művészek kiállitásán.

P.H.931.V.27.

Borzai Szuchy Ferenc

MDK

Fürdőző nő, majolika

Műcsarnok 1943 A magyar művészetért c.kiáll.

Borzai Szuchy Ferenc MDK

Napozó leány, majolika

Műcsarnok 1943 A magyar művészetért c.kiáll.

MDK

Borzai Szuchy Ferenc, szobrász

Napozó leány. Majolika.

Műcsarnok. IV. Képzőműv. kiáll. "A Magyar Művészetért". 1943. május 10-től. Kat. 11.1.

MDK

Borzal Szuchy Ferenc

kerámiák

Magy. Kulturszövetség kiáll. kat. Bp. 1932.

MDK

Borzai Szuchy Ferenc, szobrász

Fürdözö nö. Majolika.

Mücsarnok. IV. Képzömüv. kiáll. A Magyar Müvészetért".
1943 máj. 16-30. Kat. 21.1.

MDK

Borzai-Szuchy Ferenc

Akt-tanulmány, terr.

Tavaszi Tárlat 1940. ápr.-máj. 15.1.
Műcs.

MDK

Borzai Szuchy Ferenc

Szt.Imre, majolika

Árpádházi Szentek Modern Egyházművészeti Kiállitásanak Katalogusa.Bpest.1930.Aug. Nemzeti Szalon.

Borzai-Szuchy Ferenc

Kiállít

NÚ. 1942. IV. 28.

'gy út 41.), készpénzfizetés ellenében.

.650-51 Művészettörténeti Dokumentá-

Ebben az esetben a kért könyvet pós-

\cta Cassae Parochorum" egri anyaga,

rök utáni állapotát rögziti.

üvészettörténeti Dokumentációs

Központ

Borzai-Szuchy Ferenc

MDK

J.W.V. arcmása, terrakotta

Műcsarnok 1939 dec.-1940 január

Borzai-Szuchy Ferenc MDK

Tanulmányfej

Mücsarnok 1939 dec.-1940 január

MDK

Borzay Szudy Ferenc

Fürdőző nő, keramia

" A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Kat.
Műcsarnok,1940 Dec.15 - 1941 Jan. 12. 12.1.

Borzay Szuchy Ferenc

okl. keramikus iparmüvész

Uj Magyar Otthon Kiállitása, 1940. katalogusa

50 lap

MDK

Borzai Szuchy Ferenc

Szobakut, szines majolika

168-175. Váza, " "

Feketekávés szerviz, " "

Római Magy. Int. ösztöndijas müvészeinek

1. kiáll. N.Szal. 1931. máj, 19 1.

öldszintes, 5 tengelyes, copf füzéres
ner János kőfaragó 178o körül.

ev, 1937, 26 l – Voit Pál, 1956)

MDK

Borzai Szuchy Ferenc

Szökőkut, sz.majolika

Tanulmányfej, majolika

Római Magy. Int. ösztöndijas művészeinek
1. kiáll. N.Szal. 1931. máj.
12 1.

Borzay Szuchy Ferenc

Uj Magyar Otthon Kiállitás, 194o. Budapest.
katalogusa 14 lap

MDK

Borzai Szuchy Ferenc keramikus

Molnár E: Egyházművészeti kiáll. Magyar Iparművészet, 1941. 3.sz. 30.l.

MDK

Borzai-Szuchy Ferenc

J.W.V. arcmása, terr.

Horthy jub. kiáll. Mücs. 1939. dec. 9. l.

MDK

Borzai-Szűhy Ferenc

Tanulmányfej, terr.

Horthy jub.kiáll. Műcs. 1939. dec. 8. 1.

nieprawa

Borzai Szüchy Ferenc

1923-27. az iparmüvészeti iskolában tanult.

Iparmüv. isk.
évk 1930.
89. l.

Bozzai Szuchy Ferenc

Nemzeti Lyrap
1939 márc. 5

A műterem belyiségeiben két fiatal művész mutatja be legfrissebb dolgait. A két kiállitó közül a keramikus *Bozzai Szuchy* Ferenc tünik ki nagy technikai tudáson alapuló művészetével. Figurális művei a kerámia és a plasztika határvonalán mozognak. Szent Imre fiatal erőtől duzzadó alakja stilusos felfogásával, gazdag mesterségbeli tudást eláruló megmintázásával nemcsak a művész legkiválóbb alkotása, hanem az uj magyar egyházművészet egyik legkomolyabb értéke és eredménye is. Minden művészetet szerető hivő boldog lenne, ha templomainkat ilyen szobrok diszitenék, amelyek komoly művészi értékük mellett még a szegényebb parókiák számára is megvásárolhatók lennének. *Szuchy* Ferenc többi kiállitott művei is komoly művészi képességről tesznek tanuságot, amelyeken meglátszik az olaszországi tanulmányok előnyös hatása. Kiállitó-társa, *Sárkány* Lóránd romantikus lelkületével tünik ki. Dekorativ adottságainak inkább a linoleummetszet technikája felel meg, mint az olaj. Olajfestményei közül a tájképek érdemelnek figyelmet, mig linoleummetszetei közül a *Hegyvidék* és a *Falusi udvar* cimü munkái válnak ki hangulati szépségükkel.

Ord. Professor für kla

der Zeichnungen ist nicht so sehr eine
Eingehen auf die reine Sache erstrebt
den praktischen Nutzen hat, daß diese
ı verwandt werden können. Das war
schen Befähigung, und die Disziplin, die
che die Griechen zu jenen überzeitlichen
che Gültigkeit besitzen werden.

afeln

entliche Gebäude

Iarkt von Priene, Nordhalle
Iarkt von Priene, Westflügel
Iarkt von Priene, Südhalle, Inneres
Iarkttempel, Magnesia am Mäander
athaus von Assos
athaus von Priene
athaus von Milet, Äußeres
athaus von Milet, Inneres
heater von Priene
ymnasion von Priene

r ionische Tempel in seiner

Borzai Szuchy Ferenc

Uj magyar otthon kiáll.
1940.
A kiállitás bejáratának
terrakotta domborművét
Ohmann Béla mintája
után készitette fenti
Repr.

Tér és Forma
1940. 2. n. 27. l.

Szuchy Ferenc
Kat. 1939/40. szerint II.

SZUCHY FERENC :

217. Mária. - Dombormü, terr., 37 x 46 cm. Jelz.l.j."Szuchy" - a hátlapon "F.B. Szuchy 1931".

SZERVÁTIUS JENÖ :

212. Mosoly. - Szobor,gránit,mag.: 43 cm.Jelz. l.b.„ Szervátiusz 1940."

ifj.SZIKORA ANTAL :

213. Dunaföldvári táj. - Olajf.,fa l. 65 x 49 cm. Jelz.nélkül.

SZLÁNYI LAJOS :

214. Hófoltok. - Olajf., l.p. 59.5 x 50 cm. Jelz.l.j. "Szlányi L."

SZOBOTKA IMRE :

215. Nyári kemence. - Olajf., v., 80 x 100

ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

NYOMTATVÁNY

Budapest

MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULATNAK a Műemlékek Országos Bizottsága (IX. ker., Hőgyes Endre-u. 10.) tanácstermében június hó 10-én délután 6 órakor tartandó

RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉSÉRE.

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztárosi jelentés és a költségvetés előterjesztése.
4. A számvizsgáló-bizottság jelentése.
5. A tisztikar és a választmány megválasztása.
6. Esetleges indítványok.

Budapest, 1937. május hó 26-án.

Gerevich Tibor
elnök

Szüchy Ferenc

A Műtem Kiállítása.

Szuchy Ferenc évekig Olaszországban, Faenzában tanult, ahol már a XV. század óta élnek a kerámia hagyományai. Megtanulta az összes égetési és zománcozási eljárásokat. Biztos formaérzékkel mintázza meg portréfejeit, vázái kecses, harmonikus, változatos alakúak. Játékos ötleteit kis dekoratív figurákba önti. Elragadó színhatásokat tud elérni és egyformán élvezetesek a halvány antikosra patinázott árnyalatú vázák és a modern ezüst és arany zománcokkal borított maszkok és figurák. De nemcsak kisplasztikában tud gondolkozni, szökőkútja, mely egy nagyméretű női alakot ábrázol, Budapest bármelyik terén megállná a helyét.

(d. m.)

Magyarország

1939. marc. 4.

A TÁRSULATI TAGOK JAVÁRA TARTANDÓ SORSJÁTÉK SZABÁLYZATA

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat alapszabályainak 4. § *c)* pontja értelmében, tagjai javára kisorsolás céljából, évenként nyeremény-műtárgyakat vásárol a tavaszi, illetőleg a téli kiállításokon levő, magyar művészektől való műtárgyak közül, az évi előirányzatba e célra felvett összeg erejéig, a következő feltételek mellett:

1. A művásárlásra fordítható összeg a tagsági díjakból eredő bevétel arányában állapítandó meg.

2. A társulat a tavaszi kiállítás előtt vagy alatt, de az évi rendes közgyülés után a művásárlásra szánt összeg erejéig tagjai javára sorsjátékot rendez, melyben a párt-fogók 15, az alapítók 3 s a rendes tagok *tagságuk első három évében 1 számmal, tagságuk minden további három éve alatt pedig eggyel több számmal vesznek részt.* Az alapítót, vagy alapítóvá lett rendes (egyes) tagot e jog belépése idejétől számítva szintén megilleti, hozzáadva az alapítói minőségben őt megillető három számot. Testület mint alapító mindenkor három számmal játszik. Az a lajstrom, amelyben fel van tüntetve, hogy ki milyen számokkal vesz

SZUCHY *Ferenc, borzai,* szobrász Budapesten. Itt és mint a Magyar Akadémia ösztöndíjas tagja Rómában tanult. Főkép színes majolika-szobrokat készít, melyek közül szent Imrét ábrázoló művével 1930. elnyerte a budapesti szent Imre-kiállítás nagy díját és a Nemzeti Szalón ezüstérmét.

E-G II. 518 l

NYOMTATVÁNY

Budapest

úrnak

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután $^{1}/_{2}$6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

N. Szal

Szuchy (~~László~~ Ferenc), borzai

nyerte az 1930. évi bpesti ~~szent Imre~~ [Ta bázmúvet] kiállítás nagy díját feinymázas szent Imre szobrával – Azonkívül megkapta e művéért a Nemzeti Szalon ezüst érmét.

T.) A Római M. Intézet osztóndíjas műv. I. kiáll. N. Szal. 1921. nájpun

Gerkrámaiösztdmúcsszek

Kiállítva: Szent Imre, majolika szobor
Madonna, majolika szobor
Szökőkút, szines majolika
Tanulmányfej, majolika

e.

~~halt~~ Veronában 1674-ben.

yrok.

ödön, a maguk alá tenitett sarga lepelen
ét Nympha fekszik. ~~a~~ Féléjök egy Satyr közele-
lyog. Kissé odább két gyermek köti le figyelmün-
hkodva tenélni látszik, míg a másik menekül. Mö-
az urnánál ~~egy~~ Satyr, s ~~egy~~ Nympha lezkelődik.
ünczol réztányért verve s a dessa mellett, mely-
yermek köreledik. A háttérben pedig Nympha
. Az égbolt felhös.

5: 49 cm.
ajándéka

Al. Kép 186.

Ermos Zsigmond ajánd 1859

Szuchy Ferenc

nobrán

l. Szépművészek

1941. 159. l.

(A Fer. József nobrázati díj pályázata)

A FŐVÁROSI KÖZMŰ

658. szám.

H. Műemlékek Or

Hivatalból.

Szuchy Ferenc

Egy szobrász és egy festő kiállítása a »Műterem«-ben

Borzay-Szuchy Ferenc: Tanulmányfej

Pesti Napló kepe

Mell. 1939 márc. 19.

MAGYAR FILM IRODA
CZVEK GYULA
Telefon 145-510 BUDAPEST, VIII, SÁNDOR-UTCA 7 Pikiári csekk: 35710

Műterem és laboratórium. Műtermi, műszaki és egyéb fényképfelvételek. Reprodukciók. Másolások. Nagyítások. Diapozitívek. Filmdiapozitívek. Amatőrmunkák kidolgozása

Felveszünk mindennemű megrendelést néma- és hangosfilmfelvételek, címfeliratok, reklám-, Trick-filmek és laboratóriumi munkák készítésére

T.

Műemlékek Országos Bizottsága,

Budapest

Szuchy Ferenc

Irod
Z

Pesti Napló 1939
márc. 7.
(Kiállítás a Mű-
csarnokban.)

LÉGRÁDY
TESTVÉREK
BUDAPEST

B. Szuchy Ferenc

nobrán

lásd

Művész-Élet

1933. 8. 24

6. l.

rátaik körében ajánlani.

A velünk közölt címekre szivesen küldünk díjmentesen mutatványszámokat.

A MŰGYŰJTŐ kiadóhivatala

Wodianer-nyomda rt. Budapest.

Borzay Szuchy Ferenc

wód

z

Művészet. 1939. 35. l.

(l. á.: A Műterem kiállitásai.)

Borsai Szuchy Ferenc

keramikus

l. 21

MAGYAR IPARMŰVESZET

1940. 39. l.

Szuchy Ferenc

úrod

Est. Kurír

1939 márc. 7.

BUDAPEST
39 FEB 1121

Borzai Szűchy Ferenc

keramikus

Oltárra valóvára

repr.

Jajmaiegylun

104. kép

Szent Imre, Eránia

repr. u.o. 106. kép

Jajczay J.:

Mai m. egyházművészet

Dp. é. n.

A Művészetes tisztel

solni,hogy a vállalati költsé

művezetői tevékenységéért 500

tassék engedélyezni. A Műemlé

ténendő felügyeleti,valamint k

Bizottság gondoskodik.

A Királyfalvi Kraf

szerződés egyik példányát cs

Bátor vagyok Nagyméltóságod

hogy a két grisaille megtiszti

korábbi iratok Királyfalvi Kra

művészek neveit említik,mint a

dés maga azokban csak Kirá

Szükségesnek tartanám,hogy a mu

Nagyméltóságu

Breyer István győri püspök urn

Borzai Szuchy Ferenc

MAGYAR MŰVÉSZET

1931. 206, 208, 210

Gerevich T.:

Római m. művészet

Lefeszel

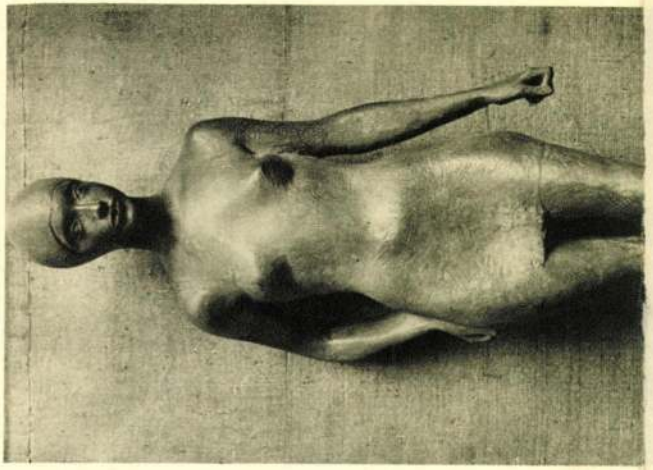

Borzai Szuchy Ferenc

Gerevich Tibor: Római magyar művészek – Magyar Művészet 1931. 206 l. 208 l.

210. l. képekkel

Vaza, Hines majolika repr. 210 l.

BORZAI SZUCHY FERENC: MADONNA. Majolika
Az Esztergomi Keresztény Múzeum tulajdona

S Zuchy Ferenc

keramikus

Gerevich Tibor

Római magyar
művészek. Magyar
kenule. 1932. XVI.

236. l.

Vasárnap
13
Kat. Luca sz.

DECEMBER 31 NAP

Prot. Luca

Hétfő
14
Kat Nikáz pk.

Prot. Szilárdka

Izr. 30. Ros Khodes

Kedd
15
Kat. Valér

Prot. Johanna

Izr. 1. Tebeth R. Kb.

Szerda
16

Prot. Albina

174 BORZAI SZUCHY FERENC
Szt. Imre majolika 1000.—

Nemzeti Szalon
Árpádh szentdk kiáll. 1930 aug

BORZAI SZUCHY FERENC

24	Szent Imre II	majolika szobor	1000.--
25	Madonna I	majolika szobor	Mgtul.
26	Szökőkut	szines majolika	1000.—
27	Tanulmányfej I.	majolika szobor	300.—

Nemzeti Szalon 1931 május

Római magyar intézet: 1/.

A

RÓMAI MAGYAR INTÉZET

(R. ACCADEMIA D'UNGHERIA DI ROMA)

ÖSZTÖNDIJAS MŰVÉSZEINEK

ELSŐ KIÁLLITÁSA

BORZAI SZUCHY FERENC

167	Szobakút	szines majolika	
168	Váza I – VIII	szines majolika	50.—
169	Váza	szines majolika	80.—
170	Váza	szines majolika	40.—
171	Váza	szines majolika	35.—
172	Váza	szines majolika	200.—
173	Váza	szines majolika	20.—
174	Váza	szines majolika	40.—
175	Váza	szines majolika	35.—
176	Feketekávés szerviz		Mgtul.

Nemzeti Szalon 1931
máj – jun

Római
magyar
intézet

A

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

TÉLI TÁRLATÁNAK

KATALOGUSA

Borzai Szuchy Ferenc

nobrány

N. Szal.
1930

Műcs. kiáll, 1939 tól téves
Pipics 110.l.
1933

As Képa 283.
D. új 35. b)

Át. Képt. 283.

...tott jobbkezében országalmát, baljá-
...yapjas rend jelvényét (kalazon) viseli. Paró-
..., szemöldöke és bajusza fekete, arcza
...sárga brokát - palástjának bélése piros.
...a és a háttérben csatornázott oszlop

...14 cm.
...ol. — A kamarachnöki lakás tól. — (Kártól 1859-ben
...régi ~~[illegible] 2 és~~ új 35 b). — A szegvári mega-
...nó ~~[illegible]~~ a Nemz. ~~[illegible]~~ Tört. Képcsarnok

Szegvári megchai 1859.

H. 4 K 3 [illegible]

Gulet Borzai-Szuchy F

1933 febr-márc
kerámiák
Fontana
Szenteltvíztartók

1939 dec-1940 jan
Tan. fej II/ terrac
J.W.V. arcmása

1940 ápr-máj
Akt-Tanulmány, terrac

Thu 21th
Oct 1949.

I.

A Gallery of Great Men: Charles Darwin. / 1809-8

(Translation into Hungarian)

Darwin Károly a természettudomány atyja, és tudatában volt, hogy mindenki mint a „A fajok Eredetének" szerzője, amelyben megmagyarázta, milyen az ember, és minden különböző, a világ

Borzai Szuchy Ferenc:

62.	Tanulmányfej III – VI	kerámia	m t.
63	Tanulmányfej	terakotta	300.—
64.	P. E. portréja	kerámia	m t.
65.	Tanulmányfej	terakotta	„
66.	Tanulmányfej	kerámia	300.—
67.	Szent Imre III	majolika	750.—
68.	Vizhordónő	kerámia	60.—
69.	Krisztus	terakotta	250.—
70.	Szent Mária	„	250.—
71.	Madonna II	kerámia	m. t.
72.	Római nő	„	„
73.	Leány és kutyája	gipsz	eladó
74.	Váza IX	kerámia	400.—
75.	Halak (váza)	„	m. t.
76	Erdei út	akvarell	80.—
77.	Őszi reggel	„	80.—

Kerámia vázák, tálak, stb.

annorettes delfin 40.p. állam

A kiállítást rendezte:

KATÓ KÁLMÁN

festőművész

a „MŰTEREM“ művészeti vezetője.

Merkur IV., Prohászka Ottokár u. 6

Műterem, 1939.
marc. 5 — 15.

B U D A P E S T, V.

V á c z i u t c a

11/B. f é l e m.

~~M. Szal~~ Nyarm Társ Borzai-Szuchy

Uj M. Otthon kiáll
1940

kerámiák

Verbesserung.

tm 1-sten.
Apr. 1949.

fast
ausschließlich auswärtigen Mustern
entwickelte

früher;

deutschen Dichter

M. Mův ért

Borzai Szucky

1940-41 (Mův)

Fürdőjő nő I, kerámia

Akt-tanulmány, terrac

1943 máj (h.o)

Napozó leány, majolika

Fürdőjő nő II

Fre. 21st
Oct. 1949.

I.

Charles Dickens: David Copperfield.
(Translation into Hungarian)

Az a mi házunk Dávid mester. Én kezestem az utasítás irányában olyan messze, amennyire merenteni tudtam a szememet a vadonban és félre a tengeren és a folyón, hanem a házat nem tudtam [illegible]. Ott volt [illegible]

Szuchy Ferenc

l.

Ernst-Múzeumaukciója I.

45. l.

Fáy András arch. of

EUCHARISZTIKUS DISZHANGVERSENY

A SZENT ISTVÁN BAZILIKÁBAN

VENI CREATOR SPIRITUS — ADOREMUS IN AETERNUM

MOZART

LITANIAE DE VENERABILI ALTARIS SACRAMENTO. NO. 243

BUDAPESTEN ELŐSZÖR

BEETHOVEN

MISSA SOLEMNIS (SANCTUS, BENEDICTUS, AGNUS DEI)

LISZT

O SALUTARIS HOSTIA. OFFERTORIUM A KORONÁZÁSI MISÉBŐL

GREGORIÁN KORÁLISOK

RENDEZIK: „A GYERMEKÉRT" A BUDAPESTI RK. EGYHÁZKÖZSÉGEK

KÖZREMÜKÖDNEK:

A BUDAPESTI PALESTRINA KÓRUS, AZ EMERICANA LISZT FERENCZ ZENEKARA VASZY VIKTOR VEZÉNYLETÉVEL ÉS AZ ESZTERGOMI PAPNÖVENDÉKEK GREGORIÁN KÓRUSA BÉRES ISTVÁN THEOLOGIAI TANÁR VEZETÉSÉVEL A SZÓLÓ RÉSZEKET MÜVÉSZEINK LEGKIVÁLÓBBJAI ÁHITATOS KÉSZSÉGGEL VÁLLALTÁK

JEGYEK 60 FILLÉRTŐL 3 PENGŐIG: AZ EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUS NŐI BIZOTTSÁGÁNÁL FERENCIEK TERE 7; RÓZSAVÖLGYI ÉS TÁRSÁNÁL SZERVITA-TÉR 5; A SZENT ISTVÁN TÁRSULAT KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN KECSKEMÉTI-UTCA 2; AZ ÉRSEKI HELYTARTÓ HIVATALBAN I. LANT UTCA 2; AZ EMERICANA JEGYIRODÁJÁBAN IV. BÁSTYA-UTCA 11 ÉS A BAZILIKA SEKRESTYÉJÉBEN

MÁJUS 23-ÁN HÉTFŐN D.U. ½6 ÓRAKOR

Szuchy Ferenc.

Az Est.
1939. márc. 7.

— **Két művész.** A müteremben két ügyes művész kiállítását láttuk. *Sárkány* Loránt festő és grafikus, *Borzai Szuchy* Ferenc szobrász és keramikus szerepel gyüjteményes kiállítással. Az elsőnek érdekes fa- és linoleummetszetei vannak, remek karcai, a másiknak igazán elragadó kerámiái. Élvezetes kiállítás.

Kálvinista: Mária imádók

Mellé Vesdés
Homo mentitur, Carolus hör. Ego mentitur.

Jud. Disjunct

Sok alrás — Kevés alrás ást.
Emba vag otos — tuta.

Borzai Szuchy

Ferenc

Sz. Békésen,

1905 Szept. 10

Orbán Antal

ли: „Здра́ствуйте Степка!" Любой
отве́тил: „Здраствуйте ревеа́та
„Здéсй Асмо́ша. Он идёт сва́сли к на
часлники в лагерь. До свида́нйа."
Ли́за и Пётр отве́тисли: „До сви-
данйа!" Они́ и Степка на[шли к на
ча́слнику.

Н: 4 К: 4

Jais

Borzai-Szuchy Ferenc

Borzai-Szuchy Ferenc szob.
rászművész, okl. keramikus, IX
Kinizsi-u. 31.
180-153

Bptaiób, 1940 szept
" 1942 jan

T.

Müemlékek Országos Bizottsága,

Igazgatóság,

BUDAPEST

Hőgyes Endre u.10.

SZUCHY FERENC: Szent Imre

Nemzeti Szalon 1931 máj.–jún.
Római magyar intézet

Szuchy Ferenc

nobrász

ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

NYOMTATVÁNY

Budapest

MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULATNAK a Műemlékek Országos Bizottsága (IX. ker., Hőgyes Endre-u. 10.) tanácstermében június hó 10-én délután 6 órakor tartandó

RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉSÉRE.

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztárosi jelentés és a költségvetés előterjesztése.
4. A számvizsgáló-bizottság jelentése.
5. A tisztikar és a választmány megválasztása.
6. Esetleges indítványok.

Budapest, 1937. május hó 26-án.

Gerevich Tibor
elnök

Borzai Szuchy Ferenc

Stobrán

1937 - telefonja

Budapesten

Szuchy Ferenc

keramikus

1933 febr márc kiáll.

V. 52, 62, 63

V

Klebelsberg emlékkiáll Műcsarnok

ORSZÁGOS TERMÉSZETVÉDELMI
TANÁCS.
BUDAPEST II. HERMAN OTTÓ ÚT 15.
TELEFON: 156-491.

45/1942

Nyomtatvány

Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes

Müemlékek Országos Bizottsága

H.

IX. Högyes Endre u.10.

MDK

Borzai Szuhy Ferenc

Ybl E: Iparmüvészet és szobrászat a Gyrgyi K. emlék. kiáll.on. MI. 1934, 84-86. l.

MDK

Borzai Szuchy Ferenc

Akt-tanulmany, terrakotta

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiall.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec.15 - 1941 Jan.12. 12.1.

Borzasi - Borzássy

bit smoking
seats to the
smoking is
Choice (A)
d pipes, but
tradicts the
only in the
(D) refers
ut not for

is for Kan-
A) refers to
uis, not to

1. **(A)** A cardinal number is used after a [illegible] *The* is used with an ordinal number before a noun. In Choice (B), *the* is used with a noun and a cardinal number, not with an ordinal number and a noun. In Choice (C), *the* is used with a cardinal, not an ordinal number before a noun. Choice (D) is incomplete because it does not include *the* before the ordinal number. "The second gate" would also be correct. (Refer to Patterns, Problem 36.)
2. **(A)** Only Choice (A) may be used with a singular noun like *species* and a number. Choices (C) and (D) may be used with non-count nouns

Borzássy Béla

vód

Kassai Hirlap

1913 márc. 21.
(Napoleon-körkép.)

U. 563.

Fenti festette; az
asperni csatát ábrá-
zolja. Menesi István
Kassai lakós tulajdo-
na. Az Erzsébet terén
hatalmas, toronyszerű
épületben látható

TAMÁSDA

Csonkatorony

Képe VU 1856, 196 l.

Borzási Béla
festőművész
69 éves
(nájrák)
+1947. X. 2.
X. ker ujköztemető

Halotti főkönyv
216

Borzássy Béla

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

PH 1927. IV. 2.

MDK

Borzássy Béla

"Vasárnap délután" c.képe a Műcsarnok tav.tarlatán.

/Kézdi./:Tav.tárlat a Műcsarnokban.

Pesti Hirlap 1927.ápr.1. 4.1.

Berzássy Béla

"Készülő új ruha" c. műve

a Magyar Képzőművészek Egyesülete jub.kiállitásán.

Pesti Hirlap, 934.XII.13.

Borzássy Béla
Pihenés, olaj
Önarckép, olaj

Szent-György-Czéh XLVI. művészeti aukciója. A Gyüjtő. X. évf. 2.sz. 2 l.

belt indás és virágszálas disz,
alatt plasztikus kötéldisz. Magy
diszpohár, a XVIII. században a t
csináltattak hozzá. A Historia I
si tárgyak sorából ezenkivül csa
radt meg, amelyről a nevezett ké
ket mondja: "Campagna Major quin
in defectu documenti ab immemori
ferrate licet et in fuso Campana
A durvaöntésü de nagyméretü hara
ságáról kedvező feltételezést en
alig olvasható minusculás körira
Irodalom: Mocsáry I. 224 l. - Bo
történeti szertára. I.kötet, Vác

Kőfeszület a templomdombon "A Dé

Kőhid, magas iveléssel a Galga pa

MDK

Borzássy Béla

Készülő uj ruha

N.Szal. őszi tárlat 1920. szept. 5. l.

MDK

Borzássy Béla, festö

szerény, visszahuzódó müvész.

"Készülö uj ruha,c.müve régibb munkája.

Pipics Zoltán dr.:A képzőművészek egyesületének jubileumi kiállitása. -Mücsarnok.-U.M.1934 dec.8. 21.l.

Borzásy Béla festőművész.

MDK.

Képzőművészeti Társulatnak tavaszi Kiállitásán vett részt a Szépmüvészeti Muzeumban.

Müvészet, 1918. 2.1.

MDK

Borzássy Béla

A Képzőm. Társ. 1918-19. évi téli kiállitása.
Művészet 1918. 5o.l.

BORZÁSY BÉLA

193. Pántlikavásár. Olajf. Eladó.

KMT 1912. tav. kiáll kat. 47.oldal.

MDK

Borzásy Béla

Fiumei utca, of.

Képzőm. Társ. 1910/11. téli kiáll. kat. 46.l.

MDK

Borzásy Béla

Fiumei utca, olajfm.

KMT 1910/11. téli kiáll. 46.1.

MDK

Borzásy Béla, festöm.

Rákóczi Ferenc hazahivása 1703-ban. Olf.

Képzömüv.Társ. 1910. Tav.kiáll. Kat. 48.1.

Borzássy Béla MDK

Készülő uj ruha

Mücsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Borzássy Béla festőművész

Készülő uj ruha

Jubileu i kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok. 1934.

Borzássy Béla
Tanulmányok, olajfestmények

Tavaszi Tárlat. Műcsarnok, 1932. április 12 l.

1.

29. kép. *Szepesi mester.* 14.

Borzássy Béla

Tanulmányok, olf.

Műcsarnok 1932 tavaszi kiállítás

Borzássy Béla MDK

Fürdöző nő, olf.

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Borzássy Béla MDK

Tanulmányfej, olf.

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

MDK

Borzássy Béla

Vasárnap délután, olf.

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállítás

MDK

Borzássy Béla

A Mücsarnok tav.Tárl. /M.Képzőm.Egy/ Képzőművészet 1927, I.évf. 8.l.

Borzásy Béla MDK

Szigorlat előtt, olf.

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállítás

Borzásy Béla MDK

Szigorlat előtt, olf.

Műcsarnok 1920-21 téli kiállitás

Borzásy Béla

MDK

Tanulmány, olf.

Műcsarnok 1920. tavaszi kiállitás

Borzásy Béla MDK

Érdekes olvasmány, olf.

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Borzásy Béla MDK

Tanulmány, olf.

Miccarnok 1920. tavaszi kiállitás

Borzásy Béla

MDK

Érdekes olvasmány, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Borzásy Béla MDK

A készülő ruha, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Borzásy Béla
A készülő ruha, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 17 l.

23. kép. *Magyar festő, 1*

MAGYAR FESTŐ, 1480 körül

1. *Királyok vonulása*

2. *Királyok vonulása*

Fa, tempera, 60×30 + 30 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Festőjük valószínűleg azonos az előbbi mesterével. Ipolyi, Biharvármegye, 127—128. szám. — Gerevich: A régi magyar művészet európai helyzete. Bp. 1924., 24. l.

MAGYAR (?) FESTŐ, 1480 körül

1. *Krisztus az Olajfák hegyén*
(Belső kép.)

2. *Keresztlevétel*
(Külső kép.)

2

Borzásy Béla

MDK

A készülő ruha, olf.

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

Borzásy Béla MDK

A készülő ruha, olf.

Műcsarnok 1919-2o. téli tárlat

Borzássy Béla

MDK

Háborus mésalliance, olf.

Műcsarnok 1918-19 téli kiállitás

Borzássy Béla MDK

Háborus mésalliance, olf.

Műcsarnok 1918-19. Téli kiállítás.

Borzásy Béla MDK

Matyó dáma, olf.

Mücsarnok 1917 téli tárlat

Borzásy Béla

Impresszióm a keleti pályaudvaron 1914-ben, olf.

Műcsarnok 1917 tavaszi tárlat

Borzásy Béla MDK

Aki már nem kap több rózsaszin lapot, olf.

Micsarnok 1916-17 téli tárlat

MDK

Borzásy Béla

Aki már nem kap több rózsaszin lapot

A téli kiállitás. Művészet 1916. 49.l.

MDK

Berzásy Béla, grafikus.

Csipkevásár.	Szénrajz.
Kelmevásár.	Rajz.
Pántlikavásár.	Szénrajz.
Jön a vihar.	Szines rajz.

Mücs-OMKT Hegedüs L. és Tull Ö. hagy. kiáll.
és
Akv.- és Paszt.festők Egyes. és Graf. Egyes.-nek k
lekcióiból rendezett kiáll. 1912.márc. Kat. 46.l.

Borzásy Béla MDK

Jön a vihar, sz. rajz

Mücsarnok 1912. Hegedüs L. Tull Ö. Akvarell és pasztellfestők és a grafikusok egyesülete kiállitásai

Borzásy Béla

Pántlikavásár, szénrajz

Műcsarnok 1912. Hegedüs L. Tull Ö. Akvarell- és pasztellfestők és a grafikusok egyesülete kiállitásai

Borzásy Béla MDK

Csipkevásár, szén.

Mücsarnok 1912. Hegedüs L.Tull Ö.Akvarell- és pasztellfestők és a grafikusok egyesülete kiállitásai

MDK

Borzásy Béla

Pántlikavásár, olf.

Műcsarnok 1912. Tavaszi kiállitás

Borsody Béla

Publikációk, stb.

Borzásy Béla MDK

Kelmevásár, rajz

Mücsarnok 1912. Hegedüs L. Tull Ö. Akvarell- és pasztellfestők és a grafikusok egyesülete kiállitásai

Borzásy Béla

MDK

Tanulmány, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubileumi kiállítás

Borzásy Béla MDK

Interieur, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Borzásy Béla

MDK

Fiumei utca, olf.

Műcsarnok 1910/11. téli kiállitás

Borzássy (Béla?)

grafikus

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. f. 777–782. l.

Nagy Tavassi Tárlat (Műcsarnok).

Borzásy Béla MDK

Rákóczi Ferenc hazahivása 1703-ban, olf.

Műcsarnok 1910. tavaszi kiállitás

Borzássy Béla

1901/2 – 1904/5

Fehérszőnyfőiskévk

70. l.

Képrm

A Ferencvárosiak fogadtatása

Mühlbeck Károly rajza

gamzottak agyában, már tudatában volt felsőbbségének, már érezte akarata hatalmát, és többet annál: azt, hogy titokzatos kapocs van közte és a várva-várt Váratlan, a nagy Rendkívüli között. Marquet mester most előbb Krimben, utóbb Spaaban próbálta ki szerencséjét. Aztán jött Ostende. Aztán Páris, aztán a Riviera, és ma már Európa egyik végétől a másikig terjed a birodalma. Parlamentek és rendőrségek a szolgálói; az alattvalója mindenki, és zsákokban görgetik udvarára az aranyat meg az emberéletet, talán azért, mert — mint némely ügyes és ritka asszony — ért hozzá, hogy rabszolgánknak tünjék, amikor pedig ostoros satrapánk, akinek vakon engedelmeskedünk.

Van azonban a lényében valami varázslatosság. Valami nagyszerü, igazán ritka vonás, amely nem a gazdagnak születettek sajátja, sem pedig azoké, akik kitartó, hosszas, aprólékos munkával küzdik föl magukat. Hanem annál élesebben ütközik ki azoknál a zseniknék, akik gondolatuk erejével, vakitóan, hirtelenül jutottak a hatalom ormára, mint például egyes nagy katonák, vagy kondottierek, akik máról-holnapra, államcsíny segítségével királyi székbe kerülnek. Ezek a kicsinyességen felül álló, kivételes egyéniségek, egy Augustus például, egy haristali Pipin, egy Sforza Lodovico, és így tovább, rendszerint entuziasztái a művészetnek. Mecenások, de nem a parvenü gesztusával, hanem ösztönös indulatból, mert a művészet lelkét értik, és mert egyént se ismernek magukhoz méltót mást, csak az alkotó művészt. És ez a ritka vonás van meg ebben a nagystilü európai kalandorban, Marquetben is. Rajongója a művészetnek. Ostendében olyan szimfonikus zenekart tart fönn, amelynek minden egyes tagja Európaszerte ismert szólista. Naponta két hangversenyt rendez nyáron, amilyenhez metropolisok lakosai a java téli szezónban is csak ritkán jutnak. Az öt-tíztizenötezer frankos föllépti honoráriumokat úgy osztogatja, mint ön vagy én a kézszorításainkat . . . Összevásárolta a belga király képeit és a nemzetnek adta őket. Csinált olyan belga festivalt, amely veszedelmes konkurrense akár Beyruthnak, akár a müncheni Festspielenek. Teremtett vagy tíz tündérvárost és egy akkora plageot, amekkora Belgium egész tengerpartja. Építtetett akkora palotát, hogy abban egyszerre húszezer ember lakhatik jól a művészet minden nagyszerüségével. És ez az ő természetrajza: úr és szolga; útszéli fosztogató és tékozló pazar; nobilis vendéglátó és egyben a legperfidebb Prokrustes; vásári kikiáltója az élet szépségeinek, de azért ügynöke minden temetkezési vállalatnak; gazdagságokat vesz és nyomort árul, — mindenek tetejébe pedig, gondolom, alaposan kitanulta a pénznek azt a kutya természetét, hogy se becézni nem jó, se rugdalni, hanem tudni kell rosszul bánni vele, hogy aztán annál jobban ráismerjen az ő igazi gazdájára . . .

Marquet most szenátor lesz.

A Műcsarnokból

— A legifjabb nemzedék. —

A legifjabb nemzedék is figyelemreméltó módon járult ahhoz, hogy ez a jubiláris kiállítás érdekes legyen.

Külön kell ezt az ifju festőgárdát megtekinteni, mert hisz festészete csakugyan elkülönödik az öregebbekétől. És nem egy idősebb művész akad, aki emiatt nagyon aggódik, s úgy félti a „csirkéit", akár a mesebeli kotlós a vízpartján.

Ez nagyon természetes: két egymásra következő nemzedék sohasem értheti meg egymást egészen és főképpen nem bízik őszintén egymásban. Hisz a fiatalságnak nem az a becsvágya, hogy azt csinálja meg, amit előtte már jól megcsináltak, viszont az öregebbek aggasztónak vélik, ha az ifjak nem azon az úton járnak, amely ime kipróbáltnak bizonyult.

Csakugyan, a Műcsarnok kiállításán alig akad a fiatalság körében valaki, aki impresszionista szívvel, szemmel állana a természet elé. Úgy látszik, egészen más valamit keresnek: stilust, ahogy műhelynyelven mondják.

Mert e képeken nagyon transzponálva van a természet. Úgy látszik, nem a látott tényeket festik, hanem azokról való véleményüket. Lépten-nyomon általánosításokkal találkozunk: fű-fa, ember-állat inkább csak fogalmi jegyeiben van meg, semmint teljes individualitásában. Valaki megfestheti a Zagyva hídja mellett álló fűzfát. Más megfesti *a fűzfát*, végre valaki *a fát*. Tovább már nem igen lehet menni az általánosításban, mert *a növényt* már aligha lehet szemléltető módon előadni. A természettudósok és mindazok, akik a természetfestést szokták meg, sematikusnak fogják ezt vélni. Az egyiptomiak az ő hieroglifjeikben így sematizálták jellennyé az embert, a napot, a hullámot. A műhelyekben viszont stilizálás ennek a neve. A műhely azt mondja: nem vagyok fotográfus. Veszem a világból azt, ami engem érdekel s előadom azt legfontosabb bélyegeiben. Szín, forma, rajz dolgában mindent kidobok a látottakból, amit nem tartok fontosnak. Én a természet quintesszenciáját adom. Tehát összevonok, sűrítek, megnyújtok, fokozok és csökkentek formát és színt a cél érdekében. Majd beleszoktok ti többi emberek ebbe a szépség-ideálba is, hisz eddig is beleszoktatok mindegyikbe.

Mindez azonban szobaszagu okoskodás addig, míg nem válik festett ténnyé. Az elméletből a gyakorlatba nem vezet út: aki birja, átugrik ezen a széles árkon. A Műcsarnokban valóságos atlétikai versenynek vagyunk most tanúi s bizony elég sok csonttörést és ficamodást látunk. De sikerült ugrásokat is.

Ennek a stíluskeresésnek, amely nyílván terjedőben van Európaszerte, minden szép kísérlet ellenére is van egy oly akadálya, amely nézetünk szerint el fogja téríteni a festőket mostani elméletük merev követésétől. Azt hisszük ugyanis, hogy ekkora transzponálás

Alexy Traján Béla fényképe

A nagy revü az Urániában. A virág (Magyary Margit, Lőry Margit, Somogyi Rózsi, Tarnóczy Ida és Weiss René)

valamely benső, a képben magában rejlő motiválást kíván meg. Senki sem fogja fejcsóválva nézni a ravennai vagy a velencei mozaikokat, amelyek még sokkalta lefokozottabb formában mutatnak embert, állatot, növényt, mint a Műcsarnok legstilizáltabb képe. Senki sem fogja a remek perzsa szőnyeg arabeszkjén a természeti tárgyakat túlságosan átalakítottnak mondani. Senki sem fogja kifogásolni a strasszburgi vagy reimsi üvegfesményeket, mert azokon az emberek lapított síkdíszítmények. Senki sem fogja a brüsszeli csipkén a rózsa részletezőbb előadását kívánni. Senki sem óhajthatja, hogy Szent István koronája rekeszzománcain a szentek alakjai olyan „szépek' legyenek, mint Rafael festményein. És senki sem támadta meg Giottot amiatt, hogy a fa lombjai három pamacs és a hegy egy összevissza gyűrt pléh. Valóban, mind e műveket ellentmondás nélkül fogadja el, sőt szereti ugyanaz a közönség, amely e nagyon stilizált, mai veretü munkákat túlzásoknak mondja. Mi ennek az ellentmondásnak az oka? Nyilván az, hogy arra munkákon a leglaikusabb laikus is az anyag természetéből kifolyónak tekinti a nagyon erős stilizálást, a természetes szinek és formák egyoldalu, extrém transzponálást. Világos, hogy mogyorónagyságu mozaik-kövecskékből nem lehet milliméter-nagyságra terjedő színváltozatokat teremteni. Természetes, hogy az üvegfestmény, vagy a zománc fémszalagja nem utánozhatja egy szem könnyzacskójának dús formarendszerét. Természetes, hogy a csomózott szőnyeg nem lehet plasztikus. Ezt mindenki belátja s mindenki beleegyezik abba, hogy a művész ezekben az esetekben az anyag ellenállása következtében kénytelen lemondani az elemző naturalizmusról s kénytelen az anyag sajátságainak értelmében átstilizálni művét. De ha valaki az olajfjestményét stilizálja át épp ily radikálisan s ily messzemenő módon, senki sem fogja ezt ily magától értetődőnek fölfogni. Mert látnivaló, hogy ebben az esetben nem az anyag biztatja a művészt az extrem összefoglalásra. Ezen a kiállításon akárhány oly olajfestményt (vagy temperát) láttunk, amelyek kitünő mintái volnának egy szönyegszövő mesternek vagy egy mozaikosnak vagy üvegfestőnek. Akkor, annak a műhelyében, egyszerre föléledtének, egyszerre magukban rejtenék formanyelvük minden motivumát.

Az ily művek során nem egyet láttunk, amely nézetünk szerint lecsúszott igazi talajáról. E fiatal, sokat

A női ruha (Bálint Imréné)

Alexy Traján Béla tényképei

Petrol Egger (Tarnóczy Ida)

A NAGY REVÜ AZ URÁNIÁBAN

igérő talentumok közt a legtöbbnek az a végzete, hogy nem bízták meg mozaik-, freskó-, üvegfestmény vagy szőnyeg tervezésével. Biztosra vesszük, hogy kiválóan oldották volna meg föladatukat. A külföldön nem egy művészt ösmerünk, aki egyszer már ily rendszerben óhajtván kifejezni mondanivalóját, egyenest a megfelelő anyaghoz fordult: intarziát csinált festett tervéből. Mások legalább a freskó-teknika makacsságát használták föl ürügy gyanánt. Persze falsikhoz ritkán jut a festő, pedig valószínü, hogy éppen most elég szép virulásra juttathatnók a murális művészetet, mielőtt még a stilizálásnak ez az iránya elhamvadna.

A fiatal, vagy eddig még keveset szerepelt nemzedékben szép tehetségek látszanak kibontakozni. Vajha a kellő munkateret kapnák érvényesülésükhöz. Vidovszky, hindi Szabó Kata, Mikola, Bató, Basch Andor, Feiks, Huzella, Kádár, Vida, Plány, Kovácsi, Somló, Fischer, Frim, Jakobovics, Borzásy, Csánki, Papp, Dobrovic, Romek s mások: elég szép névsor s mindjár megjegyezzük, hogy nem is mind tartozik abba a körbe, amely a határozottan pointezett stilizálást keresi. Valószínü, hogy ebből a sorból nem közönséges értékü mesterek fognak kikerülni. Ne riasszon vissza senkit némely félszegség vagy borzasság: mihelyst sokat festhetnek, jól fognak festeni. S lassankint betöltődik majd az ür, amely az ő fölfogásukat a közönség művészi fölfogásától ez idő szerint még elválasztja.

Lyka Károly.

Bajuszpedrő-doboz

Bajuszpedrő-doboz cifrán kifaragva,
Kinek voltál drága toalett darabja?
Valami ficsúrnak tellett benned kedve,
Tükör előtt bajszát kéjjel pödörgetve?

Vagy egy Don Juán vett téged gyakran kézhez,
Büntársképpen többi „gyilkos" fegyveréhez?
Vagy öreg legénynek voltál segítője
Mielőtt elindult késő esküvőre?

Lenkei Henrik.

A kalap (Bálint Imréné)

Estélyi kalap (Barta László dr.-né)

Az ékszer (Weltkugel Angela)

Alexy Traján Béla fényképei

Rokoko (Feldheim Dusi)

A NAGY REVÜ AZ URÁNIÁBAN

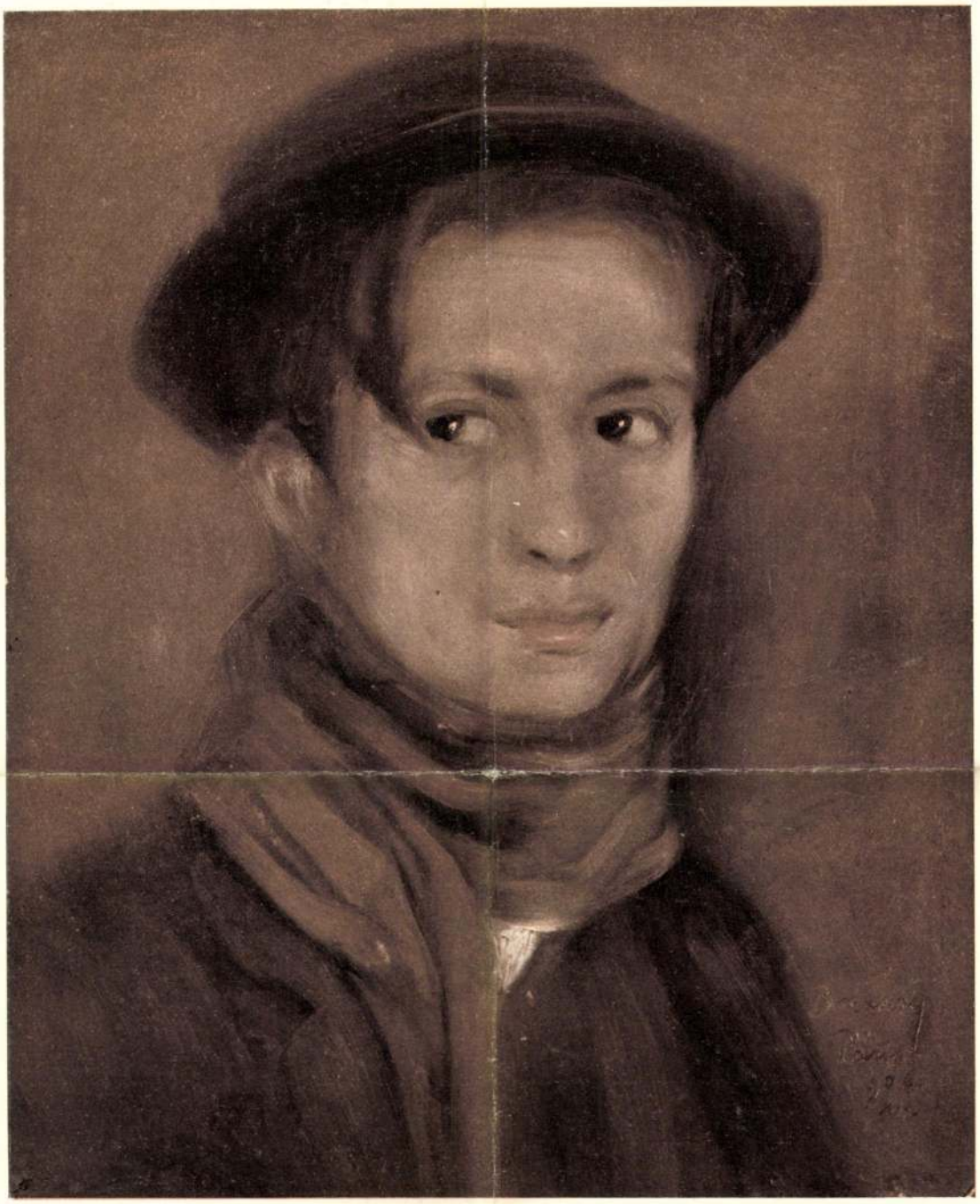

TANULMÁNY
BORZÁSY BÉLA FESTMÉNYE

Művészet 1909 24.2.

Borzásy Béla

Művészet 1910. 340. l.

TANULMÁNY
BORZÁSY BÉLA RAJZA

Borzáby Béla

A KÉPZŐMŰVÉSZET TÁMOGATÁSA FINNORSZÁGBAN

A képzőművészetnek, a termékeny Dél gyermekének, a hideg és magas Északon természetszerűleg sok nehézséget kellett leküzdenie, amíg érdeklődést és anyagi támogatást tudott szerezni a maga számára a nagyközönségben. Az 1846. év előtt Finnországban még alig lehetett a művészet iránt való érdeklődésről vagy művészi életről, és még kevésbbé önálló finn művészetről beszélni, mert abban az időben mindössze csak néhány arisztokrata család érdeklődött a művészetek iránt. De mikor a svéd-orosz háborúban (1808—9) Finnország csaknem teljesen magára hagyatva volt kénytelen a hatalmas Oroszországgal szemben védekezni, felébredt bennünk, finnekben a nemzeti önérzet: „Svédek nem vagyunk, oroszokká nem akarunk lenni, tehát finnek vagyunk". És mikor I. Sándor, Oroszországnak eleinte oly humánus cárja Finnországnak belső autonomiáját biztosította, elkezdtek nálunk is buzgón dolgozni a népért és az országért, még pedig abban az irányban, amelyre Finnország nagyjai: Lönnrot, Snellman és Runeberg — rámutattak. Ekkor alapították meg 1831-ben a finn fővárosban, Helsinki-ben (Helsingfors), a reánk nézve oly fontos „Finn Irodalmi Társaság"-ot és később (a fönebb említett 1846. évben), a „Finn Művészeti Egyesület"-et, amely utóbbi azt a feladatot tűzte maga elé, hogy: „az országban a műízlést fejlessze és azokat, akiknek a művészethez hajlamuk van, de anyagi eszközeik nincsenek, és akik idegen támogatás nélkül magukat nem tökéletesíthetik, a művészet gyakorlására serkentse". A „Finn Művészeti Egyesület" a kebelébe tartozó műbarátok révén Finnország fiatal képzőművészetének a legnagyobb szolgálatokat tette, és számára az utat úgy szellemileg, mint anyagilag egyengette. Mert bármit kezdeményeztek is nálunk, mindig a nemzet művelt osztálya volt a megindítója, és mindig a nép volt az, mely a maga csekélyke anyagi eszközeiből és erejéből bőségesen áldozott a nemes célokra, mert a finn államnak minden intézkedése, keleti szomszédjának a megerősítésétől függött, ennek a szomszédnak pedig — amint erről ismételten volt alkalmunk meggyőződni, — az a legnagyobb gyönyörűsége, hogy a kulturának a szabad nyugat felől közeledő legkisebb lehelletét is elfojtsa előlünk.

Ez az Egyesület már megalapítása óta minden tavasszal rendezett kiállítást, amelynek színhelye 1887 óta az „Ateneum", a finn művészet [illegible] a részére, ahol mint az Egye-

MELEGEDÉS
BORZÁSY BÉLA RAJZA

Művészet 1912 (10. l.)

FALFESTÉS

Némely technikától feltűnő módon vonja meg a kegyét egy-egy korszak. Jó száz évvel ezelőtt például nemcsak hogy lealkonyodott az üvegfestészet napja, hanem még azt is elfelejtették, hogy tulajdonképpen miként kell üvegfestményt készíteni. A mozaik és gobelin is csupán mesterséges narkózis révén támadt fel tetszhalottjaiból. Ma azt hiszszük, hogy minden technika másodvirágzását éli, holott szemünk láttára haldoklik egyikük-másikuk, például az esztergályosság vagy a dekoratív fafaragás. E kettő alól a modern bútorszerkesztés húzta ki a gyékényt s kérdés, mikor fogadják be ismét a lakásművészet szükséges technikái közé. Ma úgy érezzük, hogy — kivált az előbbiért — nem nagy kár, mert hisz nem kézimunka abban az értelemben, hogy a kéz nyomait viselné magán a munka. De jöhet egy más kor más érzéssel s az esztergapad ujra vidáman berreg valamely friss tendencia szolgálatában. Más technikák viszont lassankint kikelnek sírjukból, nagyot lélekzenek s friss erővel kezdenek egy szebb jövő számára útat egyengetni. Nálunk ezek közt elsősorban a falfestés tűnik fel.

Ma sokkal több falfestmény készül, mint egy emberöltővel ezelőtt. Persze, nem valamennyi kapta meg a maga falát: sok bizony vászonra szorult. Akárhány festőnk egy-egy nagy olajfestményén már messziről meglátszik, hogy tulajdonképen faltestménynek született és csupán megrendelő híjján vagy egy-egy épitész fukarsága miatt került fal helyett vászonra. Viszont régebben volt egy-két tipikus falfestőnk, csak Székelyre és Lotzra utalunk, ők azonban szinte elszigetelten éltek s ha nagy bajosan kaptak is némi megrendelést valamely középületben, ugy az majdnem a nobile officium jellegét viselte magán. Akkor voltak középületeink, amelyek freskó után sóhajtoztak, volt egy-két kitünő freskófestőnk is, mi több: volt egy freskóiskolánk is, csak nem volt hozzávaló közönségünk s ami a lényeges: a falfestés egész stílusa kívül esett a kor művészetén, nem élt vele semmiféle atyafiságban.

Ebben a percben más a helyzet. A festészet a dolgok természetes rendje szerint a naturalista és impresszionista felfogásból áttért a stilizáló művészetre s igy természetszerűen lekívánkozik a vászonról s keresi a falat. Mert a falon az adott architektonikus terület, a freskó-technika kimértsége s más hasonló elemek nyilvánvalón igazolják az erős stilizálást. Az olajfesték a maga ruganyos engedékenységével nem nagyon kedvezhet a stilizálásnak, legalább is nem rejti már önmagában a szigorú stílus előfeltételeit. Az olajfesték technikája úgy viszonylik a fres-

Borzásy Béla

Minvinet 1914. 457 ✓

Kova szilánk

~~[illegible]~~ IX. 87.

MERENGÉS

BORZÁSY BÉLA RAJZA

Művészet 1914.

Egerben lakott. Különben is csak külföldi tartózkodása előtt lakott Ujbányán, hol hálából e város iránt, amiért ugyanis őt gyermekkorában gondozta, egy szobrot készített.

Magyarország geniusának kiállítása után, Schwanthaler, müncheni mestere, magához szólította. «Faragó egészen meglepetve követi a szolgát mesteréhez, ki fiatal művészünket igen nyájasan fogadta. Kifejezte afölötti örömét, hogy oly szépen haladt s megnyitá előtte műhelyét. Még csak akadémiára sem volt szüksége Faragónak s másnap már be is lépett a sok bámuló közé, kik nem ily könnyen jutottak oda. De azért Faragónak magát továbbra is kellett rajzok, gipsz- és márványmunkák által e helyre érdemesnek mutatnia.

Ottani munkálkodása alatt gróf Festetics azon hirre, hogy ott egy magyar fiu is van, meglátogatta a műhelyét és beszéd közben megértvén a fiatal művésztől, hogy az olasz földre vágyik, lebeszélte tervéről, minthogy — szerinte — ott a beállott zavarok miatt a művészeknek a legdurvább kézimunkából kell magukat fentartaniok, s különben Schwanthalernél híresebb mestert ott sem talál, utána pedig minden háborítás kikerülése végett várjon a munka megkezdésével még két vagy három hónapig. Hogy tehát ideje múljék, elment vidéki ismerőseihez. De midőn a haza viszonyait mind jobban zavarodni, saját pénzét pedig fogyni látta, arcképeket kezdett rajzolni és egyik helyről a másikra járt, mig Szent-Keresztre került, hol Rudnyánszky püspök vette pártfogásába. A jótevő püspök Pestre ment, de ott szomorú sors érvén, többé vissza nem tért.»

Élete végén «nem gondol többé Pestre, s folytatta arcképrajzolását; de minél jobban terjedt a daguerrotypia és a fényképezés, annál kevesebb munkája akadt. Tett ugyan mindenütt kirándulásokat, de kevés eredménynyel. Később nem messze Lőcsétől, Krompach vasgyárában minták készítésére alkalmazták; de betegeskedése miatt ott alig töltvén fél évet, ismét Lőcsére ment, s száraz kenyéren tengődött, mígnem Iglón egy síremlék elkészítésével bízták meg. Aztán Dobsinabányán is templomi munkát készített, később a kassai templomhoz két szobrot, szintén annyit a lőcsei templomhoz, csakhogy mindezek igen sovány munkák voltak.

Majd tovább maradt Löcsén s ha volt munkája, szünetlenül dolgozott, ha pedig nem akadt, egész napokat a hegyekben és erdőkben töltött és vagy gombákat szedett, vagy pedig pipaszárakat és botokat metszett magának. Olyan jó szivű ember, hogy ha az erdőben emberekkel találkozott, kik egy szegény madárka szabadsága ellen törtek, mindig megakadályozta azt. Még a kigyót is elkergette az útból, nehogy a közelítő emberek megöljék. Sorsáról sohasem szokott panaszkodni. A legnagyobb csapást is békén tűrte, bár annál jobban fájt nemes lelkének. Szavaiból kivehető, hogy a beszélés sohasem volt mestersége. Túlszerénysége erény és akadály nála. Ő tud dolgozni, még pedig jól, de a nyegleséghez nem ért; különben sokkal jobban állna szénája. A lőcseiek tanácsára, hogy menjen a fővárosba, sohasem hallgatott. Nem akart kimozdulni helyéből azért, mivel a sokáig tartó mostoha viszonyok a művészeket is romba döntik, különösen a fővárosban, hol az csaknem üzletté silányult. Az üzérkedők nemcsak hogy a művészet fájának minden ágát lenyeslik, de még a törzsét is kezdik fürészelni. Ez egy művész lelkiismeretével meg nem fér, s Faragó gyermek- s ifjukori tanulmanyait olyképen, hogy üzérkedővé váljék, nem akará megsemmisíteni. Inkább kész volt a legnagyobb nyomorúsággal szenvedni, csakhogy művész maradjon. Ha rajta áll, sohasem látja többé Pestet, de a körülmények úgy akarják, hogy a Széchenyi-szoborra pályázat hirdettessék s ez hozza őt a mult év tavaszán Pestre, hol egyedül dr. Riedl Szende volt az, ki őt ismét gyámolitotta, föntartás s egyedül Riedl tette lehetségessé, hogy Faragó elkészítse «Csikós»-át.»

Ugyane lap a 143. számában a «Csikós» című szoborról hosszasabban ir. Leírása e szobornak a következő:

«Árvaleányhajjal diszített kalapja mélyen homlokára van húzva, s a szél rohama ellen pántlikával biztosítva, mi képének nagyon szilaj kifejezést ad. Ingének egyik újja nagyon fel van gyűrve, s a meztelen, csinos karra felcsavarva a pányva, a másikat a szél lobogtatja. Bő gatyája szép ráncokban simul a ló mindkét oldalához. A nélkülözhetetlen pipáról és dohányzacskóról sem feledkezett meg a művész s míg a pipát alig láthatni, addig a zacskó cafrangjai hosszan lebegnek a csikós oldalán».

Borzássy Béla

Borzássy Béla II. Rákóczy Ferenc visszahivása 1703-ban című hatalmas festményét egy magyar uriasszony a lengyel követségnek ajándékozta

Az ajándékozó magyar hölgy lengyel ősanyjának arcképe: Josefa Nabuwski

FÉRJ

ztóan sajnálom,
nincs itt. Mit
erzsához.

nt uj szakácsne

Nemzeti Ujság. Képes mell
1938 nov. 27

mdk

Borzássy Béla festőm

festette: Napoleon az aspernі ütközetben c. 500 mt
művészi körképet, amelynek reklámplakátját
Lakos Artur készítette.

Az. O. Sz. K. Grafikai Plakátjai Bp. 1961.

45. l

Borzásy Béla

fest.

L.

Kendrey-kentiványi

236. l.

Mintanyomtatvány iskolai használatra.

Az 1889. évi XXXIV. t.-c. 10. §-a alapján
bélyegmentes.

Aláírások, illetve cé

Számla-szám: _____

Név, illetve cég: _____

Lakcim: _____

Alulirott____a postatakarékpénztár

számla terhére csekkek kibocsátására az

Név:

_____ú

_____ú

_____ú

Borzáry Béla
festő
X. Kelemen u. 25

MKSz 1947

Borzássy Béla

Műcsarnok

1916-17. téli kiáll. 41. ✓

1917 tav. kiáll. 115 ✓

1917-18. téli kiáll. 268. ✓

1918. tav. kiáll. 74 ✓

1918-19. téli kiáll. ✓

1919-20. téli kiáll ~~324~~ ✓ 334

1920-21. téli kiáll. 506. ✓

1927 tav. kiáll 638. 670 ✓

1928. tav. kiáll. 408 ✓

Szabó Károly III. 238.

Borzásy Béla

Árverési Csarnok aukció kat.

32. sz. 1926. ápr. ✓
33. sz. 1926. jún. ✓
34–41. nem szerepel

Akademia, M. Trud. X. 118.

megjiva

Borzásy Béla

Lépe a

Szépm. Murba

Készülő új ruha

állami tulajdon

A Műcsarnok tárlatain következő műveit állította ki:

1910. tavaszi kiáll.: Rákóczi Ferencz hazahívása 1703-ban, olajf.

1910—11. téli kiáll.: Fiumei utcza, olajf.

1911—12. jubiláris téli kiáll.: Tanulmány, olajf. — Interieur, olajf.

1912. márcz. kiáll.: Csipkevásár, szénrajz. — Kelmevásár, rajz. — Pántlikavásár, szénrajz. — Jön a vihar, színes rajz.

1912. tavaszi kiáll.: Pántlikavásár, olajf.

Kassai Hírlap. 1913 márcz. 21. (Napoleon-körkép.) — *Kiáll. tárgymutatók* és a művész közlése nyomán.

1912 márc (Mapc)
Csipkevásár, színr
Kelmevásár, r
Pántlikavásár, színr
Jön a vihar, SZ. r.

1916-17 Téli
Akt már nem kap több
rózsaszín lapot, of

Borzásy Béla

l.

Árv. Csarnok 106. aukc.

kat.

" " 107. aukc. kat.

187

360

175. e.

(2)

1917 Tav.

Impressióm a keleti p.u. - on 1914-ben, of

1917-18 Téli

Matyó dáme, of

1918 Tav

Kedves párom tudatlak of

1918-19 Téli

Háborús mésalliance, of

1919-20 Téli

A készülő ruhe I, of

1920 Tav

Tanulmány II, of

Erdekes olvasmány, of

1920-21 Téli

Szigorlat előtt, of

1927 Tav Tanfij

Vasárnap d.u.

1928 Tav Fürdőző nő, of

1/1

Borzási Béla

Nemzeti Szalon

1908

Borzási Béla.

1908. Tavaszi és V.graf.kiáll.

Ködös nap Párisban, szénrajz

1910. Téli kiáll.

Őszi napsugár, olaj

1920. Őszi tárlat II

Készülő uj ruha, olaj

Borzássy Béla

M. Művészet Munkaszk.

Miskolci Miall. 1908

Erdő vidyén

Napsütés

„Здоствуй Стёпка! [illegible] отвечал
„Здоствуй. Сдесь Алёна." Он
идем Івае к начальнику Дозвидаюа!
Лиза и Пёнуг отвечали: Дозвидина"
Они и Стёпка томили к начальнику.

Н: 1 К: 1

V пирнот.

(3)

Borzássy Béla

festő. Műcsarnok

1932. tav. tárl. 158.

Tanulmány ok, of

1934-35 jub.

készülő uj ünka III

of

Aukciók:

Ernst 1921 ápr. XVI.
A kályha mellett (1911), of.

Szt. Kora Cék 1922. 46. a.
Pihenés
Önarckép } of

Árv Csaru. 1926 ápr. 32.
Vásár I-II.
Szfvári piac
Vásár után } of

1926 jun. 33.
Hetivásár
A kutnál
Piacter } of

1943 márc. 106.
Női tanfej, of

тётя Мольнар. Плотник починил
крышу и пол. Столяр починил
парты и стол. ~~Тётя~~ Тётя
Мольнар пачыла окна и белила
стены. Плотник.

2

Borzásy Béla
1878 –
47. Hetivásár, olaff.
45 x 55 cm

Almásy-Teleki XII. 1943

Magyar Akvarell és
Pasztellfestők Egyesülete
VI. kiáll.

Nemzeti Salon
1919. febr.

megvan könyvtáram.
Lan

BORZÁSY *Béla*, festő, * Debrecen 1878 febr. 23. Budapesten, Münchenben és Párizsban tanult. 1910 óta főleg vásári jeleneteket ábrázoló képeivel szerepelt a tárlatokon. A készülő ruha c. olajfestményét a Szépműv. Múzeum vásárolta meg.

É. G. I. 131. l

663.

663. Andrea Lucatelli.

Élt Rómában a XVIII. században.

Tengerpart.

Balról a tenger partján fák díszlenek, melyek alatt három kecske és négy juh legel. Középütt halászbárka kötött ki, a melyben a hajós lehajolva dolgozik és a melynek közelében a parton három halász telepedett a földre, egy batyuval közeledik és öt állva beszélget. Jobbról pedig a kövön pásztor ül. A tengeren két csónak van halászokkal és a középtérben, jobbról a szikla tövében, négyen képeznek csoportokat. Az egyik a vizből mászik ki, társa a ruhát hozza neki, a harmadik horgászik és hallgatja az előtte álló negyediket. A háttér hegyes vidék erődökkel és várossal. Az égbolt felhős.

I
303

Vászon, méretei 87 : 127 cm. — Mündler: XIV. 62.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: VII. 9. *S. Rosa:* Gebirgige Landschaft mit einer Aussicht auf das Meer. — 1815: VI. 46. *S. Rosa:* Gebirgige Landschaft mit einer Aussicht auf das Meer. — 1835: IX. 4. *S. Rosa:* Landschaft. — 1844:

átutalás megjegy

Borzási Ferencz

öt vös

l. Bodzási F.

L.

kendrey-kentiványi

236. l.

Borzási Ferencz

öt vös

maskép,

_____lapot tartalmazó befizetési lapot:*)

" " " "

" " " "

_ pengő _____fillérnyi összeget postautalvány utján

és kliringforgalomban résztvevő számlatulajdonosok

_____ évi előfizetési dijjal a nyitandó csekk-

_____

(Aláirás és bélyegző):

_____

tékban, mely bármely közvetitő hivatalnál dijmentesen kap-
sen ajánlva beküldendő.

bot tartalmazó füzetekben adatnak ki, laponként fillérért.
neg, és az összes postatakarékpénztári számlatulajdonosokat
ıdben tartalmazza. Az időközi változásokról évente három
ir.

Borzási Paulus, lakatos.

A kolozsvári céh legrégibb irata szerint (1578) Stephanus Lakatos inasa és és Staphenus Lakatos ~~özv~~ özvegyével együtt pert inditott a céh mesterei Valentinus és Thomas Lakatos illetve az egész céh ellen.

15.o. (16. jegyz.)

Balogh Jolán: Kolozsvári reneszánsz láda 1776-ból.

KelemenEml. 9-23.o.

Borzavár-
Borzsova

ocean floor are
by deep-diving
d (D) contradict
by deep-diving

ocean floor are
s." Choice (A)
he vehicles are
vers, not to the
radicts the fact
he some of the

original sentence the crucible should remain at the
flame for the ten-minute limit, not out of the flame.

59. **(C)** Choice (C) is a restatement of the given sentence. Choices (A) and (D) are not the same because in the original sentence it is not the guided tour but traveling on one's own that is expensive. Choice (B) is not the same because in the original sentence traveling on one's own costs more, not less.

60. **(B)** Choice (B) is a restatement of the given sentence. Choices (A) and (C) are not the same because in the original sentence the job is never too small. Choice (D) is not the same because in the original sentence it is not the

Borzavár

l.

Lukácsbíbl

44. l.

.....

.....

.....

hivatalfőnök

ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

NYOMTATVÁNY

Budapest

MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

1935. október hó 19-én (szombaton) délután fél 6 órakor a Magyar Nemzeti Múzeum Baross-utcai előadótermében (VIII., Baross-utca 13.) tartandó

SZÉKELY BERTALAN-EMLÉKÜLÉSÉRE.

TÁRGYSOROZAT:

Elnöki megnyitó.

Dr. Szentiványi Gyula: Székely Bertalan emlékezete. (Vetített képekkel.)

Utána választmányi ülés.

Gerevich Tibor
elnök.

Vendégeket a Társulat szívesen lát.

Borzvára

Korrespondenzblatt

1913. 20, 21. l

EVIA
20.630.

Meghívó

az Országos Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulatnak a Magyar Mérnök és Építész-Egylet dísztermében (IV. Reáltanoda-utca 13—15) folyó évi április hó 30-án (hétfőn) délután pontosan 1/2 7 órakor tartandó

ünnepi ülésére.

Tárgy:

Brinckmann A. E., a berlini egyetem tanárának előadása „Grosse Werke und Meister der deutschen Kunst des 18. Jahrhunderts". (Vetített képekkel.)

Vendégeket a Társulat szívesen lát.

Gerevich Tibor
elnök

Borzavári László

Helikon Szálló, Keszthely. - Építész Tolnay Lajos, konstruktőr Hivatal Judit, nyílászárók: Csősz Vilmos, belsőépítész P.Bakos Mária, statikus Németh István, út-terep-kerttervő: Borzavári László, képzőművészet: Szinte Gábor, Majoros László. - Ism.

Magy.Ép.Ip. 1972.1.ss.12-16.1.

Borzaváry László

O.Gy.:;Lakóház, Budapest, Kuny Domokos utca. -Építész: Osztie György, statikus Bürger Nándor, kertterv Borzaváry László. - Ismertetés, foto Heltay László.

Magyar építőművészet, 1971.6.sz. 30-31.l.

Portsmouth Lodge

Borzsáváry József

Margitszigeti Nagyszálló korszerűsítése /Malomsoky József építész, Király József belsőépítész, Kondor Béla festőművész, Borzsáváry László kertterv./ - Ism: Kapsza Miklós, Műszaki Tervezés, 1968.5.sz. 13.16. l. - Kapsza Miklós, Magyar Építőművészet, 1968. 4.sz. 21-25. l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Írt. 1971.2.sz. 149-182. l.

154. l.

Borzavári László

az alábbi pályázaton megvételt nyert egyik terv egyik szerzője.

dr.Reischl Antal: A budapesti Népliget rendezésének tervpályázata,1970. - Magyar Ép.müv. 1971.4.sz.2-4.l.

Borzavári László

Helikon Szálló, Keszthely. Épitész Tolnay Lajos, konstruktőr Hivatal Judit, belsőépitész P.Bakos Mária, statikus Németh István, út-terep-kertrendezés Borzavári László, képzőmüv. diszités: Majoros János, Szinte Gábor. - Ismertetés, foto Heltay László.

Magy.Ép.müv. 1972.6.sz.22-27.l.

Borzavári László

A Magyar Tud. Akadémia budavári kongresszusterme, Bp.I.Országház u. - Épitész: Borsos László, munkatárs Kacziba Ferenc, statikusok Göczey András, Mondok Tamás, Kerttervezés Borzaváry László. - Műemlékhelyreállitás ismertetése, fotók: Holtay László. -

Magy.Ép.műv. 1972. 6. sz.

54-55.1.

Ø Borzenski József

könyvkötő

l

Közlezrkiáll

1424. l

Kismerő oklevél.
neve a részletes
katalógusban
nem szerepel.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Borzi János, kisiparos fazekas

Mezőtúron mintegy tíz fazekas dolgozik iparengedéllyel, nemelyik régi fazekascsalád tagja, vagy volt szövetkezeti dolgozó. Stílusok másirányú, mint a szövetkezeti munka, a 20-as, 30-as évek stílusának folytatása. A kisipari fazekasok – mint Borzi János, Cs. Kiss Imre (és többen), kitünő szakemberek, mesteri korongosok, mind a régi fatüzelésű kallanban, mind a villány kemencében való égetést jól értik.

Kresz Mária: Merre tart Mezőtúr fazekassága? Jászkunság, Szolnok, 1978. 4. 92. old.

Borzi János, fazekas

L. Badár Balázs

Kresz M: Merre Tart ... 2 86-93

Jószkunság, Szolnok, 1978 nov. XXIV/3-4.

megrja

Borzi Lajós
fareras
Merőtúr

Külföldi sz

Művészi Ipar

1891. 181. l.

házában is városi múzeumot szerveznek. — Renfrew-ben, az elhalt Lord Blythswood laboratoriumát múzeummá alakítják át. — A nagy arczképfestőnek, Romneynak Barrow-in-Furness-i lakóházában Romney-múzeumot rendeznek be. — William Morrist, a modern angol iparművészet úttörő mesterét walthamstow-i lakóházában fogja múzeum megörökíteni. — A cambridgei Fitzwilliam-Museum új igazgatója Sidney Cockerill lett. — A dublini «Dublin-Museum» a «National Museum of Science and Art, Dublin» hiva-

ottani újabb kutatások eredményeit lehetőleg gyorsan közzétegye s az olasz és görög földön kutató német tudósokat támogassa. E céljai elérése érdekében két fiókintézetet tart fönn: egyet Rómában s egyet pedig Athénben.

Mindegyik fiókintézet 2—2 titkár vezetése alatt e czélra berendezett épületben van elhelyezve, melyekben a titkárok s az ösztöndíjasok részére lakások, munkatermek és könyvtár állanak rendelkezésre. A titkárságok a tudományos kutatáson kívül tanfolyamokat rendeznek az ösztöndíjasok részére s miként a főtitkár is időszaki közleményeket tartoznak kiadni. A régészet, philologia és ókori történet németországi egyetemeken működő tanárainak majd mindannyija és a középiskoláknál működők igen nagy száma nagy hasznát látta e titkárságok működésének.

A mult évben a rendes búvárlati, kiadói és oktatói tevékenységen kívül említésre méltó rendkívüli munkát végzett az athéni titkárság a Tirynsben és a homerosi Pylosban foganatosított ásatásaival, a központi igazgatóság pedig támogatta egyes tudósoknak Róma s Latium köztársasági korbeli épületeinek föltárására irányuló, valamint a spanyolországi Numantiában végzett ásatásait. A német csá-

M.D.K.

Borsi (Bocsi?) Simon, asztalos frátor

az ceri minorita rendházban 1827-34-körött működik.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 314. old.

Barzien János festő

Pesten és Budán dolgozott a 18. században – emlitve

Budapest története III.Bp.Akadémiai Kiadó 1975

242.old.

MDK

Borzó Endre

Buda

Ernst Múz. 130. kiáll. Munkácsy Céh V. kiáll.
1933. márc. 14 l.

Borsó János

Kiállítása Baján

V. M. Változatos program a múzeumokban
1970-re
Petőfi Népe, Kecskemét, 1969. sz. 12.5.l

M.D. 6/1

Boszók Rózi
népművész

Harómszor kincs tojásokat
„kincsz".

Zsigmondi: „Kozma küldi komának" ...
Nők Lapja, 1968. ápr. 13 – 17 lap

Ø Borzsák Jenő
templomfestő
XII Győri u. 10.

MKSz 1947

Borzsák Jenő

Borzsák Jenő díszítőfestő, szobafestő- és mázolómester, XI. Avar-u. 31. **257-129**

Bpt. ávb. 1940. szept
u. 1942 jan

Borsáth Jenő

Than Mór alkotásait restaurálja

Restaurálják Than Mór falképeit az Operában
Pesthegyi Hírlap, Bp. 1970. feb. 13.

Borzsák Jenő

Than Mór felvételeit restaurálta az Operaházban

Restaurálják Than Mór felvételeit az Operaházban
Népszava, Bp. 1970. feb. 12.

Borzsák Jenő

a lőpesti Egyetemi Könyvtár falfestményeit restaurálta.

Depcsényi Dezső, Entz Géza, Gerő László pld.: Magyar Műemlékvédelem, (1949-1959) I. Budapest, 1960. 167 l.

M.D.K.

Borzsár Jenő, restaurátor

Czumpf Imrével és Tüske Istvánnal együtt végri a második világháborúban erősen megrongalódott Mátyástemp-lomban Szécsy Bertalan és Lotz Károly boltozat- és felfestményeinek restaurálását.

BUDAPEST, Bp.1966. IV.évf. 6. sz. 4. old.

MDK

Borzsák Jenő

Hosszúperentegi templom diszitése.

Cikk: dr.Molnár Ernő írása.

Magy.Épitőművészet, 1941. 12.sz. 395.lap

dék

XXVIII. ÉVFOLYAM 13. SZÁM 1998. JÚLIUS 1.

OSHEGY – KISSVÁBHEGY – KRISZTINAVÁROS
EGY – SZÉCHENYIHEGY – VIRÁNYOS – ZUGLIGET

Borzsák Jenő festőművésznek dr. Udvardy-Nagy István adja át a díjat

A művészek ünnepe a hegyvidéken

„A szerencse külső s belső adományait saját igyekezettel nemesíteni s amit szerencse önkényt nem adott, fáradhatatlan szorgalommal magunkévá tenni: oly szükség, mi alól nagyra és nemesre törekvő ember magát fel nem oldozhatja."

Kölcsey Ferenc Berzsenyi Dániel verseihez írta a fenti sorokat, de értelme, belső gondolata szerint akár mottója is lehetett volna a kerületi képzőművészek június 12-én megnyílt kiállításának. A kiállítók legtöbbjét, szép munkáikat fővárosunkban és a ország több városában rendezett csoportos és egyéni kiállításról jól ismerem, de tudom azt is, meggyőződhettem róla, hogy a Kölcsey említette „belső adomány", a tehetség mellett milyen fáradhatatlan szorgalommal, igyekezettel, töprengéssel, tapasztalatgyűjtéssel, ismeretek szerzésével igyekeztek művészi pályájukon előbbre haladni, többet, szebbet adni, alkotni, színt, szépséget varázsolni a szürke hétköznapokba. Ezért is fogadták olyan örömmel az Önkormányzat vezetésének a HEGYVIDÉK-ben megjelent felhívását a kerület képzőművészei. „A kiállítás kapcsolatot szeretne teremteni az itt lakó művészek és a kerület lakói között. A XII. kerületi önkormányzat hagyományteremtő céllal megrendezi a kerületi képzőművészeti seregszemléjét a Művelődési Központ kupolatermében" – hangzott a felhívás, melyre nyomban 137 művész jelentkezett.

(folytatás az 5. oldalon)

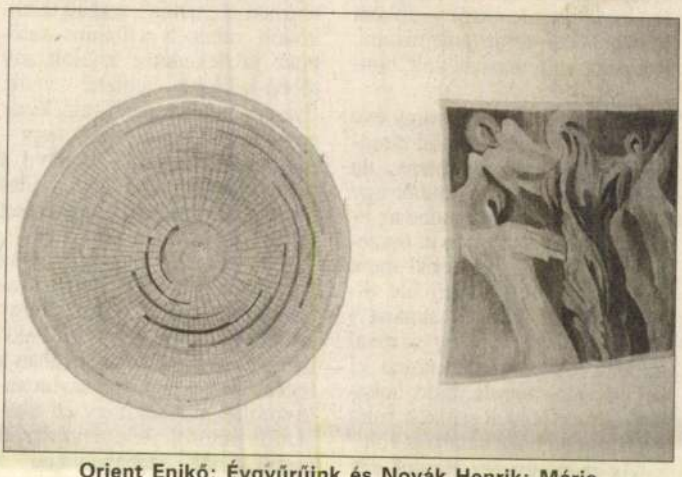

Orient Enikő: Évgyűrűink és Novák Henrik: Mária mennybevitele c. alkotása

A műsor előadóművészei:
Fodor Beatrix énekes és Fodor Ferenc gitárművész

lújítási pályázatának eredménye (2. oldal)

Levelek a Kö

A május 28-i Közgyűlésen az elnöklő *Demszky Gábor* főpolgármester köszöntötte az országgyűlési választáson a Parlamentbe bejutott 9 fővárosi képviselőt. Ők: FKGP: *Csúcs László, Szabó János, Szentgyörgyvölgyi Péter:* FIDESZ: *Tirts Tamás, Weszelovszky Zoltán*; Kereszténydemokrata Szövetség: *Harrach Péter* (FIDESZ színekben); MIÉP: *Balczó Zoltán*; MSzP: *Szabó Vilmos*; SzDSz: *Demszky Gábor.* A főpolgármester kifejezte reményét, hogy az említett képviselők parlamenti tevékenységüknél különösen szívükön viselik majd a főváros sorsát.

Egyebekben is rányomta bélyegét még teljesen a Közgyűlésre a közeli országgyűlési választás. Ismét olyan előterjesztés-csomag került a képviselők elé, amely sem terjedelménél, sem tartalmánál fogva nem ígért szenvedélyes vitákat, hosszú ülést. Így is lett: még magukat a képviselőket is meglepte, hogy a máskor késő estébe nyúló ülés már délelőtt 11 tájban véget ért. Erre bizony nem volt példa az elmúlt három és fél évben.

Az előterjesztések zömét beruházási javaslatok tették ki. Ezek alig váltottak ki érdemi vitát, többnyire csak e sorok írója vetette fel ismét és ismét, hogy az előterjesztések pontatlanok, pongyolák, hogy hiányzik a gondos tervi előkészítés, hogy a költségbecslések megalapozottsága igen sokszor megkérdőjelezhető…

A Szent László Kórház mikrobiológiai labor rekonstrukciójára 1997-ben 100 millió Ft-ot hagyott jóvá a Közgyűlés. A kiírt közbeszerzési eljárás eredménytelenül zárult, mert a beadott kivitelezői ajánlatok azt jelentősen meghaladták. Ugyanakkor a Szent Imre Kórház rekonstrukciójának II. ütemére beérkező vállalkozói ajánlatok kedvezőek voltak, olyannyira, hogy az előirányzott 207 millió helyett csak 157 millió Ft kerül felhasználásra. A Közgyűlésnek így arról kellett dönteni – és ezt meg is tette – hogy a „felesleges" 50 millió Ft átcsoportosítható legyen a Szent László Kórházhoz.

Egy másik előterjesztés ugyancsak egészségügyi témájú volt: a Péterfy Sándor utcai kórház „E" jelű épülete egy szint emeletráépítést és tetőtérbeépítést kap 186 millió Ft bekerülési költséggel, így a jelenleg 2 épületben és meglehetősen mostoha körülmények közt működő neurológiai osztály itt elhelyezhető lesz. Jóval nagyobb összegről volt szó a Szent Imre Kórház esetében. A Főváro-

Ünnepel a Jézus Szíve Plébánia

Június 21-én, Jézus Szent Szívének ünnepén tartották a Városmajori Jézus Szíve Templom búcsúját. *Lambert Zoltán* plébános szavait idézve: „Búcsú – a szót hallva eszünkbe jut a körhinta, a mézeskalácsos bolt, a vattacukrot árusító bácsi, a sok gyerek és a jókedvű sokadalom, vagyis az örvendezés, a felszabadult vígság. A külsőségek ugyan elmaradnak a mi templombúcsúnkon, de az öröm nem maradhat el."

Az ünnep aktualitását az adta, hogy a templomot 65 évvel ezelőtt, 1933. június 4-én szentelte fel Dr. Serédi Jusztinián, esztergomi hercegprimás. Az előzményekről röviden annyit, hogy a ma városmajori „kistemplom"-ként emlegetett épületet Árkay Aladár építette, de ez néhány éven belül szűkösnek bizonyult az egyházközség hívei számára. A városmajori „nagytemplomot" már Árkay Aladár fia, Árkay Bertalan építette a harmincas években, akkori szemmel sokak szerint túlságosan modern stílusban.

A II. világháborút csodával határos módon mindkét templomépület szinte teljesen sértetlenül „túlélte". Egy bomba a nagytemplom közvetlen közelében csapódott be, ennek helyét egy Szűz Mária szobor őrzi. A nagytemplom mellett máig is használják a kistemplomot is, különböző egyházi rendezvények alkalmával, hittanórákat s némely hétköznapokon misét tartanak itt. Jó lenne, ha ez a kissé eklektikus, de igen érdekes épület-együttes még sokáig megmaradna mai pompájában, s minél tovább szolgálná a hívek népes táborát.

Cziegler Ákos

Ha már egyszer…

Rendeletekre hivatkozva jó egy évvel ezelőtt önkormányzatunk megszüntette a Farkasréti temető főbejárata mellett álló virágárus bódét. Hogy kit zavart és kit nem zavart ennek az elárusítóhelynek a megléte, elhelyezése, esztétikuma, arról – főként utólag – kár volna polemizálni. Rendelet volt, utasítás volt, bontás volt.

Az igaz, hogy immár egy éve nem zavarja a lebontatást elrendelők szemét az építmény, de sajnos az sem, hogy immár egy éve senki sem teszi rendbe az itteni járdaszakaszt. Van itt összetört aszfalt – (a bontásnál ment ennyire tönkre), valamiféle alépítmény itt maradt aknája(?) rozsdás vas, kavics, szóval mindaz, aminek már régen el kellett volna tűnnie, mert bokatörő és mert sokkal csúfabb, mint a lebontatott bódé valaha is volt.

Ha már egyszer elindul egy eljárás, jó volna elejétől végéig figyelemmel kísérni, nem pedig csak addig, amíg egy határozat terjed!

*

Nem először tűzöm tollhegyre a Nagyenyed utca régi és újabb közlekedési állapotának visszásságait. Amikor megírtam az újonnan kialakított rend bevezetésekor, hogy minden szabályzó csak annyit ér, amennyire betartatik, egy olvasó – hozzá nem értéssel vádolva – ki is kelt ellenem.

Vitathatatlan, hogy a lazább forgalmú napszakokban gyorsult az autóbuszok menetlehetősége, csak éppen a kritikusabb időkben maradt minden a régiben. A parkoló autósok sokszor szabálytalanul elfoglalják az áruszállításra kijelölt szakaszokat, vagy a közlekedésre kijelölt kanyarodó sávot. Az áruszállítók második parkolóként a folyamatos közlekedésre kijelölt sávban állnak le. Részben az ezeket kikerülő kényszerű járműfolyam, részben a „sietős" szabálytalankodók miatt a villamos–autóbusz közlekedésre kijelölt sáv többé-kevésbé telítetté válik. Ilyenkor a buszvezető vagy kivár egy-három lámpaváltást, vagy – ő is szabálytalanul – áttérve a menetiránnyal szembeni villamossínekre igyekszik leelőzni az egész szabálytalankodó sort.

Teszi mindezt azért is, mert az ő közlekedését külön lámpa szabályozza, lehetővé téve, hogy normál körülmények között előnye legyen az Alkotás utcában a legbelsőből a legkülső sávba való sorolásnál. Csakhogy ezt a hazámfia autósok nehezen érik fel ésszel. Bár szabálytalanul a busznak fenntartott sávban sorakoznak, a lámpa jelzésénél nem érzik magukat autóbusznak, ezért megvárják a saját szabályos sávjukra vonatkozó szabad jelzést.

Ha már egyszer szabálytalankodik valaki, tegye legalább következetesen és ne gátolja kétszeresen is a tömegközlekedési járművek haladását! Induljon el akkor, amikor az adott sávra vonatkozó jelzést megkapja!

És kérem tisztelettel, ha már egyszer ez a közlekedési rend a Nagyenyed utcában, akkor tessék szíves lenni bírságolással kedvét szegni a tiltott helyen parkoló és az ok nélkül a tiltott forgalmi sávot használó öntörvényű autóstársaknak!

MAmut

top Mobil travel
Korfu-szigeti nyaralás olasz
júl. 23. – aug. 2. 59.

BORZSÁK Jenő

Koós Judit: Vallásos témák a tavaszi Tárlaton.
Uj Ember XLIV. 23. /1988. VI. 5./ 6.p.

Katolikus templom belső terve /1966./

Borzák Rozi
népművész

Harómszor hunnes tójása
(repro)

Zsigmondi Koma küldi homanak.
Nők Lapja, 1968. ápr. - 15 szám

27. Borzsova, ev. ref. fatorony.

1733. „Turrim habens ligneam...". (O. L.; C. P. D. A. 1733. jún 18. No. 1.)

1830—35. kibővítik a kőtemplomot és ekkor kőtornyot emelnek. (Lehoczky IIIb. p. 171.)

Lásd még: Balogh p. 132.

(Berg m.)

Domfaép

kötések, részben pe[illegible]

A tetőszerkezetben is többféle megoldás lehetséges a szerint, hogy a templom mennyezete egyszerű lapos, boltozatos vagy kupolás. Részletesen nem foglalkozhatunk ez utóbbi kettő megoldásával, mert kevés a rendelkezésre álló adat és ezekből teljes képet nem nyerünk. Ezért csak a lapos mennyezetű templom tetőszerkezetét ismertetjük, mert ilyet már magunk is felmértünk és a felmérésnél tekintettel voltunk annak legkisebb részeire is.

A falakra keresztben, egymástól kis távolságra gerendákat fektetnek. Ezek tartják a mennyezetet és a tulajdonképeni fedélszéket. A mennyezet alulról felerősített deszkákból áll. A keresztgerendákra a templom hosszában három fedélszék gerenda kerül, egy középen, kettő pedig a falak fölé. A középsőre támaszkodnak merőlegesen a tartó oszlopgerendák (horgasok). A szarufák a szélső gerendákra és az oszlopfákra vannak fektetve. A tető lehet szelemenes vagy szelemen nélküli. A szarufák száma nagyon változó. Itt megint kötéseket és erősítő gerendákat alkalmaznak. Egy ilyen tető és mennyezet megoldást mutatunk be a tákosi paticstemplom szerkezeti rajzai között (l. [illegible] ábra). Ez a szelemen nélküli típushoz tartozik. A szarufákra fektetett lécekre szögelik a zsindelyt, illetve kötözik a szalmát.

Bo'sA - Boschan
Boshart - Bositz

NEWLY REVISED
AND UPDATED!

MDK

Bós Aladár müépitész

terve dicséretben részesült

Döntés az OTI Attila utcai bérházépitkezésének tervpályázatáról. Pesti Napló 1938. okt. 8.

O. Bosáczky Géza

1865 – 1891.

Mühedvelő festő –

Neve után magyarnak látszik.

6 műve az alábbi múzeumban.

Kat Bratislavy

283. l.

Sbierky 36. l.

Dr Bosányiné Cz. Janka

festő

Nemzeti Szalon

Bosányiné Cz. Janka.

1932. Téli tárlat.

Faluvége, pasztell.

Cl Du Bosc, fe

Pétervárad. T. 6256.

A háttérben a keresztény és török csapatok küzdenek, az előtérben pedig a templomon innen az aranygyapjas rend jelvényét viselő parancsnok lovas alakja válik ki, kinek közelében elesettek hevernek a földön. Felirata a hadi ékitményekkel körülvett táblán:

THE
BATTLE OF PITERWARADIN
AUGUST THE V.
1716.

a talapzat párkányán balra: A. Benoist inv.
jobbra: Cl. Du Bosc. fe.
alól középütt: Publishd by Cl. Du Bosc September the 22. 1735.
According to Act of Parliament.

Rm., mér. a rl. 26.3: 19.5 cm.

140-95

Bosch Edith

Szinyei Társaság fiataljainak kiállításán a Nemzeti Szalonban négyszemélyes "Olasz anyá"-ja szerepelt.

PN.934.IV.1.

A Bosch, 7

10922

Ferdinand főherczeg.

Mellig, jobbra fordulva arczélben látható, talapzatra helyezett tojásdad medaillonban, a mely körül babérgaly, koronás czimerpaizs, könyv és caduceus képez diszt. Parókája egyszer fodritott, kabatja egyelejü, nyakravalója felett az aranygyapjas rend jelvényét viseli, köpenyét pedig bal vállára vetette. Felirata a talapzat elején:

FERDINANDUS
Arch. Aust. M.
Dux Hetr.

alól balra: J. Bosch fec.
jobbra: J.G. Mansfeld sc.

Rézkarcz, méretei a vk. 14:8.5 cm.

Szn. 156-904
634-904-57

Bosch festő

Durmer E. V.

rézm

mincs céd

I. Ferenc magyar Király arcképe, fentiek mivé

Repr

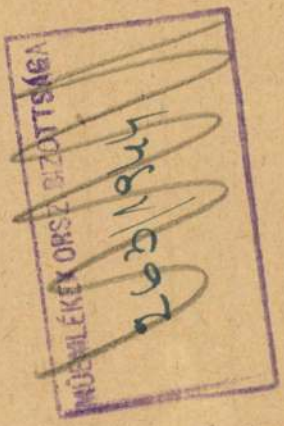

MŰSZAKI ORSZ. BIZOTTSÁGA
263/1947

Fest Aladár – Báró Dévay Tábaltábornagy. (1735–1800). Bp. 1915. 323 l. Magy. Tört. Élete.

1944 évi. 114.

Alapítási év — *Gegründet:* 1577.
Telefon: 189—540.
Postafiók — *Postfach:* 242.
Postatakp. csekkszám — *Postscheck:*
Budapest: 37.473, 58.037.

K. M. EGYETEMI NYOMDA KÖNYVESBOLTJA

BUCHHANDLUNG DER KÖNIGL. UNG. UNIVERSITÄTSDRUCKEREI
LIBRAIRIE DE LA PRESSE DE L'UNIVERSITÉ ROYALE HONGROISE
LIBRERIA DELLA R. STAMPA DELL' UNIVERSITÀ

SZÁMLA

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Műemlékek Országos Bizottsága.

Budapest, 19 .....
IV. Kossuth Lajos-utca 18.

Bp.

Mária Terézia:

Csaknem derékig, négynyolczad jobbra, s tölgygalylyal, rózsákkal s babérfűzérrel diszitett tojásdad medaillonban. Haja göndör s fejéke toll és kendő. Ruhája kivágott s vállkendője csipkeszélű. Felirata a talapzaton három sorban:

Maria Theresia
Kaiserin ꝛc Königin ꝛc.
Erzherzogin von Oestreich ꝛc.

s alól balra: „J. Bosch ad Vivum fec. Viennae"
s jobbra: „Meno Haas sc."

Rézkarc, méretei a háttérnek 9.4:5.5 c/m.

Metszette: M. Haas.

Ltfa 7994.

191 N° 1858.

~~Hyeron~~ Hieronymus Bosch, németalföldi festőművész /1450k.–1516/

Szemethy Imre a Képzőművészeti Főiskolan Ek Sándor osztályába járt és egyáltalán nem rejtette véka alá, hogy az akkoriban borzongató gondolati és mesterségbeli magasságokba ennelkedő Kondor. Belát tekinti jelenkori példaképének. A múltból pedig Hieronymus Bosch kísértetidézését.

(dsz): Szemethy Imre grafikái.

Fejér Megyei Hírlap, 1984. júl. 19.

MDK

Bosányiné Cz.Janka,festö

Falu vége. Paszteli.

Nemzeti Szalon.-Téli Tárlat.1932.dec. Kat.

Boschán György, festő

A Hid köré csoportosuló ifjú képzőművészek 1938 évi szabadkai kiállításán a Népkör elnöke mondott megnyitó beszédet – emlékezik vissza Almási Gábor szobrászművész. – Nagy hatású Boschán György „Tűzifák" c. képe is. [említve] Senkinek sem jutott eszébe hasábfákat festeni. Nem jutott erzünkbe, hogy tűzifa is lehet téma, vagy az asztal sarkán az ételmaradék. Nekünk inkább az ember volt a témánk minden bajával nyomoruságosan és küzdelmével. Ez nagyon megkülönböztette a mi témakörünket attól, amit a polgári lakásokban láttunk.

Ács József: A munkásmozgalom, a Hid és a képzőművészek.
Magyar Szó, 1949. X. 30.

MDK

Boschán György, festő.

12. Alkotmány-utca.

129. Topolyai nagykert.

Ernike. - III. Képzőm. kiáll. - 1942. jan. - Tm.

MDK

Boschán György

e.a: Festő- és Szobrászképző Isk. kiáll.
Ujság, 1941. dec. 18.

Ø Boschán György

festő

1941. Örkényi Strasser István – Rozs János – Perlott Csaba Vilmos magán festőiskolájában tanult s részt vett az iskola karácsonyi kiállításán 1942 az OMIKE III. képzőművészeti kiállításán vett részt.

Ujság. 1941. dec. 18. (c. a.: Festő- és szobrászképző iskola kiállítása)

35901 szám.

Hivatkozással f
kelt felterjesztésére, az é
végett értesitem a bizottsá
IX. ker. m. kir. állampénzt
Ligeti Sándor budapesti lak
templom számára készitett k
óvadék gyanánt letett, s a
rilis hó 24-én tárcám letét
vételezett egyszáz /100/ ko
vény hátlapjára vezetett be

Bošan Gjorgje M.D.K.

szobrász

Cime: Beograd, Ratnih invalida 78.

Bosányi György

Sauer Emil-ről készült képmása megszólalásig hü, kitünő alkotás, mondja kritikájában Faludi Iván: "Amatőrök és szakfényképészek - Müvészi fényképkiállitás az Iparmüvészeti Muzeumban" cimmel, mely a Müvészet c. rovatban jelent meg.

A HÉT, Bp. 1920. nov. 10.
XXXI. évf. 34. sz. 525-526. lap.

melyek a színházban történtek, s amelyeket legtömörebben a bizonytalanság címszava alá sorolhatunk be, mégha ezt egyesek útkeresésnek is nevezik.

GEROLD László

IN MEMORIAM

BOSCHÁN GYÖRGY (1918—1984)

Halkan, alig észrevehető jegyzetben emlékeztetett bennünket magára a szeptember 24-i Politikában az 1918 október 17-én Szabadkán született akadémiai festő.

A Híd haladó folyóirat fiataljaihoz tartozott, akiknek 1938 októberében emlékezetes kiállításuk volt a Népkörben. Mayer Ottmár így írt róluk: „értéket jelentenek, egy ígéretes jövő hírnökeit..."

Boschán, ki ezidőtájt már festészetet tanult, 1947-ben fejezte be a Belgrádi Képzőművészeti Akadémiát. A két évvel későbbi, más szabadkai képzőművészekkel együtt, a Múzeum épületében rendezett kiállításuk képzőművészeti megújulást jelentett a felszabadult Szabadka életében. Ana Bešlić szobrásznővel 1954-ben abban a megtiszteltetésben részesültek, hogy az első szabadkai kiállítóterem megnyitása alkalmából kiállítást rendezzenek.

1952 nyarán a zentai képzőművészek csoportjával az első vajdasági művésztelep megalapozója volt; a hatvanas évek elején a harcos „Függetlenek" és a „Belgrádi csoport" tekintélyes tagja. M. B. Protić írt róla (Srpsko slikarstvo XX. veka, Nolit, Beograd, 1970.). 1982-ben megkapta a Forum Képzőművészeti Díjat.

1938-as kiállításától mindvégig, úgy formában, mint a festői összhang szenvedélyes elemzésével, a mindennapok tárgyaiban kereste a művészi ihletést. Ide tartoznak tömör emlékezései az elesettekre, a bátorságra és a büszkeségre, mint pl. az Áldozatok alkotása 1961-ben a második palicsi művészi találkozón. A daccal teli anya a fájdalom emlékművévé magasodott, némán mutatja fel a világnak fia halott testét. A színek fojtott parázslásában és a fények drámai játékában a szinte geometriai formákban az emberiség felszabadulásának a reménye lüktet. Az „ifjú hidasok" erkölcsi magatartásához hűen ápolta az emberiességet, az esztétikai sajátosság ritka örömével, fanyar és visszafojtott hatnivágyással a közösségi tudatra.

Keveset beszélt, vásznaira hagyva az állandó jelenlétet. A Belgrádi Képzőművészeti Akadémia tanáraként a fiatalok nevelésének szentelte

életét, hivatásuk komolyságára és felelősségteljességére oktatva őket, amely egész embert követel és távol áll a reflektorfényben csillogó sikertől. A maga példájával bizonyította ezt műterme magányában, állhatatosan és csendben kutatta a maga művészi igazságát. Időálló és beszédes művet hagyott hátra, párbeszédre készet. Ő maga csendben, ahogyan élt is, távozott...

B. D.

BOSCHÁN GYÖRGY

I.

Hamuhalmazaival, tetszhalott kráterekre emlékeztető hamutálcáival valóban nagy hatást gyakorolhatott rám az az 58-as zentai, Eugen-termi kiállítás, ha a FORUM-díj körüli vitákban — olyan festőt kerestünk, akivel egyben a jubiláló művésztelepre is méltóképpen utalhatnánk — egyszer csak azt mondottam szinte felkiáltva: *Boschán!*

Igen, mert én lényegében nem is az első jugoszláv művésztelep indulásánál játszott szerepére gondoltam (nem arra például, ahogyan ellenpontozni próbálta Konjovićot — többszólamúvá téve így a telepet), hanem éppen arra a visszafogott, már-már elfojtott erőre, amely az 58-as tárlat akkor hihetetlenül modernnek, absztraktnak ható csendéletei paradox tömböcskéi között feszült, arra a parázsra (magmára), ami paradox tömböcskéi alatt izzott...

Noha a művészettörténészek már 55-ös kiállításán is észlelnek némi változást, a valós váltást későbbre teszik, mondván „1960 körül kezdődött egyfajta ekszpresszionizmus érződni vásznain. Bizonyos geometrikus leegyszerűsítések és a forma monumentalizálása, a fény és árnyék dramatizálása..." (B. Protić) Különös ez, mert mint mondottam, én már előbb megsejtettem Boschán maximumát — hamutálcái úgy éltek bennem az elmúlt évtizedek folyamán, mint valami kis görög templomok romjai. (Sajnos azóta nem volt alkalmam látni ezeket a képeket még reprodukálva sem.)

Mesterei között Lubardát és Čelebonovićot, valamint a mexicói festészetet szokták emlegetni. Én melletük most inkább Cezanne-ra helyezném a hangsúlyt. Úgy is mondhatnám, Boschán azon kevesek közé tartozik, akik megértették Cezanne-t, akik vissza tudtak térni hozzá — noha, ahogy Fülep mondotta a közös ősre, Giottora is utalva, „a monumentálisan egyszerű művészetet a legkevesebben értik".

Aztán még Gomringert említeném, aki mint tudjuk, Siquerosra is hatott; valamint Permekét, a flamand ekszpresszionizmus legkiemelkedőbb, robusztus egyéniségét; és természetesen nem utolsó sorban, Picasso negroid korszakát...

Szinte látomásszerű az, ahogyan számomra egy napon Boschán művé-

szete kiemelkedett a „feledésből": pontosan megéreztem, csendéletei és főleg a 60-as években festett figurális kompozíciói kiállták az idő próbáját — miközben az elmúlt 2—3 évtized festészeti kavalkádjának nagy része színes, émelyítő ködként tűnik el a semmibe.

Elsősorban *Ember fakó szalaggal* (e durva kép finom motívumát, a szalagot, afféle „paleolit távirat"-nak tekintem), valamint *Hirtelen fény*, *Visszatérés* és *Ember kenyérrel* című munkáira gondolok. Az első nemzedék nagy klasszikusain kívül, nem tudom, kinek a munkáit lehetne még ezek a képek mellé állítani. Valóban monumentálisan merednek ki az elmúlt évek színes ködéből.

Az 58-as zentai tárlattal párhuzamosan egy életrajzi mozzanat is kísértett: munkaszolgálatos volt, mesélték, s mint lóvezető, a kantárt markolva végiggyalogolta — újramintázta, újradagasztotta sárból — Európát. Valami hasonló erő, konok tartás érződik figuráin is: brutális konkrétságuk, anyagszerűségük mintha a végső, metafizikus kérdésekre adott válasz is lenne egyben.

Boschán 65-ös belgrádi tárlatának katalógusszövegében bukkantam Nikolajević e szokatlan szavaira:

„És ha valakinek — ezt a „valakit" szívesen írnám nagybetűvel — egyszer kellő ereje, világos koncepciója, áttekintése és mércéje, de különösen elég bátorsága volna ahhoz, hogy létrehozza a mi valóban eredeti, világos, saját indíttatású, egyéni, nem utánérző, hamisítatlan festői kifejezéssel rendelkező és emögött egész lényükkel kiálló tehetségeink tárlatát, Boschán György egészen biztosan és joggal foglalna el méltó helyet közöttük."

Most, majd 20 év után, még tisztábban érezni ezt, noha Boschán azóta visszavonult a jugoszláv festészet arénájából.

B. Szabó, Hangya, Ács, Boschán — e négy barát Zágrábhoz, Belgrádhoz és Újvidékhez (Szabadkához) kötődő munkássága festészetünk legfontosabb fejezete. Erőfeszítéseink egyelőre nem többek, mint nevük, létezésük regisztrálása, *fenntartása.*

II.

Jó most a nagy esők után a ligeten keresztül megközelíteni a Korszerű Művészetek Múzeumát.

Évtizedek óta figyelem, mit csinálnak az idők, és hát minden köztériség fő-fő bírálói, a madarak a Múzeum műmárvány kristályával, a köré szórt kis szobor-antológiával. Lesem, hogyan piszkolódnak el, repedeznek meg, hullanak le a márványlapok, hogyan vesztik el fényüket (lényegüket) a nikkelezett szobrok — van-e olyan, amelyik egy-két évnél egy-két divathullámnál tovább is kor-szerű tud maradni...

Sava Šumanović nagy retrospektívája még áprilisban nyílt. Most már csak egy-egy műértő ízlelgeti a képeket. Csönd van. Ez az a pillanat

minden bizonnyal, amikor finom apró fölfedezéseket tesz az ember. Šumanovićot én Šiden fedeztem fel magamnak. Ott, akkor (75-ben) még nagyobb volt a csend. Már-már ijesztő. Sehogyan sem értettem, abba az űrbe, arra a hóra, honnan zuhantak azok az óriás aktok. Most is megtekintem, ujjaimmal illetem a 35-ös nagy Fürdőzőket (az öt nő között mint ismerőst üdvözlöm az egyik šidi és az egyik párizsi modellt, a másik hármat nem ismerem): a fűre, illetve a piros drapériára terített lepedők nyers fehérsége egy festészeten túli — festészeten inneni világba csúsztatja e nagy vásznat, abba a világba, melynek telét oly félelmetesen festette utolsó šidi korszakában...

Rajtam kívül még egy házaspár vizsgálja a képeket. Az opálszürke Párizs-képek előtt találkozok velük, ránézek a férfire — és azonnal felismerem: B o s c h á n!

58-ban, Zentán talán láttam, de az is lehet, sosem találkoztunk. Mégis azonnal felismerem. És megszólítom, noha különben az ilyen tárlatlátogatások alkalmával vigyázok inkognitómra.

Bocsánatot kérek a zavarásért, bemutatkozok, valamit motyogok a FORUM-díjról. Szóval maga az, akinek az eszébe jutottam? Mondja, maga régész? — kérdi keserű, fájdalmas iróniával. Végülis ajánlják, a tárlat megtekintése után találkozzunk, legyek a vendégük. Bekukkantunk majd a műtermébe, a lakásukon is megtekintünk néhány képet, együtt ebédelünk.

Az igazság az, hogy már nem nagyon tudok odafigyelni Šumanovićra. (Másik alkalomra hagyom önarcképei összevetését Csontváry híres Önarcképével stb. stb.) Örülök ennek a véletlen találkozásnak. Végre a „Bolyai Farkas" különös triászának (Hangya, Ács, Boschán) harmadik tagjával is megismerkedhetek. Mind fontosabbnak érzem a hasonló személyes kapcsolatokat, e festők esetében még fontosabbnak, mint általában. A szépíró talán fel tudja villantani emberi profiljukat, emberi helyzetüket. Meg tud valamit őrizni abból, amit kiállítások és katalógusok, kritikák, szakdolgozatok hiányában a művészetörténészek már nem fognak tudni megérezni, felelevéníteni. Pedig hát nemcsak festészetünk, hanem egész szellemi életünk megalapozóiról van szó. A másik dolog egy lelkiismereti kérdés. Sosem is tudtam ugyanis megbocsájtani magamnak azt, hogy egyszer sem kerestem fel a másik belgrádi remetét, Debreczenit. Mire eljutottam hozzá, szobája már üres volt, nagy, régi típusú magnetofonján, noha rádiónk tárcaírója volt, üresen forgott, recsegett a szalag, akár egy Beckett-darabban...

Befejezve a Šumanović-anyag megtekintését, Boschán Austinjában ülünk, hazavisszük feleségét, mi pedig a város másik részében levő műterembe megyünk. Beteg — mondja. Két infarktus. És a lábaival is baj van, nem bír sétálni.

A zsúfolt műteremben óriás Rembrandt-plakát. Mint Hangya műtermében.

A nagyobb képeket nem tudja megmutatni. Nem szabad emelnie, mondja, miközben egyik súlyos szobrát a könyvtári létra felső platójára helyezi. És valóban, szép, szabályos kis koponyája azonnal verejtékezni kezd. Jó szobor, mondom. A tv-én lettem figyelmes erre a behemót koponyára, mondja, kifolyt az ekránból. Képei is mindig azt jelezték, erős plasztikai érzékkel rendelkező ember készítette őket. Igen, engemet még egykori hamu-csendéletei is görög templomokra, oszlopokra asszociáltak. Ebben is rokon az egykor szobrásznak készülő Čelebonović-tyal.

Rakosgatja a kis képeket és közben arról mesél, hogy betegsége alatt külön eljárásokat dolgozott ki. Például Ljubica Sokvićtól finom papirosokat kapott (az ismert belgrádi festőnő ezekkel itatja képeit), színek szerint borítékolta őket és minimális intervenciókat végezve, az intimista festőnőt monumentálissá szabva át, kollázsozik velük.

Egy kék képre leszek figyelmes. Greco-san, Chagall-osan gomolygó formák közül néhány figuraszerűség különül el, emelkedik ki. Akárha vinnének valamit fejük felett. Akárha valamit magasra akarnának emelni. Erőlködve. Csakazértis. És mégis abszolut méltóságteljesen. Ha az egész kép kapcsán Grecot és Chagallt említettem, akkor e fenti figurák kapcsán Giotot és Pierro dela Franceskát. Felmagasodnak patetikusan, noha már elveszett lábuk alól a talaj, noha már semmi sem biztos. Az előző korszakok durva anyagszerűségével szemben, most valami éteri angazsáltságról kellene beszélnünk. A semmiben való konok kitartás szépségéről.

Hangya semmibe révedő, végtelen várakozó bohócai, lumpenei és Boschán kataleptikus forradalmárai között máris fontos rokonságot látok.

Az asztalon furcsa miniatúrák sorakoznak. Nem tudom mire vélni őket. Valami barnafoltos cseh csempelapokat fedezett fel, mondja és ahogyan Leonardo tanácsolta volt, a leprás felületekből teljes képvilágot bont ki. Itt-ott lecsiszolja, ha kell, benzinnel oldott sárga, vörös vagy kék akcentusokat rak. És máris ugyanaz a grecós-chagallos lebegés-gomolygás, giottós-Piero dela Franceská-s tartás, felfelé vonulás. Ugyanaz az intenzitás. Noha valójában informel-képekről van szó.

Hihetetlenül hangzik, de egy teljesen egyéni piktúra születik, az egész élet tapasztalata szorul e tenyérnyi lapocskákba.

Nézem, ahogy egymás mellé rakosgatja a kis leprás lapokat és arra gondolok, ez az emberke itt, se Belgrádhoz, se Újvidékhez nem tartozva immár, teljes izoláltságában, mozdulatlanságában, betegségében végre nagy, monumentális faliképeket készít! Fontos képeket Belgrád és Újvidék szempontjából is . . .

Természetesen a festészet visszavonása ez is, tán még csökönyösebben, mint Vinkler miniatúráin, Hangya levélképein. Boschán egész modern festészetünkkel opponált. Tudja, vereséget szenvedett. De azt is jól tudja, még nem dőlt el, valójában és lényegében kinek is volt igaza, végül is ki marad korszerű.

Mind többször, mind kíváncsiabban pillantok a nagy képek lerakatai

irányába. Látom, sokat már leszedett a vakkeretről és egymásra szögezte őket. Ezek bizony már a végső készülődés jelei. Mind meg fogom semmisíteni őket, mondja. Ha kicsit megerősödök, egy munkást fogadok és minden egyes képet felaprítunk. A jólneveltséghez tartozik, hogy az utánunk jövőknek ne okozzunk bonyodalmakat, mondja.

Éppen ma, a Šumanović-tárlaton találkoztam egyik ott dolgozó növendékemmel, meséli. És megkérdeztem tőle, szemétre dobták-e már a depókban levő képeimet? Tiltakozni próbálok. Gyorsan a zentai, szabadkai, újvidéki képtárakról kezdek mesélni. Három részre kell osztani az anyagot és szépen a képtáraknak ajándékozni... Nem, nem, tiltakozik. Sosem is érdekelte őket munkásságom. Felesége erélyes telefonja figyelmeztet bennünket, indulnunk kell. Lakásán egy Lubardát idéző zöldes kép, egy nemrég visszavásárolt korai csendélet. Ennek a visszavásárolt csendéletnek nagyon megörülök, hiszen ezek szerint a feleség nincs a képek megsemmisítése mellett.

A hálószobában egy kis Čelebonović-vászon. Őt tartja legnagyobb festőnknek. Sokat beszélgetünk az azúrparti remetéről... Majd hirtelen rámkérdez, járt Pádovában Giottonál? Nem, mondom zavartan. Hol a fenében járt akkor?

Aztán végtelen mesébe kezd szabadkai gyermekkoráról, pesti, zágrábi, belgrádi éveiről, Dobrovićról, a „Bolyai Farkas"-ról, társairól Hangyáról, Ácsról, a zentai művésztelepről, tanári munkájáról (49 óta tanított az akadémián), tanítványairól. (Megegyezünk, magnetofonra veszünk mindent.)

Elbúcsúzok. Félek, váratlan megjelenésemmel, furcsa lázammal (ahogy ő mondta) túlságosan is felizgattam, megzavartam. És ez kihatással lehet gyógyulására. Görnyedten indulok a Slavija irányába — akárha hátamon még egy festőnk teljes hagyatékával.

III.

A Forum-díj után írt rádiós jegyzetem, majd első (utolsó) találkozásunk gyors regisztrálása — volt már néhány teleírt oldal a Boschán-dossziémban. Ezt az anyagot készültem ugyanis megmutatni, vigyázva odanyújtani neki, mint afféle utolsó szalmaszálat, amibe tán még megkapaszkodhatna egy pillanatra, e jegyzetek naiv melegségéből talán még egy kis erőt meríthetne néhány kép, néhány fontos rekapituláció elkészítésére. De halogattam az anyag eljuttatását (vagy közlését), arra gondoltam, átdolgozom, kihúzom a rádiós publicisztikámra olyannyira jellemző intimpistáskodásokat, de közben eljött a nyár, és hirtelen magához rántott az Adria azúr-cintányéra (ott egy-egy pillanatra igaz, még eszembejutott az a kék képe!) — és Boschán meghalt.

Most viszont a kegyelet azt parancsolja, hagyjam így e publicisztikát, hagyjam úgy, ahogy elhangzott, ahogy elseppegtem légszomjasan, afféle

dokumentumként. Persze, jól tudva, az igazi dokumentum, az, amit magnóra készültünk venni, nem jött létre, nem létezik, Debreczeni magnója továbbra is üresen, beckettien recseg...

Furcsa ez a szerep, csodálkozok sokszor magam is, ami néhány festőnket illetőleg nekem jutott. Mondja, maga régész, visszhangoznak még most is fülemben Boschán keserű, ironikus szavai. Nem, mondtam akkor, leharapva a mondat másik részét. Nem, éppen ellenkezőleg, a modernség lángoló kardjával (kalapácsával) érkeztem művészetünk térségeire. Nem, éppen ellenkezőleg, az Ön művészetében is modern festészetünk indulását kutatom, ünneplem. Indulását és különös sorsát. Különös paradoxon, hogy ehhez szinte már régésznek kell lenni az embernek. Persze ott, a Korszerű Művészetek Múzeumában csak a *Nem* hangzott el, ezek a szavak már a sír melletti monológ részei...

Igen, ezeknek a festőknek (Oláh, Vinkler, Sáfrány, Faragó, Hangya, B. Szabó, Boschán stb. stb.) az élete, sorsa egy napon számomra nagyon fontossá lett.

Boschán izoláltságáról, önkéntes remeteségéről beszéltem (helyzete sokban hasonlított pl. Hangya és Faragó helyzetéhez), de nem értettem pontosan, miért nem adott éppen ez a helyzet kellő energiát az opusz továbbépítéséhez. Hiszen ő egy abszolút korszerű pozícióról kezdte opponálni a modern festészet konfekcióját. És valójában a kritika értetlenségéről sem beszélhetünk, hiszen nemzedéktársa (Nikolajević) egészen különálló helyet jelölt ki számára a modern jugoszláv festészetben, úgyszintén az elmúlt időszak legtekintélyesebb kritikusa, Pavle Vasić is.

Csodálkozva olvasom Vasić pontos megállapításait: „Boschán egy olyan stílust dolgozott ki, amelyen nem érezhető az időnkénti irányzatok hatása. Határozott egyéniségről van szó, akinek nincs szüksége arra, hogy mások eredményeit és tapasztalatait kövesse, aki kifejezésmódjában külön úton halad...

Vajon egy új festészet koncepciójáról van szó, ami kielégíti a monumentális követelményeit, a széles tömegek, valamint a műértők kifinomult ízlését is?

Ma, mindazok után, ami a modern művészetben lejátszódott, sokkal nehezebb az ismert terület lehetőségei között kutatni, mint az ismeretlen között. Boschán ezt minden vonakodás nélkül megpróbálta, a nehezebb utat választotta, hogy ezzel is közelebb kerüljön egy megoldáshoz, amely döntő jelentőségű lehet." *(1965)* Örülök, hogy Vasić is éppen az Ember kenyérrel című vásznat emeli ki, számára is ez a kép prezentálja legjobban Boschán törekvéseit.

A kenyér Dalinál és a modern figurációban. Az enformel-technológia. A lét centrális röge.

Az evés a szociális festészetben. Van Gogh Krumplievői. Balázs G. A proletárcsalád ebédje című képe. Az éhség. Az éhség farkasi ereje.

„Hát van nagyobb bőség és bol
az asztal?" (Ivan Goran Kovačić)

Különös, a Tömegsír magyar fordítója, afféle fordítói csellel, megterítette ezt az asztalt, közben éppen arról van szó, hogy ez az asztal üres, csak asztal — legfeljebb egy kenyérrög sötétlik rajta, mint Boschán vásznán.

Az általánosba emelkedés, a cezannei-kubista letisztulás, dekoratívvá válás nehéz, ragacsos anyaggal való ellensúlyozása. Ha az Ember kenyérrel kapcsán Goran Kovačićot idéztük, akkor a Hazatérés képaláírását mindenféleképpen Pilinszkytől kell kölcsönöznünk. A boscháni nehéz, a szenvedésben megkövült figura különben is sok rokonságot mutat Pilinszky hősével, Boschán figurája is *kimered* a létből — pontosan innen monumentalitása.

„Haza akartam, hazajutni végül,
ahogyan megjött ő a Bibliában.
Irtóztató árnyam az udvaron."

Emlékszem, míg Boschánnál ebédeltem, festészetének általam központinak vélt motívumára, a fakó szalagra tereltem a beszélgetést. És kifejtettem elképzelésemet. Nem jól értelmezi, mondta. Az a szalag az ifjúkori lobogókat jelképezi.

Mondom, nem értettem pontosan szituációját. Hiszen akadémiai tanárkodása, a fiatalok között eltöltött évtizedek is az izoláltság ellen bizonyítanak. Találkozásunkkor ezt a témát is érintettük. Tanítványai közül Bora Iljovskit említette és a legfiatalabbak közé tartozó, újvidéki Dušan Todorovićot. (Dušannal utána beszélgettem tanáráról. Tényleg őszinte lelkesedéssel beszélt róla.)

Amiről még okvetlenül szót kell ejtenünk, az a hagyaték. Ugyanis mint már jeleztem, ezt az anyagot háború utáni szellemi életünk szerves részének tudom. A Vajdasági Modern Képtár tulajdonában, ha nem tévedek, sajnos egyetlen egy Boschán-kép sincs. A képtár reprezentatív tárlatán egy Szabadkáról kölcsönkért képpel szerepelt.

Mindenféleképpen le kell fényképeztetnünk az anyagot és kismonográfiáink sorozatában közzétenni. Talán tanulságos lehet, milyen súlyok felemelésére vállalkozott ez az emberke, milyen súlyok felemelésébe szakadt bele.

Persze, lehet, tévedek, most, halála után egyértelműen fel fogjuk fedezni ezt a kemény mestert. Lehet, hiszen közben megtanultuk becsülni az olyan különálló nagy magányosokat, mint Balthus és Bacon. Lehet, kritikánk végül egyértelműen elhelyezi arra a helyre, ahol őt Nikolajević és Vasić látta.

Maradjon tehát nekrológom is nyitott. Megtörténhet, hamarosan nagy életmű-tárlatáról tudósíthatok.

TOLNAI Ottó

Boschán György

1.

BOSCHÁN GYÖRGY festőművész, 1918. október 17-én született Szabadkán. A két háború közötti festő generáció legfiatalabb tagja. Még mint a gimnázium diákja elkötelezte magát a festészet mellett és 1937-ben felvették a belgrádi képzőművészeti főiskolára. Tanulmányait a háborús megszakítás miatt 1947-ben fejezte be.

1938-ban részt vett a fiatal tehetségek szabadkai kiállításán. Képei némileg különböztek a többi kiállított alkotástól, mert úgy a tárgy megválasztásában, mint korszerű, leegyszerűsített kivitelezésükben szokatlanul hatottak.

A kiállítás alkalmából Szegedi Emil írta, hogy „Boschán négy csendélete érdekesen merész. Fojtott passzivitást, és menekülést árulnak el."

Boschán később is a maga sajátos útját járta. Festészete nem távolodott el a látott világ nyújtotta élménytől, de azt az eredeti módon absztrahálta, formálta. Szegedi megállapítása több évtized után is helytálló maradt — természetesen Boschán művészetének egy magasabb szintjére vonatkoztathatóan.

1947-ben, tanulmányainak befejezése után részt vett a hivatásos művészek szabadkai tárlatán. Önálló kiállításokat az 1952, 1954, 1955, 1957, 1965, 1972 és 1973-as évek folyamán Belgrádban, Újvidéken, Szabadkán, Zrenjaninban, Zentán és Becsén rendezett. Számos együttes kiállítás részvevője.

Képeit többek között bemutatta a belgrádi Önállók csoportjával, az ún. Belgrádi csoporttal, az Októberi szalonban stb.

A belgrádi Szépművészeti Akadémia tanára. Alkotásai a belgrádi képtárakban, Vajdaság több városának tulajdonában és a szabadkai Városi Múzeum galériájában találhatók.

Irodalom: Enciklopedija likovne umjetnosti 1. Zagreb, 1959. — B. Duranci: Képzőművészeti alkotások, Subotica 1945—1970; Szabadka, 1970. (katalógus). — Djordje Bošan; Milivoj Nikolajević előszava. Beograd, 1965 (katalógus). — Szántó Á.: Ifjú művészek kiállítása; Híd, 1938. X.

Gajdos Tibor: Képzőművészeti élet Gyabadkán
a két világháboru között
A perső kiadása, Gyabadka, 1977

Ø Boschán Imre ötvös

Szakoklevél elégséges

eredm.

Éimisk 1912/13

29. l

Erdőd.

Az előtérben az VN BRAC
tiere di S.A. di Lorena és di
rancsnokaik szerint megneveze
be, mig a háttérben az IL DAN
ERDEDI látszik. Felirata az a
dőn:

L'ACCAMPA-
MENTO DEL I
29 DI AGOST

fölül jobbra: 17.

Rm., mér. a rl.27.9:38.

198-9

gyüjtőkirá
azok növé
esetleges
E kirándu
sopron- é
ciában, Is
„Újabb a
2. szám)
Budapest
keverékfa

Dr. L
okleveles
tási ösztö
eredménr
nyainak
„A magy
Tierridi
„A perm
nyek: X
folyó tar
vepsze kapcsolatok ellen.

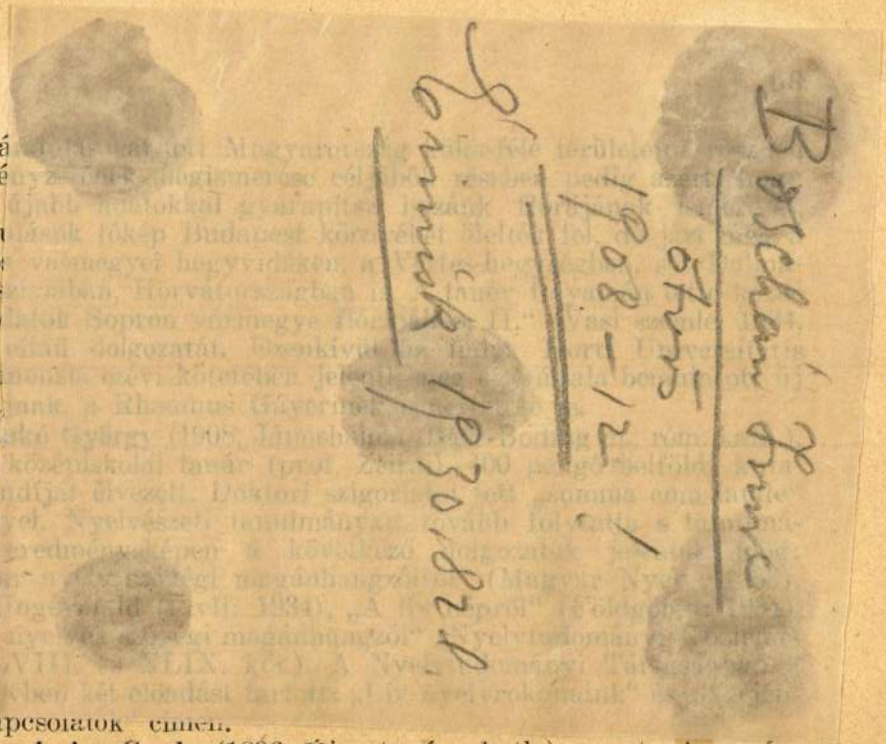

Laziczius Gyula (1896 Újpest, róm. kath.) egyetemi magán-

Dr. Nagy Ferenc (1910, Budapest, róm. kath.), okl. középiskolai tanár (prof. Alföldy). Ókortudományi, elsősorban antik vallástörténeti tanulmányokat folytatott. „Szépség-idea és Aphrodite a görög iradolamtudományban" című dolgozatát bemutatta a Budapesti Philologiai Társaság február havi ülésén. A „Fenségről" szóló görög irodalomtudományi művet magyarra fordította és magyarázatokat fűzött hozzá; ezt a Magyar Tudományos Akadémiához nyujtja be. Cikkei, bírálatai, ismertetései jelentek meg az Egyetemes Philologiai Közlönyben. Ezenkívül folytatta anyaggyüjtését a pannóniai vallástörténetre, az antik halotti kultuszra (halottsiratás) és a görög muzsikára vonatkozólag, valamint doktori disszertációjának tárgyköréből (északi nyelvrokonaink az antikvitásban) is.

Nagy Zoltán (1905, Békásmegyer, Pest m., ref.), művészettörténész, egyetemi gyakornok (prof. Gerevich). A magyar litográfia történetével foglalkozott. A gazdag anyag összegyüjtésén, elrendezésén, történeti és stílusfejlődésének megállapításán kívül kutatta a litográfiának, mint a mult század 20—50-es évei legelterjedtebb grafikai ágának a magyar művészi és kulturális életben betöltött szerepét a kiállítások pótlása, a folyóiratok, évkönyvek stb. illusztrálása terén. A történeti összefoglaláson kívül lexikális adattárban közrebocsátja hozzávetőlegesen 200 művész életrajzi adatát, kőrajzainak jegyzékét s

Boschán István, építész

L.: Pomsár János

Bezerédy J.: Sikeres volt... 476-477.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1971. aug. XXI/8.

Boschám István épitész M.D.K.

Az Orsz Testnevelési és Sportegészségügyi Intézet uj épületének tervpályázatán dijazva,

40ooo Ft-os dij

Társtervező: Jurcsik Károly-Varga Levente

Magyar Epitőmüvészet 1965/4, 2-7.l.

M.D.K.

Boschán István épitész

Budapesti uj Sportcsarnok tervpályázaton
A/feladatnál dijazva
Társtervező: Harasta Miklós- Bartók Miklós-
Simonffy Dénes

Magyar Épitőművészet 1966/6. 6.l .

Boschán István M.D.K.

Díjazva a pályázaton

Társterv ező: Petz Rudolf, Dr. Miskolczi József

Molnár Antal, Iáng Iajos

Sikeres volt a hűtőtároló tervpályázat

Magyar Nemzet 1965. nov. 19. 3. l.

MDK

Pályázat

Boschán István épitész II. dij

Magyar Nemzet 1947. ápr. 15.

megírva

<Boschán István>

cikke

<> Az építész szerepe klimaberendezések tervezésénél. Új Építészet. 1947. 243-245. l.

Pesti Nitrogénmüvek 3000 vagon befogadó képességű sóraktárának tervpályázatán II. díj

Magyar Nemzet 1947 ápr. 15.

Tabéry J. Tés F.

1947. 4. 7.

e c t e r

mDK.

Boschitz István
nyomdász

1683-ig vezeti a Kassai nyomdát. Ezzel megszűnik az első önálló kassai nyomdászok sora. Kik csakúgy valamennyien a protestantizmus érdekeit szolgálták.

Ferdinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói stb.
Grafikai Szemle 1892. 12 f. 199 l.

MDK

Bosco (olasz mester)

végezte Hacker Antallal együtt
az Operaház szkratito-munkáit.
(más adat nincs.)

Kozma Dénes: Újjászületett menyezet-
kép.
Érdekes Ujság, Bp. 1958. március 8. 15. l.

Bosgorschek Henrik

könyvkeged

Miscuartoni születésü, 17 éves, 1868 óta tanonc Langler Frigyesnel Kőszegen. 1872-ben felszabadult.

Véghsoprkönyvk.

228. d.

1868
17
1851
18

~~Kőcszkőtök VII. 157.~~

Bosgorschek

soproni könyvtár

Melyesen

Botgorschek

laid

Vasi Szemle

1936. 399. l.

355

540

120 —

M.D.K.

Boskart Péter, asztalos fráter

Az egri ferences könyvtár berendezését készíti 1766-ban.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső,
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 314 old.

BOSHART Péter laikus ferences asztalos. Egerben 1766-ban elkésziti a ferencesek rendházának könyvtár butorzatát.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

BOSHART Péter asztalos-fráter. Az egri ferences rendház könyvtárberendezését készíti 1766-ban.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Boshart Péter, asztalos frater

az egri ferences rendház könyvtár berendezését készíti 1766-ban.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk. Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 314 old.

Boshart Péter

laikus fráter végezte el az asztalos munkákat 1766-ban az egri Ferences rendház könyvtárában.

Voit Pál szb.: Heves megye műemlékei II.

Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.

Budapest, 1972.

3638

Bosio G. B.

testö

Pataky 1951

208, 209. l

Jakab helybeli fuvarvállal –

– –

téséről kiállitott számlát /.

kéréssel terjesztem be, hogy

koronát vállalkozó terhére, mi-

ledjék.

1909 május 11-ei

Salamon Ferenc

várfelügyelő

Bosio /Bossi, Basso/, Giovanni , Antonio

Velencében és Párnában mint rajzoló és rézmetsző működött.

16.o.

Réznkarc: Buda és Pest ostroma ÉNy-ról tekintve.

Sign: Cauato de Vna Antonio Bosio Fece 1684.
Venuta da Norinberg Si Vende a SMa Fromosa.

40.o. 85. szám.

/dr.Kelényi B.Ottó/: Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában. 1683-1718. Bp. 1937.

MDK

Bosio, Antonio metsző

Egy nürnbergi krónika után készített rézmetszete: Ostromkép 1684-ből. (Lelőva.)

Dr. Kremmer Dezső: Városi fiókmúzeumok.

Városi Szemle, Bp. 1914. 210.l.

M.D.K.

Bosio, Giovanni Antonio, rézmetsző és rajzoló

kb. 1693-ig működött Velencében és Párizsban. Egy 1684-ben készült rézmetszete (30.7×42.7 cm) Buda 1684-ei ostromát ábrázolja.

Rózsa György: Budapest régi látképei /1493-1800/

Bp. 1963. 126. old. XLVIII. t.

Bosio (Bossi, Bosso)

Giovanni Antonio

megina

l.

Bpgrafâbr. 85, n-

XVIII

ı und gemeinsam ihre Aquarelle von den
chufen. Jedoch der grösste Teil der Mappe
dem französischen Aquarellmaler. Dieser
g Károlyi's auf seiner grossen Orientreise
ınter denen sich auch einige unvollendete
eise in den Jahren zwischen 1832 und 1835.
Formats, enthält nicht weniger als 120
harakterisierungsfähigkeit und beissender
Der glaubwürdigen Zuschreibung eines
ı Karikaturen die Werke der *Gräfin Wil-*
des russischen Diplomaten *Peter Meyen-*
ılten ist. Ferner sind unter den Dargestell-
ɔn Toscana und seine Frau, Napoleon III,
er berühmte Forscher, Alfred v. Reumont,
uch künstlerisch wertvolle Mappe noch
sche Persönlichkeit in ihr figuriert: die
'- und sechziger Jahren als eine markante
ɛn aus Ungarn in Italien lebte.
f besonders aufmerksam zu machen, dass
Ausnahme die schönsten Exemplare sind,
Einbänden. Die seltensten Leistungen der
X. Jahrhunderts befinden sich darunter —
ɛes Gewerbes aus London und Paris. Mit
ɔn *Lardière*, *Girardet*, *Hering* und *Koeh-*
nit dem handschriftlich angebrachten Na-
seine Arbeit stolz sein konnte (No. 1290.).
r der Bibliothek keine Sparsamkeit. Die
mmatiken prangen in Einbänden, die für
ı Büchern gegönnt werden.

Bosio Antonio

rézm.

l.

Budavmaf. 1936

22. l.

zesse ki s a fent megjelölt

Budapest, 1917. n

A hivatalos más

igazgat

Szo ímfejtésne

1917

MINIST. SZÁMVEVŐSÉG XVI. OSZTÁLYA * VALLÁS ÉS KÖZOKT. M. K.

Bosio, Antonio

1686 - ihi budai ostrom-
kepe

381. n. jegyzet

Ambasata. 88. l.

Bosio (Bossi, Bosso) Giovanni Antonio

l.

Kel Bp grafabr

85. sz

Kelényi B. Otto: Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában. 1683–1718. A Fővárosi Könyvtár Évk. VI. 1936. Bp 1937. 85. sz

Bosio, Antonio

bolognai verim.

1684.

lâid

Mur és Kert-Szt

1913. 255-1.

eti töredékek.

,sz.eleje.

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

LZÉS):

Bosio, Giovanni Antonio, olasz rézmetsző. A XVII. század második felében Velencében dolgozott.

Magyar tárgyú műve:

Buda és Pest látképe. Felirata: Vero dissegno è pianta / della Citta Regal di Buda / metropoli dell' Ungaria / con il forte di Pest /. Rézkarcz. Jelzése: Antonio Bosio Fece 1684. Si Vende à S. Ma Formosa.

Kremmer Dezső dr.: A Székesfővárosi Múzeum olasz metszeteiről. *Múzeumi és Könyvt. Ért.* 1913. 255. l.

Bosio Giovanni Antonio

olasz rézmetsző

L. Kendrey-Kentiványi

236. l.

_____füzet magyar _____ szövegű

" " "

" " "

megjegyezvén, hogy az ezekért járó _____

címére elküldött_____

Egyuttal bejelentem/jük, hogy a csekk-

jegyzékére[4]) előfizetek/ünk és kérem/jük a
nem fizetek/ünk elő

számlámat/nkat megterhelni.

Kelt_____

JEGYZET: [1]) Ez a fölvételi kérvény a rózsaszinü bori
ható, a postatakarékpénztárnak Budape
[2]) A csekk könyvecske ára _____.
[3]) A befizetési lapok 10, 20, 50 és dara
[4]) Ez a jegyzék minden év elején jelenik
lakhelyük szerint csoportositva, betüre
pótjegyzéket ad ki a postatakarékpénzt

BOSITSCH, Joseph, pozsonyi asztalosegéd

J. B., Tischlergesell, 36 éves felszége meghalt. (1802, 301 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Boska - Boskó Géza
Boskó Lajos

decision-making process.

7. It was ~~her~~ she, Ann Sullivan, who stayed with Helen Keller for fifty years, te encouraging her student.

8. To appreciate what the hybrid corn breeder does, it is necessary to unde corn reproduces ~~its.~~ itself

9. Most foreign students realize that it is important for ~~they~~ their to buy health insu they are living in the United States, because hospital costs are very high.

✓ 10. Top management in a firm is usually interpreted to mean the president

MDK

Bositz István

nyomdász

nyomtatta 1677 ben Kassán, II Rákoszi Ferenc
apja halálakor mondott emlékbeszédet. A
emlap autotipiai hasonmása a Magyar
Könyvszemle ben.

÷ A Magyar Könyvszemle április–juniusi füzete

Grafikai Szemle 1907 évf 7 z. 160 l.

Boska József
festő-

M.D.K

Útépítők (repro)

Élet és Irodalom, 1964. dec. 12 - 2 kap.

Bossu László

szerepelt a Studio 64. kiállításon.

Zalai Hírlap 1964. dec. 20.

MDK

Boskó Gabriella

Holdvilág-utca, vizf.

N.Szal. és Bicskei Müv.telep kiáll. N.Szal. 1922. jan. 4 l.

Bosko Gabriella

festő

Nemzeti Szalon

B o s k o G a b r i e l l a.

1927. Független müvészek kiáll.

Árokköz,vizf.
Falusi u,olaj f,
Utca,vizf.

Bosko Gabriella
11 Holdvilág-utca. Vizf. 1000.—

Nemzeti Szalon

Téli Károly
1922 jan.

Kökenyzug h. m. W. 135.

Boskó Gabriella

1916

Ermisk 1930. 82. l.

Bosko Gabriella

1922. tel.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Holdvilág utca, virf.

1000.–

Zsolnay - fele majolika Rosso

X. 149

Boskó Géza Zoltán épitész.

1920 óta foglalkozott önálló tervezéssel. 1924. Kassán Oelschläger Lajos épitésszel társult s vele 1929-ig dolgozott. ~~1929 [illegible] Budapesten volt önálló tervezőirodajat~~.

Terveik szerint épült a munkácsi kér. akadémia, a kassai orth. czr. templom és iskola, a kassai városi tűzoltólaktanya, a tornalai városház, a mihalovcei városház, a vieskai rk. templom. Együtt működésük alatt a kövi pályadijakat nyerték: beregszászi kulturpalota II. díj, tornalai földmérői és pénzügyi székház I-III. díj munkácsi kereskedő.

Kör szekház I. díj. B. a
Gárdonyi mauzoleum tev-
pályázatán 1923. III.,
Walcz Jenővel közösen ké-
szitett tervével (1925.) a zala-
egerszegi II. rk. templom
és zárda pályázatán III.
1926 ~~díjat~~; a nagyteveli köz-
séghára pályázatán III., a
és 1928. a mezőturi turol-
tólaktanya pályázatán
III. díjat nyert. 1929. ~~tol~~
márcimától Bpesten
volt önálló tervezőiro-
dája. 1~~929~~. Megezcö-
ben I. díjat ~~nyert~~ terve

en szám és kelet alatt utasitottam
ínztárt, hogya bizott-
számára utielőlegek fedezésére
os nyugtájára elszámolás kötele-
koronát fizessen ki.
a bizottságot f. évi május hó 20-
re értesitem.-

am a IX.ker. m.kir. állampénztárt,
rsz. bizottsági épitésznek a tor-
tervea deési ev.ref. templom orgona
ref. templom megvizsgálása, Schulek
nek és Gyalus László épitésznek a
yreállitása ügyében tett hivatalos
utiköltségeikés napidijaik fejében

alapján épült a kecskeméti ref. temitőképző és internátus épülete, s II. díjat kapott a békéscsabai iparostanonc iskola és internátus pályázatán.

Az 1930-as évek ben terverte a váci rk. elemi iskolát, a fővárosi kislakásos bérházat a Szél-utcában, Hidasi Lajos-sal közösen terverte VIII. Nagyfuvaros utcai kislakásos bérházat, ~~terverte a~~ önállóan terverte a MABI törökbálinti tudóbetegszanatorium személyzeti házát, I. díjat nyert a MABI ügyviteli székházának tervpályázatán és II. díjat a felsőgallai községháza tervpályázatán. 1940. az OTI kaposvá-

2 I. díjat nyert a fővárosi kislakásépítési tervpályázaton, s terveiálapján épült

megírva

Boskó Géza

épitész

A Gárdonyi Mauzoleum tervpályázatán III. díjat nyert pályamu.

Repr.

Épitő Ipar

Épitő Művészet

1923. 37-38. sz

Párisi viselettörténeti Társulat

III. 161.

Boskó Géza

Nagytevel község elöljárósága tervpályázatot hirdetett községháza és jegyzőlakás tervére. A kitűzött határidőre (1926 július 12) 21 darab jeligés pályamű érkezett be. A bizottság áttanulmányozás után következő döntést hozott. Az első 3,000.000 koronás pályadíjat Bayer Lajos okl. építész „Aratáskor" jeligéjű tervének ítélték oda, a második 2 millió koronás díjat Poros István okl. építész „Egyszerű" jeligéjű tervének, a harmadik 2,000.000 koronás pályadíjat Boskó Géza okl. építész „Közigazgatás" jeligéjű tervének ítélte oda a bizottság. Dicséretben részesítette a bizottság a „Záradék" jeligéjű és a „Háromszög" jeligéjű pályaműveket.

nincs ecd.

Épitő Ipar – Épitő Munkázat 1926. 124. l.

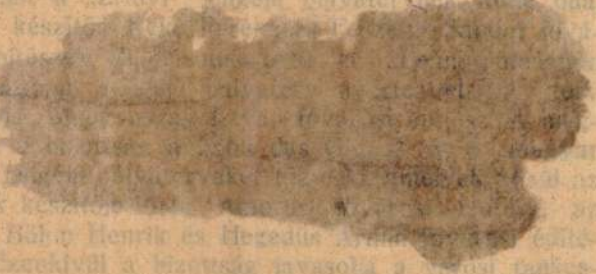

Boskó Géza

Lipesti építészmérnök

Építő Ipar – Építő Művészet. 1929. 101. l.

(B. G. kapott megbízást a kecskeméti ref. tanítóképző megtervezésére.)

ak áll, bár az inkább a bátorság
és feleségét a bécsi Szent István
ı az időben.[1] A Katalin sírkövet
eli rokonsága alapján a XIV.

töredékes mivolta ellenére is
ázad második felének Velence-
ai Chiesa degli Eremitani-ban
mlékek, főként mellékalakjaik-
öredékkel. Ubertino da Carrara
ellékalakjai közül a sarkokon
valamint Marco Cornaro doge
ettőn a ruharedő kezelésének
tő meg, mely távoláll az északi
edőkezelésétől. A Velence-kör-
anctis testvérpár, majd később
nevével szokták jelezni. A Kata-
ıűhellyel tart rokonságot, mint
etközelségével. Ismerve Nagy
Velencével, a töredékeken ki-
tileg is támogatható.[3]

e kapcsolatba hozható töredé-

Boskofgéza

építészmérnök

tervezte a fővárosi meg-
bízásából az Óbudai
Szél-utcai kislakásos
bérházat

Halász 1939. középítk.

33, 34. l. (Képpel.)

Halász Gy.: A fővárosi
1939. évi középítkezé-
sei. Bp. 1940. 33, 34.
40. 54. l. —

LA SOCIETÀ «MATTIA CORVINO»

e

LA SOCIETÀ «DANTE ALIGHIERI»

hanno l'onore di invitare la S. V. Illma alla

SOLENNE RIUNIONE

che avrà luogo mercoledì
8 maggio 1935 alle ore 18

nella sala della

ACCADEMIA UNGHERESE DELLE SCIENZE

PROGRAMMA:

1. Saluto di S. E. ALBERTO BERZEVICZY.
2. Prof. PAOLO ARCARI, dell'Università di Friburgo nella Svizzera: **Giosuè Carducci e la nuova Europa.**
3. Parole di chiusura del Prof. PAOLO CALABRÒ.

Paolo Calabrò
Presidente
della Società «Dante Alighieri.»

Alberto Berzeviczy
Presidente
della Società «Mattia Corvino.»

Gli ospiti sono graditi.

Boskó Géza

és Hidasi Lajos

építészek

A VIII. Ér. Nagyfuvaros utcai öt, illetőleg 3 emeletes ~~bl~~ fővárosi kislakásos bérház építészei fentiek voltak.

~~Halász 1939. középitk~~

~~40. l.~~

~~Hidasi tervezte az utcai részt Bosko az udvari részt~~

~~u.o. 54. l.~~

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Boskó Géza

a Szombathelyi női
felső kereskedelmi iskola
terep. megvétel

MAGYAR. EPITOMUVESZET
1927. 5-6. sz. 20 l.
(Szombathely.)

MAGYAR·EPITŐMŰVÉSZET

Boskó Géza

A Nombathelyi keresztedelmi iskola pályaterve

repr.

MAGYAR EPITŐMŰVESZET

1928. 5-6. sz.

20. l.

A mezőtúri tűzoltólaktanya pályaterve.

Repr.

u. o. 21. l.

VASÁRNAP
17
Kat. Antal ap.
Prot. Antal

HÉTFŐ
18
Kat. Piroska sz. vt.
Prot. Piroska

KEDD
19
Kat. B. Margit
Prot. Sára

☽ Első negyed 21 ó. 2 p.

SZERDA
20

Boskó Géra Zoltán

épitész

vród

MÉ 1941. 311. l.

Magyar Épitőmű-
vészet

Korpona

Joerges Á., 1901.

Boskó Géza Zoltán

építész

az alábbi tervpályázaton I. díjat nyert

Magyar Építőművészet.

1942. 95. l. (OTI

Tisza Kálmán-téren épitendő központi rendelőintézet tervpályázatának ismertetése, tervrajzokkal.)

ladísz, majuskulás feliratot a talpon
Krisztus és futó állatalakokat látunk.
gazdag sorozata Nagy Lajos korában
k elegendők annak a megállapítására,
onzöntőműhely, mely a kisebb igényű
ivészi invenciót és szobrászi érzéket
ani. A XIV. század második felében
k tanúsága szerint a művészi alapja is,
égei, Márton és György kolozsvári

művészetnek is egyik legjelentősebb
A prágai Hradzsinon álló és Szent
iesítmények közé tartozik, melyre
s példa van.
vezérének, a kappadociai király-
utolsó drámai és döntő mozzanatok

Boskó Géza Zoltán

a szekesfővárosi kisla-
kásépítési terv. I. díj.

MMÉE Közl

1939. 266 l.

1060. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, a csésze belsejé füzér, közepütt csokor. Giesshübel, XIX. sz. Untertasse, Porzellan. Im Innern der Schale Mitte XIX. Jh.

anna, cukortartó, gyümölcstál és 11 csésze 12 aljjal. Diszi-
virágok. Cseh, XIX. sz. k. — Teeservice, Porzellan, 2 Kan-
u. 11 Schalen mit 12 Untertassen. Blumendekor in Gold
. Jh.

rabjai: 2 kanna, cukortartó és 4 csésze aljjal, hullámos-
aranyozott fülekkel. Cseh, XIX. sz. k. — Teeservice, Por-
und 4 Schalen mit Untertassen mit Wellenliniendekor.

szines virágokkal és gyümölcsökkel. Pirkenhammer, XIX.
llan, mit Blumen und Früchten in Bunt. Pirkenhammer,

yal és szinesen festett virágindákkal, Ellbogen, 1842. —
nranken. Ellbogen, 1842.

irágdiszitéssel. Cseh, XIX. sz. k. Zwei Blumentöpfe mit
Mitte XIX. Jh.

ld alapon fehér disszel. (Füle hiányzik.) Cseh, 1840 k. —
em Fond, weiss dekoriert. (Der Henkel fehlt.) Böhmisch

ak, tetején kis kanna, oldalán szines kép. Cseh, 1830 k.

tén szines kép fonó asszonyokkal. Schlagenwald. — Kanne,
genwald.

orcellán, relief-virágokkal. (Csorba.) — Runder Obstkorb.
issen, XIX. sz.

ÁMMAL (Drehleier), szines porcellánszobrocska, ziklás
— Sitzende Frauenfigur mit Drehleier, farbige Porzellan-

XXII.

Boskó Géza Toltán

a MABI ügyviteli vér-
ház temp. I. díj.

MMÉEKözl.

1939. 279. l.

XXI.

433.

Boskó Géza Zoltán

a felsőgallai kőszeg-
háza terop II. dj.

MMÉEKözl

1939. 357. l.

214.

Boskó Géza Zoltán

épitén

az OTI kapcsvári nékháznak nukcsekörü tervpályázatán II. helyre minősítették.

MMÉE Közl

1940. 133. l.

sét az eddigi szinten tarthassuk.

t Tagtársunkat, hogy az Archaeologiai Ér-

, 1944-45. évre szóló kötete a M.Tud.Aka-

egállapitott alapár hatodrészének, a min-

mal való szorzása által előálló összegért

ehető. Alapár a fentiek szerint tehát 10

gy hogy a kötet most 6000 pengő kapható.

· Társulatunknak most a multbelinél je-

lnia, azért kellett választmányunknak a

gy is sikerült igen jelentős kedvezményt

az Elnökség

Boskó Géza Zoltán

az OTI kecskeméti vér-
hárának terapályá-
zatán megvétel-

MMEEKözl

1941. 87. l.

Boskó Géza Zoltán

OTI Károly király –
utí bérház terop.
megvétel

MMELKözl

1941. 109 l –

a hengerek két pél
nyomda állitotta e
aktuálisabb kérdésl
naponta az olvasól
Lázár Miklós, a fi
magyarságu Márku
a korrupció ellen l
csésen egyesitő Frá

A minisztereln
tömegpszichózis n
minden ránkzudult
hosszu évek multá
a jegyzőkönyv, am
demars elküldését
len, aki ellenezte a
nek tekinti őt még
lós főszerkesztő, cs
Epilógus cimü vez

Boskó Géza

a Kőbányai-uti polg-
rik. kervpályázatán
I. dij

MMÉLKözl.

1942. 40. l.

elinditóját:

— A világ megdöbbenve áll a Kreml betegének ágyánál. Ha meghalna, hősi testéből, amelyet befog a vér, a puskapor-füst, a háboru minden rettentő nyoma, fehér angyal szállana el zöld olajággal. Az angyal elrepülne és otthagyná a végtelen puszták, nagy folyókat és zugó erdőket. A kormány koronája, agya és ökle nélkül maradna. A sós, csapkodó szláv óceánról, a feldult háborus vizről eltünt a bátor hajós, aki ur volt hullámain...

És ez a naivitásig menő csodavárás nyilvánul meg minden vonalon. Wilsontól Leninig minden felelős és felelőtlen tényezőtől várják a megváltást, a szenvedések záróakkordját a tömegek, amelyek ugy állottak rongyaikban és önnönpiszkukban, mint ahogy Carlyle leirja a versaillesi és trianoni kéjkertek tövében az éhségtől felforduló, fakéreglisztből sütött kenyeret zabáló sansculotteokat.

A szociáldemokrata munkásság hatnapos tüntetősztrájkja megbénitotta a fővárost és a sajtó megbénulása, a villamosköz-

Boskó Géza Zoltán

OTI Dob utca 10. sz.
bérházanár terv.
terve megvételre ja-
varolva

MMEEKözl

1942. 56. l

V. 58
V. 65
V. 67

V. 71
V. 60

V. 62
V. 57
V. 68

Boskó Géza

az OTI Albertfalvai
épitendő emeletes
kislakásos házak
terve. megvételre
ajánlva

MMÉEKözl.
1942.128.l

Boskó Géza Zoltán

a szegedi elme- és ideggyógyintézet főorvosa.

IV. díj

MMÉEK közl.
1942. 208. l.

Boskó Géza Zoltán

a BSzKRT Betegségi Biztosító, Intézetének terop. vételre ajánlva

MMÉEKözl

1943. 192. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Boskó Géza Zoltán

a MABI törökbálinti tüdőszanatoriumának terapiájázatán terve megvételre javasolva

MMÉEKözl.

1944. 152. l.

Boskó Géza

építész

l.

Szendy K. Budapest

vékesf. körig. čok.

1942. Bp. 1943. 377. l.

dijjat egyesületünk pénztárá

mellékeljük a vonatkozó bélye

Kér

KOLOZSVÁR, 1911. október 12

haza

elnök.

Boskóljéza Zoltán
épitész

l.

Szendy K. Bpest
szekesf. körig. évk.
1942. Bp. 1943. 390. l.

Budapest, 1911. s

A miniszt

Nagyméltóságu

FORSTER G

a müemlékek Or

Boskó Géza Zoltán

l

Szendy K. Bpest
nékesf. közig. évk.
1942. Bp. 1943. 391. l.

tását.

Kolozsvárt, 1911 októb

Elnök.

Boskó Géza

Tér és Forma

1939. 62-64 l.

(A MABI török-
bálinti tüdőbetegszana-
toriumának szemelyzeti
háza, képekkel.)

Terverte fent.

II.

FŐÚRI GYÜJTEMÉNY

Boskó Géza Zoltán 1934

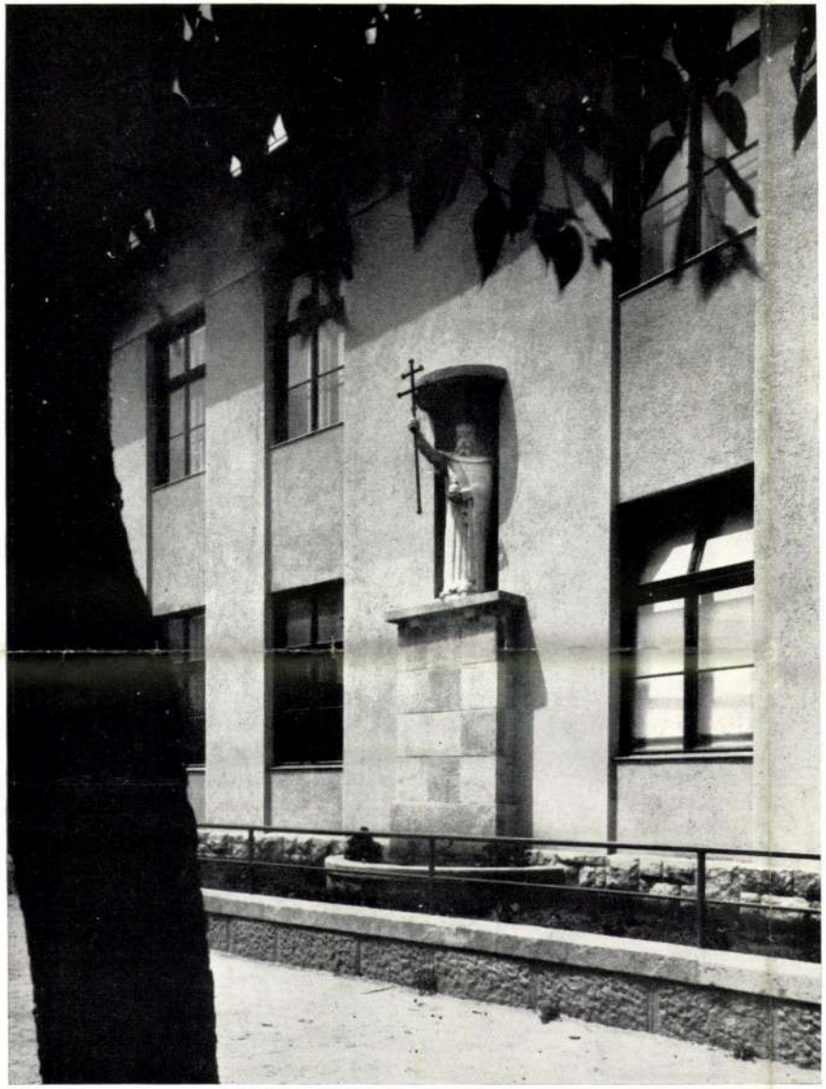

A váci elemi iskola Szent Isván-szoborral díszített homlokzata
Szobrász: Koren István

Az épületnek csupán szolgalakás alatti része lett alápincézve, tüzelőanyag részére.

A feladatot a tervező Boskó Géza Zoltán építészmérnök szakszerűen megoldotta és tervei és művezetése alapján az épület elkészült.

A költségekre 87.000 pengő irányoztatott elő. A folyamatban lévő végelszámolás szerint, a mintegy 4,430 m^3 beépítésű épület kerítéssel, kályhafűtés nélkül, mintegy 81.000 pengő, azaz légköbméterenként 18.50 pengőbe került. Az előirányzati és végelszámolási összeggel szemben, mintegy 5.000 pengő megtakarítás fog eléretni.

Mind az alaprajzi, mind a homlokzati kiképzés építészetileg megoldott, az épület megjelenése a környezetbe beleilleszkedik. Az épület vízvezték-csatornázással és villanyvilágítási brendezéssel, illetve közművekkel el van látva. M. I.

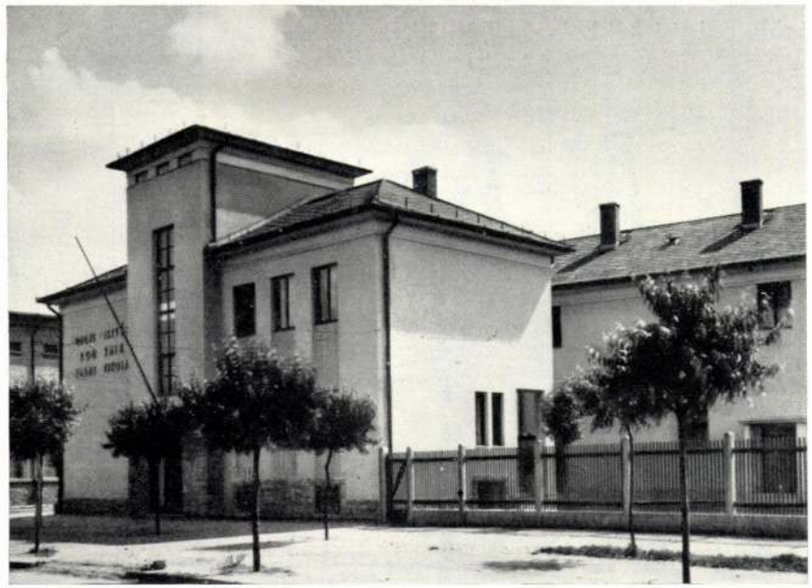

Elemi iskola Vácon

Tervezte: **Boskó Géza Zoltán**

Kivitelezte: **vitéz Gorondy István**

A váci róm. kath. új elemi iskola építése már évek óta tervbe volt véve, de kivitelezésre csak akkor került sor, amikor az építkezéshez szükséges államsegély a kultuszminisztérium részéről és Vác megyei város támogatása biztosítva volt.

Ezekután az egyházközség, élén dr. Herrhof Mátyás kanonok-plébános elnökkel úgy határozott, hogy a 8 tantermes emeletes iskolát a város belterületén, a Csányi-körút, ú. n. Transzformátor-épület, Görgey- és Báthory-utcák által határolt mintegy 1000 négyszögöl kiterjedésű tulajdonukat képező telek, ú. n. Transzformátor-épület felé eső sarkán építi fel és a tervezői és művezetési munkálatokkal Boskó Géza Zoltán építészmérnököt bízta meg. A telek Báthory-utca felőli sarkán, nevezett építész tervei szerint 1932. évben épült, polgári fiúiskola épülete áll.

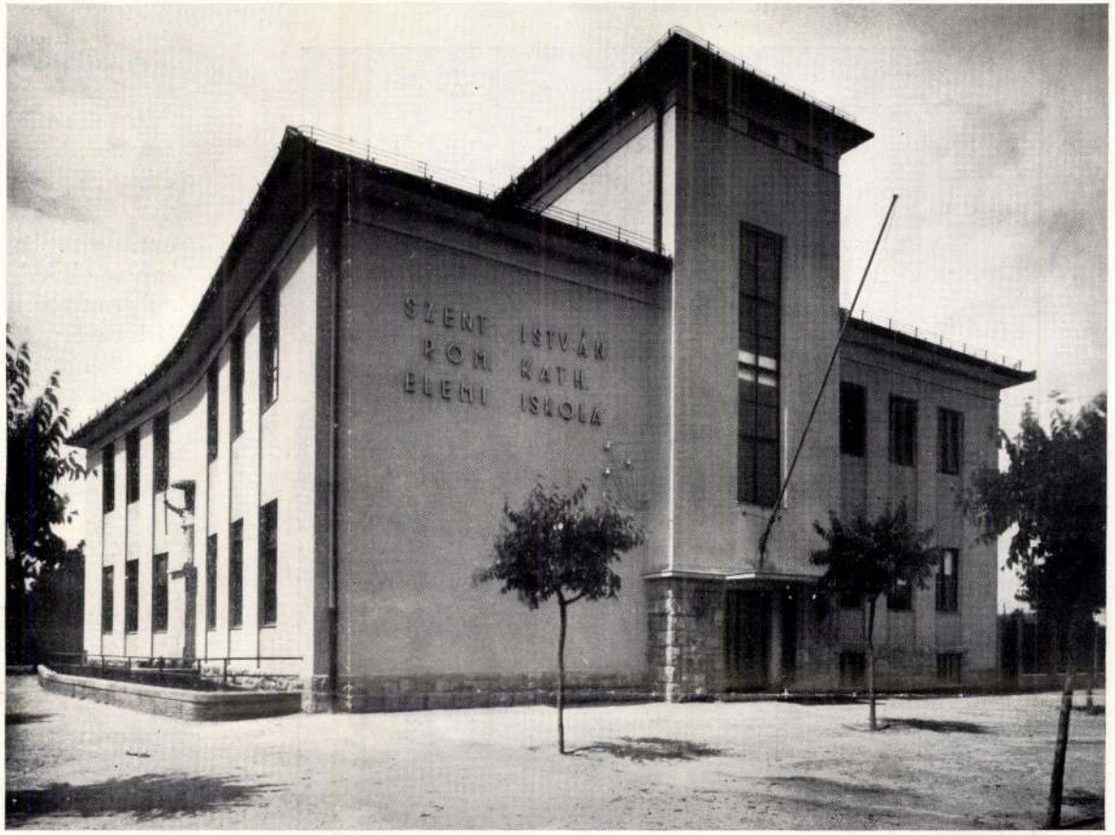

Volksschule in Vác — Arch.: **G. Boskó**

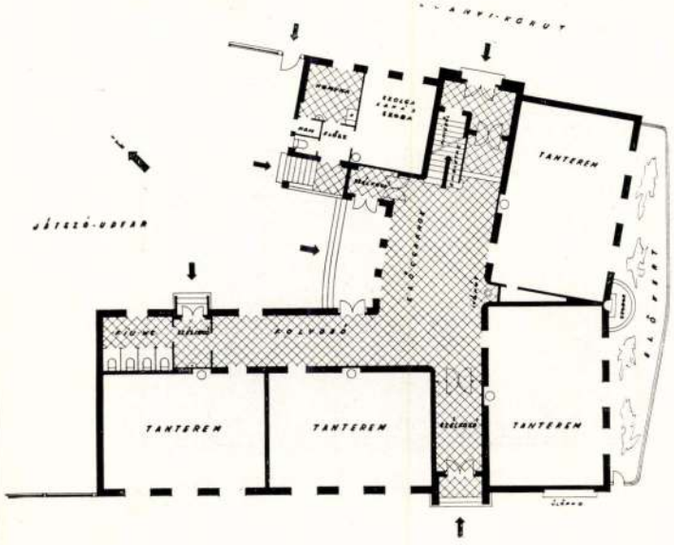

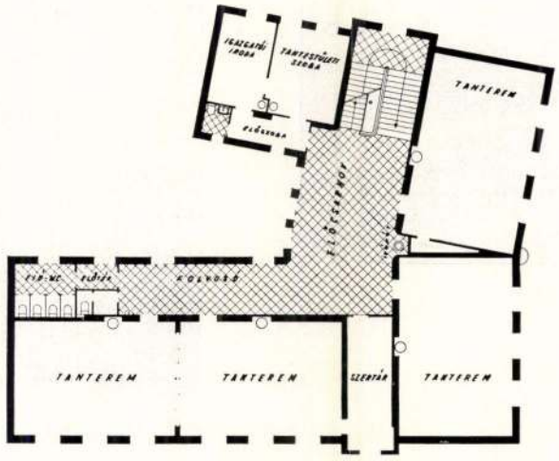

A két bejárattal bíró emeletes új elemi fiúiskola épület földszintjén tágas előcsarnok, szélfogókkal, lépcsőházzal, 4 tanterem, pisoirral berendezett W. C., 1 szoba, konyha, kamra, W. C., előszobából álló szolgalakás, az emeleti részen ugyancsak tágas előcsarnokkal, W. C.-vel, 4 tanterem, szertárral, igazgatói iroda, tantestületi szoba, előszoba, mosdó és W. C.-vel nyertek elhelyezést. A Görgey-utcai két emeleti tanterem, egymással kettős harmonikaajtóval egybekapcsolható épült, polgári fiúiskola épülete áll.

Tér és Forma
1939. 6. sz.

Székesfővárosi kislakásos bérház a Szél-utcában

Tervezte: **Boskó Géza**

Felvételek: Kozelka

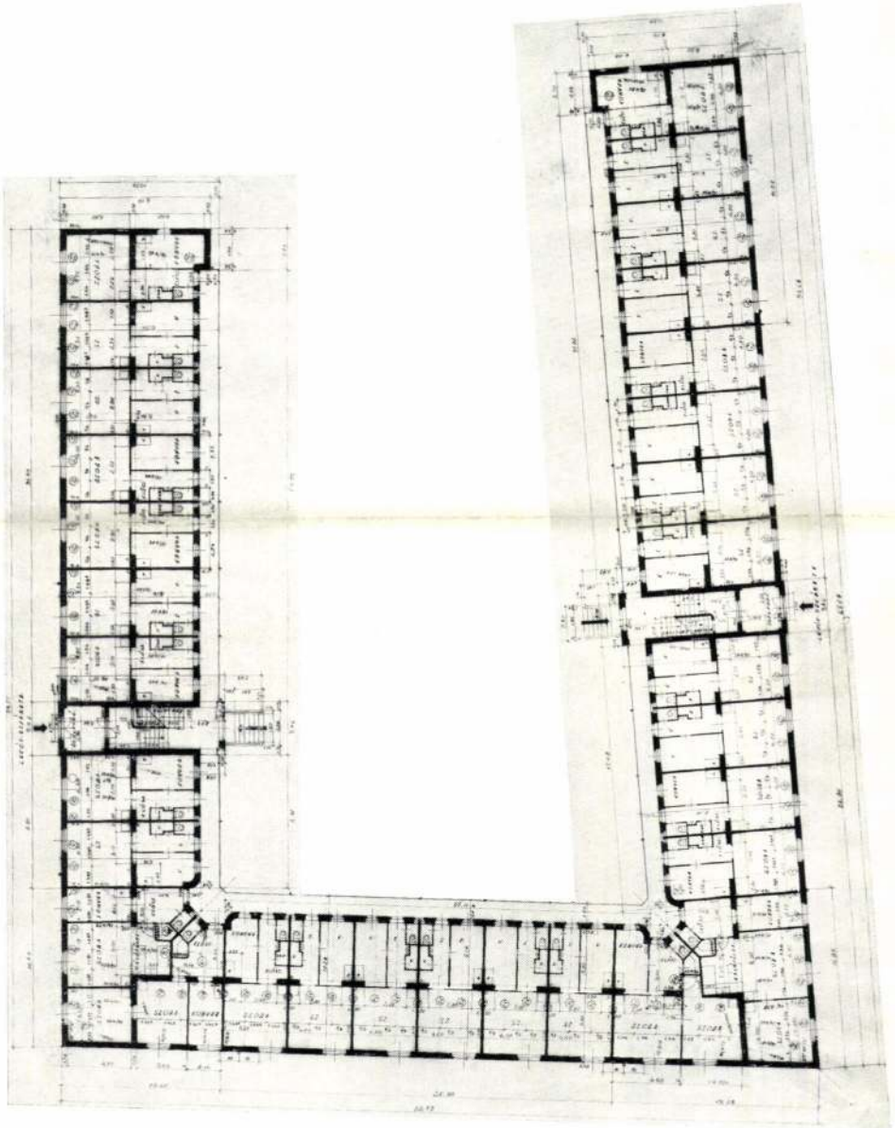

Ácsmunka: Molnár Géza

Ablakok: Burghardt József

Tér és Forma
1939. 11. 74.

Borsos Géza hagyatéka
1939

A budapesti városszéli lakótelep
újabb lakóházai
Tervezte: **Polgármesteri XIII. ü. o.**
Felvételek: **Borsos**

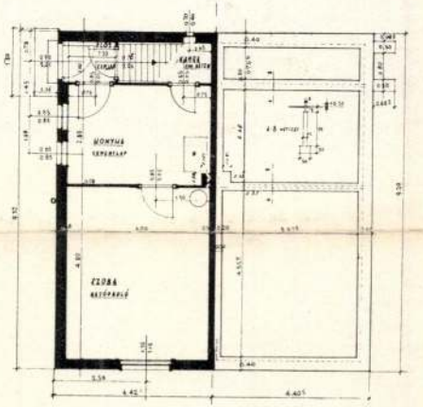

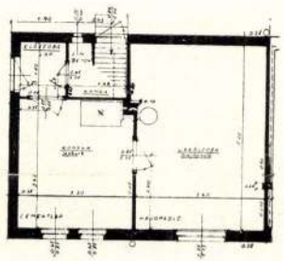

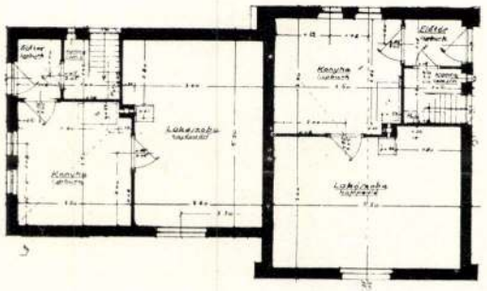

Boskó Géza

tervezte a nagyfu-
varos-utcai bérház
udvari épületét.

Repr.

Tér és Forma
1942. 40. l.

Lednicz vára II. 197.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

NEMZETI SZALON
MŰVÉSZETI EGYESÜLET

NYOMTATVÁNY

3 f
bélyeg

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrnőnek

Budapest

MEGHÍVÓ

A

MAGYAR MŰEMLÉKI KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÁSÁRA 1942. NOVEMBER HÓ 25-ÉN, SZERDÁN D. U. 6 ÓRÁRA
A NEMZETI SZALON V. ERZSÉBET-TÉRI HELYISÉGEIBE.

GRÓF ZICHY JÁNOS
A NEMZETI SZALON ELNÖKE

GEREVICH TIBOR
A MÜEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK ELNÖKE

HUBAY CEBRIAN ANDOR
A NEMZETI SZALON IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS DECEMBER 8-ÁN, KEDDEN ZÁRUL. MEGTEKINTHETŐ NAPONTA 10-TŐL 4-IG.

Boskó Géza zoltán

Élet. arck.

l.

Váljnbal.

144. l.

MDK

Boskó Géza

A hódmezővásárhelyi iparegylet székháza tervp. 10.000 ezer koronáért megvették tervét.

Épitő Ipar Épitő Művészet, 1923.jul.1. 87.lap

M.D.K.

Boskó Géza, építész

a hat egyenlően rangsorolt 2500 p-ős díj egyikét nyerte el a MABI-szérház terv-pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1939, LX. évf.

jul. 20. sz. 6. old.

Boshó Géza, építés

M.D.K.

600 p-ös második dijat nyert a felsögellai körséghára terv-pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1939. LX. évf.

dec. 14. sz. 4. old.

M.D.K.

Bosko Géza, budapesti építész

és Naidor E. István

közös terve 70.000 K-ás harmadik díjat nyert az egri

Gárdonyi mauzoleum

pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1923. XLIV. évf.

jul. 25. sz. 6. old.

Boskó Géza és Nádor E.István, MD K
budapesti épitészek

közösen készitett tervpályázatukkal a harmadik / 50.000 koronás/ dijat nyerték el.

A Cárdonyi mauzoleum pályázatában döntöttek.
EP-ZP EP-MGv. 1923 aug. 12. 100.1.

MDK

Walcz Jenö és Boskó Géza.
építészek.

a zalaegerszegi II.rk.templom és zárda III.dijat nyert pályázata.

Repr.

Épitö Ipar- Épitö Müvészet. 1925.
31-32.sz. 33-34.sz.

BOSKÓ GÉZA

tervei szerint 1929/30-ban épült Kecskeméten /Kaszap utca/ a jelenlegi Óvónőképző épülettömbje, amely három egy- és kétemeletes épületből áll, modern stílusban.

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. Városképek - Müemlékek sorozat. - 126. l., 173. l. /237. jegyz./

M.D.K.

Boskó Géza, épitész

nyert megbízást a fő-
város Ujpalota-uti népis-
kolája terveinek elkészi-
tésére

Vállalkozók Lapja. Bp. 1943. LXIV. évf.

aug. 26. sz. 6. old.

M.D.K.

Boskó Géza, építész

terve 400 p-ös meg-
vételben részesült a MABI
balatonlellei üdülőjére
kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1936. ÉVII. évf,
márc. 26. sz. 4. old.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Bossó Lajos

VAS NÉPE
1965 JUL 17.

Boskó Lajos művész alkotásai Kőszegen

Értékes képzőművészeti alkotásokkal gyarapodott a Kőszegi Múzeum.

Tavaly turistaként járt Kőszegen Boskó Lajos képzőművész. Itt-tartózkodása alatt igen megszerette a kis várost, műemlékeit és természeti kincsekben gazdag környékét. Nemrég kedves levélben kereste fel a kőszegi városi tanácsot, és ebben közölte, hogy a városnak ajándékozza meg emlékezésül nyolc zsürizett olajfestményét és két szobrát.

A művész ajándéka júliusban kerül Kőszegre. A városi tanács úgy határozott, hogy Boskó Lajos művész alkotásait a Kőszegi Múzeumban, és a városi tanács műemléképületében helyezik el.

Magyar Hírlető
SAJTÓMOZGÁSÓ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-297

VAS NEPE

éves és termelőszövetkezeti tag, dolgozó
férje jogán havi 400 forint öz-
vegyi nyugdíjban részesül. Az
özvegyen maradt nő 60 éves ko-
rában, az előírt feltételek meg-
szerzése mellett, saját jogán
termelőszövetkezeti nyugdíjra is
jogosulttá válik, amelynek ösz-
szege 340 forint. Ez az asszony
megkapja férje jogán járó havi
300 forint ipari özvegyi, vala-
mint saját jogán járó havi 340
forint termelőszövetkezeti nyug-
díjat, így összesen havonta 740
forint nyugdíjban részesül.

A nyugdíjkiegészítésnek né-
hány jellegzetes példáját sо-
roltuk fel, de a gyakorlat-
ban esetleg még más változa-
tai is előfordulhatnak. Célszerű
ilyen esetben, ha az igénylő jog-

Boskó Géza ápátész

Tér és Forma 1939 211-212

Bérhén a Siel-utcában

Boskó Géza épitész

Tér és Forma 1939. III-112.

Elemi iskola V tzoll

Boskó Géza építész

Tér és Forma 1939. 62.

A MAI törökbálinti szanató-
rinmának szemeteli hára

Borkó Géza epitéz

Pesti Hirlap. 1923. jul. 20. 5

a Gárdonyi-mauzoleum

M.D.K.

Boskó Géza Zoltán, építés

terve megvételben
részesült az OTI Dob-u. 10.
a. bérház csoportjának
eszmei pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1942. LXIII. évf.
máj. 13. sz. 5. old.

Boskó Géza, építész M.D.K.

3400 p-ös első díjat nyert a Kőbányai uti polgári iskola terepalyázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. ~~XXXX~~ LXIII. évf.
1942.

márc. 5. sz, 5. old.

M.D.K.

Boskó Géza, építész

terve 400 p-ös megvételben részesült a jázberényi-uti iskola terv-pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1942. LXIII. évf.

jan. 1. sz. 7. old.

MDK

Boskó Géza Zoltán müépitész

Kassai ort.izr.tpl.és isk. terve, I.dij
Mezőturi tüzoltólaktanya terve

Modern épitőművészet. Pesti Hirlap nagy naptára, 193o. 99 l. képek.

MDK

Boskó Géza Zoltán müépitész

Tornaldi városház terve, I. dij
Munkácsi Ker. Akad.

Modern épitőművészet. Pesti Hirlap nagy naptára, 193o. 99 l. képek.

MDX

Boskó Géza Zoltán M.D.K.

épitén

terve falusi lakóház épitésére

Falusi lakóházak. Bp. 1948 60-61

[illegible] Jana Zoltán

[illegible]

Arve Jelusi Lakóhely [illegible]

Jelusi Lakóhely: 1979.1948 60-61

M.D.K.

Boskó Géza Zoltán, építész

terve az hét egyenként 700 p-ös díjak egyrészt nyerte el az OTI kecskeméti szék-házának pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1941. LXII. évf.

máj. 29. sz. 5. old.

K.D.K.

Boskó Géza Zoltán, építész

Első díjat nyert a fővárosi Nagyfuvaros-utca 22-29. szám alatti bérkár csoportjának udvari épületére kiírt pályázaton

Vállalkozók Lapja. Bp. 1939. LX. évf.

aug. 3. sz. 4. old.

M.D.K.

Boskó Géza, építész

600 p-ös második
díjat nyert a felsőgallai
középiskola tervpályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1939. IX. évf.
dec. 14. sz. 4. old.

Boskó Géza, építés M.D.K.

a hat egyenlő 2500 p-ös díjak egyikét nyerte el a MABI-székház tervpályázatán.

Vállalkozók Lapja. BP. 1939. LX. évf.

jul. 20. sz. 6. old.

M.D.K.

Boshó Géza Zoltán, épitész

a négy egyenlő díj
egyikét nyerte el az OTI
Központi rendelőjére hiúzi
teropályázaton

Vállalkozók Lapja. Bp. 1941. ~~X~~ LXII. évf.

jul. 10. sz. 4. old.

magiszer

Boskó János

gyöngyösi szurszabó

l. Görffy szur

169. l.

Boskó Lajos, Bp. I.Lenkei-ut 92.

Adressenverzeichniss der ungarischen Medailleure

MDK

Boskó Lajos, szobrász

Dr. Hollaender plakettje. Plakett.

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. OMKT-Műcs. Kat. 2o.l.

Bosko Lajos

nobiszt

1913–1920 !!

Emiszk 1930. 82. l.

Gmkt

Boskó Lajos

szobr.

Óriás u. 37.

~~Alkotmány~~ Gmkt 1923. Tav

dr Hollaender plakettje ✓

Riadó! pl.

1924 Tav

Zsákmány, Gr

1926 Téli

Zsákmány, gipsz

1926 máj-jul. aug-m. hiák

Női fej, gipsz pl.

1930-31 jub.

Kürtös, gipsz pl.

1940 ~~[illegible]~~ tav.:

Gránát dobók, gipsz

Boskó Lajos

Végbirozgitvánt kapott
elégséges eredm.

Éimisk 1915/16. 43. l.

laptám
átírva

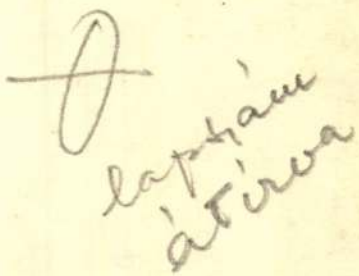

EMLÉK

Hóman - S

szerkesz

EGYETEMI

Bosko Lajos
festő

Nemzeti Szalon

Boskó Lajos.

1933. Balatoni társ.V.kiáll.

Balatoni partrészlet,olajf,

Boskó Lajos

200 K. államsegély

Éimisk 1916/17. 29. l.

T. 5251.

áros felé balról hid ve-
ek. Az előtérben jobbra két
t és a földön ülve olvasó nőt
Felirata

H. Roomschen Ryx, gelegen aen
nau.
INDIBONA, sacri Romani Imperii
ae

mst: C.P.

l. 21.5 : 27 cm.

Boskó Lajos

Erod

Hu Prmagyerein

179. l. XXVII. tabla

indulok uj alkotmányos küzdelembe, ezek
gitimizmus lánglelkü apostola: Griger Mik
királyság megváltó eszméjének. És fegy
nyugalmat, békét, becsületes demokráciát

Ezért fordulok barátaimhoz, hiveim
lakozzanak hatalmas, lelkes táborunkhoz.
igaz ügyet, harcoltam a főváros autonomiáj
sok ezer embertársamon, joggal kérheter
harcolni az elnyomatás veszedelme ellen.

És kérek mindenkit, akit közös eszm
nek semmit, amig igazolt embereim
Griger Miklós és az én nevem szei

Budapest, 1935 március havában, a

Márkus-nyomda, Budapest, V., Bank-utca 5. (Felelős vezető: Márkus Géza
Felelős kiadó: Berecz Vilmos.

szet a [illegible]

BOSKÓ *Lajos*, szobrász, * Budapest 1893 okt. 12. Az iparművészeti iskolában Mátrai Lajos, Orbán Antal és Szódy Szilárd voltak ~~rendszerei~~ mesterei. Főleg plakettjeivel aratott sikereket.

E-GI 132. l.

662.

662. Jean François Pierre Peyron.

Sz. Aixben 1744-ben. † 1820-ban.

Paulus Aemilius és Perseus.

Perseus Macedonia királya, a Pydnánál aratott győzelem után, Aemilius előtt meghódol. Jobbról a mennyezetes trónus előtt piros palástban és kezeit felemelve áll a pydnai győztes: P. Aemilius. Előtte Macedonia királya, Perseus, két fiával és egy ifjú nővel, kit udvarhölgye támogat, borult térdre. Balról fiatal asszony van, fején bölcsőben fekvő csecsemővel és jobbján kis gyermekkel. A háttérben balról, középütt és a trónuson túl, katonák láthatók. Fölül félrevont függöny lóg, a korlát mögött hadi tropheák halmozvák fel s a szabadban tábori sátrak kötik le figyelmünket. A trón első lépcső-fokán ezen jelzést olvassuk:

L. Peyron inv. et f. 1802.

I

302.

Fa, méretei 32 : 46 cm. — Mündler: I. 13.
Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

Boskó Lajos nobrán

Lenke ut 93, Műcsarnok

1930/31. pib. kiáll. 222.

Váradi Eötvös Pál (II). l.

Eötvös P.

Boskó Lajos

3 ook államsegély

Éimisk 1915/16. 42.l

43

Boskó Lajos

Kultuszminiszteri 200
K államsegély

Évnisk 1914-15.
83. l.

Muz Lt.1118. -

"X Bildliche Da
dänk-Blätter der am 13.14.1
und nie erlebten Überschwem
städte Ofen und Pesth. Nach
ger als eine Freundschaftli
durch diese Überschwemmung
gewidmet von Karl Klette Er
Brenner Akademischen Künstl
Tomola. Ced. bei A. Leykum
mindegyiken "Ansicht aus de
März 1838. in Pesth". Jelzé
Scheth" jobbra "Nach der Na
ner rajza/, 2. Leopoldstadt
Gebäude, etc", 3. Ein Theil

Riadó. Boskó Lajos plakettje a tavaszi vásáron.

Boskó Lajos

Magyarság
képes mell.
1925. ápr. 30

Boskó Lajos

Geboren zu Budapest, am 12. Oktober 1893 absolvierte B. nach Beendigung seiner Mittelschulstudien die Bildhauerabteilung der Kunstgewerbeschule in Budapest. Seine Meister waren Lajos Matrai, Antal Orban und Kilárd Ködy. An dem Weltkriege teilnehmend, gehört er nach Beendigung desselben zu den ständigen Beschickern der Ausstellungen des Künstlerhauses.

Hámos ujúvé felvorolva.

Hu Pomagyérem 179 l.

XXVII. t.

átírva

T. 4638.

egyes vidék hátterében jobbra erőd
elő vizesést képezve, a középtér-
le figyelmünket. Felirata:

Wasserlauf dess Flus Draun ohnweit

10.8 : 11.7 cm.

499.

Boskó Lajos

É-G. I. 132. l. —

Husjár-Procopius. 179. l.,

XXVII. t. — ~~Képvm.~~ Iparm. ~~Tö~~ Tösk. Évk.

1914-15. 83. l. — 1915-16. 42,

43. l. — 1916-17. 29. l. —

1930. 82. l. — Msg. kép.

mell. 1925. ápr. 30. (kép.)

— ~~TésT. 1926. 4. [illegible] 6, 7.~~

~~[illegible]~~ — és a művész szemé-

lyes közlése.

Boskó Lajós

nobrán

Óriás u 37

Múcsarnok

1924. tav

V

Boskó Lajos

Munsarnok Nobiran Bpest.

1923. tav. kiáll 236, 248. V

1924. tav. kiáll 143 V

1926 angol-magy. kiáll. 180. V

1926. téli kiáll 170 V

10 – 5 – 4 krajcáros

Eötvös Tamás papírpénzei

VI. 140.

megívva

Boskó Lajos

szobrász

Műcs. kiáll, 1923 tól

Pipics 110. l.

Át. Képt. 206.

Jobbkezét csipőjére támasztja ~~ja~~ és balját
emöldöke és bajusza fekete, szakálla le-
n párduczbőrt visel. Jobb válla felett

wics-gyűjteményéből.

Boskó Lajos

MDK

Dr. Hollaender plakettje,

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

Boskó Lajos MDK

Gránátdobók, gipsz

Mücsarnok 1940 tavaszi tárlat

Boskó Lajos

MDK

Női fej, gipszplakett

Műcsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

Boskó Lajos MDK

Zsákmány, bronz

Műcsarnok 1924. tavaazi kiállitás

Boskó Lajos MDK

Balatoni partrészlet, olf.

~~Műszaki~~ Balatoni Társaság V. Kiáll.
Nemzeti Szalon 1933. máj.

Boskó Lajos MDK

„iadó!, plakett

Mücsarnok 1923 tavaszi tárlat

Boskó Lajos szobrász

„Zsákmány" c. műve nezeptel

a- hűszarnok tél i tárlatás

(emlitve)

Magyarság 1926 II. 27

MDK

Boskó Lajos

vallás és közokt. minisztérium, államsegély

200 K

Éimisk 1914-15. 83-84 l.

Boskó Lajos

MDK

Zsákmány, gipsz

Műcsarnok 1926 téli kiállitás

Boskó Lajos MDK

Zsákmány, bronz

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

Boskó Lajos

MDK

Kürtös, plakett, gipsz

Mücsarnok 1930/31 jubileumi kiállítás

MDK

Boskó Lajos

Női fej, gipszplak.

Angol-magyar kiáll. 1926. máj. Műcs. 15.1.

MDK

Boskó Lajos

Gránátdobók. Gipsz.

Tavaszi Tárlat. 1940 ápr.-máj. 15.11
Mücs.

BOSKÓ LAJOS, festő

Kőszegen, 1965-ben a Jurisich Miklós Muzeumnak ajándékozta: TABÁNI KERESZTTÉR, cimü festményét. Olaj, vászon. 599.old.

SZÖVÉNYI ISTVÁN, Évi jelentés. Jurisich Miklós Muzeum, Kőszeg, 1965-1970. 597.old

SAVARIA, A Vas Megyei Muzeumok Értesitője, 1965-1970 4.sz. 1973, Szombathely

BOSKÓ LAJOS, festő

Kőszegen, 1965-ben a Jurisich Miklós Muzeumnak ajándékozta: ITATAS című gyűjteményét.

SZÖVÉNYI ISTVÁN, Évi jelentés. Jurisich Miklós Muzeum, Kőszeg, 1965-1970. 597.old

SAVARIA. A Vas Megyei Muzeumok értesitője, 1965-1970 4.sz. 1973, Szombathely

BOSKÓ LAJOS, festő

Kőszegen, 1965-ben a Jurisich Miklós Muzeumnak ajándékozta: TABANI VIRAG BENEDEK UTCA, cimü festményét. Akvarell. 599.old

SZÖVÉNYI ISTVÁN, Évi jelentés. Jurisich Miklós Muzeum, Kőszeg, 1965-1970. 597.old

SAVARIA, A Vas Megyei Muzeumok Értesitője, 1965-1970 4.sz. 1973, Szombathely

BOSKÓ LAJOS, festő

Kőszegen, 1965-ben a Jurisich Miklós Muzeumnak ajándékozta TEMETŐBEN, cimü festményét. Olaj, karton. 599.old

SZÖVÉNYI ISTVÁN, évi jelentés. Jurisich Miklós Muzeum, Kőszeg, 1965-1970. 597.old

SAVARIA. A Vas Megyei Muzeumok értesitője, 1965-1970 4.sz. 1973, Szombathely

BOSKO LAJOS, festő

Kőszegen 1965-ben a Jurisich Miklós Muzeumnak ajandékoz
ta: Szérüskert cimü képét. Olaj, karton. 599.old.

SZÖVÉNYI ISTVÁN, évi jelentés. Jurisich Miklós Muzeum,
Kőszeg, 1965-1970. 597.old

SAVARIA. A Vas Megyei Muzeumok értesitője, 1965-19'
4.sz. 1973, Szombathely

BOSKÓ LAJOS, festő

Kőszegen, 1965-ben a Jurisich Miklós Muzeumnak ajándékozta: KOPJASOK, című festményét. Olaj, karton, 599.old

SZÖVÉNYI ISTVÁN: évi jelentés, Jurisich Miklós Muzeum, Kőszeg, 1965-1970. 597.old

SAVARIA. A Vas Megyei Muzeumok értesitője. 1965-1970 4.sz. Szombathely, 1973

BOSKÓ LAJOS, festő

Kőszegen, 1965-ben a Jurisich Miklós Muzeumnak ajándékozta: Dózsa György cimü festményét. Tempera, karton. 599.old.

SZÖVÉNYI ISTVÁN: Évi jelentés, Jurisich Miklós Muzeum, Kőszeg, 1965-1970. 597.old

SAVARIA. A Vas Megyei Muzeumok Értesitője. 1965-1970 4.sz. Szombathely, 1973

BOSKÓ LAJOS, festő

Kőszegen, 1965-ben a Jurisich Miklós Muzeumnak ajándékozta: SZTRAJK, cimü festményét. Tempera, karton. 599. old

SZÖVÉNYI ISTVÁN: évi jelentés, Jurisich Miklós Muzeum, Kőszeg, 1965-1970. 597. old

SAVARIA. A Vas Megyei Muzeumok értesitője. 1965-1970 4. sz. Szombathely, 1973

BOSKÓ LAJOS, festő

Kőszegen, 1965-ben a Jurisich Miklós Muzeumnak ajándékozta FALU VÉGÉN, című festményét. Olaj, karton. 599.old

SZÖVÉNYI ISTVÁN: Évi jelentés, Jurisich Miklós Muzeum, Kőszeg, 1965-1970. 597.old

SAVARIA. A Vas Megyei Muzeumok Értesitője. 1965-1970 4.sz. Szombathely, 1973

BOSKÓ LAJOS, festő

Kőszegen,1965-ben a Jurisich Miklós Muzeumnak ajándékozta : KISVELENCEI PARASZTHAZ, cimü festményét.
Olaj,karton . 599.old

SZÖVÉNYI ISTVAN: Évi jelentés,Jurisich Miklós Muzeum, Kőszeg, 1965-1970. 597.old

SAVARIA, A Vas Megyei Muzeumok Értesitője.1965-1970 4.sz. Szombathely, 1973

BOSKÓ LAJOS, festő

Kőszegen, 1965-ben a Jurisich Miklós Muzeumnak ajándékozta: SAMANOK ALDOZATA cimü 3 darab üvegfestményét.
599.old

SZÖVÉNYI ISTVÁN: Évi jelentés. Jurisich Miklós Muzeum Kőszeg. 1965-1970. 597.old

SAVARIA. A Vas Megyei Muzeumok Értesitője, 1965-1970
4.sz. Szombathely, 1973

BOSKÓ LAJOS, festő

Kőszegen, 1965-ben a Jurisich Miklós Muzeumnak ajándékozta: CSOSZKUNYHÓ, című festményét, Olaj, karton. 599.old

SZŐVÉNYI ISTVÁN: Évi jelentés. Jurisich Miklós Muzeum Kőszeg. 1965-1970. 597.old

SAVARIA. A Vas Megyei Muzeumok Értesítője, 1965-1970 4.sz. Szombathely, 1973

~~O~~ Boskovicz Károly

Pestről, 1844-ben 18éves
izr.

básd
Fleischer Bécs 33. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Boskovics

festőművész

Boskovics: Enyelgés

Függetlenség
1934 IX. 27

MDK

Boskovics

Mücs. őszi kiáll. Vas. Ujs. 1884, 46.sz. 741 l.

Veszprém

Mártirok útja. Otsóvároi temető. R. k. te

~~R. k. temetőkápolna az alsóvároi~~

homlokzat huszártoronnyal. Körala

Két Ádám és Éva freskó, vidékies.

szerint 1837-ben épült, Haiszler

A kápolna közelében: Munkovich Kl

ke magas talapzaton nőalak koszor

/+ 1861/ síremléke. Keresztet tar

Ruttner Ferenczy Jozefa síremléke,

László műve, 187o.

/Korompay György: Veszprém. II.ki

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Boskovits Miklós
NÉPSZABADSÁG
1966 NOV 11.

1021

KÖNYVSZEMLE

A tél közeledtének legrokonszenvesebb jele az a híradás volt, hogy megkezdődött a téli könyvvásár. Régi és mai, külföldi és magyar szépirodalom, a képzőművészet és a kalandos tájleírás, politika és tudomány sok érdekessége várja a vásárlókat. A „vásármesterek" ügyességét dicséri, hogy — az újdonságok kiegészítéseképpen — sok-sok olyan könyvvel élénkítik a kirakati választékot, melyeket a közönség érdeklődése böngésztet elő a raktárakból.

Hogy ne kelljen tájékoztatóm végére hagynom s így óhatatlanul is ünneprontásként feltüntetnem, már most megmondom, hogy az *összességében kitűnő* kiadói és kereskedelmi teljesítmény néhány részletét aggályosnak látom. Az ismeretterjesztő művek aránya túlságosan csekély; lehetne vitatni (csak éppen nem érdemes, mert minden efféle ítéletbe jókora szubjektivitás tolakszik), hogy ha ez meg az a kötet megérdemelte az *ünnepi* rangot és ajánlást, akkor emez és amaz miért maradt ki. A magyar szépirodalom anyagát — akárcsak a nyári könyvhét alkalmával — viszonylag kevés új alkotás élénkíti; ebben az arányeltolódásban azonban méltánylandó szerepe van annak is, hogy a

gyűjteményes kötetek

értékével nem könnyű konkurrálni!

Nem az emberi-olvasói kegyelet, hanem a teljesítmény iránti tisztelet kívánja meg, hogy *Sarkadi Imrének* — a felszabadulás után induló nemzedék lázas lobogású s tragikus halálba hullt nagy tehetségének — öröksége kerüljön áttekintésünk élére: *A szökevény* két kötete (melynek anyagában néhány újdonság is olvasható a kézirati hagyatékot feldolgozó *B. Nagy László* kutatásainak eredményeként) Sarkadi négy drámáját, öt kisregényét, félszáz novelláját és karcolatát tartalmazza. Az eszmei-művészi erőfeszítésekben remekművek sokasága fogant. A vívódás, megtorpanás gyötrelmes kínjai és félsikerei mellett az 1957-től ismét magasba szárnyaló tehetség vonzását őrzi az örökség.

Sarkadi Imre nemcsak vallotta, hanem életművével tanúsította, hogy mennyi mindent köszönhetett falukutató-szépíró elődeinek, azoknak a népi íróknak, akik a paraszti világ mezítelen valóságát tárták fel. A forradalmi indulatú és művészi tehetséggel megáldott írók egyik jeles egyénisége volt már indulásakor *Darvas József*. Frázisnak tűnnek, ha első alkotói periódusának — a 30-as éveknek — termésével kapcsolatban regényeinek lélekformáló igazságát emelnék ki. Ezek a művek (a most egy kötetben kiadott *Fekete kenyér, Vízkereszttől Szilveszterig* és *Máról holnapra*) egy olyan világról adnak hírt, amely hihetetlenül távolinak tűnhet a jelen ifjú nemzedéke számára. De talán éppen ezért érdemes megismerniük — pontosabban: ezért is —, hiszen Darvas ábrázolásában kemény egyénítésű sorsokba és jellemekbe sűrűsödik a valóság, művészi konkrétságot nyer a leleplező-nevelő tudatosság.

Mind a Sarkadi-életmű kiadása, mind a Darvas-sorozat megindítása a *Szépirodalmi Kiadó* érdemes vállalkozásai közé sorolható. A *Magvető* tette közzé egyik legjelentősebb mai prózaírónk, *Illés Endre* elbeszélő művészetének válogatott értékeit: a *Száz történet* két kötetében három kisregény és négy évtized novellatermésének java kapott helyet. „Embereket és éveket próbáltam itt megidézni, elmúltakat és jelen időt, a jelenségek holdudvarával" — írja bevezető vallomásában Illés. Pompás intellektusa, a minden írását áthatő orvosi precizitás, a hűvös felszín mögött dobogó lélekismeret novelláiban diadalmaskodik legmeggyőzőbben. S ha — szavait idézve — „a jelenségek holdudvarában" olykor sápadt homályt érzünk is, mert a belső komponenseket kevéssé világítja át a társadalmi meghatározottság, fontosabb ennél az az öröm, melyet művészi kiteljesedése kelt bennünk.

Az Illés-mű legfrissebb darabjai kalauzolnak bennünket

mai szépprózánk

világába. Sokat tapasztalt és sokoldalú íróink közé tartozik *Murányi-Kovács Endre*. Immár ciklussá kerekednek A francia varázs regényei címmel kiadott kötetei. A most közzétett *Hét álnév* e sugáros varázs politikai fényét villantja fel: az antifa-

siszta ellenállás nagyszerű embereinek emlékét idézi fel az író, egykori bajtársainak életútját és jellemét. Tiszta szellemű, érdekes könyv — meggyőződésem követeli ennek kimondását, mint ahogy a frázisos lelkendezéstől is ez tart vissza. *(Kossuth)*

A gazdagon publikáló *Magvető* kiadványaihoz térek vissza, két kitűnő újdonságra hívja fel a figyelmet. *Thurzó Gábor* regénye *(A szent)* az egész esztendő legrangosabb alkotásai közé sorolható, legalábbis az elbeszélő prózában. A Kaszap István szentté avatása érdekében indított hajcihő a háborús évek csúfos egyházi manipulációi közé tartozott. Ennek a pörnek tényanyagára támaszkodik az író. Az állítólagos csodák ellenőrzésével megbízott prelátus nyomozását tárja elénk, s e jámbor becsületű pap kálváriájának tükrében bontja ki az embertelen csodagyártás nagyon is e világi rejtelmeit. Ábrázolási módszerében a belülről láttatás (a fő- és mellékhősök érzelmeinek és gondolatainak kommentár nélküli feltárása) uralkodik, amit a tárgyi részletek tömény részletezése támaszt alá. Az erkölcsi felháborodás sugallta a témaválasztást Thurzó számára, az ő művészi logikája és jellemfestő tehetsége pedig valósággal kényszeríti az olvasót, hogy hasonlóképpen foglaljon állást.

Benjámin László „modern karinthyádája", a *Kis magyar antológia* címmel kiadott irodalmi paródiasorozat csak könyvként új, hiszen folyóiratokból már ismertük tartalmát. A magasrendű mulatság élményét mégis frissnek érezzük a huszonhat — szinte mindenütt gyilkosan pompás — paródia plusz 1 fejezetnyi öncsúfolás olvastán. Rendkívül nehéz műfajt választott Benjámin, olyant, amelybe nem egy közepes tehetségnek tört bele a bicskája. A mások (ráadásul: neves írók) kárán való mulatást csak fokozza az az öröm, amelyet e nagy tehetség sokoldalúságának és erői megújulásának látása kelt bennünk.

Távolabbi tájakra kalandozva: egyszerre kaptunk kézhez olyan szépirodalmi remekműveket és képzőművészeti albumokat, melyekben

a középkor kultúrája

sugározza maradandó értékeit. *Villon* verseinek új — a fordításokat tekintve negyedik — kiadását nem szükséges irodalmilag méltatni, *Szász Endre* illusztrációiról viszont a szépségtől lenyűgözve lehet és kell szólni: az egy koncepcióra épített, rendkívül gazdag jellemsorozat emberlátási finomsága és technikai bravúrja a villoni világ legmélyebb zugaira vet fényt.

Ez a kötet is, a *Bédier* francia tudós szövegközlését tolmácsoló *Trisztán és Izolda regéje* is a *Magyar Helikon* műhelyét dicséri. A kései középkor megható bájú szerelmi legendáját remekül tolmácsolja *Pap Gábor* fordítása és *Hegedüs István* kedvesen archaizáló illusztrációja. „Minden szeretőknek, senkinek se másnak" mesélték Trisztán és Izolda történetét a hajdani regösök: ma is gyönyörűséget kelt szavuk abban, aki a test és lélek boldogságát élvezni és tisztelni képes. Kiadói hibának kell sajnos minősítenünk, hogy sem magyarázat, sem tanulmány nem kíséri a szöveget.

Az *Avar művészet* kevéssé ismert és sok vonatkozásban vitatott hagyatékát mutatja be *Erdélyi István* elmélyült tanulmánya és a kötet szép képanyaga. A *Corvina Kiadó* másik ünnepi kiadványa, a *Korai olasz táblaképek*, magas művészi és műszaki színvonalon — a svájci Skira vagy a csehszlovák Artia méltó versenytársaként — illeszkedik abba a sorozatba, mely a hazánkban található remekművekkel ismertet meg bennünket; *Boskovits Miklós* tanulmánya és képmagyarázatai szűkszavú alapossággal tanítanak látni, tájékozódni.

Nehéz megállnom, hogy alaposabban — bocsánat: részletesebben — ne szóljak ezekről a pompás könyvekről, de már így is „távirati stílusra" kényszerülök, ha az

új útikönyvek

ismertetésére térek át. A *Papp Antal* vezette tizenkét tagú munkaközösség *Magyarország* című könyve tudásunkat tágító és szívünket melengető ismeretek halmazát nyújtja. Bárhol lapozzunk is bele a 700 oldalas kötetbe, az adatok pontos sorjázása, a tartalmi-elvi megalapozottságú tagolás, a mellékletek szép szemléle-

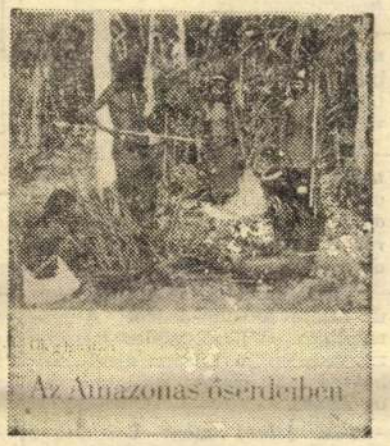

tessége nyeri meg tetszésünket. A turisták gyakorlati igényein kívül, a honismeret általánosabb szükségleteit is jól elégíti ki, s okvetlenül megérdemelné az idegen nyelven való kiadást is. *(Panoráma)*

Ligeti Vilma élménybeszámolója *(Síva árnyékában)* India világát eleveníti meg — itt-ott kissé selypegő családiaskodással, de irigylésre méltóan nagy tudás és közvetlen tapasztalás tükrében. Fényképei is jól sikerültek. *(Gondolat)*

Oleg Ignatyev szovjet újságíró jó lendületű útinaplója *(Az Amazonas őserdeiben)* a hatalmas területű Brazília kevéssé ismert tájaira vezet el bennünket, olyan vidékekre, ahol a természet rejtélyei és az őslakosság megkövesedett világa valósággal ontják a meglepetéseket. A kalandok izgalmát őszinte emberségű jellemrajzok és meggyőző eszmefuttatások egészítik ki. Ennek a kötetnek a hitelét és érdekességét is hatásosan fokozzák a szerző fényképfelvételei. *(Kossuth)*

Falus Róbert

HÍREK

— **Dobi István,** az Elnöki Tanács elnöke táviratban fejezte ki jókívánságait VI. Gusztáv Adolf svéd királynak születésnapja, Svédország nemzeti ünnepe alkalmából.

— **Az Elnöki Tanács** elnöke fogadta dr. Dusan Csalics jugoszláv nagykövetet, aki Skopje város lakosságának háláját kifejező díszoklevelet nyújtott át az 1963. évi földrengés idején a Magyar Népköztársaság által nyújtott segítségért.

— DIÁKVÁROS építését tervezik Bécs egyik külvárosában, Spittelbergben. A kollégiumi épületeket nyaranként idegenforgalmi célokra használják majd fel.

— **Több mint 3 millió külföldi turista** járt az év első kilenc hónapjában Jugoszláviában; minden második külföldi vendég az Adria partján üdült.

A barkácsolás dicsérete

— A barkácsolás nyugodtabb alvást biztosít, s módot ad arra is, hogy dicsérjenek bennünket. Már pedig a dicséretre az embernek múlhatatlanul szüksége van — mondta a párizsi nemzetközi barkácsolókiállítás ünnepi megnyitóján a napokban Louis Armand, neves francia közgazdász.

— **Akadémiai küldöttség** utazott a Szovjetunióba Lissák Kálmán akadémikus vezetésével, hogy megtárgyalja és aláírja a Magyar Tudományos Akadémia és a Szovjet Orvostudományi Akadémia közötti tudományos együttműködés 1967—1968. évi munkatervét.

— *NAGYSZABÁSÚ MŰEMLÉKVÉDELMI MUNKÁLATOKAT fejeznek be a következő években Székesfehérvárott. Az Árpádkori kápolna feltárásán már dolgoznak, s még az idén rendbe hozzák a ciszterci-templom homlokzatát is.*

— **Korszerű vetőmagtisztító üzemet** avattak csütörtökön Kálban. A kilencemeletes modern üzemben a belső szállítási műveleteket is gépesítették.

— *MAGYAR KÖNYVKIÁLLÍTÁS nyílt csütörtökön a bécsi Collegium Hungaricumban; 900 kötet ad áttekintést könyvkiadásunkról, a gyermekkönyvektől a tudományos munkákig.*

— **Népszavazással döntenek** egy új állam létrehozásáról Ausztráliában. Új-Dél-Wales háromnegyed millió ember által lakott északi részén születne az új állam.

— **Most jelent meg:** Baklanov: 1941 júliusa. Modern Könyvtár. —Triolet: Sohanapján (Európa). — Baranyi Ferenc: Az a merészség (hanglemezzel). — Chandler: Asszony a tóban (Magvető). — Romain Rolland: Az elvarázsolt lélek I—II. (Fórum) — Koroda Miklós: Pataki tengerészek (Szépirodalmi). — Budapest—Pilis—Vértes—Gerecse (Medicina—Panoráma).

— **Huari Bumedien,** az Algériai Forradalmi Tanács és a miniszstertanács elnöke táviratban mondott köszönetet Dobi Istvánnak az Algériai Demokratikus és Népi Köztársaság nemzeti ünnepe, a nemzeti felszabadító forradalom kezdetének 12. évfordulója alkalmából küldött üdvözlő táviratáért.

— **Az algériai nemzeti ünnepen** részt vett magyar küldöttség — dr. Horgos Gyula kohó- és gépipari miniszter, valamint Szarka Károly külügyminiszter-helyettes — visszaérkezett Budapestre.

— *KODÁLY HÁRY JÁNOSÁT november 28-án mutatják be Londonban — Angliában első ízben — a Camden Opera Group előadásában, angol nyelvű szöveggel, hangversenyszerű rendezésben.*

— **Fuchs Károly-emléktáblát** avattak csütörtökön a soproni József Attila Leánygimnáziumban. A leányiskola egykori tanáráról, aki a fénytérképezés körében végzett magas szintű elméleti kutatásokkal tette ismertté nevét, dr. Tárczy-Hornoch Antal akadémikus emlékezett meg.

— *CSEHSZLOVÁK ÉS MAGYAR jogtörténészek háromnapos tanácskozása kezdődött meg csütörtökön Szmolenicében, a Szlovák Tudományos Akadémia házában.*

— **A lottó** 45. játékheti nyerőszámait ma délelőtt 10 órai kezdettel Szentesen sorsolja a Sportfogadási és Lottó Igazgatóság.

— **A kubai nemzeti balett** csütörtökön tartotta budapesti vendégjátékának első, nagy sikerű előadását az Operaházban; Adam Giselle című kétfelvonásos balettjét láthatta a közönség, Alicia Alonsóval, az együttes világhírű prímabalerinájával a címszerepben.

Nőnek a japánok is

A japán építészek újabban magasabb ajtókat és mennyezetet építenek a lakóházakban. A magyarázat: megállapították, hogy a japánok átlagtermete is növekedőben van.

— **Pierre-Henri Simon** kritikust és esszéistát felvették a francia akadémia „halhatatlanjainak" sorába. A francia író 63 éves.

— **A Dráva magyar szakaszán** megkezdődött az apadás; a gátak mentén árvédelmi beavatkozásra nem volt szükség. A vízügyi igazgatóság már ma megszünteti az árvízvédelmi készültséget.

— **Fejenként 680 dollár pénzbüntetésre** ítélték az ausztráliai Langley fivéreket, akik október 21-én festékkel leöntötték az Ausztráliába látogatott Johnson elnök kocsiját. A fiatalemberek a tárgyalásig börtönben ültek.

— **A népszerű Útikönyv sorozat** új kötete, a Magyarország útikönyv megjelent; a Népszabadság Könyvesboltban (József körút 5.) kapható.

Magyar zoológus indiai gyűjtőútja

Egyéves gyűjtő- és tanulmányútra utazott csütörtökön Indiába *Topál György* zoológus, a Természettudományi Múzeum tudományos munkatársa. Ez az út a *második szakasza* annak a munkának, amelyet a magyar zoológus a dél- és délkelet-ázsiai fauna alaposabb tudományos megismerésére kezdett. Topál György tavasszal Vietnamban folytatott kutatásokat. Onnan több tízezer rovart és más alacsonyabb rendű állatot, valamint 400 kisemlőst hozott; az utóbbiak többsége denevér, közöttük egészen ritka fajok. A különlegességekből a rendszertani feldolgozás után egy-egy példányt visszajuttatnak a *Vietnami Tudományos Akadémiának.*

Topál Indiában is főleg kisebb emlősöket, elsősorban rágcsálókat gyűjt majd.

— *A MAGYAR ÁLLAMI HANGVERSENYZENEKAR idei negyedik külföldi vendégszereplésére utazott csütörtökön; a száztagú együttes ezúttal az NDK városaiban ad hat koncertet.*

— **A Nemzeti Színház művészei** csütörtökön, a Kerepesi temetőben megkoszorúzták a társulat 15 éve elhunyt három kiváló művészének, Somlay Artúrnak, Gombaszögi Ellának és Rátkai Mártonnak a sírját.

— *VELJKO BULAJICS jugoszláv filmrendező néhány napos látogatásra Budapestre érkezett. A Filmművészek Klubjában levetítik a pulai fesztiválon sikerrel szerepelt Pillantás a napba című filmjét s találkozik magyar kollégáival.*

— *A BOLDOGKŐI VÁR helyreállítása befejeződött. A palotaszárnyat korabeli formájában állították helyre, s itt — a tervek szerint — turistaszállót létesítenek.*

— **AZ ÉM MÉLYÉPÍTŐ VÁLLALAT** december 15-ig a Könyves Kálmán körút Kőbányai út és Salgótarjáni út közötti szakaszán gázvezeték-építési munkálatokat végez. Ezért felhívja a járművezetők figyelmét, hogy a veszélyes útszakaszt — különös tekintettel a MÁV-aluljáróban előálló útszűkületre — lehetőleg kerüljék el.

Ítélet a Rácz fürdői ügyben

A Fővárosi Bíróság csütörtökön ítéletet hirdetett Petre Ferencné Jenei Magdolna 31 éves ócsai lakos bűnügyében. Az asszony — mint ismeretes — zsebkendőt tömött a Rácz fürdő mosdójában megszült fiúgyermeke szájába, majd őt otthagyva távozott. A gyermeket később megtalálták és megmentették, majd állami gondozásba vették.

A bíróság Petre Ferencnét *emberölés kísérletéért* háromévi szabadságvesztésre ítélte. Az ügyész *súlyosbításért,* az elítélt és védője enyhítésért fellebbezett.

Rendőrkézre került két nagystílű pesti szélhámos

(Tudósítónktól.)

Két pesti szélhámos, *Futó István* és *Lakatos Jenő* megtudta, hogy a noszlopi termelőszövetkezetnek sínre lenne szüksége. Vállalták, hogy megszerzik. Egyik ismerősük révén 35 000 forintot kértek „kölcsön", a sínmanipulációra. Az utolsó pillanatban azonban ügyfelük gyanút fogott és nem adta át a pénzt. Lakatos ekkor elmondta, hogy az ajkai MÉH-telep vezetőjének segítségével bonyolítják le az üzletet. Rávették társukat, hogy a pénzt távirati úton küldje el a telepvezetőnek, aki egyébként az egész ügyről mit sem tudott. A pénzt feladták. Néhány perccel később azonban telefonon felhívták a telepvezetőt, s közölték, hogy a nevére — félreértés folytán — nagyobb összeg érkezik. — A pénz a miénk, s nemsokára érte megyünk — tették hozzá. A gyanútlan ember két tanú jelenlétében átadta nekik a 35 ezer forintot.

Még jó néhány szélhámosságot követtek el, Lakatos például egy 60 ezer forint értékű autóért ötezer forint előleget fizetett ki, aztán továbbállt — persze a kocsival együtt. Aztán csak bekövetkezett a „defekt": a szélhámosok lebuktak, s a VI. kerületi Rendőrkapitányság előzetes letartóztatásba helyezte őket.

ISMÉT A VÁRO
JÁTÉK
KIÁLLITA

a BNV területén levő Köni
Nyitva: november 13-ig, n
Belépés díj

Boskovits Miklós

ELTE BTK Művészettörténeti Tanszék
H-1088 Budapest, Múzeum krt. 6-8. Tel./fax: (361) 26-67-957

Tisztelettel meghívjuk

DR. BOSKOVITS MIKLÓS

a firenzei Universitá degli Studi művészettörténet professzora

"A Sancta Sanctorum újonnan restaurált XIII. sz. végi falképei"

című előadására, amelyet tanszékünk vendégeként
1997. február 5-én, szerdán de. 10 órai kezdettel
az ELTE Olasz Tanszékén, a VIII. ker. Múzeum krt. 6-8./ C sz. alatt,
a II. em. 328. teremben tart
(bejárat a Trefort-kert felől).

megirva

Boskovits Simon

ötvös Pest, 1864.

irod

Horváth Szentpéteri

252. l.

2224. Munkácsy Mihály:

Paál László képe.

Mellig, balra fordul, arc
barna, bajusza és szakálla vörö
bátja pedig fekete

Fa, méretei 45.8 : 37.5 c
Ch. Sedelmeyer ajándéka 1

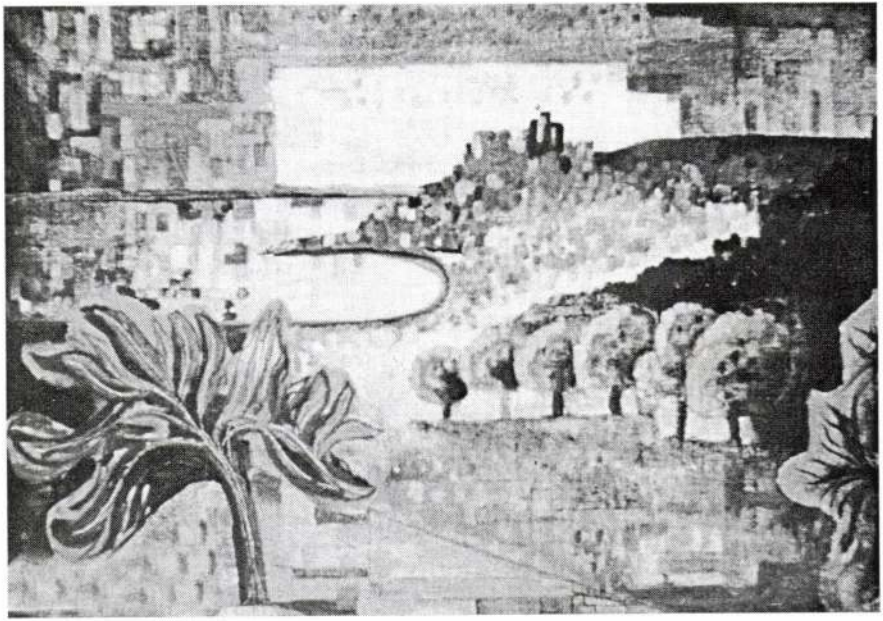

Bosnyák László: Kaposvölgy

Bosnyák László Budapesten élő festőművész-költő 1941-ben, Kaposváron született.
1970 óta állítja ki képeit Magyarországon és Németországban. Intuitív művész, aki szereti a stílusokat. Képei intenzív gondolkodásra is késztetik a szemlélődőt.
„Bosnyák László, a költő, a festő, akiben e két művészet egymásra talált, alkotja, önti magából – hol képekben, hol versekben – a szabadság szeretetét, belső álomvilágát, a bánatot, az örömet, az igazságot, ami után vágyik." – írja róla Németh Lajos esztéta.

Most már nem fér el az emberben,
amit az évek, a hónapok, a napok és az órák
összehordtak benne,
amikor úgy érzi, kristálytisztán lüktet benne a kor,
Csak ki kell adnia magából,
le kell kuporodni az albérleti szoba parkettjére,
keríteni festéket, ceruzát és papírost,
rajzolni, tervezni, míg vágtatva visz a képzelet
az éjszaka hűvös alagútjában,
s a kijáratnál ott áll a mű,
a hajnal diadalmas fényébe mártva.
Néha kiáltani kell,
hiába nem akar az ember saját magáról beszélni.

Boskovits Simon

Pest. A

Említve: 1864-ben.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
Horváth H.: I. 250. p.

Pest-Buda 1977

MDK

Boskovitz Ernő

Mihalik Gy.: A kaposvári kiállitás. Magyar Iparmüvészet 1905. 252.l.

Boskovitz Fritz

Nemzeti Szalon

B o s k o v i t z F r i t z.

1906. Kecskeméti és Nkörösi Képzőművészeti kiáll.

Táncosnő, vizf.

Boskovits Frigyes

festő

Pestről, 1863-ban

18 éves

Lásd Fleischer Béla 33. l.

1863

18

1845

13

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

MDK

Boskovits Ignác, 1854-1915.

Szent László, of.

Árverési Közl. 1938, 3.rk.sz. 26 l.

Boszkovits János

M. D. K.

Olmántuli paintorfaragó

emlitve:

Domanovszky Gy: l'art pastoral hongrois
Bp 1948, 38

Boskovitz és Franzl

nincs
cód
2

keramikusok

Rozsnyó

l.

Ezredevéskiáll

XIII cs. 20. l.

Bosky Antal, rajzoló, géometer.

XVIII. száz.

Magy. Hirmondó. 1798. XIV. szak. XI. 27.
698-702. l.

Deák Ebner Lajos festő: Vásárrészlet.
1850-1934.
- illusztráció -

MŰVÉSZET
XIII.évf.1914.
203.

Bosnyai - Bosnyák

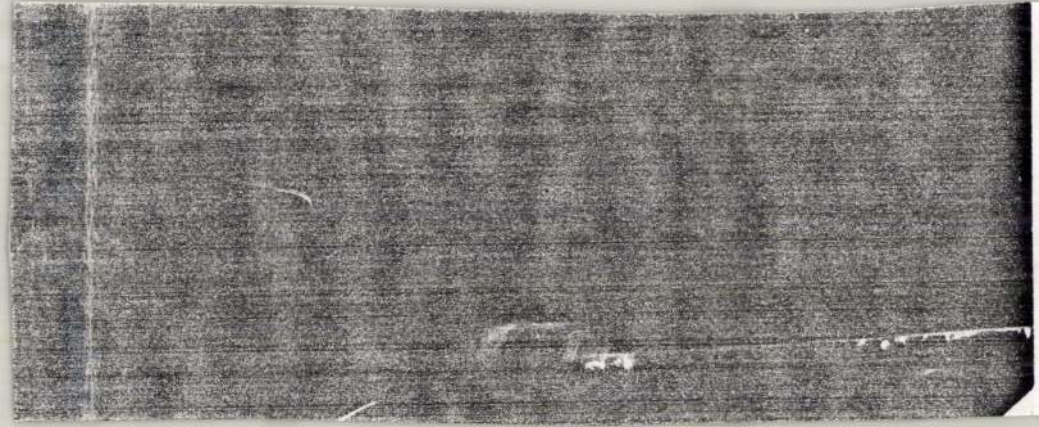

V Bosnyak

1858

l.

Egerszeg 1929

50.1

~~NYOMTATVÁNY~~

Bosnyák
Mónyszoto
l. Kazinczy lev
XXI. 340, 343, 353. l.

~~úrnak~~

~~Budapest~~

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután ½6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

MDK

Bosnyák Géza, VII.o.tan.

Sárospatak I.sz. áll. ált.isk.

88. Kapáló asszony.

Magy. Ifj.Képzöm. Kiáll. /VIT/ Gyermekrajzok.
Föv. Képtár. 1949 aug.16.-szept. 1o. Kat.

M. D. K.

BOSNYÁK György könyvkötő

A sárospataki nagykönyvtárban található munkája 1814-ből

B. Koroknay Éva: Könyvkötészet Sárospatakon 164. l.

Művért. 1953. 1-2. sz.

M.D.K.

Bosnyák István, takácsm.

A szentgáli takácscéh cserépkorsója. Feliratból: "... Készült 1879-dik évben... Acz. Bosnyák István..." L.52.kép Veszprémi Bakony Múz.Lsz: C-42. Függelék: 83. 198.o.

Nagybákay Péter: Veszprémi és Veszprémmegyei céhkorsók. 139.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.4.1965. Veszprém. Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém.1965

megírva

Bosnyák János

tamburakérvítő

Zombor

l.

Ezredevés kiáll

I. B. 24. l.

Bosnyák János

hangszerkészítő

Lásd

kiáll. ezen

Közlezrkiáll

1270 l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Bosnyák Kárzló.

Háromszor szerepelt a Kaposvári Balázs János képzőművészeti körnek az elektron-csőgyárban rendezett kiállításán.

Somogyi Néplap, Kaposvár, 1971. jún. 6.

MAHIR
MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Bosnyák Mihály
grafikusművész

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1984 -11- 24

1021

Bosnyák Mihály: Villon-illusztráció

9.48: Új Mo
Slágerlista. 11.00: Hangfelvételek felsőfokon. 12.14: Machaut: Notre Dame-i mise. 12.40: Kritikusok fóruma. 12.50: Filmzene. 13.05: Kívánságműsor szombaton. 14.05: Lemezbörze helyett . . . 15.00: Hi-Fi-gyelő. 15.30: Félóra népzene. 16.00: Kapcsoljuk a Magyar Nemzeti Galéria barokk kiállítási termét. 17.30: Operarészletek. 18.40: Ötven éves az Éneklő Ifjúság. 19.05: Fejezetek a cseh zene ezeréves történetéből. 19.35: Kapcsoljuk a pesti Vigadót. Az MR szimfonikus zenekarának Liszt-hangversenye. Közben kb. 20.25: Rejtett kincsek. Kb. 20.40: Versek. Kb. 20.45: A hangversenyközvetítés folytatása. Kb. 21.35: Operaáriák. Kb. 22.05: Kovács Andor dzsesszfelvételeiből. 22.40: Kétnyelvű Schiller-est a budapesti NDK Kulturális Központban.

VASÁRNAP

KOSSUTH RÁDIÓ

5.00: Előttünk a vasárnap. 7.17: Makói hagymások. 7.47: A Közönségszolgálat tájékoztatója. 8.05: Öt kontinens hét napja. 8.20: Énekszóval, muzsikával. 9.00: Bartókról — fiataloknak. 10.05: Az MRT gyermekkórusa énekel. 10.20: Örökzöld dallamok. 11.00: Gondolat—jel. 12.05: Harminc perc alatt a Föld körül. 12.35: Édes anyanyelvünk.

feldolgozott Rapszódia. 19.21 Nagy mesterek — világhírű előadó művészek. 20.18: Rendezte: Nádasd Kálmán. Otello. 22.10: Sporthíradó Tudósítás a sakkolimpiáról. 22.25 Török Erzsébet ritka hangfelvételeiből. 23.41: Versek. 0.10: Schein madrigálok.

PETŐFI RÁDIÓ

6.00: Népszerű muzsika. 7.05: römai katolikus egyház félórájc 7.35: Vasárnapi orgonamuzsika 8.05: Kérdezünk egymásról. 9.05 Andre Kostelanetz zenekara játszik 9.35: Szivárvány. 11.10: Vasárnap koktél. 12.03: Jó ebédhez szól nóta. 12.50: Tudósítás a Csepel-PMSC és az MTK-VM—Haladás ba noki labdarúgó-mérkőzésről. 13.0 Mit hallunk. 13.30: Vázlat egy ö arcképhez. Vihar Béla versei. 14.0 Többet ésszel. 15.05: Táskarádi 16.00: Poptarisznya. 20.00: Sláge múzeum. 21.05: Társalgó. 22.3 Operettbelépők. 23.10: Szórakozta zene éjfélig. 24.00: Éjféltől hajn lig.

HARMADIK MŰSOR

7.00: Reggeli hangverseny. 8. Komolyzenei zsákbamacska. 10. Új Zenei Újság. 10.45: Öt kontine hét napja. 11.00: Emlékezetes ha versenyek. 12.55: Kis magyar n rajz. 13.05: Beat-zene. 13.35: O rarészletek. 14.10: A Szülőföld zsikója. 15.25: Új lemezeinkb

Ø Bosnyák Sándor
írám

Est, 1928.

Tóth Lőrincz Nikházainak emléktábla-

val való megjelölése VIII. 5.

Bosnyák és Várnai
ünnepfestők
Bpest. VI. Lendvay
n. 3.

Építészet és Iparmü-
vészet.
1912. 8. n.
II. oldal
hirdetés

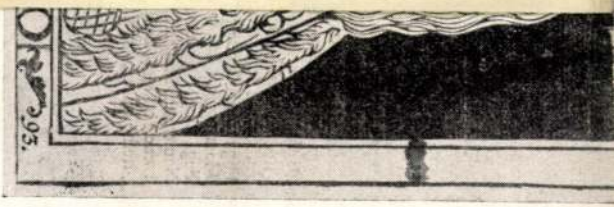

Université.
nyvtár.

465). L'année 1493 figure sur le portrait gravé mais le colophone lui-même indique sans laisser aucun doute l'année 1493 comme date de la publication. L'oeuvre de Barletius a donc paru pour la première fois en 1493 à Rome dans la publication de l'imprimeur vénitien Bernardino de Vitalibus. Cette première édition n'ayant été encore mentionnée par aucun catalogue l'exemplaire de Budapest est unique. Dans l'édition postérieure sans année on a fait disparaître la date de 1493 et l'inscription qui se trouvaient sur le portrait et on a également omis la date de l'impression. De plus on a uniformément éclairci la composition insolitement serrée du folio CLVII pour la rendre pareille à celle des autres pages. On n'y a pas opéré d'autres changements et les gravures sont exactement les mêmes que celles de l'édition de 1493. La grande importance de l'exemplaire unique de Budapest réside dans le fait que grâce à lui on peut maintenant joindre cette belle publication aux incunables romains du XVe siècle et classer le vénitien Bernardinus de Vitalibus[21] parmi les anciens imprimeurs de la ville éternelle. L'activité de ce dernier signifie un fort contre-courant italien et plus exactement vénitien[22] à l'influence allemande prévalant dans l'imprimerie romaine du XVe siècle. Sa publication, l'Historia Scanderbegi, se rapporte par son sujet aux liaisons balkaniques de la Signoria et à ses aspirations politiques turcophobes tandis que sa

[18] *A. Hind :* An introduction to the history of woodcut. Londres, 1935, II, p. 396—404.

[19] *J. Ch. Brunet :* Manuel du libraire. Paris, 1860, p. 658; *Prince d'Essling :* Op. cit. IIe vol, p. 526, No. 2317.

[20] À la page CLIX[v]: Impressum Rome per B. V.|A[o]. MCCCCXCIII.

[21] *Brunet :* Op. cit. p. 658; *Kristeller :* Die ital. Buchdrucker und Verlegerzeichen, p. 132; *G. Fumagalli :* Lexicon typographicum Italiae. Florence, 1905, p. 327, 468, 494; *K. Haebler :* Typenrepertorium der Wiegendrucke. II partie, Leipzig—New-York, 1908, p. 189, No. 132; *Prince d'Essling* Op. cit. I, 2, p. 439, No. 1157; II. p. 526, No. 2317.

[22] C'est peut-être l'influence de celui-ci qui se reflète dans la gravure représentant le couronnement de Marie (cf. note 17) dont la composition est tout à fait vénitienne.

Bosnyák Sándor: mův

Prot. vsele

1930. ~~70-72~~ 199-200

Bosnyák Sándor, népművelő

A Budapest Sportcsarnok „A" oldali gyaloghidjánál a nyári vasárnapokon adnak teret kiállításaknak. Bosnyák Sándor népművelőt bízták meg, hogy kilenc tárlatot rendezzen meg e szokatlan helyen, élményt nyújtva annak a közönségnek, amelynek csak egyetlen azonos vonása van, éspedig az, hogy éppen arra jár.
A kiállító művészek huszonnégy művét állítottuk ki.

Pálffy Judit: Tárlatok az „A" kapunál.
Esti Hírlap, 1983. júl. 7.

BOSNYÁK Sándor

Wagner István

A népi hagyomány vonzásában

A Csemadok városi galéria profilja

[Beszélgetés Bosnyák Sándorral]

Magyar Szó, 1986. márc. 8. 6.

Alkotói útkeresések a Csallóköztől New Yorkig

Reichentál Ferenc kiállítása

A kisebbségi sors problémáit többszörösen is megtapasztaló, s viszontagságaitól szenvedő, de azokban megújuló, a művészi önmegvalósításért folytatott örök küzdelmet optimistán soha fel nem adó festő volt *Reichentál Ferenc* (1985. Nagylég — 1971. New York).

Művészetének változó világa egy szubjektív-romantikus, tipikusan közép-európainak nevezhető szemléletet, igazodáskeresést mutat. Az I. világháború kitörése hamar véget vetett tanulmányainak a budapesti Képzőművészeti Főiskolán. Orosz hadifogság után 1919—1921 között a pétervári főiskolán tanult és megérintette az orosz avantgárd akkor csaknem mindent elsöprő szelleme. Alkatából adódóan azonban döntően az expresszív megfogalma-

Reichentál Ferenc: Önar
(Fotó Szepsy Szűcs Leven

műveit bemutatta a p
vészházban (1927), a b
galériában (1923) és a
modern beállítottságá
Helikon galéria helyisé
1926-ban Párizsban já

BOSNYÁK ZSUZSA

Bosnyák Zsuzsa kiállítása nyílt tegnap a szolnoki Helyőrségi Művelődési Otthonban. A tárlat március 26-ig tekinthető meg. FOTÓ: CS. I.

Néplap
1998. 03. 17.

BORZ' KOVÁTS SÁNDOR

Ars Hungarica 1977/1

Vadas József

BORZ' KOVÁTS SÁNDOR

A körkérdések és interjuk korát éljük. Borz' Kováts Sándornak is feltették egyszer a kérdést: miért választotta életcélul a belsőépitészetet? Vagy csak ő tette fel magának mások helyett, akik nem voltak rá kiváncsiak, azok nevében, akiknek egész munkásságát szentelte? A kéziratos szövegből nem derül ki a válasz. Csak azt tudjuk: Borz' Kováts Sándor nem volt képzőművész, meg sem kisértette a képzőművészet. De ő az iparmüvészetet is totalitással ruházta fel. A legegyszerübb tárgy megformálásakor is az élet legátfogóbb törvényszerüségeiből indult ki. Hogyne tett volna igy akkor, talán még a felvételi vizsgán, amikor ars poeticával felelt az iménti kérdésre: "Az emberiség ősi és örök törekvése, hogy maga körül olyan életteret alakitson ki, mely igényeinek a legjobban megfelel." (1)

Ez a designer, ahogy ő maga nevezte magát, nem a modern müvészethez akart kapcsolódni munkásságával, hanem a környezetalakitás kulcsproblémáit feldolgozva próbálta megkeresni feladatát. És meghalt harminchárom esztendős korában, a szemünk láttára, 1973. január 15-én.

Harminchárom éves korában Kozma Lajos éppen tüzértiszt volt az első világháboruban, addig csupán egyetlen jelentős mü állt mögötte: a Rózsavölgyi zenemükereskedés belsőépitészeti kialakitása. A harminchárom éves Kaesz Gyuláról a magyar müvészettörténetnek nem is volna különösebb feljegyeznivalója – azon kivül, hogy tanitott az Iparmüvészeti Iskolában. Hasonló a helyzet Király Józseffel is, hogy a felszabadulás nemzedékének egyik legkiemelkedőbb tagját emlitsem: élete harmincharmadik esztendejében indult tanulni Nyugat-Európába, az akkori tapasztalatok majd tiz év mulva érnek müvekké. A harminchárom évesen meghalt Borz'Kováts Sándorról azonban tanulmányt kell irni.

És nemcsak kell, de lehet is. A lehetőségben egyszerre fogalmazódik meg a mai magyar iparmüvészet szükössége és Borz' kivételes képességekkel párosuló hallatlan munkamorálja. A puszta életrajzi adat csupán – számszerinti értelemben is – egy tragikus veszteségről tudósit, történeti távlatba helyezve azonban nem kétséges: a magyar formatervezés talán még Kozmánál, Kaesznél is nagyobb kaliberü tehetséggel lett szegényebb. Harminchárom évesen is a magyar design vezető mestere vált ki a csatasorból. Barátai és legközvetlenebb munkatársai – Pohárnok Mihály, Soltész György – azóta is folytatják azt a munkát, amit együtt kezdtek el, amiről halálos ágyán is beszélgettek. Mégis azt kell mondanom: félő, hogy korai halálával nem egyetlen nagyszerü embert és néhány nagyszerü mü alkotóját vesztettünk el. Hanem azt, aki – az avantgarde szóhasználatával élve – utat mutatott és célt tudatositott.

A jövőt ne firtassuk. Mi lett volna, ha?... mit csinált volna, ha?... ezek csak hatásos és hátráltató kérdések. Van elég tanulság a megélt életben és a megélt élet életművében is.

Kozma Lajosnak még az is elegendő feladatnak látszott, hogy megtagadja a tizenkilencedik századot, főleg az eklektikát és a historizmust, Kaesz Gyulának – megint csak egyszerüsitem a helyzetképet – már az az egyetlen dolog is nevet szerzett volna, hogy tanulni mert a Bauhaus oktatási módszerétől és amit tanult, azt saját növendékein kamatoztatta. Ekkor jött a felszabadulás, az igazi változás lehetősége, hiszen Kozma és Kaesz addig a nagypolgárságnak tervezett. (Márpedig milyen környezeti esztétika az, amelyik legfeljebb a társadalom szük rétegének teremt otthont?) Kozma és Kaesz – elméletileg – jelentős fordulatot tesz: a tipusforma és a tipusbutor gondolatának felvetésével. De Kozma halála és az ötvenes évek első fele elszalasztja a nagy lehetőséget: a korszerü elvekhez igazitani a gyakorlatot. Amikorra pedig kitisztul a szellemi légkör: Kaesz már nem tud kellő aktivitással bekapcsolódni a munkába.

Az ötvenes évek diszitgető népieskedésében elveszett az iparmüvészet becsülete. Az uj nemzedéknek tehát – a tanulságokat nem számitva – mindent előlről kellett kezdenie. Nem vállalta őket a nagyipar, ők meg – ez volt a közelmult másik visszahuzó öröksége – az édeskés zsánerábrázolásokat nem vállalták, a Munkácsy nevével fémjelzett, vagyis tökéletesen félreértett szocialista realizmust. Ezért kellett a modern képzőmüvészethez fordulniuk, ezért csinálhattak valamiféle – Magyarországon legalábbis – modern képzőmüvészetet, elsősorban plasztikát – fémből, fából, kerámiából, később textilből.

Nemcsak az igényesebb közönség figyelt fel e jelentős kisérletekre, a rogyasztott kerámiákra és a csillogó krómacél kompoziciókra, amelyek – szoborként – akkor még legjobb esetben is a türt kategóriába tartoztak. De hamarosan, inkább előbb, mint később, az is kederült: az iparmüvészet sok feszültséget képes levezetni. Általa régen várt kifejezési formák kaptak teret a magyar müvészetben, és mégsem kellett hozzányulni a képzőmüvészet görcsös beidegződéséhez. Másrészt: az iparmüvészet jó üzletnek bizonyult.

Az iparmüvészeti tárgyak forgalmazása busás jövedelmet hozott. A müvészeti Alap igy olyan vállalkozássá fejlődött, amely az egész müvésztársadalom költségvetését fedezni tudja és még az állami nagykasszába is fizet. Igaz, a nagyszabásu kisérletek a hatvanas évek derekán lassanként háttérbe szorultak, az iparmüvészek idővel jól jövedelmező használati- és ajándéktárgykészitésre rendezkedtek be, mintha csak kisiparosok volnának. Majd, minthogy szabályos kereskedelmi ügyletről volt szó, az igények is alább szálltak. Miközben az Alap joggal mondhatta: minden a legnagyobb rendben van. Az iparmüvészek jól élnek, az Iparmüvészeti Vállalat jövedelméből a szobrászoknak és a festőknek is bőven jut, a közönség is megtalálja, amit keres. De az idill, a látszategyensuly – Borz' Kováts Sándor fellépése is jelzi – nem tartott soká.

Egy önvallomásában igy emlékezik vissza tanulmányaira, részletek nélkül is a lényegre koncentrálva: "1959–64-ig tanultam a Magyar Iparmüvészeti Főiskola Belsőépitész Tanszakán, tehát annak már stiluskötöttségektől mentes időszakában." (2) Amennyire tény tehát, hogy Borz' az akkori harminc évesekkel kezdi életmüvét épiteni, annyira alapvető – az egyidejü indulást magyarázza – a különbség: Király Józsefék, történeti stilusok reprodukálásával készültek hivatásukra, Borz' Kováts és évfolyamtársai viszont már elsősorban az iparmüvészeti gondolkodást tanulták meg.

Kiderül a müvekből, a főiskolán készült tárgyakból és tervekből, bár nyilvánvalóan nyomot hagytak rajtuk a tanárok (Szrogh György és Németh István) is. E

studiumokban egy huszonéves fiatalember próbálgatta fantáziáját, nem is akárhogyan. Elsőéves korában tervezte összecsukható óvodai ágyát. A kis helyen elférő, olcsó és szellemes szerkezet láttán tizenöt év távolából még nyilvánvalóbb, mint születésekor lehetett: Borz' Kováts nem dekorálásnak fogta fel az iparművészetet. A szép és kellemes formával is elsősorban konstruált. Másodéves korából való csőszéke alighanem egyik előzménye a hatvanas évek végi butoroknak. De ekkor még nem életművét építi, inkább csak építkezik. Ez sem kis dolog, hiszen akkoriban az érett alkotók sem tudtak elszakadni a diszitgetés kisértésétől. 1962 körül keletkezett hajlitott falemez széke, kicsit nehézkes és bonyolult képződmény, de nem holmi cicomák miatt, ilyeneket hiába is keresnénk rajta. Bizarr hatása inkább abból adódik, hogy monumentális épületként szerkesztette meg, nagy és tömör formákból áll, a szükséges raffinéria hiján. Erényeket és hibákat emlitettem, s emlithetnék még. Holott e korai munkáknak is az a legfőbb jellegzetességük, hogy ipari formák. A főiskolás Borz' Kováts nem ugy készit ülőbutort, hogy megnézi a korábbiakat és a tanultak alapján megcsinálja a magáét, amely talán kezdetlegesebb, mint a müvészettörténeti példák, részleteiben talán szerencsésebb megoldás, de legalább az övé. Megpróbál ugy tervezni, mintha ő csinálná az első széket a világtörténelemben. Az emberből és a kor technikájából indul ki, ezért több, mint studium a harmadéves kori telefonfülke, buszmegálló, családiház, a negyedéves korában készült lakóházsor. Ahogy a megoldások egyre érettebbek lesznek, egyre szorosabb kapcsolat épül ki a müvészettörténeti előzményekkel, az imént emlitett földszinti lakóházsor mögött a holland konstruktivisták vagy Kozma Lajos hasonló elképzelései is éreztetik hatásukat.

A negyedéves főiskolás 1963-ban azt a feladatot kapja, hogy tartson előadást kollégáinak a lakáskulturáról és annak hazai helyzetéről. A szöveg, amely megtalálható a müvész hagyatékában, értékes dokumentum – nem annyira az akkori belsőépitészetről, mint inkább az akkori Borz' gondolkodásmódjáról. Élesen szembeállitja egymással a régi és az uj lakást, mondván: az ebédlő-, dolgozó-, szalon- és egyéb szobákra történő felosztás ma már fikció. Ugyanis "a mai lakás az életfunkciók megfelelő kerete, mint: az étkezés, tisztálkodás, pihenés, gyereknevelés stb... A tervezés ésszerü menete... az emberből kiindulva a butorokon keresztül visz el a lakásig." (3) Borz' tehát nem egy-egy szép vagy kevésbé szép, használható vagy kevésbé használható butort akart tervezni – még diákként sem. Nagyobb összefüggésekben gondolkodik: még csak nem is butorcsaládokban, ahogy Kaesz Gyula tette, ahogy alighanem tanulta is Kaesz tanitványaitól. A butor számára csupán eszköz, hogy felülemelkedve a tárgyak régióján, az embert a lakás használójává, a lakást pedig az emberi használat terepévé tegye. Ez a felülemelkedés 1963 táján még csupán lehetőség, amelyhez tiz év mulva, közvetlenül halála előtt tér vissza, miután megtisztitotta a tárgyakat a rárakódott hamis képzetektől. De az ut ebben a főiskolás dolgozatban kezdődik. Számára a disztárgy soha nem volt reális alternativa, még megélhetési szempontból sem: "Egy praktikus célu használati tárgy – ha szépen formázott – sokkal magasabbrendü értéket képviselhet, mint egy disztál, amelyet nem használunk semmire." (4) Borz'Kováts már akkor is tudta: munkája csak akkor lesz érdemi, ha tullendül a tárgytervezésen. Bizonyitja főiskolai diplomamunkája, alig egy évvel későbbről. Nem tárgyat, hanem egész épületet tervezett, nem gyárat vagy közintézményt dolgozott fel, hanem egy képzeletbeli Iparmüvészeti Főiskola épületkomplexumát alkotta meg, nemcsak épületeket rajzolt, környezeti tájolással, belsőépitészeti terekkel, s természetesen ülőbutorokkal,

hanem az Iparmüvészeti Főiskola tervezésével az iparmüvészeti oktatás, a designer-képzés kapcsán az iparmüvészet fogalmát is tisztázta, legalábbis megpróbálta tisztázni, mindenesetre a fogalmak tisztázása után ült csak rajzasztalhoz.

A müszaki rajzokat és a távlati ábrázolásokat terjedelmes tanulmány vezeti be. József Attila szellemében abból indult ki, hogy a müvészetnek van egy változó és egy állandó tényezője, s ez utóbbi olyan örök emberi, "mely kifejezetten az ember biológiai és pszichológiai tulajdonságaiból ered." (5) Tehát nem mondott ujat, de a biológiai és pszichológiai vonatkozások tudatositása akkor, amikor a magyar iparmüvészetben még mindig a dekoráló hajlam uralkodik, nem akármilyen jelentőségü tett volt. Fontosságát csak növeli, hogy e fogalmak a tervezésben is irányt szabó rendszerbe illeszkednek. Borz' először a müvészet tartalmát határozta meg, a müvészet segitségével tárul fel az alkotás folyamata, az alkotás menetét kell figyelembe vennie a főiskolai oktatásnak, ezt a főiskola intézményének, amelyet követ az épületegyüttes – idézem – "szerkezete, szervezete." Az organizmus eszméje tehát, csirájában ugyan, de már ekkor is jelen van: a szóhasználatban és a valóság élőlényszerü értelmezésében. Borz' a későbbiekben éppen azért fordul a tárgytervezés felé, mert organizmust akar épiteni, mert az organizmushoz a legkisebb elem megismerésével vezet az ut. Amikor a főiskola programját fogalmazza meg, ébred rá mintegy hivatására, első izben tisztázza saját feladatait: "külön hangsulyoznunk kell az ipari tömegtermelés elsődleges szerepét a használati tárgyak létrehozásánál. Tehát a főiskola karakterét az ipari tömegtervezés szempontjait figyelembevevő használati tárgyak létrehozása határozza meg." (6)

A tárgyalkotás Szegeden kap ujabb inditékot.

Borz'aki az ipari tömegtermelés elsődleges szerepét hangsulyozta, a főiskoláról kikerülve, szinte természetes, hogy nem vállaja a szabad uszást, pontosabban az Iparmüvészeti Vállalatot, még pontosabban: a retrográd kézmüves iparmüvészetet, hanem tervezőirodába megy dolgozni. Igy kerül a Csongrád Megyei Tanács Tervezőirodájához. Sorolhatnánk az ott töltött szük két esztendő munkáit (csongrádi és szentesi zeneiskola, hódmezővásárhelyi üzletek), de nem érdemes. Az épitészt, különösen egy pályakezdő épitészt annyi anyagi és technikai feltétel köti munkájában, hogy elképzeléseiből – eredeti formájában – szinte semmi sem valósul meg. Borz' is csalódva tekintett vissza erre az időre, még a tapasztalatokat sem itélte hasznosnak: "A Főiskoláról kikerülve egy nagyobb vidéki városunkban mint épitésztervező és belsőépitész kezdtem, viszonylag hamar önálló munkákkal. Az ott töltött két év alatt azonban nem sikerült megbirkóznom az elsősorban kivitelezés oldaláról jelentkező nehézségekkel." (7)

Beszélhetnénk szemléleti nehézségekről is. Elég beleolvasni A formatervezés és az épitészet kapcsolata cimü tanulmányába, 1966-ban iródott, akkor hagyta ott a CSOMITERV-et; ami tehát ebben az irásban előremutató és ujszerü felfogás, az egyszersmind magyarázat is – a távozásra. Borz' szerint az épület mint különleges használati tárgy, egy sor más használati tárgyat tárol. Ezért nemcsak az emberhez, hanem az ember használati tárgyaihoz is hasonulnia kell. Miután a formatervezés legfőbb jellegzetességét az épitészetre is kiterjesztette ("a szériaszerü előregyártás területén az épitészet=formatervezés"), (8) az épitészetből, mint a formatervezés legnagyobb egységéből, a tárgyhoz érkezik vissza: "Szükebb értelmezésben pl. formatervezői témák mindazok a tárgyak, melyek az épületet használhatóvá teszik, s igy az épitészeti tervezés egyik kiindulási pontját kell, hogy képezzék." (9)

Szerencséje volt, ha ugyan szerencse, amikor a tehetség elnyeri jutalmát: 1966-ban visszakerül az alma materba. Tanársegéd lesz az Iparmüvészeti Főiskolán. De ami a puszta ténynél fontosabb, bár attól elváaszthatatlan a gyakorlatban: még az évben létrehozza mühelyét.

"1966-ban a Főiskola Épitészeti Tanszékére tanársegédként visszakerülve döbbentem rá (s nem is gyakorlati inditékokból) a nagy tömegigényü design-termékek társadalmi jelentőségére és tulajdonképpen – hiányára." (10) Eddig a már többször idézett önéletrajz, amely tömörségében is pontos. Hiszen a főiskolás Borz' nem érzékelhette elvei és a gyakorlat ellentmondását, a tervezőintézetben pedig egészen más – bár az előbbitől nem függetlenithető – ellentmondások gátolják munkájában. Tegyük hozzá: mások tapasztalataiból sem okulhatott. Az előtte járó nemzedék ugyanis kivonult a gyárból. Nem alkotott használati tárgyakat és nem is perelt igazáért.

Mindig is szerette látni, hogyan formálódik keze alatt az anyag. Az épitészet nem lehet meg formatervezés nélkül – ez volt a másik inditéka a mühely alapitásának. Végül pedig: az uj állás. Miközben saját bizonyitványát magyarázza, jellemzi a Főiskolát is: "Hogy oktatói munkámnak némi hitelt szerezzek és egyáltalán: mert érdekelt, használati tárgyak tervezésével kezdtem foglalkozni, elsősorban közvetlenül egy nagy butorgyárunk számára, tekintve, hogy abban az időben gyakorlatilag semmiféle tervezői, illetve kutatómunka nem folyt a Főiskolán belül a tanárok körében." (11)

Kemény szavak.

Hogy lehetett volna design az üzemekben akkor, amikor a főiskolai oktatók sem vették komolyan? De hagyjuk a Főiskolát. Elégedjünk meg annyival, hogy Borz'ért rajongtak a tanitványai, hogy Borz' megpróbálkozott az üzemmel is, először az üzemmel próbálkozott.

Mint irta, egy nagy butorgyárnak dolgozott, a BUBIV-nak készitett terveket: szekrény, szekrénysor, iróasztal, szék, heverő, fotel, dohányzóasztal. A megmaradt vázlatok tanusága szerint: azonos elemekből, a variálhatóságra figyelve. Villantsuk fel egy részletet is. Az 1966. október 1-én kelt szerződés feltételei: "Kétszemélyes heverő kialakitása oly módon, hogy annak kétféle funkciót kell betölteni: a) nagyobbitható megoldással két személy részére fekhelyet biztositson, b) összecsukott állapotban ülés céljára használható legyen, az emberi test méreteihez alkalmazkodva." Ez a magyar iparmüvész fizetsége: ha a szigoru előirások ellenére valahogy mégiscsak megbirkózik a lehetetlen feltételekkel, akkor a vállalat mond nemet. A BUBIV pénzügyi nehézségekre hivatkozva állt el Borz' terveinek megvalósitásától.

Nemcsak a butortervek maradtak papiron. De a Fővárosi Kertészeti Vállalatnak készitett ivókutból, madáretetőből, itatóból, szemétkosárból, padból sem lett kész tárgy soha. Pedig az 1966. junius 29-én kelt jegyzőkönyv azt irja: "A felsorolt tárgyakat a FŐKERT sorozatgyártásban kivánja elkészittetni." A könnyen gyártható elemek szellemes – az utcán ma látható daraboknál lényegesen ötletesebb – konstrukciók.

Borz' elméleti meggondolásból határozta el magát a tárgytervezésre, az is tény továbbá, hogy a mühely gondolata a kudarcoknál korábban vetődött fel. De az 1966-os és az azutáni hiábavaló próbálkozások csak megerősitették elhatározásában. Abban is, hogy designt kell csinálni, abban is, hogy designt jelenleg nem lehet az üzemekben megcsinálni. A kudarcba fulladt épitészetre az ő válasza nem

a csecsebecsegyártás volt: nem tudta követni azon társait, akik préselt krómnikkel kannák helyett kalapált cigarettadobozokat, porcelán étkészletek helyett kézi festésü kávéscsészéket, müanyagszékek helyett cifra bőrtákolmányokat gyártottak. Ő is saját mühelyében dolgozott, itt kezdte el azt a munkát, amit már régen – és a gyáraknak – kellett volna elkezdeni.

Hogy a lehetetlent kisértette?

Maradjunk a tényeknél: lámpákat gyártott. Nagynevü elődöket követve. A neoncső-világitás nem is olyan régen még nagy ellenkezést váltott ki, a közvélemény máig sem fogadta be a lakásba. Igaz: fénye kellemetlenül hideg, de az is igaz: Kozma Lajos már a huszas évek végén diszlámpát csinált belőle. Ugy, ahogy mondom. Mert amilyen érzékenységre vall, hogy felismeri: az uj technika elől az iparmüvészet csak önmaga kárára térhet ki, olyannyira disszonáns a megoldás: a falikarba épitett és kovácsoltvas diszitménybe foglalt, olykor gyertyának álcázott neoncső. "A rádió, az autó, a repülőgép, a Pullmann kocsi – hja az más, ezek gépek, szerkezetek – és más az én lakásom, az én interieuröm, az én lámpám, ez müvészet" (12) – igy ironizált Kozma, bravurosan és ma is helytállóan. Világitótestjei azonban nem mertek gépek és szerkezetek lenni, inkább az "olcsóság és hatásvágy, csillogás és józan mechanizmus" (13) eklektikája jellemzi őket. Néhány év mulva Kaesz Gyula annál határozottabban jelenti ki, ha gyakorlati példával – lámpával – nem is szolgál: "A lámpa nem disztárgy", és a csillár, amelynek "gyógyithatatlan betegsége, szerelme a gyertya", elvesztette létjogosultságát. "A lámpatestek jó megformálása fegyelmezett, anyagszerüen és konstruktivan érző müvésztechnikust kiván." (14)

Kaesz Gyula cikke 1937-ben iródott, Borz' Kováts Sándor első lámpakisérlete 1965-ből való. Munkáját azonban csak 1966-ban koronázta siker, ekkor készült el a Rizike nevet viselő lámpa, amelyről 1971-ben igy ir: "kisebb finomitásokkal még ma is gyártom... formálását tekintve ma már tulhaladott." (15) Ez az önkritika nem a mások kritikáját elháritandó álszerénység. Borz'ra inkább a tehetséges ember öntudata és határozottsága volt jellemző. Hiszen akkor már készen volt az öt tagból álló függő lámpa-család, a Toboz és készült a végleges, "a negyedik világitótest-idea", a Vargánya, amelynek van asztali, álló és függő változata is.

A tiz tagu sorozat összesen huszonöt fajta alkatrészből, hazai alapanyagokból és azonos belső szerkezettel készül. Olyan gyártástechnológiával, "amely kisüzemi módon is azonos nivós kivitelt biztosit (pl. fémnyomás), de hazai nagyüzemi feltételek mellett ugyanazt a végeredményt lényegesen olcsóbbá teszi." (16) Borz' nem a drága előállitás miatt kesereg, hiszen a lámpák keresettek. Nagyjából azt is érzi: miben áll a formatervezés. De konstruáló szelleme, amelyről már szóltunk főiskolás munkái kapcsán, gép után, egyre többet tudó gépek után vágyik: "Bár gyártott termékeim, illetve ujabb prototipusaim a hazai kiállitásokon sikerrel szerepelnek és használati funkciójukban mindennek megfelelnek, sőt magyarországi viszonylatban nagy sorozatban is gyárthatók (hiszen ez mindenkor alapszempontja terveimnek), öt év gyártási tapasztalatai alapján mégis elmondhatom, hogy alapvetően magukon viselik mühelyem kötöttségének nyomaiként a speciálisan kisszériáju gyártás tipikus jegyeit. Nem rendelkezem ugyanis azokkal a viszonylag bonyolult célgépekkel, amelyekkel hasonló funkcióra sokkal egyszerübb, szinte egyetlen munkafázisban kész tárgyak létrejöhetnek." (17)

A mühely 1968 óta folyamatosan termel. Borz' Kováts Sándor azonban elégedetlen. Tudja, hogy sikere nem kis részben önámitás: akármilyen szépek és jók is tárgyai, az ő lehetőségei már végesek. A kis fészek nem pótolhatja a nagyipart, még akkor sem, ha a lámpák nagyipari formakulturával és szinte üzemszerü mó-

don készülnek. Aki nem ismeri a szó szoros értelmében vett mühelytitkokat, nem mondaná róluk, hogy kisipari termékek. Kisérletező munkáját, amelyről még lesz szó, tovább folytatja ugyan, de keresi a módját: hogyan törhetne ki a mühely szük falai közül.

1969. január 4-én – Pohárnok Mihállyal közösen – levelet ir a Müvészeti Alap akkori igazgatójához, Szilárd Györgyhöz. Nem személyes sérelmeit ecseteli, mint annyian mások, hanem a társadalom igényeinek ad hangot, amikor az ipari formatervezés rendezésének szükségességéről szól: "Van az iparmüvészetnek egy olyan területe, mely a környezetkultura és izlésnevelés terén nyilvánvaló különleges jelentősége és a közönség részéről tapasztalható intenziv érdeklődés ellenére hazánkban még igen kezdetleges állapotban van. Ez a nyelvünkben nehezen körülirható s általában "ipari formatervezés"-ként jelölt terület, vagyis a széria-termékek tervezése: a design." A fogalomértelmezést elemzés követi, nagyjából ezzel a konklucióval: a design fontos, a designnak azonban nincs gazdája, mert az Iparmüvészeti Vállalat a kézmüvességet forszirozza, a tervezőirodáknak más feladataik vannak, a nagyüzemekben pedig egyelőre nem értek meg a szellemi feltételek. Ezért célszerü lenne, ha a saját mühellyel rendelkező, sorozattermékeket készitő iparmüvészek alkotóközösségbe tömörülhetnének. Ez a Fiatalok Tárgyfórumának nevezett szervezet volna "a termelő iparmüvészek köre, saját tervezésü, egyedi felszerszámozással gyártható használati eszközök bemutatására és forgalmazására az épitészeti környezet komplex témakörében."

Szilárd György először nem zárkózott el, ami nagy dolog volt. Beszélgetésre hivta meg a javaslattevőket. De végül be kellett látnia, hogy Borz'ék tervezett vállalkozása sérti az Iparmüvészeti Vállalat érdekeit, a Vállalat érdekeivel pedig az Alap gazdasági biztonsága – közvetve az egész müvésztársadalom hierarchiája – került veszélybe. Végül is tehát nemet mondott. Alighanem azzal nyugtatta meg lelkiismeretét és az iparból kiábrándult alkotók többségét is, hogy vállalatain keresztül az Alap megélhetést, nem is akármilyen megélhetést biztosit minden tagjának. Hogy ezzel a kompromisszummal a design ügye menthetetlenül tönkremegy? Erre a lehetőségre – kellő szakemberek hiján – az Alap nem gondolt, hiába: 1969-ben még nem volt olyan időszerü az ipari formatervezésről beszélni, mint manapság.

A hivatal meghátrálása – a körülmények hatása alatt – érthető. Csakhogy Borz'ot saját szakmája sem értette meg, vagy legalábbis ugy tett, mintha nem értené, miről beszél. 1971-ben a Belkereskedelmi Minisztérium és a Butorértékesitő Vállalat pályázatot irt ki házgyári lakások butorainak megtervezésére. Az 1972. január 5-én kelt jegyzőkönyv tanusága szerint a zsüri "egyetlen pályázó – Kováts Sándor Borz' – esetében... élt visszautasitási jogával, mert a meghivási dij nagyságával a beadott tervlap nincs arányban, nem éri el az elvárt minimális tervirat mértékét."

Büvös szó a mérték. Szereti az adminisztráció, különösen a müvészeti adminisztráció, amely hajlamos a szellemi terméket a készülő tárgy pontos megjelenitésével azonositani. Borz' nem volt lusta. Azért nem adott be részletes tervdokumentációt, mert nem volt mit lerajzolnia, mert terve komplett képlet volt, amelyből – elképzelése szerint – majd a gép állitja elő – a futószalag végén – a butort. Idézek a müeirásból: "A terv olyan (97x200 cm méretü) heverő, mely négy, 50 cm széles, azonos elemre osztható. Ezek mindegyike egyetlen mozdulattal önmagát a kivánt helyzetbe rögzitő ülőbutorrá, illetve dohányzóasztallá csukható. Asztallá csukott állapotában teljesen zárt (50x52x33 cm méretü) szekrény-elem, mely önmaga csomagolása is egyben, s igy a kereskedelem technikai szempontjait is

(szállitás, tárolás) figyelembe veszi." Tegyük hozzá, mert Borz' is hozzátette: az elemek kemény poliuretán habból készülnek és fémcsapokkal kapcsolódnak egymáshoz (az anyag és a technológia az Észak-Magyarországi Vegyimüvek profilja), a szintén előregyártható kárpitozás tartószerkezete sürü sikrugó rendszer, párnázóanyaga 18 cm széles, gumiszőr csikokból áll, a szintetikus vatelin rétegen müszálas posztó.

Keserü tapasztalat ez: egyetlen ember nem birkózhat meg a feladattal. De nemcsak önmagára gondolt, amikor egy pontosan nem datálható kéziratos jegyzetében papirra vetette: "Egyetlen ember fikció." (18) Sőt. Az a gondolat foglalkoztatta elsősorban, hogy az egyének termelőcsoportot, ezek egyre bonyolultabb termelési egységeket alkotnak, aztán társadalommá szerveződnek, majd - folytatva a sort – földrajzi egységekké, földréssé, végül világgá állnak össze. Valahogy ugy, ahogy az egymáshoz illeszkedő méhsejtek.

A hasonlat nem tőlem származik: Borz' illusztrációja a fenti jegyzetet megörökitő papiron. A hasonlat sántikál (csupán a mennyiségi változásokat rögziti), s talán az illusztráció sem egészen pontos (méhészek tudják csak igazán, hogy sok méhsejt még nem család). De az vitathatatlan: Borz' Kováts Sándor ugy értelmezte a környezetformálást, hogy az egész organizmust – organizmusokra épülő társadalmat – kell szolgálnia. Főiskoláskori előadásában azért hivatkozik a skandináv iparmüvészekre, mert nem csupán használati tárgyat alkotnak: "Népmüvészetükből és kézmüves hagyományukból kiindulva alakul ki náluk egy organikusan formált butorirányzat." (19) A hatvanas évek derekára ez az organizmus fogalom filozófiai magyarázatot és ezzel hitelt is kap: "Az élőlények fennmaradásának alapja: reakció a környezeti hatásokra. Az ember reakciója kétféle: biológiai (alkalmazkodás), szellemi-fizikai (átalakitás)." (20) 1968-ban skandináviai tanulmányutat tesz. Hogy minél többet kamatoztasson, finnül tanul három éven át. Nem kis részben az akkori tapasztalatok hatására mélyül szemléletté az addig inkább csak stiláris jellegü organizmusértelmezés. 1971-ben ugyanis már igy fogalmazza meg alkotói programját Egy designer Magyarországon cimü vallomásában: "nem egyes darabok, hanem magas szintü együttesek, önálló funkcionális organizmusok létrehozása szükséges." (21)

Az organizmus-elv, amely Wright-tól Le Corbusier-n át a Bauhausig csaknem minden jelentős modern épitészeti programban szerepel, Borz' Kováts életmüvében is változáson megy át. Röviden: egyre gazdagabb funkcionális tartalmat kap. 1967-ben készül el a bolygókerék első modellje, a rákövetkező években az egyre tökéletesebb prototipusok. Ez a kis csuklóra szerelt gömböcske, amely 1972-ben kapott végleges formát, akár biológiai idom is lehetett volna: része is a butor csővázának és ugyanakkor önálló életet élő elem, amely tökéletesen látja el gördítő feladatát. Ugyancsak 1970-re készül el – két évvel korábbi terv alapján – az állványbutor-család első – és sajnos, utolsó – két darabja, a szék és az asztal. A designt gyakran érik azok a vádak, amelyek negyven évvel ezelőtt a Bauhaust, miszerint: rideg és mechanikus, egyhangu és gépies világot teremt. A természetrajongó Borz' Kováts biomorfológiai munkássága nagyvonaluan cáfol. Munkáinak aligha van közük – formailag – egy reneszánsz székhez, vagy asztalhoz. Mert a mi korunk anyagaival, a mi korunk technikájával és a mi korunk társadalomszemléletével dolgozik. Nemcsak az embert vizsgálja, – az emberi igényeket, szükségleteket és jellegzetességeket, hanem ugyanilyen alapossággal kutatja fel a butoraiban és lámpáiban felhasznált anyagok – s közvetve: a természet – természetét is. Mire képes a vascső? Vagy a kemény poliuretán hab? Ezeket a kérdéseket az a Borz' teszi fel, aki mert – tudott – tanulni a megelőző

nemzedékek képzőművészeti látásmódjától, és akinek müvészetében maradandó nyomot hagyott a hatvanas évek első felének korszerü plasztikai nyelvezete, miként szobornak is beillő müanyag butorai mutatják (terv: 1969, modell: 1970, kárpitozás: 1971).

Mégis, elképzeléseiről inkább csak sejtetni engednek a megvalósult tárgyak. Borz' nem egyszerüen szakember volt, aki kisebb vagy nagyobb feladatokon munkálkodik, még csak nem is rendszertervező (hogy egy divatos szóval éljek), aki tárgyegyütteseket alakit ki és koordinál, hanem mindenekelőtt gondolkodó lény, aki környezetünkkel alakit bennünket. Bizonyságul álljon itt – a tanulmány végén – egyik legutolsó feljegyzése, amelyet az Iparmüvészeti Főiskola igazgatóságához intézett. A Rektorátusnak cimzett levél 1972. október 5-én tizezer forintot kér hullámpapirra, egy olyan kisérlet céljára, amelyet Makovecz Imre felhivására készitett és amely, mint irja, nélkülözhetetlen alapja lehet egy későbbi, magasabb szintü csoport- és társadalomstrukturális vizsgálatnak. "Alapproblémám tág: olyan mai emberi életforma kutatása, amelynek megvan a kontinuitása az elmult korok életet előrevivő eredményeivel. Jelenleg és megközelitésként: olyan mikrostruktura elemei foglalkoztatnak, amelyben a vizsgálat tárgya a fiktiv egyetlen ember általánositható biológiai-szellemi tevékenységformái, az ezt felépitő létfeltételek, helyzet- és mozgásformák, az előbbieket kiszolgáló tárgy- és információsigények s végső soron az ezek összességéből létrejövő térigény."

Amikor 1971-ben egy külföldi szaktekintély kérésére irásban foglalta össze alkotói pályáját, igy értékelte a mühelyben végzett munkát, amelynek fogyatékosságait ő látta a legjobban: "Hogy mégis vállalom... tulajdonképpen a távolabbi célok érdekében teszem. Egyrészt a főiskolai oktatói munkám hitelét megteremtve, a jövő designereinek nevelése érdekében... Másrészt saját magam átmentése reményében arra az időszakra, amikor szakmánk valóban elnyeri társadalmi jelentőségének megfelelő hitelét, vagyis amikor a gyártó üzemek gazdasági kényszere lesz a magasszintü használati értékkel rendelkező termékek előállitása." (22) Az Ernst Muzeumban megrendezett országos belsőépitészeti kiállitáson (1970-ben) rá kellett ébrednie, sikere ellenére is ráébredt arra: egy-egy termék sorozatgyártása ugyanugy fikció, ahogy az egyetlen ember. Ezért két évvel később lazán összefüggő tárgyegyüttest mutat majd be (kilenc kollégája társaságában, a Fészek Klub "Magyar design" cimü tárlatán), és szorosan összefüggő tárgyegyüttes – a házgyári konyha berendezési tárgyainak – megtervezését készíti elő munkatársaival. Ekkor már tárgyak révén megvalósuló funkcionális organizmusokon törte a fejét. A szellemét átmentette, a gyógyithatatlan betegségét azonban nem győzhette le.

JEGYZETEK

(1) BORZ' KOVÁTS S.: Miért választottam életcélul a belsőépitészetet? (Kézirat, évszám nélkül).

(2) BORZ' KOVÁTS S.: Egy designer Magyarországon. 1971. (kézirat).

(3) BORZ' KOVÁTS S.: Lakás-mód, lakás-kultura. 1963. (kézirat).

(4) Uo.

(5) BORZ' KOVÁTS S.: Diploma-dolgozat. 1964. (kézirat).

(6) Uo.

(7) BORZ' KOVÁTS S.: Egy designer Magyarországon. 1971. (kézirat)

(8) BORZ' KOVÁTS S.: A formatervezés és az épitészet kapcsolata. 1966. (kézirat)

(9) Uo.

(10) BORZ' KOVÁTS S.: Egy designer Magyarországon. 1971. (kézirat).

(11) Uo.

(12) KOZMA L.: Jegyzetek az uj világitótestekről. MI. 1928/5-6

(13) Uo.

(14) KAESZ GY.: Milyen legyen a jó világitótest? A butor 1937/7.

(15) BORZ' KOVÁTS S.: Egy designer Magyarországon. 1971. (kézirat).

(16) BORZ' KOVÁTS S.: Cim nélküli kéziratos jegyzet a lámpáról

(17) BORZ' KOVÁTS S.: Egy designer Magyarországon.

(18) BORZ' KOVÁTS S.: Cim nélküli kéziratos jegyzet

(19) BORZ' KOVÁTS S.: Lakás-mód, lakás-kultura. 1963. (kézirat)

(20) BORZ' KOVÁTS S.: Az otthon és berendezése (kézirat, évszám nélkül.)

(21) BORZ' KOVÁTS S.: Egy designer Magyarországon. 1971. (kézirat).

(22) Uo.

Summary

SÁNDOR BORZ' KOVÁTS

The architect and designer, Sándor Borz' Kováts (1940–1973). Even though he died young, not less is linked to his name, than his turning the old fashioned Hungarian applied arts into a new direction.

He frequented the Budapest Academy of Applied Arts between 1959 and 1964. His talent has shown early, parallel with the realisation, that the main field of XX. century applied arts is in the series projects of large scale industry – a concept that in our country is being realised too late. As in the middle of the sixties no clear idea has existed in the factories regarding the role of the designer in the formation of the products, instead of choosing the industry, he went to work in a planning bureau in the country.

In 1966 he took the positon of assistant professor on the faculty of interior design at the Academy of Applied Arts. At this point he has left the bureau, continuing his activity as independent designer, he has founded a workshop with the idea of creating what so far was not possible to create in the factories. He has projected furniture and lamps (in a few years he came out with three different series of lamps). In this way he tried to learn in principle and in practice the criteria of design planning that satisfies large scale mass demands – an experience that can also be handed down to the pupils. He was successful, with the use of originally organic, simple, geometric forms he arrived to progressively clearer, and more functional solutions, conclusions reflecting the technological conditions.

Around the end of the sixties he realised, that the workshop was only enough for laying the foundations, Even though he has acquired the basics needed for constructive design, the resulting objects carried the signs of small series production. Large scale industrial projects have to follow – he attested. As he alone was incapable of winning whole branches of industry to the idea of design, he cooperated with other young collegues. The common program – designing the furniture and handy items for kitchens made in series – took shape yet with his direction. His death has made it impossible for him to see the first articles of this program reaching the shops in these days.

Sándor Borz' Kováts did not think that his main task was to design single articles. Finnish applied arts had a great influence on him, since it also rooted from similar possibilities as that of Hungary, and it has reached universal importance. He admired the organic way, the Finnish works were modeled – the sketches of his last notes attest – he wanted to widen this method to create an ideal of modeling the whole envitonment to a human scale.

47. Borz' Kováts Sándor: Az első lámpa-széria, 1966. (Fotó Lelkes)

48. Borz' Kováts Sándor: Csővázas asztal, 1968—70; és a Vargánya asztali lámpa, 1965—69. (Fotó Lelkes)

49. Borz' Kováts Sándor: Csővázas fotel, 1968—70. (Fotó Lelkes)

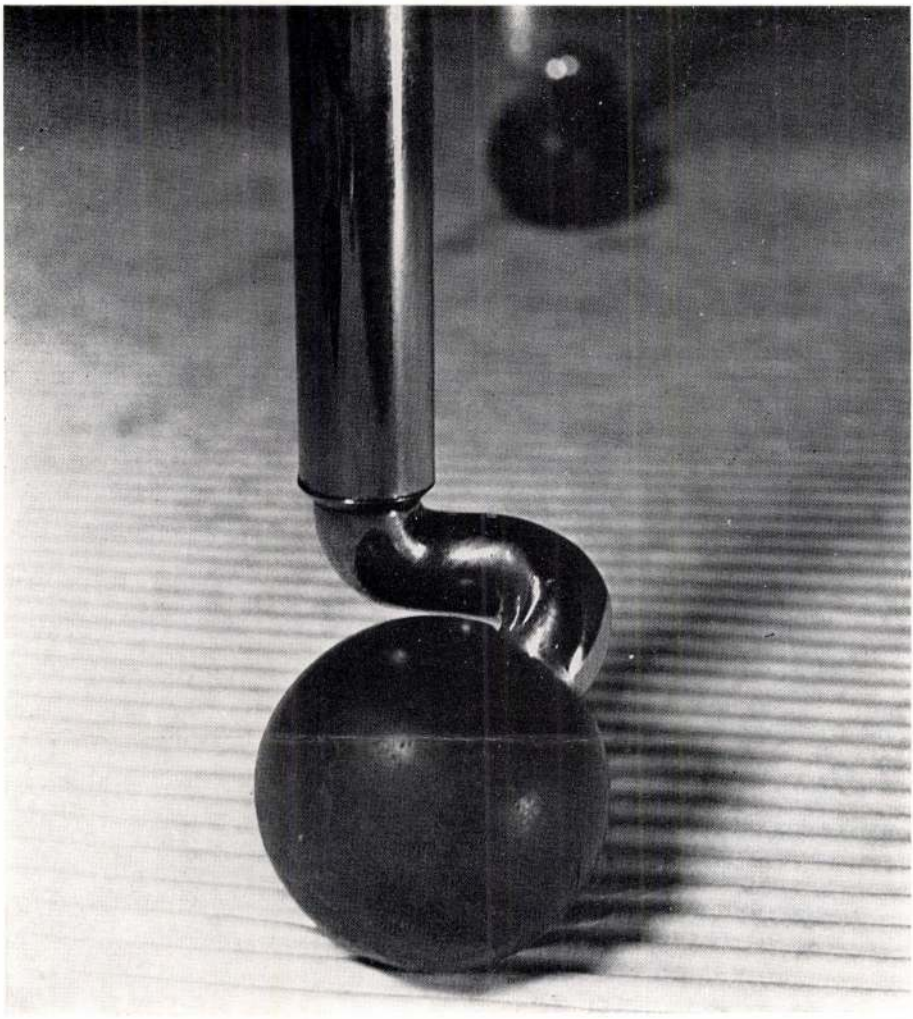

50. Borz' Kováts Sándor: Bolygókerék, 1967—72. (Fotó Lelkes)

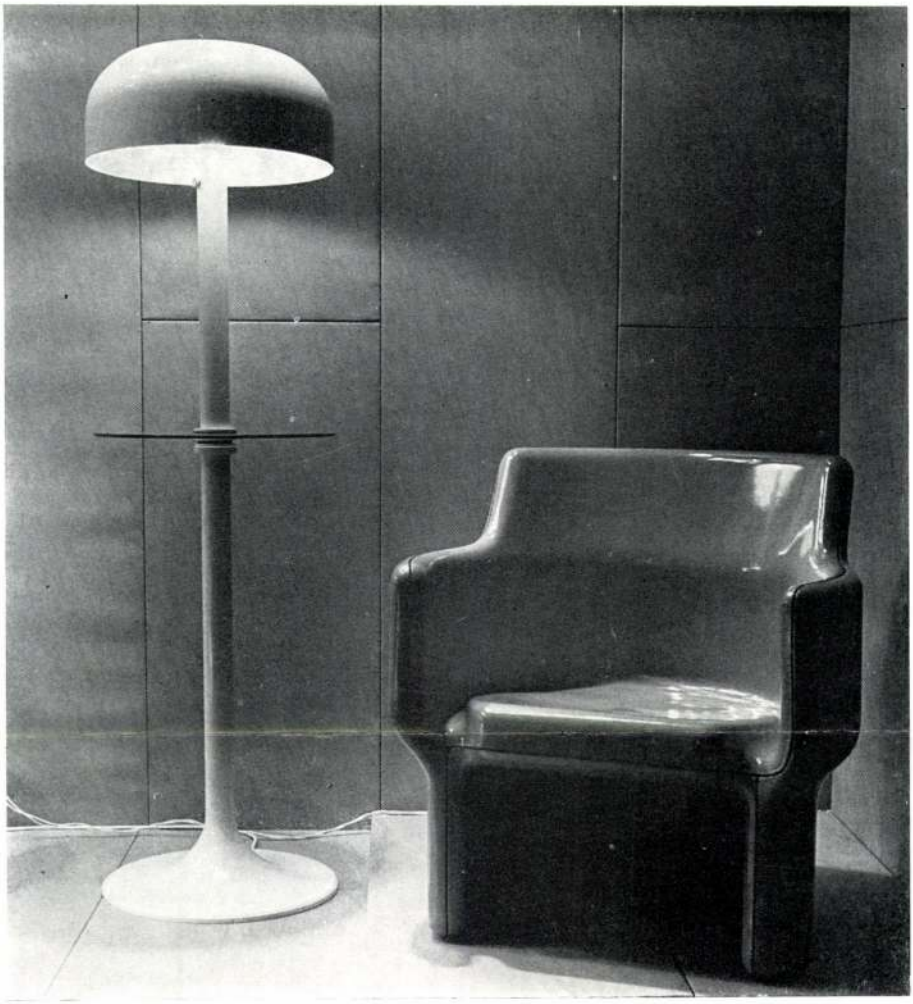

51. Borz' Kováts Sándor: Műanyag fotel, 1969—70; és a Vargánya álló lámpa, 1965—69 (Fotó Lelkes)

52. Borz' Kováts Sándor műhelye (Fotó Lelkes)

Bosányi Ervin

festő

1905 – 9 !

Élmisk 1930.82 l.

Gróh István

tanítványa

recht 1934. évi 1. számában „Pseudopositivismus und Pseudonaturrechtslehre in der Völkerrechtswissenschaft" címen megjelent tanulmánya a külföldi tudományos irodalomban is élénk visszhangra talált.

Dr. Somogyi Ferenc (1906, Nára, Vas m., róm. kath.), 400 pengős belföldi tudományos kutató ösztöndíját az egyetemi alkotmány- és jogtörténeti szemináriumban dr. Kérészy Zoltán egyetemi ny. r. tanár irányítása mellett végzett kutatásokra használta fel, amelyek a magyar költségvetési jog történetére vonatkoztak. Összehasonlító alapon foglalkozott nevezetesen a fontosabb európai államok költségvetési jogának kialakulásával, majd a magyar országgyűlések adómegajánlási jogával, valamint költségvetési jogunknak 1848-tól 1918-ig terjedő történetével. Ez irányú kutatásait alapvető és széleskörű jog- és történetfilozófiai tanulmányokkal egészítette ki. Kutatásait a megjelölt irányban még tovább folytatja.

A budapesti tudományegyetem orvostudományi karáról:

Dr. Beznák Aladár (1901, Szatmárnémeti, róm. kath.), egyetemi magántanár, kísérleti kórtani intézeti tanársegéd (prof. Belák), az

Bossányi Ervin

*

A mestertől 1972 nyarán levelet kaptam, s azóta többször is váltottunk levelet. Az itthon kevéssé ismert művész első levelét művészettörténeti vonatkozásai miatt – az ő engedélyével – alább teljes terjedelmében közreadom. Kiegészítésül csak annyit jegyzek meg, hogy a bajai Türr István Múzeum 11 db művet őriz Bossányi Ervintől.

Bossányi Ervin levelei: Ők is Bácskából indultak.
Művészet, 1975. június – 41 oldal.

1021 Bossányi Ervin, képzőművész

BOSSÁNYI ERVIN

1975-ben hunyt el Angliában Bossányi Ervin magyar képzőművész. Sokoldalú tevékenységéről tanúskodnak gyönyörűen festett színes templom-ablakai, a világ számos fővárosának terein fellelhető szobrai, faliszőnyegei, kerámiái, olaj- és tempera festményei. Budapesten végezte a Képzőművészeti Főiskolát, majd Párizsban, Londonban, Rómában folytatta tanulmányait. Lübeckben telepedett le, majd Hamburgban élt. Élete utolsó éveit Londonban töltötte.

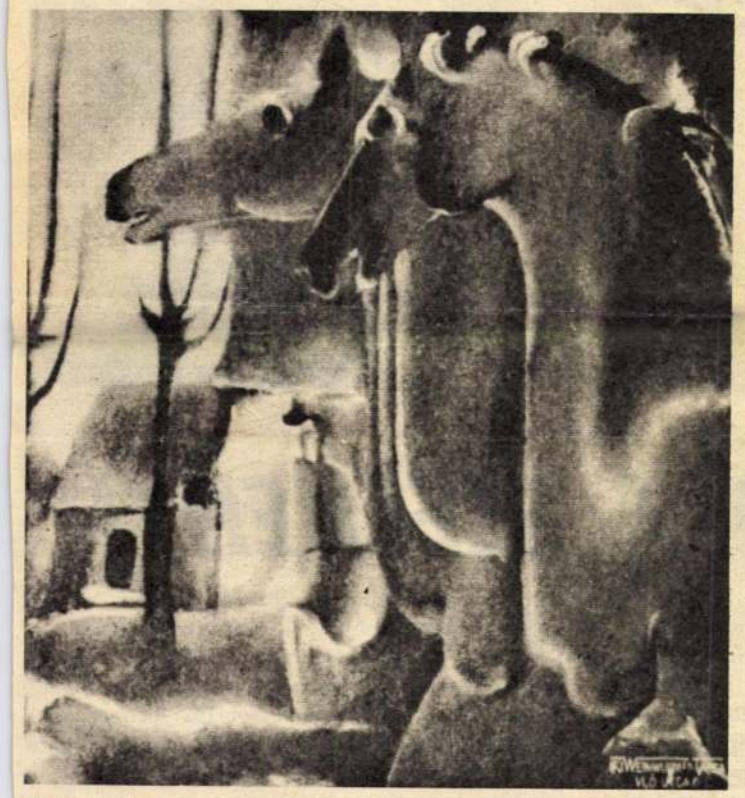

Falfestmény

Üvegablak (Dél-Afrikai Köztársaság Natal, Balgowan)

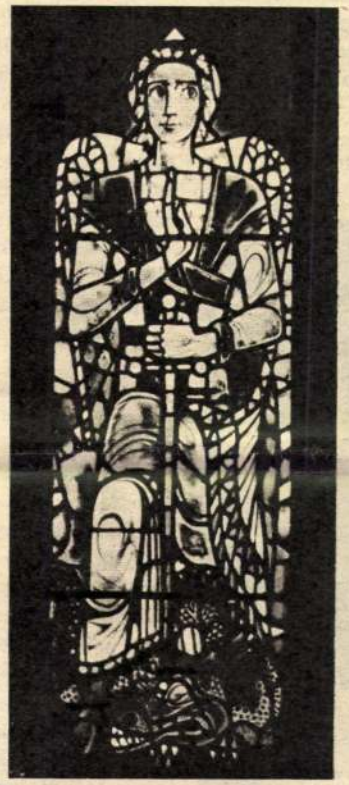

Rózsa (A lübecki Bohn-múzeum)

Domborműrészlet (London)

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
MAGYAR HÍREK
1976 III 4 7.

Naponta nyolcezer vendég a strandon — Novotta Ferenc felvételei

Kánikulában nincs kellemesebb a hűvös vizű medencénél

IRÁNY: A SZÉCHENYI!

Pesten már egy hónapja 30 fokos meleg van. A strandok délelőtt tíz óráig megtelnek.

A múlt század közepén Zsigmondy Vilmos javasolta, hogy építsenek fürdőt a Városligetben. 1866-ban Pest városától engedélyt is kért kút fúrására. A kutat tíz évig építették, 1878 januárjában lett kész. Ezután már hozzáláthattak a városligeti Nádor-szigeten az Ártézi fürdő építéséhez, amely 1881-ben a mai Széchenyi-fürdő elődjeként elkészült. „... tekintve, hogy az Ártézifürdő a székesfőváros legsűrűbben lakott és a Dunától távol fekvő részeinek közelében van, a fürdőtelepen egy nyitott uszodának a létesítését nemcsak közegészségügyi, hanem pénzügyi szempontból is fontosnak tartjuk" — írja egy bizottsági jelentés 1902-ben. Tizenegy évvel később, 1913-ban elkészült Európa legnagyobb gyógyfürdője, amelyet 1927-ben uszodával bővítettek. A gyógyfürdőt Czigler Győző műegyetemi tanár, a strandot Francsek Imre építész tervezte.

*

A Széchenyi Gyógyfürdő Budapest egyik legszebb fürdője. Hatalmas épülettömege magányosan áll a park fái között. Kupolái és változatos homlokzata jól illik a környező liget látképébe. Fő homlokzata és a bejárat délre néz. Az előtéren áthaladva nagy kupolacsarnok fogadja az érkezőt. A kupola boltozatát, valamint a dongaboltozatokat a főpárkány lezárásáig gazdag művészi üvegmozaikok díszítik. A kupolacsarnokból nyílik a férfi és női gőzfürdő bejárata, s innét vezet az út a kádfürdőkhöz és a pihenőhelyiségekbe. A strandfürdő bejárata a gyógyfürdő főbejáratával ellentétes oldalon, északon van. Reggel hat órakor, amikor a pénztár nyit, már hosszú sorokban várakoznak az emberek. Nyáron itt látni a legtöbb csinos, bronzszínű nőt, amint napozójegyért áll sorba. A kánikulában naponta nyolcezer vendég is megfordul a Széchenyi strandfürdő részében. A gyógyfürdő forgalma: hatezer ember.

Alig ötven éve, hogy a hatalmas fürdőkomplexum építését befejezték, s a Fővárosi Fürdőigazgatóság munkatervében már szerepel a Széchenyi-fürdő újjáépítése. A rekonstrukció után olyan gyógyintézmény lesz a városligeti fürdő, ahol a különböző gyógyászati eljárásokra szoruló betegek egy helyen kapják meg a szükséges kezeléseket. A fürdőt szakaszosan építik újjá, tehát nem lesz szükség arra, hogy az egész fürdőt egyszerre bezárják. Nemcsak idén,

Hatalmas épülettömb a park fái között

KNER — GYOMA

Könyvkötő vándorlegény, hátán sűrű kötetekkel — ez a gyomai Kner család immár historikus értékű nyomdájának címere. Négy generáción keresztül emlékeztetett ez a jelvény, emlékeztetett arra a régi könyvkötő vándorra, aki a legtöbbet a Viharsarok környékén rótta a poros országutakat, cipelve könyveit, szerszámait, papírjait. El is nevezték az itt élő szlovákok Knyer-nek, Könyvesnek — s letelepedvén Gyomán, családja tovább örökölte a nevet.

A hivatást is.

A kezdetleges nyomtatóműhely gyorsan fejlődött. A fiú, Kner Izidor hamar rátalált néhány olyan nyomdacikkre, ami hiányzott eddig a csöndes békési életből — báli meghívókra, nyomtatványokra, hatósági előnyomott iratokra — s ezeket nagy műgonddal, finom ízléssel és jó üzleti érzékkel terjesztette a megyében. Az unoka, Imre, a könyvek, a kultúra szerelmese volt: a régi, hagyományos nyomtatványok mellett verseskötetek, fiatal írók művei jelentek meg

Bossányi Ervin

Végbiz. jelen eredm. és
Képesítő oklevél.
Értimisk 1909/10. 10. l.

527.

d jobbra. Parókája egyszer
s bajusza leberetvált. Nyak-
n csavarva, ingének mell-
bátja lehajtott gallérú. Dol-
csipője felé széles rend szalag ha-

rmu, fehér márvány alapon.
szalay Imre 1894. október 25-én. (236/94).
rysága 6·3 cm, a bronzkeret
9·5 cm.

jelzése: Data in luce da Gio:
all' Insegna
di Parigi Con licenza
magyarázó szövege: A. Ponte ch
Turchesca uerso Strig

Rm., mér. a rl.

198-91-12

T. 3853.

omora a Buda fölött a DANVBIO FIVME
sát és várát látjuk a Szent Tamás
án FORTE DI PARKAM köti le figyel-
resztények küzdenek a törökökkel.
iránytüt is jelezték:

ENVTA DALLE
CCHE SOTTO LA
I STRIGONIA CON
ANTE PORTE FORTE DI
ol ponte fatto da Cesarei
acco della Città e fortezza di Strigonia

bre 1683.

Bossányi Ervin

diszítő festő

szünidei pályázaton

II. díj

Kritimisk 1909/10. 6 l.

T. 4130

brázolt magyar hirnök jobbkezében
áját Magyarország czimere látható.

zu haben bey J. Trentsensky in Wien.

. 8: 25.3 cm.

55-93-1236.

Bossányi Ervin

vár. kézmüegylettől

100 K

Értimisk 1908/9.

14. l.

Budapesti Könyvtáregyesület

Budai Könyvtáránál működése

1915-ben X. 86, 87

Bossányi Ernő

100 K államsegély

Értesítők 1908/9.

13. l.

Bossányi Ervin

Diszitő festészetben
I. díj
Erdőmisk 1908/9
12-l.

Bosányi Erzsi

az czr. kézmű egyletből
100 K

Kirsimisk 1907/8. ~~19.~~

10. l.

Bossányi Ervin

formai egyszerűségre törekvő vásznai régi hindu freskókra emlékeztetnek.

Raith Tivadar:

Magyarok a Salon des Artistes Indépendents-ban. Nyugat. 1914 ápr. 1.

Vak tükröket és halott lángokat.

HAVAS GÉZA

A tárt-nyitott kapú rejtett egek felé.

HAVAS GÉZA

Bossanyi Ervin

MDU
1

Munkáe, rezben, üvegben, kő-
ben, szövött technikában, kerá-
miában valósultak meg.
Munkáiban visszatérnek a nő-
vényi és állatvilág motívumai.

S. i.: Bossanyi Ervin
Művészet, 1967. május - 18 lap

— Bosschányi Ervin

régi bajai szalád sarja, ő maga Rigica-n szül. 1891-ben. Bajaiu nevelkedett, később nyaranta B-n dolgozik. A weimari „Bauhaus"-tanára volt. A múzeum néhány jellemző régét őrzi gyajteme jiba

Miszolczy Ferenc, Baja képzőmüvészete a XIX. sz-ban. Kézirat

MDK-C-H-599/1 28 l.

Bossanyi Ervin

Egy igen gyenge
Krisztus a keresztén

Repr.

Kritimisk 1908/9.

VII. t.

~~Bártfai ötvöscréh pecsétje~~

~~VIII. 29.~~

Bossányi Ervin

keresk. min.-től
1500 K utazási ösztöndíj.

Értímisk 1910/11.
15. l.

Vaskori agzagedeinyek VI. 179

Bossányi Ervin

S.L.: Bossányi Ervin. - Művészet, 1967. 8.évf. 5.sz. 18-19.l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája / Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

85. l.

Bossányi Ervin

Született 1891. március 3-án. Festő, fazekas, festett üveg tervező. Iparművészeti Iskolán folytatott tanulmányokat, Budapesten (: Ilyésky, Papp :)

Fekete Márton : Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966.

334 l 50 l.

Bossányi Ervin

További tanulmányai: London, Róma, Paris /: Akademie Julian :/, 1914-ben francia internáló táborban. 1929-ben Hamburgban letelepedett le.

Fehete Márton: Prominent Hunga-

rians Home and Abroad, München, 1966.

334 l. 50 l.

Bossányi Ervin

1934-óta Londonban tartózkodik.
Festett üvegablakja: „Az Angyal megoldja a mosónőt" a Tate Gallery gyűjteményében. „Egység és Béke" című műve a Canterbury székesegyházban.
Fehete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l.
50 l.

Bossányi Ervin

Egyéb festett üvegablakjai: Lübeck-i Múzeum, Hamburg-i Krematórium, Ilx Erdélyi Földalatti állomás stb.

Címe: The Studio, 22 Field Ends Road, Eastcote, Pinner, Middx.

Fehete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l.

50 l.

BOSSÁNYI *Ervin*, festő, * Riggica (Bács-Bodrog vm.) 1891 márc. 3. Budapesten, Párizsban és Londonban végezte tanulmányait. 1919. Lübeckben telepedett le s itt és Hamburgban több izben rendezett kollektív kiállításokat. Két festménye a lübecki városi múzeumban van.

Sz. Gy. I. 132. l

661.

I

302.

661. Nicolas Henri Joseph de Fassin.

Élt Bruxellesben 1780 táján.

Pásztorok.

Az előtérben egy szikla tövében tehén és kecske fekszik a földön, két birka és egy szamár pedig áll. Ez utóbbira támaszkodik a pásztor, ki az előtte ülő asszonyhoz beszél és a kinek feje kopasz, haja rövid, szakálla és bajusza őszbevegyült, ingének ujja bő és köpenye barna. A fatörzsön ülő asszony haját kontyba tűzte fel, vállain kendőt hord, ruhája bő ujjú és köténye sötétes szinű. Mellette a földön kőkorsó s kosár van. A középtér felől egy bárány közeledik és a fa tövében pihenő pásztornak társa hátrább legelteti nyáját. A háttérben hegyek tünnek fel, a magasban madarak röpködnek és az égbolt felhős.

Vászon, méretei 62 : 49·5 cm. — Mündler: I. 23.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: IV. 2. *Fassin:* Eine Landschaft, worin Hirten ruhen. — 1815: II. 16. *Fassin:* Eine Landschaft, worin Hirten ruhen. — 1835: V. 16. *Fassin:* Eine Landschaft, worin Hirten ruhen. — 1844: V. 15. *Fassin:*

Bossányi Ernő

Ők is Bácskából indultak

BOSSÁNYI ERVIN LEVELEI

Közreadja: Solymos Ede

„Bossányi Ernő (Regőce, 1891. márc. 3.): festő és iparművész. Budapesten kezdett tanulmányait Párizsban és Angliában folytatta. 1914-ben Párizsban állította ki a hindu freskók formavilágát idéző vásznait. 1919 után Lübeckben telepedett le. Monumentális kerámia-faliképeket tervezett a lübecki könyvtár részére. Lübeckben és Hamburgban – ide 1929-ben költözött – több gyűjteményes kiállítása volt."*

(Művészeti Lexikon Bp. 1965. 282. o.)

Bossányi Ervin levelei: Ők is Bácskából indultak.
Művészet, 1975. június - 41 oldal.

Bossányi Ervin, festőművész

A Magyar Nemzeti Galéria és a Kulturális Kapcsolatok Intézete

meghívja Önt

BOSSÁNYI ERVIN

festőművész emlékkiállítására

Megnyitja:

Bánszky Pál művészettörténész, a Bács-Kiskun megyei Múzeumok igazgatója

1980. április 22-én, kedden du. 16 órakor

a Budavári Palota D épületének III. emeletén

SKV – 80–5178

Bossányi Ervin, krő

BOSSÁNYI ERVIN festőművész alkotásaiból kiállítás nyílt meg kedden a Magyar Nemzeti Galériában. Az 1975-ben elhunyt művész alkotásaiból ez az első itthoni tárlat: 1919-től haláláig ugyanis külföldön — Németországban, Angliában — élt és dolgozott.

– : Hét

8.

Népszabadság, Bp. 1980. ápr. 23.

Bossányi Ervin, festő

□ BOSSÁNYI ERVIN festőművész emlékkiállítása holnap délután 4 órakor nyílik a Budavári Palota B épületének III. emeletén. Megnyitja Bánszky Pál művészettörténész.

-: □ Bossányi Ervin

Esti Hírlap, 1980. ápr. 21.

2.

Bossányi Ervin 1

Jövőre rendezi meg a KKI *Bossányi Ervin* retrospektív kiállítását is. Bossányi Ervin a jugoszláviai Regőcén született, de hosszú időn keresztül Baján élt és alkotott. A húszas években aztán külföldre vándorolt és Londonban halt meg.

Magyar Hirlap 1977-268-6

Cs.B.:Mükincsek Bajának

Bossányi Ervin 2

Világszerte megbecsülik alkotásait, számos katedrális ablakaira ő tervezett-készített hatalmas üvegfestményeket. A Bajai Képtár ígéretet kapott, hogy az örökösök a KKI-kiállítás anyagát Bajának ajándékozzák.

Magyar Hirlap 1977-268-6

Bossányi Erim

M.D.Ú.

Festetlen lánia gyapjú
fotiszőnyeg
Üvegablak Natalban
} repro.

S. i.: Bossányi Erim
Műveriet, 1967. május – 18 lap

Bossányi Ervin

M.D.

A Canterbury katedrális
háborús bombatámadás-
ban elpusztult déli üveg-
ablakok pótlásával kapcso-
latos.

S.l.: Bossányi Ervin
Művészet, 1967. május - 18 lap

Bossanyi Ervin

M.D.Y

Londonban az első műre feltűnést keltett, nemcsakára emtán egy natal-i templom ablakainak elkészítésével but ők meg. Kesz ablakait Londonban kiállitottak.

S. I.: Bossanyi Ervin
Művészet, 1967. május - 18 leg

MDK

Bossányi Ervin

Londonban első jelentős
munkája a Tate Gallery
étteremben nyíló lépcsőház
üvegablakainak elkészítése volt.

S. I.: Bossányi Ervin
Művészet, 1967. május – 18 lap

M.D.6

Bossányi Ervin

A Stolterfoht nárban egy
terem teljes berendezésére és
ezzel együtt falkép készítésé-
re és nolt megbiratása.

S. i.: Bossányi Ervin
Művészet, 1967 május - 18 kep

Bossányi Ervin

M.D.

Canterburybe készített ablakain
a fő téma a béke és az igazság
diadala. —

S.Y.: Bossányi Ervin
Műnézet, 1967. március - 18 lap

M.D.K

Bossányi Ervin

Magyarországról míg 1914 előtt tározott. Az első világháromban Franciaországban ezte. 1919 végén Lübeckben lelepedett le.

S. I.: Bossányi Ervin
Művészet, 1967. május – 18 lap

M.D.Y

Bossanyi Ervin

A hitleri időben Angliában
talált menedéket. Az üveg
festés technikáját 1920-ban
egy hibedé mesterből tanulta.

S. i.: Bossanyi Ervin
Művészet, 1967. május - 18 kap

Bossányi Ervin

M.D.Y.

A lübecki városi könyvtár freskópályázatán első díjat nyert műve, két muralis kompozícióból állt.

S.i.: Bossányi Ervin
Művészet, 1967. május - 18 kap

Bossányi Lovin, [ ] MDK

Nem szerepel.

Dévényi Iván: Jegyzetek a magyar származású XX. sz.-i művének tárlatáról 53-55

JELENKOR, Pécs. 1971. január XIV/1.

Bossányi Ervin 1

Bossányi Ervin hagyatékából 23 festményt ajándékozott a festő fia a *bajai Türr István Múzeumnak*. A magyar származású művész, aki élete végéig bajainak vallotta magát, a fasizmus elől Angliába emigrált, ott élt haláláig, 1975-ig. Művészete az

Magyar Hirlap 1980/10/10/6

BOSSÁNYI ERVIN

Bossányi Ervin. Exhibition.
/Kiállitási katalogus./
Oxford, Ashmolean Museum 15.9. - 28.10. 1979.
Oxford, 1979. 24 old., képekkel.

MDK

Bossányi Erwin

Erős tűzzel égetett, világos csempékre festett kerámia kompozíciónak egyhét a hamburgi építészeti kiváltal rendelésére készítette.

S.i. Bossányi Erwin
Művészet, 1967. május-18 lap

Bossányi Elemér

Megbízást kapott Harsheggi Péter és Bossányi Elemér, hogy a Budapesti Hűtőipari Vállalat irodaházát plasztikus falburkolattal díszítse.

------Köztéri munkák.

MŰVÉSZET, 1979. július - 47. lap.

Bossányi Ernő
festő

Bossányi Ernő 3 képe a
Baja Múzeum birtokában
van.

Bossányi Ernő: Ők is Bácskából indultak.
Művészet, 1975. június - 41 old.

Bossányi Ervin képrőmű.

(1891-~~[illegible]~~ 1979) bajai

festmények Baján

→ Nagy István

MŰVÉSZET 1985/11-12/

69

Bossányi Ervin

BOSSANYI ERVIN festőművész alkotásaiból kiállítás nyílt kedden a Magyar Nemzeti Galériában. Az 1975-ben elhunyt világhírű, magyar származású művész alkotásaiból ez az első magyarországi tárlat: 1919-től haláláig ugyanis Németországban, Angliában élt és dolgozott. A kiállítást három hétig láthatják a Budavári Palota látogatói.

Magyar Hirlap 1980/4/23/8

Bossányi Ervin, festőművész

A bajai Türr István múzeum képzőművészeti anyagának alapját Oltványi Imre gyűjteménye adta. – A bajai származású Bossányi Ervintől is értékes ajándékot kapott a múzeum. A művész már az elő világháború után előbb Németországba, majd Angliába távozott. Néhány évvel ezelőtt értesült arról, hogy a bajai múzeum néhány ifjúkori képét őrzi, – levelet írt, évekig leveleztek, a művész 82 éves korában hunyt el, a fiával vették fel a kapcsolatot, felajánlotta, hogy a hagyatékot egy emlékkiállításra kölcsönadná, ebből a múzeummak ajándékozna is.

Múzeum a Sugovica partján.

1981. V. 4. URH 20. 20 /Sné K. J./

Bossányi Ervin M.D.K.

Bács megyében 1891-ben Rigyicán született. Az Iparmüvészeti Iskola befejezése után külföldre utazott. Lübeckben, majd Hamburgban telepedett le, ahol nagyon sok üvegfestményt és kerámiai müvet és freskót alkotott. 1934-ben Angliába tette át székhelyét. Több megbizás közül kitünnek a British Museum és a Tate Gallery részére készült üvegfestményei. 1953 óta a Canterbury Cathedral megbizásából négy nagy üvegfestményen dolgozik. Ugyancsak ez évben a washingtoni katedrális Woodrow Wilson kápolnájának három emlékablakának elkészitésével bizták meg.

Magyar album. Szerk. Incze Sándor. Elmhurst 1956, American Hungarian Studies Foundation. 78.p.

BOSSÁNYI DEZSŐ

Nr. 23. Olajfestmény. Ujév Mátyás udvarában. 57 x 98 cm

Budapest I. ker. Tárnok u. 7. Esterházy palota.
Veszélyeztetett Magángyüjtemények Miniszetri Biztossága.
LX; számu leltár. 1949. (Iparmüvészeti Muzeum, Adatttár)

ROSSÁNYI DEZSŐ

Nr. 23. Olajfestmény. Ujév Mátyás udvarában. 57 x 98 cm

Budapest I. ker. Tárnok u. 7. Petrőkay palota.
Vezérlyzetett Magyarországi Iparművészeti Kiállítás.
IX; szám Leltár. 1949. (Iparművészeti Museum, Adattár)

Bossányi Ervin 2

üvegfestészetben teljesedett ki. Számos középületet, katedrálist díszít alkotása Angliában, valamint az amerikai és afrikai földrészen. Korai festészete feleleveníti Baja környéki emlékeket, a paraszti életformát, a halászatot és a városépítészetet.

Magyar Hirlap 1980/10/10/6

Bossányi Ernő

A ma Angliában élő nyolcvan esztendősnél idősebb Bossányi Ernőnek – aki egyébként a canterbury székesegyház színes üvegablakait is készítette – két pompás csendélete szerepel a kiállításon.

Bojár Iván: Bács-Kiskun művészete bemutatkozott Budapesten.

Magyar Hírlap 1972/65 9 old.

Bossányi Ervin, festő

BOSSÁNYI ERVIN hagyatékából 23 festményt ajándékozott a festő fia a bajai Türr István Múzeumnak. A művész a fasizmus elől Angliába emigrált, ott élt haláláig, 1975-ig. Művészete az üvegfestészetben teljesedett ki; korai festészete feleleveníti a Baja környéki emlékeket, a paraszti életformát.

– Hír

8

Nemzetőrség Bp. 1280 rbt. 10

Bossányi Ervin

festő

Stub. Riggyicán (Bács-Bodrog m.) Baja mellett 1891 márc. 3 Budapesten az Iparművészeti Iskolában Pap Henrikés Ujváry Ignác vezetése alatt. Amtán Párisban Jean Paul Laurens, Londonban ~~kemden~~ camdeni művésziskolában végezte tanulmányait. 1911-ben Rómában dolgozott, azután 2 honapig 4 honapig bentarta olaszomág nevezeterebb városait. Innen vissza tért Párisba s a világhaború alatt ugyanit Bretagneban internálva volt. 1919 júliusában hazajott azután Németországba mert s Lübeckben telepedett le. Hamburgban 3 kollektív kiállítást rendezett, Lübeckben két kollektívet. Lübeckben telepedett le s jelenleg is ott él. Arckép kivételével mindent fest. ~~Ig genre~~ Képe ér 2 műve a lübecki városi múzeumban van.

Caját közlése 1925. VII. 26.

V. osztály. Főhuzás.

Huzások augusztus 26-tól szeptember 23-ig.

Legnagyobb nyeremény szerencsés esetben

3,000.000,000

Három milliárd korona

1	Jutal. K	2 milliárd	2,000.000,000
1	nyer. à	1 milliárd	1,000.000,000
1	à	500 millió	500.000,000
1	à	400 millió	400.000,000
1	à	300 millió	300.000,000
1	à	200 millió	200.000,000
1	à	100 millió	100.000,000
2	à	70 millió	140.000,000
2	à	60 millió	120.000,000
5	à	30 millió	150.000,000
10	à	20 millió	200.000,000
25	à	10 millió	250.000,000
50	à	5 millió	250.000,000
100	à	4 millió	400.000,000
400	à	2 millió	800.000,000
1400	à	1 millió	1,400.000,000
18000	à	750,000	13,500.000,000
20,000	nyer. és 1 jutal.	K	21,710.000,000

Sorsjegyárak:

1/1 600 ezer	1/2 300 ezer	1/4 150 ezer	1/8 75 ezer

BENK

Telefon szám: 86—47.

T. Cí

A XIV.

fő~ é

1925. a

tartják meg és
kisorsolásra.

HÁ

vagy 25

Jutal

Főny

Ezen h
azonban cégünk
ván szerencsénk

megvét
150.000 k
juttatni szíveske
Egyidejű
ujitósorsj
azok árát költs
ajánlott különsz
Ha Ön
kérjük azt egy
hozni, hogy k

tö
legyen.

»Ujlaki« Te

Bosányi Ervin, festő

Párizsban Bánszky Sándor szobrász műtermében a rue Vaugirardon 1914-ben Szobotka Imre festőművésszel és más szakmabeliekkel sokszor összejöttek. 146.old

Szelesi Zoltán: Párizsba induló szegedi művészek a század elején 131.old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged. 1969. Szegedi Nyomda

Bosányi Ervin

Alakrajz term. után
repr.

Értímisk 1906/7. V. t.

MDK

Bosányi Ervin

12. laponmközölt tervben részes

Gróh István és tanitványai. Magy. diszitőművészet, II.rész. Bp.é.n. 35. l.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 OKT. 28

PETŐFI NÉPE

Bossányi Ervin festőművésze

MŰVÉSZET

1021

Bossányi Ervin-emlékkiállítás Oxfordban

Nemrégiben Bossányi Ervin-emlékkiállítás nyílt a híres angol egyetemi városban, Oxfordban az Ashmolean Múzeumban. Az a megtiszteltetés ért, hogy a szülőföldet én képviselhetem az eseményen.

Bossányi Ervin festőművész Rigyicán született 1891. Édesanyja bajai lévén, a kisfiú, majd fiatalember sokat tartózkodott a rokonoknál. Olyannyira, hogy később már bajainak vallotta magát. Képzőművészeti főiskolát végzett Budapesten, majd Rómában, Londonban, Párizsban képezte magát tovább. Az első világháború Franciaországban érte, ahol barátjával, Szobotka Imrével együtt internálták. 1919-ben Németországban, Lübeckben telepedett le, itt megnősült. 1934-ben költözött át Londonba, s ott élt 1975-ig, haláláig. Magyarországgal azonban nem szakadt meg a kapcsolata, többször hazalátogatott, legutóbb 1951-ben.

A táblaképfestés mellett már korán érdeklődéssel fordult az üvegablakfestés felé. Németországban készített ablakai a háború alatt megsemmisültek. Ma is láthatók azonban Londonban, a Tate Gallery előcsarnokában, a Canterbury katedrálisban, az ely katedrálisban, Oxfordban több helyen is, valamint Amerikában, a washingtoni katedrálisban és Dél-Afrikában; hogy csak a fontosabbakat említsük. Élete végéig foglalkoztatta egy Indiának készítendő nagy mű gondolata, mely azonban előbb a háború, majd a politikai események miatt nem valósulhatott meg.

Az üvegablak-készítés egyébként hosszadalmas, bonyolult munka. Bossányi azok közé a művészek közé tartozott, akik mindent maguk végeztek, a kivitelezést nem bízták mesteremberekre. Az első tervek kis méretben készültek, rajzban. Ezt, ha megfelelőnek találta, makettban is megcsinálta. Ezután az eredeti méretben elkészítette a kartont. Erre fektetve szabta ki a már gyárilag színezett üvegdarabokat, melyeket még tovább kellett különleges festékkel festeni (árnyalatokat, részletrajzokat rávinni), majd elektromos kemencében a festéket ráégetni. A kemencét is maga építette. Ezután az erre a célra készült ólomcsíkokba foglalta a kisebb-nagyobb üvegdarabokat, s végül erős vasvázba rögzítette. Így került beépítésre. A canterbury katedrális négy ablaka hat évig készült.

Évekkel ezelőtt levelet kaptam Bossányi Ervintől. Megtudta, hogy a bajai múzeum több fiatalkori képét őrzi, ez indította arra, hogy ilyen hosszú levélben bemutatkozzon, leírja pályafutását. A levelezés éveken át, egész haláláig tartott. Több ízben küldött fényképeket műveiről, katalógusokat, méltatásokat kiállításairól. Nyolcvan éven túl is még mindig teljes szellemi frisseséggel dolgozott, tervezgetett. Bár élete javarészét külföldön töltötte, leveleiből érződött a honvágy.

Halála után fiától kaptunk levelet, aki Southamptonban egyetemi tanár. Apja mindig szeretett volna Magyarországon kiállítást rendezni, de erre nem került sor. Most ő felajánlja, hogy a műteremben maradt képekből egy kiállításra való anyagot kölcsönöz, sőt a bajai múzeumnak egy, apja művészetét reprezentáló kollekciót ajándékoz. Felvettük a kapcsolatot a Magyar Nemzeti Galériával és a Kulturális Kapcsolatok Intézetével, s megállapodás született: 1979 szeptemberében megrendezik Oxfordban az emlékkiállítást, majd azt az anyagot, esetleg kiegészítve, küldik Magyarországra. 1980-ban aztán a Magyar Nemzeti Galéria, majd a bajai múzeum mutatja be a Bossányi-műveket.

● Részlet az oxfordi katedrális üvegablakából.

Ilyen előzmények után kaptam a meghívást az oxfordi kiállítás megnyitójára. Egyrészt, hogy képviseljem Baja városát, másrészt azért, hogy a magyarországi kiállítás anyagának kiválasztásában közreműködjem. A megyei és a városi tanács támogatásával utaztam ki. Londonban dr. Jo Bossányi várt. Másnap reggel felkerestük édesapja volt műtermét, s átnéztük az ott raktározott műveket. Többet félretettünk a magyarországi kiállításra. Tovább utaztunk Oxfordba. Másnap újabb képválogatás, majd Bossányi népművészeti gyűjteményének áttekintése következett. Ez utóbbi zömmel hercegszántói sokác szőttesekből áll, s ajándékként ugyancsak a bajai múzeum gyűjteményét fogja gazdagítani a jövőben.

A kiállítás megnyitásán a rokonok, barátok, kollegák és tisztelők mellett közéleti személyiségek is részt vettek, így a Brit—Magyar Baráti Társaság elnöke, s a magyar nagykövetség kultúrattaséja is. Nagyra értékelték, hogy a szülőföld is képviseltette magát.

A kiállított művek egy hosszú művészi pálya keresztmetszetét adják. Nyomon követhetjük a művész útkereséseit, stílusváltásait, dokumentumok alapján élete nagy alkotásait is.

Az október végén záruló kiállítás némileg módosított anyagát szállítják Magyarországra, s ezt mutatjuk be a jövő évben, előbb Budapesten a Magyar Nemzeti Galériában, aztán Baján.

Dr. Solymos Ede

● Itatás (olaj).

APR

Ingatlan

AZONNAL beköltö házrész eladó. Kecsl Belső-Szegedi út 19. lődni 17. szám alatt.

NAGYOBB családi há költözhetően eladó. (Központban) Csávoly, Dózsa 17. sz. Bakró. 1277

KECSKEMÉT, Vak Bottyán u. 10—12. sz. alatt 2 szoba, konyhás, belső házrész eladó. 4294

ELADÓ Kecskemét, Márvány u. 18. szám alatti ház. Egy szoba, konyha, spájz, kis konyha, ól. Érdeklődni: Nyárlőrinc, Petőfi u. 37. alatt bármikor, szombaton 8 órától 16 óráig a helyszínen. 2876

ELADÓ Halasi úton, Felsőmatkó, vasútállomás mellett, 800 négyszögöl szőlő, gyümölcsös, kétszobás házzal. Kecskemét, Szegedi út 25. 2592

HÁZHELY eladó Hetényegyháza központjában. Érdeklődni lehet Kossuth L. u. 236. szám alatt, vasárnap egész nap. 3513

KECSKEMÉT, Borz u. 18. sz. alatti belsőportás házrész, azonnal beköltözhetően eladó. Érdeklődni: a helyszínen 15—17 óráig. 4354

ELADÓ beköltözhető, háromszobás családi ház. Kecskemét, Epreskert u. 38. 4356

SZELIDI-TÓ északi partján 270 négyszögöl terület eladó. Érdeklődni: Dunapataj, Táncsics u. 5. 4357

ELADNÁM vagy elcserélném négyszobás családi kertes házamat kettő és fél, vagy háromszobás széchenyivárosira. Érdeklődni: egész nap, vasárnap, Kecskemét, Máriahegy 68. Virágék. 4359

FIATAL széles sortávú szőlőt keresek hobbiteleknek 4—500 négyszögöl területen Kecskemét közelében. Leveleket: „Dunaföldvári úton előnyben 198 832" jeligére a kecskeméti Magyar Hirdetőbe kérek. 4335

KÖZPONTI fűtéses, háromszobás családi ház, áron alul sürgősen eladó. Érdeklődni: Kecskemét, Halasi út 30. 4336

TŐSERDŐ, Pintyőke u. 1. számú hétvégi ház eladó. Érdeklődni a helyszínen vasárnap délelőtt. 4309

TÁRSASHÁZÉPÍTÉSRE alkalmas, 470 négyszögöl belterületi telek, Vacsi közön, kedvező feltételekkel eladó. Érdeklődni: Kecskemét, Bethlen krt. 12. Polyák. 2838

ELADÓ kitűnő állapotban levő szoba, konyha, kamra, pincés tanya, melléképületekkel, 2200 négyszögöl szőlővel Kiskőröstől 2 km-re az Izsáki kövesút mellett. Érdeklődni a helyszínen Torgyikné. Kiskőrös, Alsókammaszáció 54. 4312

JÓ FEKVÉSŰ 260 négyszögöl közművesített telek eladó. Érdeklődni: 6080 Szabadszállás, Ady Endre u. 2. sz. Zrínyi Mihály. 2883

ELADÓ Kecskemét, Csókás J. u. 14. szám alatti fél házrész. (Rendőrfalu) özv. Kállai Tiborné. 3511

ELADNÁM vagy elcserélném 2 és fél szobás, új, kertes családi házamat. Hetényegyháza, Hunyadi u. 21. Érdeklődni: 4 óra után. 3506

KISKŐRÖS, Toldi M. 6. sz. alatti 2 szoba, komfortos családi ház, 230 négyszögöl területen eladó. (Az IGV-hez közel.) Érdeklődni a helyszínen, Turancsik Sándornál. 3519

KECSKEMÉTEN osztatlan állapotban levő, fél házrész eladó. Érdeklődni: 17 óra után lehet Kecskemét, Tinódi u. 12. fsz. 2. A-lépcsőház. 2877

ÜZLETHELYISÉGET vagy annak megfelelő házat, házrészt veszek Kecskeméten. Leveleket „Városközpontban 198 814" jeligére a kecskeméti Magyar Hirdetőbe kérek. 4317

BORBÁS 51. sz. alatt, a Békéscsabai betonút mellett, a 9—10 km között Szalontaiféle tanya eladó. Érdeklődni lehet a helyszínen. 4324

EGYSZOBÁS házrészt vennék. Özv. Dakó Gáborné, Kecskemét, Zöldfa u. 26. Érdeklődni: 12—18 óráig. 2891

KATONATELEPEN, a Lázár-tanya, 1000 négyszögöl telekkel, beköltözhető lakással eladó. Érdeklődni: Kecskemét, Erdősi I. u. 8. piacnál. 2929

BELSŐPORTÁS ház, egy szoba, konyha, több mellékhelyiséggel eladó. Érdeklődni: 14—20 óráig, Kecskemét, Szinyei Merse Pál u. 18. 2899

HETÉNYEGYHÁZÁN, a Takarékpénztár szomszédságában, 300 négyszögöl azonnal átírható telek eladó. Érdeklődni: egész nap, Jókai u. 1. Nagyéknál. 2953

[illegible]00 NÉGYSZÖGÖL szőlő eladó, két részben is, Homokbányánál. Érdeklődni: Kecskemét, Sárkány u. 14. Ugyanitt külön bejáratú bútorozott szoba kiadó, férfi részére. 2945

SZARVASI félkész házamat kecskeméti, kertes családi házra cserélném. Érdeklődni: Akadémia krt. 6. III. em. 94. szám. Munkanapokon 17—20 óráig szombat, vasárnap egész nap. 2966

SÜRGŐSEN eladó ház, egy hold földdel. Jószágtartásra és kertészkedésre is alkalmas. Villany van, E 5-ös út mellett. Érdeklődni: mindennap a helyszínen, Lajosmizse, Alsólajos 48. Muhari Zoltánné. 2969

HÁROMSZOBÁS családi ház eladó, autószerelő-, fodrászműhelyekkel. Kecskemét, Kilián György u. 28. Hunyadiváros. 4342

ELADÓ kertes családi ház, Városföldön. Érdeklődni: Vasútállomás 108. Bitó Sándornál. 4348

SOLTON, Széchenyi u. 12. szám alatt telek, alappal eladó, vagy gépkocsira cserélhető. Érdeklődni: Végi András Harta, fűtőolajkút [illegible]

köznap délután 5—7 óráig. 2748

KÉTSZOBÁS OTP-s lakás eladó. Kecskemét, Petőfi S. u. 2. VI. em. 33. Érdeklődni: 18 órától. 2750

KECSKEMÉT, széchenyivárosi kétszobás, gázfűtéses, OTP-s öröklakásomat félkész vagy kész kertes családi házra cserélném. Érdeklődni: Akadémia krt. 6. III. em. 94. Munkanapokon 17 órától 20 óráig szombat, vasárnap egész nap. 2967

KECSKEMÉT központjában kétszobás, OTP-s öröklakás eladó. Szabadság tér 5. VI. em. 37. Telefon: 12-240. 4355

KÉSZPÉNZ plusz OTP-hitelátvállalással, II. emeleti, másfélszobás erkélyes lakás Kecskeméten eladó. Leveleket: „Akadémia krt. 198 812" jeligére a kecskeméti Magyar Hirdetőbe kérek. 4315

ELADÓ Széchenyivárosban 2 szoba, összkomfortos, szövetkezeti lakás. Érdeklődni: szombat, vasárnap egész nap. Kecskemét, Hoffman J. u. 19. vagy Puskin u. 14. 2950

KECSKEMÉT, Széchenyivárosban 2 szobás, erkélyes OTP-lakás eladó. Lánchíd u. 5. II. 21. 2974

KISKŐRÖS, Ligeti Károly u. 11. A bejárat I. em. 4. számú, 2 szobás, összkomfortos lakás, készpénz plusz OTP-hitelátvállalással, sürgősen eladó. Érdeklődni a helyszínen, Mucsai Istvánnál. 3618

BUDAPEST központjában levő, 2 szoba, összkomfortos tanácsi társbérletemet elcserélem kecskemétire. Leveleket „I. emelet 198 817" jeligére a kecskeméti Magyar Hirdetőbe kérek. 4320

ELCSERÉLNÉM egy szoba, konyha, előszoba, spájzos, gázfűtéses tanácsi lakásom, egyszobás, vagy garzon tanácsi lakásra. Széchenyivárosiak előnyben. Kecskemét, Klapka u. 11. Holló Józsefné. (16 órától vasárnap egész nap.) 4327

SZÉCHENYIVÁROSBAN nagyméretű garzonlakás eladó. Érdeklődni: Kecskemét, Kacsóh Pongrác u. 11/a. Női fodrásznál. 2926

KÉT szoba, összkomfortos szövetkezeti lakás eladó. Kecskemét, Szimferopol tér 4. I. 5. Érdeklődni: 17—19 óráig. 4351

KECSKEMÉTI, IV. emeleti, szövetkezeti garzonlakást cserélek egy szoba, összkomfortosra. Leveleket „Megegyezéssel" jeligére a kiadóba kérek. 3516

Gépek és alkatrészek

ELADÓ 24 kalapácsos daráló, 850-es Fiat és Zastava ülésgarnitúrák. Kecskemét, Vacsihegy 62/13. 4285

TRABANT 601-es gépkocsi és Lucznik varrógép eladó. Érdeklődni: minden nap Durucz László Hetényegyháza, Honvéd u. 9. 2954

IF-ES karosszériahibás Trabant Combi eladó. Városföld, Győzelem u. 14. Ács Lajos. 4372

ELADÓ S—100-as Skoda személygépkocsi és Simson Schwalbe. Kecskemét, Ballószög 423. 4334

ELADÓ KAMA 3 elektromos centrifugális vízszivattyú. Bodor József, Kecskemét, Rákóczi út 21. sz. 4313

1600-AS Volkswagen Variant automatic eladó. Kecskemét, Zsinór u. 15. 2949

CO-S 601-es Trabant Combi lejárt műszakival és 350 köbcentis Jáwa eladó. Kecskemét, Belső-Ballószög 344. Kiskőrösi úti iskolánál. Kanizsai Antal. 3503

UO-S karambolozott Zsiguli egyben, vagy alkatrészenként eladó. Érdeklődni lehet vasárnap, Orgovány, Kun Béla u. 9. sz. Biliczki Ferenc. 3501

408-AS Moszkvics friss műszaki vizsgával, áron alul eladó. Kecskemét, Gubányi M. u. 20. szám. 2887

UV-S Dácia gépkocsi, kitűnő állapotban eladó. Kecskemét, Bajcsy-Zsilinszky u. 24. Érdeklődni: szombat, vasárnap egész nap. 2889

IF-ES, 1300-as Polski Fiat, jó állapotban, 1980-ig érvényes műszakival eladó. Kecskemét, Pásztor u. 25. 2916

ZA-S Wartburg de Luxe eladó. Kecskemét, Külső-Szabadság út 4. 2915

TRABANT motor, rendszám nélküli Pannónia eladó. Ifj. Nemes, Kiskőrös, Deák F. 31. 2913

CO rendszámú Trabant új műszakival eladó. Kecskemét, Kis u. 12. 2907

IS rendszámú, 601-es Trabant eladó. Solt, Bacsó Béla út 14. 2923

VOLKSWAGEN K—70 luxus eladó. Kecskemét, Mátyás király krt. 41. 2919

JÓ állapotban levő, 1500-as Polski Fiat eladó. Kecskemét, Bodog u. 7. 4332

UC-S Wartburg, jó állapotban eladó. Kiskőrös, Lenin u. 43. Miklós. 2955

UM-ES Zsiguli személygépkocsi eladó. Kecskemét, Molnár Erik u. 1. Helvéciai úton. 4349

TRABANT 601-es gépkocsi és Lucznik varrógép eladó. Érdeklődni: mindennap Durucz László, Hetényegyháza, Honvéd u. 9. 2854

SKODA S 100 L gépkocsi eladó. Érdeklődni: mindennap, 17 óra után, Kecskemét, Csongrádi u. 1. Ladics. 2952

ZH-S Dácia 1982-ig érvényes műszaki vizsgával eladó. Tiszaalpár, Bajcsy-Zsilinszky u. 10. szám. 2971

JÓ állapotban levő, 850-es Fiat eladó. Solt, Kecske-

126. POLSKI Fiat [illegible] szaki vizsgával, [illegible] méterrel eladó. Kossuth Lajos u. [illegible] gazdaság, tel.: 15.

ELADÓ Skoda 12[illegible] friss műszakival. [illegible] ni: Kecskemét, Pá[illegible] ta u. 17. V. 44.

ELADÓ UK-s Zsig[illegible] Kecskemét, Vak B[illegible] 26. Marsa János.

JÓ állapotban lev[illegible] geres RS traktor [illegible] személygépkocsi [illegible] adó. Csengőd, Ho[illegible] 17/1.

ELADÓ oldalkocsi[illegible] katrészenként és 6[illegible] bant alkatrészenké[illegible] gyösi. Kecskemét, [illegible] vánváros 25/d.

403-AS Moszkvics, [illegible] nuárig érvényes m[illegible] felújított motorral [illegible] mikkal 6000.— Ft-[illegible] Bodócsi János, K[illegible] Kisfái 166. Vegyes[illegible]

IH rendszámú, 120[illegible] guli, jó állapotba[illegible] Érdeklődni: vasárn[illegible] nap, hétköznap 17 [illegible] Kecskemét, Eszpe[illegible] 11.

ELADÓ MB 1000-e[illegible] Megtekinthető egé[illegible] Kecskemét, Széch[illegible] tány 4. I. em. 123[illegible] garzonház.

HIDRAULIKUS lib[illegible] és keverőgép ela[illegible] Hunyadi u. 19. (K[illegible]

Egyéb adásv[illegible]

SAJÁTGYÖKERŰ [illegible] és borszőlővesszők [illegible] noszpóramentes [illegible] gye megrendelhető [illegible] bauer, Csongrád, [illegible] dulás 42.

OLAJKÁLYHÁK, [illegible] gáztűzhelyek palac[illegible] adók. Kecskemét, [illegible] 4. tér 5. fsz. 10.

BONTÁSBÓL ela[illegible] (szállítva is), fűré[illegible] anyag, ajtó, ablak[illegible] kemét, Nádasdi [illegible] (Batthyány utcabó[illegible] Háztartási boltnál.)

ELADÓ szarufa, [illegible] cserép, léc és nag[illegible] tégla. Megtekinthető [illegible] kemét, Máriahegy [illegible] Pesti úton új benz[illegible] szemben 9—16 órái[illegible]

JÓ karban levő [illegible] gyermekkocsi, igé[illegible] eladó. Kecel, Császá[illegible] út 15. Telefon: 55.

30 DB 90-es használ[illegible] radiátortag eladó. [illegible] mét, Ifjúság u. 39.

ELADÓ vaskályhák[illegible] liga, nagy lisztesl[illegible] gönyráma, almapré[illegible] ha. Kecskemét, Eg[illegible] 10.

MODERN szobab[illegible] adó. Érdeklődni 17 [illegible] Kecskemét, Irinyi [illegible] em. 34.

CIROKMAGLEHÚZÓ[illegible] ciroksepru kötögép[illegible] príma állapotban. [illegible] mét, Széchenyi kr[illegible]

GARÁZS eladó M[illegible] úton. Érdeklődni: [illegible] mét, Bem u. 8. I[illegible]

PERZSASZŐNYEG[illegible] szövőszéket veszek[illegible] Lajosné, Kecskemét[illegible] noki út 18. I. em[illegible]

JÓ állapotban lev[illegible] ró gép eladó. Kere[illegible] za, Vörösmarty u. [illegible]

ÚJ NDK gyártmány[illegible] ping-kerékpár eladó[illegible] kemét, Mária u. 11 [illegible] gi.

FENYŐVÁSÁR 50% [illegible] engedménnyel. Dobsz[illegible] vadkert.

PANNÓNIA kincs[illegible] gyöngye, Csaba [illegible] Cardinál, Királ[illegible] gyökeres szőlővessz[illegible] hatók. Dobszai, [illegible] kert.

PANORÁMÁS gye[illegible] csi eladó. Kecsker[illegible] ván király krt. 2.

ELADÓ énekre va[illegible] Shure mikrofon é[illegible] visszhangosító. T[illegible] vár, Sport pressz[illegible] Miklós. Telefon: 1[illegible]

VADONATÚJ natú[illegible] koloniál komód, új [illegible] ágy két éjjeliszé[illegible] eladó igényesnek. [illegible] lődni: egész nap [illegible] kert, Rákóczi F. [illegible]

ELADÓ új koloniá[illegible] asztal, könyva[illegible] Kecskemét, Czollne[illegible]

KITŰNŐ állapotb[illegible] világos szekrénysor[illegible] Kecskemét, Balay [illegible] Óvónőképző mögött[illegible]

ELADÓ 2 db ve[illegible] lésű szarvasi kaz[illegible] kemét, Kékfestő u[illegible] csihegy)

ELADÓ 70 db [illegible] melegágyi ablak. [illegible] mét, Fürdő u. 43.

NAGYOBB m[illegible] szálas takarmányt [illegible] nék. Almási Józse[illegible] mizse, Mizse 312. 846.

SERTÉSTRÁGYA [illegible] Kecskemét, A[illegible] Cserje u. 5.

ELADÓ szamár [illegible] anyajuh. Érdeklőd[illegible] Kecskemét, Alsósz[illegible]

2 DB sárga, [illegible] éves, 180 cm m[illegible] mázsás ló eladó. [illegible] lós, Balogh u. 8.

10 DB 2 éves üriü[illegible] Nemes, Kiskőrös, 29.

ELADÓ sodrott, 7[illegible] almásderes 5 éves [illegible] és 6 éves, 700 kg[illegible] herélt ló. Pátyi F[illegible] szentmiklós. Zsák[illegible]

FIATAL mindenói[illegible] hes tehén eladó[illegible] Miklós, Soltszenti[illegible]

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE

1980 JÚL 6

Bossányi Ervin (1891–1975) festőművész és iparművész

1021

MŰVELŐDÉS · IRODALOM ·

Bossányi Ervin hazatérése

A Nagy István állandó kiállítás megnyitásakor Baján, a Türr István Múzeumban megnyílt Bossányi Ervin tárlata is. Az 1975-ben Angliában elhunyt művész erős és szétszakíthatatlan szálakkal kötődött Bajához; elsősorban a felszabadulás előtti város kultúrájához és művészetéhez.

Bossányi Ervin 1972-ben így emlegette a Bajához és környékéhez fűződő gyermekkori élményeit: *„Valóban Baja, Szeremle, Sükösd, Decs, Ócsény, Bátaj Hercegszántó az én igazi otthonom, amelyekhez én hű maradtam, bárhova és bárhogyan is sodort a sors. Csaknem minden szünidőmet én ott töltöttem rokonaimnál és barátaimnál."* S mindehhez még azt is joggal hozzáteszi a festő, hogy *„Gyermekkori és ifjúkori élményeim életre kelve, festményekké válva, becsülettel szolgálják úgy a múzsámat, mint embertársaimat."* Nem csupán az idő, az elzuhogó évtizedek megszépítő messzesége csalhatta az idős mester tollára így a megemlékezést.

Számos, Baján látható műve bizonyítja szoros kapcsolódását a gyermekkori élmények színhelyeihez. Így mi magunk is tanúi lehetünk annak, hogy az 1891-ben Regőcén született, festészeti és iparművészeti tanulmányait Budapesten elkezdő, majd Párizsban és Angliában folytató, 1919-től

● Alakok a szélben, 1944 körül.

● „Megelevenednek a gyermekkori élmények."

Németországban, majd a nácik uralomra kerülése után Angliában megtelepedő és dolgozó művész képein hogyan idézi meg gyermekkorának városát: Baját. A gyermekkori élmények, a motívumok képi megjelenését szemlélve gondoljunk még arra a művészetpszichológiában szentesített, önmagában is fontos tényre, hogy döntőek a fiatalkori élmények és benyomások, s különböző intenzitással, de egész életünkön végigkísérnek bennünket. Ezért nem túlzó, sőt éppenséggel hiteles az idős mester vallomása. Több évtizedes művészi alkotómunkája jellegéről így emlékezett meg: *„En dupla életet éltem, és mindkettőt a legnagyobb intenzitással. Minden időm és erőm műteremben és úgynevezett képzőművészetnek, éppúgy, mint műhelyemben az úgynevezett iparművészetnek áldoztam."*

E kettős szorításban, megkötöttségben és szabadságban, műhelyben és műteremben jött létre az a roppant méretű életmű, amely a kisgrafikától az üvegablakig, Bajától Lübeckig, Hamburgtól Londonig és Indiáig, Afrikáig terjed.

A legkorábbi festmények a pályakezdő, a hazai hagyományokból kiinduló művészt mutatják be. Közülük kiemelkedik Önarcképe és az édesanyjáról készített portréja. A 20-as és 30-as években született alkotásai mögött nemcsak az izmusok (kubizmus, expresszionizmus stb.) kínálta művészeti tanulságok fedezhetők fel, hanem Bossányi lázas keresése, türelmetlen kutatása is egy sajátos, autonóm kifejezési mód kialakítására. A legegyénibb hangját azokon a táblaképeken találja meg, amelyen keleti — jobbára indiai — művészeti tapasztalatokra támaszkodva, a dekoratív felfogást művészi hitelességgel, az elbeszélő modort pedig saját élményeivel párosítja. Műterméből különféle táblaképek, friss és eleven vázlatok és akvarellek kerültek ki, míg a műhelyében folytatott iparművészeti tevékenység sok tervet és számos üvegplakátot eredményezett. Bossányi üvegablakain az egészséges dekorativitást és az ünnepélyes átszellemültséget a tiszta színek hangulatával tudja elérni ugyanúgy, mint a középkori üvegablakok művészei. S mindehhez még hozzájárul a mondandó komolysága, emberi és biblikus tartalma is.

Bossányi Ervin bajai tárlata a képző- és iparművészet egy életművön belüli testvériségre ugyanolyan jó példa, mint egy művész és mű kétarcúságára. Ezért is tanulságos a Bossányi-művek találkoztatása a mai bajai, és az ott megforduló közönséggel.

Sümegi György

K

oda MB
i: hét-
n, vasár-
ecskemét,
. szám.
12748

ant. Izsák,
8. (este 6
2341

rgősen el-
Galamb u.
2406

állapot-
típusú
Kecske-
sz. 2431

mbi kis
eladó.
étköznap,
utcai is-
12739

kismo-
mét, Al-
u. 42.
12741

el Cadett
elsőkéz-
vizsgával,
egyezéssel
i lehet:
i Bátya
zám alatt,
295

1-es Tra-
személy-
zaki vizs-
n eladó.
Vörös
Sallai I.
gész nap.

rtburg de
ocsi be-
ó. Utolsó
Szabad-
1. Sára-
1011

-as Wart-
mélygép-
műszaki
zéssel el-
net: Hor-
Miske
alatt, du.
ap. 279

at 5 éves
élkül is
nélt ál-
ecskemét,
lyák.
2397

s 426-os
orral. Hat
lődni: 17
Ferenc
d u. 2/c.
12715

Hycomat,
iszakival,
egy 601-
dó. Ér-
Kecske-
12714

állapot-
friss mű-
ecskemét,
u. 1. Ér-
ap egész
12705

da sze-
ves friss
nélt álla-
Iványi
ákóczi u.
12703

Trabant
el, Csá-
12706

riss mű-
ban el-
ertváros,
12708

iszakival
Wart-
bontásra
Kecske-
12720

1300-as
rdeklőd-
nap, hét-
Kecske-
út 22.

12 NÉGYZETMÉTER alapterületű hobbitelekre való kész faház eladó. Leveleket: „Faház 44875" jeligére a kecskeméti Magyar Hirdetőbe. 2291

120 DB fias birka eladó. Érdeklődni: Kecskemét, Ladánybene, Batthyány u. 15. 2396

BONTÁSBÓL eladó tetőanyag, ajtó, ablak, mozaiklap, deszka, fürdőkád, egyéb bontási anyagok. Baja, Szabadság út 126. 2130

150 LITERES hűtőszekrény eladó. Kecskemét, Kada Elek u. 10. 2416

BONTÁSBÓL kisszegedi cserép, tégla, tetőléc, és ablak eladó. Kecskemét, Ady E. u. 14. Szigethy. 12653

ANTIK ebédlőgarnitúra eladó. Kecskemét, Daróczi köz 12. Kovács László.

Vegyes

FIATAL házaspár egy gyermekkel, albérletet keres Kecskeméten. Értesítést Kecskemét, Akadémia krt. 62. I. em. 5. címre kérek. 12651

ARATÁST vállalunk E—516-os, E—512-es kombájnokkal már az idény elején is, elsősorban Kecskemét környékén. A térítés természetben is lehetséges. Magyar—Szovjet Barátság Mg. Tsz Kecskemét, Városföld 127. Telex: 26-285. 2277

NEHÉZGÉPEINKRE soronkívül vállalunk munkát nyesőládával, dózerral, mélyforgató ekével, tuskókiemelővel. Nagyobb megrendelés esetén komplex meliorációs munkákat is. Magyar—Szovjet Barátság Mg. Tsz Kecskemét, Városföld 127. Telex: 26-285. 2278

PEDAGÓGUSNŐ albérletet keres Kecskeméten. Leveleket „Hírös város" jeligére a kiadóba kérek. 12662

JOGOSÍTVÁNNYAL rendelkező társat keresek, **főállásban** is kisipari munkára. Részletes leveleket „korrekt" jeligére a kiadóba kérek. 12663

KÉPESÍTET kalkulátor állást változtatna Kecskeméten. Leveleket: „Kompetitív 44960" jeligére a kecskeméti Magyar Hirdetőbe kérek. 2375

VIZSGÁRA felkészítést, korrepetálást, matematikából, fizikából, műszaki tárgyakból, lakásomon is vállalok. Ajánlatokat: „Fiatal mérnök" jeligére a kiadóba kérek. 12707

KISLÁNYUNK mellé megbízható pótmamát keresünk. Ajánlatokat: „8 hónapos" jeligére a kiadóba kérünk. 12725

KÜLÖNBEJÁRATÚ bútorozott szoba gyermektelen házaspárnak kiadó. Érdeklődni: Kecskemét, Vacsi köz 77. 16 autóbusz végállomásánál. Érdeklődni: hétköznap 15 óra után, vasárnap egész nap. 12740

ÖNTÖZŐ- és Nortonkút-készítés kívánság szerinti kézi szivattyúval, gépi szivattyú csatlakozással ellátva garanciával megrendelhető levélben, vagy személyesen és telefonon délután 17 órától. Csupity öntözőmérnök. 6120 Kiskunmajsa, Vágóhíd u. 2. (Piactérnél). Telefon: 136.

Csontváry

1853. július 5-én született Csontváry Kosztka Tivadar festőművész.

VÍZSZINTES: **1. Csontváry 1894-ben Münchenbe utazott és e festő iskolájában képezte magát.** 12. Toi . . . moi — Geraldy ce verseskötete. 14. Görög korsó. 15. Ritka női név. 17. Szovjet repülőgéptípus betűjele. 18. . . . Ocsi! — magyar film címe. 19. A bróm vegyjele. 20. Rosszullét jelzője. **21. Olaszországi város, sokak szerint itt festette a „Sétalovaglás a tengerparton című képét.** 22. Könyvet megjelentet. 24. Téli csapadék. 25. Régi római pénzecske. 26. Éneklő szócska. 27. Karonülő gyerek. 28. Pesti Műsor. 30. Porrá őrölt energiahordozó. 33. Régi török tiszti rang. 35. Gyakori magyar családnév. 36. A forradalmi munkásmozgalom magyar vértanúja (Ottó, 1894—1919). 39. A társaságában. 41. Betűk alkotják. 43. Bellini operája. 44. Német filozófus és pedagógus (Oaul, 1854—1924). 46. Becézett női név. 48. „Ej . . . kő, tyúkanyó". 49. A növények osztódó szövete. 53. Rács páratlan hangzói. 55. Sorozatok, németül (Series). 56. Házőrző. 58. Kicsinyítőképző. 59. Háromszor egymás után írva egy tánc neve. 61. A mélyben. 62. **Város a dalmáciai tengerparton, ahol a visszatekintő napot festette meg a művész.** 63. Hazánk legnagyobb cukorgyára épült itt. 65. Észak-dakotai (North-Dakota) gépkocsik jelzése. 66. Henye. 67. Tiltó szócska. 68. Lassan éledni kezd. 71. Feszesen rátapadva körülvevő. 73. Cremona folyója. **74. A festő eredeti foglalkozása.**

FÜGGŐLEGES: 1. Sziget a Dél-Kínai tengerben. 2. Veszély a bányában. 3. A golf fele! 4. Lihegve siet. 5. Időmérő része. 6. Határátkelőhely Csehszlovákia és Magyarország között. 7. Súlyarány. 8. Hidegkonyhai készítmény. 9. Matematikai fogalom. 10. OR. 11. Nehézipari Minisztérium. 12. Meglép. **13. Szicíliai kikötőváros, Csontváry 1904-ben megfestette az itteni görög színház romjait.** 16. Háziszárnyas. **22. A festő születési helye.** 23. Francia író, grafikus, (Dominique 1747—1825.) 27. Maláji tőr. 29. Lóverseny. 31. Enélkül semmi nem történik. 32. Hivatalos nyelv Izraelben. 33. . . . Gardner — amerikai színésznő. 34. . . . mars! — Fel is út, le is út. 37. Denevértanya. 38. Fohász.

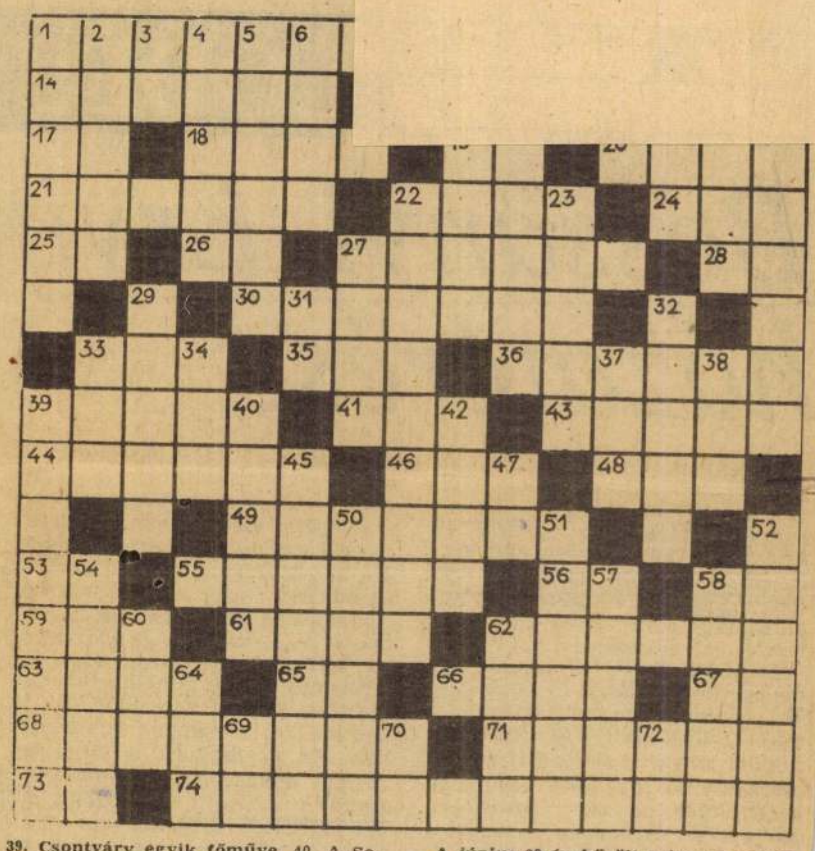

39. Csontváry egyik főműve. 40. A Sarolta című opera szerzője. 42. A tűzok tudományos neve. 45. Porec isztriai város olasz neve. 47. Az arany vegyjele. 50. Folyton. 51. Bátorsága. 52. Szovjet sakknagymester. 54. Szemfényvesztő. 57. Dőre. 58. Kellemetlen. 60. . . . Kobo — japán író. 62. Helyez. 64. Az alaphangsor 6., 2. és 5. hangja. 69. Az erény határai! 70. A kálium és az ittrium vegyjele. 72. Francia sziget a La Rochelle-nél.

A június 29-én közölt rejtvény helyes megfejtése: Azok a gondolatok, amelyeket / Magunkba zárunk kárbavesznek.

Az elmúlt héten közölt keresztrejtvény helyes megfejtői közül könyvutalványt nyertek: **Bánhídi István,** Kunszentmiklós; **Svendor István,** Hetényegyháza; **Gubisi Istvánné,** Tiszaalpár; **Karajkóné Füredi Ildikó,** Kecskemét.

Értesítjük kedves vevőinket,
hogy lerakatunk a bajai és a kecskeméti
mintatermünkben az

értékesítést július 7-től megkezdi

TISZÁNTÚLI CIPŐKERESKEDELMI VÁLLALAT
KECSKEMÉTI LERAKATA.

2465

A Dunaföldvár és Bölcske Egyesült ÁFÉSZ
rendkívüli ajánlata:

A dunaföldvári áruházunk konfekcióosztályán

1980. július 7—20-ig 30%-os árengedménnyel vásárolhat

női, bakfis- és lánykaruhákat, aljakat.

KI A KICSIT NEM BECSÜLI...

A SÖRÖSÜVEGBEN PÉNZ VAN.
Csak vissza kell váltani.

Bossányi Ervin, festő

Bossányi-művek Bajának

Bossányi Ervin hagyatékából 23 festményt ajándékozott a festő fia a bajai Türr István Múzeumnak. A magyar származású művész, aki élete végéig *bajainak vallotta magát*, a fasizmus elől Angliába emigrált, ott élt haláláig, 1975-ig. Művészete *az üvegfestészetben teljesedett ki*. Sok középületet, katedrálist, díszít alkotása Angliában, valamint az amerikai és afrikai földrészen. Korai festészete feleleveníti a *Baja környéki emlékeket*, a paraszti életformát, a halászatot és a városépítészetet. (MTI)

-: Bossányi-művek Bajának. 4.

Esti Hírlap, Bp. 1980 okt. 9.

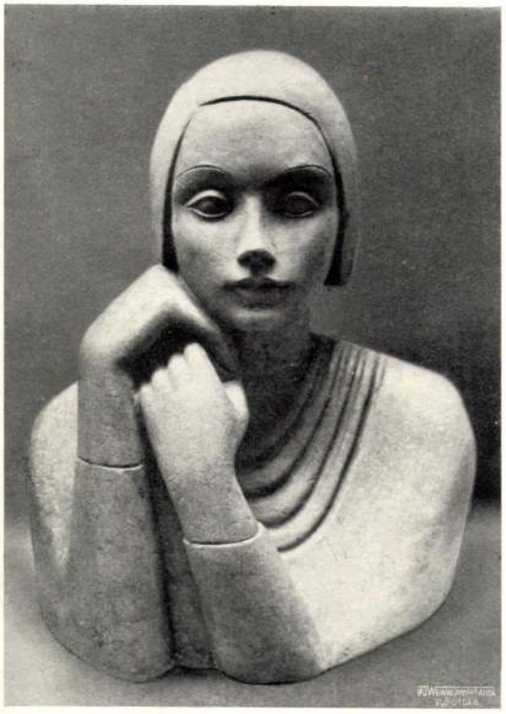

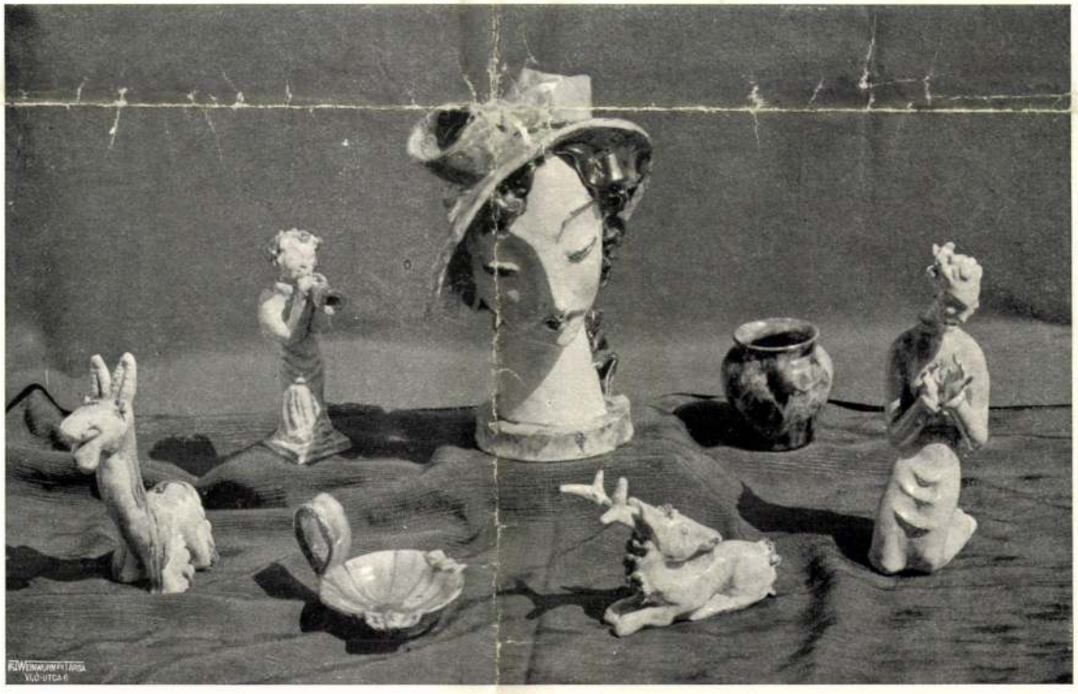

Fent: Bossányi Ervin művei. Balra: A keramikai festés részlete.
Jobbra: Dr. L.-né mellszobra. Lent: Ráhmer Mária színes kerámiái. — Oben links: Erwin Bossányi: Teil der bemalten Keramik. Oben rechts: Erwin Bossányi: Büste der Frau Dr. L. Unten: Farbige Keramiken von Maria Ráhmer. — Above: Works of Ervin Bossányi. Left: Part of a ceramic painting. Right: Bust of Mrs. D. L. Below: Coloured ceramics by Maria Rahmer.

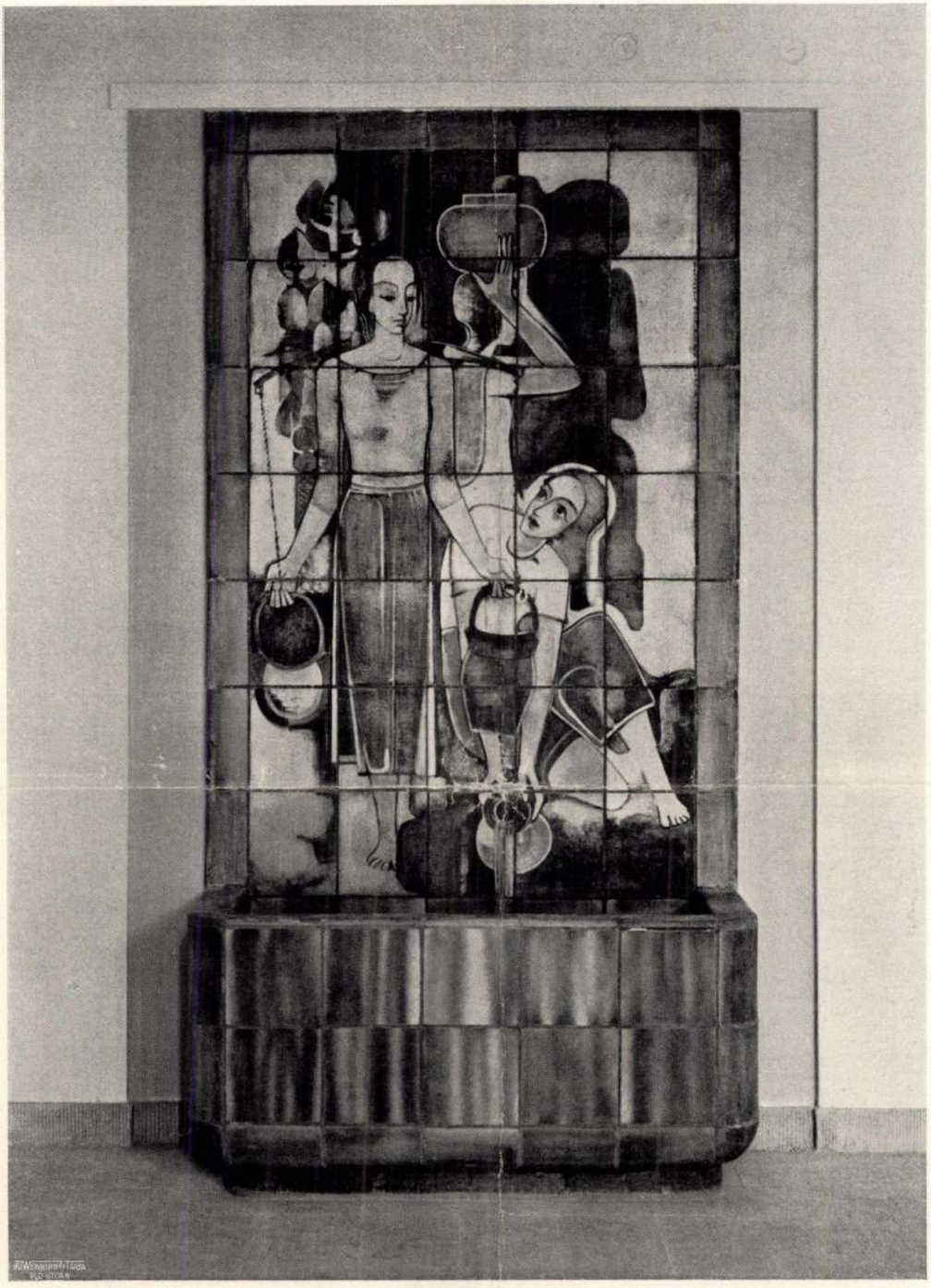

Bossányi Ervin: Fali kút. Kerámikai festés. A hamburgi leányliceum épületében. — Erwin Bossányi: Wandbrunnen, bemalte keramik. In einem Hamburger Lyzeum. — Ervin Bossányi: Fountain. Ceramic painting in the Lyceum for girls in Hamburg.

4° 63

MAGYAR IPARMŰVÉSZET
1932.

A római Collegium Hungaricum belsô berendezése. Tervezte: dr. Faludi Jenô építész. — Einrichtung des römischen Collegium Hungaricum. Pläne von Dr. Jenô Faludi Architekt. — Interieur and furnitures of the Collegium Hungaricum Rome. Designed by Dr. Jenô Faludi architect.

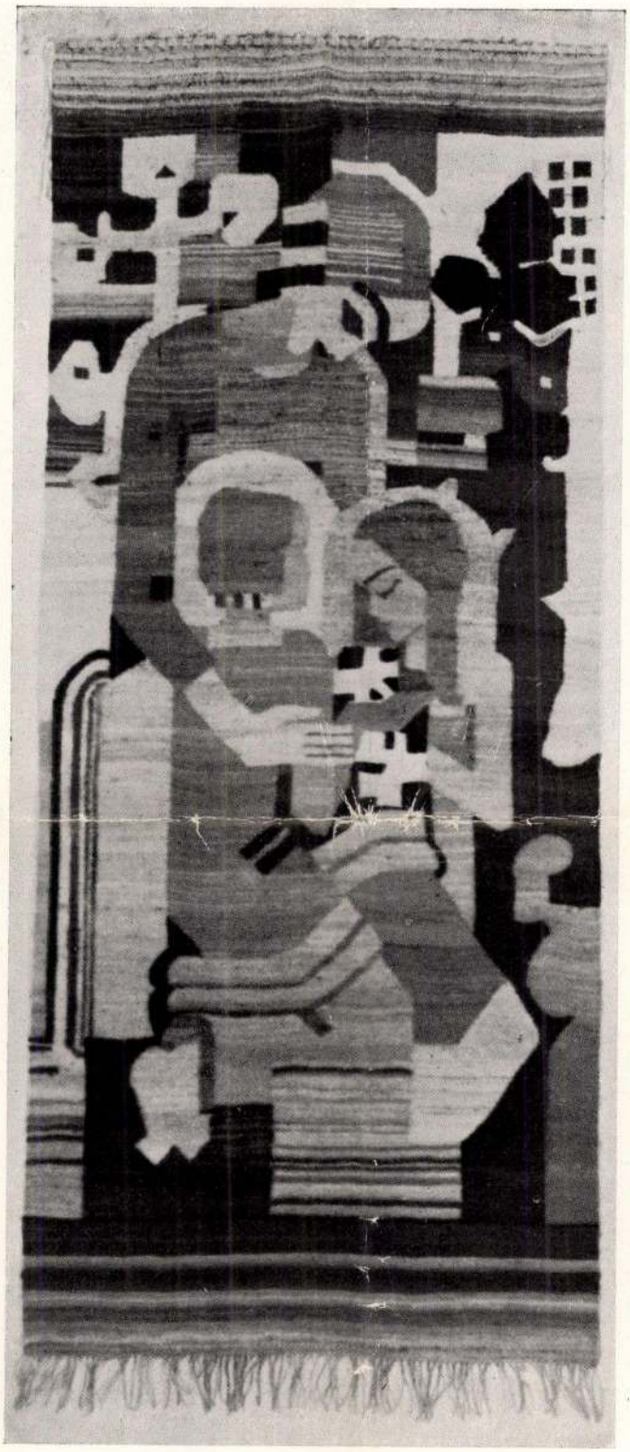

Bossányi Ervin: Az anya. Lámagyapjúból válogatott, festés nélküli szálakból készült faliszőnyeg. Készült Müller Alen szövőműhelyében Lübeck. A lübecki múzeum tulajdona. — Die Mutter. Wandbehang. — Mother. Wall-hanging.

Bossányi Ervin: Freskók. A két felső kép a lübecki városi könyvtár pályanyertes műve (6·5 m). A természettudomány, az igazság hirnöke, az égi (absztrakt) tudományok, az inspiráció, a munka, a gondolkodás. Alsó kép: Freskó egy lübecki magánházban. — Fresken. Die zwei oberen in der Lübecker Stadtbibliothek. Unten: Fresko in einer Lübecker Privatwohnung. — Frescoes. The two upper to the Public Library of Lübeck. Below: Fresco to a private lodging.

Bossányi Ervin: Üvegfestmény a művész saját műhelyéből. — Glasmalerei. — Stained glass window.

Bossányi Ervin: Csempe. Fénytelen kerámiai festmény 12 darab 30×25 cm lapból összeállítva. (Meimerstori-Bossányi elj.) — Keramische Malerei. — Ceramik picture.

Bossányi Ervin:
Falifestmények. — Wandgemälde. — Mural paintings.

Bossányi Ervin. Felül balra: »Cobaea«, terrakotta. Jobbra: Mükószobor egy könyvkiadó halljában. Alsó kép: Klinker-kútplasztika Segeberg fürdő egyik terén. — Oben links: »Cobaea«, Terrakotta. Rechts: Betonfigur. Unten: Klinker-Brunnenfigur. — Upper left: »Cobaea«, terracotta. Right: Beton figure. Below: Klinker fountain figure.

Bossányi Ervin: Rózsa. Fénytelen zománcú terrakotta. A lübecki Bohn-múzeum tulajdona. Készült a Villeroy & Boch kerámiai gyárban. — Rose. Mattglasierte Terrakotta. — Rose. Terracotta of dull glaze.

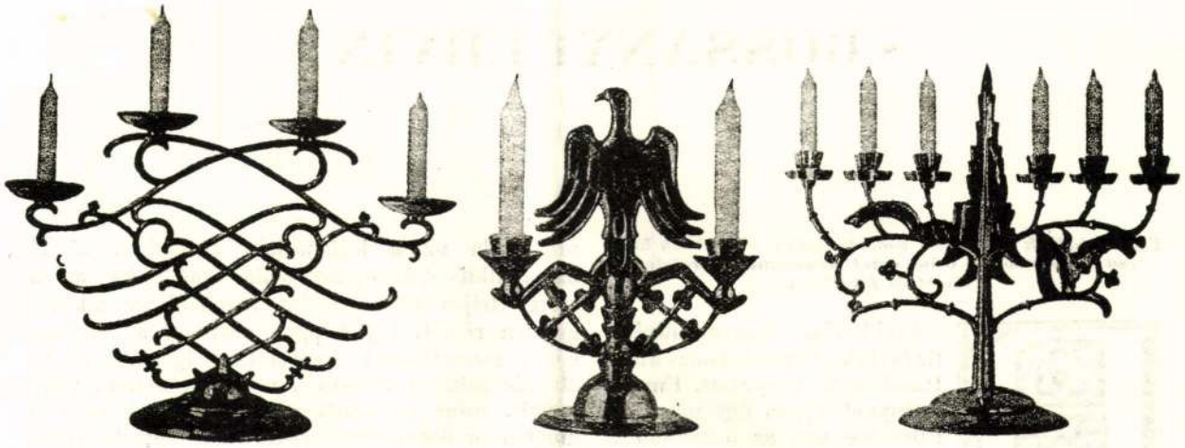

Karos gyertyatartók Bossányi Ervintől.

szánt ragyogó és csillogó művében elbűvöl a fény áradása és apadása. A feltörő és a tűzpiros középpont körül tagozódó formáknak és színeknek szerenesés kompozíciója ez a mű. Bossányi 1920-ban egy lübecki üvegfestőtől tanulta el az üvegfestés technikáját. Az ő teljesen sajátkezűleg készített üvegfestményein, az egészen és a részeken is érezzük, hogy a műhelyből nőttek. Nem festményről tették át őket az üvegre — hanem üvegnek születtek. Milyen üdvösen hat a műhelyben folytatott komoly tanulmány! Milyen teljesen elengedhetetlen az anyagismeret! A benyomás mélységét és tartósságát kétségtelenül az határozza meg, hogy hasonlóan a mozaikhoz, a technikai részt valami nehézkességi momentum színezi, amit a művész a monumentális hordójául tud felhasználni. Látszólagos súlyosbítások az ő számára szívesen látott segítség. Láttuk az agyag használatánál s látni fogjuk másutt is.

Bossányit az ő falfestmény iránti ősi szeretete, a kerámiával foglalkozván, magától érthetően monumentális kerámiai festmények megteremtéséhez vezették. Ez a festészet a zamatos, tompa struktúrájával vetekszik az «al-freskó»-val. Előállításmódja hosszú évek tanulmányának a gyümölcse, amit W. Meimerstroí Waldsbeck-Stamburgi kerámikussal együtt végezett. Számtalan égetési kísérleten át kristályosodott ki és ma ott áll a szemlélő előtt valahol egy hallban — mint valami egészen magától értetődő eredmény: egy darab fal, a szó igazi értelmében szigorú összefüggésben a környezettel. Ilyen erős tűznél égetett, világos esempékre festett falkép a «Keresztelés». Tizenkét darab 30 × 25 cm-es fliszből áll. Jelenleg újabb ilyenfajta munkán dolgozik Bossányi a hamburgi építészeti hivatal megrendelésére.

A lübecki városi könyvtár által kiírt pályázat első díját nyerte az itt közölt freskójával. Nagyvonalúan ábrázolja a világosságból leszálló «Igazság hírnökét.» Tőle jobbra a földi tudományok: az összeköttetés ember és állat, ember és növény között. Balra a szürkéskék éjjeli felhő alatt a tanító és tanítvány elmélyednek az égi tudományba. A második homlokfal az ihlet szimbolikus képét ábrázolja. Az ifjú virágokkal és az ő homlokát és kezét megáldó asszonyalakkal. Valódi arany az összekötő háttér. A középmezőt a «munkának» szenteli. Az alak ősz feje arany ív előtt hajlik az írás fölé. Szomorkásan ül az «elmélkedő» és közben — mint az isteni az emberi lélekben — az égi kék szféra a földön visszatükröződik. Mint halk mellékmotívum esendül a kereszt az aranysárgában.

Az első freskónak gyöngédebb, lírikusabb változata a lübecki Stolterfoht-házban levő. Itt az volt a művész megbízatása, hogy az egész termet minden berendezésével együtt a falképpel összhangba állítsa. Ritka és éppoly szerenesés alkalom, ahol az alkotó szellem így dolgozhat, mert ez a feltétele a stílusos és harmónikus egésznek. Oly nagy ennek a helyiségnek a benyomása, hogy aki egyszer benne járt, soha sem feledheti.

Egyike legújabb műveinek a lübecki Múzeum számára Bossányi tervei után Lübeckben Alen Müller által szőtt faliszőnyeg. Minden egységével és az egészével a művésznek az anyagban és annak feldolgozásában megnyilvánuló teljesedést adó készségét hirdeti. Ismét nem festmény; csak szőni lehetett a «virágok édesanyjának» ezt a képét. És mint ahogy a formaadásban teljesen szövés, úgy az elgondolásban is, ez a kép maga a megnyilatkozó lélek.

DR. EMIL BENEZÉ (Hamburg).

• BOSSÁNYI ERVIN •

Egyéniségének kiforrása, sokoldalúsága. Stílusának kulcsa: a jelenségek iránt érzett egyetemes szeretete. (Németből fordítva).

Bossányi Ervin, a magyar művész tíz évi lübecki tartózkodás után Hamburgba telepedett. Ennek a ténynek éppen úgy nagy jelentősége van az ő számára, mint a miénkre. Hamburg Németország második legnagyobb városa és miután itt őt a mértékadó körök megbecsülik és — mint már több esetben történt — városi megbízatásokat kap, így gazdag alkalmakhoz jut, hogy tudását bizonyíthassa.

Az elvonultságban folytatott munka évei alatt a Keleti-tenger melletti szép Hansa-városban összegyűjtötte és elmélyítette tudását. Hála az ő magyar hazájától nemesen megajánlott ösztöndíjnak Párizsban, Londonban és Olaszországban a legnagyszerűbb benyomásokkal gazdagodott. Gyűjtött és kimélyült. Milyen nagy szüksége volt erre évekkel az európai katasztrófa után!

Lübeck művészi életének irányítói tudták és tudják, hogy Bossányi érték. Városi épületekben és magánházakban képviselik őt munkái, úgyhogy ezekből a művész lelkét és művészetének sajátságait megérthetjük.

Mint minden munkájában megnyilvánulnak ezek a lübecki Múzeumban levő «Rózsa» című terrakottáján is, mely halványan színes, matt mázzal bevont télikertdísz-csoportba tartozik. Villeroy és Boch dänischborgi gyárában készítette. Itt, ahogy Bossányi művészetéhez közeledünk, rögtön találkozunk a finom emberinek azzal az éles megfigyelésével, ami őt annyira jellemzi. Fiatal, szemérmes női alak óvatos mozdulattal szorít mellére egy rózsát. Áhítattal hajtja fölibe a fejét, hogy szépségét, illatát magába szívja. Van benne valami borongás, szomorkásság. De van itt még valami egyéb is.

Ezt az egyebet meg lehetne nevezni egyetlen mindnyájunk előtt ismert szóval is, de a hirtelen előrántott «szakkifejezés» nemesak pusztán a mesterség szempontjából elengedhetetlen kérdésére felelne, hanem agyonütné a művészeti teljesítmény kérdését is, azt, amiről itt szó van. Az igazság iránti csalhatatlan ösztön összefügg a legbensőbb megérzéssel. Csak az adhat a művész számára teljesen kényszerű, teljesen boldogító kifejezést, ami innen nő fel. És vajjon mi őnála az a legbensőbb, amiből munkája harmonikus szükségszerűségbe árad? Ez az a szeretetteljes igazságosság, amellyel az alkotás minden részét, legfőképpen azonban a szegény, néma teremtményt megbecsülni igyekszik. Az alkotás minden részének, nemesak ennek, vagy annak, mint egyesnek van szerepe, hanem a mindenség hatalmának erőit mindenütt kinyilatkoztatásszerűen megkapóan, igen gyakran megrendítően érezteti, úgyhogy a rendkívüli, a közös anyaméhből származó a maga valamiképpen lenyűgöző megjelenésével, mint valami nagyobbnak a hírnöke hat az érzékeinkre.

Munkáiban folytonosan találkozunk az ember, állat, növény témájával és mindig újra érezzük szeretetét a teremtmények iránt. Ugyanannyi tisztelet és megbecsülés van benne az alsóbbrendű élőlények jogaival és titokzatossággal körülvett sajátságaival szemben, mint amilyen együttérzéssel bánik a természettel és a holt anyag tulajdonságaival. Az ő művészi értelmisége a rézben, üvegben, kőben, szövetben, falban éppúgy, mint a kerámikus anyagában is a bennük levő adottságból és ennek határaiból nő. Az általános igazságnak megfelelően, mely állatnak, növénynek és a mindent átölelő, mindent átható teremtő akaratnak alázatosan megadja a maga jogát, mindig találkozunk munkáiban sajátos «anyagszerűséggel». Ezzel pedig most már megtaláltuk a megváltó «technikus terminust» is.

Az égetett anyag fanyar, nagyvonalú nyelvén a «Cobaea»-ról is az az értelem szól hozzánk, mely a «csak díszítő» köréből nem nyerhet kielégítő magyarázatot.

A vörösesszürke kőszobor O. É. kiadó halljában áll. Ezt a jugendstílusú hall-t Bossányi újjáalakította és a lépcső helyébe, ahova a fény fentről leárad, odaállította az alakot, mely kimondhatatlan lelkes mozdulattal emeli kezeit, hogy felfogja a fény zuhatagát.

Segeberg-fürdőn több nyilvános téren álló munkái között van Bossányinak egy kútalakja, egy életnagyságon felüli lányalak egyetlen darab sötétbarna kongótéglából (klinker). Figyelemreméltó kerámiai teljesítmény. Ez a szobor a szilárdságot és a statikát egyesíti a lányos bájjal.

Drága korai templomablakra emlékeztet az a színes ablak, amit egy zeneszoba számára készített. Indák és virágok közül emelkedik ki egy jóságos alak, mely egy galambnak segít a tiszta kékségbe felszállni. Ebben a közellátásra

Magyar Iparművészet
1930.

BOSKOVITS Miklós művészettörténész

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
FILOZÓFIAI ÉS TÖRTÉNETTUDOMÁNYOK OSZTÁLYA

meghívja Önt

2001. október 3-án, szerdán 15 órakor
kezdődő ülésére, amelyen

BOSKOVITS MIKLÓS,
az MTA külső tagja

A Giotto-kutatás mai állásáról

székfoglaló előadást tart

Az ülés helye:
Magyar Tudományos Akadémia
Felolvasó terem

(Budapest V., Roosevelt tér 9. I. em.)

24977 Akaprint

Meghívó

Biuletyn Historii Sztuki
R.LVIII, 1996, Nr 3-4
PL ISSN 0006-3967

O kolekcji Porczyńskich ciąg dalszy

Wywiad z prof. Miklòsem Boskovitsem

Warszawa, 30 VII 1996

Szanowny Pan
Prof. dr Jerzy Kowalczyk
Redaktor Naczelny
"Biuletynu Historii Sztuki"

Szanowny Panie Redaktorze,

Uprzejmie dziękuję za opublikowanie na łamach "Biuletynu Historii Sztuki" nr 1-2/96 mojego listu do Redakcji wraz z wywiadem przeprowadzonym z prof. Luciano Bellosim z Uniwersytetu w Sienie na temat kolekcji Porczyńskich w Warszawie.

Jestem przekonany, że Redakcję "Biuletynu" zainteresuje wywiad przeprowadzony na ten sam temat także z wybitnym historykiem sztuki, Miklòsem Boskovitsem, profesorem Uniwersytetu we Florencji. Proszę o opublikowanie tego wywiadu, wraz z moim listem.

Jednocześnie pragnę nadmienić, że sprawa jakości kolekcji Porczyńskiego.była tematem wywiadu przeprowadzonego przez red. Alicję Resich-Modlińską z dr. Józefem Grabskim, wydawcą renomowanego czasopisma naukowego "Artibus et Historiae" i wytrawnego kolekcjonera w Wiedniu (audycja z cyklu "Bliskie spotkania" TV1 w dniu 6 VI br.). Również godny uwagi jest fragment artykułu red. Józefy Hennelowej pt. *Czego żąda od nas chrześcijaństwo* opublikowanego w "Tygodniku Powszechnym" nr 28 z 14 VII br. Oto znamienny fragment: ..."Papierkiem lakmusowym takiej hasłowej wierności chrześcijaństwu stają się sprawy najdziwniejsze: na przykład obowiązek twierdzenie, iż kolekcja Porczyńskich to wyłącznie oryginały. Kto inaczej mniema, to wróg Kościoła i Papieża".

Z wyrazami szacunku

mgr Adam F. Wojciechowski

BOSKOVITS MIKLÓS

Z odczuciem melancholii

Z prof. Miklòsem Boskovitsem, z Uniwersytetu we Florencji, rozmawia Adam F. Wojciechowski.

W końcu maja odwiedził Warszawę i Kraków historyk sztuki, Miklòs Boskovits, Węgier z pochodzenie, Włoch z wyboru, profesor ordinarius Uniwersytetu we Florencji, dyrektor wydawnictwa – Corpus of the Florentin Painting i członek kolegium redakcyjnego pisma – "Arte Cristiana", wybitny znawca początków malarstwa florenckiego, autor fundamentalnych dzieł poświęconych tej tematyce; obecnie przygotowujący katalog National Gallery w Waszyngtonie.

* * *

AFW: Panie profesorze, w jakim celu odwiedził Pan Warszawę?

MB: Mój cel polega na studiowaniu malarstwa włoskiego, w czym się specjalizuję. Jednakże dzięki moim przyjaciołom mogłem zobaczyć wiele zabytków, muzeów i pałaców w Warszawie i poza miastem. Dało mi to okazję do odkrycia przepięknych obiektów, o których nie miałem nawet pojęcia, że istnieją. Na widok Łazienek i Wilanowa dech zaparło mi w piersi. Szkoda, że oglądaliśmy je w takim pośpiechu, ale było na zwiedzanie mało czasu. Moją uwagę przykuwały ogrody, a zwłaszcza połączenie przyrody z architekturą.

AFW: Słyszałem, że miał Pan również wykłady?
MB: W rzeczy samej zostałem zaproszony do wygłoszenia dwóch wykładów na Uniwersytecie Warszawskim i Uniwersytecie Jagiellońskim. Mówiłem o najnowszym odkryciu fresków w Sancta Sanctorum w Rzymie, w prywatnej kaplicy papieży na Lateranie, gdzie znajdował się stary pałac papieski. Do zeszłego roku freski te były pokryte przemalunkami i dopiero ich oczyszczenie spowodowało, że zajaśniały pełnym blaskiem. Okazały się one arcydziełami malarstwa rzymskiego z XIII w. Wydawało mi się, że ten temat mógłby zainteresować studentów i naukowców z zakresu historii sztuki w Polsce. Spróbowałem więc dokonać analizy stylistycznej fresków i powiedzieć coś niecoś o ich genezie.
AFW: Wiem, że spędził Pan dwie godziny w historycznym budynku Banku Polskiego w Warszawie gdzie obejrzał Pan kolekcję Porczyńskich. Czy słyszał Pan wcześniej o tej kolekcji?
MB: Nie, nigdy o niej nie słyszałem. Jednakże odniosłem się z zainteresowaniem do tej nieznanej mi kolekcji, albowiem często się zdarza, że można przeoczyć jakieś interesujące dzieło w tej czy innej kolekcji. Dlatego poszedłem obejrzeć galerię z ogromnym zainteresowaniem, ciekaw czy też może odkryję coś nowego dla mnie.
AFW: Co nowego odkrył Pan w kolekcji Porczyńskich?
MB: Cóż, muszę powiedzieć, że wyniosłem wrażenie pełne melancholii, albowiem oglądałem kolekcję liczącą wiele obrazów, która odznacza się kompletnym brakiem jakichkolwiek kryteriów doboru. Wśród wielu obrazów są liczne kopie, które można poznać na pierwszy rzut oka. Bardzo dużo jest przykładów dzieł, które najprawdopodobniej były zniszczone, a które zostały odrestaurowane, tak że dzisiaj trudno je ocenić. Są wreszcie dzieła, które wprawiły mnie w zakłopotanie, które znalazły się w kolekcji jak gdyby dla żartu!
AFW: Na przykład.
MB: Weźmy choćby obraz uchodzący za dzieło Jacopo Belliniego *Ofiarowanie w świątyni*, który jest skromniusieńkim obrazkiem jakiegoś wenecjanina, malowany co najmniej o wiek później, albo obraz Gentile da Fabriano, który zatracił swoje oryginalne oblicze i został odtworzony na nowo, prawdopodobnie w dwudziestoleciu międzywojennym. Albo też przypominam sobie obraz wybornego malarza niderlandzkiego Cornelisa Engelbrechtsa, malarza najwyższego lotu. Tu jednak zobaczyłem pod jego nazwiskiem dzieło skromniusieńkie. Każde szanujące się muzeum trzymałoby te obrazy w magazynie, co najwyżej dla dogodzenia gustom specjalistów w tej dziedzinie. Otóż tego nie potrafię zrozumieć. Jaki jest sens w pokazywaniu obrazów przypisywanych artystom o głośnych nazwiskach, bez żadnego uzasadnienia.
AFW: Porozmawiajmy więc o słynnych mistrzach włoskich znanych opinii publicznej w Polsce. Co Pan sądzi o pokazywanym na galerii obrazie – *Ofiara Izaaka*, Caravaggio?
MB: Jest to kompozycja bardzo znana, na przykład z Palazzo Pitti we Florencji. Oczywiście wiadomo, że istnieją na świecie różne kopie tego obrazu. Jednakże kopia warszawska nie należy bynajmniej do najpiękniejszych, owszem jest ona ubożuchna i nie ma żadnego powodu aby ją wiązać z nazwiskiem mistrza. Także rzekomy obraz Tycjana, przedstawiający dziecko z psem. Jest rzeczą wprost śmieszną wiązać ten obrazem z Tycjanem. Nie rozumiem, kto z pozorami powagi mógłby podtrzymywać podobną atrybucję!
AFW: Rozumiem, że jest Pan specjalistą w zakresie malarstwa włoskiego od XIII do XV wieku?
MB: Tak, specjalizuję się w malarstwie włoskim tego czasu.
AFW: Proszę więc ocenić obraz przedstawiający Madonnę z Dzieciątkiem z XIV w., przypisywany szkole z Marche?
MB: Jest to jeden z obrazów, które widziałem wcześniej na fotografii, w jednej z fototek florenckich. Jest to obraz całkowicie odtworzony na nowo. Wydaje mi się, że był to obraz zniszczony, pochodzący najprawdopodobniej z regionu Pulli, dzieło malarza prowincjonalnego, na co wskazuje przedstawienie Dzieciątka. Kompozycja natomiast i cała reszta są dorobione później.
AFW: A co mógłby Pan powiedzieć o budynku, w którym pomieszczono kolekcję?
MB: Budowla jest elegancka i bardzo szlachetna. Nie znałem jej wprawdzie, ale słyszałem o niej. Nie wiem jakie funkcje spełniał ten budynek w przeszłości, ale wydaje mi się, że obrazy tam eksponowane degradują piękno architektury.
AFW: Proszę powiedzieć jaka idea mogłaby się kryć za zebraniem tych obrazów w jednym miejscu i stworzeniem tego rodzaju muzeum?
MB: Według mnie należałoby powołać bardzo poważną komisję ekspertów, znawców różnych szkół malarstwa, które są reperezentowane w kolekcji. Musiałaby ta komisja dokonać selekcji obrazów, selekcji bardzo surowej. Później należałoby obrazy, zasługujące na pokazanie publiczności, starannie konserwować. Niewiele jest obrazów godnych ekspozycji, ale takie można by znaleźć. Resztę należałoby schować w magazynie, gdzie służyłyby specjalistom. Są one częścią kultury, częścią historii gustów artystycznych, dobrych i złych, w odczuciu naszego wieku.

Większość z nich nie nadaje się do wystawienia, zwłaszcza te z nich, które są przypisywane artystom o słynnych nazwiskach bez żadnego uzasadnienia. W tym stanie rzeczy jest to nabieranie publiczności (*presa in giro*), na co muzeum z prawdziwego zdarzenia nie powinno sobie pozwalać.
AFW: Dziękuję za rozmowę

Adam F. Wojciechowski

Od red.: Prof. Miklòs Boskovits przedstawił wykład "Le più recenti ricerche sugli affereschi della *Sancta Sanctorum* di Roma" w Instytucie Historii Sztuki UW, 22 maja 1996 r.

Borza Tavaz

Magyar Iparművészet az
ezredforduló n 2003
107.0.

application, because *Streptomyces*
oxylator of corticosteroids.

none

L. Birincsik, S. Boros, B. Erdélyi,
Ilkőy, Dr. A. Jekkel, Dr. N. Makk,
Gy. Somogyi, J. Sütő, Dr. Zs. Szabó,

r, K. Csere, J. Dankó, J. Ferge,
adányi, J. Szabó, I. Winkler

1983 Balatonfüred Budapest
1985 Balatonkenese

Csoportos kiállításai:

1979–82 Kecskemét, Kerámia Triennálé
1980 Moszkva
1980–82 Pécs, Kerámia Biennálé
1981 Valencia
1982 Erfurt, Kerámia Quadriennálé
Faenza, Nemzetközi Kerámiaverseny
1982–84 Vallauris, Nemzetközi Kerámia Biennálé
1983 Budapest, Műcsarnok
1984 München, Handwerksmesse, Pirán, Nemzetközi Kerámia Biennálé, Visegrád,
Zágráb, I. Nemzetközi Mini Kerámia Triennálé
Honorary Degrèe-díj
Budapest, Ernst Múzeum
1985 München, Handwerkskammer,
Faenza, Nemzetközi Kerámiaverseny
Budapest, Vigadó Galéria,

A kiállított művek jegyzéke

VIRÁGZÁS I–II–III. 1982 ∅ 18 cm,
Művelődési Minisztérium tulajdona
VIRÁGZÁS IV. ∅ 18 cm, dr. Bolberitz Pál tulajdona
VIRÁGZÁS V–VI. ∅ 18 cm
VIRÁG ∅ 16 cm × 13 cm
VEGETÁCIÓ 32 cm × 28 cm
KAGYLÓ 47 × 43 cm
NIKÉ 38 × 24 cm
HOMMAGE À DEBUSSY:
IMAGES I/1. Visszfények a vízen 43 × 32 cm
I/3. Mozgás 37 × 28 cm
II/2. Harangszó a lombokon át 38 × 31 cm
PRELUDES I/3. A szél a síkságon 25 × 25 cm
I/7. Ezt látta a nyugati szél 47 × 30 cm
II/1. Köd 48 × 37 cm
A TENGER 1. Hajnaltól délig a tengeren 40 × 40 cm
2. Hullámok játéka 45 × 38 cm
3. A szél és a tenger párbeszéde
40 × 40 cm
NOCTURNE I. FELHŐK 32 × 22 cm

BORZA TEREZ
IPARMUVESZ KIALLITASA ERNST MUZEUM,
1986. FEBRUAR 13–MARCIUS 9.
FELELOS KIADO: NERAY KATALIN IGAZGATO
A KATALOGUST TERVEZTE: ALAPFY LASZLO
A KIALLITAST RENDEZTE: DR. BUNDEV-TODOROV ILONA
ISBN: 963–7162–18–6
ARA: 20,– Ft
NYOMDA: M. ny. tsz.: 86005

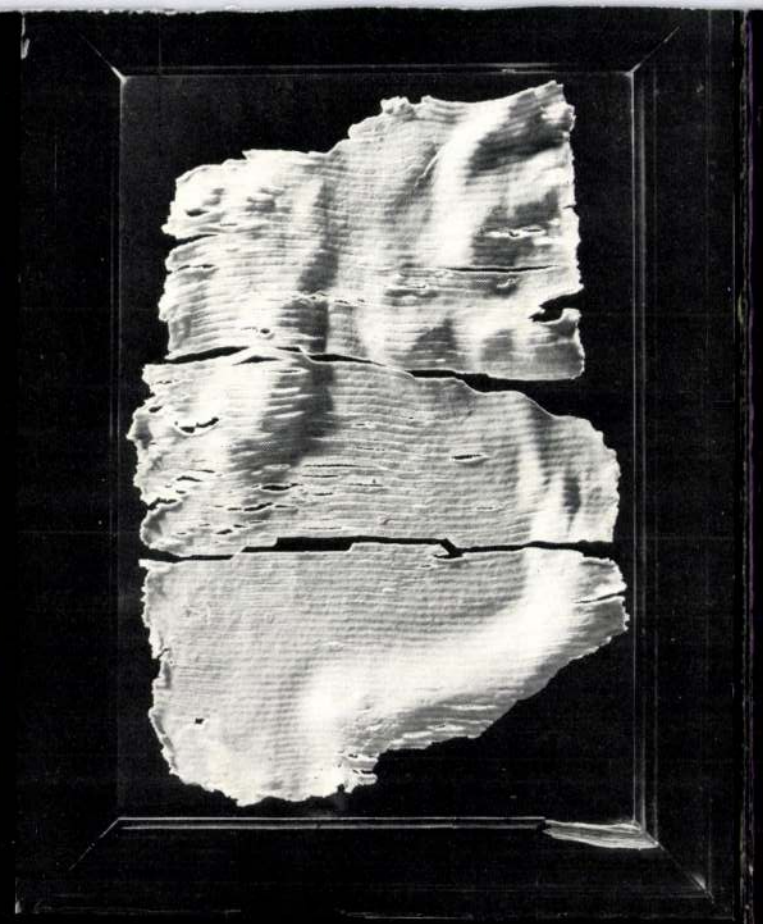

Hommage à Debussy
Images I/1. Visszfények a vízen

BORZA TERÉZ

Iparművész kiállítása

1986. február 13–március 9.
ERNST MÚZEUM
Budapest, VI., Nagymező utca 8.

Borza Teréz 1953-ban született Budapesten. Általános-és középiskolai tanulmányait zenei tagozaton végezte. 1979-ben diplomázott a Magyar Iparművészeti Főiskola Porcelán Tanszakán. Mestere Schrammel Imre volt.

1980 óta szabadfoglalkozású művész. Hazai és külföldi megrendelésekre dolgozik, tárgyai porcelán masszából, magastüzű égetéssel (1240 C°) készülnek. Rendszeresen részt vesz hazai és nemzetközi kerámiakiállításokon.

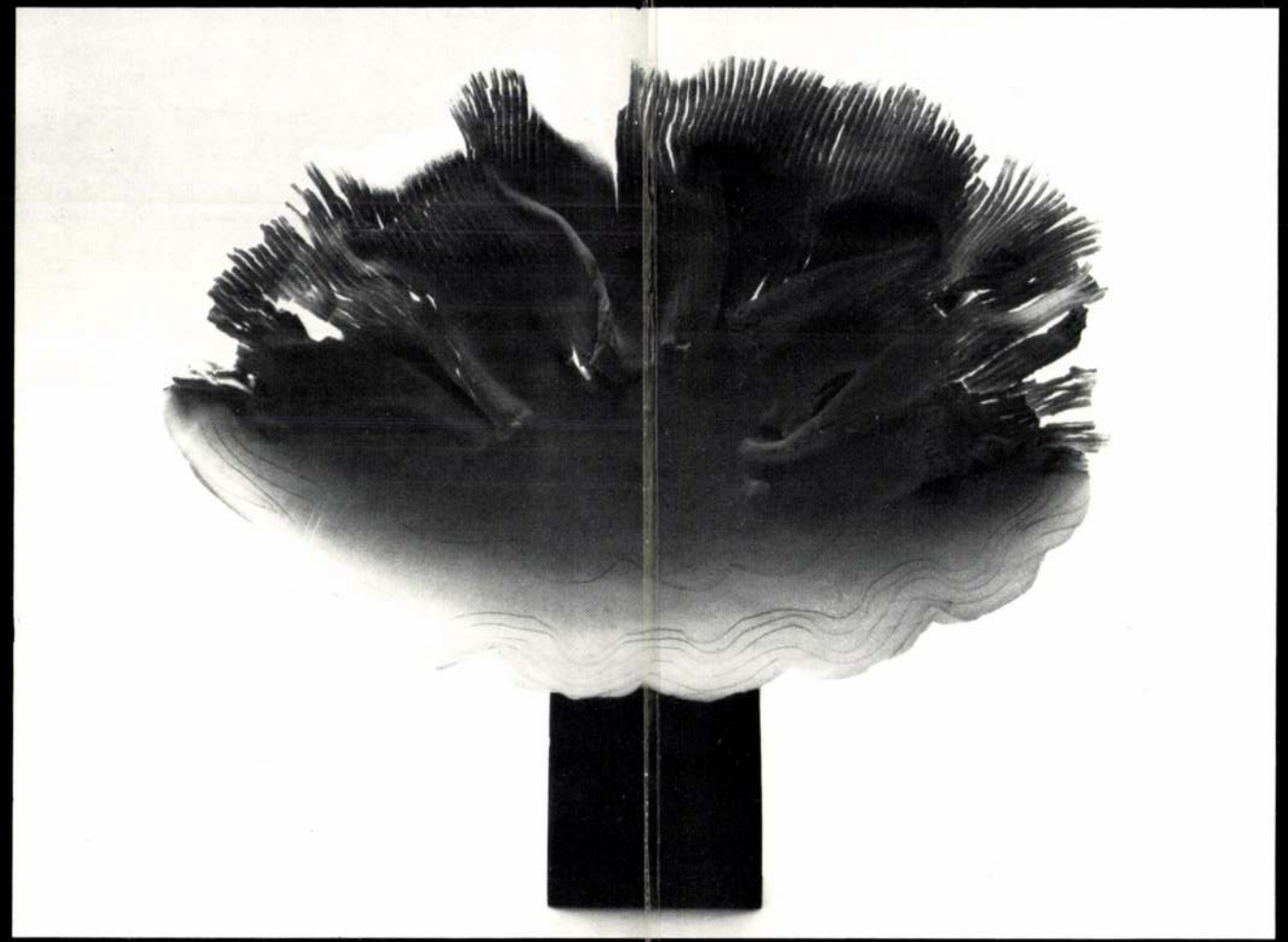

Vegetáció

Borza Teréz porcelán plasztikái elé

„ .. óh formák csöndje,
anda gyönyöre az öröklétnek" ...
(John Keats: Óda egy görög vázához)

A porcelán régtől ismert nemes anyagát a keleti népek évezredek óta luxus használati tárgyak készítésere alkalmazták. Anyaga a legklasszikusabb alapelemekből jött létre: földből, vízből és tűzből. A művész egy általa választott formát – amely eredetileg kizárólag funkcionális jellegű volt – és a színeket, a díszítést, mint egyéni művészi munkát adta a tárgynak. Ez a „többlet" a használati tárgyból tokozatosan művészi tárgyat formált.

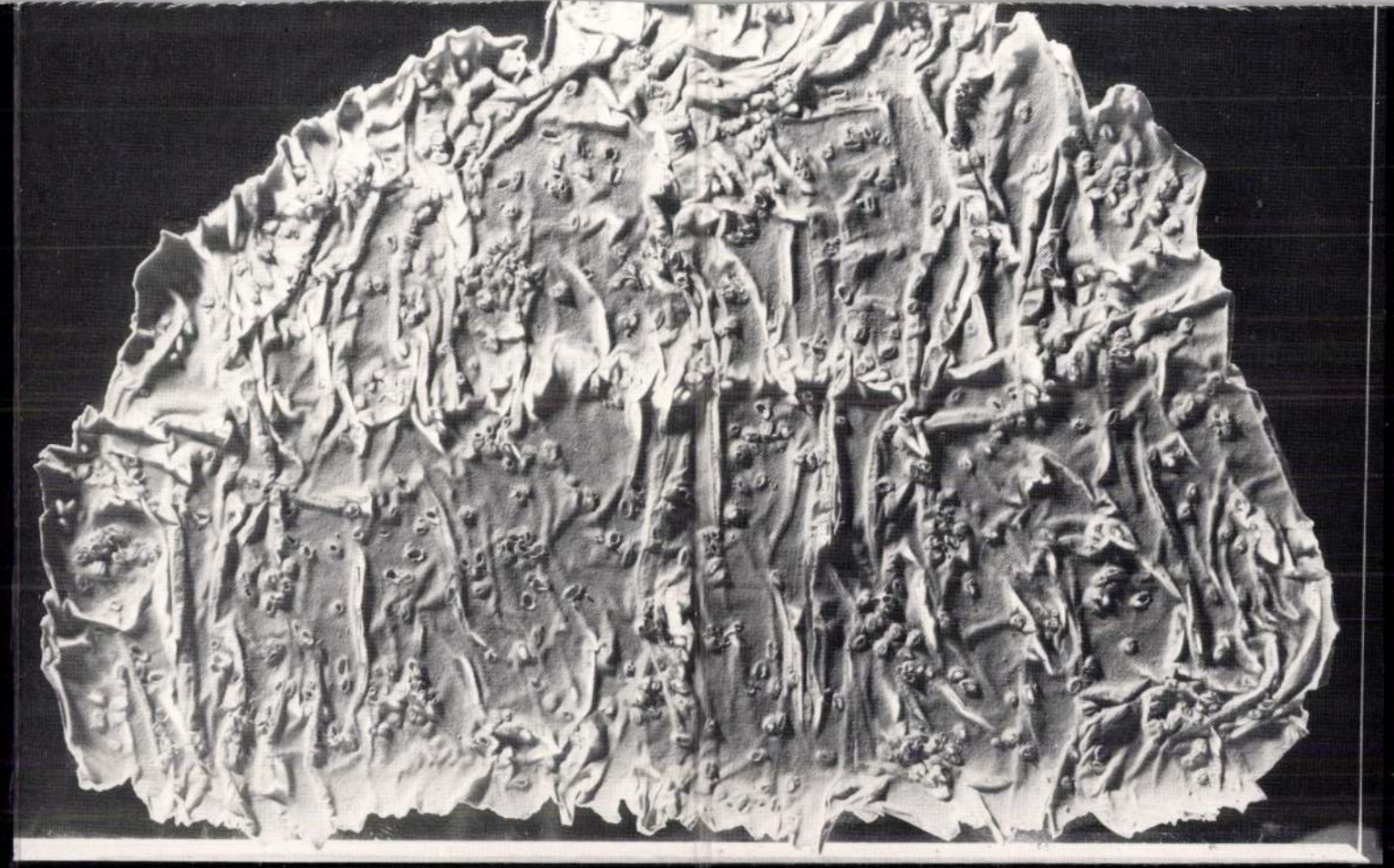

Preludes II/1. Köd

A modern művész még többet akar: a tárgyat felruházni abszolút eszmei mondanivalóval, elvenni alapvető funkcionalizmusát, megváltoztatni, más értéktartományba emelni – a föld, víz és tűz mellé alapelemként hozzáadni a fényt, amelyben a tárgy elnyeri végső formáját a szemlélő érzékelésében és tudatában.

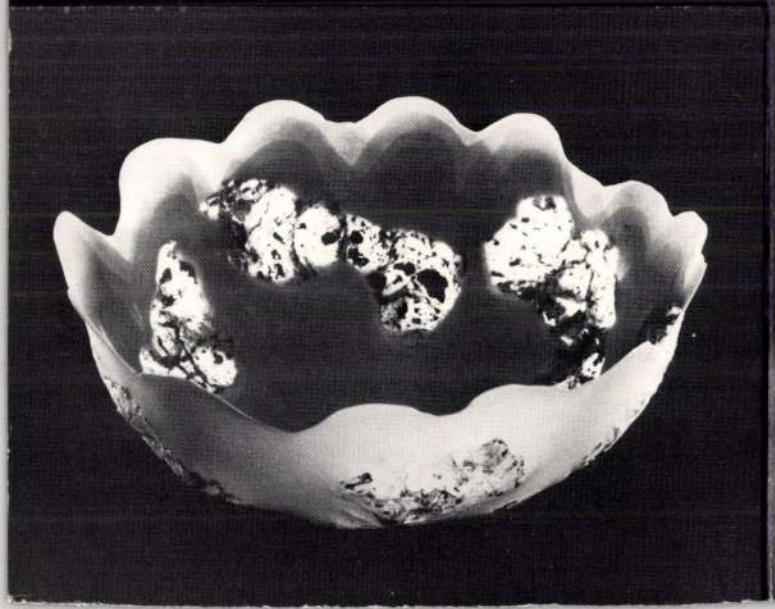

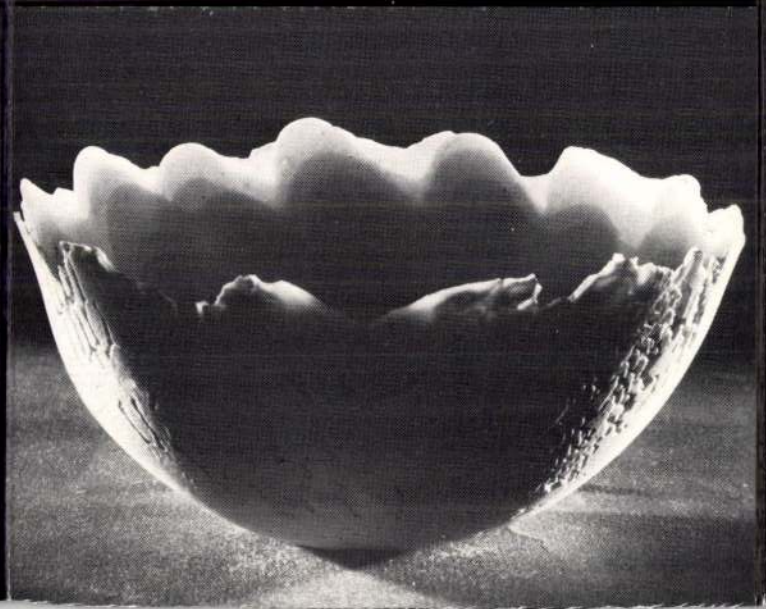

Virágzás I–II.

Borza Teréz porcelán plasztikái ilyen alkotások. Eszmei tartalmuk egyrészt a növények vegetáció-szépségét idézi meg, formájuk áttetszősége leküzdötte az anyag törvényszerűségeit (Vegetáció I–III., Virágzás I–III).

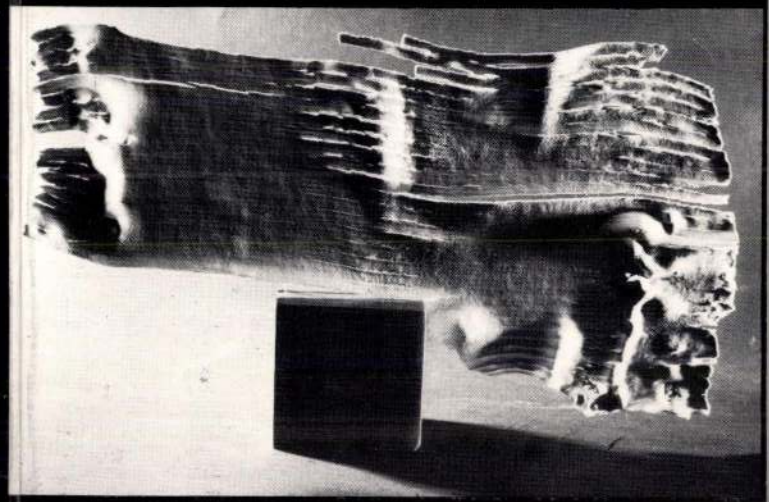

Niké

A másik törekvése a víz és a levegő témájának ábrázolása, zenei ritmusú, impresszionisztikus kompozíciókban. Hommage à Debussy (Olvadás, Köd, Szél.) S a győzelem istennőjét, Nikét is lebegő szárny-szimbólummá tömörítette a művészi képzelet.
Így vált alkotásaiban a Szép igazzá, s az Igaz széppé...

dr. Bundev-Todorov Ilona

Bossányi Ervin 1891-1975 emlékkiállítása

Magyar Nemzeti Galéria
Türr István Múzeum, Baja

Bossányi Ervin 1891-1975 emlékkiállítása

Magyar Nemzeti Galéria
1980 április–május

Türr István Múzeum, Baja
1980 június–augusztus

A KIÁLLÍTÁST SZERVEZTE
A KULTURÁLIS KAPCSOLATOK INTÉZETE
A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA
A BÁCS-KISKUN MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA
A BAJAI TÜRR ISTVÁN MÚZEUM

A KIÁLLÍTÁST RENDEZTE ÉS AZ ÉLETRAJZI ADATOKAT ÖSSZEÁLLÍTOTTA
DR. SZINYEI MERSE ANNA

A KIÁLLÍTOTT MŰVEKET ÉS A KATALÓGUSBAN SZEREPLŐ FÉNYKÉPEKET
A MŰVÉSZ CSALÁDJA KÖLCSÖNÖZTE

A KATALÓGUST TERVEZTE:
MÁTÉ ANDRÁS GÁBOR

FELELŐS KIADÓ: ÉRI GYÖNGYI

80. 01600 Petőfi Nyomda, Kecskemét

MNG

BOSSÁNYI ERVIN

Regőcén született, 5 éves korától Pesten, 19 éves korától külföldön élt, de 81 évesen így írt: „... Baja, Szeremle, Sükösd, Decs, Őcsény, Báta, Hercegszántó az én igazi otthonom, amelyekhez hű maradtam, bárhová és bárhogyan is sodort a sors. Csaknem minden szünidőmet ott töltöttem rokonaimnál és barátaimnál. Gyermekkori és ifjúkori emlékeim életre kelve festményekké válva becsülettel szolgálják úgy a múzsámat, mint embertársaimat. Így az igazán fontos lelki kapcsolatok mindig épségben maradtak . . . távollétem . . . szakadást nem okozott."

Több évtizedes idegenben élés után is megjelennek képein a bajai házak, a dunai halászok, halászbárkák, malmok, a nagyszarvú magyar marhák. A Tate Gallery vesztibüljében beépített „Angyal áldást hoz mosó asszonyoknak" nőalakjai is valahonnét a Sugovica partjáról lényegültek át londoni üvegfestménnyé. Haláláig gondosan őrizte azokat a magyar és sokác szőtteseket, hímzéseket, melyeket még a század elején gyűjtött össze Baja környékén.

Talán a nagyszámú, szorgos bajai iparostól tanulta becsülni a kétkezi munkát. Élete során sokféle művészeti ágban, sokféle technikával dolgozott, de a kivitelezést sohasem bízta másra, mesteremberre. Ha kellett, vakolt, vagy agyagot gyúrt, égetett, kalapált, hegesztett, gyalult és faragott. A művészet megkövetelte intenzív szellemi és érzelmi erőfeszítések mellett vállalta a kemény fizikai munkát is, mert csak így tartotta művét teljes értékűnek.

Nem szakadt el a várostól sem. Rendszeres levelezést folytatott az egyre fogyatkozó rokonsággal, időnként haza is látogatott.

1972 nyarán tudomására jutott, hogy a bajai múzeum három fiatalkori festményét őrzi. Hosszú levelet írt, melyben ismertette életútját, munkásságát, terveit.

Ettől kezdve haláláig tartotta a kapcsolatot. Jöttek a 6—8 oldalas levelek, reprodukciók, diaképek, újságkivágások. Szimpátiával, s jól tájékozódottan nyilatkozott a hazai és a bajai viszonyokról, mélységes honvágy csendült ki hibátlan magyarsággal írott soraiból.

1975. július 11-én — teljes szellemi frissességét végig megőrizve — 84 éves korában hunyt el Londonban.

A kapcsolat mégsem szakadt meg. Fia, Jo Bossányi felajánlotta, hogy a hagyatékból szívesen kölcsönöz egy magyarországi kiállításhoz műveket, sőt egy reprezentatív kollekciót ajándékozna a bajai múzeumnak. Mint írta, édesapja nagyon szerette hazáját, s szerette volna műveit Magyarországon bemutatni, hogy velük a magyar népet gyönyörködtesse.

Ezt az óhaját teljesíti most fia, a Kulturális Kapcsolatok Intézete, a Magyar Nemzeti Galéria és a bajai Türr István Múzeum közreműködésével.

DR. SOLYMOS EDE
A BAJAI TÜRR ISTVÁN MÚZEUM
IGAZGATÓJA

ÉLETRAJZI ADATOK

1891. március 3-án született Regőcén (ma Rigyica, Jugoszlávia), Breszlauer Adolf és Boschan Ernestine második gyermekeként. Gyermekkorát Baja környéki falvakban, majd Budapesten töltötte. Apja itt az Igazságügy-minisztériumban, majd egy antikvár könyvkereskedő cégnél dolgozott.

1905-től a budapesti Iparművészeti Iskolán tanult, tanára Ujváry Ignác. Itt kötött barátságot Szobotka Imrével, akivel kölcsönösen hatottak egymásra.

1907 nyarán ösztöndíjas tanulmányúton járt Szobotkával Itáliában.

1909 nyarát Rómában tölti.

1910-ben kiváló diplomamunkáját hároméves külföldi tanulmányútra jogosító ösztöndíjjal jutalmazták, melyet Párizsban, Londonban és Rómában használhatott fel.

1910-ben Szobotkával együtt érkezett Párizsba. A már két éve ott élő Csáky József kubista szobrász megosztotta a két fiatalemberrel a Passage de Dantzigon levő műtermét. Nála ismerték meg Legert, Deraint, Picassót, Braque-ot és másokat. Szobotka a La Palette nevű iskolába ment, ahol Gleizes és Metzinger hatása alá került, míg Bossányi a Julian Akadémiát választotta. Jean Paul Laurens növendéke volt, de nem szívesen járt az órákra, inkább a múzeumokat látogatta. Itt ismerte meg első kézből az indiai, perzsa, kínai, japán művészetet. Chartres középkori üvegablakai is egész életre szóló hatást jelentettek Bossányi számára. Párizs azonban inkább megzavarta. A modern művészeti mozgalmakban nem vett részt, hazavágyott Sükösdre és Bajára.

1911-ben Budapestre hívták, hogy részt vegyen a torinói világkiállítás magyar pavilonjának tervezésében, mely első díjat nyert.

1911—1914-ig többször kiállított a párizsi Salon des Independants-on, néhány művét a kritika a hindu freskók formavilágával hozta kapcsolatba.

1911-ben Londonban folytatta tanulmányait, a Camden Art Schoolba iratkozott be, de itt is inkább a múzeumok érdekelték.

1912-ben a harmadik ösztöndíjas évét Rómában töltötte, itt már jobban érezte magát.

1913-ban behívták katonának, Ausztriában teljesített szolgálatot.

1914 őszén Szobotkával újra Párizsba ment. Mivel az I. világháború kitörése miatt nem tudott hazatérni, barátjával Bretagne-ba mentek festeni, ott estek hadifogságba, mint ellenséges külföldiek.

1915. febr. 5-től 1919. jún. 24-ig St. Brieuc-ben hadifogoly.

1919-ben hazatért Budapestre, de ott nem találta meg a munkásságához szükséges nyugalmat az erősödő antiszemita légkörben. Szülei is bátorították az emigrációra.

1919—1929: lübecki korszaka

1919 Régebben Lübeckben élt kertépítő mérnök bátyja, Károly baráti köréből a Lübeck város parkjainak igazgatója, Harry Maasz most meghívta őt, hogy telepedjen le Lübeckben. A különféle díszítőművészeti ágak iránt egyaránt fogékony Bossányi hamarosan sok megbízást kapott Maasz segítségével a háború után fellendült Hanza-városban.

1920 Első kísérletei a festett üveggel Carl Berkentien műhelyében. Festménykiállítása a Katalin-templomban. Meghívják a Lübecki Művészek Klubja tagjának.

1921 Feleségül veszi Maasz húgát, a zongoraművésznő Wilmát.

1922 Kiállít Hamburgban, a Karl Neumann Galériában.

1924 Megszületik fia, Jo. Gyűjteményes kiállítása egy magánházban. Megbízás három dekoratív klinker szoborra.

1925 Első díjat nyer a lübecki Városi Könyvtár díszítésére meghirdetett freskópályázaton. Egyéni kiállítása a hamburgi Karl Neumann Galériában és a lübecki múzeumban. Magyarországra látogat.

1926—1928 A Városi Könyvtár freskóin kívül a lübecki Munkaügyi Minisztérium számára is fest freskót. Építészekkel együtt résztvesz magán- és középületek díszítésében Lübeckben és Hamburgban. Tervez bronz és üveg lámpákat, kandeláberekat, melyek igen keresettek voltak a lipcsei vásárokon. Mindennel foglalkozik: tervez bútort, kandallót, elektromos berendezéseket, hímzést, falikárpitot. Egy lámagyapjú figurális falikárpitot készít a lübecki múzeum számára. A lübecki múzeum és a Városi Könyvtár szobrok alkotásával bízza meg. Díszkutat készít a Hamburg melletti Spa Seegebergbe. Kerámia falképeket is alkot. Közben évente kiállítást rendez Lübeckben és Hamburgban, művészetéről elismerően ír a sajtó.

1929—1934: hamburgi korszaka

1929-ben átköltözik Hamburgba, Fritz Schumacher városi építész meghívására, kivel sokat dolgozott együtt.
Festett üvegablak a helgolandi Akvárium számára, klinker reliefek a helgolandi Biológiai Intézet portáljához. A lübecki Műszaki Főiskola festett üvegablakokat rendel tőle.

1930 Kiállítása a hamburgi Kunsthalleban.

1931 Meghal apja, hazalátogat Magyarországra.

1932 Kiállítása a Karl Neumann Galériában és a Kunstverein-ben. Középületek részére készít kerámia falképeket (pl. a hamburgi és lohbrüggei állami iskolának), festett üvegablakokat (a bad oldesloei kórház kápolnájában az uterseni állami iskolába). Egy évtized alatt Észak-Németország legkeresettebb festett üvegablak-készítője lett.

1933-ban fejezi be 37 festett üvegablakát az új hamburgi (Ohlsdorf) krematórium számára. Az üvegablakok nagyobb része — mint egyéb németországi alkotásainak zöme — elpusztult a II. világháborúban.
A fasizmus előretörése miatt menekülni kénytelen.

1934-től haláláig: angliai korszaka

1934 London mellett telepedik le, itt is hamarosan segítséget talál régi ismerősei személyében. Különféle díszítő munkákra kap megrendeléseket: főleg festett üveggel foglalkozik.

1935 Látogatást tesz Magyarországon.
Kiállítása a londoni Beaux Arts Galleryben.

1936 Három üvegablak a londoni új egyetem igazgatási épülete számára.

1937 Uxbridge földalatti állomásra heraldikus üvegablakok. Rózsaablak a londoni West End Zsinagógába Lady Rotschild emlékére. Megkezdi a Tate Gallery részére egy hatalmas üvegablak tervezését és az indiai Aundh Állami Múzeuma üvegablak-sorozatához készít több éven át rajzokat, kartonokat. E célból tanulmányokat folytat a Victoria and Albert Museum távol-keleti anyagában.
Újabb látogatás Magyarországon.
A háború előtti években több egyéni kiállítást rendezett Londonban (Építészeti Társaság, stb.), jó sajtóvisszhanggal.

1948 Elhelyezik a háborús évek alatt elkészült üvegablakot („Angyal áldást hoz mosó asszonyoknak") a Tate Galleryben. Terveit kiállítják a Royal Academyn.
Festett üvegablak a Victoria and Albert Museum számára („Anya és gyermeke)".

1949 Gyűjteményes kiállítás festményekből és üvegablak kartonokból az edinburghi Skót Művészeti Központban. Három festett üvegablak a Krisztus templomba, Port Sunlightban (Liverpool). Ezeket a következő évben újabb megrendelések követik.

1951 hazalátogat Magyarországra. Ajánlatot tesz egy üvegfestészeti mesteriskola létesítésére, javaslata azonban nem valósul meg.

1950 és 1965 között 14 üvegablakot fejez be különböző dél-afrikai templomok számára (Michaelhouse-kápolna Natalban, Szt. Péter-templom a Capetown melletti Hermanusban, Szt. György-templom Johannesburgban).

Négy nagy üvegablakot készít a Canterbury székesegyház részére („Béke", „Üdvözülés", „Krisztus a hullámokon", „Szt. Kristóf").

Amerikában Washington székesegyházába készített festett üvegablakokat: hármat a Woodrow Wilson Emlékműbe, négyet a Nemzeti Katedrális Társaság megrendelésére.

1965-ig kizárólag saját kivitelezésében készültek festett üvegablakai. Később régebbi műveinek replikái kerültek elhelyezésre a yorki katedrálisban és az oxfordi St. John's College-ban.

1965-től az idős mester teljesen a festészetnek szenteli életét, abbahagyja az üvegfestést, mellyel szép elismerést vívott ki új hazájában, Angliában is. Utolsó tíz évének képein elsősoran dél-magyarországi gyermekkora emlékképei tűnnek fel. Számos régi festményét átfesti, befejezi.

1969 gyűjteményes kiállítása Kentben.

1975. július 11-én halt meg a London melletti Eastcote-ban.

1979 őszén nagyszabású emlékkiállítás nyílt műveiből az oxfordi Ashmolean Museumban.

ANYA GYERMEKÉVEL, 1924

ÖNARCKÉP MACSKÁVAL,
1925

A BETEG GYERMEK, 1932 k.

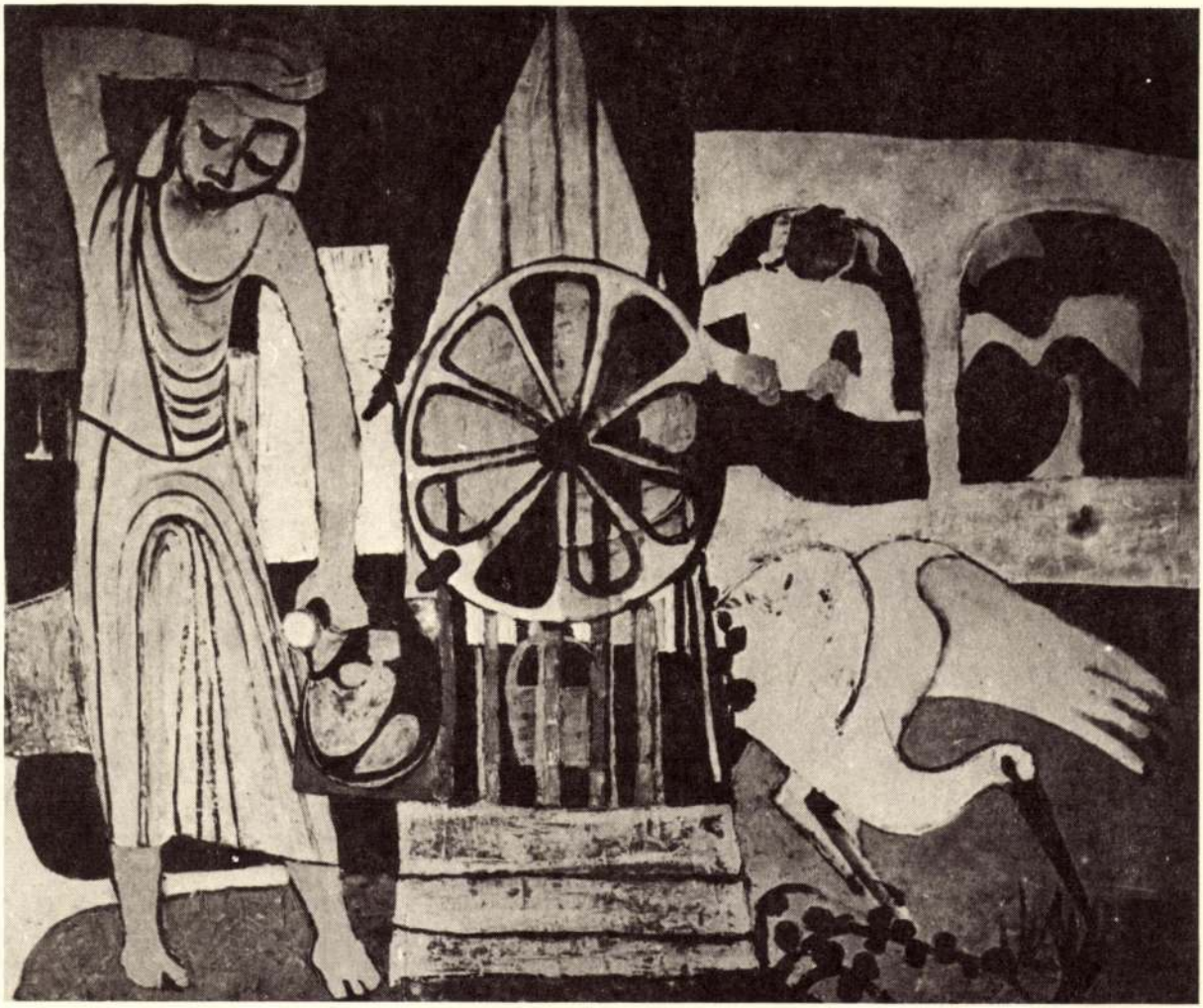

A KÚTNÁL, GÓLYÁVAL, 1932

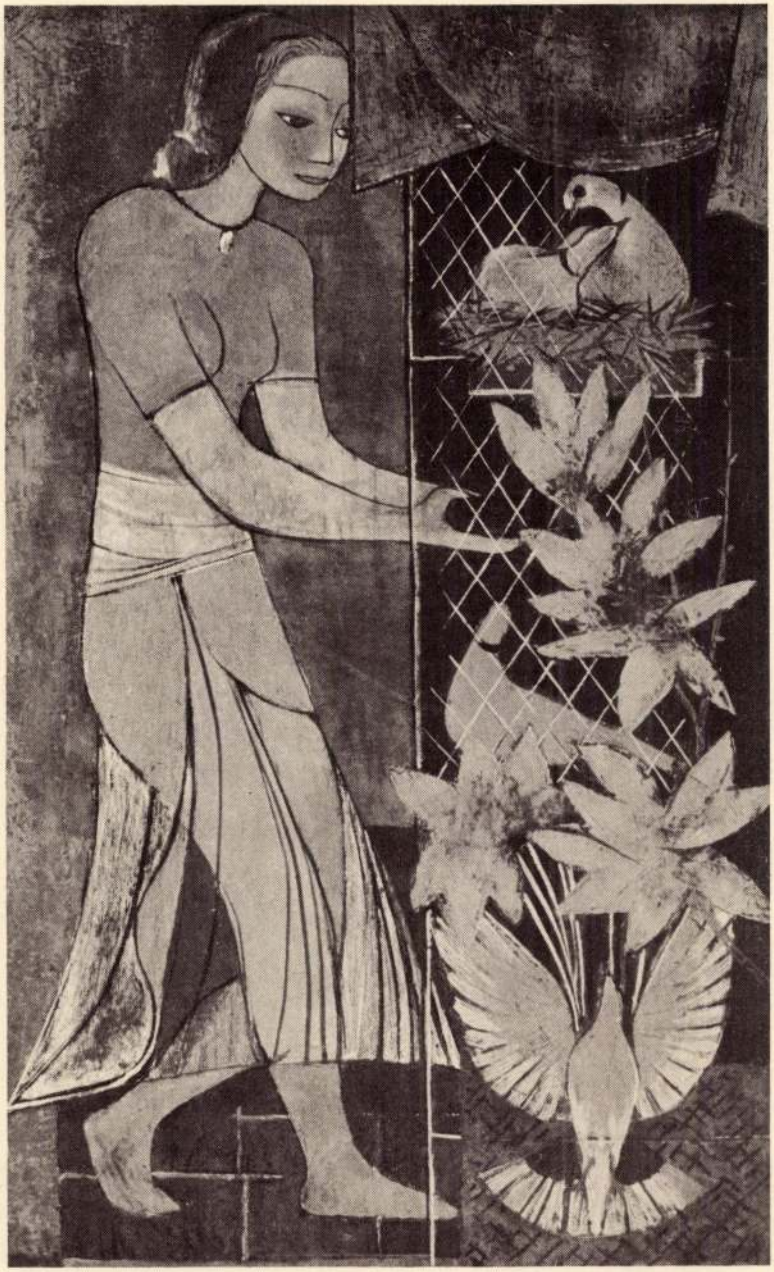

GALAMBOK ETETÉSE, 1938

TOJÁSKERESÉS, 1937 k.

HÁROM LÓ, 1939 k.

IJEDT PARASZTEMBER, 1939

A HÁROM GENERÁCIÓ, 1946 k.

ALAKOK A SZÉLBEN, 1946 k.

MŰTÁRGYJEGYZÉK

Tanulóévek: Budapest, Párizs, London, Róma

1. A művész édesanyjának arcképe
   1906
   olaj, vászon
   69×50 cm
2. Fiatalember evezős csónakban
   1907 körül. Tanulmány a művész bátyjáról, Károlyról, Baján.
   olaj, fa
   39×29 cm
3. Önarckép
   1907. Jelzett.
   35×25 cm
4. Magyar táj
   1908 körül. Jelezve.
   olaj, fa
   21×30 cm
5. Római tájkép
   1909. Jelzett.
   olaj, vászon
   46×35 cm
6. Római tájkép
   1909. Jelzett.
   olaj, vászon
   46×35 cm
7. Jardin du Luxembourg, Paris
   1910. Jelzett.
   olaj, fa
   37×29 cm
8. Bateaux Lavoir, Seine, Paris
   1910
   olaj, fa
   40×33 cm
9. A művész fivérének, Bossányi Károlynak az arcképe
   1911. (Párizs)
   olaj, vászon
   78×79 cm

Internálás St. Brieuc-ben, Bretagne-ban (1915—1919)
Válogatás kis vízfestményekből papíron

10. St. Brieuc, Bretagne
    1914
    olaj, vászon
    78×79 cm
11. Festőállványnál ülő festő képmása.
    31×19 cm
12. Táj alakkal és tehénnel
    14×10 cm
13. Két alak
    16×12 cm
14. Három fürdőző és lovas
    9×12 cm
15. Öt internált egy fa alatt
    12×17 cm
16. Galamb egy magokkal teli edény mellett
    18×14 cm
17. Táj a Jouguet üzemmel
    12×17 cm
18. Táj két alakkal
    12×16 cm
19. Zivatar
    12×17 cm
20. Mária menyasszonyi ruhában
    Paul Claudel: Angyali üdvözlet c. művéhez (1912) készült illusztráció négy változata
    4 db 16×12 cm
21. Színpadkép terv
    17×21 cm
22. Táj
    12×17 cm
23. Jouguet üzem belseje
    10×13 cm

24. Fürdőző alakok
12×17 cm

25. Pihenő internáltak — Jouguet üzem
17×12 cm

26. Tájkép alakokkal
12×16 cm

27. Két alak
24×16 cm

28. Két alak
28×20 cm

Lübecki korszak (1919—1929)

29. Falkárpitterv
1919/20
gouache, papír
37×50 cm

30. A fekete macska
1920 k.
olaj, fa
20×28 cm

31. Az érzékek
1920 k.
olaj, fa
19×25 cm

32a. Tanulmány egy háborús emlékműhöz (1)

32b. Tanulmány egy háborús emlékműhöz (2)
1920
gouache, papír
44×31 cm

33. Parasztleány zöldséget visz
1920. Égetett festék üvegen arany leveles hátlappal
Bossányi egyik első üvegfestmény-kísérlete
49×32 cm

34. A művész háza
1921 k.
olaj, fa
28×41 cm

35. Macska
1922 k.
gouache, papír
32×28 cm

36. Macska
1922 k.
gouache, pasztell, papír
21×17 cm

37. Assisi
1922 k.
akvarell, papír
39×51cm

38. Vilma és én a felkelő nap sugarai közt
1923. Jelzett.
akvarell, fedőfesték, arany festék, papír
39×51 cm

39. Két tanulmány a művész kisfiáról, Joról
1924
ceruza, papír
14×12 cm

40. Anya gyermekével (A művész, felesége és gyermeke)
1924
olaj, pasztell, fa

41. A művész, feleségével és fiával
1924
olaj, fa

42. Önarckép macskával
1925
olaj, fa
60×40 cm

43. Ülő leány, fekvő férfi tájban
1925 k.
olaj, fa
42×52 cm

44. Paraszt kaszával
akvarell, pasztell, papír
68×46 cm

45. Tehénpásztor
akvarell, pasztell, papír
52×40 cm

46. Tehenes táj
1925 k.
fedőfesték, pasztell, papír
46×68 cm

47. Parasztember
1925 k.
fedőfesték, pasztell, papír
68×46 cm

48. A kertben
olaj, fa
33×26 cm

49. Mezítláb, gyermekkel
1926 k.
olaj, fa
56×45 cm

50. Hazafelé, gyermekkel
1928 k.
akvarell, papír
56×42 cm

51. Alak szobabelsőben
1928 k.
olaj, fa
57×40 cm

52. Festett üvegablak-terv a helgolandi Akvárium számára
1929
fedőfesték, papír
24×18 cm

Hamburgi korszak (1929—1934)

53. Helgolandi kikötő
1929
kréta, gouache, papír
41×49 cm

54. Kőfejtő Helgolandban
1929
pasztell, barnás-sárga papír
48×60 cm

55. Alak és hullám
1929
fedőfesték
68×46 cm

56. Asszonyok egy hamburgi gyárból
1930 k.
olaj, fa
46×46 cm

57. Asszony szénásszekéren
1930 k. (későbbi hozzáfestéssel)
olaj, fa
84×71 cm

58. Fekete lovak
1932 k.
olaj, fa
26×38 cm

59. Parasztember borjakkal
1932 k.
akvarell, kréta, papír
36×43 cm

60. A kútnál, gólyával
1932. Jelzett
olaj, fa
73×90 cm

61. A beteg gyermek
1932 k. Jelzett
olaj, azbeszt
39×39 cm

62. Mária
1933. (Átdolgozta az 1970-es években?)
olaj, fa
81×108 cm

63. A pipázó
1933 k. (átdolgozta 1970 körül?)
olaj, fa
133×76 cm

64. A cigánycsalád
1932. (átdolgozta 1970 körül?)
olaj, fa
103×130 cm

65. A kútnál
1933? (Átdolgozta 1960 körül?)
olaj, fa

66. A kútnál tehénnel
1933? (Átdolgozta 1940 körül)
olaj, fa
120×100 cm

Angliai korszak (1934—1975)

67. A liliom
1937
olaj, fa
123×120 cm

68. Galambok etetése
1938
olaj, fa
72×48 cm

69. Tojáskeresés
1937 k.
olaj, fa
40×84 cm

70. Három ló
1939 k.
akvarell, papír
90×61 cm

71. Ijedt parasztember
1939
akvarell, papír
63×80 cm

72. A három generáció
1946 k.
akvarell, papír
79×63 cm

73. Alakok a szélben
1946 k.
akvarell, papír
49×37 cm

74. Fiú tehénnel
1950 k.
akvarell, papír
46×33 cm

75. Libapásztorleány
1950?
olaj, fa
60×60 cm

76. Gabonabetakarítás
1950?
olaj, fa
60×60 cm

77. Mosakodás
1946
olaj, fa
94×76 cm

78. Virágzik a mandula
1946?
olaj, fa
104×75 cm

79. Fürdés
1950?
olaj, fa
69×96 cm

80. Malacok etetése
1950?
olaj, fa
74×104 cm

81. Birkafürdetés
1950?
olaj, fa
69×81 cm

82. Az élet körforgása (Az idős ember halála)
1969?
olaj, fa
108×116 cm

83. Öregkor
1970?
olaj, fa
56 × 57 cm

84. Piacra menőben
1970-es évek
olaj, fa
100 × 540 cm

85. Az esti csillag
1970-es évek
olaj, fa
72 × 53 cm

86. A gólya árnyékában (2. változat)
1970-es évek
olaj, fa
127 × 101 cm

Festett üvegablak-tervek és kartonok

A Shivaji szentély (Aundh, India) számára tervezett festett üvegablakok (1937—1943)

87. Shivaji harcol a szent tehenek megszabadításáért
gouache és kréta, fa
41 × 45 cm

88. Shivaji elveszi a teheneket a böllérektől
gouache, kréta, fa
41 × 45 cm

89. Isten feldíszíti Shivajit
gouache, fa
41 × 20 cm

90. Ismeretlen tárgyú mű
gouache, fa
41 × 45 cm

91. Dadaji halála
gouache, fa
41 × 44 cm

92. Shivaji kiszabadítja a legyőzött hadvezér feleségét
gouache, fa
41 × 45 cm

93. Ismeretlen tárgyú mű
gouache, fa
42 × 20 cm

94. Ismeretlen tárgyú mű
gouache, fa
41 × 21 cm

95. Shivaji átadja a szent teheneket az indiai népnek
teljes méretű karton
tempera, fekete karton (két táblában)
3 × 3 m

96. Shivaji uralkodó, ahelyett, hogy saját tulajdonának tekintené a legyőzött vezér feleségét, visszaadja annak szabadságát.
teljes méretű karton.
tempera, sárgásbarna karton (két táblában)
3 × 3 m

97. A Shivaji szentély két homlokzata (Bossányi terve)
építészeti nyomat, 2 db

98. Angyal áldást hoz mosó asszonyoknak
teljes méretű karton a londoni Tate Gallery festett üvegablakához (1937—1943)
tempera, fekete karton
4,2 × 1,4 m

99. „Tűz"
Egy magánházba készült festett üvegtábla.
1935

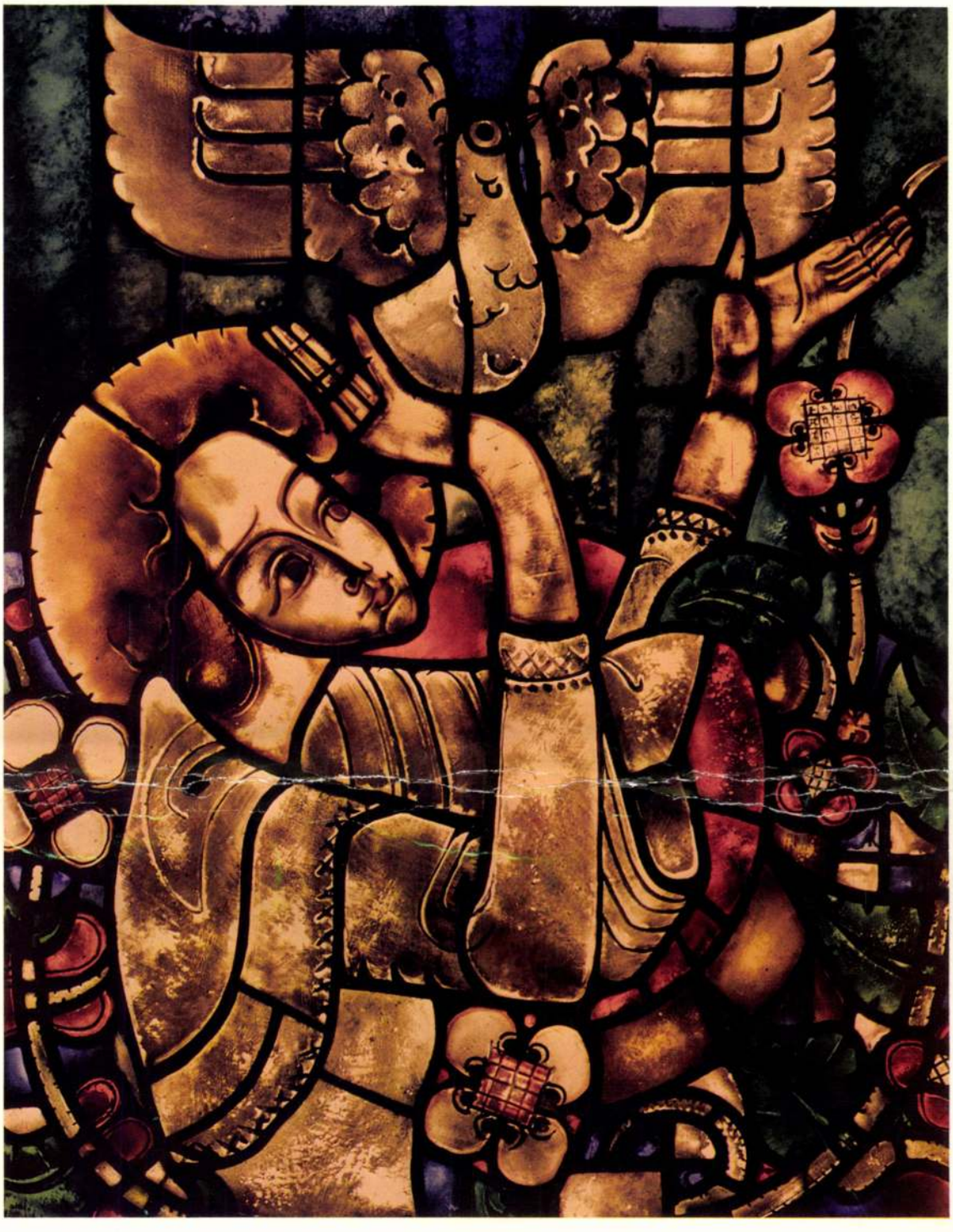

Erwin Bossanyi

Bossányi Ervin

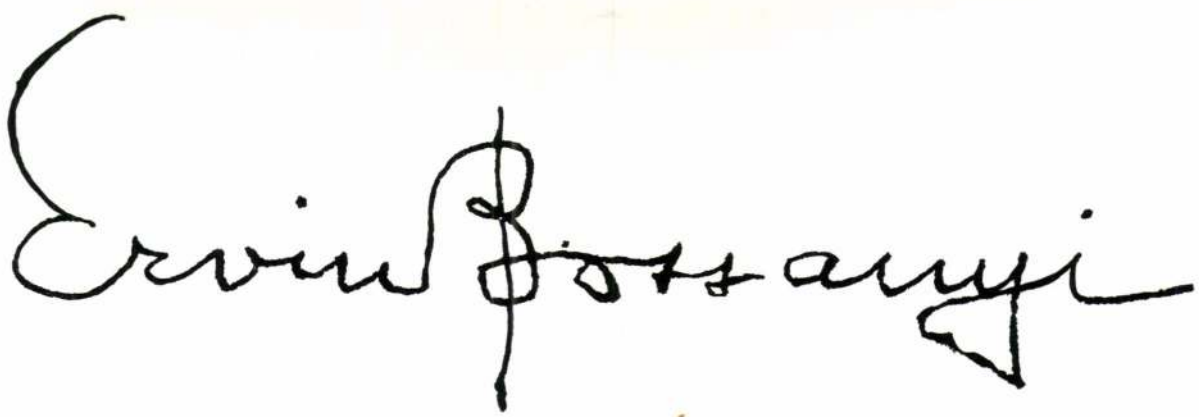

The exhibition opens on the morning of Saturday 15th September and closes on the afternoon of Sunday 28th October, 1979. Admission free.

© Bossanyi Trust ISBN 0 9000 9064 2

The Ashmolean Museum, Oxford
and the Bossanyi Trustees
© 1979 All Rights reserved.

ISBN 0 90009068 5

Published by the Ashmolean Museum, Oxford in association with the Bossanyi Trustees.

Set and printed in Great Britain by Comersgate Art Studios Ltd, Oxford.

Foreword

Ervin Bossanyi, a truly European artist – his activities in Hungary, Germany, Italy, France and England extended beyond the conventional fields of the painter and of the maker of stained glass windows – was connected with the University of Oxford through his only child, Jo Bossanyi, formerly an undergraduate of St. John's College. It was appropriate that he and his fellow Bossanyi Trustees should have envisaged what is essentially a memorial exhibition in the McAlpine Gallery in the Ashmolean Museum and it is gratifying that it has been possible to assemble it four years after Ervin Bossanyi's death.

The Visitors are particularly grateful to Mr. Geoffrey Fouquet who, to emphasise the artist's versatility and to illustrate his earlier years of vigorous development, rather than his maturity, selected as many of the smaller works as could be tellingly shown from the many, many hundreds available, who distilled the carefully docketed letters and printed material of half a century into an introductory biography, who designed and created this exhibition, and who virtually wrote this catalogue.

Special thanks are also due for preparatory work to Mrs Muriel Blackett who spent eight years completing a duplicate photographic record of the artist's major surviving works; and Vera Magyar for translating letters from the Hungarian.

Most of the works are the property of The Bossanyi Trust. Deepest thanks are due to the few individual lenders.

G. L. Taylor
Acting Keeper of Western Art
1st September, 1979

Ervin Bossanyi

". . . Perhaps my lamp is not valid in a place like our modern world, so terribly full of neons, flood-reflectors, search-lights and atomic flashes. . . ."

For a man of high intellectual ability to live in utmost simplicity according to a unique humanist philosophy is not unknown, but it is rare indeed for the same man to possess exceptional artistic talent fired by a visionary spirit and passionately held beliefs. Bossanyi was this man. To approach his work one has to understand his philosophy and the events in his life which gave it substance; only then can one gain the inner meanings, the soul of his message. He worked to the glory and beauty of nature, and to the glory and beauty of human love.

Ervin Bossanyi was born on the 3rd of March 1891, in a small South Hungarian village, Regöce (now Rigyicza in Yugoslavia). He was the second son of Ernestine Boschan and Adolf Breszlauer, who had assumed the name, Bossanyi. When he was about five, the family moved to the picturesque small town of Baja, where they remained for two years before moving to Budapest. There his father worked for the State Justice Office, and later for a firm of antiquarian booksellers. The family, of modest means, lived comfortably, and happily. The parents' main concern was with their two gifted sons, whose talents and aptitudes they recognised from an early age. They allowed the boys freedom to develop unhindered, encouraging and nurturing their diverse interests.

Ervin and his elder brother, Karoly, escaped from Budapest at every opportunity to stay with their grandparents in Baja. The brothers were inseparable, and together they discovered the wonder and mystery of nature, the joy of all living things, the sun and good earth. It is impossible to disentangle the influence each had over the other. Ervin possessed an exceptional visual memory and his earliest recollections were of the peasants and craftsmen of Regöce and Baja. The villages and small towns were still largely untainted by western culture, the necessities of life still made in an ancient hand-craft tradition from natural materials by weavers, potters, blacksmiths and woodworkers, whose skill and honest labour fascinated the young Bossanyi as he watched their dexterous hands. Thus it was not Budapest which had the most formative influence upon him, but the plains, rivers, forests and tiny villages of Southern Hungary. These early influences, rather than fade as new vistas and sensations were encountered, became more powerful, a passion, which would enable Bossanyi in old age to honestly say that Baja was his spiritual home, that at heart he had always remained an Hungarian peasant.

Bossanyi drew from an early age, but it is not clear when exactly he started drawing and painting directly from nature. Certainly by the time he was ten or eleven he was painting in oils, and prolifically. The works were figurative, remarkable for their unusual composition and strong sense of pattern; domestic scenes, peasants working, animals, birds, trees, all painted with an untutored vitality reminiscent of folk art. There was no doubt in his mind as to his calling, and he was encouraged. In 1905, at the age of 14, he was accepted for a place at the Budapest Academy of Applied Art. His five years at the Academy were some of the happiest of his life; he immersed himself in his studies, and made some life-long friends amongst his fellow students, several of whom were to become quite famous. One of these was Imre Szobotka, the artist (1890-1961), who was to have a not unappreciable influence over him.

Bossanyi was fortunate in being taught by one teacher in particular, Professor. J. Ujvary, an experienced and respected artist. He injected Bossanyi with enthusiasm, and realised that his young student possessed exceptional talent. From the few paintings which exist from his academy period one can see that under Ujvary's guidance the young artist had already learnt the craft and technique of painting. In the self portrait (1), painted when only 16 or 17, one is left wondering at the maturity of technique. He chose to portray himself in a fashionable hat, tilted forward raffishly over his brow. He creates the intimate cropped image one would obtain from a small mirror. The paint is evenly applied, with great verve, the brushstrokes assured and economical. There are no inessential details. The palette is restrained, with essential flecks of crimson, green and purple deftly applied. There is nothing laboured about the work. Highlights in the cheek and slight detailing of the ear are achieved by scraping the paint through to the ground with the handle of his brush. The pupil of the right eye is painted with one stroke pulled downwards to become a shadow. The silhouetted cheek disappears into space, the line and tone values reinforced by a few brushstrokes of pale blue to the background. It is a small personal study, which demonstrates the dexterity and talent of Ujvary's young pupil.

The training at the Academy may have been traditional, even old-fashioned, but it was thorough in all aspects – great emphasis being placed upon making studies, designs and models before attempting a completed work. Throughout his life Bossanyi continued this discipline, and it was a practice which would help Bossanyi to earn a living where others failed, and a necessary foundation for his later work in stained glass. He won numerous prizes and financial awards, which enabled him to spend the summer of 1907 in Italy with Szobotka, where he came under the spell of Giotto, and a similar period in 1909 in Rome with his brother, where he painted studies to earn a little extra (2). "Imagine those little paintings for tourists, and behind them a mental picture of Michelangelo painting the Sistine Chapel!" The brothers returned to their parents bearing a pair of doves. . . . In 1910 Bossanyi obtained a First Class Diploma, the examiners being so impressed by his talent and industry that they awarded him an exceptional travelling scholarship, to allow him to continue his studies for a further three years in Paris, London and Rome.

Bossanyi and Szobotka decided to go to Paris together, Szobotka painting scenery at the Budapest Opera House to earn enough money for the journey. In 1910 they arrived in Paris to join another friend, Joseph Czaky (1888-1971), the cubist sculptor, who had arrived from Budapest in 1908. They shared his studio in Passage de Dantzig, "the beehive", the centre of the cubist revolution. Some of the "wild-eyed geniuses" were to become famous, but most were minor talents, remembered, if at all, only because they happened to be there at the time. The artists were in and out of each other's studios, discussing the new theories, shifting allegiance from one faction to another. Czaky introduced them both to Leger, Derain, Picasso, Braque and others. Szobotka was introduced to the school called La Palette, and came under the influence of the cubist theorists, Gleizes and Metzinger. Bossanyi decided upon the Ecole Julien, where he studied under Jean Paul Laurens. "The dealer Kleinburger suggested I study at the Beaux-Arts Academy, but there the teaching is old fashioned. I find the Ecole Julien better. Although my teacher is famous, he is such a great ass. He sticks to his hobby horse. I do not follow, and shy away from his criticism. Under the circumstances I cannot hope for a prize, but I do not even wish to deserve one" (1910). Paris bewildered Bossanyi, although he was naturally excited by it, "I long for Sükosd and Baja".

Bossanyi, like so many others, lived through the hectic movement of cubism as a sort of artistic adolescence. He gained enormously from it, but did not really become part of it. In later life he spoke distastefully of the time, of the dealers' patronage, the money-making, the plethora of insignificant works, the "world of lipstick and powder". His hero, if he really ever had one, was le Douanier Rousseau.

Nonetheless, he experimented seriously, working out the theoretical arguments in canvas after canvas. "I have two palettes and a double soul. One is forced upon me, the other I love and cannot put down." "The trouble is not that you do not love the new trends, but that you discard them without having understood them . . . do you think that thousands of well-known writers, poets, artists, have all suddenly gone mad? You may love what you deem beautiful, but you must try to understand other things as well." "Of course among the many thousands there are a number of splendid men, but nine-tenths are not on a high level. There are countless academies – how they degrade art. And what a chaos of artistic theories . . . but the most comical is that each of them consider all the others fools. Nevertheless, artistic life is splendid here: exhibition upon exhibition" (1910).

Bossanyi and Szobotka exhibited paintings at le Salon des Independants from 1911 to 1914, the latter gaining the attention of Apollinaire, some of Bossanyi's works already judged to be reminiscent of Hindu frescoes.

The truth of the matter was that the young artist could be taught very little formally; he therefore became bored with his lessons. "It is nonsense to go to art school here; one can only learn from the museums." And it was to the museums and churches that he went with enthusiasm. Revelation after revelation; he discovered at first hand, Indian, Persian, Chinese and Japanese art. He plunged into the new discoveries. He also fell under the spell of Chartres, visiting the cathedral often, the medieval glass sowing the seeds of desire to one day work in the medium.

Bossanyi decided not to submit his "monumental" work, "Herod gets a Lesson from God's Angel" (whereabouts unknown), for examination at the Ecole Julien. "I regret it now. Everyone else's work is dark, photographic, old fashioned. Mine would have been the best, but that is not saying much, because the other works were all so bad." A few works from the period exist (3) and it was in Paris that he painted the striking portrait of his brother (4). Bossanyi never considered himself a portrait painter, but amongst his fellow artists his portraits were highly prized. Many young artists struggle with portraiture; Bossanyi painted them as an enjoyable exercise and to please his friends.

In 1911 Bossanyi was recalled to Budapest to collaborate in the design of the Hungarian Arts Pavilion for the Turin World Fair. It gained first prize. He continued his studies in London, at the Camden Art School, which he found dull, spending most of his time in the museums. Finally he went to Rome in 1912 which was much more to his liking. The greater part of 1913 was spent in Austria, for he was obliged to do his military service in the Austro-Hungarian army. Fortunately it seems not to have been a very serious affair, for nothing was further from Bossanyi's nature, "How can one love life and destroy it at the same time?" At the final oral examination he was noticed drawing caricatures of the examining officers. They asked him no questions, without saying a word he passed out an officer!

His brother, Karoly, a landscape architect, was in Germany, working in Lubeck. Being in Austria, Bossanyi took the opportunity to visit him there for a few days. He met a young woman, Wilma Maasz, who was immediately and deeply attracted to him. They were to meet again, six years later, he being totally unaware of her attachment.

During the four years 1910-1914 Bossanyi and his brother travelled enormously, meeting whenever possible in England, France, Italy or at home in Budapest. By the Autumn of 1914 Bossanyi was back in Paris with Szobotka, and they decided to go painting in Brittany, unable to return to Hungary because of the outbreak of the First World War. On 5th February 1915 they were arrested at St Brieuc and interned as enemy aliens, to be released on 24th June 1919, more than four years later.

There were about 500 prisoners at the camp which had been improvised from a factory building. It was overcrowded, and because of the shortage of materials, the young artists could only produce small water colours and drawings (7ff), an activity in which they were not encouraged by the guards. However, we have several hundred items from this period, for nothing could diminish their passion for their work. Bossanyi perfected his English and French during this period, and read avidly. In his letters to his parents he maintained a cheerful stance, repeatedly requesting books, particularly contemporary poetry, and illustrated works on the Italian primitives and Gothic art. He wrote incessantly in

French, and has left us hundreds of pages of poetry and deep mystical, philosophical notes which reveal his emotional despair and his consolation in nature. Szobotka was a musician (as well as an artist), but more than this he was a mystic, deeply involved with Buddhism, and he had a strong influence over his friend during those four long years.

At the outbreak of war Karoly was in England. He was interned on the Isle of Man, and the brothers sought to console and give hope to each other through their letters. By the intervention of his employer Karoly was released on 5th January 1917. Ervin's letter to his brother was ecstatic, but was not delivered, for on 10th February, only a few weeks after release, Karoly died suddenly from influenza. Ervin was bewildered at the loss. "I express for your trouble the best thanks my mourning heart can inspire in this time of indescribable sorrow, that came to destroy a loving little family's so cherished future harmony, by the loss of a most harmless and affectionate son and brother. The much tried philosophies have now vanished into a dreadful dullness in which our unfortunate epoch is not able to create a consoling point of light . . . they die away, just as we do . . . yielding their ephemeral place to tears and infinite sighs" (February 1917). Ervin summoned all his strength to write comforting letters to his parents.

Bossanyi and Szobotka were still confined, still experimenting in their little works with colour and form. Bossanyi's landscapes began to take on a dream-like character, and one cannot be sure whether childhood memories have not been transposed to the Breton landscape (7ff). During this time, the two artists came to know the mystic writings of Paul Claudel. They set about illustrating one of his plays, "L'annonce faite à Marie", and we are fortunate in being able to observe Bossanyi abstracting his vision in a remarkable quartet (12). "We imagined in our youth that we were mature enough to illustrate the work. Our illustrations were in our own near-cubist-derived style. Intellectual youth is like a butterfly, and will struggle with enthusiasm at the most difficult subjects. To-day I would not have the courage to attempt to illustrate the play" (1975, aged 84).

Upon release, Bossanyi returned to Budapest, only to find his dreamed-of peace an illusion. He rented a studio and tried to work, but Hungary was in political turmoil, and he witnessed acts of anti-semitic violence. More than anything else he needed peace in order to work. His parents had aged, his brother was dead. Undoubtedly encouraged by his parents he escaped from Hungary concealed in a boat.

Before the war his brother had worked and studied with the German landscape architect, Harry Maasz, in Lubeck. Maasz was keenly interested in the arts, and had bought a few of Bossanyi's paintings in 1910, and had been deeply impressed by them. Bossanyi had visited his brother in Lubeck several times and had met Maasz, a sincere and generous man. They had written to one another, and knowing of Bossanyi's misfortune, he invited him to Lubeck. It was thus to Lubeck that the artist, aged 28, went to seek refuge. His period in Lubeck from 1919 to 1929 was to have a profound effect upon his artistic development and career.

Lubeck is generally neglected in accounts of artistic activity in the Germany of the 1920's, in favour of Berlin and Munich. For a small city Lubeck supported an active cultural life, and discriminating patrons eager to commission new works, not least of the patrons being the City Council itself. Lubeck had retained its independent civic pride, and much of its medieval character. In spite of his reservations, Bossanyi must have been delighted with the old city with its five magnificent churches, the gothic and rural suburbs; nature, both sea and earth, were close at hand. Furthermore there still existed numerous artisan workshops, where traditional skills were practiced. Despite the craft activity and patronage it was not easy for an artist to earn a living, even more so for a foreign refugee. Bossanyi's first years were very hard.

"Your message of distress reached us last night . . . sympathy will not buy bread, so we have decided to buy one of your little pictures for what we can spare. I try to sell your works, but find those who appreciate them have no money, and those who have money are as dull as ditchwater. I might be able to sell some of the lamps, people understand such things better . . ." (Imre Udvardy, London 1922).

It was fortunate for Bossanyi that Harry Maasz, with whom he lived for a year, was well known to patrons and artists as Director of the City's Parks & Gardens, a not uninfluential position at a time when each city tried to out-rival the other in the layout of public parks and of cemeteries to honour the war dead, in new urban developments and prestigious municipal buildings. Maasz introduced Bossanyi to his circle of friends and artists, who took to the young man, not only for his intellectual ability and affable nature, but because they soon recognised in his art something of genius, exceptional talent, particularly his feeling for colour and visionary fantasy. In 1920 he was invited to join the Lubeck Artists Club. His integration was further helped by his meeting again, after an interval of six years, Harry Maasz's sister, Wilma, a talented concert pianist on the threshold of her career. They married in 1921, a marriage rich in love and mutual understanding. Only an exceptional woman could have nurtured, encouraged and protected such a sensitive genius. Love and compassion for family, friends and all mankind burnt in Bossanyi's heart all his life; his Wilma's heart was equally ample to fulfil his emotional needs. His marriage was his greatest joy. His wife gradually ceased her recitals, devoting herself entirely to her husband, earning a little by teaching the piano at home. They adored each other and were to live in ecstatic harmony, over-riding hardships and sorrow, for 54 years.

It may seem strange that Bossanyi never formally painted his wife's portrait – he knew it to be emotionally impossible. Vague likenesses occur in paintings, one senses an intangible presence. She was so close to him intellectually and philosophically that his work became their work; the intensity of their relationship could only be interpreted pictorially as an enchanted dream, or be described by music.

In a composition of 1923, "Wilma and I in the rays of the rising sun" (27) Bossanyi tries to capture a moment of delight having early one morning discovered his young wife asleep, ethereally trans-

formed by sunlight flooding into the room. It is interesting to note in this work, that despite his formal training, he was always experimenting with materials and technique. His fascination with textures is evident; the gouache is combed, scraped, blurred with a finger, yet these freedoms are maintained within a highly formalised geometric design. His wife's figure a fleeting line, a vision, whilst his own face looks down upon her in contemplative awe. It takes little effort to imagine this work fashioned from glass.

Their life together in a little cottage in an orchard fascinated people to the degree that it was described in newspaper articles; they had chosen their own way. "Your Wilma seems a very dear girl, you two shall build a shrine of harmony from which the rest of the world should found a new religion" (Imre Udvardy, London 1921).

The cottage interior was extremely simple; apart from Wilma's grand piano and one or two wall hangings it could have been a Hungarian peasant house, such as Bossanyi knew from childhood. Friends would call, and seated around an oil lamp, the conversation was always centred upon the basic philosophic and spiritual problems of existence. The war had invoked in Bossanyi a deep doubt as to the direction, sense and purpose of western civilisation. His contemplative nature was disgusted by brutality, and he was mistrustful of scientific invention. In later years he would quote Philip Toynbee. "Only a fool believes that the whole scientific enterprise has been some sort of mistake or sin. But surely modern man must be very close to folly unless he recognises that our surrender to the exclusive rights of science over our minds, hearts and bodies is a major cause of our present and continuing calamity."

However, the priority of those early years in Lubeck was economic survival. Bossanyi's ultimate success resulted mainly from the fact that his talents and interests were so diverse, setting him apart from the other artists who were confined to a narrow sphere, and who did not possess his deep understanding of decorative art which was the need at that time of post-war reconstruction. He had a prodigious capacity for work and was incredibly versatile. His studies at the Budapest Academy of Applied Art had instilled in him the discipline of designing; from his childhood in Southern Hungary he had acquired an intense love and understanding of various crafts; these coupled with his virile imagination, his sincerity, and the sheer artistic quality of his work, enabled him slowly to obtain commissions where others failed. No commission was too small, no trouble too great. A design would be asked for, Bossanyi would produce a dozen. Only during this period did he accept, painfully, the need to bow to the whims of patrons.

"Poor boy, how I sympathise with you in your foolish 'much to do, and so many concessions'. I wish I could do more than sympathise with a friend of such misfortune and genius – but there will be better times. We live under a difficult and evil system, where a thousand men must toil and suffer to enable one man to be miserable because he has too much. But it does not matter. We have so much, our love of the beautiful, our philosophies, our ideals; born in the imagination they may be, but, if they serve us, they are real enough" (Mabel Udvardy, London 1920).

In every spare moment he painted; he had several exhibitions and his works were well received, if not quite understood. The early Lubeck works, rather abstract and geometrical, were not generally liked, but there were others in a more figurative art, with subjects from Hungarian village life, which expressed Bossanyi's central philosophy – man's need to live in harmony with nature. The paintings did not depict reality but symbolised existential unity, as in a dream, as Bossanyi wished the world to be. This was to be one of his major themes for the rest of his life. The paintings were mostly on wooden panels, the matt paint scraped through to expose the grain, which became an essential element of the composition. Bossanyi was prolific, although not a fast worker. He remembered having seen Picasso produce 5 or 6 canvases in a day. For Bossanyi the quality and craft of the painting was all important. Few of the early works seem to have survived, or perhaps are unrecognised because he never signed his Lubeck work.

Between 1920 and 1934 more than forty reviews of his work appeared in the press, the most remarkable feature being their consistent similarity. The symbolism and curious fascination with light was seldom ignored. The following extract is a typical example:

"Ervin Bossanyi, like many of our young artists, one may call an expressionist, but his work is different from the rest. He does not copy this often misunderstood style, but is an independent artist, a man with a wide horizon, not slavishly restricted like most others to a limited range of subjects. His pictures are not only the expression of a powerful personality, but also of a vivid imagination and world of feeling. His use of colour is exceptional. One needs time, and a quiet mind and love, if one is to come near to understanding his pictures. One needs to get inside his work to understand, even in part, its message. He is a philosopher, and his more abstract compositions tell us much about him" (Lubecker Nachrichten, July 1922).

Bossanyi's fascination with light had not gone un-noticed by his fellow artists and friends. They urged him to work with glass, but he still had to acquire the skills of the craft.

Fortune was kind. Lubeck possessed one master stained-glass artist and craftsman, Carl Berkentien, in whose workshops all forms of decorative glass were produced. Glass – etched, ground, engraved, mirrored, stained and painted. A large part of the output was of traditional church glass – and its restoration. It was thus in Berkentien's workshop, at last, after several years of yearning, that Bossanyi devoured all he could learn from the master, and made his first tentative essays in his new language, stained glass. It was 1920, and he was 29 years old.

Enthusiasm aids learning. Bossanyi quickly acquired the necessary knowledge and skills, but there was little or no work. Disappointed but not dismayed, he put his time to good use, perfecting techniques and experimenting, making many small panels a few of which survive (56). Within a decade Bossanyi was to become the most famous and sought-after stained-glass artist in Northern Germany.

In the meantime architects and building firms were contacted, anyone who might give him work. He achieved some success in obtaining orders for suspended ceiling lamps which were made of bronze and glass. The bronze frames were made in one of the workshops under Bossanyi's direction, whilst he made the decorative glass inserts himself. He designed bronze candelabra for the foundry, H. Russ & Co, which were popular purchases at the Leipzig Trade Fair (**K,b**). He designed tapestries to be made from natural coloured llama wool in the workshop of the master weaver, Alen Müller. He designed furniture, fire-places, electrical appliances, embroideries. Much was produced under his supervision, the quality having to match his own exacting standards. Many of the items were considered of sufficient artistic merit to be bought, or commissioned directly by museums for their permanent collections, and those that survived the Second World War are still on display.

His reputation was gaining momentum, and his output was amazing. One is left wondering how he found the time to paint, but he did. He made many designs for large stained-glass windows (**25**), but a commission still elluded him.

Sculpture was another facet of these early years, and one commission (1924) for three decorative statues for a gallery came from the ceramics firm, Villeroy and Boch. The statues were to be made from Klinker (iron-oxide clay fired at 1200°C). Some replicas were sold to a public library where they were noticed by a Lubeck planning official who was instrumental in obtaining for Bossanyi further commissions for decorative sculpture for municipal parks and buildings. Several decorative reliefs were made for the entrances to public buildings, and the artist was becoming increasingly interested in producing murals for the interior halls.

Throughout his life Bossanyi was happiest when working on commissions for public buildings – this was the place for art if it was to reach ordinary people, to enrich their lives.

"Only works of art done by passionate, burning love bear the mark of validity in buildings of dignity; all the rest would have to be left out. If the artist would make what he really loves, and the craftsman what he can really make well, and the patron would possess and use a really sound judgement, it might happen that quality slowly takes the place of quantity and the flood of unworthy things ebbs away from buildings that should serve as exemplary human achievement."

Bossanyi had already carried out a few murals using his own special tempera technique, devised to overcome some of the shortcomings of the traditional methods. He wanted a different medium, something more practical and permanent.

From his examination of frescoes in Italy in 1909 and 1912, he was aware of tempera's vulnerability and impermanence. It occurred to him that a solution might be found in the use of ceramic tiles, individually painted and made into large panels. He considered the major problem to be the light reflections which would destroy his desired effect if the usual shiny glazed tiles were used. He wrote, "The darkness of St Mark's, Venice, is God sent, otherwise the sun would destroy the mosaics visual effect. Bathed in agreeable darkness, the colour and golden hue are received as benefactions." The buildings he was to decorate would be light. He plunged into experiments with technical assistance from the firm, W. Meimerstorf. He needed a tile made from a clay that could be freely painted, fired, retaining a completely matt surface which had also to be texturally interesting. He made hundreds of tests with pigments and glazes until the desired effect was obtained.

Once the technique had been thoroughly tested he made complete miniature tile designs to show interested patrons. This led to commissions for monumental works to decorate public buildings in Lubeck and Hamburg (**D,e**).

In 1924 his marriage was fulfilled with the birth of a son, Jo. Ecstatically happy, he found time to make superb studies of his son (**28**), yet, understandably, he felt for the time neglected, this emotion exorcised in a painting in which the young Wilma is seen holding her child, bathed in the light of a warm interior, whilst outside the open door, in the shadow, the artist peers in at the blissful scene like a stranger. Bossanyi adored his son. Children were important to him. He liked having children in his studio; he loved their innocence, intensity and laughter. Children appear in almost all his major works, expressing hope and all that he considered good. "Parents must know life before creating new life – then and only then can we guide our children." Bossanyi retained to old age a child-like quality, he shared their fantasy world, and innocent wonder of new sensations, and children responded to him as to another child. He would draw for them – caricatures, hideous monsters, for he had an enormous sense of humour and fun. He painted for them to the same exacting standards as for his serious works. Children were never to be exposed to the second rate.

The mother/child theme occurs throughout the artist's work, in all mediums, from his youth to old age. In it he celebrated not only the epitome of unselfish love, his central message, but he embued the theme with symbolic meaning; a mother was mother earth, nature, all goodness, knowledge, wisdom, modesty.

In 1925 there was a competition for a design to decorate a new reading room which had been built for the Lubeck City Library. Bossanyi submitted designs, winning the competition, which was to be his most important work in its effect upon his reputation. The work was to be two enormous decorative murals. It was a troublesome commission. The room was panelled in dark oak, no vibrant colours could be used, the wall plaster was unsuitable for frescoes, and Bossanyi had not yet experimented with the ceramic tiles which would have been a solution. The walls were re-surfaced. Bossanyi's compositions featured six symbolic figures, Truth, Inspiration, Contemplation, Intellectual Work, Natural Science, Astronomy. When completed in 1926, people were surprised by the works' spirituality and meditative quality. Photographs of the murals appeared in many national newspapers. Whilst conceding their merits, some people were startled by the strange human beings which they felt to be

somehow alien. Bossanyi's name was now more widely known, the problems of economic survival were over.

Eleven years later, in 1937, the murals were obliterated with brown paint by the Nazis. Almost twenty-five years later it was decided to attempt restoration. This was only partially successful, the brown paint had permeated the plaster ground in patches. Bossanyi was invited to Lubeck to repaint the affected sections.

"I accepted not only because I am the father of my fresco but also because I am the brother of my fellow people and wish to participate in this act of justice and put a seal on our peace-treaty."

In fact he would not touch the works for he felt he would want to alter them. The stains remain for he wished them to be a permanent reminder to others.

It is easy to overlook the unsettled political and economic background to Bossanyi's years in Lubeck. He had been built a house and studio to enable him to carry out his enormous works; he was successful, but success was a mixed blessing. Tensions were being felt, anti-semitic views were being openly expressed, and his work was becoming a target. Although protected by his loyal friends, Bossanyi felt uneasy.

"I was born of Jewish parents, but was not educated as a Jewish boy, my parents left me perfectly free. The Jewish school I attended could not indoctrinate me. I did not belong to a church or any religious organisation. . . . I was sympathetic to the primitive communities. If not primitive, I was sympathetic to the Buddhist philosophy – their tolerance and love for living beings and nature. That is obviously my characteristic which I shall keep intact to the last moment. I find Christ my spiritual brother, so much so that I would never consent to say that I am not a Christian. I have an absolute affinity with him. Buddhism agrees naturally and deeply with the philosophy of life, of which Christ was one of the greatest prophets. . . . In building up religions, in each has grown a stiffness, and intransigence. . . . I exist as an active and creative brother – my concern is for the whole world."

An increasing amount of Bossanyi's work was in Hamburg, where he was beginning to gain a considerable reputation. Given the tensions in 1929 he decided to leave Lubeck.

The intense ten years spent in Lubeck were formative; he had arrived an unknown refugee, searching by study and experiment for an artistic identity; he left enriched in knowledge and skills, a mature artist with a unique personal style.

Hamburg's prosperity was being re-established from the effects of the First World War. With its democratic parliament, strong Lutheran tradition, and its size (the most important port and industrial city in Germany), it was far less parochial than Lubeck, and the prospects for the Bossanyi family seemed good. A number of commissions were in hand, particularly for stained-glass. Hamburg never had the appeal of Lubeck, it was too large, and Bossanyi was horrified by the great throngs of workers manipulated and exploited in the factories. His feelings were stated in a few sombre paintings – a female worker leaving a factory, her face expressionless as if in a trance, benighted, a small child waiting alone for her mother, the figures overshadowed by the oppressive bulk of a factory building. The paintings had a Munch-like intensity and anguish. Bossanyi's affinities were with ordinary oppressed human beings, he felt their misery and dilemma with passion, wanting to share his world with them, to offer solace, hope. This he attempted in his large commissions, where his message was simply stated in a way which had to be accessible to ordinary people. This philosophy had been evident in some of his Lubeck works, but in Hamburg it became his natural style. Abstraction gradually disappeared from his work, to be replaced by his idiosyncratic style which had evolved from his studies of primitive Italian frescoes, Chinese and Japanese art, Indian works of all periods, but particularly, the wall paintings in the caves of Ajanta, and from the anonymous medieval workers in glass whose message had so impressed him at Chartres.

"I am inexorably for the truth. In my own art there is a certain Eastern element, I know it. That in itself is an influence; but this influence is from within, it is not a superficial influence."

Bossanyi built a new house with a huge studio and beautiful orchard on the outskirts of Hamburg. Intense activity; enormous works were completed, as in Lubeck, almost all for the City authorities. Several of the commissions stand out in importance and interest. Foremost were his works at the Heligoland Aquarium and the Heligoland Biological Institute. Both were new buildings with Bossanyi's work incorporated into the design.

The large stained-glass panel for the Aquarium was highly innovative and demonstrated the artist's extraordinary use of glass. The upper part of the window contained an inscription, the individual words and phrases formed into irregular rectangular blocks, which were viewed floating against the sky, the colours carefully chosen to compliment any light cloud condition. The inscription was from Goethe "From water all life emanated, by water all life is sustained. Oceans bestow upon us your eternal care." The lower part of the window consisted of a stylised bird and sea-creature forms, superimposed upon a background which suggested the broken surface of the sea. Bossanyi had an opportunity here of working not only directly with light, but also with water. He deduced the sight line so carefully that the sea's horizon coincided exactly with that in the window, which he made transparent to the degree that the real sea could be seen moving in all its moods behind his composition, thus becoming an element in the work. The effect must have been staggering. Unfortunately we have but a small preliminary design by which to appreciate the work. No photograph appears to exist (**30**).

The massive portal for the Biological Institute (1929), featured twenty-seven reliefs sculptured from Klinker (**D,d**).

This cliff-girt bastion was of strategic importance, the island being a naval base, and was heavily fortified during the Second World War. In 1947 the small population was evacuated, and on the 18th April the island was bombed by the Royal Air Force, "6700

tons of high explosive hurl the might of Heligoland into the sea". Bossanyi was overcome with anger at the loss of his "children", and grief at the forced exile of the fisher-folk and the senseless destruction of wildlife (News Chronicle, 19 April 1947).

Whilst working on Heligoland, Bossanyi somehow found time to make many studies; fascinated by the flight of sea birds (34), wave forms (35) and workers hewing sandstone, or fishermen mending nets. . . .

The next major work stemmed from his collaboration with Hamburg's City Architect, Fritz Schumacher who had encouraged him to leave Lubeck. They had worked together on several minor projects, Bossanyi's decorative works being incorporated at the design stage. The project was for a new crematorium at Ohlsdorf. The major decorative feature of the building were the windows, thirty-seven in all, thirty feet high. On completion, Bossanyi's abstract designs caused a considerable stir. No abstract glass on this gigantic scale had been seen before. He used all his artistry to exploit different textures in the glass, and the windows were graduated in tonal values from light to dark down the length of the cathedral-like interior through a complete colour spectrum. The building was a sensation, in an epoch of monumental building in Germany (D,f), Bossanyi was hailed as the leading stained-glass artist. The fact that he managed to complete the windows single-handed, whilst still working on other commissions is almost beyond belief. It was 1933, and Bossanyi was 42 years old. No comparable stained-glass was to be seen in Europe on this scale for at least another 30 years. Sadly the designs have been lost, and although the crematorium still exists, only six of the windows survived bombing during the Second World War.

Other notable works were four windows for the chapel of Bad Odesloe Hospital (42), three windows for the state school at Ütersen (58), and one of the artist's favourite private commissions, three windows on the subject of healing for the library of a skin specialist, Dr. Julius, which bore the inscription "Os homine sublime dedit" (God has given man the ability to see the beautiful).

Apart from stained-glass Bossanyi completed several massive ceramic murals, and designs were in hand for further work at Heligoland. Of course he still found time to paint, and had several successful one-man exhibitions, his painting technique having now reached its final development.

The paintings were large, the support usually being plywood onto which he would first draw the composition in black and white chalk from carefully worked-up studies. He applied the paint with a palette-knife, creating textural interest. The hand-ground pigments he used were mixed with a special matt varnish as a medium. No finishing varnish was required, there was to be no surface shine. Credit must be given to the thoroughness of his experiments, for the painted surfaces of these panels have remained stable.

The compositions were powerful figurative studies, recalled from his memories of Hungarian peasant life, the backgrounds and landscape being totally subservient. Bossanyi's innate sense of pattern adds a secondary delight in these works, the textured matt colour masses forming abstract designs. Here was a decorative artist par excellence, but with a serious philosophic message. The panels were supported and surrounded by wooden frames, which were deliberately constructed in what may seem a rather crude way. Bossanyi disliked the concept of the fancifully framed art object, his works were to be "Wall decorations", a term which he always used when describing them, an integral part of a room or building. Bossanyi's later works must be viewed with this factor in mind, and it is useful to visualise the works scaled up to mural proportions, the viewer will thus appreciate how magnificently they work.

Earlier, in 1931, Bossanyi's father became ill and died. Grief-stricken he returned home to his mother and beloved Hungary, filling several sketch books during the visit.

From his childhood, and throughout his life, the artist continually sketched from nature, recording places, people and animals. Besides superb worked-up studies, most of the drawings were a sort of shorthand, made with great rapidity, notes on colour added in any of four languages, whichever came to mind first. These drawings were of great value to Bossanyi, for he used them as the source material for his paintings, having recorded a pattern of life in Southern Hungary which, by his old age, had long since ceased to exist. Necessity caused him to devise an index system, by which he could retrieve any required village, peasant or animal study from a collection of over 5,000 drawings.

He was also an enthusiastic photographer, and from his youth had used this medium when he required to record detail, such as in the lace of peasant costumes, or architectural features.

He could never resist his creative urge. A fleeting notion of his imagination had to be immediately and deftly worked out on paper, any scrap, envelope, bill. The texture of a roof tile or piece of wood could stimulate a fantasy, and would receive the artist's excited attention, to be carefully stored away.

But no fantasy could dispel the hideous reality pursuing the artist, who hid himself in his work; he had to stop hiding and face the insidious spectre. Throughout his life Bossanyi needed a tranquil mind in order to work, he needed peace. Alarmed by Hitler's rise to power, he realised he could not remain in Germany. He had to consider his wife, and son's future. They must flee, but where? America, Sweden and France were considered, but the doors were already firmly shut. The only possibility seemed England.

Despite his dislike of city life, Bossanyi had come to terms with Hamburg. "It was a very busy time, we were happy and had a nice circle of friends – one felt at home. Friends always contribute to one's happiness. There were usually eight paintings on the walls of the studio. As I entered I could decide which to work on – it was a question of emotion."

Bossanyi's feelings were mixed. He had not enjoyed London, but had nonetheless some happy memories. It was a sort of love-hate relationship. But there was a certain nostalgia . . . his beloved brother Karoly had been so cordially accepted . . . and was at peace in the

beautiful Surrey countryside at Bramley. How he must have pondered upon his brother's humorous descriptions of the quaint but endearing people. It is strange to reflect the fact that wherever Bossanyi went his brother had been before. Furthermore, there were old childhood friends, the artists Imre Udvardy and Henrick Ripszam, with whom he had studied in Budapest. He had shared a studio with Udvardy whilst at the Camden Art School. Letters flew back and forth. He was encouraged. The decision was made.

At the height of his fame and prosperity, with the aid of a sympathetic British Consul, he left Hamburg on the 12th April, 1934 for England, a refugee once more.

Bossanyi's old friends Mabel and Imre Udvardy had managed to rent a small bungalow for the new arrivals, close to their own in Northwood Hills, then still a village on the outskirts of London. At Southampton they watched the unloading of eighty-two crates containing their possessions, the artist's materials, equipment, completed paintings and glass panels, and of course Wilma's Steinway grand piano. Whilst being unloaded some ropes broke, several crates crashing onto the quay – much of Bossanyi's glass was smashed.

Once again economic survival became the immediate problem. Although unknown, he had a wealth of knowledge and skill, and could show a voluminous portfolio of his completed German commissions, reviews, and letters of reference. He tackled the problem in the same way as he had in Lubeck, but 1934 was not 1919. Britain was in economic recession, the situation was totally different. Work was difficult to find particularly for a foreigner. Nevertheless, Bossanyi, industrious, always full of hope, contacted numerous companies with his designs, but his main success came from introductions from sympathetic friends. One was Charles Mawson, a landscape architect for whom his brother had worked before the First World War. It was Mawson who had been instrumental in obtaining his brother's release from internment. Mawson enthusiastically introduced Bossanyi to architects, and in particular to Dr. Charles Holden, who was working on the new London University buildings, and Sir William Holford. But Bossanyi was to have another friend, protectress, who would work powerfully on his behalf, a Hungarian – The Hon. Rozsike Rothschild. She adored Bossanyi and his work, introducing him to any one of her influential friends whom she thought might be of help. One of her friends was Sir Evan Charteris, who liked Bossanyi's work enough to commission a window for his country home, and, perhaps more importantly, was Chairman of the Tate Gallery Trustees.

It was a disappointment to Bossanyi that his first commissions were confined to heraldic designs. Windows for the new London University buildings (1937) and the new Uxbridge Station. These commissions allowed little scope for the imaginative work which was his strongest quality. A more interesting commission came from Rozsike Rothschild, whose mother-in-law had died, for a rose window, seventeen feet in diameter, as a memorial in the West End Synagogue. The window survived the war, although somewhat damaged. There were smaller private commissions for glass, and various designs for electric fires, lamps, and fireplaces. Time was also devoted to painting. There were three exhibitions of Bossanyi's work before the war. The press notices were good, and occasional mentions and photographs began to appear in The Studio. He was no longer totally unknown.

One problem that had to be overcome was the artist's need for more space and a proper studio. In 1936 they left the tiny bungalow and moved to Sickert's old studio at 163 Camden Road, which had a flat attached.

Interest for Bossanyi's work was growing, helped particularly by the efforts of Sir Evan Charteris, who had introduced him to the Director of the Tate Gallery, J. B. Manson, and others such as Arthur Hind at the British Museum, Bernard Rackham and Arthur Lane at the Victoria and Albert Museum. Quiet, but highly respected, voices.

Bossanyi needed one large commission, one symphony in glass, for he knew that others would follow. He was deeply touched by the warmth of his welcome in Britain, and wanted to donate something to the nation as a token of thanks, whence an idea was born, of making a window for the Tate Gallery. What influence Charteris had in this matter is not clear, but he certainly welcomed the idea, which was seized upon with delight by Rozsike Rothschild. The window was to be a gift, the cost of the materials to be raised from admiring patrons. The matter was put to the Trustees, and having satisfied themselves as to Bossanyi's ability, accepted. Manson took a great personal interest in the design, and allowed Bossanyi himself to choose its location in the Gallery. The deep involvement of Manson and Charteris quite unintentionally misled Bossanyi and was to cause the artist much heartache and misunderstanding later.

At about the same time (1937) the son of the Rajah of Aundh, Apa Pant, visited Bossanyi's studio. His idealist father had given his large collection of art treasures to his people, and planned a museum to house them. The artist was asked to prepare preliminary designs for stained glass windows for the museum which were to be narratives from the life of the Indian hero of freedom, Shivaji. One can imagine Bossanyi's delight; here was subject matter ideally suited to challenge his decorative talent, and an opportunity to transform the full power of the sun through a full orchestral spectrum of colour.

On the strength of these two projects he bought a modest house in the village of Eastcote (1938) not far from London, and close to his friend Udvardy. A large studio was built in the garden, rare plants were nurtured, this was to be his oasis of peace until he died.

He immersed himself in Indian art, systematically studying all the relevant volumes in the Victoria and Albert Museum Library. Thus equipped he started designing. He was to spend five years making the designs (G) and three full size cartoons. The planned location for the windows in the museum building was not ideally suited for stained glass, the Rajah, overwhelmed by Bossanyi's deep understanding of the subject matter, felt that the windows

were too important to be placed in an obscure position. He thereupon asked the artist to design a suitable building to house them, which was to be a shrine. This was done (55n). In 1943, for political reasons, Bossanyi was asked to cease work on the project. The windows were never made, it was the artist's greatest disappointment, but he lived in hope and retained some special selected glass for the windows which he would never use. In the ensuing years hopes would be raised by the continued interest in the project by the Indian Government, but sufficient funds could never be found. The windows, ten in all, ten feet square, would have been Bossanyi's masterpiece, beyond all criticism and controversy. One can only try to visualise their enormous size, colour and rhythm. Although three full size cartoons exist, there is not a craftsman with the dexterity, nor the glass, to emulate more than a pale reflection of Bossanyi's dream.

Meanwhile he was working on the Tate Gallery window, which is worth considering in some detail, because the reactions it aroused explain the controversy which the artist's work still raises in some critics' minds. Many years before, in 1910, Bossanyi had visited Chartres to study the medieval windows, and in 1937 he accepted an invitation to accompany a patron on another pilgrimage. Whilst there he had seen women washing clothes in a river. "What wonderful work they achieve, and yet there is not one window for and from them – but I will make one for them. And as I look up into the spires of the church it seems to me that an angel descends, descends to those women and girls and brings to them for their toil, purification, a heavenly benediction." He kept his promise, the subject for the Tate Gallery window being "an angel brings a blessing to the washerwomen of Chartres".

Sponsors for the work had been found, but at least one more was needed. Sir Evan Charteris approached Lord Duveen in the hope of a contribution, but he was evasive. Rozsike Rothschild decided to tackle him herself. Duveen replied, "I am so persuaded of the merit of his work that I want to do all in my power to help. Unfortunately, as I have only just finished my commitment at the Tate Gallery, and am still engaged in the erection of galleries for the Elgin Marbles at the British Museum, the cost of which has very considerably exceeded the estimate, I am not in a position to do anything at this time." The Director of the Gallery had died, Sir Evan Charteris retired, Mr (now Sir) John Rothenstein had become Director. Bossanyi had sponsors for about one third of the cost, and the Trustees, as a moral obligation, made a substantial contribution. From the correspondence one may assume that Rothenstein did not like the designs for the window, he was cold, the project was irksome to him, but in fairness, it was an inherited problem and there were misunderstandings on both sides. Duveen, always mindful of pleasing a Rothschild, had relented, but died in 1939 before making his contribution. Rozsike Rothschild died the following year. The window was completed in 1941, but not installed until 1948, the Director rather pettily refusing to allow a plaque to be placed beneath it bearing the title and artist's name. Bossanyi felt hurt, and was dismayed that the visual effect of the window was adversely affected by an outer window, necessary to obscure iron security bars, which reduced the transmitted light to an unacceptable degree. The window has to be viewed at midday in good sunshine if any of the intended effect is to be appreciated.

One can imagine the artist's impatience to read the press reviews, and listen to the B.B.C. critics. It was his first public trial.

The birth of his work had exhausted him emotionally, being born as it was in the first dark years of the war, completed by a singleness of mind and purpose, with a strength which only his great faith could provide, as he waited hour by hour for news of his friends and relations engulfed in the furnace of Europe.

He was to be disappointed; not that the critical reviews were bad, on the contrary, the versatility, craftsmanship and colour were a revelation to a public over-exposed to 19th-century glass. The window was highly praised, but the powerful spiritual message, the work's real meaning was lost to the critics, they were spiritually blind.

Bossanyi's work had to be approached in a calmness of mind, and with deep spiritual sincerity if its message was to be unlocked, a key which most in the art world did not possess. It was to be the spiritual leaders, such as the Dean of York, E. Milner-White, an eminent authority on stained-glass, who would recognise not only the superb craftsmanship and artistic merit but also the great faith and true spiritual meaning, which later they would consider made Bossanyi the greatest living stained glass artist. This may be the reason why his glass tends to divide people into two camps.

The most important review of the window was published in Country Life (October, 1948) by Alec Clifton-Taylor, who lucidly put both the artist and the work into a historical context. "It is possible that the design, which seems in some measure to recall Indian art, may not please all tastes. But it is difficult to believe that anyone will fail to respond to the colour, to which no verbal description can do justice . . . the window shows many passages of subtle and sensitive shading executed with great care and the utmost restraint, and as different as possible from the obnoxious and insensitive 'smear' of many Victorian windows. The colours achieve such depth and richness that one can well understand what the artist means when he says, 'Chartres confirmed me in all my beliefs'. Our new window may be hailed as an event of major significance in the field of stained glass. Here at last is a stained-glass artist whose work would be a welcome embellishment to even the loveliest of our Cathedrals."

Clifton-Taylor had been as honest as he could without hurting Bossanyi whom he much admired, for in fact he disliked the window. Afterwards he wrote to Bossanyi, ". . . the other point I feel I should be quite honest about is the design. As you know I love the colour of your window and greatly admire your craftsmanship and really exquisite sensitiveness to the material itself, towards which I know we both feel a reverence. But as I think you may have guessed all along, I do not really like your design greatly. To me it is mannered (I'm so sorry!)

and sinuous (curving) in a way which is not congenial to my own nature. I hate to tell you this so brutally because the last thing I should want to do would to be hurtful, yet I felt it was no good pretending, and I know you wouldn't wish me to . . . my own taste in stained glass is definitely more austere as regards the forms."

Bossanyi's work was beyond criticism as far as colour, sensitivity and craftsmanship were concerned, all agreed, but Clifton-Taylor's view was not unique. Bossanyi much appreciated his honesty, it was a word of caution, which the artist chose to ignore. Here was an artist of the utmost integrity, from 1925 he never once accepted a commission which did not allow him to make his statement unfettered.

The horrors of the war were almost more than Bossanyi could bear. He had applied for naturalisation, which was being considered as war broke out, and so was deferred until the cessation of hostilities. He and his family became, technically, enemy aliens. On the 17th June 1940, Eastcote having been declared a Protected Area, the family was given three days in which to remove themselves. One can imagine his feelings, and the problems. Exemption was only considered in exceptional cases if work of national importance was concerned. Did the Tate Gallery window constitute a work of national importance? The archives do not provide the answer, but within two months the family was allowed home. Rozsike Rothschild's daughter Miriam had assumed her mother's role of protectress; in August she wrote, "I am so glad my efforts on your behalf have been successful . . . I got the matter put right through my sister-in-law whom I asked to write directly to Sir Kenneth Clark who in turn wrote to the best quarter". Sir Kenneth Clark at the time was Director of the National Gallery.

Apart from his work on the Tate window and the Aundh cartoons, little work could be undertaken. The major occupation was to obtain news of friends and relatives, and to help and comfort those nearby. Bossanyi did however try to get support for a scheme whereby architects and artists would be brought together to start a programme of re-construction, to start immediately upon designs to reconstruct the devastated national monuments. The war could not last long . . . The idea met with approval, but was considered inopportune, there were greater priorities, and finally the scheme was abandoned.

The war ended, letters flowed, one by one friends were accounted for, but not his mother. There was a compassionate yet cruel conspiracy of silence, for who could bring themselves to tell Bossanyi that in 1944, his mother, 93 years old and in Baja again, too sick to walk unaided had been carried to one of those fateful trains . . .

In 1946 Bossanyi's expertise was used by Hancocks, the Worcester company which produced pigments for stained glass painting, to carry out experiments to improve the range and quality of their products. The company had been acquired by the Johnson Matthey Organisation which controlled the stained-glass makers, Whitefriars Glass. Johnson Matthey commissioned a panel, painted with the new pigments, for an exhibition. The window, "Mother and Child", (1948) was Bossanyi's memorial to his mother and is now in the Victoria and Albert Museum. It bears the inscription, "Noli me Tangere" (Touch me not). "I wanted in this glass only the symbols of motherly and filial love, the building of the family home and the deep relation between the human child and all beauty and grace nature produces and which must not be hurt or destroyed. In this sense should the inscription be understood." Reproductions of the work are sold at the museum, people totally unaware of its deep emotional meaning.

Bossanyi was entering the period of his greatest commissions, living in the utmost simplicity as he had done in that first cottage in Lubeck. Wilma still gave piano lessons; their son had been successful at Oxford, a marine biologist, soon to marry and provide the devoted couple the joy of three grand-children.

The washerwomen of Chartres repaid his outlay, many commissions were obtained, and the artist was always working. By far the most important was for a large rose window, and seven apse windows for Michaelhouse Chapel, Natal (1950-1956). The Dean of York had introduced the director of the South African Church Institute, Archdeacon Wood, to the artist's work. He wrote, "As an artist he is quite first rate – a genius. If you get Bossanyi you will get the best glass in the continent of Africa." The central window of the apse depicted Christ, in the others, angels. The rose window presented a difficult problem, since there were no spaces in the tracery large enough to take a figure satisfactorily. Bossanyi excelled in overcoming such problems. The awkward shape of the central panel would have defeated most artists who would have filled it with glass as part of an overall pattern. Bossanyi turned the shape to advantage, creating one of his most memorable compositions, the head of Christ, his hands blessing and holding two baby birds, one black, one white (62). The replica is in the Victoria & Albert above *Noli me tangere* on a staircase. The surrounding trefoils featured the birds of Natal. "In the first place I did justice to the character of stained glass and only in the second instance to Natural History," for he "conceived and designed the birds in flight, the shapes and colours of the wings overlapping and crossing each other in movement" to produce a dynamic effect.

Before being sent to Africa the windows were exhibited in King's College Chapel, and Rochester Cathedral. They did not go unnoticed. "Here, miraculously, was a man who could transform light, as it poured through his glass . . . into a spiritual force . . . who could work in the spirit of his medieval forbears" (Dagmar Hayes). He was likened to William Blake, a visionary, concerned with the eternal miracle of creation . . . Bossanyi's work is characterised by the power of his symbolism, born of his eastern inheritance, which he fuses with western vitality and humanism, as Giotto had done with Byzantine art. But his closest kinship lies with medieval artists and craftsmen, who expressed their faith and intensity of feelings, in simple, human, personal terms.

Whilst Bossanyi was finishing the Michaelhouse windows, the Dean and Chapter of Canterbury Cathedral had decided to replace the temporary glass in the South Choir Transept, as the strong light from the

four enormous clear windows spoilt the visual effect upon the 13th C. glass in the North Choir Aisle. The most valuable original glass had been removed during the war, but air raids had shattered the remaining, less important glass. The Dean and Chapter decided to entrust the creation of the four new windows to a contemporary artist, to stand as a monument to 20th Century artistry, rather than commission a meaningless pastiche of past styles. The Dean of York, Dr Milner-White, was consulted, as was Bernard Rackham of the Victoria and Albert Museum, the greatest authority on stained glass in the country; from both sources Bossanyi's work was recommended. The Dean of Canterbury, Dr Hewlett Johnson, visited the artist's studio, and as a result, although other artists were considered, Bossanyi was given the commission. It was the greatest honour that could be bestowed upon him. In 1954, whilst working on the Canterbury windows, Bossanyi was visited by the Dean of Washington Cathedral, Francis Sayre, who waited patiently to place a commission in the master's hands. It was for three windows for the Woodrow Wilson Memorial. Bossanyi was to pour his whole spirit into the work for the theme was so close to his heart.

These two commissions were to occupy the artist, working continuously, from 1954 to 1965, eleven years. We will not concern ourselves here with descriptions of the windows, leaving that to the artist himself (in appendix, p.18), but with the way he developed his concepts, theme and designs.

The first step was for the patron to visit the artist's home and studio, for he seldom left its sanctuary. There, in his own setting, his integrity, modesty, warmth and depth of character was immediately evident. Bossanyi needed to work for a patron who could appreciate, intellectually and spiritually, the essence of his work. The visitors would be shown work in progress, techniques would be explained and compared to those of the medieval craftsmen. The visitors would leave marvelling at the artist's virtuosity as a craftsman, and at the superb glass used, much of which was made specially for him. A completed work would be discussed, the complex symbolism of colour, form, iconography being carefully and lovingly explained. There was never any meaningless infilling in Bossanyi's windows, the designs filled the complete aperture, every morsel of glass having a very definite meaning. It did not take long for such visitors to realise the philosophic and spiritual depth of this extraordinary man. Ideas would be exchanged, opinions probed, the patron leaving, uplifted, with a sense of wonder and joy. Everyone who visited Bossanyi said it was one of the most enriching moments of their lives, unforgettable.

This initial interaction over, Bossanyi would continue, little by little, to evolve his ideas and themes in letters, describing in his inimitable way his vision, and the symbolism with which he would clothe it.

A most extraordinary fact has only recently come to light concerning the artist's conceptual process. Several pencil outlines have been discovered, which are difficult to describe for they consist merely of lines, that rather suggest the outline of a tree or plant with its roots exposed, reaching down into the earth. The curves of the trunk or stems have descriptive words written along them, for example, "life everlasting", "umbilical cord", arrows shoot out at angles signifying thrusts and directions. One such is inscribed "The vital and essential transformation of the temporal vehicle by the dissolution of the self". It suddenly became apparent that the three outlines on one sheet fitted exactly the curves in the compositions for the Woodrow Wilson Memorial windows. Thus we now know that behind the actual representation and symbolism in the windows is an inner, secret meaning known only to the artist himself, its key being the curves and movement in the composition, which spring from, and reach down, into the all good, all forgiving, earth.

Letters would flow back and forth, after a time a deep emotional understanding, attuning, would be attained, complete agreement reached as to the artist's message and the means of its pictorial representation. Bossanyi's descriptive writing being so evocative, no drawings were necessary in this process, the patron would be in possession of a spiritual message, a vision. The process would last many months. Only then would a formal agreement be drawn up.

In the meantime the artist would be considering the technical problems of light and scale, the building was part of the inspiration and was always lovingly considered. It will be useful to consider the Canterbury windows in this respect.

Bossanyi's glass for Canterbury, once completed, divided the critics once again. On the one hand his Romanesque figure of Christ in the eighteen foot high window "Peace", was considered sublime, one of the most majestic images in Western Europe. On the other, by those who did not understand the spiritual message and symbolism of the work, as an intrusion, out of scale with the other Cathedral glass. As always the colour was a revelation, and the artistry beyond criticism. In answer to these critics let Bossanyi himself explain how his decision was made.

"I spent many hours in beholding and studying both the stone and the people. Again and again I watched the visitors and worshippers, pondering over them, over our relation, over the message I might give them, visualising the needed sentences I might cast in my crystalline medium. After this study of the people and position the idea to form these my sentences in the 'Grand Style' emerged most imperiously. I realised that from every point of view, religious, architectural, artistic and psychological, the small figured mosaic style would be wrong in this case. It would unavoidably be a mere imitation, a decorative feature, and not the sorely needed, deeply impressing vehicle of a few simple but great contents. This consideration brought me to the decision to solve the problem in the grand style, artistically a far more difficult way, to give to the Cathedral in every window one or two subjects that uplift, support, strengthen, refresh, instead of giving many scenes which by their own optical effect would soon become in the minds of the vast majority of visitors a fatiguing, soporific multitude. The mosaic windows with their many hundreds of tiny figures are mostly looked at in a summary, museum-visiting way, and rarely are they really seen, profoundly received. My aim is just this latter effect, my endeavour is to give

my fellow people a visual and a spiritual presence which, by the force of the impact it exercises will long remain with them, just as this Cathedral's views accompany the people and remain in their memory as ever active components of a great living event."

Bossanyi certainly achieved his aim, for the windows, whether one likes them or not, leave an indelible image in the mind.

Bossanyi translated his visions into scale models of the windows, which were made with great care, the glass being coloured by transparent paints. He called these miniature windows, "transparent designs", and had made them from the earliest period in Lubeck, always faithful to his Budapest Academy training. In this he was unique. The designs were then shown to the patrons. If need be he would also colour acetate to the full size of the windows, in order that patrons could obtain a true idea of the visual effect *in situ*. Once all problems had been resolved the full size coloured cartoons would be drawn, a process which could take several months. From these paper patterns would be taken in order to cut the thousands of individual pieces of glass, which were then painted and fired, before being welded together again with bands of lead.

"When I design I am like a swift bird, when I execute I am like an ant struggling through a world of mountains and canyons. The more experienced I get in my art the clearer I see that honestly. There cannot be a question of entrusting even the making of the full size cartoon to a second person. The design of the cartoons must not leave one single point to equivocal interpretation. They must be worked out so that every detail is clear in telling the master's will. This elaborate work needs great concentration and calmness of mind. I feel this is a super Diogenes task."

Stained glass is a despotic art, it imposes rigid disciplines, allows no half measures. The artist is dependent on the use of natural light in the establishment of colour, and must constantly experiment in all the changing moods of nature. In this Bossanyi was the ultimate master, on the dullest days his windows glow in a way which sometimes leaves people puzzled. The artist never uses colour for its own sake, every individual piece of glass must harmonise with those around it. Bossanyi developed new techniques, and probably went further than any other artist in experimenting with the optical characteristics of glass, using in his windows a range from the most transparent to complete opacity. "When the sun comes through at the right angle a great number of glasses will send forth quite brilliant-like colours. These I made by chips of very thick colour glass slabs, faceted and bevelled to fit into the lead, by the diamond grinding wheel. Then the light-life of these glasses begins. The atmospheric changes make them respond as true stained-glasses should. The sun will render them equal to the full organ play. Passing lit-up clouds might invite a solo. Some special lights will unlock the otherwise hidden secrets as ever new colours and combinations. The moon always will let intone the same sweet hymn of the lily and the eternally reappearing infant. Some seven voices will perhaps join in together with very distant stars and the cascade of the very near-by veil."

This is the miracle of stained glass, it preserves its inherent character whilst being a living thing, changing with every mood of nature. The man who creates it knows he does not walk alone, but in close co-operation with the forces of nature herself, and he is humble in the presence of life-giving light. Accepting an invitation to stay in Canterbury whilst his first window was put in place Bossanyi wrote, "We gratefully accept this invitation, which will enable us to behold and help the marriage of my glass with the sun in your Cathedral".

In 1965, aged 74, Bossanyi realised that he could no longer continue working with glass, even with outside assistance with the routine leading, he no longer had the physical strength. The response to his final great works had been adequate compensation for the almost super-human effort involved. In 1961 when his windows for the Woodrow Wilson Memorial were installed, Dean Sayre wrote, "In all this I've been deeply moved by the beauty, the faith, and the wonderful skill you have brought to the great theme of war and peace in God's world. The colour is absolutely exquisite (though I must say that it forces the other windows to bow their paler heads). Whether it is from the point of view of iconography, or colour, or drawing, all is more than I could have hoped for, indeed, in my judgement it is a masterpiece. Beyond the technique, I read intimately the great spirit of the man who made the art; the faith, the suffering, and the love – all is there, as I have found it myself in you ever since I have known you. You have blessed us, and, indeed, the whole New World."

Bossanyi spent his final years painting, working as though it was a race against time, to state all he had to say. The large paintings became increasingly visionary, a dream world, of children, animals, birds, recalled from his childhood in Southern Hungary. It appears that he wanted to efface his past hardships. Many of his figurature compositions from the 1930's are re-worked, particularly the heads which he scraped away, replacing them with others, more spiritual, esoteric. There were 400 such works in his studio when he died.

It is easy to think of him as a sort of anachronism, living in his make-believe world, rooted in the past. But that would be totally incorrect. He took a keen interest in world affairs, and was extremely well informed. He was a socialist, like Shelley, idealistic, and did not seek solutions, believing only in love. Bossanyi did everything in his own way as the result of a positive decision. His intellect always maintained strict control over his emotions. It was in fact because of his total comprehension of the world that he withdrew from it. He was horrified by the increasing tensions and wars. "I need not tell you that our hearts are nearly breaking, and our minds seek refuge, quite in vain." He followed the movements in art, and maintained dossiers on many artists, not, it must be admitted in a number of cases, for any admiration of their work. He had moved far from those heady days in 1910, when he, Szobotka and Czaky had been excited by the revolution in Paris. He now despised abstract art, the commercial art object, hated the cult of the individual and the 'isms of art. "We shall never be for sale." He was a modest, private man. He did not care to exhibit his work, he shunned publicity. There was always too much to do.

His work with glass had taken a physical toll. He suffered from a hernia, and had also been partially deaf for many years. He good humouredly shrugged off these irritations, old age was a burden, and was pushed aside, ignored, until it could be ignored no longer. His wife became ill, suddenly the spectre was upon him.

In his wonderful letters to Dean Sayre, a correspondence which lasted 21 years, he opened his heart and a deep relationship evolved. Bossanyi seldom spoke of the past, but in his letters he recalled many of the events in his life, the Dean being able to interpret exactly the unwritten meanings. He waited impatiently for his friend's letters for they gave him courage and hope. One can do no better than to quote from this rich correspondence to span the final years.

Bossanyi's letter writing was in a high literary form, reminiscent of the 19th century, almost prose poetry. Copies were kept. From 1907 no letter had ever been thrown away.

"My wife is better, but I am not relaxing in keeping my protective mind and hands over her. Even so, there is just overmuch of problems in this racing, raving, groping and erring world to sieve and screen. Music and painting support us" (Nov. 1961).

"Behind my studio the developers have transformed the scenery, London has invaded Eastcote. Birds and squirrels recognise us refugees as their brother and sister. Even the shy ring doves come here every day, so we have these children as a compensation for the ugly, monotonous row of houses revealed by the wintry bare trees" (1968).

"A few days ago we were given a fairy-tale snow like some of our early childhood, with a crystalline richness in every recess and prominence. The longer I looked, the more the picturesque surprise enchanted me. The tree branches were grown featherlike features of white crystals wherein innumerable sources of brilliance were born just for a marvellous instance, like living stars of the most glowing colours their vibrating arms shooting red, green, azure, mauve and white rays from their pulsating centres across the endless and weightless space. The serene scene was enlivened by millions of falling similar light drops, the only movement, a rhythm conveyed by molten ice, while the sun reigned in glorious eternity. I don't remember exactly whether it was in my afternoon sleep, or in the following nights that I continued that real event in a dream. Thus I went to the studio quite possessed by the idea to paint what I had seen . . . I uncovered the paint jars and gazed at their silent powder contents. Titanium, thou my faithful best white, is this really all the splendour thou can'st offer? My true cobalt, is this thy utmost strength? My scarlet, vermilion, cadmium, emerald and uranium can't thou help me be a more worthy companion to the sun I saw to-day? Young, childlike, embedded in azure. Where, Oh where is thy intensity, purity, splendour, contrast and depth I now need? Inane and dull they just slept, and I sadly understood their silence, that evidence of their inability to match my sample, to fulfil my wish. That visit to my studio's intimacy haunted me, and the lesson I received from the paint jars took more and more shape, until I recognised through it, myself, all I am, all I can amid my decline" (Feb. 1974).

Sayre: "I have read your letter at least a dozen times, hoping I have understood. If I read your meaning rightly then I think I should take your honest advice and proceed with the particular window in another quarter and with another artist . . ." (March 1974).

"Analysing this, my state, I find that the most hindersome discord is not among my old bones but among the young, virile, warring and wantonly destructive men. For the sake of countering such sad contemporary history, one withdraws into the pacific near solitude of the studio to dedicate the forthcoming works to one's friends, the co-builders of that harmonious morrow" (March 1974).

"Wilma's doctors, nurses, all are wonderfully gentle and efficient. But still I am deeply disturbed in my loneliness and go through all the sadness imaginable. Indeed I feel nowhere my place, and cannot recognise myself" (Nov. 1974).

Sayre: "I wept to read of the difficulties you must suffer in hospital and out. At least I can think of you together at home, comforting each other and sharing the thoughts of that rich life you have shared so long" (March 1975).

Sayre: "The long letter . . . made me sad to think of the struggles you and Wilma have been obliged to share. Her debility and your exhaustion, but worse than either, the anxiety of each day is a very hard burden to bear. I see your life almost in the same light as that of John Bunyan. Through the years you have marched towards that goal of goodness and truth. All along you have been obliged to skirt so many disasters, and some have overwhelmed you for a time. Yet your courage has never flagged nor the vision in your heart of the precious light" (June 1975).

Bossanyi's active and vividly imaginative mind would give him no rest – there were so many things to be completed, but, unable to work, his anxiety for Wilma's condition increased, his sanctuary invaded, overwhelmed by emotions, helpless. On 11th July, 1975, it was felt that he should rest, he was taken to hospital again. The great heart, that had given so freely to mankind's suffering, could give no more. He died that day, aged 84 years, welcomed by the mother earth, amongst the stones and glass, wrought in faith by those anonymous craftsmen of Canterbury Cathedral, his brothers.

". . . We have offered our modest contribution, a brick, a stained glass, a gesture, a sentence, a whole life's endeavour . . ."

Ervin Bossanyi

1891 Born 3rd March at Regöce, South Hungary.
1905-10 Studies at the Academy of Applied Art, Budapest.
1907 Summer in Perugia.
1909 Summer in Rome.
1910 Obtains First Class Diploma. Awarded travelling scholarship. Studies at Ecole Julien, Paris, under Jean-Paul Laurens.
1911 Studies at the Camden Art School, London.
1912 Studies in Rome.
1913 Military Service in the Austro-Hungarian Army, Tyrol.
1914 Working in Paris and Brittany. Exhibits at Salon des Indépendants.
1915-19 Interned at St-Brieuc as an enemy alien.
1917 Brother dies in England.
1919 Leaves Budapest to settle in Lubeck, Germany.
1920 First experiments with stained glass in workshop of Carl Berkentien. Exhibits paintings at the Katharinenkirche. Joins Lubeck Artists Club.
1921 Marries Wilma Maasz.
1922 Exhibition in Hamburg, Karl Neumann Gallery.
1924 Son Jo born. One man show in a private house.
1925 Wins fresco competition to decorate Lubeck Municipal Library reading room. Exhibits paintings at the Lubeck Museum, and Karl Neumann Gallery, Hamburg. Visits Hungary.
1926 One man show at Karl Neumann Gallery, Hamburg.
1928 Develops new "ceramic murals".
1929 Moves to Hamburg. Works on Heligoland at the Aquarium and Biological Institute.
1930 Exhibits at the Hamburg City Art Gallery.
1931 Father dies. Visits Hungary.
1932 Exhibits at Karl Neumann Gallery, Hamburg, and Kunstverein.
1933 Work on the 37 windows for Ohlsdorf Crematorium completed.
1934 Leaves Germany for England, lives near London.
1935 Visits Hungary. Working mainly in stained glass.
Exhibition at Beaux Arts Gallery, London.
1937 Works on designs for Tate Gallery Window, and the State Museum, Aundh, India. Visits Hungary.
1940-45 Completes Tate Gallery window.
1944 Mother dies in a concentration camp.
1948 Tate Gallery window installed. Exhibits designs at Royal Academy.
1949 Exhibition at The Church of Scotland Arts Centre, Edinburgh.
1950-65 Completes 14 windows for various churches in S. Africa. 4 windows for Canterbury Cathedral. 7 windows for Washington Cathedral. 1951 Visits Hungary.
1965 Ceases work in stained glass.
1965-75 Works mostly on paintings.
1969 Exhibition at Crittenden House, Matfield in aid of the Restoration Fund for St. Thomas Becket Church, Capel.
1975 Dies on 11th July, aged 84.

Appendix

The artist's descriptions of his windows in Canterbury Cathedral and Washington Cathedral.

CANTERBURY CATHEDRAL

PEACE

Christ who has become by the will of his Divine Father the Son of man, appears here in the attitude of blessing the children.

One of His great missions is being fulfilled here – to gather and unite the children of different races of man under His all-embracing arms to His Father's wishes, and as He wishes, the children of all the continents, the yellow, the white, the black and the brown, are gathered on his lap to have the communion under the signs of Alpha and Omega.

Henceforth they are inseparable brothers and sisters. They are the earthly part of the unbroken circle of the Creator and the created. The immeasurable celestial love brought to men by Christ.

He is the carrier of the all-unifying spirit *A new commandment I give unto you, That ye love one another*. The symbol of wisdom of all times and the incarnation for the sake of guiding men under the fold of the Supreme Law. He is the incarnation visible to human eyes of the Light too great for them. Starlike, leading men through their night, through and out of their storms.

By the loving action of Him who raises his hands in protecting blessing, men's long, self-made tribulations cease. Here we behold that their differences are no more and that the great Oneness is descending upon and penetrating into all the children of this Earth. His attitude and features allude to His mission of Love, the silvery-grey hair to His age-long grief over man's faithlessness, and to wisdom, the perfect balance to strength and firmness.

The three gold-ruby spheres form haloes around His head, arms and hands. In them the eternal life glows with the utmost glory in the endless depth of space: haloes around each hand for the action of blessing and around the head for the conception and propagation of unity.

From the core of these aureoles issues forth the beam of light in sparkling whiteness. Oneness. This becomes the colour of the rainbow. Multiplicity. These both unite in a beam of gold to shoot into the eternal space as the supreme Light.

While the upper deep vault is the shrine of the blessing Christ, a second lower vault of orange-gold is holding the four flower-wearing children as though encompassed in a golden bell. The two centrally represented ones, just the two differing mostly in their colours, are moved by the identical feelings of gratitude, tender their flower-present to Christ. The white child, quite enraptured, turns her face up to Him and stretches her right arm to the black child forming thus a living link between the two. They form the symbol that Christ has come to all men and that His love establishes the indivisibility of mankind. When they are united in this communion Peace is attained and the new generation receives from an Angel the fruits of the heavenly Creator. *Peace I leave with you, my Peace I give unto you.*

SALVATION

This window is dedicated to Justice as being achieved in the name of Christ, the loving Saviour of mankind.

While the West window is all radiance here we see the contrasting elements, shadow and light. Men persecuted by evil, ignorant human beings and men under the guidance of the mighty Angel in their ascent from dark confinement into glorious life.

This is an interpretation that may apply to both the physical and spiritual spheres; to the liberation from bondage and sufferings of the dual component of men. Even of all bondage.

By means of the spectrum it is also expressed that life vibrates even in the apparent void and that is supremely pervasive seeds everywhere germinate.

The lower part dominated by Darkness, Desolation and Despair is the prison, place invented, constructed and used by the evil spirit, but the still captive men can see the awakening.

On the left there is the old prisoner just rising from his reclined position. He is the man who, despite the greatest adversities never was faithless. His innermost gleaming light is represented by the burning candle; equally his never faltering faith is pictured by the bible he clutches, the bible in whose crimson cover there is the cross of sparkling celestial blue. For him the liberation from lowly wants and tribulations is not a surprise but an advent he always expected. He represents Faith in the never-forsaking spirit.

Above this man of faith, with his inert head supported, almost too much worn out to take part in the event of liberation there is for the sad prisoner. The leaden hues of the dismal abode he had to live in seem to have pervaded him. All but his eyes and perhaps his faint smile tell of resignation. Maybe he is the thinker whose thoughts could not convey him beyond the black walls or a simple man whose strength has ebbed away, soon he will be in the firm hands that bring him back to life.

On the right is the young man. Awakened and startled by the apparition of the liberation Angel that burst with thousand flames like a sunrise-call, making the walls and doors of the prison tremble, fall and disintegrate.

In his mind he already participates in the liberation and experiences the bliss of freedom, like a freshly slipped out dragon-fly whose wings just start to quiver.

In a moment he too will be uplifted and, leaving all gloom and chains his juvenile strength will be released. He represents the youthful action.

Under his foot the light-shunning serpent tries to hide. The no longer needed water flowing from the upset pitcher, appears as washing away even its trace and replacing it by a luminous blue.

But now the time of liberation has come.

The messenger and executor of divine will arrives.

This great Angel now breaks open the prison-gates and uplifts and takes the victims to the higher spheres where freedom reigns and love.

Here he fulfils his mission by saving men from perdition and by bringing them from mere vegetation to glorious life.

Now darkness everywhere dissolves. The heavenly blue expands. The prisoner of the central part beholds his child and his wife to whom he is being given back and his hands join in thanksgiving prayer.

While his entranced daughter with wide outstretched hands seems to cause the final fall of the parting prison gates, his wife greets him with a flower.

Glittering pigeons, like heavenly messengers take to the wings in the azure to announce to the world the tidings of the liberation.

At the summit, above all the figures appears the Prophet. High up he holds the cross of pure gold. The cross that withstands all corrosion as a symbol of pure, eternal love, enshrined in radiant azure.

Above the cross, glowing and sparkling, the initials I.H.S. form the centre of the blossoming arch that embraces and crowns from zenith the whole scene of the blissful transfiguration.

"CHRIST ON THE WAVES"

The upper windows were to represent scenes with water, because water is all pervading and earth embracing, like the all embracing Love of Christ.

This left glass brings Christ on the stormy waves and His disciples on a shaking half-submerged boat. He is in the attitude of reminding the disciples to have Faith.

From the deepest blues of a tempest the Holy Ghost in the form of a dove and in the colours of gold descends just above His warning hand.

In the background ravens hurriedly dive into the dark while in the foreground to the emerging disciples the Refuge of Light appears.

This window is dedicated to FAITH.

"SAINT CHRISTOPHER"

This glass shows St. Christopher carrying the Infant Jesus on his shoulder. The whole scene is in the colours of radiant sunrise. The sun illuminates Jesus with the most glorious golden hues. He holds in His right hand the white dove and in His left hand a Kingfisher. The tamest as well as the wildest bird to allude to His universal character and mission.

Jesus is embedded in a scarlet cross which grows blossoms on its extremities.

The sea birds and the waves under them, in the lowest part of the window, catch the vivid rays of the rising sun.

This St. Christopher window is dedicated to ACTION.

WASHINGTON CATHEDRAL

THE WOODROW WILSON BAY

The left lancet's main figure is meant to represent the spirit acting in Woodrow Wilson, the architect of the League of Nations. Surely God-father's manifestation. In that quality he guides (blesses) the children of the various races, for he sees Life in its entirety, the past and the future. He guides them through the darkness that is primitiveness, keeps them together and directs them with light (torch) and gentle touch towards Light and Love. Their symbol, the Cross in untarnishable gold, which is seen among the trees, is appearing to the children as their aim on Earth and it now means Peace in Brotherhood.

The right lancet represents the Mother who with all her strength fights the raging fire and averts complete disaster by pushing the flames aside. Thus she saves her children from mortal danger. A dead pigeon falls from the flames; but a young pigeon has been salvaged from destruction by a child. This symbolises the uncorrupted heart which lends boldness and inspires unfailing action against evil. It also tells of hope which braves danger and survives disaster.

The design of the central lancet is only indirectly connected with that of the other two, so it has a very different, so to say individual colour scheme to express this clearly. Whilst the two others have direct allusions to Woodrow Wilson's spirit and action as (left lancet) prophetic guide to avoid war and (right lance) active fighter against war, this central space is dedicated to cosmic peace. In its lower section is Mother Earth ever sleeping and ever awake. Her eyes are closed but her mouth smiles. This symbolises that there is no termination of Life. With the greeting "Ave Jesu" she solemnly receives for a while as though in an open flower the earthly remains of Christ. The glowing ruby of this greeting flower is echoed in the lowest part in many scintillating crystals. In the middle part Christ is being helped down from the cross. In this all mankind redeemed by Him unite (the one man is of white, the other of dark colour). In its upper middle part while Mary the sorrowful mother gives her son the farewell kiss she stretches out her hand in an instinctive effort to seal his wound. The wound which is under her hand is precisely where the white and the coloured men's arms are crossing. In the upper part unfolds the scene of re-birth. From Mary's bluish-grey a very fresh and luminous blue issues forth – the garment of the new mother Mary. In serene adoration she holds the re-born infant Jesus. He is brilliant gold enshrined in the purest azure, centre of glowing beams of the colours of Life and upholder of the purest white lily. Very close beside these figures there is the "earthly sister" stretching up her hands to touch Jesus.

In this central window I allude to the Oneness of Heaven and Earth and the drama between the passing and the incomprehensible yet very real, eternal, radiant return.

Bibliography

ARMITAGE, E. Lidall. Stained Glass. London, 1959.

*BAYLESS, J. H. *Jewels of Light, stained glass at Washington Cathedral.* Washington, 1975.

*BENEZÉ, Emil. Bossanyi Ervin. *Magyar Iparmüvészet*, XXXIII (1930), pp. 99-105.

BODNÁR, Eva. Szobotka Imre, Magyar Nemzeti Galéria Catalogue, Budapest, 1971.

*BOSSANYI, Ervin. Ceramic Murals. *Art Notes* (Oxford), VII.3 (1943), pp. 4-6.

*CLIFTON-TAYLOR, Alec. An event in stained glass. *Country Life.* 22 October, 1948, p. 839.

*EHL, Heinrich. Erwin Bossanyi. *Der Kreis.* (Hamburg) III (March 1931), pp. 134-9.

*ENNS, Abram. Handarbeit in der Herstellung und Bemalung von Fliesen. *Keramische Rundschau.* Berlin, 38.21. 11 May, 1930, pp. 325-7.

*ENNS, Abram. Die Werkstatt fur Handweberei von Alen Müller. *Der Wagen.* 1931.

*ENNS, Abram. *Kunst und Bürgertum, Die kontroversen zwanziger Jahre in Lübeck.* Hamburg, 1978. Chapter 19.

FEKETE, M. O. Prominent Hungarians, home and abroad. Munich, 1966.

**FRANK, W. G. Ervin Bossanyi and his glass. *Johnson Matthey Bulletin.* (London), November/December, 1968, pp. 3-6.

**HAYES, Dagmar. *Ervin Bossanyi, The splendour of Stained Glass.* Canterbury, 1965.

*LANE, Arthur. New Windows in Canterbury Cathedral. *The Connoisseur* (March 1959), pp. 40-41.

LECOMPTE, Rowan. Hommage à Bossanyi. *Cathedral Age* (Washington), L.3 (1975), p. 17.

LEE, SEDDON & STEPHENS. Stained Glass. London, 1976.

*MAASZ, H. "Expressionismus" – Befreiung! *Die Trese* (Hamburg), I (25th April, 1920), pp. 220-2.

**POWELL, H. B. Ervin Bossanyi, Hon. FMGP, an Appreciation. *Journal of the British Society of Master Glass Painters.* 1975. XV (1974-75), pp. 4-7.

RAITH, T. Magyarok a Salon des Artistes Indepentsban. Nyugat, 1914.

*ROHE, Max K. Ervin Bossanyi. *Der Kreis* (Hamburg) II (1925), pp. 35-6.

*S. L. Ervin Bossanyi. *Müvészet.* May 1967.

Anonymous. *Notes on the symbolism of the New Stained Glass Windows, Michaelhouse Chapel.* Natal, 1954.

**Anonymous. See also supplement to *Beacon*, Spring 1974, Erwin Bossanyi: Encounter with an Artist. *The Tomb of Woodrow Wilson.* Washington, 1962.

*reproductions of work by E. B. in black and white.
**in colour.

Illustrated Documentation

Design for To-day. July 1934.

The Studio. December 1935; August 1939; March 1941.

Journal of the Architectural Association. July 1937.

Müvészet. Budapest, June 1975.

Magyar Hirek, Budapest, July 1976.

Catalogue of Exhibited Works

[Measurements in centimetres, height preceding width, unless otherwise stated]

A. Student years in Budapest, Paris (1910) and Rome (1912)
Paintings in oil

1. Self-portrait (1907) signed
   Laid down on board; 35 x 25.
   See p. 4
2. Landscape, Rome (1909) signed
   46 x 35 See p. 4
3. Jardin du Luxembourg, Paris (1910) signed
   Millboard; 37 x 29 See p. 5
4. Portrait of his Brother, Karoly (1911)
   78 x 79
   Painted in Paris. The picture on the wall has not been identified.
5. St. Brieuc, Brittany (1914)
   61 x 50

B. Internment in l'Usine Jouguet, St. Brieuc, Brittany (1915-1919). See p. 5
Small water-colours

7. Portrait of a Painter seated at his Easel
   31 x 19
8. Three Bathers and a Horseman
   9 x 12
9. Five Internees under a Tree
   12 x 17, on Ingres paper
10. Pigeon at a Bowl of Grain
    18 x 14
11. Usine Jouguet
    12 x 17
12. Four Variations on a Theme from "L'Annonce faite à Marie" (1912) by Paul Claudel, Act II. Mara in her bridal gown.
    16 x 12 See p. 6
13. Breton Landscape
    12 x 17
14. Design for a Stage Set; signed later
    17 x 21
15. Figures bathing
    12 x 17, on lined paper
16. Inside Usine Jouguet
    10 x 13
    Perhaps one of the descriptive water-colours which he sent in letters.
17. Man standing on Steps
    27 x 21
    Six lines of poem transversely written, perhaps a continuation of a poem from the back of the sheet.

C. Lubeck (1919-1929)
Paintings and designs

18. Abstract Composition
    Oil on canvas; 43 x 47
    In an Expressionist idiom.
19. Design for Tapestry "To Bed" 1920 or 1919
    Tempera on brown paper; 37 x 50. In its original mount.
    Perhaps woven by Alen Müller and sold in Sweden (Julius Havemann. *Unterhaltungsbeilage* 27 Nov./1 Dec. 1920).
20. The Black Cat
    Oil on panel; 20 x 28
21. The Resurrection of Hope
    Oil on panel with powdered gypsum; 29 x 45
22. Untitled
    Oil on panel; 19 x 25
23. The Artist's Cottage
    Oil on panel, scraped through to show grain; 28 x 41
    See p. 7.
24. Peasant Girl with Vegetables
    Painted and fired on two pieces of textured glass, leaded; 49 x 32
    Experimental glass-painting, gold-leaf backing, about 1920.
25. First and second studies for a stained glass War Memorial Window
    Body-colour on buff paper; 44 x 31
    With artist's explanatory notes in German. See p. 8
26. Assisi (about 1922); signed later
    Water-colour and body-colour on paper; 39 x 51
27. Wilma and I in the Rays of the Rising Sun
    Water-colour, body-colour and gold paint on paper; 41 x 31 See p. 6
28. Four Studies of infant Son, Jo (1924)
    Pencil on tracing paper, each 14 x 12 See p. 8
29. Girl seated, Man lying; signed later
    Oil on panel, 42 x 52, taking advantage of the grain.
    Artist's plywood-faced frame, unfinished.

D. Selection of Photographs illustrating his diverse skills, chosen from the many works completed at Lubeck or Hamburg (1919-1934)

(a) TAPESTRIES: Mother and Child with Flowers
Llama wool; 2.5 x 1 metres
Woven by Alen Müller. Commissioned for the Behnhaus-Museum, Lubeck, where it may be seen.

(b) MURALS: Two sections of wall-painting in the Reading Room of The City Library, Lubeck. These were painted over and remain stained after cleaning. A study for it is in the Library (A. Enns, Kunst und Burgertum, pl. 45). See p. 8-9.

(c) SCULPTURE: Public Fountain in Spa Segeberg, near Hamburg.
Klinker. Life size. Still existing.

30. Preliminary Design for the stained glass window in the Heligoland Aquarium.
Body-colour; 24 x 18 See p. 9

(d) SCULPTED RELIEFS: The Portal of the Biological Institute, Heligoland, with twenty-seven reliefs. (1929)
Klinker; 5 x 5 metres overall. Destroyed in 1947. See p. 9

(e) CERAMIC MURALS: Composition on a wall in the "Landhaus" Stadtpark, Hamburg (destroyed?) See p. 8

(f) STAINED GLASS: Central and side windows from the total of thirty-seven completed in the Crematorium at Ohlsdorf, Hamburg. Height 10 metres. See p. 10.

E. **Lubeck, Heligoland, Hamburg (1919-1934)**
Paintings and drawings in various media

31. In the Garden
Oil on panel; 33 x 26

32. Walking barefoot with Child in Arms (about 1926 with some later alterations).
Oil on panel; 56 x 45
Painter's own frame.

33. Black horses
Oil on panel; 26 x 38

34. Harbour, Heligoland
Chalk and gouache; 41 x 49
Related to pencil sketches in one of the sketch books. See p. 10.

35. The Wave
Body-colour on brown paper; 60 x 46

36. Landscape study – the boat.
Body-colour and chalk; 29 x 22

37. Children with Herons; signed later
Water-colour and chalk; 56 x 38

38. Peasant with Calves
Water-colour, body-colour and chalk; 36 x 43

39. Landscape study – Man with Wheelbarrow
Body-colour and chalk; 29 x 22

40. Figure and Waves
Body-colour; 68 x 46

41. Women leaving a Factory, Hamburg
Oil on plywood; 46 x 46

42. Two from a Group of four full-scale Cartoons for Windows
Tempera; each 153 x 69
For the Hospital Chapel at Bad Oldesloe, near Hamburg. A small tempera panel showing the four windows and photographs of the completed windows (which still exist) are in the studio remainder. On the extreme left panel are seen the roots of the tree of life firmly bedded in Mother Earth, its trunk entering a second band, marked by arched glazing bars, where the life-giving liquid streams into the earthly and spiritual flowers, while water from the stream is being recycled back to the root. On the extreme right-hand panel the Holy Spirit looks down on bird and beast drinking from the water which He provides. See p. 10.

43. At the Well with Stork (1932)
Oil on board; 73 x 90
A typical Hungarian waterwell.

44. The Sick Child (about 1932)
Oil on asbestos; 39 x 39

F. **English Period 1934-1975**
Oil paintings on panel

45. Bathing
69 x 96
South Hungarian scene, with children bathing in the Danube beside a typical boat of the region, signifying purification.

46. Dreamer's Dream (1968)
71 x 93
Private collection. The folly of old age, a woman clinging to her earthly possessions.

47. In the Shadow of the Stork
127 x 101
Second of two versions, an allegory of life and death, the earthly and the spiritual, Ervin and his brother Karoly. In the background Baja Church and village. The stork symbolises hope.

G. **Eight of the Aundh Panels (1938-1943)**
Cartoons on plywood or board for transparent designs: see pp. 11-12.

48. Shivaji fights to free the Sacred Cows
41 x 45

49. Shivaji takes the Cows back from the Slaughterers
41 x 45
A later version of the preceding, No. 48; for the transparent design, see No. 61.

50. God decorates Shivaji
41 x 20

51. Subject unidentified
41 x 45

52. Dadaji's Death
41 x 44
On the back is a diagram of one of the many proposed arrangements of the suite.

53. Ruler Shivaji, instead of taking possession of the Wife of a vanquished General, gives her her Freedom
41 x 45
Inscribed: "fifth left wing window, 9 x 9 feet", and "Design 1st stade". For the transparent design, see No. 61.

54. Subject unidentified
42 x 20

55. Subject unidentified
41 x 21
The Aundh project was virtually abandoned in 1943. From the official sets of architects' drawings (1937) for the proposed building, from Bossanyi's revised plans, his many sketches and notes, his transparency designs, his related cartoons, and his three full-size cartoons (each nine feet square), it has not been possible to deduce the subjects chosen nor the sequence in which he envisaged them in the ten to fifteen

windows. A photograph of the artist in front of one of the completed cartoons for the *Shivaji appears in his Mother's Dream* (of which the transparent design may be seen as No. 61), and two of Bossanyi's designs for Shivaji's Hall (section and West elevation) are shown beside the McAlpine Gallery door.

H. Seven Stained Glass Windows

56. Three experimental panels
    (a) Unexplained subject 38 x 27
    (b) and (c), *Nativity* and *Assumption* a pair, each 55 x 33; signed and dated *15.7.1922 at Lubeck.* Made in Karl Berkentein's studio in 1922. See p. 7.
57. "The Release of the Dove" or "Music leaving her Finger" (1926)
    Signed: Bossanyi 1926, with a dedication to his wife, for her music-room
    Reproduced on the cover
58. Replica of *Evening*, a window for the State School at Ütersen, near Hamburg
    71 x 87
    The cartoon belongs to the Bossanyi Trust. Its pair, *Morning* is on loan to the Hayward Gallery exhibition. *The Thirties*. See p. 10.
59. *Fire*, one of a pair of windows (1938)
    Lent by the Bossanyi Trust, Stained Glass Museum, Ely Cathedral.

I. Transparent Designs

Apparently a unique form of small-scale colour trial devised by Ervin Bossanyi to help him and his patrons.

60. Memorial window to Lady Rothschild (1937), in the West End Synagogue, London
    Diameter 52. The finished window is 17 feet in diameter.
61. Aundh, Shivaji Shrine (1938-1943)
    Three of the proposed windows.
62. Michaelhouse School Chapel (1949)
    Diameter 32. (The finished window is 8 feet in diameter.)
    (i) Design for the whole window with first version of the head in centre.
    (ii) Head of Christ, actual size 64 x 71. See p. 13.
63. Canterbury Cathedral (1950-1956)
    All four windows. See transparencies for actual photographs of completed windows.
64. Washington Cathedral, Wilson Memorial Window (1956-1960)
    Three lancet windows, section J(d).

J. Transparencies of Windows

(a) Michaelhouse Chapel, Balgowan, Natal, South Africa
    (i) Head of Christ blessing two birds, one black and one white, from the centre of the rose window.
    (ii) Angel of the Annunciation.
    (iii) Angel of the Passion.
    (iv) Angel of the Resurrection.
    See also No. 62.

(b) Canterbury Cathedral, South Choir transept, west wall (the roundel above is Victorian)
    (i) Salvation (on left) 18 x 9½ feet.
    (ii) Christ on the Waves, above Salvation.
    (iii) Peace (on right) 18 x 9½ feet.
    (iv) St. Christopher, above Peace.
    For an explanation of the windows, see the Appendix No. 63, p. 18. Cf

(c) Washington Cathedral, Woodrow Wilson Memorial Window
    Three windows
    Subject of *War and Peace*, see Transparent designs, No. 64
    For an explanation of the windows, see the Appendix, p. 19.

(d) Washington Cathedral. The windows of the Devoted Women of the National Cathedral Association
    Two pairs of windows depicting the roles of Christian women, giving of life, healing, purifying and teaching
    The artist's last works in stained glass, completed in his seventy-fifth year.

K. Miscellanea

(a) *Massive bronze bowl*
    Diameter 26.5
    Deeply chiselled honeysuckle pattern all round. Stamped underneath *LUBECK* with device. Private Collection.

(b) *Brass Candelabrum*
    Height 30; weight 4.8 Kg.
    One of fifteen designs offered in Russ's Catalogue – model E.B.3
    Private Collection. See p. 8.

(c) Items of jewellery made by the artist for his wife, Wilma:- three silver pendants, one beaten out of an old spoon and a sixpence.

    Green glass with fused gold bird on pitcher, in silver frame.

    Bone ring with fish, animal and bird – representing the elements, scratched and reserved on brown ground.

    Convex roundel of porcelain enamelled in colours and gold, with a Saint outside a town.

    Heavy oval copper buckle with engraved figure and foliage designs.

    Copper openwork pendant with bird and silver moon.

    Carved wooden pendant, "Healing" – his wife's favourite ornament.

List of works by Ervin Bossanyi in public places or in public collections

(1) GREAT BRITAIN

LONDON

London University, Senate House: Three heraldic windows (1936)

Tate Gallery: Window (1937-1943) (14 x 4½ feet). *An Angel brings blessings to the washerwomen of Chartres.*

Uxbridge Underground Station: Heraldic window (1937)

Victoria and Albert Museum: Panel (1948) (7 x 2 feet). *Mother and Child.* Memorial to the artist's mother.

Replica of the central panel of the rose window in Michaelhouse Chapel, Natal (1952).

West End Synagogue, Wellingborough Place: Rose Window, memorial to Lady Rothschild (1937). Diameter 17 feet. See No. 60.

CANTERBURY, Kent

Canterbury Cathedral: Four windows in the South Choir transept (1954-1960). *Peace* and *Salvation* (18 x 9½ feet) *Christ on the waves. St. Christopher.*

ELY, Cambridgeshire

Ely Cathedral, Stained Glass Museum: Two windows *Fire and Water* (1938). See No. 59.

OXFORD

St. John's College Chapel: Replica of the York windows (1950), *St. Thomas frees the Pigeons*, and *St. Francis heals a Leper.* Given in 1975 by Jo Bossanyi (St. John's College, 1943-1946).

PORT SUNLIGHT, Merseyside

Christ Church: Memorial windows to Harold Greenhalgh (1949) *The Sower, The Good Shepherd, The Good Samaritan*, and traceries.

Memorial windows to Viscount Leverhulme (1950). Three windows, *Come unto Me*, and traceries.

YORK

York Minster, Zouche Chapel: Two windows (1944, installed 1975) *St. Francis frees the Pigeons* and *St. Francis heals a Leper.*

(2) GERMANY

Almost all Bossanyi's major works were destroyed either in the National-Socialist purges, or as a result of bombardments during the Second World War. The following works survive:

LUBECK

The Technical College: Stained glass window, *The Lubeck stained-glass master and his apprentice.*

Behnhaus-Museum: Tapestry, *Mother and Child.* See Section D of this catalogue. Sculpture, *Blumenmädchen* (1925).

Municipal Library: Two frescoes (damaged) and designs for them. See section D of this catalogue.

SPA SEGEBERG

Public fountain (see section D).

HAMBURG

Ohlsdorf Crematorium Six of the 37 windows survive (see section D).

(3) UNITED STATES OF AMERICA

WASHINGTON, D.C.

Washington Cathedral: The Woodrow Wilson Memorial Window (1956-1960). Three lights with the theme of *War and Peace.*

Four windows, *Giving of Life, Healing, Purifying* and *Teaching.* (The artist's last works) (1962-1965).

(4) SOUTH AFRICA

BALGOWAN, Natal

Michaelhouse Chapel: Seven Apse windows: *Christ blessing St. George, The Angel of the Annunciation, The Angel of the Temptation, St. Raphael with Tobit, The Angel of the Resurrection, The Angel of Compassion.*

Central Rose window. Central Panel *Christ blessing the baby birds*, the traceries representing the Birds of Natal (8 feet in diameter). (1950-1953)

JOHANNESBURG

St. George's Church, Parktown: Window, *St. George and the Dragon.*

HERMANUS, near Capetown

St. Peter's Church: Five baptistry windows (1954).

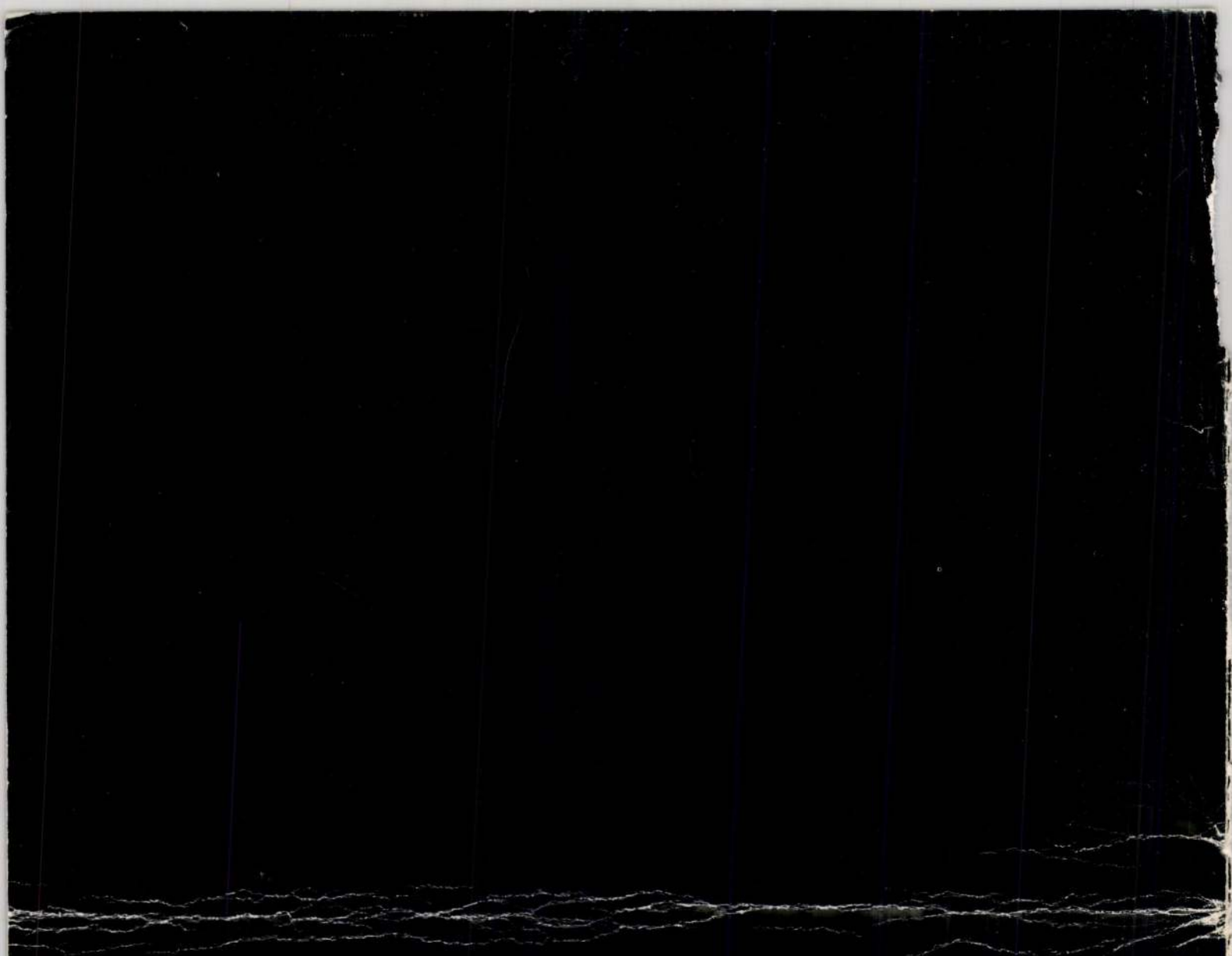

Comersgate Ltd., *52 St. Clements Street, Oxford.*